ВИКОНАННЯ СУДОВИХ РІШЕНЬ

ЗБІРКА КОМЕНТОВАНОГО ЗАКОНОДАВСТВА

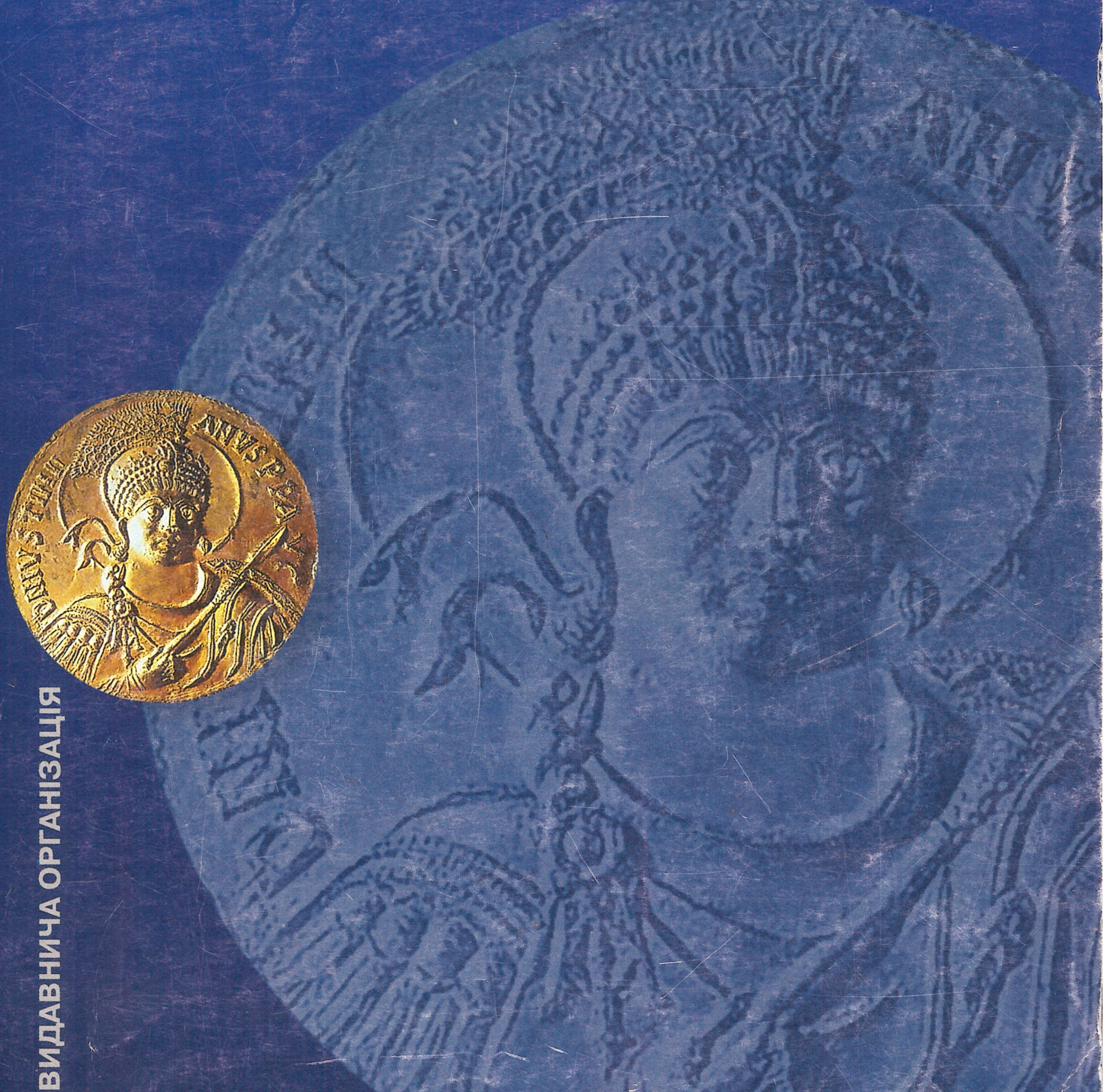

ВИДАВНИЧА ОРГАНІЗАЦІЯ
«ЮСТІНІАН»

ВИКОНАННЯ СУДОВИХ РІШЕНЬ
ЗБІРКА КОМЕНТОВАНОГО ЗАКОНОДАВСТВА

ЗБІРКА КОМЕНТОВАНОГО ЗАКОНОДАВСТВА

ВИКОНАННЯ СУДОВИХ РІШЕНЬ

НОРМАТИВНІ АКТИ,

КОМЕНТАРІ,

АНАЛІТИЧНІ МАТЕРІАЛИ,

ЗРАЗКИ ДОКУМЕНТІВ

КИЕВ · ЮСТИНИАН · 2002

ББК 67.9 (4УКР) 309
В43

Упорядник К.М. Гуцалова

В43 Виконання судових рішень. – К.: Юстініан, 2002. – 512 с.

ISBN – 966-96155-1-8

Видання з серії «Коментарі та аналітичні матеріали до сучасного законодавства».

«Виконання судових рішень» – збірка для практичного використання у виконавчому провадженні.

Збірка містить нормативні акти, чинні на момент її створення, коментарі законодавства, аналітичні матеріали практикуючих юристів, нотаріусів, державних виконавців. Автори аналізують судову практику вирішення спорів, які виникають у процесі виконавчого провадження.

В додатку – підготовлені адвокатами зразки документів для звернення громадян та юридичних осіб до відділів державної виконавчої служби, господарських судів і судів загальної юрисдикції.

Збірка розрахована на державних виконавців, юрисконсультів підприємств, установ, організацій; юристів; суддів; студентів-правників; викладачів.

ББК 67.9 (4УКР) 309

ISBN – 966-96155-1-8

© Видавництво «Юстініан», 2002

ЗМІСТ

ПЕРЕДМОВА ... стор. 6

ВИКОНАННЯ РІШЕНЬ НАЦІОНАЛЬНИХ СУДІВ

ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Конституція України від 28.06.1999 р. № 254к/96-ВР (витяг) ... стор. 8

Закон України «Про державну виконавчу службу» від 24.03.1998 р. № 202/98-ВР ... стор. 11

Закон України «Про державну виконавчу службу» від 21.04.1999 р. № 606-XIV ... стор. 17

Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України у зв'язку з прийняттям Законів України «Про державну виконавчу службу» та «Про виконавче провадження» від 19.10.2000 р. № 2056-III ... стор. 54

Закон України «Про нотаріат» від 02.09.1993 р. № 3425-XII (витяг) ... стор. 65

Закон України «Про заставу» від 02.10.1992 р. № 2654-XII (витяг) ... стор. 57

Роз'яснення Вищого арбітражного суду України «Про деякі питання практики вирішення спорів, пов'язаних із застосуванням Закону України «Про заставу» від 24.12.1999 р. № 02-5/602 ... стор. 69

ОРГАНИ ВИКОНАННЯ СУДОВИХ РІШЕНЬ ТА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЇХ ДІЯЛЬНОСТІ

Наказ Міністерства юстиції України «Про затвердження Положення про районний, міський (міст обласного значення), районний у містах відділ державної виконавчої служби» від 16.07.1999 р. № 43/5 ... стор. 84

Постанова Кабінету Міністрів України «Про створення спеціалізованого державного підприємства «Укрспец'юст» від 14.07.1999 р. № 1270 ... стор. 87

Постанова Кабінету Міністрів України «Про форменний одяг державних виконавців» від 25.08.1998 р. № 1341 ... стор. 88

Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження порядку та умов обов'язкового державного страхування державних виконавців» від 17.08.1998 р. № 1292 ... стор. 91

Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Положення про спеціальний фонд виконавчого провадження» від 26.07.1999 р. № 1351 ... стор. 96

Наказ Міністерства юстиції України «Про затвердження Інструкції про порядок формування, ведення обліку надходжень та видатків, звітності про використання коштів спеціального фонду виконавчого провадження» від 11.10.1999 р. № 65\5 ... стор. 98

Наказ Міністерства юстиції України «Про затвердження Інструкції з діловодства в районних, міських (міст обласного значення), районних у містах відділах державної виконавчої служби» від 5.07.1999 р. № 470/7 ... стор. 101

КОМЕНТАРІ ТА АНАЛІТИКА

Фадеєва Л. «Батіг» для виконавця (оскарження дій державних виконавців та органів ДВС) ... стор. 122

Гуцалова К. Монопольне становище «Укрспец'юста» – технологія боротьби ... стор. 127

ПРОВЕДЕННЯ ВИКОНАВЧИХ ДІЙ

Закон України «Про введення мораторію на примусову реалізацію майна» від 29.11.2001 р. № 2864-III ... стор. 142

Декрет Кабінету Міністрів України «Про державне мито» від 21.01.1993 р. № 7-93 (витяг) ... стор. 143

Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Переліку документів, за якими стягнення заборгованостіпровадиться у безспірному порядку на підставі виконавчих написів нотаріусів» від 29.06.1999 р. № 1172 ... стор. 145

Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Положення про порядок проведення аукціонів(публічних торгів) з реалізації заставленого майна» від 22.12.1997 р. № 1448 ... стор. 151

Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку накладення арешту на цінні папери» від 22.09.1999 р. № 1744 ... стор. 156

ЗМІСТ

Наказ Міністерства юстиції України «Про затвердження Інструкції про проведення виконавчих дій» від 15.12.1999 р. № 74/5 .... стор. 158

Наказ Міністерства юстиції України «Про затвердження Порядку реалізації арештованого майна» від 15.07.1999 р. № 42/5 .... стор. 256

Наказ Міністерства юстиції України «Про затвердження Тимчасового положення про порядок проведення прилюдних торгів з реалізації арештованого нерухомого майна» від 27.10.1999 р. № 68/5 .... стор. 269

Наказ Міністерства юстиції України «Про затвердження Порядку здійснення державною виконавчою службою України виконання рішень судів та інших органів (посадових осіб) стосовно підприємств, установ, організацій, діяльність яких пов'язана з державною таємницею» від 23.03.2000 р. № 10/5а .... стор. 281

Наказ Міністерства юстиції України, Державної митної служби України «Про затвердження Порядку передачі митними органами України майна, конфіскованого за рішеннями судів, органам державної виконавчої служби» від 17.08.2001 р. № 46/5/571 .... стор. 284

Наказ Міністерства юстиції України «Про затвердження Інструкції про порядок вчинення нотаріальних дій нотаріусами України» від 14.06.1994 р. № 18/5 (витяг) .... стор. 287

Наказ Державного казначейства України «Про затвердження Порядку примусового списання (стягнення) коштів з рахунків установ і організацій, відкритих в органах Державного казначейства» від 05.10.2001 р. № 175 .... стор. 291

Постанова Правління Національного банку України «Про затвердження Положення про примусове списання (стягнення) та договірне списання коштів в іноземній валюті з рахунків платників (крім банків) на території України» від 01.10.2001 р. № 416 .... стор. 303

Лист Національного банку України «Щодо стягнення з рахунків клієнтів банків сум виконавчого збору» від 19.11.1999 р. № 18-212/3251-9184 .... стор. 313

Лист Національного банку України «Про прийняття до виконання розрахункових документів від органів державної виконавчої служби» від 13.12.2001 р. № 25-111/2002-7659 .... стор. 314

Постанова Правління Національного банку України «Про затвердження Положення про порядок і умови зберігання та реалізації грошей, у тому числі іноземної валюти, цінних паперів, ювелірних та інших побутових виробів із золота, срібла, платини і металів платинової групи, дорогоцінних каменів і перлів, а також лому і окремих частин таких виробів, на які накладено арешт» від 04.10.1999 р. № 489 .... стор. 316

Постанова Пленуму Верховного Суду України «Про судову практику в справах за скаргами на нотаріальні дії або відмову в їх вчиненні» від 31.01.1992 р. № 2 .... стор. 328

Лист Вищого арбітражного суду України «Про деякі проблемні питання, пов'язані з виконанням судових рішень» від 05.05.2001 р. № 01-2.2/112 .... стор. 335

Лист Професійної асоціації реєстраторів і депозитаріїв «Про накладення арешту на іменні акції» від 07.12.2000 р. № 01-03/468 .... стор. 338

Лист Державної митної служби України «Про врегулювання питання взаємодії з представниками державної виконавчої служби» від 26.02.2001 р. № 2/13-884-ЕП .... стор. 340

КОМЕНТАРІ ТА АНАЛІТИКА

Тісногуз В. Погляд державного виконавця на деякі проблемні питання виконання судових рішень .... стор. 344

Єременко О. Порядок виконання рішень господарських судів: коротко про головне .... стор. 349

Крат В. Запитання-відповідь .... стор. 363

Марченко В. Порядок вчинення нотаріусом виконавчих написів .... стор. 367

ВИЗНАННЯ ТА ВИКОНАННЯ РІШЕНЬ ІНОЗЕМНИХ СУДІВ

Конвенция о признании и приведении в исполнение иностранных арбитражных решений от 10.06.1958 г. .... стор. 374

Закон України «Про ратифікацію Конвенції про правову допомогу і правові відносини у цивільних, сімейних та кримінальних справах» від 10.11.1994 р. № 240/94-ВР .... стор. 380

Конвенция о правовой помощи и правовых отношениях по гражданским, семейным и уголовным делам от 22.01.1993 г. .... стор. 380

Закон України «Про ратифікацію Протоколу до Конвенції про правову допомогу і правові відносини у цивільних, сімейних та кримінальних справах від 22 січня 1993 року» від 03.03.1998 р. № 140/98-ВР .... стор. 404

Протокол до Конвенції про правову допомогу і правові відносини у цивільних, сімейних та кримінальних справах від 22 січня 1993 року (дата підписання: 29.03.1997 р.) .... стор. 404

Постанова Верховної Ради України «Про ратифікацію Угоди про порядок вирішення спорів, пов'язаних із здійсненням господарської діяльності» від 19.12.1992 р. № 2889-XII .... стор. 410

Угода про порядок вирішення спорів, пов'язаних із здійсненням господарської діяльності від 20.03.1992 р. .... стор. 410

Европейская конвенция о внешнеторговом арбитраже от 21.04.1961 г. .... стор. 415

Соглашение относительно применения Европейской конвенции о внешнеторговом арбитраже от 17.11.1962 г. .... стор. 424

Закон України «Про визнання та виконання в Україні рішень іноземних судів» від 29.11.2001 р. № 2860-III .... стор. 427

Закон України «Про міжнародний комерційний арбітраж» від 24.02.1994 р. № 4002-XII (витяг) .... стор. 433

Постанова Пленуму Верховного Суду України «Про практику розгляду судами клопотань про визнання й виконання рішень іноземних судів та арбітражів і про скасування рішень, постановлених у порядку міжнародного комерційного арбітражу на території України» від 24.12.1999 р. № 12 .... стор. 435

КОМЕНТАРІ ТА АНАЛІТИКА

Зайцев Ю. Проблема виконання судових рішень у практиці Європейського суду з прав людини .... стор. 456

Сліпачук Т. До питання про визнання й приведення у виконання рішень МКАС при ТПП України на території іноземних держав за місцем перебування відповідача .... стор. 460

Гуцалова К. Підстави для відмови в задоволенні клопотання про визнання й виконання рішень іноземних судів: аналіз міжнародних і національних правових норм .... стор. 479

Галушина І. Деякі питання виконавчого провадження в практиці арбітражних судів Російської Федерації .... стор. 488

Каюров С. Про деякі прогалини у Законі Російської Федерації «Про виконавче провадження» .... стор. 492

ЗРАЗКИ ДОКУМЕНТІВ

(Надані адвокатами Адвокатської фірми «Грамацький і партнери»)

1. Заява стягувача про примусове виконання .... стор. 496

2. Заява про відвід державного виконавця .... стор. 497

3. Скарга на неправомірні дії державного виконавця до вищої інстанції .... стор. 498

4. Скарга на неправомірні дії державного виконавця до суду .... стор. 499

5. Скарга на дії органу ДВС до господарського суду .... стор. 500

6. Пропозиція стягувача чи боржника про звернення стягнення на майно, що перебуває у третіх осіб .... стор. 502

7. Мирова угода на стадії виконання .... стор. 503

8. Клопотання про затвердження мирової угоди на стадії виконання .... стор. 504

9. Заява до ДВС про виключення майна з опису .... стор. 505

10. Заява до суду про виключення майна з опису .... стор. 506

11. Скарга на відмову у вчиненні нотаріальних дій .... стор. 507

12. Заява до господарського суду про відстрочку виконання рішення суду .... стор. 508

13. Заява до господарського суду про розстрочку виконання рішення суду .... стор. 509

14. Заява до господарського суду про відновлення строку пред'явлення наказу суду до виконання .... стор. 510

15. Заява до господарського суду про зміну способу та порядку виконання рішення суду .... стор. 511

ПЕРЕДМОВА

Конституція України в статті 1 визначає основний зміст діяльності державних органів поняттям «правова держава». Це поняття потребує закріплення основних засад демократії, які насамперед полягають у розподілі влади на три гілки — законодавчу, виконавчу і судову. До прийняття законів, які забезпечили реформування системи виконання судових рішень, судова влада мала ознаки не лише судової, а й виконавчої влади. Це зумовлювалось виконанням судових рішень під юрисдикцією суду, підпорядкованістю судових виконавців при здійсненні ними своїх повноважень суддям, які постановили відповідні рішення. Таке становище певним чином не узгоджувалося з доктриною розподілу влад у демократичному суспільстві, тому з виокремленням державної виконавчої служби з-під безпосередньої влади суду і суддів розпочався новий період для системи примусового виконання рішень судів та інших уповноважених органів.

Отже, нагадаємо, що державну виконавчу службу було створено у 1999 році на підставі Закону України «Про державну виконавчу службу» від 24 березня 1998 року, який визначає її повноваження, статус і функції. Цим же Законом Державна виконавча служба була переведена з числа судових органів до системи Міністерства юстиції України.

Також діяльність виконавчої служби регулюється Законом України «Про виконавче провадження» від 21 квітня 1999 року, а умови й порядок примусового виконання рішень судів та інших органів регламентуються Інструкцією про проведення виконавчих дій, затвердженою наказом Мін'юсту 15 грудня 1999 року та іншими нормативно-правовими актами.

Метою цього видання є не лише якомога повніше зібрання нормативних актів, що регулюють виконавче провадження в Україні, але й аналіз їхнього змісту та практики застосування. З цією метою весь масив законів та підзаконних актів було поділено на логічні частини: акти, які регулюють процес виконання рішень національних судів (серед них ми виділяємо загальні; ті, що регламентують забезпечення діяльності органів виконання рішень; власне процес виконання), та акти, що регулюють процес виконання рішень іноземних судів в Україні та рішень національних судів за межами України.

Після кожної з цих частин ми наводимо аналітичні матеріали провідних юристів України, які застосовують це законодавство в своїй практичній діяльності, а тому мають змогу оцінити його недоліки, переваги та особливості застосування.

Останньою частиною нашого збірника є зразки документів, з якими сторони виконавчого провадження звертаються до органів державної виконавчої служби та судів України.

Таким чином, у цьому виданні робиться спроба проаналізувати як нормативно-правові акти, так і їх практичне застосування. Це дозволяє найповніше відобразити особливості здійснення виконавчого провадження, розглянути повноваження осіб, що беруть в ньому участь, та визначити їх процесуально-правове становище.

Кристина ГУЦАЛОВА — упорядник

1

ВИКОНАННЯ РІШЕНЬ НАЦІОНАЛЬНИХ СУДІВ

ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

КОНСТИТУЦІЯ УКРАЇНИ
(витяг)[1]

Розділ VIII. Правосуддя

Стаття 124. Правосуддя в Україні здійснюється виключно судами. Делегування функцій судів, а також привласнення цих функцій іншими органами чи посадовими особами не допускаються.

Юрисдикція судів поширюється на всі правовідносини, що виникають у державі.

Судочинство здійснюється Конституційним Судом України та судами загальної юрисдикції.

Народ безпосередньо бере участь у здійсненні правосуддя через народних засідателів і присяжних.

Судові рішення ухвалюються судами іменем України і є обов'язковими до виконання на всій території України.

Стаття 125. Система судів загальної юрисдикції в Україні будується за принципами територіальності і спеціалізації.

Найвищим судовим органом у системі судів загальної юрисдикції є Верховний Суд України.

Вищими судовими органами спеціалізованих судів є відповідні вищі суди.

Відповідно до закону діють апеляційні та місцеві суди.

Створення надзвичайних та особливих судів не допускається.

Стаття 126. Незалежність і недоторканність суддів гарантуються Конституцією і законами України.

Вплив на суддів у будь-який спосіб забороняється.

Суддя не може бути без згоди Верховної Ради України затриманий чи заарештований до винесення обвинувального вироку судом.

Судді обіймають посади безстроково, крім суддів Конституційного Суду України та суддів, які призначаються на посаду судді вперше.

Суддя звільняється з посади органом, що його обрав або призначив, у разі:

1) закінчення строку, на який його обрано чи призначено;
2) досягнення суддею шістдесяти п'яти років;
3) неможливості виконувати свої повноваження за станом здоров'я;
4) порушення суддею вимог щодо несумісності;
5) порушення суддею присяги;
6) набрання законної сили обвинувальним вироком щодо нього;
7) припинення його громадянства;
8) визнання його безвісно відсутнім або оголошення померлим;
9) подання суддею заяви про відставку або про звільнення з посади за власним бажанням.

---
[1] *Відомості Верховної Ради України, 1996, № 30 (23.07.1996), ст. 141*

Повноваження судді припиняються у разі його смерті.

Держава забезпечує особисту безпеку суддів та їхніх сімей.

Стаття 127. Правосуддя здійснюють професійні судді та, у визначених законом випадках, народні засідателі і присяжні.

Професійні судді не можуть належати до політичних партій та профспілок, брати участь у будь-якій політичній діяльності, мати представницький мандат, обіймати будь-які інші оплачувані посади, виконувати іншу оплачувану роботу, крім наукової, викладацької та творчої.

На посаду судді може бути рекомендований кваліфікаційною комісією суддів громадянин України, не молодший двадцяти п'яти років, який має вищу юридичну освіту і стаж роботи у галузі права не менш як три роки, проживає в Україні не менш як десять років та володіє державною мовою.

Суддями спеціалізованих судів можуть бути особи, які мають фахову підготовку з питань юрисдикції цих судів. Ці судді відправляють правосуддя лише у складі колегій суддів.

Додаткові вимоги до окремих категорій суддів щодо стажу, віку та їх професійного рівня встановлюються законом.

Захист професійних інтересів суддів здійснюється в порядку, встановленому законом.

Стаття 128. Перше призначення на посаду професійного судді строком на п'ять років здійснюється Президентом України. Всі інші судді, крім суддів Конституційного Суду України, обираються Верховною Радою України безстроково, в порядку, встановленому законом.

Голова Верховного Суду України обирається на посаду та звільняється з посади шляхом таємного голосування Пленумом Верховного Суду України в порядку, встановленому законом.

Стаття 129. Судді при здійсненні правосуддя незалежні і підкоряються лише закону.

Судочинство провадиться суддею одноособово, колегією суддів чи судом присяжних.

Основними засадами судочинства є:

1) законність;

2) рівність усіх учасників судового процесу перед законом і судом;

3) забезпечення доведеності вини;

4) змагальність сторін та свобода в наданні ними суду своїх доказів і у доведенні перед судом їх переконливості;

5) підтримання державного обвинувачення в суді прокурором;

6) забезпечення обвинуваченому права на захист;

7) гласність судового процесу та його повне фіксування технічними засобами;

8) забезпечення апеляційного та касаційного оскарження рішення суду, крім випадків, встановлених законом;

9) обов'язковість рішень суду.

Законом можуть бути визначені також інші засади судочинства в судах окремих судових юрисдикцій.

За неповагу до суду і судді винні особи притягаються до юридичної відповідальності.

Стаття 130. Держава забезпечує фінансування та належні умови для функціонування судів і діяльності суддів. У Державному бюджеті України окремо визначаються видатки на утримання судів.

Для вирішення питань внутрішньої діяльності судів діє суддівське самоврядування.

Стаття 131. В Україні діє Вища рада юстиції, до відання якої належить:

1) внесення подання про призначення суддів на посади або про звільнення їх з посад;

(положенню пункта 1 частини першої статті 131 дано офіційне тлумачення згідно з Рішенням Конституційного Суду України від 16.10.2001 р. № 14-рп/2001)

2) прийняття рішення стосовно порушення суддями і прокурорами вимог щодо несумісності;

3) здійснення дисциплінарного провадження стосовно суддів Верховного Суду України і суддів вищих спеціалізованих судів та розгляд скарг на рішення про притягнення до дисциплінарної відповідальності суддів апеляційних та місцевих судів, а також прокурорів.

Вища рада юстиції складається з двадцяти членів. Верховна Рада України, Президент України, з'їзд суддів України, з'їзд адвокатів України, з'їзд представників юридичних вищих навчальних закладів та наукових установ призначають до Вищої ради юстиції по три члени, а всеукраїнська конференція працівників прокуратури – двох членів Вищої ради юстиції.

До складу Вищої ради юстиції входять за посадою Голова Верховного Суду України, Міністр юстиції України, Генеральний прокурор України.

ЗАКОН УКРАЇНИ
ПРО ДЕРЖАВНУ ВИКОНАВЧУ СЛУЖБУ[1]

Із змінами і доповненнями, внесеними Законами України від 31 грудня 1998 року № 376-XIV, від 17 лютого 2000 року № 1459-III

Цей Закон визначає основи організації та діяльності державної виконавчої служби, її завдання, правовий статус державних виконавців та їх соціальний захист.

Розділ I. Загальні положення

Стаття 1. Завдання державної виконавчої служби

Державна виконавча служба входить до системи органів Міністерства юстиції України і здійснює виконання рішень судів та інших органів (далі — рішень) відповідно до законів України.

Завданням державної виконавчої служби є своєчасне, повне і неупереджене примусове виконання рішень, передбачених законом.

Стаття 2. Правова основа діяльності державної виконавчої служби

Правову основу діяльності державної виконавчої служби становлять Конституція України, цей Закон, інші закони та підзаконні нормативно-правові акти, що прийняті на їх виконання.

Стаття 3. Органи державної виконавчої служби

Органами державної виконавчої служби є:

Департамент державної виконавчої служби Міністерства юстиції України;

відділи державної виконавчої служби Головного управління юстиції Міністерства юстиції України в Автономній Республіці Крим, обласних, Київського та Севастопольського міських управлінь юстиції;

районні, міські (міст обласного значення), районні у містах відділи державної виконавчої служби відповідних управлінь юстиції.

Виконання рішень, перелік яких встановлено законом, покладається на державних виконавців районних, міських (міст обласного значення), районних у містах відділів державної виконавчої служби.

Районні, міські (міст обласного значення), районні у містах відділи державної виконавчої служби є юридичними особами, мають розрахункові та інші рахунки в установах банків, гербову печатку.

Стаття 4. Державні виконавці

Відповідно до цього Закону державними виконавцями є начальник, заступник начальника, старший державний виконавець, державний виконавець рай-

---

[1] *Відомості Верховної Ради України, 1998, № 36-37, ст. 243*

онного, міського (міста обласного значення), районного у місті відділу державної виконавчої служби.

Державний виконавець здійснює примусове виконання рішень у порядку, передбаченому законом.

Стаття 5. Компетенція органів юстиції з організації діяльності державної виконавчої служби

Міністерство юстиції України через Департамент державної виконавчої служби Міністерства юстиції України здійснює добір кадрів, методичне керівництво діяльністю державних виконавців, підвищення їх професійного рівня, фінансове і матеріально-технічне забезпечення органів державної виконавчої служби, розглядає скарги на дії державних виконавців.

Головне управління юстиції Міністерства юстиції України в Автономній Республіці Крим, управління юстиції в областях, містах Києві та Севастополі організують виконання законів і здійснюють керівництво відділами державної виконавчої служби Головного управління юстиції Міністерства юстиції України в Автономній Республіці Крим, обласних, Київського та Севастопольського міських управлінь юстиції, районними, міськими (міст обласного значення), районними у містах відділами державної виконавчої служби, координують і контролюють їх діяльність; організують професійну підготовку і атестацію державних виконавців; розглядають скарги на дії державних виконавців; заохочують за успіхи в роботі і накладають стягнення за порушення трудової дисципліни; здійснюють матеріально-технічне забезпечення державної виконавчої служби.

Структура, склад та функціональні обов'язки Департаменту державної виконавчої служби Міністерства юстиції України; відділів державної виконавчої служби Головного управління юстиції Міністерства юстиції України в Автономній Республіці Крим, обласних, Київського та Севастопольського міських управлінь юстиції; районних, міських (міст обласного значення), районних у містах відділів державної виконавчої служби відповідних управлінь юстиції затверджуються в межах своїх повноважень Міністерством юстиції України.

Розділ II. Правовий статус державних виконавців

Стаття 6. Правовий статус державних виконавців

Державні виконавці є державними службовцями.

Державним виконавцям видаються службові посвідчення єдиного зразка, який затверджується Міністром юстиції України.

Державний виконавець під час виконання службових обов'язків носить форменний одяг, зразок якого затверджується Кабінетом Міністрів України.

Державний виконавець користується правами і виконує обов'язки, передбачені законом.

Стаття 7. Забезпечення прав громадян і юридичних осіб

Державний виконавець зобов'язаний сумлінно виконувати службові обов'язки, не допускати в своїй діяльності порушення прав громадян та юридичних осіб, гарантованих Конституцією України та законами України.

Розділ III. Порядок призначення державних виконавців

Стаття 8. Вимоги, що пред'являються до державних виконавців

Державним виконавцем може бути громадянин України, який має юридичну освіту, здатний за своїми особистими і діловими якостями виконувати покладені на нього обов'язки.

Начальником районного, міського (міста обласного значення), районного у місті відділу державної виконавчої служби призначається громадянин України з вищою юридичною освітою і зі стажем юридичної роботи не менше трьох років.

Не можуть бути призначеними на посаду державного виконавця особи, відносно яких існують обмеження, передбачені Законом України «Про державну службу».

Стаття 9. Порядок призначення і звільнення державних виконавців

Державні виконавці призначаються на посаду, звільняються з посади начальниками районних, міських (міст обласного значення), районних у містах відділів державної виконавчої служби відповідних управлінь юстиції.

Начальники районних, міських (міст обласного значення), районних у містах відділів державної виконавчої служби призначаються на посаду та звільняються з посади начальниками Головного управління юстиції Міністерства юстиції України в Автономній Республіці Крим, обласних, Київського та Севастопольського міських управлінь юстиції за поданням начальників відділів державної виконавчої служби відповідних управлінь юстиції.

Директор Департаменту державної виконавчої служби Міністерства юстиції України, начальники відділів державної виконавчої служби Головного управління юстиції Міністерства юстиції України в Автономній Республіці Крим, управлінь юстиції в областях, містах Києві та Севастополі призначаються Міністром юстиції України.

Розділ IV. Контроль за діяльністю державних виконавців

Стаття 10. Контроль за діяльністю державних виконавців

Контроль за діяльністю державних виконавців здійснюють Міністерство юстиції України через Департамент державної виконавчої служби Міністерства юстиції України, а Головне управління юстиції Міністерства юстиції України в Автономній Республіці Крим, управління юстиції в областях, містах Києві та Севастополі – через відповідні відділи державної виконавчої служби. Контроль

за діяльністю державних виконавців здійснюють й інші державні органи в порядку, передбаченому законом.

Стаття 11. Відповідальність державних виконавців

Державні виконавці несуть дисциплінарну відповідальність в порядку, встановленому законом.

У разі вчинення державним виконавцем під час виконання службових обов'язків діяння, що має ознаки злочину чи адміністративного правопорушення, він підлягає кримінальній чи адміністративній відповідальності у порядку, встановленому законом.

Шкода, заподіяна державним виконавцем фізичним чи юридичним особам під час виконання рішення, підлягає відшкодуванню у порядку, передбаченому законом.

Стаття 12. Заохочення за успіхи в роботі

За успіхи в роботі по виконанню рішень державний виконавець може бути заохочений Міністром юстиції України, начальником Головного управління юстиції Міністерства юстиції України в Автономній Республіці Крим, начальниками управлінь юстиції в областях, містах Києві та Севастополі з їх власної ініціативи та за поданням начальника відповідного відділу державної виконавчої служби.

Стаття 13. Оскарження дій або бездіяльності державних виконавців

Дії або бездіяльність державного виконавця можуть бути оскаржені до вищестоящої посадової особи або до суду у порядку, встановленому законом.

Розділ V. Правовий і соціальний захист державних виконавців

Стаття 14. Правовий захист державних виконавців

Державний виконавець перебуває під захистом закону.

Держава гарантує захист здоров'я, честі, гідності, житла, майна державних виконавців та членів їх сімей від злочинних посягань та інших протиправних дій.

Образа державного виконавця, опір, погроза, насильство та інші дії, які перешкоджають виконанню покладених на нього обов'язків, тягнуть за собою встановлену законом відповідальність.

Стаття 15. Соціально-побутове забезпечення державних виконавців

Державні виконавці, які потребують поліпшення житлових умов, забезпечуються житлом у першочерговому порядку відповідно до законодавства.

Державні виконавці мають право на першочергове встановлення квартирних телефонів.

Стаття 16. Державне страхування та відшкодування шкоди у разі загибелі або каліцтва державного виконавця

Державний виконавець підлягає обов'язковому державному страхуванню на суму десятирічного заробітку за останньою посадою, яку він займає.

Порядок та умови страхування державних виконавців встановлюються Кабінетом Міністрів України.

У разі загибелі державного виконавця під час виконання службових обов'язків сім'ї загиблого або його утриманцям виплачується одноразова допомога у розмірі десятирічного заробітку загиблого за останньою посадою, яку він займав, і призначається пенсія у зв'язку з втратою годувальника відповідно до Закону України «Про пенсійне забезпечення».

За сім'єю загиблого державного виконавця зберігається право на одержання жилої площі.

У разі каліцтва, одержаного державним виконавцем під час виконання службових обов'язків, а також інвалідності, що настала у період проходження служби або не пізніш як через три місяці після звільнення зі служби чи після закінчення цього терміну, але внаслідок захворювання або нещасного випадку, що сталися при виконанні службових обов'язків, йому виплачується одноразова допомога в розмірі від трирічного до п'ятирічного заробітку (залежно від ступеня втрати працездатності) і призначається пенсія по інвалідності.

Збитки, завдані майну державного виконавця чи членів його сім'ї у зв'язку з виконанням ним службових обов'язків, відшкодовуються у встановленому законом порядку в повному обсязі за рахунок коштів Державного бюджету України.

Розділ VI. Фінансування і матеріальне забезпечення, оплата праці державних виконавців

Стаття 17. Оплата праці державних виконавців

Заробітна плата державного виконавця складається з посадового окладу, премії, доплати за ранг та надбавки за вислугу років, а також інших надбавок згідно із законодавством.

Стаття 18. Фінансування і матеріальне забезпечення діяльності державних виконавців

Фінансування і матеріальне забезпечення діяльності державних виконавців здійснюється за рахунок коштів Державного бюджету України.

Чисельність державних виконавців, порядок та норми матеріального забезпечення їх діяльності встановлюються Кабінетом Міністрів України за поданням Міністерства юстиції України.

Державним виконавцям, які використовують в службових цілях власний транспорт, виплачується грошова компенсація в розмірах, встановлених законодавством.

Державний виконавець під час службового відрядження користується правом придбання без черги проїзних документів на всі види транспорту і влаштування в готелі.

Частину п'яту статті 18 виключено.

(згідно із Законом України від 17.02.2000 р. № 1459-III)

Розділ VII. Прикінцеві положення

1. Цей Закон набирає чинності з дня його опублікування.

2. До приведення законів України, інших нормативно-правових актів у відповідність з нормами цього Закону вони застосовуються у частині, що не суперечить цьому Закону.

Положення частини першої статті 8 цього Закону щодо наявності у державного виконавця юридичної освіти вводиться в дію з 1 січня 2002 року.

(пункт 2 розділу VII доповнено частиною другою згідно із Законом України від 31.12.98 р. № 376-XIV)

3. Кабінету Міністрів України у тримісячний термін з дня набрання чинності цим Законом:

подати на розгляд Верховної Ради України пропозиції щодо внесення змін до законів України, що випливають з цього Закону;

привести у відповідність з цим Законом свої нормативно-правові акти;

забезпечити перегляд міністерствами та іншими центральними органами виконавчої влади України їх нормативно-правових актів і скасування тих актів, що суперечать цьому Закону.

вирішити питання про формування державного замовлення через Міністерство освіти України, інші центральні органи виконавчої влади на підготовку спеціалістів з юридичною освітою для забезпечення кадрових потреб державної виконавчої служби Міністерства юстиції України.

(пункт 3 розділу VII доповнено абзацом п'ятим згідно із Законом України від 31.12.98 р. № 376-XIV)

ЗАКОН УКРАЇНИ
ПРО ВИКОНАВЧЕ ПРОВАДЖЕННЯ[1]

Із змінами і доповненнями, внесеними Законами України від 30 червня 1999 року № 783-XIV, від 18 січня 2001 року № 2241-III, від 11 липня 2001 року № 2618-III

Цей Закон визначає умови і порядок виконання рішень судів та інших органів (посадових осіб), що відповідно до закону підлягають примусовому виконанню у разі невиконання їх у добровільному порядку.

Глава 1. Загальні положення

Стаття 1. Виконавче провадження

Виконавче провадження — це сукупність дій органів і посадових осіб, зазначених у цьому Законі, спрямованих на примусове виконання рішень судів та інших органів (посадових осіб), які здійснюються на підставах, у спосіб та в межах повноважень, визначених цим Законом, іншими нормативно-правовими актами, виданими відповідно до цього Закону та інших законів, а також рішеннями, що відповідно до цього Закону підлягають примусовому виконанню (далі — рішення).

Стаття 2. Органи і посадові особи, які здійснюють примусове виконання рішень

Примусове виконання рішень в Україні покладається на Державну виконавчу службу, яка входить до системи органів Міністерства юстиції України.

Відповідно до Закону України «Про державну виконавчу службу», примусове виконання рішень здійснюють державні виконавці районних, міських (міст обласного значення), районних у містах відділів державної виконавчої служби (далі — державні виконавці).

Інші органи, організації і посадові особи здійснюють виконавчі дії у випадках, передбачених цим Законом, у тому числі відповідно до статті 6 цього Закону на вимогу чи за дорученням державного виконавця.

Стаття 3. Рішення, що підлягають виконанню Державною виконавчою службою

Відповідно до цього Закону, підлягають виконанню:

1) рішення, ухвали і постанови судів у цивільних справах;

2) вироки, ухвали і постанови судів у кримінальних справах у частині майнових стягнень;

3) вироки судів у частині позбавлення права займати певні посади або займатися певною діяльністю;

[1] *Відомості Верховної Ради України, 1998, № 36-37, ст. 243*

4) постанови судів у частині майнових стягнень у справах про адміністративні правопорушення;

5) мирові угоди, затверджені судом;

6) рішення, ухвали, постанови арбітражних судів;

7) виконавчі написи нотаріусів;

8) рішення Конституційного Суду України у випадках, передбачених законом;

9) не сплачені в строк платіжні вимоги, акцептовані платником;

10) рішення третейських судів відповідно до законів України;

11) рішення комісій по трудових спорах;

12) постанови, винесені органами (посадовими особами), уповноваженими законом розглядати справи про адміністративні правопорушення у випадках, передбачених законом;

13) рішення іноземних судів і арбітражів у передбачених законом випадках;

13-1) рішення Європейського Суду з прав людини з урахуванням особливостей, передбачених Законом України «Про виконання рішень Європейського Суду з прав людини»;

(статтю 3 доповнено пунктом 131 згідно із Законом України від 11.07.2001 р. № 2618-III)

14) рішення державних органів, прийняті з питань володіння і користування культовими будівлями та майном;

15) рішення Антимонопольного комітету України та його територіальних відділень у передбачених законом випадках;

16) постанови державного виконавця про виконавчий збір та накладення штрафу;

17) рішення інших державних або недержавних органів у випадках, передбачених законом.

Стаття 4. Заходи примусового виконання рішень

Заходами примусового виконання рішень є:

1) звернення стягнення на майно боржника;

2) звернення стягнення на заробітну плату (заробіток), доходи, пенсію, стипендію боржника;

3) вилучення у боржника і передача стягувачеві певних предметів, зазначених у рішенні;

4) інші заходи, передбачені рішенням.

Стаття 5. Обов'язки і права державних виконавців

Державний виконавець зобов'язаний вживати заходів примусового виконання рішень, встановлених цим Законом, неупереджено, своєчасно, повно вчиняти виконавчі дії.

Державний виконавець:

здійснює необхідні заходи щодо своєчасного і повного виконання рішення, зазначеного в документі на примусове виконання рішення (далі — виконавчий документ);

надає сторонам виконавчого провадження та їх представникам можливість ознайомитися з матеріалами виконавчого провадження;

розглядає заяви сторін та інших учасників виконавчого провадження та їх клопотання;

заявляє в установленому порядку про самовідвід за наявності обставин, передбачених цим Законом;

роз'яснює сторонам їх права і обов'язки.

Державний виконавець при здійсненні виконавчого провадження має право:

одержувати необхідні для проведення виконавчих дій пояснення, довідки, іншу інформацію;

здійснювати перевірку виконання юридичними особами рішень стосовно працюючих у них боржників;

входити до приміщень і сховищ, що належать боржникам або зайняті ними, проводити огляд зазначених приміщень і сховищ, при необхідності примусово відкривати їх в установленому порядку, опечатувати ці приміщення і сховища;

накладати арешт на майно боржника, вилучати, передавати таке майно на зберігання та реалізовувати його в порядку, встановленому законодавством;

накладати арешт на грошові кошти та інші цінності боржника, в тому числі на кошти, які знаходяться на рахунках та вкладах в установах банків, інших кредитних установах, на рахунки в цінних паперах;

використовувати за згодою власника нежилі приміщення, що є в комунальній власності, та інші приміщення — для тимчасового зберігання вилученого майна, а також транспорт стягувача або боржника для перевезення майна;

звертатися до органу, який видав виконавчий документ, за роз'ясненням рішення, порушувати клопотання про зміни порядку і способу виконання, відстрочку та розстрочку виконання рішення;

звертатися до суду з поданням про розшук боржника або дитини;

викликати громадян та посадових осіб з приводу виконавчих документів, що знаходяться у виконавчому провадженні;

залучати до проведення виконавчих дій понятих, інших осіб у встановленому порядку, а також експертів, спеціалістів, в тому числі для оцінки майна;

накладати стягнення у вигляді штрафу на громадян і посадових осіб у випадках, передбачених законом;

здійснювати інші повноваження, передбачені цим та іншими законами.

Стаття 6. Обов'язковість вимог державного виконавця

Вимоги державного виконавця щодо виконання зазначених у статті 3 цього Закону рішень є обов'язковими для усіх органів, організацій, посадових осіб, громадян і юридичних осіб на території України.

Державному виконавцю у встановлений ним строк повинні бути надані безкоштовно документи або їх копії, необхідні для здійснення його повноважень.

Невиконання законних вимог державного виконавця тягне за собою відповідальність згідно з законом.

Стаття 7. Гарантії прав громадян і юридичних осіб у виконавчому провадженні

Державний виконавець зобов'язаний використовувати надані йому права у точній відповідності із законом і не допускати у своїй діяльності порушення прав та законних інтересів громадян і юридичних осіб.

Особам, які беруть участь у виконавчому провадженні або залучаються до проведення виконавчих дій, повинні бути роз'яснені державним виконавцем їх права відповідно до вимог цього Закону.

Дії державного виконавця, його відмова від вчинення певної виконавчої дії, зволікання з вчиненням виконавчих дій, а також відмова у задоволенні заяви про відвід державного виконавця можуть бути оскаржені особами, які беруть участь у виконавчому провадженні або залучаються до виконання виконавчих дій у встановленому цим Законом порядку.

Стаття 8. Контроль і нагляд за законністю виконавчого провадження

Контроль за своєчасністю, правильністю, повнотою виконання рішень державним виконавцем здійснюють начальник відділу Державної виконавчої служби, якому безпосередньо підпорядкований державний виконавець, та керівник вищестоящого органу.

Нагляд за законністю виконавчого провадження здійснюють органи прокуратури в порядку, передбаченому законом.

Стаття 9. Виконання рішень іншими органами

У випадках, передбачених законом, рішення судів та інших органів щодо стягнення коштів виконуються податковими органами, установами банків, кредитно-фінансовими установами. Рішення вказаних органів відповідно до закону можуть виконуватися також іншими органами, організаціями, посадовими особами та громадянами.

Органи, організації та особи, зазначені у частині першій цієї статті, не є органами примусового виконання, крім органів та посадових осіб, які виконують рішення про притягнення до кримінальної чи адміністративної відповідальності.

Глава 2. Учасники виконавчого провадження

Стаття 10. Учасники виконавчого провадження та особи, які залучаються до проведення виконавчих дій

Учасниками виконавчого провадження є державний виконавець, сторони, представники сторін, експерти, спеціалісти, перекладачі.

Для проведення виконавчих дій державним виконавцем у необхідних випадках залучаються поняті, а також працівники органів внутрішніх справ, представники органів опіки і піклування, інших органів і установ у порядку, встановленому цим Законом.

Стаття 11. Сторони виконавчого провадження

Сторонами у виконавчому провадженні є стягувач і боржник.

Стягувачем може бути фізична або юридична особа, на користь чи в інтересах якої видано виконавчий документ. Боржником може бути фізична або юридична особа, яка зобов'язана за рішенням вчинити певні дії (передати майно, виконати інші обов'язки, передбачені рішенням) або утриматися від їх вчинення.

У виконавчому провадженні можуть брати участь кілька стягувачів або боржників. Кожен з них щодо іншої сторони має право брати участь у виконавчому провадженні самостійно або може доручити участь у виконавчому провадженні одному із співучасників.

У разі вибуття однієї з сторін державний виконавець зобов'язаний своєю постановою здійснити заміну цієї сторони її правонаступником, визначеним відповідно до закону. Для правонаступника усі дії, вчинені до його вступу у виконавче провадження, обов'язкові в тій мірі, в якій вони були б обов'язковими для сторони, яку правонаступник замінив.

Стаття 12. Представництво сторін у виконавчому провадженні

Сторони можуть реалізовувати свої права і обов'язки у виконавчому провадженні самостійно або через представників. Особиста участь громадянина у виконавчому провадженні не позбавляє його права мати представника, за винятком випадку, коли боржник зобов'язаний згідно з рішенням вчинити певні дії особисто.

Неповнолітні та особи, визнані судом недієздатними, здійснюють свої права та виконують обов'язки у виконавчому провадженні відповідно до вимог закону.

Якщо стороною виконавчого провадження є особа, визнана судом безвісно відсутньою, державний виконавець залучає до участі у виконавчому провадженні особу, яка є опікуном її майна.

Участь юридичних осіб у виконавчому провадженні здійснюється їх керівниками чи органами, посадовими особами, які діють в межах повноважень, наданих їм законом, або через представників юридичної особи.

Повноваження представника мають бути підтверджені довіреністю, виданою і оформленою відповідно до вимог закону.

Стаття 13. Особи, які не можуть бути представниками у виконавчому провадженні

Представниками у виконавчому провадженні не можуть бути:

1) особи, які не досягли 18 років, крім випадків, передбачених законом;

2) особи, над якими встановлено опіку чи піклування;

3) судді, слідчі, прокурори, державні виконавці, крім випадків, коли вони діють як законні представники або як уповноважені особи відповідного органу, що є стороною виконавчого провадження;

4) інші особи, які відповідно до закону не можуть здійснювати представництво.

Стаття 14. Участь у виконавчому провадженні експерта або спеціаліста

Для з'ясування та роз'яснення питань, що виникають при здійсненні виконавчого провадження і потребують спеціальних знань, державний виконавець з власної ініціативи або за заявою сторін призначає своєю постановою експерта або спеціаліста, а при необхідності — кількох спеціалістів або експертів.

Як експерт або спеціаліст може бути запрошена будь-яка дієздатна особа, яка має необхідні знання, кваліфікацію, досвід роботи у відповідній галузі.

Експерт або спеціаліст зобов'язаний дати письмовий висновок з питань, що поставлені йому державним виконавцем, а також давати усні рекомендації щодо дій, які виконуються в його присутності.

Експерт або спеціаліст має право на винагороду за надані ним послуги, розмір якої визначає начальник відповідного органу Державної виконавчої служби. Ця винагорода та інші витрати на проведення експертизи належать до витрат, пов'язаних із провадженням виконавчих дій.

За відмову або ухилення від дачі висновку чи за дачу завідомо неправдивого висновку експерт несе відповідальність, передбачену законом, про що він має бути попереджений державним виконавцем.

Стаття 15. Участь у виконавчому провадженні перекладача

У разі необхідності під час провадження виконавчих дій державний виконавець або сторони (їх представники) можуть запросити перекладача. Перекладачем може бути будь-яка дієздатна особа, що володіє мовами, знання яких необхідно для перекладу. Особі, якій потрібні послуги перекладача, державний виконавець надає строк для його запрошення. У випадку, коли зазначена особа не забезпечить участі перекладача у визначений строк, його може призначити своєю постановою державний виконавець.

Перекладач має право на винагороду за виконану роботу, що належить до витрат, пов'язаних із провадженням виконавчих дій.

У разі завідомо неправильного перекладу, а також за відмову виконати обов'язки перекладача особа несе відповідальність відповідно до закону, про що вона має бути попереджена державним виконавцем.

Стаття 16. Залучення понятих до провадження виконавчих дій

Виконавчі дії можуть провадитися у присутності понятих.

Присутність понятих обов'язкова при вчиненні виконавчих дій, пов'язаних із примусовим входженням до нежилих приміщень і сховищ, в яких зберігається майно боржника, на яке звернено стягнення, або майно стягувача, яке має бути повернено йому в натурі; примусовим входженням до жилих будинків, квартир для забезпечення примусового виселення та вселення в них; примусовим входженням до будинків, квартир та інших приміщень, в яких знаходиться дитина, яка має бути передана іншим особам відповідно до рішення суду; при проведенні огляду, арешту, вилучення і передачі майна.

Як поняті можуть бути запрошені будь-які дієздатні громадяни, які не мають особистої заінтересованості в провадженні виконавчих дій і не пов'язані між собою або з учасниками виконавчого провадження родинними зв'язками, підлеглістю чи підконтрольністю. Кількість понятих при вчиненні виконавчих дій не може бути менше двох.

Понятий має право знати, для участі в провадженні яких виконавчих дій його запрошено, на підставі якого виконавчого документа вони здійснюються, а також робити зауваження з приводу вчинення виконавчих дій. Зауваження понятого підлягають занесенню до акта відповідної виконавчої дії. Понятий зобов'язаний засвідчити факт, зміст і результати виконавчих дій, під час провадження яких він був присутній. Перед початком виконавчих дій, в яких беруть участь поняті, державний виконавець роз'яснює їх права і обов'язки.

Поняті мають право на компенсацію витрат, пов'язаних із виконанням обов'язків понятих. Зазначені витрати належать до витрат на проведення виконавчих дій.

Стаття 17. Відводи державного виконавця, експерта, спеціаліста, перекладача

Державний виконавець, експерт, спеціаліст, перекладач не можуть брати участі у виконавчому провадженні і підлягають відводу, якщо вони є близькими родичами сторін, їх представників або інших осіб, що беруть участь у виконавчому провадженні, або заінтересовані в результаті виконання рішення, або є інші обставини, що викликають сумнів у їх неупередженості.

За наявності обставин для відводу зазначені особи зобов'язані заявити самовідвід. З тих же підстав відвід цим особам може бути заявлений стягувачем, боржником або їх представниками. Відвід має бути вмотивованим, викладеним у письмовій формі і заявленим у будь-який час до закінчення виконавчого провадження.

Питання про відвід державного виконавця вирішується начальником відповідного відділу Державної виконавчої служби, про що виноситься постанова.

Питання про відвід експерта, спеціаліста чи перекладача вирішується вмотивованою постановою державного виконавця, яка затверджується начальником відповідного відділу.

У разі відводу державного виконавця виконавчий документ передається у встановленому порядку іншому державному виконавцеві або до іншого підрозділу Державної виконавчої служби.

Відмова у задоволенні відводу державного виконавця може бути оскаржена до відповідного суду у 10-денний строк, а відводу експерта, спеціаліста, перекладача — у той же строк начальнику відповідного відділу Державної виконавчої служби, а у разі його відмови — до суду.

Глава 3. Відкриття виконавчого провадження

Стаття 18. Підстави для відкриття виконавчого провадження

Державний виконавець відкриває виконавче провадження:

1) за заявою стягувача або його представника про примусове виконання рішення, зазначеного в статті 3 цього Закону, на підставі виконавчого документа;

2) за заявою прокурора у випадках представництва інтересів громадянина або держави в суді;

3) в інших передбачених законом випадках.

Стаття 19. Вимоги до виконавчого документа

У виконавчому документі повинні бути зазначені:

1) назва документа, дата видачі та найменування органу, посадової особи, що видали документ;

2) дата і номер рішення, за яким видано виконавчий документ;

3) найменування стягувача і боржника, їх адреси, дата і місце народження боржника та його місце роботи (для громадян), номери рахунків у кредитних установах (для юридичних осіб);

4) резолютивна частина рішення;

5) дата набрання чинності рішенням;

6) строк пред'явлення виконавчого документа до виконання.

Виконавчий документ має бути підписаний уповноваженою посадовою особою і скріплений печаткою.

Законом можуть бути встановлені також інші вимоги до виконавчих документів.

Стаття 20. Місце виконання рішення

Виконавчі дії провадяться державним виконавцем за місцем проживання, роботи боржника або за місцезнаходженням його майна. Якщо боржник є юридичною особою, то виконання провадиться за місцезнаходженням його постійно діючого органу або майна.

Виконання рішення, яке зобов'язує боржника вчинити певні дії, провадиться державним виконавцем за місцем здійснення таких дій.

Якщо у процесі виконавчого провадження змінилися місце проживання чи місцезнаходження боржника, місце його роботи або з'ясувалося, що майно боржника, на яке можна звернути стягнення, відсутнє чи його недостатньо, державний виконавець негайно складає про це акт і не пізніше наступного дня надсилає виконавчий документ разом з копією цього акта до відділу Державної виконавчої служби за новим місцепроживанням боржника, місцем його роботи чи місцем знаходження майна боржника, про що одночасно повідомляє стягувача та орган, який видав виконавчий документ.

Якщо зволікання вчинення виконавчих дій створює загрозу невиконання рішення, державний виконавець має право вчиняти виконавчі дії на території,

на яку не поширюються його функції, або передати виконавчий документ відповідному підрозділу Державної виконавчої служби в порядку, встановленому Міністерством юстиції України.

Стаття 21. Строки пред'явлення виконавчих документів до виконання

Виконавчі документи можуть бути пред'явлені до виконання в такі строки:

1) виконавчі листи та інші документи — протягом трьох років;

2) накази арбітражних судів — протягом трьох місяців;

3) посвідчення комісій по трудових спорах — протягом трьох місяців;

4) постанови органів (посадових осіб), уповноважених розглядати справи про адміністративні правопорушення, — протягом трьох місяців;

5) інші виконавчі документи — протягом року, якщо інше не встановлено законом.

Строки, зазначені у частині першій цієї статті, встановлюються:

1) для виконання рішень і вироків судів у частині майнових стягнень — з наступного дня після набрання рішенням законної сили чи закінчення строку, встановленого у разі відстрочки чи розстрочки виконання рішення, а у випадках, коли рішення підлягає негайному виконанню, — з наступного дня після його постановлення;

2) для виконання рішень арбітражних судів — з наступного дня після набрання рішенням законної сили;

3) для виконання рішень комісій по трудових спорах — з дня видачі посвідчення на примусове виконання рішення;

4) для виконання рішень, зазначених у пункті 4 частини першої цієї статті, — з дня винесення відповідної постанови.

По інших виконавчих документах строк пред'явлення їх до виконання встановлюється з наступного дня після їх видачі, якщо інше не встановлено законом.

Рішення про стягнення періодичних платежів (у справах про стягнення аліментів, про відшкодування шкоди, заподіяної каліцтвом чи іншим ушкодженням здоров'я, втратою годувальника тощо) можуть бути пред'явлені для виконання протягом усього періоду, на який присуджені платежі.

Строки пред'явлення виконавчих документів до виконання встановлюються для кожного платежу окремо.

Стаття 22. Переривання строку давності пред'явлення виконавчого документа до виконання

Строки пред'явлення виконавчого документа до виконання перериваються:

а) пред'явленням виконавчого документа до виконання;

б) частковим виконанням рішення боржником.

Після переривання строку пред'явлення виконавчого документа до виконання перебіг строку поновлюється. Час, що минув до переривання строку, до нового строку не зараховується.

У разі повернення виконавчого документа стягувачу у зв'язку з неможливістю повного або часткового виконання рішення строк пред'явлення виконавчого документа до виконання після перерви встановлюється з дня повернення виконавчого документа стягувачу.

Стаття 23. Поновлення пропущеного строку для пред'явлення виконавчого документа до виконання

Державний виконавець відмовляє у прийнятті до провадження виконавчого документа, строк пред'явлення для примусового виконання якого минув, про що виносить відповідну постанову.

Стягувач, який пропустив строк пред'явлення виконавчого документа до виконання, має право звернутись із заявою про поновлення пропущеного строку до суду, який видав відповідний документ, або до суду за місцем виконання. Суд розглядає таку заяву у 10-денний строк, якщо інше не встановлено законом.

По інших виконавчих документах пропущені строки поновленню не підлягають.

Стаття 24. Прийняття виконавчого документа до виконання

Державний виконавець зобов'язаний прийняти до виконання виконавчий документ і відкрити виконавче провадження, якщо не закінчився строк пред'явлення виконавчого документа до виконання і цей документ відповідає вимогам, передбаченим цим Законом.

Державний виконавець у 3-денний строк з дня надходження до нього виконавчого документа виносить постанову про відкриття виконавчого провадження. В постанові державний виконавець встановлює строк для добровільного виконання рішення, який не може перевищувати семи днів, а рішень про примусове виселення — п'ятнадцяти днів, та попереджає боржника про примусове виконання рішення після закінчення встановленого строку зі стягненням з нього виконавчого збору і витрат, пов'язаних з провадженням виконавчих дій, передбачених цим Законом.

Копія постанови про відкриття виконавчого провадження не пізніше наступного дня надсилається стягувачу, боржнику та органу (посадовій особі), який видав виконавчий документ.

За заявою стягувача з метою забезпечення виконання рішення по майнових стягненнях державний виконавець одночасно з винесенням постанови про відкриття виконавчого провадження описує майно боржника і накладає на нього арешт, про що зазначається в цій постанові.

Постанова про відкриття виконавчого провадження може бути оскаржена сторонами начальнику відповідного відділу Державної виконавчої служби або до відповідного суду у 10-денний строк.

Стаття 25. Строки здійснення виконавчого провадження

Виконавець зобов'язаний провести виконавчі дії та виконати рішення, не пов'язані з реалізацією майна боржника, не пізніше ніж у двомісячний строк з

дня надходження виконавчого документа. Продовження зазначеного строку можливе лише у випадках, передбачених цим Законом.

Негайному виконанню підлягають рішення:

1) про стягнення аліментів, заробітної плати в межах платежів, вирахуваних за один місяць, а також про стягнення усієї суми боргу по цих виплатах, якщо рішенням передбачено її негайне стягнення;

2) про поновлення на роботі чи на попередній посаді незаконно звільненого або переведеного працівника;

3) в інших випадках, якщо негайне виконання передбачено рішенням або законом.

Якщо рішення підлягає негайному виконанню, державний виконавець відкриває виконавче провадження не пізніше наступного дня після одержання документів, зазначених у статті 18 цього Закону, і в той же день проводить відповідні виконавчі дії.

Стаття 26. Відмова у відкритті виконавчого провадження

Державний виконавець відмовляє у відкритті виконавчого провадження у разі:

1) пропуску встановленого строку пред'явлення документів до виконання;

2) неподання виконавчого документа про виконання рішення, зазначеного у статті 3 цього Закону;

3) наявності інших обставин, передбачених законом, які виключають здійснення виконавчого провадження.

Про відмову у відкритті виконавчого провадження державний виконавець виносить постанову, яку не пізніше наступного дня надсилає заявникові.

Постанова про відмову у відкритті виконавчого провадження може бути оскаржена заявником начальнику відповідного відділу Державної виконавчої служби або до відповідного суду в 10-денний строк з моменту її одержання.

Стаття 27. Відкладення виконавчого провадження

Державний виконавець у разі невідповідності виконавчого документа вимогам, передбаченим статтею 19 цього Закону, повертає виконавчий документ у 3-денний строк органу, який його видав, про що виносить постанову про відкладення відкриття виконавчого провадження та повідомляє заявника.

У постанові зазначається, на якій підставі повертається виконавчий документ, і встановлюється строк для усунення порушень. Копія постанови надсилається заявнику та органу, який видав цей документ.

У разі усунення допущених порушень у встановлений строк виконавчий документ вважається поданим у день первісного надходження. Порушення встановленого строку не перешкоджає повторному направленню виконавчого документа державному виконавцю в загальному порядку.

Постанова про відкладення відкриття виконавчого провадження може бути оскаржена начальнику відповідного відділу Державної виконавчої служби або до відповідного суду заявником у 10-денний строк з моменту її одержання.

Стаття 28. Роз'яснення рішень, які підлягають примусовому виконанню

У разі якщо резолютивна частина рішення, викладена у виконавчому документі, є незрозумілою, державний виконавець має право звернутися до суду або іншого органу (посадової особи), який видав виконавчий документ, із заявою про роз'яснення відповідного рішення чи змісту документа.

Суд або інший орган (посадова особа), який видав виконавчий документ, зобов'язаний розглянути заяву державного виконавця у 10-денний строк з дня її надходження і при необхідності дати відповідне роз'яснення рішення чи змісту документа, не змінюючи їх змісту.

Глава 4. Порядок та умови здійснення виконавчого провадження

Стаття 29. Права і обов'язки сторін та інших осіб у виконавчому провадженні

Сторони та інші учасники виконавчого провадження мають право знайомитися з матеріалами виконавчого провадження, робити з них виписки, знімати копії, подавати додаткові матеріали, заявляти клопотання, брати участь у провадженні виконавчих дій, давати усні і письмові пояснення в процесі виконавчих дій, висловлювати свої доводи, міркування з усіх питань, що виникають в ході виконавчого провадження, заперечувати проти клопотань, доводів та міркувань інших учасників виконавчого провадження, заявляти відводи у випадках, передбачених цим Законом, оскаржувати дії (бездіяльність) державного виконавця з питань виконавчого провадження та користуватися іншими правами, наданими цим Законом.

Стягувач має право подати заяву про видачу дубліката виконавчого документа, про поновлення строку пред'явлення виконавчого документа до виконання, про відмову від стягнення і повернення виконавчого документа.

Сторони мають право укласти мирову угоду, яка затверджується судом, оспорювати належність майна і його оцінку, подавати письмові заперечення проти розрахунку державного виконавця щодо розподілу коштів між стягувачами.

Особи, які беруть участь у виконавчому провадженні, зобов'язані сумлінно користуватися усіма наданими їм правами з метою забезпечення повного і своєчасного вчинення виконавчих дій.

Стаття 30. Добровільне виконання рішень

Державний виконавець, починаючи виконувати рішення, повинен пересвідчитися, чи отримана боржником копія постанови про відкриття виконавчого провадження і чи здійснені ним дії, спрямовані на добровільне виконання рішення у встановлений постановою строк відповідно до статті 24 цього Закону.

Постанова про відкриття виконавчого провадження вважається врученою боржнику за адресою, зазначеною у виконавчому документі, за умов, передбачених для вручення судових повісток.

У разі добровільного повного або часткового виконання рішення боржником державний виконавець складає про це акт, який підписується стягувачем і боржником.

Якщо боржник у встановлений строк добровільно не виконав рішення повністю або частково, державний виконавець невідкладно розпочинає його примусове виконання у межах строку, передбаченого статтею 25 цього Закону.

Стаття 31. Час провадження виконавчих дій

Виконавчі дії провадяться державним виконавцем у робочі дні не раніше шостої години і не пізніше двадцять другої години. Конкретний час проведення виконавчих дій визначається державним виконавцем. Сторони виконавчого провадження мають право пропонувати зручний для них час проведення виконавчих дій.

Проведення виконавчих дій у неробочі та святкові дні, встановлені законодавством, допускається лише у випадках, коли зволікання неможливе або у разі, коли вони не можуть бути здійснені в інші дні з вини боржника, і лише за погодженням із начальником відповідного відділу Державної виконавчої служби.

Проведення виконавчих дій у нічний час допускається з дозволу начальника відповідного відділу Державної виконавчої служби і лише у випадках, коли невиконання рішення створює загрозу життю чи здоров'ю громадян.

Стаття 32. Відкладення провадження виконавчих дій

Державний виконавець відкладає провадження виконавчих дій на підставі ухвали суду.

За наявності обставин, що перешкоджають провадженню виконавчих дій, державний виконавець може відкласти виконавчі дії за заявою стягувача або за заявою боржника, або з власної ініціативи на строк до 10 днів. Про відкладення провадження виконавчих дій державний виконавець виносить відповідну постанову, про що повідомляє сторони, суд або інший орган, який видав виконавчий документ.

Постанова про відкладення провадження виконавчих дій може бути оскаржена начальнику відповідного відділу Державної виконавчої служби або до суду в 3-денний строк.

Стаття 33. Відстрочка або розстрочка виконання, зміна способу і порядку виконання рішення

За наявності обставин, що ускладнюють виконання рішення або роблять його неможливим, державний виконавець за власною ініціативою або за заявою сторін, а також самі сторони мають право звернутися до суду чи іншого органу, який видав виконавчий документ, із заявою про відстрочку або розстрочку виконання, а також про зміну способу і порядку виконання.

Рішення про відстрочку або розстрочку виконання, зміну способу і порядку виконання повинно бути прийнято у 10-денний строк і може бути оскаржено у встановленому порядку.

Стаття 34. Обставини, що зумовлюють обов'язкове зупинення виконавчого провадження

Виконавче провадження підлягає обов'язковому зупиненню у випадках:

1) смерті стягувача або боржника, оголошення померлим чи визнання безвісно відсутнім стягувача або боржника, або припинення існування сторони — юридичної особи, якщо встановлені судом правовідносини допускають правонаступництво;

2) визнання стягувача або боржника недієздатним;

3) проходження боржником строкової військової служби у Збройних Силах України, передбачених законом інших військових формуваннях, якщо за умовами служби провадження виконавчих дій неможливе, чи на прохання стягувача, який проходить строкову військову службу в Збройних Силах України або інших військових формуваннях;

4) оспорювання боржником виконавчого документа у судовому порядку, якщо таке допускається законом;

5) прийняття судом до розгляду скарги на дії органів (посадових осіб), уповноважених розглядати справи про адміністративні правопорушення;

6) винесення постанови про зупинення виконання відповідного рішення посадовою особою, якій законом надано таке право;

7) подання до суду позову про виключення майна з опису;

8) порушення арбітражним судом провадження у справі про банкрутство боржника.

Стаття 35. Право державного виконавця зупинити виконавче провадження

Виконавче провадження може бути зупинено у разі:

1) звернення державного виконавця до суду або іншого органу, який видав виконавчий документ, із заявою про роз'яснення рішення, що підлягає виконанню;

2) прохання боржника, який проходить строкову службу у складі Збройних Сил України чи інших передбачених законом військових формувань;

3) перебування боржника у тривалому службовому відрядженні;

4) знаходження боржника на лікуванні у стаціонарному лікувальному закладі;

5) подання скарги на дії державного виконавця або відмову в його відводі;

6) оголошення розшуку боржника, його майна або розшуку дитини;

7) знаходження боржника або стягувача у відпустці за межами населеного пункту, де вони проживають.

Стаття 36. Порядок і строки зупинення виконавчого провадження

Державний виконавець виносить вмотивовану постанову про зупинення виконавчого провадження з підстав, передбачених у статтях 34 і 35 цього Закону, яка затверджується начальником відповідного відділу Державної виконавчої служби. Копія постанови надсилається у 3-денний строк сторонам та суду або іншому органу (посадовій особі), які видали виконавчий документ.

Виконавче провадження зупиняється:

у випадках, передбачених пунктами 1 і 2 статті 34, — до визначення правонаступників боржника або призначення опікуна недієздатному боржникові;

у випадках, передбачених пунктом 3 статті 34, пунктами 2, 3, 4, 6 і 7 статті 35, — до закінчення існування названих обставин;

у випадках, передбачених пунктами 4, 5, 6, 7 і 8 статті 34, пунктом 5 статті 35, — до розгляду питання по суті.

Постанова про зупинення виконавчого провадження може бути оскаржена до суду в 10-денний строк. Строки зупинення виконавчого провадження можуть бути скорочені судом.

Впродовж строку, на який виконавче провадження зупинено, виконавчі дії не провадяться.

Після усунення обставин, які стали підставою для зупинення виконавчого провадження, державний виконавець зобов'язаний поновити виконавче провадження за власною ініціативою або заявою стягувача.

Стаття 37. Закриття виконавчого провадження

Виконавче провадження підлягає закриттю державним виконавцем у випадках:

1) прийняття судом відмови стягувача від стягнення;

2) затвердження судом мирової угоди між стягувачем і боржником про закриття виконавчого провадження;

3) смерті або оголошення померлим стягувача чи боржника, визнання безвісно відсутнім боржника або стягувача, якщо виконання їх обов'язків чи вимог у виконавчому провадженні не допускає правонаступництва;

4) недостатності майна юридичної особи — боржника, що ліквідується, для задоволення вимог стягувача;

5) скасування рішення суду або іншого органу (посадової особи), яке підлягало виконанню на основі виконавчого документа;

6) письмової відмови стягувача від одержання предметів, вилучених у боржника при виконанні рішення про передачу їх стягувачеві, або знищення речі, яка мала бути передана стягувачеві в натурі;

7) закінчення передбаченого законом строку для даного виду стягнення.

Державний виконавець виносить у 3-денний строк з дня, коли йому стали відомі обставини, зазначені в цій статті, вмотивовану постанову про закриття виконавчого провадження, яка затверджується начальником відповідного відділу Державної виконавчої служби. Копія постанови надсилається у 3-денний строк сторонам та суду або іншому органу (посадовій особі), якими видано виконавчий документ.

Постанова про закриття виконавчого провадження може бути оскаржена сторонами начальнику відповідного відділу Державної виконавчої служби або до суду в 10-денний строк з дня її одержання.

Стаття 38. Наслідки закриття виконавчого провадження

У разі закриття виконавчого провадження припиняється чинність арешту

майна боржника, скасовуються інші здійснені державним виконавцем заходи примусового виконання рішення, а також провадяться інші дії, необхідні у зв'язку з закриттям виконавчого провадження. Закрите виконавче провадження не може бути розпочате знову, крім випадків, передбачених цим Законом.

Стаття 39. Закінчення виконавчого провадження

Виконавче провадження закінчується у випадках:

1) фактичного повного виконання рішення згідно з виконавчим документом;

2) закриття виконавчого провадження відповідно до статті 37 цього Закону;

3) повернення виконавчого документа без виконання на вимогу суду або іншого органу (посадової особи), які видали виконавчий документ, або на письмову вимогу стягувача;

4) направлення виконавчого документа за належністю до іншого підрозділу Державної виконавчої служби.

Про закінчення виконавчого провадження державний виконавець виносить постанову, яка затверджується начальником відповідного відділу Державної виконавчої служби. Постанова про закінчення виконавчого провадження може бути оскаржена сторонами до суду у 10-денний строк.

Стаття 40. Повернення виконавчого документа стягувачеві

Виконавчий документ, прийнятий державним виконавцем до виконання, за яким стягнення не провадилося або було проведено частково, повертається стягувачеві:

1) за письмовою заявою стягувача;

2) якщо у боржника відсутнє майно, на яке може бути звернено стягнення, і здійснені державним виконавцем відповідно до цього Закону заходи щодо розшуку такого майна виявилися безрезультатними;

3) якщо стягувач відмовився залишити за собою майно боржника, не реалізоване під час виконання рішення, одержати певні предмети, що повинні бути передані йому від боржника згідно з рішенням;

4) у разі якщо стягувач перешкоджає провадженню виконавчих дій, незважаючи на попередження державного виконавця про повернення йому виконавчого документа.

Про наявність обставин, зазначених у пунктах 2–4 частини першої цієї статті, державний виконавець складає акт.

У разі повернення стягувачеві виконавчого документа з підстав, зазначених у пунктах 1 і 3 частини першої цієї статті, йому повністю повертається авансовий внесок, передбачений цим Законом, а при поверненні виконавчого документа з інших підстав — лише в частині, що перевищує здійснені державним виконавцем витрати на провадження виконавчих дій.

Про повернення виконавчого документа і авансового внеску стягувачеві державний виконавець виносить постанову, яка затверджується начальником відповідного відділу Державної виконавчої служби, і може бути оскаржена до суду в 10-денний строк.

Повернення виконавчого документа стягувачеві з підстав, передбачених пунктами 2–4 частини першої цієї статті, не позбавляє його права повторно пред'явити виконавчий документ до виконання в межах строків, встановлених статтею 21 цього Закону.

Стаття 41. Відновлення виконавчого провадження

У разі якщо постанова державного виконавця про закриття виконавчого провадження визнана судом незаконною, виконавче провадження підлягає відновленню. Про відновлення виконавчого провадження державний виконавець виносить постанову не пізніш як у 3-денний строк з дня винесення ухвали суду і в той же строк повідомляє стягувача і боржника, а також суд або інший орган (посадову особу), які видали виконавчий документ, про відновлення виконавчого провадження.

Стаття 42. Оголошення розшуку

У разі відсутності відомостей про місце проживання (знаходження) боржника за виконавчими документами про стягнення аліментів, відшкодування шкоди, заподіяної каліцтвом чи іншим ушкодженням здоров'ю або у зв'язку з втратою годувальника, а також дитини за виконавчими документами про відібрання дитини державний виконавець звертається до суду з поданням про винесення ухвали про розшук боржника або дитини.

У разі відсутності відомостей про місце знаходження майна боржника за виконавчими документами, зазначеними у частині першій, державний виконавець виносить постанову про розшук майна, яка затверджується начальником відповідного відділу Державної виконавчої служби.

Розшук оголошується відповідно за місцем виконання рішення або за останнім відомим місцем проживання (знаходження) боржника чи місцем знаходження його майна, або за місцем проживання (знаходження) стягувача. Розшук громадянина-боржника і розшук дитини здійснюють органи внутрішніх справ, а розшук боржника — юридичної особи, а також майна боржника здійснює Державна виконавча служба. Постанова про розшук обов'язкова до виконання.

Витрати, пов'язані з розшуком боржника, його майна та розшуком дитини, стягуються з боржника за постановою державного виконавця, яка затверджується начальником відповідного відділу Державної виконавчої служби.

За іншими виконавчими документами державний виконавець може звернутися до суду з поданням про розшук боржника або дитини чи винести постанову про оголошення розшуку майна боржника за наявності письмової згоди стягувача відшкодувати витрати на розшук та авансувати зазначені витрати відповідно до цього Закону. В цьому випадку стягувач має право у судовому порядку вимагати від боржника компенсації витрат, пов'язаних з проведенням розшуку.

Незвернення державного виконавця до суду у випадках, передбачених частиною першою цієї статті, а також постанова державного виконавця про відмо-

ву у розшуку майна боржника та постанова про стягнення витрат, пов'язаних з розшуком, можуть бути оскаржені до відповідного суду у 10-денний строк.

Стаття 43. Розподіл стягнутих з боржника грошових сум

З грошової суми (в тому числі одержаної від реалізації майна боржника), яка стягнута державним виконавцем з боржника, сплачується виконавчий збір, накладений на боржника у процесі виконання рішення, компенсуються витрати на здійснення виконавчих дій. Грошова сума, що залишилася, використовується для задоволення вимог стягувача та на сплату штрафу. Сума, що залишилася після задоволення усіх вимог стягувача, повертається боржникові.

Стаття 44. Черговість задоволення вимог стягувачів

У разі недостатності суми, стягненої з боржника для задоволення всіх вимог за виконавчими документами, ця сума розподіляється державним виконавцем між стягувачами в порядку черговості, встановленої цією статтею.

У першу чергу задовольняються вимоги щодо стягнення аліментів, відшкодування шкоди, заподіяної каліцтвом або іншим ушкодженням здоров'я, а також у зв'язку з втратою годувальника та забезпечені заставою вимоги про стягнення вартості заставленого майна.

У другу чергу задовольняються вимоги працівників, пов'язані з трудовими правовідносинами, вимоги щодо виплати наданої адвокатами юридичної допомоги, виплати винагороди, що належить автору за використання його твору, відкриття, винаходу, промислового зразка, на які видано відповідні свідоцтва. Після повного задоволення зазначених вимог задовольняються вимоги громадян із соціального страхування та вимоги громадян про відшкодування збитків, заподіяних їх майну злочином або адміністративним правопорушенням.

У третю чергу задовольняються вимоги щодо податків і неподаткових платежів до бюджету, вимоги органів страхування з обов'язкового страхування.

У четверту чергу задовольняються всі інші вимоги в порядку надходження виконавчих документів.

Вимоги стягувачів кожної наступної черги задовольняються після повного задоволення вимог стягувачів попередньої черги. У разі недостатності стягненої суми для повного задоволення усіх вимог однієї черги ці вимоги задовольняються пропорційно належній кожному стягувачеві сумі.

Суми, стягнені з боржника як такі, що належать до перерахування стягувачам, зараховуються державним виконавцем на депозитний рахунок відповідного відділу Державної виконавчої служби і видаються стягувачеві у встановленому порядку.

Стаття 45. Витрати, пов'язані з проведенням виконавчих дій

Витратами, пов'язаними з проведенням виконавчих дій, є витрати на організацію і проведення виконавчих дій із спеціального фонду виконавчого провадження, а також кошти сторін та інших осіб на проведення виконавчих дій відповідно до цього Закону.

До витрат на проведення виконавчих дій належать кошти, витрачені на:

1) перевезення, зберігання і реалізацію майна боржника;

2) оплату праці експертів, перекладачів та інших осіб, залучених у встановленому порядку до провадження виконавчих дій;

3) поштовий переказ стягувачеві стягнених сум;

4) розшук боржника, його майна або розшук дитини;

5) оголошення в засобах масової інформації;

6) інші необхідні виконавчі дії, здійснені в процесі виконання рішення.

Стаття 46. Виконавчий збір

У разі невиконання рішення у строк, встановлений для добровільного його виконання, з боржника постановою державного виконавця, яка затверджується начальником відповідного відділу Державної виконавчої служби, стягується виконавчий збір у розмірі п'яти відсотків від належної до стягнення суми або вартості майна боржника, а за невиконання рішення немайнового характеру — у розмірі двох неоподатковуваних мінімумів доходів громадян із боржника-громадянина і у розмірі п'яти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян — із боржника — юридичної особи.

Виконавчий збір не стягується із страховиків, які здійснюють державне обов'язкове особисте страхування, при виконанні державними виконавцями рішень про стягнення коштів за державним обов'язковим особистим страхуванням, а також з осіб, звільнених від його сплати згідно з законодавством.

(частина друга статті 46 в редакції Закону України від 18.01.2001 р. № 2241-III)

Постанова про стягнення виконавчого збору виноситься при першому надходженні виконавчого документа державному виконавцю. При наступних пред'явленнях до виконання виконавчого документа державному виконавцеві виконавчий збір не стягується.

Частина четверта статті 46 втратила чинність

(згідно із Законом України від 30.06.99 р. № 783-XIV)

Постанова про стягнення виконавчого збору може бути оскаржена до суду в 10-денний строк.

У разі закриття виконавчого провадження у зв'язку зі скасуванням рішення, що підлягало виконанню на основі виконавчого документа, виконавчий збір повертається боржникові.

Стаття 47. Винагорода державному виконавцеві

Державний виконавець, який забезпечив реальне, своєчасне і законне виконання виконавчого документа, одержує винагороду в розмірі двох відсотків стягнутої ним суми або вартості майна, але не більше десяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян, а по виконавчому документу немайнового характеру — не більше п'яти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.

Стаття 48. Авансування витрат на виконавче провадження

З метою забезпечення провадження виконавчих дій стягувач може за погодженням із державним виконавцем внести на депозитний рахунок відповідного відділу Державної виконавчої служби певну грошову суму для здійснення необхідних витрат або для покриття їх частини.

При завершенні виконавчих дій авансовий внесок повністю повертається стягувачеві.

Стаття 49. Особливості виконання рішень у разі відкриття кількох виконавчих проваджень щодо одного боржника

У разі якщо у районному чи міському відділі Державної виконавчої служби відкрито кілька виконавчих проваджень щодо одного й того самого боржника, вони об'єднуються у зведене виконавче провадження і на майно боржника накладається арешт у межах загальної суми стягнення, виконавчого збору і можливих витрат на виконавче провадження.

Якщо виконавчі провадження щодо одного й того самого боржника відкриті у кількох районних, міських відділах Державної виконавчої служби, виконання вимог цієї статті забезпечується в порядку, встановленому Міністерством юстиції України.

З метою реалізації вимог цієї статті Департаментом Державної виконавчої служби формуються відповідні банки даних про відкриття виконавчих проваджень у підрозділах Державної виконавчої служби.

Глава 5. Звернення стягнення на майно боржника

Стаття 50. Порядок звернення стягнення на грошові кошти та інше майно боржника

Звернення стягнення на майно боржника полягає в його арешті (опису), вилученні та примусовій реалізації.

Стягнення за виконавчими документами в першу чергу звертається на кошти боржника в гривнях та іноземній валюті, інші цінності, в тому числі кошти на рахунках та вкладах боржника в установах банків та інших кредитних організаціях, на рахунки в цінних паперах у депозитаріях цінних паперів.

Готівкові кошти, виявлені у боржника, вилучаються.

За наявності даних про кошти та інші цінності боржника, що знаходяться на рахунках і вкладах та на зберіганні в банках чи інших кредитних організаціях, на них накладається арешт.

У разі відсутності у боржника коштів та цінностей, достатніх для задоволення вимог стягувача, стягнення звертається на належне боржникові інше майно, за винятком майна, на яке згідно з законом не може бути накладено стягнення. Боржник має право вказати ті види майна чи предмети, на які необхідно звернути стягнення в першу чергу. Остаточно черговість стягнення на кошти та інше майно боржника визначається державним виконавцем.

Стягнення на майно боржника звертається в розмірах і обсягах, необхідних для виконання за виконавчим документом, з урахуванням витрат на виконання. У випадках, коли боржник володіє майном спільно з іншими особами, стягнення звертається на його частку, що визначається судом за поданням державного виконавця.

Стаття 51. Порядок звернення стягнення на кошти боржника в іноземній валюті при обчисленні боргу у гривнях

У разі відсутності у боржника коштів у гривнях, достатніх для одночасного задоволення вимог стягувача, державний виконавець накладає стягнення на кошти боржника в іноземній валюті.

Якщо кошти боржника в іноземній валюті є на рахунках, внесках або на зберіганні у банку або іншій кредитній установі, які мають право продажу іноземної валюти на внутрішньому валютному ринку України, державний виконавець зобов'язує їх протягом семи днів продати іноземну валюту в розмірі, необхідному для погашення боргу.

Якщо такі кошти є у банку або іншій кредитній установі, які не мають права продажу іноземної валюти на внутрішньому валютному ринку України, державний виконавець зобов'язує їх протягом семи днів перерахувати ці кошти до банку або іншої кредитної установи, що мають таке право для їх реалізації відповідно до вимог частини другої цієї статті.

Стаття 52. Звернення стягнення на заставлене майно

Стягнення на заставлене майно в порядку примусового виконання допускається як для задоволення вимог стягувача-заставодержателя, так і для задоволення вимог інших стягувачів.

Для задоволення вимог стягувача-заставодержателя стягнення звертається на заставлене майно боржника при недостатності у нього іншого майна для повного задоволення цих вимог, з додержанням встановлених законодавством прав заставодержателя та вимог глави 6 цього Закону.

Стягнення на заставлене майно боржника для задоволення вимог стягувачів, які не є заставодержателями, в порядку примусового виконання допускається лише у разі, коли вартість предмета застави перевищує розмір заборгованості боржника заставодержателю. Кошти, отримані від реалізації заставленого майна, використовуються насамперед для задоволення зобов'язань боржника перед заставодержателем, і лише залишок коштів — для задоволення вимог стягувача.

Стаття 53. Звернення стягнення на майно боржника, яке знаходиться в інших осіб

Державний виконавець має право на пропозицію боржника або стягувача звернути стягнення на майно боржника, що знаходиться в інших осіб, а також на майно та кошти, належні боржникові від інших осіб.

Зазначені особи зобов'язані на запит державного виконавця надати у визначений ним строк відомості про належне боржникові майно, що знаходиться у них, та майно чи кошти, які вони повинні передати боржникові.

Одержавши від названих осіб відомості про наявність майна боржника, державний виконавець описує це майно в присутності понятих, вилучає його і реалізує у встановленому цим Законом порядку. Кошти та майно, що належать боржникові від інших осіб, вилучаються державним виконавцем у цих осіб на підставі ухвали суду в присутності понятих.

За ухилення від виконання розпоряджень державного виконавця на особу, в якої знаходиться майно боржника, може бути накладено стягнення відповідно до цього Закону.

Стаття 54. Майно, на яке не може бути звернено стягнення

Не допускається звернення стягнення на майно, зазначене в Переліку видів майна громадян, на яке не може бути звернено стягнення за виконавчими документами (додаток до цього Закону).

Стаття 55. Арешт та вилучення майна боржника

Арешт майна полягає у проведенні його опису, оголошенні заборони розпоряджатися ним, а у разі потреби — в обмеженні права користування майном або його вилученні у боржника та передачі на зберігання іншим особам. Види, обсяги і строк обмеження встановлюються державним виконавцем у кожному конкретному випадку з урахуванням властивостей майна, його значення для власника чи володільця, необхідності використання та інших обставин.

Порушення заборони державного виконавця розпоряджатися або користуватися майном, на яке накладено арешт, тягне за собою відповідальність зберігача майна, передбачену законом.

Арешт застосовується:

1) для забезпечення збереження майна боржника, що підлягає наступній передачі стягувачеві або реалізації;

2) для виконання рішення про конфіскацію майна боржника;

3) при виконанні ухвали суду про накладення арешту на майно, що належить відповідачу і знаходиться у нього чи в інших осіб.

Вилучення арештованого майна з передачею його для реалізації провадиться у строк, встановлений державним виконавцем, але не раніше, ніж через п'ять днів після накладення арешту. Продукти та інші речі, що швидко псуються, вилучаються і передаються для продажу негайно після накладення арешту.

Гроші, в тому числі іноземна валюта, цінні папери, ювелірні та інші побутові вироби із золота, срібла, платини і металів платинової групи, дорогоцінних каменів і перлів, а також лом і окремі частини таких виробів, виявлені при опису, на які накладено арешт, підлягають обов'язковому вилученню і негайно передаються на зберігання установам Національного банку України. Арешт на цінні папери накладається в порядку, визначеному Кабінетом Міністрів України.

Державний виконавець зобов'язаний подбати про забезпечення умов реалізації майна боржника, які не ущемляють його законних інтересів.

Стаття 56. Право боржника на визначення першочерговості звернення стягнення на предмети (види майна)

Під час проведення опису боржник має право зазначити ті види майна або предмети, на які слід звернути стягнення в першу чергу.

Державний виконавець зобов'язаний задовольнити вимоги боржника, якщо вони не порушують інтересів стягувача і не ускладнюють виконання рішення.

Стаття 57. Оцінка майна боржника

Оцінка майна боржника провадиться державним виконавцем за ринковими цінами, які діють на день проведення оцінки, крім випадків, коли оцінка провадиться за регульованими цінами.

Якщо оцінити окремі предмети складно або якщо боржник чи стягувач заперечує проти проведення державним виконавцем оцінки, останній запрошує експерта (спеціаліста) для визначення вартості майна. Витрати на призначення експерта несе сторона, яка оспорює оцінку майна, проведену державним виконавцем.

Сторони мають право оскаржити оцінку майна до суду.

Стаття 58. Зберігання майна, на яке накладено арешт

Майно, на яке накладено арешт, за винятком майна, зазначеного в частині п'ятій статті 55 цього Закону, передається на зберігання боржникові або іншим особам, призначеним державним виконавцем (далі — зберігачеві), під розписку в акті опису. Копія акта опису майна видається боржникові, а у випадках, коли обов'язок зберігання майна покладено на іншу особу, — також зберігачеві.

Особа, якій передано на зберігання описане майно, може ним користуватися, якщо особливості цього майна у разі користування не призведуть до його знищення або зменшення цінності.

Зберігач, якщо ним призначено не боржника або члена його сім'ї, одержує за зберігання майна винагороду, розмір якої встановлюється за угодою зберігача з державним виконавцем.

Порядок і умови зберігання майна, на яке накладено арешт, зазначеного в частині п'ятій статті 55 цього Закону, визначаються Національним банком України, а щодо іншого майна — Міністерством юстиції України.

Порушення заборони державного виконавця розпоряджатися або користуватися майном, на яке накладено арешт, тягне за собою відповідальність зберігача майна, передбачену законом.

Стаття 59. Звільнення майна з-під арешту

Особа, яка вважає, що майно, на яке накладено арешт, належить їй, а не боржникові, може звернутися до суду з позовом про визнання права на майно і про звільнення майна з-під арешту.

Стаття 60. Передача стягувачеві предметів, зазначених у виконавчому документі

У разі присудження стягувачеві предметів, зазначених у виконавчому документі, державний виконавець вилучає ці предмети у боржника і передає їх стягувачеві, про що складає акт передачі. У разі знищення речі, що мала бути передана стягувачеві в натурі, державний виконавець складає акт про неможливість виконання, який є підставою для закриття виконавчого провадження.

У випадку письмової відмови стягувача від одержання предметів, вилучених у боржника при виконанні рішення про передачу їх стягувачеві, державний виконавець повертає зазначені предмети боржникові під розписку і виносить постанову про закриття виконавчого провадження.

Стаття 61. Реалізація арештованого майна

Реалізація арештованого майна, за винятком майна, виключеного за законом з обігу, здійснюється державним виконавцем шляхом його продажу через торговельні організації, відповідні структури Міністерства фінансів, на прилюдних торгах, аукціонах, якщо інше не передбачено законом, у двомісячний строк з дня накладення арешту.

Продаж майна боржника, за винятком нерухомого майна, здійснюється спеціалізованою організацією на комісійних та інших договірних началах, передбачених законом. Продаж нерухомого майна боржника здійснюється шляхом проведення торгів спеціалізованими організаціями, які мають право здійснювати операції з нерухомістю в порядку, передбаченому законодавством України. Порядок реалізації майна, зазначеного в частині п'ятій статті 55 цього Закону, визначається Національним банком України, а іншого майна — Міністерством юстиції України.

Якщо передане торговельним організаціям майно не буде продане протягом двох місяців, воно підлягає переоцінці. Державний виконавець переоцінює майно за участю представника торговельної організації у присутності стягувача і боржника чи їх представників. Неявка стягувача або боржника не є підставою для припинення дії державного виконавця з переоцінки майна. Якщо у місячний строк після переоцінки майно не буде продано торговельною організацією, державний виконавець повідомляє про це стягувача і пропонує йому визначитися щодо залишення за собою непроданого майна.

Якщо стягувач у 5-денний строк письмово не заявить про своє бажання залишити за собою непродане майно, арешт з майна знімається, воно повертається боржникові, а виконавчий документ у разі відсутності у боржника іншого майна, на яке може бути звернено стягнення, повертається стягувачеві без виконання.

Боржник має право визначити, в якій послідовності необхідно продавати майно. У разі, коли від продажу частини майна буде виручено суму, достатню для задоволення вимог стягувача і для сплати всіх витрат на виконавче провадження, подальший продаж арештованого майна припиняється. Вимоги борж-

ника щодо черговості продажу майна не приймаються державним виконавцем, якщо внаслідок їх задоволення виникнуть перешкоди чи додаткові труднощі для виконання або подовжиться його строк.

Стаття 62. Звернення стягнення на будинок, квартиру, приміщення, земельну ділянку

Звернення стягнення на будинок, квартиру, інше приміщення, земельну ділянку, що є нерухомим майном, провадиться у разі відсутності у боржника достатніх коштів чи рухомого майна. При цьому в першу чергу провадиться звернення стягнення на окрему від будинку земельну ділянку, інше приміщення, що належать боржникові. В останню чергу звертається стягнення на жилий будинок чи квартиру.

Разом з жилим будинком стягнення звертається також на прилеглу земельну ділянку, що належить боржникові.

У разі звернення стягнення на будинок, квартиру, приміщення, земельну ділянку державний виконавець запитує відповідні місцеві органи виконавчої влади та органи місцевого самоврядування про належність зазначеного майна боржникові на праві власності та його вартість, а також запитує нотаріальний орган, чи не знаходиться це майно під арештом.

Одержавши документальне підтвердження належності боржникові на праві власності будинку чи іншого нерухомого майна, державний виконавець накладає на них арешт шляхом опису і оцінки за їх вартістю на момент арешту та надсилає повідомлення нотаріальному органу за місцем знаходження майна вимогу про реєстрацію даного факту. Про накладення арешту на будинок чи інше нерухоме майно, заставлене третім особам, державний виконавець невідкладно повідомляє цих осіб.

Реалізація належних боржникові будинку, квартири та іншого нерухомого майна провадиться відповідно до закону шляхом продажу з прилюдних торгів.

Глава 6. Звернення стягнення на майно боржника — юридичної особи

Стаття 63. Звернення стягнення на грошові кошти боржника — юридичної особи

Готівка в національній та іноземній валюті, яка знаходиться в касах або інших сховищах боржника — юридичної особи, підлягає невідкладному вилученню після її виявлення та складення відповідного акта державним виконавцем. Копія акта вручається представнику боржника — юридичної особи.

Вилучена готівка в національній валюті не пізніше наступного дня здається в установу банку для перерахування на рахунок стягувача для покриття боргу за виконавчими документами, на виконавчий збір та на покриття витрат на проведення виконавчих дій. Готівка в іноземній валюті у той же строк здається державним виконавцем банку або іншій кредитній установі, що мають право продажу іноземної валюти на внутрішньому валютному ринку України, для ре-

алізації її в розмірі, необхідному для покриття боргу, сплати виконавчого збору та витрат на проведення виконавчих дій.

Державний виконавець звертає стягнення на кошти боржника — юридичної особи, що знаходяться в кредитних установах, в порядку, передбаченому цим Законом. Якщо даних про наявність у боржника — юридичної особи рахунків і вкладів у банках чи інших кредитних організаціях немає, державний виконавець одержує такі дані у податкових органів, які зобов'язані надати йому необхідну інформацію у 3-денний строк.

Стаття 64. Звернення стягнення на інше майно боржника — юридичної особи

У разі відсутності у боржника — юридичної особи коштів, достатніх для покриття заборгованості, стягнення звертається на інше майно, належне боржникові — юридичній особі на праві власності або закріплене за ним (за винятком майна, виключеного з обороту або обмежуваного в обороті) незалежно від того, хто фактично використовує це майно.

На зазначене майно накладається арешт, і воно реалізується в такій черговості:

1) у першу чергу — майно, яке безпосередньо не використовується у виробництві (цінні папери, кошти на депозитних та інших рахунках боржника, валютні цінності, легковий автотранспорт, предмети дизайну офісів та інше майно);

2) у другу чергу — готова продукція (товари), а також інші матеріальні цінності, які безпосередньо не використовуються у виробництві;

3) у третю чергу — об'єкти нерухомого майна, верстати, обладнання, інші основні засоби, а також сировина і матеріали, призначені для здійснення виробництва.

У разі накладення арешту на майно третьої черги, що належить боржнику — юридичній особі, державний виконавець у 3-денний строк повідомляє власника або уповноважений ним орган, до сфери управління якого належить майно, та у разі необхідності Фонд державного майна України про накладення арешту на майно боржника — юридичної особи, а також дані про склад і вартість майна, на яке накладено арешт, і про розмір вимог стягувача. Копія зазначеного повідомлення надсилається до податкового органу, який контролює здійснення боржником – юридичною особою платежів до бюджетів усіх рівнів.

На пропозицію відповідного органу управління чи Фонду державного майна України державний виконавець за рахунок коштів на фінансування Державної виконавчої служби публікує у пресі повідомлення про звернення стягнення на майно боржника — юридичної особи.

Отримавши повідомлення відповідного органу управління чи Фонду державного майна України про вчинення цими органами дій щодо порушення справи про банкрутство боржника — юридичної особи, державний виконавець звертається до суду з заявою про відстрочку виконання відповідно до статті 33 цього Закону. У разі порушення судом провадження у справі про банкрутство боржника — юридичної особи державний виконавець виносить постанову про зупинення виконавчого провадження.

Стаття 65. Порядок звернення стягнення на майно при реорганізації та ліквідації боржника — юридичної особи

У випадку реорганізації (злиття, приєднання, розділення, виділення, перетворення) боржника — юридичної особи стягнення за виконавчими документами звертається на кошти та інше майно тієї юридичної особи, на яку відповідно до закону покладено відповідальність за зобов'язаннями боржника — юридичної особи.

У випадку ліквідації боржника — юридичної особи, в тому числі внаслідок визнання боржника банкрутом, виконавчий документ передається до ліквідаційної комісії для вирішення питання про подальший порядок виконання рішення у встановленому законодавством порядку.

Про направлення виконавчого документа до ліквідаційної комісії державний виконавець повідомляє стягувача.

Стаття 66. Підготовка державним виконавцем та проведення прилюдних торгів по реалізації нерухомого майна

Прилюдні торги по реалізації нерухомого майна організують і проводять спеціалізовані організації, що мають право здійснювати операції з нерухомістю, з якими укладено відповідний договір Державною виконавчою службою.

Спеціалізовані організації проводять прилюдні торги за заявкою державного виконавця, в якій зазначається мінімальна початкова ціна майна, що виставляється на торги.

До заявки додаються:

1) копія виконавчого документа;

2) копія акта арешту майна;

3) документи, що характеризують об'єкт нерухомості;

4) копії документів, що підтверджують право користування земельною ділянкою чи право власності на неї, у разі продажу окремо розташованої будівлі.

У разі продажу об'єкта незавершеного будівництва державний виконавець додає до заявки також копію рішення про відведення земельної ділянки та копію дозволу місцевого органу виконавчої влади і (чи) органу місцевого самоврядування на будівництво.

Прилюдні торги повинні бути проведені у двомісячний строк з дня одержання спеціалізованою організацією заявки державного виконавця на їх проведення.

Порядок проведення прилюдних торгів визначається законом.

Глава 7. Звернення стягнення на заробітну плату та інші види доходів боржника

Стаття 67. Умови звернення стягнення на заробітну плату та інші доходи боржника

Стягнення на заробітну плату (заробіток), пенсію, стипендію та інші доходи боржника звертається при відсутності у боржника коштів на рахунках у кредит-

них установах, відсутності чи недостатності майна боржника для повного покриття належних до стягнення сум, а також при виконанні рішень про стягнення періодичних платежів та стягнень на суму, що не перевищує одного мінімального розміру заробітної плати.

Стаття 68. Відрахування із заробітної плати (заробітку), пенсії, стипендії боржника

Відрахування із заробітної плати (заробітку), пенсії чи стипендії громадян проводить адміністрація підприємств, установ і організацій на підставі надісланих їм державним виконавцем виконавчих документів.

Якщо боржник змінить місце роботи або місце проживання чи навчання, підприємства, установи, організації, які отримали виконавчий документ, повертають його не пізніш як у 3-денний строк державному виконавцеві з відміткою про нове місце роботи, проживання чи навчання боржника, якщо воно відоме, а також повідомляють про проведені ними стягнення періодичних платежів за виконавчими документами. У разі неподання зазначених відомостей з неповажних причин винних у цьому посадових осіб може бути притягнуто до відповідальності, передбаченої цим Законом.

Звернення стягнення на пенсії провадиться відповідно до законодавства про пенсії.

Стаття 69. Звернення стягнення на інші доходи боржника

Зазначені у статтях 67 і 68 цього Закону правила стягнення поширюються і на випадки звернення стягнення на:

1) доходи, отримані фізичною особою, яка є суб'єктом підприємницької діяльності;

2) доходи за працю в колективному сільськогосподарському (фермерському) господарстві;

3) авторську винагороду за твори літератури, науки або мистецтва, премії, що присуджуються за видатні досягнення в галузі науки, літератури і мистецтва, винагороду за відкриття, винахід, на який видано авторське свідоцтво, корисну модель, промисловий зразок і раціоналізаторську пропозицію;

4) суми на відшкодування шкоди, заподіяної каліцтвом або іншим ушкодженням здоров'я, а також втратою годувальника.

Стаття 70. Розмір відрахувань із заробітної плати та інших доходів

Розмір відрахувань із заробітної плати та інших видів доходів боржника вираховується із суми, що залишається після утримання податків.

Обмеження розміру відрахувань із заробітної плати встановлюється законодавством про працю.

Із заробітної плати боржника може бути утримано за виконавчими документами до повного погашення заборгованості:

у разі стягнення аліментів, відшкодування шкоди, заподіяної каліцтвом або іншим ушкодженням здоров'я, а також втратою годувальника, та збитків, заподіяних злочином, — п'ятдесят відсотків заробітної плати боржника;

за всіма іншими видами стягнень, якщо інше не передбачено законом, — двадцять відсотків.

Загальний розмір усіх відрахувань при кожній виплаті заробітної плати не може перевищувати п'ятдесяти відсотків заробітної плати, яка належить до виплати працівникові, в тому числі при відрахуванні за кількома виконавчими документами. Це обмеження не поширюється на відрахування із заробітної плати при відбуванні виправних робіт і при стягненні аліментів на неповнолітніх дітей, у цих випадках розмір відрахувань із заробітної плати не може перевищувати сімдесяти відсотків.

Правила, встановлені цією статтею, застосовуються також при зверненні стягнення на належні боржникові стипендію, пенсію та доходи, зазначені в статті 69 цього Закону.

Стаття 71. Звернення стягнення на заробітну плату боржника, який відбуває покарання

Відрахування із заробітної плати боржника, який за вироком суду відбуває покарання без позбавлення волі, провадиться з усієї суми заробітної плати без урахування стягнень за вироком.

Із засуджених, які відбувають покарання у вигляді позбавлення волі, а також з осіб, які знаходяться в наркологічних відділеннях психіатричних диспансерів та стаціонарних лікувальних закладах, відрахування провадиться з усієї заробітної плати без урахування відрахувань на витрати по їх утриманню в цих закладах.

Стаття 72. Звернення стягнення на допомогу по державному соціальному страхуванню

На допомогу по державному соціальному страхуванню, виплачувану у разі тимчасової непрацездатності та інших випадках, і допомогу по безробіттю стягнення може бути звернено тільки за рішеннями про стягнення аліментів, про відшкодування шкоди, заподіяної каліцтвом або іншим ушкодженням здоров'я, а також втратою годувальника.

Стаття 73. Кошти, на які не може бути звернено стягнення

Стягнення не може бути звернено на такі виплати:

1) вихідну допомогу, яка виплачується у разі звільнення працівника;

2) компенсацію працівникові за невикористану відпустку, крім випадків, коли особа при звільненні одержує компенсацію за відпустку, не використану протягом кількох років;

3) компенсації працівникові витрат у зв'язку з переведенням, направленням на роботу чи відрядженням до інших місцевостей;

4) польове забезпечення, надбавки до заробітної плати, інші кошти, які виплачуються замість добових і квартирних;

5) матеріальну допомогу особам, які втратили право на допомогу по безробіттю;

6) допомогу по вагітності та пологах;

7) одноразову допомогу при народженні дитини;

8) допомогу по догляду за дитиною;

9) допомогу особам, зайнятим доглядом трьох і більше дітей віком до 16 років, по догляду за дитиною-інвалідом, по тимчасовій непрацездатності у зв'язку з доглядом за хворою дитиною; інші допомоги на дітей, передбачені законодавством;

10) допомогу на лікування;

11) допомогу на поховання;

12) щомісячну грошову допомогу у зв'язку з обмеженням споживання продуктів харчування місцевого виробництва та особистого підсобного господарства громадян, які проживають на території радіоактивного забруднення;

13) дотації на обіди, придбання путівок до санаторіїв і будинків відпочинку за рахунок фонду споживання.

Стягнення не провадиться також із:

1) сум неоподатковуваного розміру матеріальної допомоги;

2) грошової компенсації за видане обмундирування і натуральне постачання;

3) вихідної допомоги у разі звільнення (виходу у відставку) з військової служби та з органів внутрішніх справ, а також грошового забезпечення, що не має постійного характеру, та в інших випадках, передбачених законодавством.

Стаття 74. Порядок стягнення аліментів

Порядок стягнення аліментів визначається законом.

У разі неможливості стягнення аліментів із заробітної плати чи інших доходів боржника протягом трьох місяців підряд стягнення звертається на майно боржника.

Розмір заборгованості по аліментах визначається державним виконавцем за місцем виконання рішення виходячи з фактичного заробітку (доходів), одержаного боржником за час, протягом якого стягнення не провадилося, або одержуваного ним на момент визначення заборгованості у твердій грошовій сумі або у відсотковому відношенні. Якщо боржник в цей період не працював, заборгованість визначається виходячи з середньої заробітної плати для даної місцевості. Державний виконавець у разі надходження виконавчого документа повинен підрахувати розмір заборгованості по аліментах і повідомити про нього стягувача і боржника.

З осіб, зобов'язаних сплачувати аліменти, у разі виїзду їх для постійного проживання у країни, з якими Україна не має договорів про надання правової допомоги, стягнення аліментів провадиться на час виїзду за рішенням суду за весь період до досягнення дитиною повноліття.

З осіб, які працюють за контрактами в іноземних державах і одержують заробітну плату тільки за кордоном, аліменти стягуються в порядку та розмірах, передбачених законом.

За наявності спору питання про розмір заборгованості по аліментах вирішується за заявою заінтересованої особи судом у порядку, встановленому законом.

Державний виконавець зобов'язаний здійснювати систематичний контроль за правильним і своєчасним відрахуванням та надходженням відрахованих сум аліментів стягувачам.

Стаття 75. Виконання рішень щодо покарання у вигляді штрафу та конфіскації майна

Рішення щодо покарання у вигляді штрафу та конфіскації майна підлягають виконанню в порядку, встановленому цим Законом.

Глава 8. Виконання рішень у немайнових спорах

Стаття 76. Загальні умови виконання рішень, за якими боржник зобов'язаний особисто вчинити певні дії або утриматися від їх вчинення

Після відкриття виконавчого провадження по виконавчому документу, який зобов'язує боржника вчинити певні дії або утриматися від їх вчинення, державний виконавець відповідно до статті 24 цього Закону визначає йому строк добровільного виконання рішення.

У разі невиконання без поважних причин цих вимог державний виконавець застосовує до боржника штрафні санкції чи інші заходи, передбачені законодавством, і призначає новий строк виконання. Якщо після цього рішення не буде виконано і виконання може бути проведено без участі боржника, державний виконавець організовує виконання відповідно до повноважень, наданих йому законом, а з боржника стягується двократний розмір витрат на проведення виконавчих дій.

Якщо виконати рішення без участі боржника неможливо, виконавчий документ постановою державного виконавця, затвердженою начальником відповідного відділу Державної виконавчої служби, повертається до суду чи іншого органу, що видав виконавчий документ.

Стаття 77. Виконання рішення про поновлення на роботі

Рішення про поновлення на роботі незаконно звільненого або переведеного працівника виконується негайно. Виконання рішення вважається завершеним з моменту фактичного допущення зазначеного працівника до виконання попередніх обов'язків на підставі відповідного акта органу, що прийняв незаконне рішення про звільнення або переведення працівника.

У разі невиконання власником або уповноваженим ним органом (посадовою особою) рішення про поновлення на роботі незаконно звільненого або переведеного працівника державний виконавець застосовує до них штрафні санкції та інші заходи, передбачені цим Законом.

Стаття 78. Виконання рішення про відібрання дитини

Під час виконання рішення про відібрання дитини державний виконавець провадить виконавчі дії з обов'язковою участю особи, якій дитина передається на виховання, та з залученням представників органів опіки і піклування.

У разі потреби державний виконавець може звернутися до суду з поданням щодо вирішення питання про тимчасове влаштування дитини до дитячого чи лікувального закладу.

У разі коли боржник перешкоджає виконанню рішення про відібрання дитини, до нього застосовуються заходи, передбачені законом.

Стаття 79. Виконання рішення про виселення боржника

Виконання рішення про виселення боржника провадиться лише у разі, якщо боржником воно не виконано в установлений державним виконавцем строк, визначений відповідно до статті 24 цього Закону.

Виселення полягає у звільненні приміщення, зазначеного у виконавчому документі, від особи (осіб), яка виселяється, її майна, домашніх тварин та у забороні даній особі користуватися цим приміщенням.

Державний виконавець зобов'язаний письмово повідомити боржника про день і час примусового виселення. Відсутність боржника, повідомленого про день і час виселення, не є перешкодою для виконання рішення.

Виселення здійснюється у присутності понятих за сприянням органів внутрішніх справ з обов'язковим описом майна державним виконавцем. Один примірник акта опису майна вручається під розписку боржникові. Державний виконавець у необхідних випадках забезпечує в установленому порядку зберігання майна боржника, але не більше як три роки, з покладенням понесених витрат на боржника. Після завершення трирічного строку невитребуване майно реалізується в порядку, передбаченому для реалізації безхазяйного майна.

Якщо виконання рішення здійснюється за відсутності осіб, які підлягають виселенню, державний виконавець зобов'язаний провести поряд з описом майна його оцінку. Описане майно передається на відповідальне зберігання особі, яка державним виконавцем призначена охоронцем майна.

Про виконання рішення про виселення боржника державним виконавцем складається акт, що підписується особами, які брали участь у виконанні.

Якщо особі, яка підлягає виселенню, має бути надано інше жиле приміщення, державний виконавець надсилає відповідному житловому чи іншому органу повідомлення про строк виконання рішення щодо надання такого приміщення. У разі ненадання у визначений строк іншого жилого приміщення державний виконавець складає про це акт і звертається до суду з поданням про визначення порядку подальшого виконання рішення. До вирішення судом цього питання виконавчі дії не провадяться. У разі виникнення обставин, що перешкоджають виконанню рішення або роблять його неможливим, державний виконавець виносить постанову відповідно про відстрочку виконання чи про зупинення виконавчого провадження.

Стаття 80. Виконання рішення про вселення стягувача

Після одержання виконавчого документа про вселення стягувача державний виконавець встановлює строк для добровільного його виконання боржником. У разі добровільного виконання рішення про вселення стягувач і боржник підписують акт, який передається державному виконавцеві разом із заявою стягувача про повернення йому виконавчого документа.

У разі невиконання рішення про вселення стягувача у добровільному порядку вселення здійснюється примусово державним виконавцем.

Примусове вселення полягає у забезпеченні державним виконавцем безперешкодного входження стягувача у приміщення, вказане у виконавчому документі, та його проживання (перебування) в ньому.

Державний виконавець зобов'язаний письмово повідомити боржника і стягувача про день і час примусового вселення. Відсутність боржника, повідомленого про день і час вселення, не є перешкодою для виконання рішення про вселення.

У разі якщо боржник перешкоджає виконанню рішення про вселення стягувача, вселення здійснюється у присутності понятих, із залученням працівників органів внутрішніх справ.

Про виконання рішення про вселення стягувача державним виконавцем складається акт, що підписується особами, які брали участь у виконанні.

У разі подальшого перешкоджання боржником проживанню (перебуванню) стягувача у приміщенні, в яке його вселено, стягувач має право звернутися до державного виконавця з заявою про відновлення виконавчого провадження. У цьому випадку державний виконавець має право повторно провести примусове вселення стягувача та застосувати до боржника штрафні санкції, передбачені цим Законом. Виконавче провадження не відновлюється і повторне примусове вселення стягувача не провадиться, якщо особа, яка перешкоджає його проживанню (перебуванню), не є боржником. Питання про вселення стягувача у цьому випадку вирішується в судовому порядку.

Стаття 81. Виконання рішення про примусовий обмін

Державний виконавець, одержавши виконавчий документ про примусовий обмін, встановлює строк для добровільного виконання рішення боржником. У разі добровільного виконання рішення стягувач і боржник підписують акт, який передається державному виконавцеві разом із заявою стягувача про повернення йому виконавчого документа.

У разі невиконання рішення про примусовий обмін у добровільному порядку державний виконавець здійснює його примусове виконання відповідно до статей 79 і 80 цього Закону.

Про виконання рішення про примусовий обмін державний виконавець складає акт, що підписується стягувачем і боржником.

Стаття 82. Загальні умови виконання рішення про заборону діяльності об'єднання громадян

Державний виконавець розпочинає виконання рішення про заборону діяльності об'єднання громадян за заявою органу, уповноваженого відповідно до закону здійснювати легалізацію такого об'єднання, на основі виконавчого документа про примусовий розпуск даного об'єднання громадян. Легалізуючий орган подає цю заяву до Державної виконавчої служби після офіційного повідомлення у друкованих засобах масової інформації про набрання чинності рішенням щодо заборони діяльності даного об'єднання громадян.

Державний виконавець виносить постанову про відкриття виконавчого провадження відповідно до статті 24 цього Закону та здійснює виконавчі дії, передбачені рішенням суду про заборону діяльності об'єднання громадян, у порядку, встановленому цим Законом.

Про виконання рішення суду про заборону діяльності об'єднання громадян державний виконавець складає акт, який підписують державний виконавець і представник легалізуючого органу. Копії акта надсилаються до суду, який постановив рішення, та легалізуючому органу.

Глава 9. Провадження виконавчих дій щодо іноземців, осіб без громадянства та іноземних юридичних осіб. Виконання рішень іноземних судів і арбітражів

Стаття 83. Виконання рішень щодо іноземців, осіб без громадянства та іноземних юридичних осіб

При виконанні передбачених статтею 3 цього Закону рішень щодо іноземців, осіб без громадянства та іноземних юридичних осіб, які відповідно проживають чи зареєстровані на території України, застосовуються положення цього Закону.

Стаття 84. Виконання рішень іноземних судів і арбітражів

Порядок виконання в Україні рішень іноземних судів і арбітражів визначається відповідними міжнародними договорами, цим Законом та іншими законами України. Виконавчий документ, виданий в установленому порядку на основі рішення іноземного суду чи арбітражу, може бути пред'явлений до примусового виконання протягом трьох років з моменту набрання відповідним рішенням законної сили.

Глава 10. Захист прав стягувача, боржника та інших осіб під час провадження виконавчих дій

Стаття 85. Оскарження дій посадових осіб Державної виконавчої служби

На дії (бездіяльність) державного виконавця та інших посадових осіб Державної виконавчої служби по виконанню рішення або відмову у здійсненні вказаних дій стягувачем чи боржником може бути подана скарга до начальника

відповідного відділу Державної виконавчої служби або до суду за місцем знаходження відповідного відділу Державної виконавчої служби, або до іншого суду згідно з вимогами закону.

Стаття 86. Захист прав стягувача у виконавчому провадженні

Стягувач має право звернутися з позовом до юридичної особи, яка зобов'язана провадити стягнення коштів з боржника, у разі невиконання рішення з вини цієї юридичної особи. При цьому стягувач звільняється від сплати державного мита.

Збитки, заподіяні державним виконавцем громадянам чи юридичним особам при здійсненні виконавчого провадження, підлягають відшкодуванню в порядку, передбаченому законом.

Стаття 87. Відповідальність за невиконання рішення, що зобов'язує боржника виконати певні дії

У разі невиконання у встановлений державним виконавцем строк без поважних причин рішення, що зобов'язує боржника виконати певні дії, які можуть бути виконані лише боржником, державний виконавець виносить постанову про накладення штрафу на боржника в розмірі від двох до десяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян – щодо фізичних осіб і від десяти до двадцяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян – щодо посадових осіб, та призначає новий строк виконання.

Постанова державного виконавця про накладення штрафу затверджується начальником відповідного відділу Державної виконавчої служби. Постанова про накладення штрафу може бути оскаржена до суду в 10-денний строк.

У разі повторного невиконання рішення боржником без поважних причин державний виконавець у тому ж порядку накладає штраф на боржника у подвійному розмірі. При подальшому невиконанні рішення боржником державний виконавець порушує клопотання перед судом про кримінальну відповідальність боржника відповідно до закону.

Стаття 88. Відповідальність за невиконання законних вимог державного виконавця та порушення цього Закону

За порушення вимог цього Закону, невиконання законних вимог державного виконавця громадянами чи посадовими особами, втрату або несвоєчасне відправлення виконавчого документа, неподання або подання неправдивих відомостей про доходи і майновий стан боржника, а також неповідомлення боржником про зміну місця роботи (знаходження), якщо ці дії не мають ознак злочину, а також за неявку без поважних причин за викликом державного виконавця на винних осіб накладається штраф від двох до десяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян у порядку, передбаченому законом.

У разі наявності ознак злочину у діях особи, яка умисно перешкоджає виконанню рішення чи іншим чином порушує вимоги законодавства про виконавче

провадження, державний виконавець складає акт про порушення і надсилає до суду подання про притягнення винної особи до кримінальної відповідальності.

Глава 11. Прикінцеві положення

1. Цей Закон набирає чинності з дня його офіційного опублікування і вводиться в дію з 1 липня 1999 року.

2. Запропонувати Кабінету Міністрів України:

подати у місячний строк після опублікування цього Закону на розгляд Верховної Ради України необхідні законопроекти щодо внесення змін до чинного законодавства з метою приведення його у відповідність з цим Законом;

забезпечити прийняття нормативно-правових актів, необхідних для реалізації цього Закону.

Додаток
до Закону України
від 21 квітня 1999 року № 606-XIV

Перелік видів майна громадян, на яке не може бути звернено стягнення за виконавчими документами

Стягнення за виконавчими документами не може бути звернено на такі види майна та предмети, що належать боржникові на праві власності чи є його часткою у спільній власності, необхідні для боржника, членів його сім'ї та осіб, які перебувають на його утриманні:

1. Носильні речі та предмети домашнього вжитку, необхідні боржникові і особам, які перебувають на його утриманні:

а) одяг — на кожну особу: одне літнє або осіннє пальто, одне зимове пальто або кожух, один зимовий костюм (для жінок — два зимових плаття), один літній костюм (для жінок — два літніх плаття), головні убори по одному на кожний сезон. Для жінок, крім того, дві літні хустки, одна тепла хустка (або шаль) та інший одяг, зношений більш, як на 50 відсотків;

б) взуття у кількості по одній парі літнього, осіннього, зимового та інше взуття, зношене більш, як на 50 відсотків;

в) білизна у кількості двох змін на кожну особу;

г) постіль (матрац, подушка, два простирадла, дві наволочки, ковдра) і два особистих рушника на кожну особу;

д) необхідний кухонний посуд;

е) один холодильник на сім'ю;

ж) меблі — по одному ліжку та стільцю на кожну особу, один стіл, одна шафа на сім'ю (крім меблевих гарнітурів, на які може бути звернене стягнення);

з) всі дитячі речі.

[1] *Відомості Верховної Ради України, 1999, № 24, ст. 207*

2. Продукти харчування, потрібні для особистого споживання боржнику, членам його сім'ї та особам, які перебувають на його утриманні, — на три місяці.

3. Паливо, потрібне боржникові, членам його сім'ї та особам, які перебувають на його утриманні, для готування їжі та обігрівання приміщення протягом шести місяців.

4. Одна корова, а у разі відсутності корови — одна телиця; коли немає ні корови, ні телиці — одна коза, вівця чи свиня — у осіб, які займаються сільським господарством.

5. Корм для худоби, який не підлягає вилученню в кількості, потрібній до початку вигону худоби на пасовище або до збору нових кормів.

6. Насіння, потрібне для чергових посівів (осіннього і весняного) та не знятий урожай — у осіб, які займаються сільським господарством (за винятком земельних ділянок, на які накладено стягнення).

7. Інструменти, необхідні для особистих професійних занять (швейні, музичні та інші).

ЗАКОН УКРАЇНИ ПРО ВНЕСЕННЯ ЗМІН ДО ДЕЯКИХ ЗАКОНОДАВЧИХ АКТІВ УКРАЇНИ У ЗВ'ЯЗКУ З ПРИЙНЯТТЯМ ЗАКОНІВ УКРАЇНИ «ПРО ДЕРЖАВНУ ВИКОНАВЧУ СЛУЖБУ» ТА «ПРО ВИКОНАВЧЕ ПРОВАДЖЕННЯ»[1]

Із змінами і доповненнями, внесеними Законом України від 7 грудня 2000 року № 2121-III

Верховна Рада України **постановляє**:

І. Внести зміни до таких законодавчих актів України:

1. У Цивільному процесуальному кодексі України:

1) доповнити Кодекс главою 31-Г такого змісту:

Глава 31-Г
Скарги на рішення, дії або бездіяльність державного виконавця чи іншої посадової особи державної виконавчої служби

Стаття 248-20. Право на звернення із скаргою до суду

Учасники виконавчого провадження та особи, які залучаються до проведення виконавчих дій, мають право звернутися до суду зі скаргою, якщо вважають, що рішенням, дією або бездіяльністю державного виконавця чи іншої посадової особи державної виконавчої служби порушено їх права чи свободи.

Стаття 248-21. Подання скарги

Скаргу може бути подано до суду безпосередньо або після оскарження рішення, дії або бездіяльності державного виконавця чи іншої посадової особи державної виконавчої служби до начальника відповідного відділу державної виконавчої служби.

Скарга подається до суду за місцезнаходженням відповідного відділу державної виконавчої служби або до іншого суду згідно з вимогами закону.

Про подання скарги суд повідомляє відповідний відділ державної виконавчої служби не пізніше ніж наступного дня після прийняття її судом.

Стаття 248-22. Строки для звернення зі скаргою

Скаргу може бути подано до суду:

у десятиденний строк з дня, коли особа дізналася або повинна була дізнатися про порушення її прав чи свобод;

у триденний строк з дня, коли особа дізналася або повинна була дізнатися про порушення її прав чи свобод, у разі оскарження постанови про відкладення провадження виконавчих дій.

Пропущений з поважних причин строк для подання скарги може бути поновлено судом.

[1] *Відомості Верховної Ради України, 2000, № 50, ст. 436*

Стаття 248-23. Розгляд скарги

Скарга розглядається у десятиденний строк у судовому засіданні за участю заявника і державного виконавця або іншої посадової особи державної виконавчої служби, рішення, дія чи бездіяльність якої оскаржується.

Якщо заявник, державний виконавець або інша посадова особа державної виконавчої служби не можуть з'явитися до суду з поважних причин, справу може бути розглянуто за участю їх представників.

Якщо суд встановить, що особа, рішення, дія чи бездіяльність якої оскаржуються, не працює на попередній посаді, він залучає до участі в справі посадову особу, до компетенції якої належить вирішення питання про усунення порушення прав чи свобод заявника.

Стаття 248-24. Рішення суду по скарзі

За результатами розгляду скарги суд постановляє рішення.

У разі встановлення обґрунтованості скарги суд визнає оскаржувані рішення, дії чи бездіяльність неправомірними і зобов'язує державного виконавця або іншу посадову особу державної виконавчої служби задовольнити вимогу заявника та усунути порушення або іншим шляхом поновлює його порушені права чи свободи.

Якщо оскаржувані рішення, дії чи бездіяльність були прийняті або вчинені відповідно до закону, в межах повноважень державного виконавця або іншої посадової особи державної виконавчої служби і права чи свободи заявника не було порушено, суд постановляє рішення про відмову в задоволенні скарги.

При задоволенні скарги суд може допустити негайне виконання рішення.

Рішення суду у справі може бути оскаржено.

Стаття 248-25. Розподіл витрат, пов'язаних з розглядом скарги

Витрати, пов'язані з розглядом скарги, включаючи й витрати для надання юридичної допомоги, а також витрати, пов'язані з поїздками, покладаються судом на заявника, якщо було постановлено рішення про відмову в задоволенні його скарги, або на відділ державної виконавчої служби, якщо було постановлено рішення про задоволення скарги заявника.

Стаття 248-26. Виконання рішення суду

Рішення суду за скаргою надсилається не пізніше десяти днів після набрання ним законної сили до відповідного відділу державної виконавчої служби для виконання, а також заявнику.

Про виконання рішення відповідний орган державної виконавчої служби повідомляє суд і заявника не пізніше ніж у місячний строк з дня одержання рішення суду»;

2) назву розділу V та главу 44 викласти у такій редакції:

Розділ V
Звернення судового рішення до виконання та поворот виконання
Глава 44
Звернення судового рішення до виконання

Стаття 348. Звернення судового рішення до виконання

За кожним рішенням, яке набрало законної сили або допущено до негайного виконання, за заявою особи, на користь якої постановлено рішення, видається один виконавчий лист. Коли на підставі постановленого рішення належить передати майно, що є в кількох місцях, або коли рішення постановлено на користь кількох позивачів чи проти кількох відповідачів, суд має право за заявою стягувачів видати кілька виконавчих листів, точно зазначивши, яку частину рішення треба виконати за кожним листом.

Стаття 349. Виконання рішень судів

Виконання рішень судів здійснюється відповідно до Закону України «Про виконавче провадження».

Стаття 350. Поновлення пропущеного строку для пред'явлення виконавчого документа до виконання

Стягувачам, які пропустили строк для пред'явлення виконавчого документа до виконання з причин, визнаних судом поважними, пропущений строк може бути поновлено.

Заява про поновлення пропущеного строку подається до суду, який видав виконавчий лист, або до суду за місцем виконання і розглядається в судовому засіданні з повідомленням сторін, які беруть участь у справі, проте їх неявка не є перешкодою для вирішення питання про поновлення пропущеного строку. Суд розглядає таку заяву в десятиденний строк.

На ухвалу суду з питання поновлення строку може бути подано скаргу, внесено окреме подання.

Стаття 351. Відстрочка або розстрочка виконання, зміна способу і порядку виконання рішення

За наявності обставин, що ускладнюють виконання рішення або роблять його неможливим, за заявою державного виконавця або за заявою сторони суд, який видав виконавчий документ, у десятиденний строк розглядає питання про відстрочку або розстрочку виконання, зміну способу і порядку виконання рішення в судовому засіданні з викликом сторін і у виняткових випадках може відстрочити або розстрочити виконання, змінити спосіб і порядок виконання рішення.

На ухвалу суду про відстрочку або розстрочку виконання, зміну способу і порядку виконання рішення може бути подано скаргу, внесено окреме подання.

Стаття 352. Мирова угода і відмова від примусового виконання рішення

Мирова угода, укладена між сторонами, або відмова стягувача від примусового виконання в процесі виконання рішення подається в письмовій формі державному виконавцеві, який не пізніше триденного строку передає її до суду за місцем виконання рішення на затвердження.

Суд має право перевірити і не затвердити мирову угоду або не прийняти відмови стягувача від примусового виконання, якщо це суперечить закону або порушує права чи свободи інших осіб.

За результатами розгляду мирової угоди або відмови від примусового виконання суд постановляє ухвалу відповідно до правил статті 179 цього Кодексу.

Стаття 353. Видача дубліката виконавчого листа

Замість втраченого оригіналу виконавчого листа суд, який постановив рішення, може видати дублікат. Заява про видачу дубліката розглядається в судовому засіданні з викликом сторін і заінтересованих осіб, проте їх неявка не є перешкодою для вирішення питання про видачу дубліката.

На ухвалу суду з питання видачі дубліката може бути подано скаргу, внесено окреме подання.

Стаття 354. Вирішення питання про тимчасове влаштування дитини до дитячого або лікувального закладу

Питання про тимчасове влаштування дитини до дитячого або лікувального закладу вирішується судом за поданням державного виконавця.

Суд у десятиденний строк розглядає це питання в судовому засіданні з викликом сторін та за обов'язковою участю представників органів опіки та піклування. Проте неявка сторін не є перешкодою для вирішення питання про тимчасове влаштування дитини до дитячого або лікувального закладу.

На ухвалу суду про тимчасове влаштування дитини до дитячого або лікувального закладу може бути подано скаргу, внесено окреме подання.

Стаття 355. Вирішення питання про оголошення розшуку боржника або дитини

Розшук оголошується за місцем виконання рішення або за останнім відомим місцем проживання (знаходження) боржника чи місцезнаходженням його майна, або за місцем проживання (знаходження) стягувача.

Суд має право витребувати від державного виконавця всі необхідні документи для вирішення питання про оголошення розшуку.

Суд розглядає подання державного виконавця у десятиденний строк.

На ухвалу суду з питання оголошення розшуку боржника або дитини може бути подано скаргу, внесено окреме подання»;

3) пункт 4 частини другої статті 63 виключити;

4) у частині першій статті 82 цифри і слово «358, 386 і 407» виключити;

5) частину п'яту статті 97 виключити;

6) у статті 215:

у частині першій слова «органу виконання судового рішення, вправі роз'яснити» замінити словами «державного виконавця, роз'яснює», а слова і цифри «(стаття 359 цього Кодексу)» виключити;

частину другу після слів «розглядається судом» доповнити словами «у десятиденний строк»;

7) статтю 218 доповнити пунктом 11 такого змісту:

11) стягнення всієї суми боргу при присудженні платежів, передбачених пунктами 1 і 2 статті 217 цього Кодексу;

8) пункт 1 статті 219 та статтю 248-10 виключити;

9) статтю 236 доповнити пунктом 33 такого змісту:

33) по скаргах на рішення, дії або бездіяльність державного виконавця чи іншої посадової особи державної виконавчої служби;

10) у пункті 1 частини першої статті 323 цифри «357, 360, 366, 370, 372, 373, 378, 379, 417» замінити цифрами «350, 351, 353, 354, 355»;

11) глави 45, 46, 47, 48, 49 виключити.

2. В Арбітражному процесуальному кодексі України (Відомості Верховної Ради України, 1992 р., № 6, ст. 56; 1997 р., № 25, ст. 171; 1999 р., № 42 - 43, ст. 378):

1) доповнити Кодекс статтею 115-1 такого змісту:

Стаття 115-1. Порядок виконання рішень, ухвал, постанов

Рішення, ухвали, постанови арбітражного суду виконуються в порядку, встановленому цим Кодексом та Законом України «Про виконавче провадження»;

2) у частині першій статті 89 слова «Суддя має право за заявою сторони роз'яснити» замінити словами «Суддя за заявою сторони чи державного виконавця роз'яснює», а слово «виправити» замінити словом «виправляє»;

3) у статті 116:

у назві слово «надіслання» замінити словом «пред'явлення»;

у частині другій слова «судовими виконавцями» замінити словами «державними виконавцями»;

4) у статті 117:

частину першу доповнити пунктом 3 у такій редакції:

3) найменування стягувача і боржника, їх адреси, номери рахунків у банках»;

частину третю виключити;

5) статті 118, 119 виключити;

6) в абзаці другому частини третьої статті 120 слова «судового виконавця» замінити словами «державного виконавця»;

7) у статті 121:

частину першу викласти в такій редакції:

«При наявності обставин, що ускладнюють виконання рішення або роблять його неможливим, за заявою сторони, державного виконавця, за поданням прокурора чи його заступника або за своєю ініціативою арбітражний суд, який видав виконавчий документ, у десятиденний строк розглядає це питання у судо-

вому засіданні з викликом сторін, прокурора чи його заступника і у виняткових випадках, залежно від обставин справи, може відстрочити або розстрочити виконання рішення, ухвали, постанови, змінити спосіб та порядок їх виконання»;

у частині третій слова «судовому виконавцю» замінити словами «державному виконавцю»;

8) у частині другій статті 122 слова «судовим виконавцем» замінити словами «державним виконавцем».

3. У Кодексі України про адміністративні правопорушення (Відомості Верховної Ради УРСР, 1984 р., додаток до № 51, ст. 112-2):

1) доповнити Кодекс статтею 188-13 такого змісту:

Стаття 188-13. Невиконання законних вимог державного виконавця

Невиконання законних вимог державного виконавця щодо усунення порушень законодавства про виконавче провадження, втрата або несвоєчасне відправлення виконавчого документа, неподання або подання неправдивих відомостей про доходи і майновий стан боржника, неповідомлення боржником про зміну місця роботи (знаходження), а також неявка без поважних причин за викликом державного виконавця — тягне за собою накладення штрафу від двох до десяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян»;

2) статті 301, 308, 312, 313 викласти у такій редакції:

Стаття 301. Відстрочка виконання постанови про накладення адміністративного стягнення

За наявності обставин, що ускладнюють виконання постанови про накладення адміністративного стягнення у вигляді адміністративного арешту чи виправних робіт або роблять її виконання неможливим, орган (посадова особа), який виніс постанову, може відстрочити її виконання на строк до одного місяця.

Відстрочка виконання постанови про накладення адміністративного стягнення у вигляді штрафу (за винятком стягнення штрафу на місці вчинення адміністративного правопорушення) здійснюється в порядку, встановленому законом;

Стаття 308. Примусове виконання постанови про стягнення штрафу

У разі несплати правопорушником штрафу у строк, установлений частиною першою статті 307 цього Кодексу, постанова про накладення штрафу надсилається для примусового виконання до відділу державної виконавчої служби за місцем проживання порушника, роботи або за місцезнаходженням його майна в порядку, встановленому законом;

Стаття 312. Виконання постанови про оплатне вилучення предмета

Предмет, вилучений на підставі постанови про його оплатне вилучення, здається державним виконавцем для реалізації в порядку, встановленому законом.

Суми, виручені від реалізації оплатно вилученого предмета, відповідно до статті 28 цього Кодексу передаються колишньому власникові з відрахуванням витрат, пов'язаних з проведенням виконавчих дій.

«Стаття 313. Органи, що виконують постанови про конфіскацію предмета, грошей

Постанови про конфіскацію предмета, який став знаряддям вчинення або безпосереднім об'єктом адміністративного правопорушення, та грошей, одержаних внаслідок вчинення адміністративного правопорушення, виконуються державними виконавцями в порядку, встановленому законом»;

3) статтю 221 після цифр «188-1» доповнити цифрами «188-13»;

4) пункт 32 частини першої статті 255 викласти у такій редакції:

«32) державні виконавці (статті 511, 188-13)»;

5) частину першу статті 294 після цифр «188-1» доповнити цифрами «188-13»;

6) статтю 305 після слів «який виніс постанову» доповнити словами «та іншими органами державної влади в порядку, встановленому законом»;

7) у статті 311 слова «органом (посадовою особою), який виніс постанову» замінити словами «державним виконавцем»;

8) у частині першій статті 329 слова «законодавством Союзу РСР, цим Кодексом та цивільним процесуальним законодавством» замінити словами «цим Кодексом та іншими законами України»;

9) у статті 330 слова «передбаченому цивільним процесуальним законодавством» виключити.

4. У Митному кодексі України (Відомості Верховної Ради України, 1992 р., № 16, ст. 203; 1994 р., № 20, ст. 116):

1) статтю 149 викласти у такій редакції:

«Стаття 149. Виконання постанови суду (судді) про конфіскацію

Постанова суду (судді) про накладення адміністративного стягнення за порушення митних правил у частині конфіскації виконується державним виконавцем в порядку, встановленому законом.

Предмети, вилучені митним органом України, щодо яких винесена постанова судді про конфіскацію, передаються державному виконавцеві.

У разі коли неможливо конфіскувати предмети, що є безпосереднім об'єктом порушення митних правил, а також предмети із спеціально виготовленими тайниками, що використовувалися для прихованого переміщення цих предметів через митний кордон, з осіб, які вчинили порушення митних правил, стягується вартість зазначених предметів у порядку, встановленому законодавством України.

Витрати митного органу України, пов'язані із зберіганням предметів, щодо яких прийнято постанову про конфіскацію, повинні бути відшкодовані особою, яка вчинила порушення митних правил у порядку, встановленому законом України»;

2) у статті 96 слова і цифри «зазначені у статтях 94 та 149 цього Кодексу, а також предмети контрабанди та предмети із спеціально виготовленими тайниками, що використовувалися для вчинення контрабанди» замінити словами і цифрами «зазначені у статті 94 цього Кодексу»;

3) у статті 99 слова «митним органом або судом чи», «з адміністративного і виконавчого провадження» та слова «для цільового використання на розбудову державного кордону України у порядку, що визначається Кабінетом Міністрів України» виключити;

4) назву глави 3 розділу VIII після слів «МИТНОГО ОРГАНУ УКРАЇНИ» доповнити словами «АБО СУДУ»;

5) у статті 147:

частини першу та другу після слів «адміністративного стягнення» доповнити словами «у вигляді штрафу»;

у частині другій слова та цифри «у випадках, передбачених статтями 148, 149 цього Кодексу, — через судового виконавця» замінити словами і цифрами «у випадку, передбаченому статтею 148 цього Кодексу, — через державного виконавця»;

доповнити статтю після частини другої новою частиною такого змісту:

«Постанова суду (судді) про накладення адміністративного стягнення за порушення митних правил надсилається до виконання через державного виконавця районного, міського (міста обласного значення), районного у місті відділу державної виконавчої служби».

У зв'язку з цим частини третю і четверту вважати відповідно частинами четвертою і п'ятою;

у частині п'ятій слова «передбаченого частиною третьою» замінити словами «передбаченого частиною четвертою»;

6) у статті 148:

назву статті після слів «митного органу України» доповнити словами «або суду»;

частину першу після слів «надіслання їй постанови» доповнити словами «митного органу України або судді»;

частину третю викласти у такій редакції:

«У разі, коли штраф не буде сплачено в установлені цією статтею строки, постанова митного органу України та суду (судді) надсилається для примусового виконання районному, міському (міста обласного значення), районному у місті відділу державної виконавчої служби»;

частину четверту після слів «Постанова митного органу України» доповнити словами «або судді» і після слів «повертається до митного органу України» доповнити словами «або до суду».

5. У Кодексі про шлюб та сім'ю України (Відомості Верховної Ради УРСР, 1969 р., додаток до № 26, ст. 204; 1987 р., № 8, ст. 149; Відомості Верховної Ради УРСР, 1991 р., № 9, ст. 89; 1992 р., № 36, ст. 528; 1996 р., № 7, ст. 26):

1) у частині п'ятій статті 65 слова та цифри «статтею 417 Цивільного процесуального кодексу України» замінити словами «Законом України «Про виконавче провадження»;

2) частину першу статті 82 доповнити словами «а з осіб, які працюють за контрактом в іноземних державах, — не менше двадцяти п'яти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян на кожну дитину»;

3) у статті 93:

частину другу після слова «відповідача» доповнити словами «або якщо відповідач працював за контрактом в іноземній державі»;

частину третю доповнити словами «а для осіб, які працювали за контрактом в іноземній державі, — виходячи з розміру ста неоподатковуваних мінімумів доходів громадян на час проведення розрахунків»;

у частині четвертій слова «судовим виконавцем» замінити словами «державним виконавцем».

6. У Кодексі законів про працю України (Відомості Верховної Ради УРСР, 1971 р., додаток до № 50, ст. 375; 1987 р., № 8, ст. 149; Відомості Верховної Ради України, 1992 р., № 22, ст. 302; 1995 р., № 28, ст. 204):

1) частину третю статті 128 доповнити реченням такого змісту: «У цих випадках розмір відрахувань із заробітної плати не може перевищувати сімдесяти відсотків»;

2) у статті 230:

перше речення частини другої викласти у такій редакції:

«У посвідченні вказуються найменування органу, який виніс рішення щодо трудового спору, дати прийняття і видачі та номер рішення, прізвище, ім'я, по батькові та адреса стягувача, найменування та адреса боржника, номери його рахунків у банках, рішення по суті спору, строк пред'явлення посвідчення до виконання»;

у частині четвертій слова «до районного (міського) суду, судовий виконавець» замінити словами «до районного, міського (міста обласного значення), районного у місті відділу державної виконавчої служби, державний виконавець»;

частину п'яту виключити.

7. У Законі України «Про судоустрій України» (Відомості Верховної Ради УРСР, 1981 р., додаток до № 24, ст. 357; Відомості Верховної Ради України, 1994 р., № 26, ст. 204):

1) розділ IV викласти у такій редакції:

«Розділ IV
Виконання судових рішень

Стаття 64. Обов'язковість судових рішень

Судові рішення ухвалюються судами іменем України.

Судові рішення, що набрали законної сили, є обов'язковими для виконання на території України.

Обов'язковість виконання на території України рішень судів іноземних держав визначається міжнародними договорами України, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України.

Примусове виконання судових рішень, перелік яких встановлено законом, покладається на районні, міські (міста обласного значення), районні у містах відділи державної виконавчої служби, які входять до системи органів Міністерства юстиції України.

Невиконання судових рішень тягне за собою відповідальність, передбачену законом»;

2) пункт 5 частини другої статті 19 та пункт 5 статті 26 виключити.

8. У Законі України «Про заставу» (Відомості Верховної Ради України, 1992 р., № 47, ст. 642; 1994 р., № 27, ст. 223; 1995 р., № 1, ст. 3; 1996 р., № 2, ст. 3; 1998 р., № 2, ст. 3, № 42, ст. 259):

1) у частині сьомій статті 20 слова «судовим виконавцем» замінити словами «державним виконавцем», а останнє речення виключити;

2) частину першу статті 21 після слова «провадиться» доповнити словами «спеціалізованими організаціями»;

3) у частині другій статті 25 слова і цифри «а у разі, коли покупцем є фізична особа або юридична особа, у майні якої частка державної власності не перевищує 25 відсотків, — до відповідного позабюджетного фонду приватизації» виключити.

9. У Законі України «Про нотаріат» (Відомості Верховної Ради України, 1993 р., № 39, ст. 383; 1998 р., № 35, ст. 241; 2000 р., № 32, ст. 257):

1) статті 89 і 91 викласти у такій редакції:

«Стаття 89. Зміст виконавчого напису

У виконавчому написі повинні зазначатися:

дата (рік, місяць, число) його вчинення, посада, прізвище, ім'я, по батькові нотаріуса, який вчинив виконавчий напис;

найменування та адреса стягувача;

найменування, адреса, дата і місце народження боржника, місце роботи (для громадян), номери рахунків в установах банків (для юридичних осіб);

строк, за який провадиться стягнення;

суми, що підлягають стягненню, або предмети, які підлягають витребуванню, в тому числі пеня, проценти, якщо такі належать до стягнення;

розмір плати, сума державного мита, сплачуваного стягувачем, або мита, яке підлягає стягненню з боржника;

номер, за яким виконавчий напис зареєстровано.

Виконавчий напис скріплюється підписом і печаткою нотаріуса»;

«Стаття 91. Строк пред'явлення виконавчого напису

Виконавчий напис, за яким стягувачем або боржником є громадянин, може бути пред'явлено до примусового виконання протягом трьох років, а з усіх інших вимог – протягом одного року з моменту вчинення виконавчого напису, якщо законом не встановлено інших строків.

Поновлення пропущеного строку для пред'явлення виконавчого напису здійснюється відповідно до Закону України «Про виконавче провадження»;

2) у статті 90 слова «цивільним процесуальним законодавством України для виконання судових рішень» замінити словами «Законом України «Про виконавче провадження».

10. Статтю 6 Закону України «Про страхування» (Відомості Верховної Ради України, 1996 р., № 18, ст. 78; 1998 р., № 2, ст. 4, № 11 — 12, ст. 50; 1999 р., № 4, ст. 35; 2000 р., № 19, ст. 143, № 27, ст. 213, № 38, ст. 318) після пункту 29 доповнити новим пунктом такого змісту:

«30) обов'язкове державне страхування державних виконавців».

У зв'язку з цим пункти 30, 31, 32 вважати відповідно пунктами 31, 32, 33.

11. Пункт 11 розділу I втратив чинність

(згідно із Законом України від 07.12.2000 р. № 2121-III)

12. Статтю 4 Декрету Кабінету Міністрів України від 21 січня 1993 року № 7-93 «Про державне мито» (Відомості Верховної Ради України, 1993 р., № 13, ст. 113, № 26, ст. 281, № 49, ст. 459; 1994 р., № 28, ст. 241, № 29, ст. 257, № 33, ст. 300; 1995 р., № 13, ст. 85, № 14, ст. 90; 1996 р., № 9, ст. 43, № 41, ст. 192, № 52, ст. 306; 1997 р., № 6, ст. 46, № 9, ст. 70, № 18, ст. 131; 2000 р., № 19, ст. 143, № 29, ст. 232) доповнити пунктом 43 такого змісту:

«43) відділи державної виконавчої служби — за позовами, з якими вони звертаються до суду та арбітражного суду, в усіх справах, пов'язаних із захистом майнових інтересів фізичних і юридичних осіб, держави, а також з проведення аукціонів».

13. Частину третю статті 26 Закону України «Про оплату праці» (Відомості Верховної Ради України, 1995 р., № 17, ст. 121) доповнити реченням такого змісту: «У цих випадках розмір відрахувань із заробітної плати не може перевищувати 70 відсотків».

14. Пункт 2 статті 29 Закону України «Про підприємства в Україні» (Відомості Верховної Ради УРСР, 1991 р., № 24, ст. 272; Відомості Верховної Ради України, 1993 р., № 11, ст. 83; 1995 р., № 14, ст. 90, ст. 93; 2000 р., № 35, ст. 282) після слів «аудиторським організаціям» доповнити словами «і державним виконавцям».

II. Цей Закон набирає чинності з дня його опублікування.

ЗАКОН УКРАЇНИ ПРО НОТАРІАТ

(витяг)[1]

Із змінами і доповненнями, внесеними Законами України від 24 березня 1998 року № 210/98-ВР, від 11 травня 2000 року № 1709-III, від 19 жовтня 2000 року № 2056-III, від 10 січня 2002 року № 2921-III

Глава 14. Вчинення виконавчих написів

Стаття 87. Стягнення грошових сум або витребування майна за виконавчим написом

Для стягнення грошових сум або витребування від боржника майна нотаріуси вчиняють виконавчі написи на документах, що встановлюють заборгованість.

Перелік документів, за якими стягнення заборгованості провадиться у безспірному порядку на підставі виконавчих написів, встановлюється Кабінетом Міністрів України.

Стаття 88. Умови вчинення виконавчих написів

Нотаріус вчиняє виконавчі написи, якщо подані документи підтверджують безспірність заборгованості або іншої відповідальності боржника перед стягувачем та за умови, що з дня виникнення права вимоги минуло не більше трьох років, а у відносинах між підприємствами, установами та організаціями — не більше одного року.

Якщо для вимоги, за якою видається виконавчий напис, законом встановлено інший строк давності, виконавчий напис видається у межах цього строку.

Стаття 89. Зміст виконавчого напису

У виконавчому написі повинні зазначатися:

дата (рік, місяць, число) його вчинення, посада, прізвище, ім'я, по батькові нотаріуса, який вчинив виконавчий напис;

найменування та адреса стягувача;

найменування, адреса, дата і місце народження боржника, місце роботи (для громадян), номери рахунків в установах банків (для юридичних осіб);

строк, за який провадиться стягнення;

суми, що підлягають стягненню, або предмети, які підлягають витребуванню, в тому числі пеня, проценти, якщо такі належать до стягнення;

розмір плати, сума державного мита, сплачуваного стягувачем, або мита, яке підлягає стягненню з боржника;

номер, за яким виконавчий напис зареєстровано.

---

[1] *Відомості Верховної Ради України, 1993, № 32 (28.09.93), ст. 383*

Виконавчий напис скріплюється підписом і печаткою нотаріуса.

(стаття 89 в редакції Закону України від 19.10.2000 р. № 2056-III)

Стаття 90. Порядок стягнення за виконавчим написом

Стягнення за виконавчим написом провадиться в порядку, встановленому Законом України «Про виконавче провадження».

(стаття 90 із змінами, внесеними згідно із Законом України від 19.10.2000 р. № 2056-III)

Стаття 91. Строк пред'явлення виконавчого напису

Виконавчий напис, за яким стягувачем або боржником є громадянин, може бути пред'явлено до примусового виконання протягом трьох років, а з усіх інших вимог — протягом одного року з моменту вчинення виконавчого напису, якщо законом не встановлено інших строків.

Поновлення пропущеного строку для пред'явлення виконавчого напису здійснюється відповідно до Закону України «Про виконавче провадження».

(стаття 91 в редакції Закону України від 19.10.2000 р. № 2056-III)

ЗАКОН УКРАЇНИ
ПРО ЗАСТАВУ

(витяг)[1]

Із змінами і доповненнями, внесеними Законами України від 25 лютого 1994 року № 4035-XII, від 14 грудня 1994 року № 287/94-ВР, від 14 березня 1995 року № 90/95-ВР, від 22 грудня 1995 року № 496/95-ВР, від 21 жовтня 1997 року № 583/97-ВР, від 8 вересня 1998 року № 82-XIV, від 19 жовтня 2000 року № 2056-III, від 21 грудня 2000 року № 2181-III

Стаття 20. Звернення стягнення на заставлене майно

Заставодержатель набуває право звернення стягнення на предмет застави в разі, якщо в момент настання терміну виконання зобов'язання, забезпеченого заставою, воно не буде виконано, якщо інше не передбачено законом чи договором.

При припиненні (реорганізації, ліквідації) юридичної особи заставодавця заставодержатель набуває право звернення стягнення на заставлене майно незалежно від настання строку виконання зобов'язання, забезпеченого заставою.

При частковому виконанні боржником забезпеченого заставою зобов'язання застава зберігається в початковому обсязі.

Якщо предмет одного договору застави складають дві або більше речей (два чи більше прав), стягнення може бути звернено на всі ці речі (права) або на будь-яку з речей (на будь-яке з прав) за вибором заставодержателя. Якщо заставодержатель зверне стягнення на одну річ (право), він зберігає право наступного стягнення на інші речі (права), що складають предмет застави.

До третьої особи, яка задовольнила в повному обсязі вимоги заставодержателя, переходить разом з правом вимоги забезпечена нею застава у встановленому законодавством порядку.

Звернення стягнення на заставлене майно здійснюється за рішенням суду (арбітражного або третейського суду), на підставі виконавчого напису нотаріуса, якщо інше не передбачене законом або договором застави. Звернення стягнення на заставлене майно державного підприємства (підприємства, не менше п'ятдесяти відсотків акцій (часток, паїв) якого є у державній власності) здійснюється за рішенням суду або арбітражного суду.

(частина шоста статті 20 із змінами, внесеними згідно із Законами України від 14.12.94 р. № 287/94-ВР, від 21.10.97 р. № 583/97-ВР)

Реалізація заставленого майна, на яке звернено стягнення, провадиться державним виконавцем на підставі виконавчого листа, суду або наказу арбітражного суду, або виконавчого напису нотаріусів у встановленому порядку, якщо інше не передбачено цим Законом чи договором.

(частина сьома статті 20 із змінами, внесеними згідно із Законами України: від 14.12.94 р. № 287/94-ВР, від 22.12.95 р. № 496/95-ВР, від 19.10.2000 р. № 2056-III)

[1] *Відомості Верховної Ради України, 1992, № 47 (24.11.92), ст. 642*

Стаття 21. Реалізація заставленого майна через аукціони (публічні торги)

Реалізація заставленого майна провадиться спеціалізованими організаціями з аукціонів (публічних торгів), якщо інше не передбачено договором, а державних підприємств та відкритих акціонерних товариств, створених у процесі корпоратизації, всі акції яких перебувають у державній власності, — виключно з аукціонів (публічних торгів).

(частина перша статті 21 із змінами, внесеними згідно із Законом України від 19.10.2000 р. № 2056-III)

Якщо аукціон (публічні торги) оголошено таким, що не відбувся, заставодержатель за згодою заставодавця має право залишити заставлене майно за собою за початковою оцінкою. У випадках, коли заставодавець такої згоди не дав, то заставлене майно реалізується у встановленому порядку, якщо інше не передбачено договором.

(стаття 21 із доповненнями, внесеними згідно із Законом України від 25.02.94 р. № 4035-XII)

Стаття 22. Продаж заставлених валютних цінностей

Продаж заставлених валютних цінностей проводиться в порядку, встановленому законодавством України.

Стаття 23. Реалізація заставлених майнових прав

При заставі майнових прав реалізація предмета застави провадиться шляхом уступки заставодавцем заставодержателю вимоги, що випливає із заставленого права.

Заставодержатель набуває право вимагати в судовому порядку переводу на нього заставленого права в момент виникнення права звернення стягнення на предмет застави.

Стаття 24. Задоволення вимог заставодержателя в разі недостатньої суми, виручeної від реалізації предмета застави

У випадках, коли суми, виручeної від продажу предмета застави, недостатньо для повного задоволення вимог заставодержателя, він має право, якщо інше не передбачено законом чи договором, одержати суму, якої не вистачає для повного задоволення вимоги, з іншого майна боржника в порядку черговості, передбаченої законодавством України.

Стаття 25. Наслідки перевищення суми, виручeної від реалізації предмета застави, над сумою боргу

Якщо при реалізації предмета застави виручена грошова сума перевищує розмір забезпечених цією заставою вимог заставодержателя, різниця повертається заставодавцю.

Якщо при реалізації цілісного майнового комплексу державного підприємства (відкритого акціонерного товариства, створеного у процесі корпоратизації, всі акції якого перебувають у державній власності), що є предметом застави, виручена грошова сума перевищує розмір забезпечених цією заставою вимог заставодержателя, різниця зараховується до відповідного бюджету.

(частина друга статті 25 із змінами, внесеними згідно із Законами України від 25.02.94 р. № 4035-XII, від 22.12.95 р. № 496/95-ВР, від 19.10.2000 р. № 2056-III)

Стаття 26. Припинення звернення стягнення на заставлене майно виконанням основної вимоги

Заставодавець має право в будь-який час до моменту реалізації предмета застави припинити звернення стягнення на заставлене майно виконанням забезпеченого заставою зобов'язання.

Якщо зобов'язання, забезпечене заставою, передбачає виконання частинами, заставодавець має право припинити звернення стягнення на предмет застави шляхом виконання простроченої частини зобов'язання.

Якщо заставодавцем є третя особа, яка надала в заставу належне їй майно, то в разі невиконання забезпеченого заставою зобов'язання перед заставодержателем вона має право виконати зобов'язання з метою запобігання зверненню стягнення на предмет застави.

Вищий арбітражний суд України
Роз'яснення
від 24.12.99 р. № 02-5/602

ПРО ДЕЯКІ ПИТАННЯ ПРАКТИКИ ВИРІШЕННЯ СПОРІВ, ПОВ'ЯЗАНИХ ІЗ ЗАСТОСУВАННЯМ ЗАКОНУ УКРАЇНИ «ПРО ЗАСТАВУ»

Із змінами і доповненнями, внесеними роз'ясненням президії Вищого арбітражного суду України від 18 квітня 2001 року № 02-5/467

На підставі вивчення практики вирішення спорів, що виникають у зв'язку із застосуванням Закону України «Про заставу», та з метою забезпечення однаковості цієї практики Вищий арбітражний суд України вважає за необхідне дати такі роз'яснення.

1. Відповідно до статті 3 Закону України «Про заставу» (далі — Закон), заставою може бути забезпечена дійсна вимога, і застава має похідний характер від забезпеченого нею зобов'язання. У зв'язку з цим арбітражні суди, вирішуючи спори, повинні враховувати таке.

Дійсною може вважатися лише вимога, що реально існує і заснована на передбачених законом підставах.

Отже у разі забезпечення заставою вимоги, яка не може вважатись дійсною, а також у випадку припинення забезпеченого заставою зобов'язання, незалежно від причин такого припинення, у арбітражного суду немає правових підстав для задоволення вимог, заснованих на договорі застави, якою забезпечувалось відповідне зобов'язання.

Те ж саме стосується вимоги, щодо якої закінчився строк позовної давності, за винятком випадків, коли цей строк поновлюється арбітражним судом на підставі частини другої статті 80 Цивільного кодексу України (далі — Цивільний кодекс).

Водночас чинне законодавство допускає, що застава може мати місце стосовно вимог, які можуть виникнути у майбутньому, за умови, якщо є угода сторін про розмір забезпечення заставою таких вимог (частина третя статті 181 Цивільного кодексу, частина друга статті 3 Закону).

2. Володіння заставленим майном можуть здійснювати на підставі закону чи договору заставодавець, заставодержатель або третя особа (стаття 9 Закону).

Якщо заставодавець всупереч вимогам закону чи договору не передасть предмет застави у володіння заставодержателю, наприклад, у разі закладу (стаття 44 Закону), заставодержатель вправі звернутися з позовом про передачу заставленого майна у його володіння незалежно від настання терміну виконання зобов'язання, забезпеченого заставою.

У разі, коли предмет застави згідно із законом чи договором перебуває у володінні заставодавця або третьої особи, і право застави виключає можливість продати чи передати будь-кому заставлене майно, проте заставодавець протягом дії застави це вчинить, заставодержатель вправі звернутися до арбітражного суду з позовом про визнання відповідної угоди недійсною.

3. За змістом статті 11 Закону заставодавцем — як боржником, так і майновим поручителем — може бути підприємство чи організація, що є власником майна і має право відчужувати заставлене майно, або держава в особі уповноважених нею органів, а також підприємство чи організація, яким власником передано це майно і право застави на нього. Таку передачу може бути здійснено, зокрема, шляхом закріплення майна за юридичною особою на праві повного господарського відання на підставі законів України, установчих документів, що регулюють її діяльність, чи відповідного рішення власника майна (уповноваженого ним органу).

Згаданою нормою передбачено також спеціальні вимоги щодо погодження деякими суб'єктами підприємницької діяльності застави їх майна з відповідними державними органами.

Зокрема, порядок погодження органами приватизації умов договорів застави майна деяких підприємств, у тому числі державних, щодо яких прийнято рішення про приватизацію майна, визначено наказом Фонду державного майна України від 06.02.2001 р. № 163 «Про погодження органами приватизації умов договорів застави майна».

(абзац третій пункту 3 у редакції роз'яснення президії Вищого арбітражного суду України від 18.04.2001 р. № 02-5/467)

Недодержання згаданих вимог законодавства є підставою для визнання договору застави недійсним згідно зі статтею 48 Цивільного кодексу.

3.1. Майно, що перебуває у спільній власності, може бути передано в заставу тільки за згодою всіх співвласників (частина перша статті 6 Закону).

Оскільки відповідно до статті 13 Закону договір застави повинен укладатися у письмовій формі, то згода співвласників майна, що є предметом застави, також має бути зафіксована у письмовій формі, наприклад, шляхом підписання договору усіма співвласниками або уповноваженими ними особами.

Якщо ж один чи декілька співвласників цього майна — підприємства чи організації — такої згоди не дають, заставодавець не позбавлений права звернутися на підставі частини першої статті 113 та статті 115 Цивільного кодексу з вимогою про виділ своєї частки зі спільного майна з метою подальшої передачі її у заставу.

Якщо майно, що перебуває у спільній власності, передано в заставу без згоди усіх співвласників, то відповідний договір може бути визнаний арбітражним судом недійсним за позовом будь-кого із співвласників майна — підприємства чи організації, права та охоронювані законом інтереси якої порушено.

3.2. Якщо майно перебуває у колективній власності, слід виходити з вимог статті 30 Закону України «Про власність», згідно з якою право колективної власності здійснюють вищі органи управління власника, які відповідним рішенням можуть покласти окремі функції з управління колективним майном на створювані ними органи. У разі виникнення спору щодо відповідності укладеного таким органом договору застави вимогам закону арбітражному суду слід витребувати документальне підтвердження повноважень органу управління підприємства чи організації стосовно розпорядження майном, яке є предметом застави.

3.3. Виходячи з правової природи коштів, що знаходяться на рахунках у банківських установах, вони не можуть бути предметом застави за правилами, які регулюють заставу речей.

Водночас арбітражним судам слід мати на увазі, що питання про заставу таких коштів може вирішуватись за правилами розділу V Закону стосовно застави майнових прав.

3.4. Договір застави може бути визнаний недійсним за позовом третьої особи, яка вважає, що предмет застави належить їй на праві власності чи повного господарського відання, і довела цю обставину. Якщо предмет застави являє собою індивідуально визначене майно, відповідна вимога може бути поєднана з вимогою про повернення цього майна з чужого незаконного володіння (заставодавця чи заставодержателя) на підставі статті 50 Закону України «Про власність».

У вирішенні відповідних спорів слід враховувати, що у разі застави кредиторові речі, яка не належить заставодавцю, причому кредитор не знав і не повинен був знати, що річ не належить заставодавцю (добросовісний заставодержатель), право власника підлягає захисту лише за умови, що дана річ була власником загублена, або в нього викрадена чи вибула з володіння іншим шляхом поза його волею (стаття 148 Цивільного кодексу).

У решті випадків заставне право заставодержателя зберігається, а власник речі має право на підставі статті 440 Цивільного кодексу вимагати відшкодування шкоди від заставодавця, який заставив його річ.

4. Заставодавцем може бути не лише боржник за забезпеченим заставою зобов'язанням, а й третя особа (майновий поручитель). Оскільки така особа не є боржником за основним договором, її зобов'язання перед заставодержателем не можуть перевищувати суму, виручену від реалізації заставленого майна, якщо інше не передбачено законом або договором. До майнового поручителя, який виконав забезпечене заставою зобов'язання, переходять усі права кредитора за цим зобов'язанням.

5. Закон містить перелік істотних умов договору застави (стаття 12, а щодо застави товарів в обороті або у переробці, також стаття 41 Закону).

Опис заставленого майна повинен містити індивідуальні ознаки останнього, які дозволяють встановити, яке саме майно є предметом застави, і відрізнити його від однорідних предметів. Ця вимога не стосується застави товарів в обороті або у переробці, оскільки вони визначаються родовими ознаками, однак у договорі має бути зазначено види товарів, якими можна замінити предмет застави.

Лише за наявності зазначених умов, якщо вони не врегульовані іншими актами законодавства, а також тих умов, щодо яких за заявою однієї з сторін повинно бути досягнуто згоди, договір застави відповідно до вимог статті 153 Цивільного кодексу можна вважати укладеним.

Якщо у процесі вирішення спору, пов'язаного із заставою, буде з'ясовано, що сторонами не досягнуто згоди стосовно істотних умов договору застави, договір вважається не укладеним і не може бути прийнятий арбітражним судом в обґрунтування вимог і заперечень сторін.

6. Договір застави підлягає укладенню у письмовій формі (стаття 13 Закону). Недодержання сторонами цієї вимоги тягне не загальні наслідки недодержання письмової форми угод, передбачені статтею 46 Цивільного кодексу, а недійсність договору з наслідками, передбаченими статтею 48 Цивільного кодексу.

6.1. У деяких випадках, коли предметом застави є нерухоме майно, транспортні засоби, космічні об'єкти, договір застави підлягає нотаріальному посвідченню, причому недотримання цієї вимоги тягне недійсність договору з тими ж наслідками (статті 13, 14 Закону), в тому числі і у разі порушення вимог Закону щодо місця нотаріального посвідчення договору.

Якщо в силу частини третьої статті 4 Закону предметом застави є майно, яке стане власністю заставодавця після укладення договору застави, що підлягає нотаріальному посвідченню, то таке посвідчення на момент укладення договору практично не може бути здійснене через відсутність у заставодавця відповідних правовстановлюючих документів на це майно. Але в подальшому, після набуття заставодавцем права власності на майно, що є предметом застави, нотаріальне посвідчення договору є обов'язковим.

6.2. Слід враховувати, що сам лише факт нотаріального посвідчення договору застави не має для арбітражного суду обов'язкового значення у розумінні відповідності його вимогам закону.

Якщо такий договір суперечить законодавству або вчинений з метою, яка суперечить інтересам держави, арбітражний суд визнає його недійсним повністю чи у певній частині.

6.3. Якщо нотаріальне посвідчення договору застави не є обов'язковим в силу законодавства, але одна із сторін наполягає на ньому і щодо цієї умови не досягнуто згоди, то договір слід вважати не укладеним.

Однак слід мати на увазі, що у тому разі, коли одна із сторін договору застави, який всупереч вимогам Закону не посвідчений нотаріально, виконала його повністю або частково, а друга сторона ухиляється від нотаріального оформ-

лення, то сторона, яка виконала договір, вправі на підставі частини другої статті 47 Цивільного кодексу звернутися до арбітражного суду з позовом про визнання договору дійсним. Відповідна вимога може бути заявлена цією стороною і в процесі вирішення спору, пов'язаного з виконанням договору застави.

Вирішуючи спір про визнання договору дійсним, арбітражний суд повинен перевірити, чи потребувала за законом виконана угода нотаріального посвідчення, чи не містить договір застави протизаконних умов та витребувати докази: звернення до відповідача з вимогою щодо нотаріального посвідчення договору застави і ухилення його від виконання цієї вимоги (зокрема листи, телеграми, телефонограми сторін з цього питання); повного чи часткового виконання договору (перерахування коштів, передачі майна тощо).

Чинне законодавство не надає арбітражному суду права визнавати договір дійсним за власною ініціативою.

7. Відповідно до статті 15 Закону, застава нерухомого майна підлягає державній реєстрації у випадках та у порядку, передбачених законом, а застава рухомого майна може бути зареєстрована у Державному реєстрі застав рухомого майна, ведення якого покладено на держателя названого реєстру — Міністерство юстиції України. Стаття 15 Закону у цій редакції набрала чинності з 01.03.99 р. і, отже, підлягає застосуванню лише до пов'язаних із заставою правовідносин, які виникли після зазначеної дати.

Реєстрація застави рухомого майна здійснюється на підставі заяви заставодержателя або заставодавця згідно зі статтею 151 Закону та Порядком ведення Державного реєстру застав рухомого майна, затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 30.07.98 р. № 1185.

Юридичне значення реєстрації застави рухомого майна полягає в тому, що заставодержатель зареєстрованої застави має переважне право на задоволення вимог із заставленого майна перед заставодержателями незареєстрованих застав та заставодержателями застав, які зареєстровані пізніше (частина п'ята статті 18 Закону). Державна реєстрація застави не є елементом форми угоди про заставу майна, і тому саме лише недотримання вимог нормативних актів стосовно такої реєстрації не може бути підставою для визнання відповідної угоди недійсною; але воно позбавляє заставодержателя права вимагати задоволення його вимог за рахунок заставленого майна, у тому числі й права звернення стягнення на це майно, переважно перед іншими заставодержателями одного й того ж рухомого майна, зареєстрованого в реєстрі.

Згідно з частиною дев'ятою статті 151 Закону, якщо після виконання забезпеченого заставою зобов'язання заставодержатель не виконав своїх обов'язків щодо подання заяви про виключення з Державного реєстру застав рухомого майна запису про реєстрацію застави, він повинен відшкодувати заставодавцю спричинені у зв'язку з цим збитки. Таке відшкодування здійснюється за позовом заставодавця на загальних підставах відповідно до статті 440 Цивільного кодексу.

8. За загальним правилом право звернення стягнення на предмет застави виникає у заставодержателя, якщо в момент настання терміну виконання зо-

бов'язання, забезпеченого заставою, воно не буде виконано (частина перша статті 20 Закону). Винятки з цього правила можуть встановлюватися законом (наприклад, частиною другою статті 20, частиною першою статті 36, частиною другою статті 46 Закону) або договором.

Арбітражним судам слід враховувати, що право звернення стягнення на заставлене майно належить заставодержателю і тоді, коли забезпечене заставою зобов'язання боржника не виконано третіми особами, за дії яких боржник несе відповідальність (стаття 164 Цивільного кодексу).

Згідно з частиною шостою статті 20 Закону, звернення стягнення на заставлене майно здійснюється за рішенням суду, а також на підставі виконавчого напису нотаріуса, якщо інше не передбачене законом або договором застави.

За змістом глави 14 Закону України «Про нотаріат» та пункту 1 Переліку документів, за якими стягнення заборгованості провадиться у безспірному порядку на підставі виконавчих написів нотаріусів, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 29.06.99 р. № 1172 (з подальшими доповненнями), витребування від боржника заставленого майна на підставі виконавчих написів нотаріусів здійснюється у разі, коли договір застави є нотаріально посвідченим. Отже, у такому випадку арбітражним судам слід на підставі пункту 1 статті 62 Арбітражного процесуального кодексу України (далі — АПК) відмовляти у прийнятті позовних заяв про звернення стягнення на заставлене майно. Однак це не стосується тих випадків, коли договір застави визнаний дійсним на підставі частини другої статті 47 Цивільного кодексу.

Слід, однак, враховувати, що виконавчий напис може бути вчинено лише коли подані документи підтверджують безспірність заборгованості та за умови, що з дня виникнення права вимоги минуло — у відносинах між підприємствами, установами та організаціями — не більше одного року (стаття 88 Закону України «Про нотаріат»). За наявності спірних взаємовідносин, а також у разі закінчення зазначеного річного строку, справа підлягає розглядові в арбітражному суді.

Справи, пов'язані з відмовою нотаріуса від вчинення виконавчого напису або з оскарженням такого напису, підвідомчі загальним судам (частина перша статті 50 Закону України «Про нотаріат» та глава 39 Цивільного процесуального кодексу України).

У вирішенні спорів, пов'язаних із зверненням стягнення на заставлене майно, арбітражним судам слід враховувати таке.

8.1. На ці спори не поширюються вимоги щодо доарбітражного врегулювання спорів, оскільки це прямо передбачено частиною четвертою статті 5 АПК.

Територіальна підсудність спорів, пов'язаних із зверненням стягнення на заставлене майно, визначається на загальних підставах згідно зі статтями 14, 15 АПК.

8.2. Оскільки заставою може забезпечуватись лише дійсна вимога, арбітражним судам слід з'ясовувати обставини, пов'язані з існуванням забезпечуваного заставою зобов'язання боржника. Якщо таке зобов'язання ще не виникло, право застави також не виникає, незважаючи на укладення договору застави і

навіть на передачу предмета застави заставодержателю. Наприклад, за договором банківської позички право застави виникає лише після фактичного одержання суми позички боржником.

8.3. За змістом частини шостої статті 20 Закону задоволення вимог із заставленого майна може бути здійснене на підставі договору застави.

Навіть якщо договір застави містить умови, які визначають можливість і правовий механізм набуття заставодержателем права власності (повного господарського відання) на заставлене майно, кредитор (заставодержатель) і в цьому разі вправі подати позов про звернення стягнення на заставлене майно.

За правилом, встановленим статтею 20 Закону, пунктом 4 статті 25 Закону України «Про селянське (фермерське) господарство», у разі несвоєчасного повернення одержаних кредитів установи банку без звернення до суду, арбітражного суду можуть скористатися правом на реалізацію заставленого майна. Якщо ж між сторонами існує спір або установою банку не реалізовано згадане право з незалежних від неї причин, заява банку про звернення стягнення на заставлене майно у зв'язку з невиконанням селянським (фермерським) господарством зобов'язань за договором банківської позички підлягає розгляду на загальних підставах.

Умови договору застави щодо відчуження майна на користь заставодержателя не повинні суперечити вимогам чинного законодавства, зокрема щодо звернення стягнення на майно державного підприємства чи підприємства, не менше 50 відсотків акцій (часток, паїв) якого є у державній власності (частина шоста статті 20 Закону, частина третя статті 10 Закону України «Про підприємства в Україні»). Договір, який не відповідає цим вимогам, повинен визнаватися арбітражним судом недійсним повністю чи у певній частині згідно зі статтею 48 Цивільного кодексу.

8.4. Закон передбачає можливість подальших застав вже заставленого майна, і у зв'язку з цим задоволення вимог заставодержателя, в якого право застави виникло пізніше, лише після повного задоволення вимог попередніх заставодержателів, а також заставодержателів зареєстрованої застави рухомого майна. Тому у разі, якщо у провадженні арбітражного суду одночасно є два чи більше спорів, пов'язаних із зверненням стягнення на заставлене майно та задоволенням вимог заставодержателів за рахунок цього майна (статті 19, 20 Закону), предметом яких є одне й те саме майно, то незалежно від дати надходження відповідних позовів арбітражний суд повинен насамперед розглянути справу, позивачем у якій є попередній заставодержатель або заставодержатель зареєстрованої застави рухомого майна, а у решті справ до її вирішення по суті зупинити провадження на підставі частини першої статті 79 АПК.

Якщо ж позов подано лише наступним заставодержателем, а попередній заставодержатель не вступив у справу у передбаченому статтею 26 АПК порядку, то арбітражний суд у процесі підготовки справи до розгляду може за власною ініціативою на підставі статті 27 АПК вирішити питання про залучення попереднього заставодержателя до участі у справі на стороні позивача.

За умови, якщо заставодавець подасть докази того, що він повідомив про всі попередні застави, а також про характер і розмір забезпечених ними зобов'язань кожного із заставодержателів, усі наслідки недостатності заставленого майна для задоволення вимог наступних заставодержателів за рахунок зазначеного майна після того, як задоволено позов попереднього заставодержателя, покладаються саме на цих заставодержателів.

Але в цьому разі наступні заставодержателі не позбавлені права згідно зі статтею 24 Закону одержати суму, якої не вистачає для повного задоволення їх вимог, з іншого майна боржника у порядку черговості, передбаченої законодавством.

У разі ж невиконання заставодавцем обов'язку щодо повідомлення про попередні застави майна заставодержателі, виходячи з вимог статті 18 Закону, не позбавлені права на підставі статті 203 Цивільного кодексу звернутися з позовами про відшкодування завданих їм у зв'язку з цим збитків.

8.5. Звернення стягнення на заставлене майно є правом, а не обов'язком заставодержателя. Тому справи зі спорів, пов'язаних з невиконанням боржником (заставодавцем) забезпеченого заставою зобов'язання (наприклад, за позовами про стягнення відповідних коштів з боржника або поручителя чи гаранта), повинні бути розглянуті по суті незалежно від того, чи реалізував кредитор (заставодержатель) це право.

8.6. За змістом частини четвертої статті 38 Закону здійснення оцінки майнового комплексу підприємства, який є предметом іпотеки, у разі його переходу до заставодержателя є обов'язковим. Така оцінка здійснюється на момент переходу цього комплексу до заставодержателя за згодою сторін, а в разі недосягнення згоди — за рішенням арбітражного суду, який у такому випадку повинен виходити з балансової вартості предмета іпотеки на момент вирішення відповідного спору, а за необхідності — вирішити питання про призначення експертизи.

Майновий комплекс підприємства переходить до заставодержателя, як зазначено у названій нормі Закону, в разі, якщо це передбачено договором чи законом. Оскільки чинне законодавство відповідних випадків не передбачає, у вирішенні питань, пов'язаних з таким переходом, слід виходити з умов договору.

8.7. Якщо стягнення на предмет застави звертається на підставі договору, який було укладено з урахуванням вимог постанови Кабінету Міністрів України від 17.08.95 р. № 655 «Про додаткове забезпечення гарантій або інших зобов'язань Уряду України, які надаються іноземним кредиторам щодо погашення кредитів в іноземній валюті, що залучаються українськими юридичними особами», арбітражним судам слід враховувати таке.

У передбачених цією постановою випадках оцінка вартості майна, що є предметом застави, здійснюється Фондом державного майна України, а вартості майнових прав та цінних паперів — Міністерством фінансів України. Тому така оцінка не може бути здійснена чи змінена за згодою сторін або за рішенням арбітражного суду.

8.8. Звернення стягнення на заставлене майно державного підприємства чи підприємства, не менше п'ятдесяти відсотків акцій якого є у державній власності, може бути здійснене лише на підставі судового рішення (частина шоста статті 20 Закону). Угоди, укладені з порушенням цієї вимоги, повинні визнаватися недійсними згідно зі статтею 48 Цивільного кодексу.

8.9. Задовольняючи позов про звернення стягнення на заставлене майно, арбітражний суд приймає відповідне рішення і надсилає чи видає наказ позивачеві відповідно до статті 116 АПК.

У резолютивній частині рішення в разі задоволення позову слід зазначати суму вимоги, що задовольняється за рахунок заставленого майна на момент прийняття судового рішення. Оскільки за змістом статті 19 Закону вимоги заставодержателя задовольняються в обсязі, що визначається не на момент прийняття рішення, а на момент фактичного задоволення цих вимог, заставодержатель не позбавлений права подати новий позов до заставодавця.

Порядок реалізації заставленого майна спеціалізованими організаціями через аукціон (публічні торги) визначається чинним законодавством, зокрема, статтею 21 Закону та відповідними нормами Закону України «Про виконавче провадження».

(абзац третій підпункту 8.9 із змінами, внесеними згідно з роз'ясненням президії Вищого арбітражного суду України від 18.04.2001 р. № 02-5/467)

Абзац четвертий підпункту 8.9 пункту 8 виключено

(згідно з роз'ясненням президії Вищого арбітражного суду України від 18.04.2001 р. № 02-5/467, у зв'язку з цим абзац п'ятий вважати абзацом четвертим)

Укладена з порушенням вимог чинного законодавства угода про відчуження переданого у заставу майна, що є державною власністю, може бути визнана недійсною з урахуванням конкретних обставин справи на підставі статті 48 або статті 49 Цивільного кодексу.

8.10. Закон не виключає можливості залишення за заставодержателем за згодою заставодавця заставленого майна за початковою оцінкою, якщо аукціон (публічні торги) не відбувся (стаття 21 Закону).

Якщо заставодавець такої згоди не дав, то заставлене майно реалізується у встановленому порядку (якщо інше не передбачено договором) з урахуванням вимог пунктів 18 і 19 Положення про порядок проведення аукціонів (публічних торгів) з реалізації заставленого майна, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 22.12.97 р. № 1448.

Заставлене майно не може бути залишене за заставодержателем, якщо воно належить державному підприємству або відкритому акціонерному товариству, створеному у процесі корпоратизації, усі акції якого перебувають у державній власності, оскільки реалізація такого майна не може здійснюватись інакше, ніж з аукціонів (публічних торгів).

8.11. Згідно зі статтею 37 Закону, у разі звернення стягнення на предмет застави, яким є будівля чи споруда, заставодержатель як набувач майна має право на одержання земельної ділянки відповідно до законодавства України.

Право на земельну ділянку, яке виникло в зв'язку з переходом до заставоодержувача права на будівлю (споруду), повинно бути оформлено місцевою радою у порядку, передбаченому Земельним кодексом України. У разі її ухилення від вчинення таких дій заінтересоване підприємство, установа, організація у відповідності зі статтями 74, 77 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні» вправі звернутися до арбітражного суду з заявою про спонукання ради видати державний акт або укласти відповідний договір.

8.12. У разі виникнення загрози загибелі, пошкодження чи зменшення вартості предмета закладу не з вини заставодержателя останній на підставі частини другої статті 46 Закону вправі вимагати його заміни, а за відмови заставодавця виконати цю вимогу — достроково звернути стягнення на предмет закладу. У зв'язку з цим він повинен подати докази звернення до заставодавця з такою вимогою і відсутності згоди заставодавця виконати її; таким доказом може бути копія відповідного листа (телеграми, телефонограми тощо) та документ, що підтверджує його надіслання заставодавцю, або письмова відмова заставодавця.

У вирішенні спорів необхідно враховувати, що таке стягнення може здійснюватися і в тому разі, коли згадана загроза виникла не з вини заставодавця, а з незалежних від нього причин, наприклад, через природні властивості речі, яка є предметом закладу.

8.13. Звернення стягнення на заставлене майно пов'язане з переходом права власності (повного господарського відання) на це майно, що може зумовити потребу у його державній перереєстрації (наприклад, стосовно об'єктів нерухомого майна, транспортних засобів тощо). У разі відмови відповідного державного органу від здійснення перереєстрації майна, що було предметом застави, заінтересоване підприємство чи організація не позбавлені права звернутися до арбітражного суду з заявою про визнання недійсним акта державного органу про відмову у перереєстрації або про спонукання його здійснити перереєстрацію майна.

9. За змістом частини другої статті 17 та абзацу шостого статті 35 Закону відчуження майна, що є предметом застави, можливе лише за згодою заставодержателя.

Слід також мати на увазі, що згідно зі статтею 73 Закону України «Про нотаріат», державний нотаріус чи інша особа, що вчиняє нотаріальні дії, посвідчуючи договір застави нерухомого майна накладають заборону його відчуження, яку може бути знято лише за умов, зазначених у статті 74 названого Закону.

Угода про відчуження заставленого майна, укладена з порушенням згаданих вимог законодавчих актів, може бути визнана арбітражним судом недійсною згідно зі статтею 48 Цивільного кодексу.

Частина перша статті 27 Закону передбачає збереження застави в разі переходу предмета застави у власність (а так само і у повне господарське відання) іншої особи.

Згадана норма застосовується, зокрема, тоді, коли між заставодавцем та іншою особою існує правонаступництво, що виникло з передбачених законом підстав.

Якщо ж право застави виникло у іншої особи незалежно від волі заставодавця, наприклад, у разі примусового продажу заставленого майна, то ця норма застосована бути не може, і право застави припиняється (абзац п'ятий статті 28 Закону).

Збереження права застави стосовно нового власника майна чи організації, до якої перейшло право повного господарського відання цим майном, не залежить від того, чи знала особа, яка одержала це майно, про таке право. Якщо вона не знала, це не впливає на право застави, але має значення для відносин між цією особою і заставодавцем. Зокрема, у разі укладення договору купівлі-продажу предмету застави невиконання заставодавцем обов'язку попередити покупця про право застави дає покупцеві право вимагати зменшення ціни або розірвання договору і відшкодування збитків (стаття 229 Цивільного кодексу). Наслідки у вигляді обов'язку заставодавця відшкодувати збитки тягне і відчуження у покупця проданого предмета застави (стаття 239 цього ж Кодексу). В обох випадках відшкодування збитків здійснюється на загальних підставах, передбачених статтею 203 Цивільного кодексу.

10. Відповідно до частини третьої статті 197 Цивільного кодексу у разі уступки вимоги до її набувача переходять права, що забезпечують виконання зобов'язання. Отже в результаті уступки вимоги за забезпеченим заставою зобов'язанням право застави переходить від первісного кредитора до нового, якщо інше не передбачено угодою, виконання якої забезпечене заставою.

Щодо права застави, яке перейшло до нового кредитора, діють загальні правила уступки вимоги і переводу боргу, з питань застосування яких арбітражним судам слід керуватися роз'ясненням президії Вищого арбітражного суду України від 14 грудня 1993 року № 01-6/1301 «Про деякі питання уступки вимоги і переводу боргу».

11. Право застави припиняється з загальних підстав, зазначених у главі 19 Цивільного кодексу, а також з обставин, вичерпний перелік яких наведено у статях 28 і 29 Закону.

Застосовуючи ці норми, слід враховувати, що припинення існування (загибель) заставленого майна хоча й припиняє заставу незалежно від причин, з яких це сталося, але не вирішує наперед питання про відповідальність заставодержателя чи заставодавця одного перед одним за загибель предмета застави, що сталася з вини когось із них. Кожна із сторін договору вправі звернутися до іншої з позовом про відшкодування завданих у зв'язку з цим збитків, а якщо загибле майно було застраховане, заставодержатель має переважне перед іншими кредиторами право задоволення своїх вимог із суми страхового відшкодування (частина четверта статті 10 Закону).

Що ж до загибелі чи пошкодження предмета іпотеки, то це тягне за собою не лише припинення застави, а й обов'язок боржника (заставодавця) надати аналогічне за вартістю нерухоме майно або ж виконати зобов'язання незалежно від настання терміну у повному обсязі чи у відповідній частині (статті 33, 35 Закону). У разі невиконання боржником названого обов'язку кредитор (заставодержатель) вправі звернутися до боржника з відповідним позовом.

Якщо у договорі застави зазначено оцінку предмету застави, то вартість майна, відшукуваного замість загиблого, повинна відповідати цій оцінці, крім випадків, коли сторонами погоджено інші умови.

12. За змістом статей 35, 36 Закону в разі невжиття заставодавцем заходів, передбачених договором іпотеки або необхідних для збереження предмета іпотеки, включаючи проведення капітального та поточного ремонту, заставодержатель має право звернутися до арбітражного суду з позовом про виконання забезпеченого іпотекою зобов'язання (про повернення позички, стягнення коштів за договором купівлі-продажу чи оренди тощо) незалежно від терміну виконання цього зобов'язання, а у разі необхідності — про звернення стягнення на предмет іпотеки. Відповідні вимоги можуть бути об'єднані в одній позовній заяві. У таких випадках позивач повинен подати докази невжиття заходів щодо збереження предмету іпотеки і необхідності звернення стягнення на цей предмет, які свідчили б про неспроможність боржника (заставодавця) виконати забезпечене іпотекою зобов'язання, зокрема через брак коштів, про систематичне ухилення його від виконання зобов'язань за договором тощо.

Якщо предмет іпотеки знаходиться не у заставодавця, а у третьої особи, то арбітражний суд, виходячи з конкретних обставин справи, може на підставі статті 27 АПК вирішити питання про залучення її до участі у справі на стороні відповідача.

Заставодавець і третя особа у будь-якому разі мають право на взаємне пред'явлення претензій і подання позовів у порядку регресу у зв'язку із задоволенням вимог заставодержателя.

13. Розглядаючи справи за позовами заставодавців до заставодержателів у зв'язку з втратою, недостачею, пошкодженням предмета закладу, слід мати на увазі, що обов'язок заставодержателя відшкодувати заподіяні цим збитки виникає лише за умови, якщо таке передбачено законодавчим актом або договором (стаття 48 Закону).

Якщо законом чи договором такий обов'язок заставодержателя передбачено, то арбітражний суд має виходити з презумпції вини заставодержателя, який повинен подати докази того, що втрата, недостача чи пошкодження предмета закладу сталися з незалежних від нього причин.

14. Заставодержатель, якому завдано збитків у зв'язку з діями держави (державних органів) стосовно примусового вилучення заставленого майна чи припинення права власності на заставлене майно, вправі звернутися з позовом до відповідного державного органу про відшкодування цих збитків у повному обсязі, хоча б згадані дії були правомірними. У таких випадках арбітражним судам слід застосовувати загальні норми цивільного законодавства стосовно відшкодування шкоди із врахуванням спеціальних норм, передбачених статтею 57 Закону, які, зокрема, не ставлять обов'язок щодо відшкодування шкоди у залежність від наявності вини у діях відповідача.

Якщо ж збитки завдані заставодержателю у зв'язку з виданням державним органом акта, який не відповідає чинному законодавству, то заставодержатель

вправі вимагати відшкодування цих збитків у повному обсязі на підставі як загальних норм цивільного законодавства, так і спеціальних, зокрема статті 58 Закону, статті 27 Закону України «Про підприємства в Україні», статті 77 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні» тощо, а також згідно із статтею 12 АПК оспорити такий акт. Вимоги щодо визнання недійсним відповідного акта і відшкодування збитків можуть бути об'єднані в одній заяві.

15. Законом України «Про порядок погашення зобов'язань платників податків перед бюджетами та державними цільовими фондами» запроваджено податкову заставу як спосіб забезпечення не погашеного у строк податкового зобов'язання.

Податкову заставу слід відрізняти від застави, яка відповідно до статті 181 Цивільного кодексу і статті 1 Закону є одним із способів забезпечення виконання цивільно-правових зобов'язань.

Кожний з цих Законів має свій власний предмет регулювання. Водночас необхідно враховувати, що внесення запису до Державного реєстру застав рухомого майна про наявність податкових вимог до платників податків, які порушують вимоги податкового законодавства, здійснюється держателем Державного реєстру за заявою державних податкових органів України у такому ж порядку як і реєстрація застави рухомого майна — способу забезпечення зобов'язання (стаття 151 Закону).

Закон України «Про порядок погашення зобов'язань платників податків перед бюджетами та державними цільовими фондами» містить заборону надавати майно, що перебуває у податковій заставі, у наступну заставу підпункт 8.6.3 пункту 8.6 статті 8 названого Закону). «Наступною заставою» у даному разі є та, яка виникає у зв'язку з укладенням договору застави, тобто з правовідносин, що регулюються Законом. Порушення відповідного припису є підставою для визнання договору застави недійсним згідно із статтею 48 Цивільного кодексу.

(пункт 15 в редакції роз'яснення президії Вищого арбітражного суду України від 18.04.2001 р. № 02-5/467)

ЮРИДИЧЕСКИЙ КЛУБ

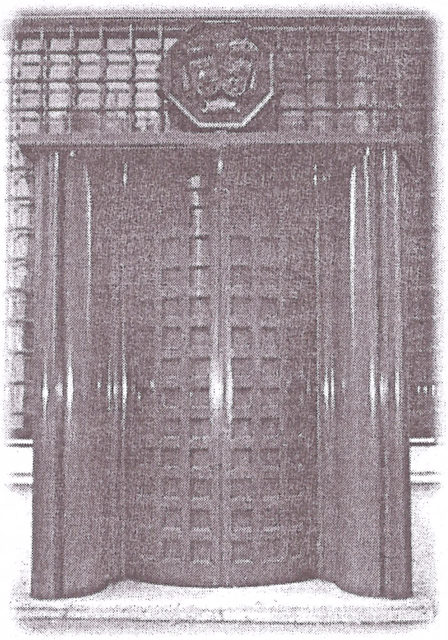

...дверь в большой мир «узкого круга»

2

ВИКОНАННЯ РІШЕНЬ НАЦІОНАЛЬНИХ СУДІВ

ОРГАНИ ВИКОНАННЯ СУДОВИХ РІШЕНЬ ТА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЇХ ДІЯЛЬНОСТІ

Наказ Міністерства юстиції України[1]
від 16 липня 1999 року № 43/5

ПРО ЗАТВЕРДЖЕННЯ ПОЛОЖЕННЯ ПРО РАЙОННИЙ, МІСЬКИЙ (МІСТ ОБЛАСНОГО ЗНАЧЕННЯ), РАЙОННИЙ У МІСТАХ ВІДДІЛ ДЕРЖАВНОЇ ВИКОНАВЧОЇ СЛУЖБИ

Зареєстровано в Міністерстві юстиції України
20 липня 1999 р. за № 484/3777

Відповідно до частини третьої статті 5 Закону України «Про державну виконавчу службу» **НАКАЗУЮ**:

Затвердити Положення про районний, міський (міст обласного значення), районний у містах відділ державної виконавчої служби (додається).

2. Департаменту державної виконавчої служби зазначене Положення довести до відома Головного управління юстиції Міністерства юстиції України в Автономній Республіці Крим, обласних, Київського та Севастопольського міських управлінь юстиції. Зазначеним управлінням юстиції довести Положення до районних, міських (міст обласного значення), районних у містах управлінь юстиції.

3. Районним, міським (міст обласного значення), районним у містах управлінням юстиції ознайомити з Положенням усіх державних виконавців та затвердити їх функціональні обов'язки.

4. Контроль за виконанням цього наказу покласти на заступника Міністра — директора Департаменту державної виконавчої служби Тертичного В. Г.

В. о. Міністра Б. С. Стичинський

ПОЛОЖЕННЯ ПРО РАЙОННИЙ, МІСЬКИЙ (МІСТ ОБЛАСНОГО ЗНАЧЕННЯ), РАЙОННИЙ У МІСТАХ ВІДДІЛ ДЕРЖАВНОЇ ВИКОНАВЧОЇ СЛУЖБИ

Затверджено наказом Міністерства юстиції України
від 16 липня 1999 р. № 43/5
Зареєстровано в Міністерстві юстиції України
20 липня 1999 р. за № 484/3777

1. Загальні положення

Районний, міський (міст обласного значення), районний у містах відділ державної виконавчої служби (далі — відділ) входить до системи органів Міністерства юстиції України, ним створюється та йому підпорядковується через Департамент державної виконавчої служби Міністерства юстиції України, Головне управління юстиції Міністерства юстиції України в Автономній Республіці Крим та обласне, Київське та Севастопольське міські управління юстиції. Відділ державної виконавчої служби входить до складу районного, міського (міст обласного значення), районного в місті управління юстиції.

[1] *Офіційний вісник України, 1999, № 30 (13.08.1999), ст. 1577*

1.2. У своїй діяльності відділ керується Конституцією України, законами України, актами Президента України, Кабінету Міністрів України, наказами Міністерства юстиції України, цим Положенням, наказами Головного управління юстиції Міністерства юстиції України в Автономній Республіці Крим, обласних, Київського та Севастопольського міських управлінь юстиції.

1.3. Основним завданням відділу є своєчасне, повне і неупереджене примусове виконання рішень, що підлягають виконанню державною виконавчою службою.

2. Функції відділу

Відділ відповідно до покладених на нього функцій:

2.1. Здійснює передбачені законодавством України заходи щодо своєчасного, повного і неупередженого виконання:

рішень, ухвал і постанов судів у цивільних справах;

вироків, ухвал і постанов судів у кримінальних справах у частині майнових стягнень;

вироків судів у частині позбавлення права займати певні посади або займатися певною діяльністю;

постанов судів у частині майнових стягнень у справах про адміністративні правопорушення;

мирових угод, затверджених судом;

рішень, ухвал, постанов арбітражних судів;

виконавчих написів нотаріусів;

рішень Конституційного суду України у випадках, передбачених законом;

не сплачених у строк платіжних вимог, акцептованих платником;

рішень третейських судів відповідно до законів України;

рішень комісій з трудових спорів;

постанов, винесених органами (посадовими особами), уповноваженими законом розглядати справи про адміністративні правопорушення у випадках, передбачених законом;

рішень іноземних судів та арбітражів у передбачених законом випадках;

рішень державних органів, прийнятих з питань володіння і користування культовими будівлями та майном;

рішень Антимонопольного комітету України та його територіальних відділень у передбачених законом випадках;

постанов державного виконавця про виконавчий збір та накладення штрафу;

рішень інших державних або недержавних органів у випадках, передбачених законом.

2.2. Вивчає та узагальнює практику застосування чинного законодавства про виконавче провадження та в установленому порядку вносить пропозиції щодо його вдосконалення.

2.3. Узагальнює, аналізує результати роботи з виконання рішень та веде обліково-статистичну звітність.

2.4. Розглядає звернення громадян з питань, що належать до повноважень відділу.
2.5. Здійснює інші передбачені законодавством функції.

3. Права відділу

3.1. Відділ має право:

безоплатно одержувати в установленому порядку від посадових осіб і організацій документи та інформацію, необхідні для виконання покладених на нього функцій;

скликати та проводити наради з питань, що належать до його повноважень;

у необхідних випадках залучати в установленому порядку до проведення виконавчих дій понятих, а також працівників органів внутрішніх справ, представників органів опіки і піклування, інших органів і установ.

4. Організація діяльності відділу

4.1. Структура та склад відділу державної виконавчої служби затверджуються в межах своїх повноважень Головним управлінням юстиції Міністерства юстиції України в Автономній Республіці Крим, обласними, Київським та Севастопольським міськими управліннями юстиції, в межах лімітів штатної чисельності, затверджених Міністерством юстиції України.

4.2. Відділ очолює начальник, який призначається на посаду та звільняється з посади начальником Головного управління юстиції Міністерства юстиції України в Автономній Республіці Крим, обласного, Київського та Севастопольського міських управлінь юстиції за поданням начальника відділу державної виконавчої служби відповідного управління юстиції. Начальник відділу є одночасно заступником начальника районного, міського (міст обласного значення), районних у містах управлінь юстиції.

4.3. Начальник відділу несе персональну відповідальність за організацію роботи та виконання завдань і функцій, покладених на відділ.

4.4. Начальник відділу:

керує діяльністю відділу, видає накази відповідно до своїх повноважень;

розподіляє обов'язки між працівниками відділу;

здійснює контроль за своєчасністю, правильністю, повнотою виконання рішень державним виконавцем, проводить перевірки їх роботи;

забезпечує дотримання працівниками відділу виконавської та трудової дисципліни, накладає дисциплінарні стягнення на працівників відділу;

вносить подання начальнику Головного управління юстиції Міністерства юстиції України в Автономній Республіці Крим, обласного, Київського та Севастопольського міських управлінь юстиції про заохочення за успіхи в роботі з виконання рішень державних виконавців;

у встановленому порядку координує роботу відділу з іншими підрозділами управління юстиції та правоохоронними органами;

розглядає звернення громадян та забезпечує їх перевірку; проводить особистий прийом громадян;

виконує рішення і здійснює інші дії відповідно до Закону України «Про виконавче провадження»;

призначає на посаду та звільняє з посади державних виконавців;

розглядає скарги на дії (бездіяльність) державних виконавців;

вирішує питання про відвід державного виконавця;

організовує навчання та підвищення кваліфікації державних виконавців;

здійснює добір кадрів на посади державних виконавців;

організовує роботу з резервом кадрів на заміщення вакантних посад державних виконавців.

4.5. Відділ є юридичною особою, має гербову печатку.

4.6. Відділ утримується за рахунок коштів Державного бюджету України.

Начальник відділу кадрового забезпечення державної виконавчої служби Г. В. Ардобацький

Кабінет Міністрів України
Постанова
від 14 липня 1999 р. № 1270

ПРО СТВОРЕННЯ СПЕЦІАЛІЗОВАНОГО ДЕРЖАВНОГО ПІДПРИЄМСТВА «УКРСПЕЦ'ЮСТ»[1]

З метою сприяння державним виконавцям у зберіганні та реалізації вилученого ними майна Кабінет Міністрів України **ПОСТАНОВЛЯЄ**:

1. Підтримати пропозицію Міністерства юстиції, погоджену з Міністерством економіки, Міністерством фінансів та Фондом державного майна, щодо створення спеціалізованого державного підприємства «Укрспец'юст», основними завданнями діяльності якого є забезпечення належного зберігання вилученого державними виконавцями майна, організація і проведення його реалізації шляхом продажу на прилюдних торгах, аукціонах, якщо інше не передбачено законом, на комісійних та інших договірних засадах.

2. Міністерству юстиції в установленому порядку затвердити статут та вжити заходів, пов'язаних з державною реєстрацією спеціалізованого державного підприємства «Укрспец'юст».

Перший віце-прем'єр-міністр України В. КУРАТЧЕНКО

---

[1] *Офіційний вісник України, 1999, № 29 (06.08.1999), ст. 1477*

Кабінет Міністрів України
Постанова
від 25 серпня 1998 р. № 1341

ПРО ФОРМЕНИЙ ОДЯГ ДЕРЖАВНИХ ВИКОНАВЦІВ [1]

Відповідно до статей 6 і 18 Закону України «Про державну виконавчу службу» Кабінет Міністрів України **ПОСТАНОВЛЯЄ**:

1. Затвердити зразки форменого одягу згідно з переліком та описом і норми забезпечення ним державних виконавців, що додаються.

2. Міністерству юстиції затвердити порядок видачі, обліку та носіння форменого одягу державних виконавців.

Прем'єр-міністр України В. ПУСТОВОЙТЕНКО

ПЕРЕЛІК ТА ОПИС ОДЯГУ, ВЗУТТЯ І СПОРЯДЖЕННЯ ДЕРЖАВНИХ ВИКОНАВЦІВ

Затверджено постановою Кабінету Міністрів України
від 25 серпня 1998 р. № 1341

Форма одягу чоловіків

Шапка зимова із сірого каракулю

Берет фетровий з шкіряною оторочкою чорного кольору

Пальто зимове двобортне прямого силуету з вовняної тканини чорного кольору

Плащ однобортний прямого силуету із змішаної тканини чорного кольору

Костюм з вовняної тканини чорного кольору на підкладці, що складається з піджака двобортного прямого силуету і штанів прямого силуету

Костюм літній з напіввовняної тканини чорного кольору на підкладці, що складається з піджака однобортного прямого силуету і штанів прямого силуету

Сорочка з довгим рукавом з бавовняної тканини білого кольору

Сорочка з коротким рукавом з бавовняної тканини білого кольору

Сорочка формена з коротким рукавом з бавовняної тканини білого кольору

Краватка шовкова чорного кольору

Туфлі шкіряні чорного кольору на шкіряній підошві

Напівчобітки шкіряні утеплені чорного кольору

Кашне трикотажне чорного кольору

Рукавички п'ятипалі шкіряні утеплені чорного кольору

Форма одягу жінок

Берет зимовий із сірого каракулю

Берет осінній із темно-сірого фетру

Пальто зимове двобортне прямого силуету з вовняної тканини чорного кольору

---

[1] *Офіційний вісник України, 1998, № 34 (10.09.1998), ст. 1279*

Плащ однобортний прямого силуету із змішаної тканини чорного кольору

Костюм з вовняної тканини чорного кольору, що складається з жакета двобортного прямого силуету на підкладці і спідниці двошовної прямого силуету, на поясі та підкладці, із швом посередині та шліцом на задньому полотнищі

Костюм літній з напіввовняної тканини чорного кольору, що складається з жакета однобортного прямого силуету на підкладці і спідниці двошовної прямого силуету, на поясі та підкладці, із швом посередині та шліцом на задньому полотнищі

Блузка з довгим рукавом з шовкової тканини білого кольору. Спереду волан з цієї ж тканини

Блузка з коротким рукавом з шовкової тканини білого кольору. Спереду запрасовані та застрочені складки

Сорочка формена з коротким рукавом з бавовняної тканини білого кольору

Туфлі шкіряні чорного кольору на підборах

Чобітки шкіряні утеплені чорного кольору на підборах

Кашне трикотажне чорного кольору

Рукавички п'ятипалі шкіряні утеплені чорного кольору

Фурнітура

Нарукавний знак державних виконавців має форму щита заввишки 90 міліметрів, завширшки 70 міліметрів, окантованого смужкою золотистого кольору. Посередині щита на блакитному фоні розміщено зображення Малого Державного Герба України золотистого кольору. Над щитом на чорному полі розміщено напис золотистого кольору «Міністерство юстиції України», навколо герба на синьому полі — напис чорного кольору «Державна виконавча служба». Нашивається знак на лівому рукаві на відстані 120 міліметрів від його верхнього краю. Нарукавний знак носиться на пальті, плащі, піджаку, жакеті та форменій сорочці.

Нашивки нарукавні прямокутної форми золотистого кольору розміром 120х15 міліметрів носяться на пальті, плащі, піджаку, жакеті та форменій сорочці на відстані 50 міліметрів від нижнього краю рукава. Кількість нашивок залежить від посади і становить у:

начальника відділу державної виконавчої служби — по 4 на обох рукавах;

заступника начальника відділу державної виконавчої служби — по 3;

старшого державного виконавця — по 2;

державного виконавця — по 1.

Гудзики для всіх видів одягу державних виконавців металеві жовтого кольору із зображенням Малого Державного Герба України.

НОРМИ
ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФОРМЕНИМ ОДЯГОМ ДЕРЖАВНИХ ВИКОНАВЦІВ

Затверджено Постановою Кабінету Міністрів України від 25 серпня 1998 р. № 1341

Найменування предмета	Кількість предметів на одного працівника	Термін носіння (у роках)
КОМПЛЕКТ ДЛЯ ЧОЛОВІКІВ		
Шапка	1	4
Берет	2	3
Пальто зимове	1	3
Плащ	1	2
Костюм з вовняної тканини	1	2
Костюм літній	1	2
Сорочка з довгим рукавом	4	1
Сорочка з коротким рукавом	2	1
Сорочка формена	2	1
Краватка	2	1
Туфлі, пар	1	1
Напівчобітки, пар	1	2
Кашне	1	2
Рукавички п'ятипалі шкіряні, пар	1	2
КОМПЛЕКТ ДЛЯ ЖІНОК		
Берет зимовий	1	4
Берет осінній	2	3
Пальто зимове	1	3
Плащ	1	2
Костюм з вовняної тканини	1	1
Костюм літній	1	2
Блузка з довгим рукавом	4	1
Блузка з коротким рукавом	2	1
Сорочка формена	2	1
Туфлі, пар	1	2
Чобітки утеплені, пар	1	2
Кашне	1	2
Рукавички п'ятипалі шкіряні, пар	1	2

Фурнітура

Нарукавні знаки, нашивки та гудзики видаються разом з предметами форменого одягу, для якого вони призначені, і відповідають термінам його носіння.

Кабінет Міністрів України
Постанова
від 17 серпня 1998 р. № 1292

ПРО ЗАТВЕРДЖЕННЯ ПОРЯДКУ ТА УМОВ ОБОВ'ЯЗКОВОГО ДЕРЖАВНОГО СТРАХУВАННЯ ДЕРЖАВНИХ ВИКОНАВЦІВ[1]

Відповідно до статті 16 Закону України «Про державну виконавчу службу» Кабінет Міністрів України **ПОСТАНОВЛЯЄ**:

Затвердити Порядок та умови обов'язкового державного страхування державних виконавців (додаються).

Прем'єр-міністр України В. ПУСТОВОЙТЕНКО

ПОРЯДОК ТА УМОВИ ОБОВ'ЯЗКОВОГО ДЕРЖАВНОГО СТРАХУВАННЯ ДЕРЖАВНИХ ВИКОНАВЦІВ

Затверджено Постановою Кабінету Міністрів України
від 17 серпня 1998 р. № 1292

1. Обов'язкове державне страхування державних виконавців здійснюється за рахунок державного бюджету.

2. Обов'язковому державному страхуванню підлягають начальники, заступники начальника, старші державні виконавці, державні виконавці районного, міського (міста обласного значення), районного у місті відділу державної виконавчої служби (далі — застраховані).

3. Обов'язкове державне страхування державних виконавців здійснюється Національною страховою компанією «Оранта» або страховиком, який одержав відповідну ліцензію (далі — страховик).

4. Суми страхових платежів установлюються щорічно страховиком за погодженням з Мінфіном під час формування державного бюджету на наступний рік.

5. Страхові платежі, включаючи витрати страховика на його проведення в розмірі 6 відсотків загальної суми цих платежів, перераховуються Мін'юстом (далі — страхувальник) на спеціальний рахунок страховика щомісячно до 25 числа у розмірі 1/12 річної суми.

6. Страхові платежі, не використані в поточному році на виплату страхових сум, підлягають зарахуванню в рахунок чергових платежів, а кошти, яких не вистачає на виплату страхових сум, доплачуються страхувальником.

7. Страховик виплачує страхові суми:

а) у разі загибелі застрахованого під час виконання службових обов'язків спадкоємцям — у розмірі десятирічного заробітку загиблого за останньою посадою, яку він займав;

[1] *Офіційний вісник України, 1998, № 33 (3.09.1998), ст. 1237*

б) у разі каліцтва, одержаного застрахованим під час виконання службових обов'язків, а також інвалідності, що настала у період проходження служби або не пізніше ніж через три місяці після звільнення зі служби чи після закінчення цього терміну, але внаслідок захворювання або нещасного випадку, що сталися під час виконання службових обов'язків, — у розмірі трирічного — п'ятирічного заробітку (залежно від ступеня втрати працездатності).

Виплата страхових сум, зазначених у підпунктах «а» і «б» цього пункту, у зв'язку із загибеллю або у разі каліцтва (далі — страховий випадок) провадиться за вирахуванням раніше виплачених страхових сум за цей же страховий випадок. При цьому страхова сума виплачується незалежно від виплат за іншими видами страхування і виплат у порядку відшкодування шкоди.

8. З вимогою про виплату страхової суми застрахований або його спадкоємці можуть звернутися до страховика протягом трьох років з дня настання страхового випадку.

9. Виплата страхових сум провадиться у семиденний термін з дня одержання страховиком усіх необхідних документів від застрахованого або його спадкоємців.

У разі відмови у виплаті страхової суми страхувальник у семиденний термін письмово повідомляє про це застрахованого або його спадкоємців і відповідний орган державної виконавчої служби із зазначенням причин відмови.

10. Спори між застрахованим, спадкоємцем і страхувальником щодо виплати страхової суми вирішуються в установленому законодавством порядку.

11. У разі настання страхових випадків, передбачених у пункті 7 цього Порядку, виплата страхових сум провадиться страхувальником за місцем постійного проживання застрахованого шляхом їх перерахування на особистий рахунок одержувача в установі банку, видачі чека або поштового переказу за рахунок страхувальника.

Неповнолітньому спадкоємцю виплата провадиться шляхом перерахування страхової суми на його особистий рахунок в установі банку за місцем проживання з одночасним повідомленням про це відповідного органу опіки і піклування.

12. Страхові суми не виплачуються, якщо страховий випадок:

а) настав у зв'язку з учиненням застрахованим навмисного злочину або є наслідком учинення застрахованим дій у стані алкогольного, наркотичного чи токсичного сп'яніння;

б) є наслідком навмисно вчинених собі тілесних ушкоджень.

13. У разі загибелі застрахованого орган державної виконавчої служби, де працював застрахований, видає спадкоємцям довідку за встановленою формою (додаток 1 до цього Порядку) для отримання свідоцтва про право на спадщину.

14. Для вирішення питання про виплату страхової суми у випадках, передбачених у пункті 8 цього Порядку, застрахований або його спадкоємці оформляють у відповідному органі державної виконавчої служби та подають страховику заяву за встановленою формою (додаток 2 до цього Порядку), а також пред'являють документ, що посвідчує особу.

Крім цього, подаються:

а) у разі загибелі застрахованого — копія свідоцтва про смерть застрахованого, свідоцтво про право на спадщину;

б) у разі втрати застрахованим працездатності — копія довідки медико-соціальної експертної комісії про ступінь втрати працездатності, засвідчена в нотаріальному порядку.

15. Страховик у разі потреби може звернутися до органів державної виконавчої служби із запитом про обставини страхових випадків, з'ясування яких необхідне для вирішення питання про виплату страхових сум.

Штамп органу державної виконавчої служби

Додаток 1
до Порядку та умов обов'язкового державного страхування державних виконавців

ДОВІДКА

Видана про те, що ____
(прізвище, ім'я, по батькові)

був застрахований за умовами обов'язкового державного страхування державних виконавців.

Страхова сума підлягає виплаті спадкоємцям загиблого на підставі підпункту «а» пункту 7 Порядку та умов обов'язкового державного страхування державних виконавців, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 17 серпня 1998 р. № 1292.

Довідка видана для подання в нотаріальну контору.

МП

Керівник органу державної виконавчої служби ______________________
(підпис)

«____»_______________ 200__ р.

Додаток 2
до Порядку та умов обов'язкового державного страхування державних виконавців

____
(страховик)

від ______________________________
(прізвище, ім'я, по батькові)

____
(місце проживання)

ЗАЯВА

Прошу виплатити мені страхову суму в зв'язку з тим, що
____.
(називається страховий випадок)

Раніше страхову суму у зв'язку з цим випадком одержував (не одержував)
____.
(страхова сума)

До заяви додаю такі документи:

1.

2.

3.

4.

«____»__________________ 199 р.

____
(підпис заявника)

Відмітка органу державної виконавчої служби

____
(прізвище, ім'я та по батькові застрахованого)

працював з «____»_____________ 199_ р., по «____»________________199_ р. в органах державної виконавчої служби на посаді

____
(називається посада, займана на день настання страхового випадку, та орган державної виконавчої служби, де працював застрахований)

МП

Страховий випадок настав у зв'язку з виконанням службових обов'язків.

Місячна заробітна плата застрахованого за останньою посадою, яку він займав ________________________________
(розмір місячної заробітної плати)

«____»________________________199__ р.

Керівник органу державної виконавчої служби ______________________________
(підпис)

Кабінет Міністрів України
Постанова
від 26 липня 1999 р. № 1351

ПРО ЗАТВЕРДЖЕННЯ ПОЛОЖЕННЯ ПРО СПЕЦІАЛЬНИЙ ФОНД ВИКОНАВЧОГО ПРОВАДЖЕННЯ [1]

Кабінет Міністрів України **ПОСТАНОВЛЯЄ**:

Затвердити Положення про спеціальний фонд виконавчого провадження, що додається.

Прем'єр-міністр України В. ПУСТОВОЙТЕНКО

ПОЛОЖЕННЯ ПРО СПЕЦІАЛЬНИЙ ФОНД ВИКОНАВЧОГО ПРОВАДЖЕННЯ

Затверджено Постановою Кабінету Міністрів України від 26 липня 1999 р. № 1351

1. Спеціальний фонд виконавчого провадження (далі — фонд) створюється для матеріально-технічного забезпечення діяльності Державної виконавчої служби, а також преміювання державних виконавців у встановленому порядку та для фінансування витрат на організацію і провадження виконавчих дій.

2. Управління коштами фонду здійснює Мін'юст.

Кошти фонду в національній та іноземній валюті зберігаються на окремих рахунках, які відкриваються Мін'юстом в уповноважених установах банків.

3. Кошти фонду формуються за рахунок:

виконавчого збору, стягнутого на підставі постанов державних виконавців;

коштів сторін та інших осіб;

частини коштів, стягнутих державними виконавцями з боржників, яка компенсує витрати на провадження виконавчих дій;

інших надходжень, що не суперечать законодавству.

4. Грошові надходження фонду використовуються для фінансування витрат на провадження виконавчих дій, а саме на:

1) перевезення, зберігання і реалізацію майна боржника;

2) оплату праці експертів, перекладачів та інших осіб, залучених у встановленому порядку до провадження виконавчих дій;

3) поштовий переказ стягувачеві стягнених сум;

4) розшук боржника, його майна або розшук дитини;

5) оголошення в засобах масової інформації;

6) інші необхідні виконавчі дії, проваджувані в процесі виконання рішення.

П'ятдесят відсотків суми виконавчого збору, стягнутого Державною виконавчою службою, спрямовується на розвиток та матеріально-технічне забезпечення діяльності Державної виконавчої служби, а також на преміювання державних виконавців у встановленому порядку.

---

[1] *Офіційний вісник України, 1999, № 30 (13.08.1999), ст. 1538*

5. Розподіл коштів фонду, ведення обліку надходжень та видатків, подання звітності здійснюються відповідно до Інструкції про порядок формування, ведення обліку надходжень та видатків, звітності про використання коштів спеціального фонду виконавчого провадження, що затверджується Мін'юстом за погодженням з Мінфіном.

6. Не використані у звітному році кошти фонду вилученню не підлягають, а переходять на наступний рік і використовуються на цілі, передбачені цим Положенням.

Наказ Міністерства юстиції України
від 11 жовтня 1999 року № 65/5
Зареєстровано в Міністерстві юстиції України
14 жовтня 1999 р. за № 701/3994

ПРО ЗАТВЕРДЖЕННЯ ІНСТРУКЦІЇ ПРО ПОРЯДОК ФОРМУВАННЯ, ВЕДЕННЯ ОБЛІКУ НАДХОДЖЕНЬ ТА ВИДАТКІВ, ЗВІТНОСТІ ПРО ВИКОРИСТАННЯ КОШТІВ СПЕЦІАЛЬНОГО ФОНДУ ВИКОНАВЧОГО ПРОВАДЖЕННЯ [1]

Із змінами і доповненнями, внесеними наказом Міністерства юстиції України від 17 серпня 2001 року № 48/5

(назва в редакції наказу Міністерства юстиції України від 17.08.2001 р. № 48/5)

З метою встановлення єдиних вимог до порядку використання і обліку коштів спеціального фонду виконавчого провадження та звітності про них **НАКАЗУЮ**:

1. Затвердити Інструкцію про порядок формування, ведення обліку надходжень та видатків, звітності про використання коштів спеціального фонду виконавчого провадження.

(пункт 1 в редакції наказу Міністерства юстиції України від 17.08.2001 р. № 48/5)

2. Головному управлінню юстиції Міністерства юстиції в Автономній республіці Крим, обласним, Київському та Севастопольському міським управлінням юстиції, районним, міським (міст обласного значення), районним у містах відділам державної виконавчої служби відповідних управлінь — здійснювати використання і облік коштів спеціального фонду виконавчого провадження та звітність про них відповідно до зазначеної Інструкції з моменту набрання нею чинності.

3. Управлінню бухгалтерського обліку та звітності (Скуратовська О. М.) ужити заходів до неухильного виконання Інструкції про порядок формування, ведення обліку надходжень та видатків, звітності про використання коштів спеціального фонду виконавчого провадження.

(пункт 3 із змінами, внесеними згідно з наказом Міністерства юстиції України від 17.08.2001 р. № 48/5)

4. Контроль за виконанням цього наказу покласти на першого заступника Міністра Стичинського Б. С.

Міністр С. Станік
ПОГОДЖЕНО:
Заступник Міністра фінансів України

---

[1] *Офіційний вісник України, 1999, № 41 (29.10.1999), ст. 2062*

ІНСТРУКЦІЯ ПРО ПОРЯДОК ФОРМУВАННЯ, ВЕДЕННЯ ОБЛІКУ НАДХОДЖЕНЬ ТА ВИДАТКІВ, ЗВІТНОСТІ ПРО ВИКОРИСТАННЯ КОШТІВ СПЕЦІАЛЬНОГО ФОНДУ ВИКОНАВЧОГО ПРОВАДЖЕННЯ

Затверджено наказом Міністерства юстиції України
від 11 жовтня 1999 р. № 65/5
Зареєстровано в Міністерстві юстиції України
14 жовтня 1999 р. за № 701/3994

(назва в редакції наказу Міністерства юстиції України від 17.08.2001 р. № 48/5)

Ця Інструкція розроблена з метою встановлення єдиних вимог до порядку використання і обліку коштів спеціального фонду виконавчого провадження та звітності про них, відповідно до Постанови Кабінету Міністрів України від 26 липня 1999 року № 1351 «Про затвердження Положення про спеціальний фонд виконавчого провадження».

1. Загальні положення

1.1. Кошти спеціального фонду виконавчого провадження (далі — кошти спеціального фонду) витрачаються в порядку, визначеному цією Інструкцією.

1.2. Кошти спеціального фонду виконавчого провадження належать до спеціального фонду.

(пункт 1.2 із змінами, внесеними згідно з наказом Міністерства юстиції України від 17.08.2001 р. № 48/5)

1.3. Бухгалтерський облік операцій за коштами спеціального фонду виконавчого провадження здійснюється на єдиному балансі відповідно до Плану рахунків бухгалтерського обліку бюджетних установ та Порядку застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку бюджетних установ, затверджених наказом Головного управління Державного казначейства України від 10.12.99 р. № 114 і зареєстрованих у Міністерстві юстиції України 20.12.99 р. за № 890/4183 (із змінами та доповненнями).

(пункт 1.3 в редакції наказу Міністерства юстиції України від 17.08.2001 р. № 48/5)

1.4. Для зберігання коштів спеціального фонду та проведення операцій за ними установам відкриваються спеціальні реєстраційні рахунки в органах Державного казначейства України. Рахунки відкриваються за балансовим рахунком «Інші кошти клієнтів, які утримуються з державного бюджету».

1.5. Нормативи розподілу коштів визначаються Міністерством юстиції України.

2. Кошти спеціального фонду

2.1. До коштів спеціального фонду належать:

2.1.1. Виконавчий збір, стягнутий Державною виконавчою службою.

2.1.2. Кошти сторін та інших осіб на провадження виконавчих дій відповідно до Закону України «Про виконавче провадження».

2.1.3. Грошові суми, які компенсують витрати на здійснення виконавчих дій у відповідності зі статтею 43 Закону України «Про виконавче провадження».

2.1.4. Інші надходження, що не суперечать чинному законодавству.

2.2. Відкриття спеціальних реєстраційних рахунків для обліку коштів спеціального фонду здійснюється на підставі документів, передбачених нормативно-правовими актами Державного казначейства України.

(пункт 2.2 із змінами, внесеними згідно з наказом Міністерства юстиції України від 17.08.2001 р. № 48/5)

2.3. Кошти фонду використовуються:

2.3.1. На здійснення видатків, пов'язаних з провадженням виконавчих дій. До витрат на провадження виконавчих дій належать кошти, витрачені на:

(підпункт 2.3.1 пункту 2.3 із змінами, внесеними згідно з наказом Міністерства юстиції України від 17.08.2001 р. № 48/5)

1) перевезення, зберігання й реалізацію майна боржника;

2) оплату праці експертів, перекладачів та інших осіб, залучених у встановленому порядку до провадження виконавчих дій;

3) поштовий переказ стягувачеві стягнених сум;

4) розшук боржника, його майна або розшук дитини;

5) оголошення в засобах масової інформації;

6) інші потрібні виконавчі дії, здійснені в процесі виконання рішення.

Зазначені витрати проводять районні, міські (міст обласного значення), районні у містах відділи державної виконавчої служби відповідних управлінь юстиції.

2.3.2. Підпункт 2.3.2 пункту 2.3 вилучено

(згідно з наказом Міністерства юстиції України від 17.08.2001 р. № 48/5)

2.4. Пункт 2.4 вилучено

(згідно з наказом Міністерства юстиції України від 17.08.2001 р. № 48/5, у зв'язку з цим пункти 2.5 — 2.7 вважати відповідно пунктами 2.4 — 2.6)

2.4. Кошти спеціального фонду, що передбачені пунктом 2.1 цієї Інструкції, зараховуються на окремі спеціальні реєстраційні рахунки. За цими коштами складаються кошториси доходів і видатків, що затверджуються Головним управлінням юстиції Міністерства юстиції України в Автономній Республіці Крим, обласними, Київським та Севастопольським міськими управліннями юстиції. Витрачання коштів здійснюється у відповідності з кошторисом за кодами економічної класифікації.

(пункт 2.4 із змінами, внесеними згідно з наказом Міністерства юстиції України від 17.08.2001 р. № 48/5)

2.5. Бухгалтерський облік коштів спеціального фонду виконавчого провадження, що зараховуються на окремі спеціальні реєстраційні рахунки, проводиться на таких субрахунках:

323 «Спеціальні реєстраційні рахунки для обліку спеціальних коштів»;

711 «Доходи за спеціальними коштами»;

811 «Видатки за спеціальними коштами».

(пункт 2.5 в редакції наказу Міністерства юстиції України від 17.08.2001 р. № 48/5)

2.6. Пункт 2.6 вилучено

(згідно з наказом Міністерства юстиції України від 17.08.2001 р. № 48/5)

3. Звітність

3.1. Фінансова звітність про надходження і використання коштів спеціального фонду виконавчого провадження складається за формою і в порядку, установленому Державним казначейством України.

(пункт 3.1 в редакції наказу Міністерства юстиції України від 17.08.2001 р. № 48/5)

3.2. Пункт 3.2 вилучено

(згідно з наказом Міністерства юстиції України від 17.08.2001 р. № 48/5, у зв'язку з цим пункт 3.3 вважати пунктом 3.2)

3.2. У звіті за формою № 4-1 «Звіт про надходження й використання спеціальних коштів» відображається, скільки нараховано доходів, надійшло доходів, касові й фактичні видатки спеціальних коштів за кодами економічної класифікації.

(пункт 3.2 в редакції наказу Міністерства юстиції України від 17.08.2001 р. № 48/5)

4. Контроль за коштами спеціального фонду

4.1. Головному управлінню юстиції Міністерства юстиції України в Автономній Республіці Крим, обласним, Київському та Севастопольському міським управлінням юстиції слід здійснювати перевірки основної діяльності установ Державної виконавчої служби, а також перевіряти законність утворення коштів спеціального фонду, їх цільове використання, правильність ведення обліку й складання звітності про них.

4.2. Керівник та головний бухгалтер установи, яка має кошти спеціального фонду, зобов'язані:

1) використовувати кошти тільки відповідно до цільового призначення та в межах сум затвердженого кошторису;

2) внесені в касу суми коштів спеціального фонду своєчасно зараховувати на спеціальний реєстраційний рахунок з коштів спеціального фонду;

3) здійснювати витрачання коштів тільки через спеціальний реєстраційний рахунок органу Державного казначейства України;

4) у разі виникнення нових джерел доходу або перевищення фактичних надходжень над сумою річного обсягу доходу, затвердженому в кошторисі, вносяться зміни до кошторису спеціального фонду в порядку, визначеному Міністерством фінансів України;

(підпункт 4 пункту 4.2 в редакції наказу Міністерства юстиції України від 17.08.2001 р. № 48/5)

5) вести бухгалтерський облік доходів і видатків за коштами спеціального фонду відповідно до чинних нормативно-правових актів, затверджених Державним казначейством України;

(підпункт 5 пункту 4.2 зі змінами, внесеними згідно з наказом Міністерства юстиції України від 17.08.2001 р. № 48/5)

6) своєчасно подавати встановлену періодичну та річну бухгалтерську звітність про виконання доходів і видатків за коштами спеціального фонду.

Начальник управління бухгалтерського обліку та звітності О. М. Скуратовська

Міністерство юстиції України
Наказ
від 5 липня 1999 року № 470/7

ПРО ЗАТВЕРДЖЕННЯ ІНСТРУКЦІЇ З ДІЛОВОДСТВА В РАЙОННИХ, МІСЬКИХ (МІСТ ОБЛАСНОГО ЗНАЧЕННЯ), РАЙОННИХ У МІСТАХ ВІДДІЛАХ ДЕРЖАВНОЇ ВИКОНАВЧОЇ СЛУЖБИ

Із змінами і доповненнями, внесеними наказом Міністерства юстиції України від 10 січня 2002 року № 2/5

З метою забезпечення виконання Закону України «Про державну виконавчу службу» та Закону України «Про виконавче провадження» **наказую**:

1. Затвердити Інструкцію з діловодства в районних, міських (міст обласного значення), районних у містах відділах державної виконавчої служби (додається).

2. Начальнику Головного управління юстиції Міністерства юстиції України в Автономній Республіці Крим, начальникам обласних, Київського та Севастопольського міських управлінь юстиції забезпечити вивчення працівниками відділів державної виконавчої служби зазначеної Інструкції, здійснювати систематичний контроль за її виконанням та надавати практичну допомогу в організації діловодства.

3. Контроль за виконанням наказу покласти на заступника Міністра юстиції України — директора Департаменту державної виконавчої служби Тертичного В. Г.

Міністр С. Р. Станік

ІНСТРУКЦІЯ З ДІЛОВОДСТВА В РАЙОННИХ, МІСЬКИХ (МІСТ ОБЛАСНОГО ЗНАЧЕННЯ), РАЙОННИХ У МІСТАХ ВІДДІЛАХ ДЕРЖАВНОЇ ВИКОНАВЧОЇ СЛУЖБИ

Затверджено наказом Міністерства юстиції України від 5 липня 1999 р. № 470/7

1. Загальні положення

1.1. Державна виконавча служба входить до системи органів Міністерства юстиції України і здійснює виконання рішень судів та інших органів відповідно до законів України.

1.2. Інструкція з діловодства в районних, міських (міст обласного значення), районних у містах відділах державної виконавчої служби (далі — Інструкція) встановлює єдиний порядок прийому, реєстрації, розподілу та подальшого передання для виконання виконавчих документів та іншої кореспонденції, методику складання документів, які регламентують діяльність відділу державної виконавчої служби (далі — відділ).

1.3. Інструкція визначає порядок загального діловодства, її положення поширюються на всю службову документацію, що не має конфіденційного характеру. Порядок діловодства з документами, які містять конфіденційну інформацію, виконання судових вироків, рішень, ухвал, постанов визначається чинним законодавством.

1.4. Викладені в Інструкції правила ґрунтуються на вимогах законодавства, що регулює порядок виконання рішень, та Законі України «Про звернення громадян».

1.5. Відповідальність за організацію роботи відділу в цілому, в тому числі і роботи посадової особи, що відповідає за діловодство (далі — діловода), покладається на начальника відділу державної виконавчої служби.

Начальник відділу має право в разі службової потреби перерозподіляти обов'язки між працівниками відділу залежно від штатної чисельності працівників та обсягу роботи.

2. Розподіл основних обов'язків

2.1. Начальник відділу здійснює загальне керівництво роботою відділу, безпосередньо контролює роботу канцелярії відділу, стан діловодства, зберігання і використання документів, своєчасно вживає заходів до усунення недоліків і недоглядів у роботі.

2.2. На начальника відділу, крім безпосереднього виконання рішень, покладається:

2.2.1. Розподіл обов'язків між працівниками відділу та контроль за їх виконанням;

2.2.2. Розподіл кореспонденції, що надійшла до відділу;

2.2.3. Контроль за веденням документів первинного обліку, номенклатурних справ, реєстрації та обліку звернень громадян і юридичних осіб, строками їх вирішення;

2.2.4. Організація роботи з обліку і збереження виконавчих проваджень та інших документів, що забезпечують функціонування відділу;

2.2.5. Ведення статистичної звітності;

2.2.6. Контроль та перевірка стану депозитного рахунку;

2.2.7. Контроль за дотриманням термінів виконання судових рішень та рішень інших органів;

2.2.8. Контроль за веденням фінансово-господарської діяльності;

2.2.9. Контроль за веденням зведених виконавчих проваджень;

2.2.10. Упровадження науково-технічних засобів у роботу працівників відділу.

2.3. На час відсутності начальника відділу його обов'язки виконує заступник начальника або особа, на яку ці обов'язки покладаються начальником відділу.

2.4. На діловода покладаються:

2.4.1. Прийом, реєстрація і підготовка для розгляду начальником відділу вхідної кореспонденції;

2.4.2. Реєстрація, облік і зберігання виконавчих проваджень, передача їх на виконання державним виконавцям;

2.4.3. Ведення довідково-облікової картотеки;

2.4.4. Ведення зведених виконавчих проваджень;

2.4.5. Ведення реєстраційно-облікових книг та номенклатурних справ;

2.4.6. Підготовка та передача до архіву закінчених виконавчих проваджень та інших документів відділу;

2.4.7. Облік і зберігання актів передачі виконавчих проваджень до архіву;

2.4.8. Контроль за наявністю довідкової інформації у відділі: покажчиків кабінетів, графіків прийому громадян;

2.4.9. Виконання разових доручень начальника відділу, його заступника.

3. Реєстрація кореспонденції та діловодство з виконання рішень

3.1. Реєстрація виконавчих документів та іншої кореспонденції забезпечує організацію належного обліку, контролю та оперативного їх пошуку. Кожен документ реєструється у відділі лише один раз.

3.2. Приймання всіх виконавчих документів і кореспонденції, що надійшла до відділу, відправлення виконавчих документів та іншої кореспонденції покладаються на діловода відділу, який переглядає всю кореспонденцію в день її надходження, реєструє і передає її начальнику відділу не пізніше наступного дня з моменту надходження.

3.3. Кореспонденція, що надійшла поштою або з прийому, крім звернень громадян, реєструється в журналі реєстрації вхідної кореспонденції за встановленою формою (додаток 1). На першій сторінці кожного вхідного документа ставиться вхідний реєстраційний номер, який повинен відповідати порядковому номеру запису в журналі.

3.4. Не реєструються в журналі, а додаються до справи з написом про надходження до відділу:

3.4.1. Виклики (додаток 15), постанови про відкриття виконавчого провадження, що повернулися до відділу через відсутність адресата;

3.4.2. Розписки про одержання викликів, постанов про відкриття виконавчого провадження.

3.5. Після розгляду кореспонденції начальник відділу повертає її діловоду з відповідною резолюцією і встановленим терміном для виконання. Діловод під розписку передає цю кореспонденцію конкретному виконавцю.

3.6. Виконавчі документи, які підлягають примусовому виконанню, реєструються в книзі передачі виконавчих документів, яка заводиться на кожного державного виконавця і зберігається у діловода відділу (додаток 2).

3.7. На кожний переданий державному виконавцю виконавчий документ діловод відділу заводить виконавче провадження (обкладинку) за тим же номером, за яким зареєстрований цей документ, складає обліково-статистичну картку, яка зберігається у виконавчому провадженні. Крім цього, всі виконавчі документи записуються в алфавітний покажчик виконавчих документів, який зберігається у діловода відділу (додаток 3).

3.8. Книги обліку повинні мати номенклатурний номер, бути прошнуровані, пронумеровані, засвідчені підписом начальника відділу та скріплені печаткою відділу.

3.9. Державний виконавець у виконавчому провадженні робить відмітки про всі дії з виконання, починаючи з дати ухвали постанови про відкриття провадження.

Усі документи, що надходять до державного виконавця у зв'язку з виконанням рішень, накопичуються у виконавчих провадженнях (обкладинках) у хронологічному порядку за датами їх надходження (додаток 4).

3.10. Відділом з метою об'єднання всіх виконавчих документів щодо одного й того самого боржника формується зведене виконавче провадження. Контроль за зведеним виконавчим провадженням здійснює посадова особа, визначена начальником районного (міського) відділу державної виконавчої служби. Ця особа веде облікову картку про зведене виконавче провадження (додаток 5). Вона також щоквартально повідомляє відповідний суд про стан виконання зведених проваджень.

3.11. Виконавчі документи для відправлення передаються державним виконавцем діловоду відділу під розписку в книзі обліку виконавчих документів.

3.12. У супровідних листах (постановах) до виконавчих документів, повернутих державним виконавцем стягувачеві, у всіх випадках робиться відповідний запис про причини повернення документа. Супровідний лист (постанова) підписується начальником відділу, державним виконавцем та скріплюється печаткою відділу.

3.13. Якщо виконавчий документ про стягнення штрафу, держмита та інших сум у бюджет держави повертається після виконання до відділу, то готується довідка із зазначенням номера квитанції банку про здавання коштів у бюджет держави. Довідка засвідчується підписом начальника відділу та печаткою.

3.14. Після виконання рішення виконавчий документ повертається органу, який виніс дане рішення, про що робиться відмітка в книзі обліку виконавчих документів.

Виконаним слід вважати виконавчий документ, за яким указані в ньому вимоги виконані в повному обсязі, оформлені відповідним актом та записом у виконавчому документі.

3.15. Вихідна кореспонденція, у тому числі виконавчі документи, відсилається через діловода відділу. Для обліку таких документів ведеться журнал реєстрації вихідної кореспонденції (додаток 6). Якщо кореспонденція передається іншим установам, організаціям через розсильного, то вона записується в розносну книгу для місцевої кореспонденції й здається за призначенням під розписку в цій книзі (додаток 7).

Подання державних виконавців, що направляються в порядку, передбаченому Законом України «Про виконавче провадження», реєструються також в журналі обліку подань державних виконавців (додаток 16).

(пункт 3.15 доповнено абзацом другим згідно з наказом Міністерства юстиції України від 10.01.2002 р. № 2/5)

3.16. На кожному виконавчому провадженні, що закінчене й передане на зберігання до архіву, повинна бути резолюція начальника відділу про передачу справи до архіву, яку він накладає після ретельної перевірки всіх документів у виконавчому провадженні.

Без такої резолюції діловод не приймає виконавче провадження від державного виконавця.

3.17. Передачі до архіву підлягають виконавчі провадження, за якими:

3.17.1. Рішення виконано;

3.17.2. Виконавчий документ повернуто без виконання на вимогу органу, який видав цей документ;

3.17.3. Виконавчий документ повернуто стягувачеві.

3.18. Закінчені виконавчі провадження зберігаються в архіві відділу відповідно до хронології у пачках по сто справ, де обов'язково має бути зроблений опис переданих до архіву проваджень (додаток 8).

Передача закінчених виконавчих проваджень проводиться державним виконавцем щоквартально за описом після складення статистичного звіту. Опис переданих до архіву виконавчих проваджень з підписом діловода відділу зберігається у справі, визначеній номенклатурою відділу.

4. Реєстрація та облік звернень громадян.
Організація особистого прийому громадян

4.1. У відповідності до Закону України «Про звернення громадян» під зверненнями слід вважати викладені в письмовій або усній формі пропозиції (зауваження), заяви (клопотання) і скарги.

4.2. Усі письмові звернення, які надходять до відділу поштою чи здаються особисто, приймаються та реєструються діловодом відділу в день їх надходження в єдиному журналі реєстрації пропозицій, заяв і скарг громадян (додаток 9) або в реєстраційно-контрольних картках, придатних для опрацювання персональним комп'ютером (додаток 10). Конверти, в яких надійшли звернення, зберігаються разом з листами.

4.3. Письмові звернення громадян після їх реєстрації передаються на розгляд начальнику відділу не пізніше наступного дня після їх надходження. Розглянуте начальником відділу звернення передається через діловода державному виконавцю під розписку, а діловод виставляє картку контролю за виконанням у визначений термін. Якщо начальник не визначив термін виконання, то звернення повинні бути розглянуті і вирішені по суті протягом одного місяця від дня їх надходження.

На кожне звернення повинна даватися письмова відповідь за підписом начальника районного (міського) відділу державної виконавчої служби.

4.4. Особистий прийом громадян проводять начальник відділу, його заступник, старший державний та державний виконавці. Прийом проводиться регулярно у визначені дні та години відповідно до графіка, затвердженого начальником відділу. Облік особистого прийому громадян ведеться у спеціальному журналі (додаток 11).

4.5. У відділі має бути спеціальне місце і створені належні умови для ознайомлення громадян щодо складання заяв, скарг, пропозицій. Письмові пропозиції, заяви і скарги, подані на особистому прийомі, також підлягають реєстрації в журналі або реєстраційно-контрольній картці.

4.6. Графік прийому громадян має бути вивішений в приміщенні відділу на видному місці.

4.7. Особисту відповідальність за стан діловодства за зверненнями громадян несе начальник відділу.

4.8. Реєстраційно-контрольна картка, журнал реєстрації пропозицій, заяв і скарг, картка (журнал) обліку особистого прийому громадян ведуться шляхом заповнення визначених реквізитів.

4.9. Автоматизована реєстрація пропозицій, заяв і скарг та облік особистого прийому громадян здійснюються з реєстраційно-контрольних форм шляхом уведення в персональний комп'ютер таких елементів: дата надходження звернення; прізвище, ім'я та по батькові, категорія (соціальний стан заявника); звідки одержано звернення, дата, індекс, контроль; порушені питання — короткий зміст, індекси; зміст і дата резолюції, прізвище автора, виконавець, термін виконання; дата надіслання, індекс і зміст документа, прийняті рішення, дата зняття з контролю; номер справи за номенклатурою.

4.10. Автоматизована або журнальна реєстрація обліку особистого прийому громадян шляхом прямого введення в персональний комп'ютер здійснюється за допомогою таких елементів: дата прийому, хто приймає; прізвище, ім'я та по батькові, адреса, місце роботи, категорія (соціальний стан) заявника; порушені питання — короткий зміст, індекси; кому доручено розгляд, зміст доручення, термін виконання; прийняті рішення, дата одержання відповіді.

Склад зазначених елементів за потреби може бути доповнений (розписка виконавця в одержанні документа, хід виконання тощо). Порядок розміщення елементів у разі проведення автоматизованої реєстрації може визначатися відділом.

4.11. У процесі автоматизованої реєстрації формується банк реєстраційних даних. Автоматизовані банки даних забезпечують користувача інформацією про всі документи і їх місцезнаходження за допомогою виведення інформації на екран комп'ютера, а в разі потреби — на принтер.

4.12. Реєстраційний індекс пропозиції, заяви, скарги складається з першої літери прізвища, порядкового номера за алфавітом та індексу державного виконавця і зазначається у реєстраційному штампі (додаток 12). Штамп ставиться на нижньому полі першого аркуша документа праворуч або на іншому вільному від тексту місці, крім місця, призначеного для підшивки.

4.13. Реєстраційний індекс може бути доповнений іншими позначеннями, що забезпечують систематизацію, пошук, аналіз і зберігання пропозицій, заяв і скарг.

4.14. У разі надходження повторних пропозицій, заяв і скарг їм надається черговий реєстраційний індекс, а у відповідній графі реєстраційно-контрольної картки, журналу або на відповідному полі реєстраційно-контрольної картки, викликаної на екран монітора персонального комп'ютера (під час автоматизованої реєстрації), зазначається реєстраційний індекс першої пропозиції, заяви, скарги. На верхньому полі першого аркуша повторних пропозицій, заяв і скарг праворуч і на реєстраційних формах робиться позначка «повторно» і підбирається все попереднє листування.

4.15. Пропозиції, заяви і скарги одного й того самого громадянина з одного і того самого питання, що надіслані різним адресатам і надійшли на розгляд до однієї й тієї самої організації (дублетні), обліковуються за реєстраційним індек-

сом першої пропозиції, заяви і скарги з доданням порядкового номера, що проставляється через дріб. Наприклад: Д-201/1, Д-201/2, Д-201/3.

При потребі ведеться алфавітний покажчик прізвищ громадян, від яких надійшли пропозиції, заяви і скарги.

Якщо про результати розгляду письмової пропозиції, заяви, скарги потрібно повідомити іншу організацію, то всі примірники реєстраційно-контрольних форм та перший аркуш контрольованого звернення позначаються словом «контроль» або літерою «К».

4.16. Пропозиції, заяви, скарги, на які даються попередні відповіді, з контролю не знімаються. Контроль завершується тільки після прийняття рішення і вжиття заходів щодо вирішення пропозиції, заяви, скарги. Рішення про зняття з контролю пропозицій, заяв і скарг приймають посадові особи, які прийняли рішення про взяття на контроль.

Якщо за результатами розгляду пропозицій, заяв і скарг даються письмові та усні відповіді, то здійснюється відповідний запис у реєстраційно-контрольних формах та в документах справи на вільному від тексту місці останнього аркуша (крім місця, призначеного для підшивки) або в окремій довідці.

4.17. Індекс письмової відповіді відповідає номеру вхідної кореспонденції і складається з реєстраційного індексу та номера справи, до якої підшивається пропозиція, заява або скарга разом з документами щодо їх вирішення.

4.18. Документи розміщуються у справах у хронологічному порядку. Кожна пропозиція, заява, скарга з усіма документами щодо її розгляду і вирішення становлять у справі самостійну групу і вміщуються в м'яку обкладинку.

4.19. Обкладинка справи оформляється за встановленою формою (додаток 13).

У разі одержання повторної пропозиції, заяви, скарги або появи додаткових документів вони підшиваються до даної групи документів.

4.20. Під час формування справ перевіряється правильність спрямування документів до справи, їх комплектність. Невирішені пропозиції, заяви, скарги, а також неправильно оформлені документи підшивати до справ забороняється.

Відповідальність за схоронність документів за пропозиціями, заявами і скаргами покладається на начальника, інших посадових осіб відповідно до їх функціональних обов'язків.

Термін зберігання документів за пропозиціями, заявами і скаргами визначається затвердженими начальниками відділів переліками документів і номенклатурами справ, що утворюються у процесі їх діяльності. Як правило, встановлюється п'ятирічний термін зберігання пропозицій, заяв і скарг та документів, пов'язаних з їх розглядом і вирішенням.

Справи, що підлягають постійному, а також тимчасовому (понад 10 років) зберіганню, передаються до архіву за рішенням начальника відділу.

5. Складання і оформлення службових документів

5.1. Для складання службових документів повинен використовуватися папір відповідних форматів А3 (297 х 420 мм), А4 (210 х 297 мм), А5 (148 х 210 мм).

5.2. Як правило, всі службові документи повинні оформлятися на бланках. Бланки документів повинні мати поля: ліве — 20 мм, верхнє — не менше 10 мм, праве і нижнє — не менше 8 мм.

5.3. При складанні і оформленні документів слід дотримуватися таких основних правил: документи повинні бути викладені стисло, зрозуміло, не мати перекреслень і виправлень, їх зміст повинен бути повним і унеможливлювати повторне листування з цього самого питання.

5.4. Кожний вид документів повинен мати конкретно визначений комплекс реквізитів (складових частин) і відповідний порядок їх розташування.

5.5. При зазначенні адресата додержуються таких правил: якщо документи адресуються організації, установі і підприємству або конкретній службовій особі — зазначається найменування організації, установи, підприємства в називному відмінку, а посада і прізвище адресата в давальному відмінку, поштова адреса вказується послідовно — країна, республіка, поштовий індекс, місто, вулиця, номер будинку. При адресуванні документа приватній особі зазначається поштова адреса, прізвище та ініціали одержувача.

5.6. У відповідях на запити на початку тексту вказуються номер і дата документа, на який дається відповідь.

5.7. До тексту документа повинен бути заголовок — короткий виклад змісту документа. Заголовок повинен відповідати на питання «про що». Якщо в документі йдеться про кілька питань, то заголовок повинен бути узагальнений.

5.8. Текст документа може бути друкований, рукописний або змішаний.

5.9. Дати підписання, затвердження документа, а також дати в тексті повинні оформлятися цифровим способом, трьома парами цифр (12.05.99 або 01.04.99), а документів, що містять відомості фінансового характеру — словесно-цифровим способом (30 червня 1999 року).

Дата підписання документа проставляється на спеціально відведеному для цього місці бланка, не на бланку дата проставляється нижче підпису, ліворуч.

5.10. Унизу на останньому аркуші вказуються прізвище та телефон виконавця.

5.11. Засвідчення документів здійснюється шляхом їх підписання, затвердження та скріплення печаткою.

До складу підпису входять: найменування посади особи, яка підписує документ, її особистий підпис, ініціали і прізвище.

Печатка проставляється таким чином, щоб її відтиск захоплював частину найменування посади особи, яка підписала документ.

5.12. Копія з документа відтворюється рукописним, машинописним способами або засобами оперативної поліграфії.

У верхній частині лицьового боку першого аркуша документа праворуч проставляється відмітка «копія».

5.13. Якщо надсилається документ кільком адресатам, то підписуються всі примірники, що надсилаються.

Супровідний лист до справ та документів, що надсилаються, повинен бути належно оформлений.

У супровідному листі після слова «додаток» повинно бути зазначено найменування справи (документа), її номер, кількість аркушів.

Назва додатка в супровідному листі повинна відповідати назві справи (документа). За наявності великої кількості додатків на них складається опис. Слово «додаток» друкується нижче тексту супровідного листа через три інтервали.

Посада службової особи, яка підписує супровідний лист, її прізвище друкуються розбірливо.

При оформленні документів на кількох сторінках друга та інші сторінки повинні бути пронумеровані.

5.14. Документи, створені засобами обчислювальної техніки, відправляються за наявності супровідного листа в упаковці, що відповідає технічним вимогам збереження носіїв магнітної та іншої інформації. Копія супровідного листа підшивається до справи на загальних умовах.

5.15. Телеграфне листування допускається тільки в термінових випадках.

5.16. Усі підписані документи відправляються тільки через діловода.

5.17. Відповідальність за виконання документа несуть особи, визначені як виконавці. Якщо документ виконується кількома виконавцями, то відповідальним за виконання (складання) є виконавець, який у резолюції зазначений першим. Строки виконання документів вираховуються в календарних днях від дати підписання або затвердження — для виготовлених у відділі документів та від дати надходження — для вхідних документів або строки зазначаються в документі чи встановлюються керівником.

5.18. Документи формуються в справи згідно з номенклатурою.

6. Складання номенклатури та формування справ

6.1. Номенклатура справ — це систематизований перелік (список) найменування справ, створюваних в канцелярії районного (міського) відділу державної виконавчої служби. Номенклатура справ розробляється діловодом на підставі пропозицій державних виконавців і підписується начальником відділу.

6.2. Усі документи (за винятком виконавчих проваджень) повинні групуватися після їх розгляду в окремих справах, яким даються найменування (заголовки), що в стислій формі відтворюють склад і зміст документів у справах.

6.3. Розміщення справ у номенклатурі повинно відповідати ступеню важливості питань, що вирішуються чи перебувають на контролі. Як правило, першими розміщуються постанови законодавчих урядових органів інструкції, розпорядження органів Міністерства юстиції та листування з ними.

6.4. Кожна справа, включена до номенклатури, повинна мати порядковий номер. За наявності в справі декількох томів після номера справи проставляється номер тому.

6.5. При формуванні справ слід дотримуватися таких правил:

6.5.1. Справи відкриваються аркушем внутрішнього опису документів;

6.5.2. У справах групуються тільки оригінали виконаних, правильно оформлених документів без чорнових записів;

6.5.3. У справу включаються документи тільки з одного питання або групи споріднених питань;

6.5.4. Документи, справи групуються у хронологічній послідовності.

Наприкінці року кожна номенклатурна справа закривається підсумковим записом, у якому зазначається кількість документів. Цей запис робиться на останній сторінці, підписується діловодом та начальником відділу, скріплюється печаткою відділу.

До номенклатурних справ відділу належать:

1. Постанови законодавчих органів, інструкції, накази та розпорядження органів Міністерства юстиції та листування з ними.
2. Накази начальника районного (міського) відділу державної виконавчої служби.
3. Плани роботи відділу і документи щодо їх виконання. Протоколи оперативних нарад.
4. Акти перевірок відділу, доповідні записки, узагальнення, інші матеріали з перевірки роботи державних виконавців.
5. Акти перевірок державними виконавцями установ, підприємств та організацій про виконання ними рішень.
6. Звернення громадян, довідки та узагальнення щодо розгляду пропозицій, заяв і скарг за результатами вивчення цієї роботи.
7. Листування з установами, організаціями, підприємствами.
8. Статистичні звіти відділу, листи та роз’яснення до них.
9. Фінансові документи про надходження депозитних сум.
10. Листування з кадрових питань (резерв на висунення, навчання кадрів, інше).
11. Опис справ, переданих до архіву.
12. Накази та акти про знищення документів.

Примітка. Наведений перелік з такою самою нумерацією є обов’язковим для кожного відділу. Він може доповнюватись іншими справами на підставі пропозицій працівників відділу.

Додаток 1
до пункту 3.3 Інструкції з діловодства в районних, міських (міст обласного значення), районних у містах відділах державної виконавчої служби

Форма № 1
Журнал реєстрації вхідної кореспонденції

№ п/п	Дата надходження і номер документа	Від кого надійшов документ, адреса автора	Кількість аркушів	Короткий зміст документа	Кому і коли передано документ, з якою вказівкою	Розписка виконавця про одержання документа	Термін виконання	Дата і результат виконання
1	2	3	4	5	6	7	8	9

Примітка. Дата надходження документа пишеться щоденно через усю сторінку.

Додаток 2
до пункту 3.6 Інструкції з діловодства в районних, міських (міст обласного значення), районних у містах відділах державної виконавчої служби

Форма № 2
Книга обліку виконавчих документів, переданих державному виконавцеві

№ п/п	Дата надходження виконавчого документа	Назва органу, що видав документ, номер виконавчого документа та дата видання документа	Боржник	Стягувач	Характер стягнення	Дата передачі документа державному виконавцю	Підпис про одержання документа	Дата виконання	Дата передачі державним виконавцем документа в канцелярію	Адресат, якому надсилається документ	Дата передачі виконавчих документів до архіву
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12

Додаток 3
до пункту 3.7 Інструкції з діловодства в районних, міських (міст обласного значення), районних у містах відділах державної виконавчої служби

Форма № 3
Алфавітний покажчик до виконавчих документів

Номер виконавчого провадження	Боржник	Стягувач	Характер стягнення
1	2	3	4

Додаток 4
до пункту 3.9 Інструкції з діловодства в районних, міських (міст обласного значення), районних у містах відділах державної виконавчої служби

Форма № 4
МІНІСТЕРСТВО ЮСТИЦІЇ УКРАЇНИ

Відділ державної виконавчої служби
________________________ району
м. __________________________

Виконавче провадження № _______ індекс _________

Справа № _________ від «___» ____________________

____
(орган, що постановив рішення)

Боржник _____________________________________

Адреса ____

Стягувач ____________________________________

Адреса ____

Суть виконання __________________________________
____

Почато «____» ______________________

Закінчено «____» ______________________

Наслідок виконання.

Виконано реально.

Повернуто з актом про неможливість стягнення.

Надіслано за місцем роботи, за місцем ув'язнення.

Повернуто без виконання
(підкреслити)

В архів «____» ______________________
Начальник
відділу __________________ (________)

Хід виконання

№ з/п	Дата	Відмітки про виконавчі дії
1	2	3

Додаток 5
до пункту 3.10 Інструкції з діловодства в районних, міських (міст обласного значення), районних у містах відділах державної виконавчої служби

Форма № 5
Облікова картка на зведене виконавче провадження

№ з/п	Номер виконавчого документа, коли та ким виданий	Боржник	Стягувач	Сума, що підлягає стягненню	Від кого надійшов виконавчий документ	Куди надіслано виконавчі документи	Стягнуті суми	Залишок нестягнутих сум
1	2	3	4	5	6	7	8	9

Додаток 6
до пункту 3.15 Інструкції з діловодства в районних, міських (міст обласного значення), районних у містах відділах державної виконавчої служби

Форма № 6
Журнал реєстрації вихідної кореспонденції

№ з/п	Дата відправлення	Короткий зміст	Кількість аркушів		Кому адресовано	Виконавець	Справи, в яких містяться матеріали
			основного документа	додатка			
1	2	3	4	5	6	7	8

Додаток 7
до пункту 3.15 Інструкції з діловодства в районних, міських (міст обласного значення), районних у містах відділах державної виконавчої служби

Форма № 7
Розносна книга для місцевої кореспонденції

Порядковий номер	Найменування кореспонденції	Кому надіслано	Вихідний номер і дата листування	Дата одержання	Прізвище, ім'я та по батькові особи, яка одержала кореспонденцію	Розписка в одержанні	Примітка
1	2	3	4	5	6	7	8

Додаток 8
до пункту 3.18 Інструкції з діловодства в районних, міських (міст обласного значення), районних у містах відділах державної виконавчої служби

Форма № 8
Опис справ та інших матеріалів, переданих до архіву проваджень

№ з/п	Номер справи або матеріалу		Найменування справи, матеріалу	Кількість аркушів	Строк зберігання	Інші відмітки
	реєстраційний	архівний				
1	2	3	4	5	6	7

Додаток 9
до пункту 4.2 Інструкції з діловодства в районних, міських (міст обласного значення), районних у містах відділах державної виконавчої служби

Форма № 9
Журнал реєстрації пропозицій, заяв, скарг громадян

№ з/п	Дата надходження	П. І. Б. автора звернення, його адреса	Короткий зміст звернення	Категорія (пропозиція, заява, скарга)	Зміст резолюції, термін виконання	Виконавець	Дата отримання, підпис виконавця	Результат розгляду	Примітка
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10

Додаток 10
до пункту 4.2 Інструкції з діловодства в районних, міських (міст обласного значення), районних у містах відділах державної виконавчої служби

Форма № 10
РЕЄСТРАЦІЙНО-КОНТРОЛЬНА КАРТКА
(Лицьовий бік)

	Реєстраційно-контрольна картка				Відмітка про контроль	
Кореспондент			Адреса			
					Пропозиція, заява, скарга	
					Колективна	
Дата надходження кореспонденції	Реєстраційний індекс	Звідки одержана	Дата надіслання	Індекс документа	Одержано поштою, на особистому прийомі, передано через уповноважену особу	
Попередні звернення від №			від №		Індекси	
Короткий зміст					Питання	Підпитання
	1.					
	2.					
	3.					
Резолюція					Категорія (соціальний стан) заявника	
Автор резолюції						
Термін виконання					Виконано за днів	

Продовження додатка 10
Інструкції з діловодства в районних, міських (міст обласного значення), районних у містах відділах державної виконавчої служби

Форма № 10
(Зворотний бік)
Хід виконання

Дата передачі на виконання	Виконавець	Записи про продовження терміну, попередню відповідь або додаткові питання	Контрольні відмітки

Перевірено на місці «___» ___________ 19__ р. працівником апарату

____

Дата, індекс, виконання ___________________ Адресат _______________

Вирішено _____________________

Результати розгляду питань	1.
	2.
	3.

З контролю зняв ____

Справа ________ Том _________ Аркушів _________ Фонд _____________

Опис _____________ Справа _____________

Додаток 11
до пункту 4.4 Інструкції з діловодства в районних, міських (міст обласного значення), районних у містах відділах державної виконавчої служби

Форма № 11
Журнал (картка) обліку особистого прийому громадян

№ з/п	Дата прийому	Хто приймає	П. І. Б. громадянина	Короткий зміст звернення	Категорія звернення	Кому доручено перевірку, термін виконання	Наслідки розгляду, дата направлення відповіді
1	2	3	4	5	6	7	8

Додаток 12
до пункту 4.12 Інструкції з діловодства в районних, міських (міст обласного значення), районних у містах відділах державної виконавчої служби

Форма № 12
ФОРМА РЕЄСТРАЦІЙНОГО ШТАМПА

Розмір 41,6 х 16 мм

Найменування організації
Дата
Індекс

Додаток 13
до пункту 4.20 Інструкції з діловодства в районних, міських (міст обласного значення), районних у містах відділах державної виконавчої служби

Форма № 13

ФОРМА
обкладинки провадження за зверненням громадян

____
(назва відділу)

Провадження за зверненням № ___________________________________

____
(П. І. Б. заявника, його адреса)

Розпочато «___» _________________ 19__ р.

Закінчено «___» _________________ 19__ р.

Додаток 14
до Інструкції з діловодства в районних, міських (міст обласного значення), районних у містах відділах державної виконавчої служби

Форма № 14
Контрольна картка на підприємство, організацію, установу

Найменування підприємства, організації, установи
____

Адреса ______________________ № телефону ___________________

Виконавчі документи		№ з/п	Період, за який проводиться перевірка			
			1	2	3	4
Виконавчі документи про відшкодування збитків, завданих злочинами	Кількість виконавчих документів, що перебувають на контролі на момент перевірки	1				
	Сума збитків, що підлягала відшкодуванню з боржників	2				
	Утримано з боржників	3				
	Залишок невідшкодованих сум збитків	4				
Виконавчі документи про стягнення аліментів	Кількість виконавчих документів, що перебувають на контролі на момент перевірки	5				
	у т. ч. перевірено правильність утримання із зарплати за виконавчими документами	6				
Оштрафовано посадових осіб та суть порушень порядку виконання (найбільш характерних)		7				
Сума штрафу (загальна)		8				
Підпис посадової особи (керівника, гол. бухгалтера)		9				
Підпис державного виконавця		10				

Додаток 15
до пункту 3.4 Інструкції з діловодства в районних, міських (міст обласного значення), районних у містах відділах державної виконавчої служби

Форма № 15
ВИКЛИК
у відповідності до ст. 5 Закону України «Про виконавче провадження»

____

_________________ районний (міський)
відділ державної виконавчої служби

(місто)
викликає Вас як ____________________
на _____ год «____» ___________ 19__ р.

у зв'язку ____________________________

Адреса відділу ______________________
____
____

Державний виконавець ______________
____

Куди
____
____
____
____
____

Кому
____
____

Слід подати документи
____
____
____
____

Додаток 16
до пункту 3.15 Інструкції з діловодства в районних, міських (міст обласного значення), районних у містах відділах державної виконавчої служби

Форма № 16
Журнал обліку подань державних виконавців

№ з/п	Дата направлення та вих. №	Прізвище державного виконавця, який направив подання	№ виконавчого провадження	Суть подання	До якого органу направлено	Дата розгляду подання	Дата надходження повідомлення про наслідки розгляду	Наслідки розгляду подання	Примітка
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10

ВИКОНАННЯ РІШЕНЬ НАЦІОНАЛЬНИХ СУДІВ

ОРГАНИ ВИКОНАННЯ СУДОВИХ РІШЕНЬ
ТА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЇХ ДІЯЛЬНОСТІ

КОМЕНТАРІ ТА АНАЛІТИКА

«БАТІГ» ДЛЯ ВИКОНАВЦЯ (оскарження дій державних виконавців та органів ДВС)

Фадєєва Л.

Право на судовий захист, тобто вільне звернення до суду для захисту своїх прав — одна з обов'язкових умов функціонування правової держави.

Питання і проблеми виконавчого провадження вже не раз піднімалися в пресі, обговорювалися на сторінках багатьох ділових і юридичних видань. Втім ця тема залишається злободенною та актуальною, оскільки існує безліч спірних моментів у виконавчому провадженні, неврегульованих чи недостатньо врегульованих законодавством.

У виконавчому провадженні існує своєрідний «батіг для виконавця», метою існування якого є дотримання закону при здійсненні виконавчих дій. Таким «батогом» є передбачена на законодавчому рівні можливість оскаржити дії (бездіяльність) державного виконавця та органу Державної виконавчої служби (ДВС).

Інститут оскарження дій держвиконавця та органа ДВС при його практичному застосуванні викликає масу питань, відповіді на які судова практика дає неоднозначні і суперечливі.

Відповідно до статті 7 Закону України «Про виконавче провадження», дії державного виконавця, його відмова у здійсненні визначеної виконавчої дії, зволікання в здійсненні визначених виконавчих дій, а також відмова в задоволенні заяви про відвід державного виконавця можуть бути оскаржені особами, що беруть участь у виконавчому провадженні чи залучаються до здійснення виконавчих дій у встановленому законом порядку.

У статті 29 цього ж Закону зазначено, що сторони й інші учасники виконавчого провадження (вони перелічені у статті 10 Закону) мають право оскаржити дії (бездіяльність) державного виконавця з питань виконавчого провадження.

Стаття 85 Закону України «Про виконавче провадження»:

на дії (бездіяльність) державного виконавця та інших посадових осіб ДВС по виконанню рішення або відмову у здійсненні вказаних дій стягувачем чи боржником може бути подана скарга до начальника відповідного відділу ДВС або до суду за місцем знаходження відповідного відділу ДВС, або до іншого суду згідно з вимогами закону

Отже, ця стаття визначила:

— по-перше, осіб, що мають право оскаржити дії (бездіяльність) державного виконавця й інших посадових осіб ДВС (стягувач і боржник). Хотілося б звернути увагу, що в інших статтях цього ж Закону коло осіб, що мають право звертатися зі скаргою, більш широке — це учасники виконавчого провадження та особи, що залучаються до здійснення виконавчих дій у встановленому Законом порядку (статті 7, 29);

— по-друге, об'єкт оскарження — дії чи бездіяльність державного виконавця та інших посадових осіб ДВС. Хто є іншими посадовими особами ДВС, не будучи при цьому державним виконавцем, не уточнено і залишається по суті незрозумілим;

— по-третє, визначено орган, якому підвідомчий розгляд подібних скарг. Ним є начальник відповідного відділу ДВС, суд за місцем перебування відділу ДВС чи інший суд відповідно до вимог закону.

Законом України від 19 жовтня 2000 року «Про внесення змін у деякі законодавчі акти України в зв'язку з прийняттям законів України «Про державну виконавчу службу» та «Про виконавче провадження», **Цивільний процесуальний кодекс доповнено главою 31-Г — «Скарги на рішення, дії чи бездіяльність державного виконавця чи іншої посадової особи Державної виконавчої служби».**

21 червня 2001 року в ході реформування судової системи України до АПК були внесені зміни і доповнення. Так, Господарський процесуальний кодекс доповнено статтею 121-2 — «Оскарження дій чи бездіяльності органів Державної виконавчої служби». Стаття, зокрема, визначила порядок розгляду господарськими судами скарг на дії чи бездіяльність не державного виконавця, а органу Державної виконавчої служби, в зв'язку з виконанням останньою рішень, ухвал, постанов господарських судів.

Здавалося б, питання розгляду скарг на дії (бездіяльність) як державного виконавця, так і органу ДВС закріплено та врегульовано законодавчо і не повинно породжувати безліч проблем, що однак виникли в судовій практиці в зв'язку з питанням підвідомчості розгляду скарг на дії (бездіяльність) держвиконавців та органів ДВС.

Виявилося, що суди загальної юрисдикції не розглядають скарги на дії державного виконавця, оскільки рішення було винесено господарським судом, а господарські суди не приймають до розгляду скарги на дії органу ДВС, оскільки всі виконавчі дії здійснює держвиконавець, а отже розгляд таких скарг підвідомчий судам загальної юрисдикції.

При, здавалося б, повному законодавчому врегулюванні питання про підвідомчість розгляду скарг на дії (бездіяльність) держвиконавців та органів ДВС скаржники залишилися ні з чим.

Як приклад можна навести таку ситуацію.

Підприємство К. звернулося до Солом'янського районного суду м. Києва зі скаргою на дії державного виконавця. 28.12.2001 р. вищезазначеним судом було винесено ухвалу, відповідно до якої матеріали скарги були направлені за підсудністю до Господарського суду м. Києва. Підставою для цього названо те, що згідно зі статтею 121-2 ХПК України, скарги на дії чи бездіяльність органів ДВС з виконання рішень, ухвал, постанов господарських судів розглядаються господарським судом.

Господарський суд м. Києва ухвалою від 11.02.2002 р. у задоволенні скарги підприємства К. на дії (бездіяльність) ВДВС Солом'янського РУЮ відмовив на таких підставах.

Відповідно до статті 121-2 ГПК України, скарга подається на дії чи бездіяльність органів ДВС, а не на дії держвиконавця. Оскільки заявник оскаржив постанову, винесену державним виконавцем Н., суд дійшов висновку, що оскаржуються дії саме державного виконавця — посадової особи ДВС. За таких обставин скарга не може бути розглянута в господарському суді і повинна бути направлена за підсудністю до суду загальної юрисдикції.

коментарі та аналітика

Ще одним прикладом відмови у прийнятті скарги на дії (бездіяльність) органу ДВС може служити така ухвала.

«Підприємство Х. звернулося до Господарського суду м. Києва зі скаргою на дії органу ДВС України, вважаючи незаконним винесення акту про передачу майна від 25.09.01 р., складеного державним виконавцем ВДВС Хмельницького МУЮ.

Ухвалою від 28.12.01 р. Господарський суд м. Києва прийняв скаргу до розгляду.

Представник стягувача проти поданої скарги заперечував та зазначав, що дана скарга не підлягає розгляду в господарських судах України, а також був пропущений строк оскарження акту від 25.09.01 р.

Дослідивши матеріали справи, заслухавши пояснення скаржника та стягувача, суд встановив:

Ухвалою Арбітражного суду м. Києва від 24.02.2000 р. було змінено спосіб і порядок виконання рішення суду від 29.11.99 р. та звернено стягнення на майно підприємства Х. у сумі 1084600,00 грн.

На підставі зазначеної ухвали та наказу суду державний виконавець ВДВС Хмельницького МУЮ 25.09.01 р. звернув стягнення на майно підприємства Х.

Скаржник вважає винесення вищевказаного акту таким, що не відповідає законодавству України, і просить визнати вищезазначений акт незаконним.

Господарський суд в ухвалі зазначає, що в скарзі не наведено підставу, яка дає підприємству Х. право звернення до Господарського суду м. Києва.

Так, стаття 85 Закону України «Про виконавче провадження» зазначає, що скарги на дії (бездіяльність) державного виконавця та інших посадових осіб Державної виконавчої служби подаються або до суду за місцем знаходження відповідного відділу ДВС, або до іншого суду згідно з вимогами закону.

Підставою для оскарження дій органів Державної виконавчої служби в господарських судах України є стаття 121-2 ЦПК України, відповідно до якої в господарських судах оскаржуються дії чи бездіяльність органів Державної виконавчої служби.

Згідно зі статтею 3 Закону України «Про державну виконавчу службу», органами Державної виконавчої служби є Департамент державної виконавчої служби Міністерства юстиції України в АРК, обласних, Київському та Севастопольському міських управліннях юстиції; районні, міські (міст обласного значення), районні в містах відділи державної виконавчої служби відповідних управлінь юстиції.

Відповідно до статті 4 вищезазначеного Закону, державними виконавцями є начальник, заступник начальника, старший державний виконавець, державний виконавець районного, міського (міст обласного значення), районного в місті відділу державної виконавчої служби.

Згідно зі статтею 10 Закону України «Про виконавче провадження», учасниками виконавчого провадження є державний виконавець, сторони (стягувач та боржник), представники сторін, експерти та перекладачі.

Таким чином, прийняття оспорюваного акта державним виконавцем ВДВС Хмельницького МУЮ є дією саме державного виконавця, яка повинна оскаржуватися в суді загальної юрисдикції відповідно до глави 31-Г ЦПК України.

Не може братись до уваги посилання позивача на те, що оскаржуються дії начальника Хмельницького ВДВС як органу Державної виконавчої служби, оскільки відповідно до статті 4 Закону України «Про державну виконавчу службу» від 24.03.1998 р., державним виконавцем є начальник, заступник начальника, старший державний виконавець, державний виконавець районного, міського (міст обласного значення), районного в місті відділу державної виконавчої служби.

Отже, дії начальника відділу державної виконавчої служби повинні оскаржуватися як дії державного виконавця в суді загальної юрисдикції. Тому акт передачі майна від 25.09.2001 р., складений державним виконавцем В., а також дії щодо затвердження акта начальником ВДВС Хмельницького МУЮ, є діями державного виконавця, а не дією органу Державної виконавчої служби.

Таким чином, враховуючи, що позивач не навів, як того вимагає стаття 85 Закону України «Про виконавче провадження», обґрунтувань, згідно з вимогами якого він має підставу для подання скарги до Господарського суду м. Києва, суд вважає за необхідне відмовити в задоволенні скарги».

Якщо в наведеному прикладі скаргу було прийнято до розгляду, але в її задоволенні було відмовлено, то частіше трапляються випадки, коли господарські суди відмовляють у прийнятті скарги на дії державного виконавця, аргументуючи це наступним чином.

Так, ухвалою Господарського суду м. Києва від 12.03.2002 р. у прийнятті скарги СП У. на дії державного виконавця ВДВС Печерського РУЮ м. Києва було відмовлено за такими підставами.

Як визначено статтею 121-2 ЦПК України, до господарських судів подаються скарги на дії чи бездіяльність Державної виконавчої служби щодо виконання рішень, ухвал та постанов господарських судів.

Згідно зі статтею 10 Закону України «Про виконавче провадження», учасниками виконавчого провадження є державний виконавець, сторони (стягувач та боржник), представники сторін, експерти, спеціалісти та перекладачі.

Отже, скарга, що подана СП У. на дії учасника виконавчого провадження, підлягає розгляду в суді загальної юрисдикції відповідно до глави 31-Г ЦПК України, статті 85 Закону України «Про виконавче провадження», а також пункту 10 Інструкції про проведення виконавчих дій, затвердженої наказом МЮУ від 15.12.1999 року.

Було б несправедливо сказати, що господарські суди зовсім не приймали до розгляду скарги на дії (бездіяльність) органу ДВС. Приймали, розглядали, і навіть скасовували постанови, прийняті ВДВС.

Однак при скасуванні постанови ВДВС також виникають спірні питання. Відповідно до Закону України «Про виконавчу службу» від 21 квітня 1999 року, винятково до компетенції державного виконавця належить оформлення процесуальних дій виконавчого провадження постановами. Постанови, що виносяться державним виконавцем (але не органом ДВС), можуть бути оскаржені до відповідного суду, який покликаний дати оцінку їхній правомірності чи неправомірності. **Питання ж про те, може суд скасувати постанову чи повинен лише зобов'язати виконавця скасувати незаконну (неправомірну) постанову, залишалось відкритим.** Так, найчастіше, приймаючи скаргу до провадження і задовольняючи її, господарські суди в резолютивній частині рішення зобов'язували ВДВС вжити необхідних заходів для скасування оскаржуваної постанови.

Крапку в суперечках про підвідомчість розгляду скарг на дії (бездіяльність) органів ДВС, а також про компетенцію господарських судів щодо визнання постанови ВДВС недійсною поставило Роз'яснення Президії Вищого господарського суду України від 28.03.2002 р. № 04-5/365.

Пункт 7
Роз'яснення Президії Вищого господарського суду України від 28.03.2002 р. № 04-5/365:

Скарги на дії чи бездіяльність органів ДВС по виконанню рішень, ухвал, постанов господарських судів розглядає виключно місцевий господарський суд, яким відповідна справа розглянута по першій інстанції

Виконання рішень, ухвал, постанов господарського суду є невід'ємною частиною судового процесу, тому господарські суди не повинні порушувати нове провадження за скаргою на дії чи бездіяльність органів ДВС. У зв'язку з цим скарга не підлягає оплаті державним митом.

Як зазначає ВГСУ, згідно з частиною другою статті 4 Закону України «Про державну виконавчу службу», державний виконавець здійснює примусове виконання рішень у порядку, передбаченому законом. У той же час, відповідно до положень статті 121-2 ГПК України, представляти в судах державну виконавчу службу мають право органи, що вказані в статті 3 цього Закону.

Стаття 3 Закону України
«Про державну виконавчу службу»:

Органами державної виконавчої служби є:

Департамент державної виконавчої служби Міністерства юстиції України;

відділи державної виконавчої служби Головного управління юстиції Міністерства юстиції України в Автономній Республіці Крим, обласних, Київського та Севастопольського міських управлінь юстиції;

районні, міські (міст обласного значення), районні у містах відділи державної виконавчої служби відповідних управлінь юстиції.

Виконання рішень, перелік яких встановлено законом, покладається на державних виконавців районних, міських (міст обласного значення), районних у містах відділів державної виконавчої служби.

За результатами розгляду скарги виноситься ухвала, в якій господарський суд або визнає доводи скаржника правомірними та, залежно від їхнього змісту, визнає постанову державного виконавця щодо здійснення заходів виконавчого провадження недійсною, або визнає недійсними наслідки виконавчих дій, або зобов'язує орган ДВС здійснити визначені виконавчі дії, якщо він ухиляється від їхнього виконання без достатніх підстав, або визнає доводи скаржника неправомірними і відхиляє їх.

В цілому, положення Роз'яснення ВГСУ можна оцінити як позитивні для учасників судового і виконавчого провадження, оскільки вони дозволяють вирішити масу питань, що виникли у зв'язку з оскарженням дій (бездіяльності) органа ДВС. Логічно було б припустити, що в питанні підвідомчості скарг на дії (бездіяльність) державного виконавця або органу ДВС вирішальну роль має відігравати те, у ході виконання рішення якого суду (господарського чи загальної юрисдикції) виникла необхідність оскаржити дії держвиконавця. При цьому питання, чиї дії оскаржуються (держвиконавця чи органу ДВС), не повинно бути визначальним.

Таку позицію й підтвердив вищезазначеним Роз'ясненням Вищий господарський суд України. Але, все ж таки, **стаття 121-2 ГПК України вимагає коректування, а саме заміни словосполучення «орган Державної виконавчої служби» на «державний виконавець»**. Нова редакція норми дозволить зняти протиріччя, що виникають при застосуванні статті 121-2 ГПК України у чинній редакції.

ФАДЄЄВА Любов – юрист

МОНОПОЛЬНЕ СТАНОВИЩЕ «УКРСПЕЦ'ЮСТА» — ТЕХНОЛОГІЯ БОРОТЬБИ

Гуцалова К.

Своєчасне виконання судових рішень є одним з основних принципів діяльності судової системи в правовій державі. На реалізацію цього принципу було спрямоване прийняття Закону України «Про виконавче провадження», який визначає умови та порядок примусового виконання рішень судів та інших органів у випадку їх невиконання в добровільному порядку.

Якщо в боржника відсутні грошові кошти або інше майно для погашення боргу, стягнення звертається на нерухоме майно. **Згідно зі статтею 61 Закону України «Про виконавче провадження», таке майно підлягає продажу шляхом проведення торгів спеціалізованими організаціями, які мають право здійснювати операції з нерухомістю в порядку, передбаченому законодавством України.**

Із змісту інших положень цього Закону випливає, що продавцем арештованого нерухомого майна виступає державний виконавець; порядок проведення торгів з реалізації такого майна визначається законом; а кількість спеціалізованих організацій не обмежується.

Разом з тим, **Інструкцією про проведення виконавчих дій, затвердженою Наказом Міністерства юстиції України № 74/5 від 15 грудня 1999 року** та **Тимчасовим положенням про порядок проведення прилюдних торгів з реалізації арештованого нерухомого майна, затвердженим Наказом Міністерства юстиції України № 68/5 від 27 жовтня 1999 року**, такою організацією визначено лише Спеціалізоване державне підприємство «Укрспец'юст». Більш того, функції з реалізації арештованого нерухомого майна також покладені лише на нього. Таким чином, Міністерство юстиції в адміністративно-наказовому порядку створило для свого ж підприємства монопольне становище в сфері реалізації нерухомого майна.

У січні 2002 року Господарським судом м. Києва було постановлено рішення, яким були визнані недійсними вищезазначене Положення та окремі норми Інструкції. Суд врахував аргументи обох сторін, але він став на позицію позивачів, що свідчить про те, що подана ними позовна заява містила необхідні посилання на норми законодавства, які можуть бути використані і під час оскарження монопольного становища будь-яких інших підприємств.

Позовна заява та її обґрунтування

20 вересня 2001 року Науково-виробниче комерційне товариство з обмеженою відповідальністю «Т» та товариство з додатковою відповідальністю «М» звернулись до Господарського суду м. Києва з позовною заявою до Міністерства юстиції України про визнання недійсним Наказу Міністерства юстиції № 68/5 від 27 жовтня 1999 року та окремих положень Інструкції, затвердженої Наказом Міністерства юстиції № 74/5 від 15 грудня 1999 року.

Позовні вимоги були мотивовані тим, що, обмеживши в зазначених нормах Інструкції коло спеціалізованих організацій, які мають право організовувати та проводити прилюдні торги з реалізації арештованого нерухомого майна, Міністерство юстиції України надало виключне право на організацію та проведення таких прилюдних торгів лише СДП «Укрспец'юст».

Відповідно до абзацу 1 підпункту 5.12.3 пункту 5.12 Інструкції, статус спеціалізованої організації, а отже і право на організацію та проведення прилюдних торгів з реалізації арештованого нерухомого майна до прийняття закону, яким буде визначено статус спеціалізованих організацій та умови здійснення операцій з нерухомим майном, закріплюється виключно за СДП «Укрспец'юст». Тобто до прийняття закону, яким буде визначено статус спеціалізованих організацій та умови здійснення операцій з нерухомим майном, інші суб'єкти підприємницької діяльності, згідно з Інструкцією, не мають права організовувати та проводити прилюдні торги з реалізації арештованого нерухомого майна. Зміст другого речення абзацу 1 пункту 5.11 та другого речення абзацу 1 підпункту 5.12.3 пункту 5.12 Інструкції не відповідає статтям 61 та 66 Закону України «Про виконавче провадження».

Частина 2 статті 61 Закону України «Про виконавче провадження»:

«Продаж нерухомого майна боржника здійснюється шляхом проведення торгів спеціалізованими організаціями, які мають право здійснювати операції з нерухомістю в порядку, передбаченому законодавством України»;

Частина 1 статті 66 Закону України «Про виконавче провадження»:

«Прилюдні торги по реалізації нерухомого майна організують і проводять спеціалізовані організації, що мають право здійснювати операції з нерухомістю, з якими укладено відповідний договір Державною виконавчою службою».

Таким чином, Законом України «Про виконавче провадження» встановлено, що продаж арештованого нерухомого майна боржника проводять та організовують **спеціалізовані організації, кількість яких не обмежується.**

Визначення спеціалізованої організації

На думку позивачів, Кабінет Міністрів України не міг визначити Спеціалізоване державне підприємство «Укрспец'юст» спеціалізованою організацією ще до прийняття закону, яким визначатимуться статус спеціалізованих організацій та умови здійснення операцій з нерухомим майном. Статус спеціалізованої організації СДП «Укрспец'юст» може набути лише після його державної реєстрації в установленому порядку, оскільки лише після такої реєстрації та за умови, якщо статут це передбачає, СДП «Укрспец'юст» може здійснювати операції з нерухомістю, що, відповідно до законодавства, є єдиним на сьогоднішній день критерієм, за яким організація належить до категорії спеціалізованих.

Пункт 2 Наказу Міністерства юстиції № 68/5 від 27 жовтня 1999 року також суперечить Закону України «Про виконавче провадження», оскільки покладення функції реалізації арештованого нерухомого майна на СДП «Укрспец'юст» є незаконним делегуванням функцій державних виконавців суб'єкту підприємницької діяльності. Крім того, в ньому встановлено, що реалізація арештованого нерухомого майна здійснюється лише СДП «Укрспец'юст», проте не зазначено, що право на організацію та проведення прилюдних торгів з реалізації арештованого нерухомого майна мають й інші, крім СДП «Укрспец'юст», спеціалізовані організації.

Порушення антимонопольного законодавства

Пряма вказівка в пункті 2 Наказу Мін'юсту від 27 жовтня 1999 року № 68/5, а також в абзаці 1 пункту 5.11, абзаці 1 підпункту 5.12.3 пункту 5.12 Інструкції на конкретну спеціалізовану організацію СДП «Укрспец'юст» була розцінена позивачами як **надання зазначеному підприємству пільги, яка ставить його у привілейоване становище в порівнянні з іншими суб'єктами господарювання та як дискредитація та дискримінація господарюючого суб'єкта (інших спеціалізованих організацій, які до впровадження оспорюваних актів здійснювали посередницькі операції з арештованим нерухомим майном за договорами).**

Закон України
«Про захист від недобросовісної конкуренції»:

«Дискредитацією господарюючого суб'єкта є поширення у будь-якій формі неправдивих, неточних або неповних відомостей, пов'язаних з особою чи діяльністю господарюючого суб'єкта, які завдали або могли завдати шкоди діловій репутації господарюючого суб'єкта»;

Закон України
«Про обмеження монополізму та недопущення недобросовісної конкуренції»:

«Дискримінацією суб'єктів господарювання органами державної влади, органами місцевого самоврядування та органами адміністративно-господарського управління та контролю визнається надання окремим суб'єктам господарювання податкових та інших пільг, які ставлять їх у привілейоване становище щодо інших суб'єктів господарювання, що призвело або може призвести до монополізації ринку певного товару».

Правова позиція Міністерства юстиції

Відповідач проти позову заперечував, посилаючись на такі обставини:

— згідно з пунктом 6 Положення про Міністерство юстиції України, затвердженого Указом Президента України від 30 грудня 1997 року № 1396/97, Мін'юст України здійснює свої повноваження безпосередньо та через утворені у встановленому порядку Головне управління юстиції Міністерства юстиції України в Автономній Республіці Крим, обласні, Київське та Севастопольське міські управління юстиції, районні, районні у містах (міст обласного підпорядкування) управління юстиції, підприємства, установи і організації, що належать до сфери його управління. **Одним з таких підприємств, через які Мін'юст здійснює свої повноваження, є спеціалізоване державне підприємство «Укрспец'юст»**

коментарі та аналітика

Міністерства юстиції України, створене відповідно до постанови Кабінету Міністрів України у встановленому законодавством порядку. В його статуті чітко визначено, що СДП «Укрспец'юст» є спеціалізованою організацією, а предметом його діяльності є діяльність, пов'язана саме з нерухомим майном, яке вилучене державним виконавцем, тобто з арештованим нерухомими майном;

— тлумачний словник дає визначення терміну «спеціалізація» як зосередження діяльності на певному занятті, спеціальності. Стосовно позивачів, в жодному з їх статутів не зазначено, що вони є спеціалізованим підприємством з реалізації арештованого майна, крім того, предметом діяльності кожного з них є безліч інших видів діяльності;

— реалізація арештованого майна — це звичайний продаж нерухомого майна з єдиною відмінністю — на майно накладено арешт. Тому **покладення реалізації такого майна лише на вищезазначене підприємство не порушує антимонопольного законодавства і не має антиконкурентного ефекту, оскільки реалізація арештованого нерухомого майна СДП «Укрспец'юст» не впливає на загальні умови реалізації майна на ринку в цілому і не обмежує конкуренцію на цьому ринку;**

— обов'язковою умовою визнання акта недійсним є порушення у зв'язку з прийняттям відповідного акта прав та охоронюваних законом інтересів підприємства чи організації — позивача у справі. **Оскільки статутними документами позивачів не передбачено, що вони є спеціалізованими підприємствами з реалізації арештованого майна, оскаржувані положення Інструкції про проведення виконавчих дій ніяким чином не порушують їхні права та охоронювані законом інтереси.**

Прийняте рішення та його наслідки

17 січня 2002 року суддя Господарського суду м. Києва Олексій Муравйов виніс рішення, яким повністю задовольнив позовні вимоги *(див. Документ № 1)*. Суд зробив цілком логічний висновок, що незважаючи на відсутність відповідних законів, **Міністерство юстиції України не може брати на себе функції, які, згідно з Законом, належать органу законодавчої влади, оскільки відповідно до частини 2 статті 19 Конституції України, державні органи та їх посадові особи діють на підставі, в межах повноважень та у спосіб, що передбачені Конституцією та законами України.**

Також суд вказував на необґрунтованість тверджень відповідача про те, що з прийняттям оспорюваних нормативних актів права позивачів не були порушені, оскільки з матеріалів справи вбачалося, що позивачі здійснювали дії щодо продажу арештованого нерухомого майна на підставі договорів з державною виконавчою службою і втратили таку можливість після набрання чинності оспорюваними актами.

Коментар представника відповідачів, адвоката Ернеста Грамацького:

«Ми, звичайно, сподівались, що рішення суду буде на нашу користь, але не виключали й іншої можливості, оскільки представники Міністерства юстиції зайняли вкрай жорстку позицію, хоча і без достатньої аргументації. Більш того, в

судовій практиці вже траплялися рішення з цього питання, і виносились вони на користь Мінюсту з обґрунтуванням, що права позивача не були порушені.

Однак в нашому випадку цей факт було доведено, оскільки незаконними діями Міністерства юстиції, на мою думку, були порушені не лише права позивачів, але й взагалі права сторін виконавчого провадження, оскільки всі вони зацікавлені в максимально доступній та швидкій реалізації нерухомого майна. Монопольне становище «Укрспец'юсту» на ринку створювало ситуацію, коли інші суб'єкти могли надавати свої послуги за менший відсоток від вартості реалізованого майна, але доводилось мати справу саме з «Укрспец'юстом», який свої послуги оцінює в 5 % вартості майна.

Я вважаю, що суд правильно оцінив ситуацію, дотримався процедурних правил розгляду справи, тобто належно вислухав пояснення усіх зацікавлених сторін та виніс цілком обґрунтоване рішення. Аргументи відповідача про начебто «руйнівний» характер рішення не мають під собою жодного підґрунтя, оскільки єдиним можливим наслідком набрання чинності рішенням стане скасування монополії «Укрспец'юсту», що призведе до вільної конкуренції на ринку реалізації нерухомого майна. Якщо «Укрпспец'юст» виявиться конкурентоспроможним підприємством, не буде жодних підстав для припинення його діяльності».

Значення прийнятого рішення очевидне, однак слід враховувати дві обставини. По-перше, ще немає результатів розгляду апеляційної скарги відповідача; по-друге, набрання рішенням чинності не означає автоматичного припинення діяльності СДП «Укрспец'юст». Звичайно, однією з гарантій виконання судових рішень повинно бути існування в тих регіонах, де ринок реалізації арештованого майна не розвинений, підприємства, здатного надати такі послуги. Однак віднині це не буде означати, що за існування одного такого підприємства інші не мають права надавати послуги з реалізації нерухомого майна більш ефективно, швидко та доступно.

ГУЦАЛОВА Кристина – юрист

Документ № 1
*Справа № *, 2002 р.*

РІШЕННЯ
ІМЕНЕМ УКРАЇНИ

За позовом 1) НВК ТОВ «Т»; 2) ТДВ «М»
до Міністерства юстиції України
3-тя особа: СДП «Укрспец'юст»
про визнання недійсним Наказу та окремих положень Інструкції

Суддя Муравйов О. В.

ОБСТАВИНИ СПРАВИ:

Позивач звернувся з позовом про визнання недійсним другого речення абзацу 1, другого речення абзацу 10 пункту 5.11, другого речення абзацу 1 та другого речення абзацу 2 підпункту 5.12.3 пункту 5.12 Інструкції про проведення виконавчих дій, затвердженої Наказом Міністерства юстиції України від 15 грудня 1999 року № 74/5 «Про затвердження Інструкції про проведення виконавчих дій», визнання недійсним наказу Міністерства юстиції України від 27 жовтня 1999 року № 68/5 «Про затвердження Тимчасового положення про порядок проведення прилюдних торгів з реалізації арештованого нерухомого майна» та зобов'язання Міністерства юстиції України опублікувати (оприлюднити) резолютивну частину рішення Господарського суду м. Києва у цій справі в офіційних виданнях, в яких були офіційно оприлюднені Накази Міністерства юстиції України від 27 жовтня 1999 року № 68/5 «Про затвердження Тимчасового положення про порядок проведення прилюдних торгів з реалізації арештованого нерухомого майна» та від 15 грудня 1999 року № 74/5 «Про затвердження Інструкції про проведення виконавчих дій». Позовні вимоги мотивовані тим, що, обмеживши в зазначених нормах Інструкції коло спеціалізованих організацій, які мають право організовувати та проводити прилюдні торги з реалізації арештованого нерухомого майна, Міністерство юстиції України надало виключне право на організацію та проведення таких прилюдних торгів лише СДП «Укрспец'юст». Відповідно до абзацу 1 підпункту 5.12.3 пункту 5.12 Інструкції, статус спеціалізованої організації, а отже і право на організацію та проведення прилюдних торгів з реалізації арештованого нерухомого майна до прийняття закону, яким буде визначено статус спеціалізованих організацій та умови здійснення операцій з нерухомим майном, закріплюється виключно за СДП «Укрспец'юст». Тобто до прийняття закону, яким буде визначено статус спеціалізованих організацій та умови здійснення операцій з нерухомим майном, інші суб'єкти підприємницької діяльності, згідно з Інструкцією, не мають права організовувати та проводити прилюдні торги з реалізації арештованого нерухомого майна. Зміст другого речення абзацу 1 пункту 5.11 та другого речення абзацу 1 підпункту 5.12.3 пункту 5.12 Інструкції не відповідає статтям 61 та 66 Закону України «Про виконавче провадження». Згідно з частиною другою статті 61 Закону України «Про виконавче провадження», продаж нерухомого майна боржника здійснюється шляхом проведення торгів спеціалізованими організаціями, які мають право здійснювати операції з нерухомістю в порядку, передбаченому законодавством України. В частині першій статті 66 Закону України «Про виконавче провадження» зазначається, що прилюдні торги з реалізації нерухомого майна організують і проводять спеціалізовані організації, що мають право здійснювати операції з нерухомістю, з якими укладено відповідний договір державною виконавчою службою. Таким чином, в частині другій статті 61 та в частині першій статті 66 Закону України «Про виконавче провадження» встановлено, що прилюдні торги з реалізації арештованого нерухомого майна боржника проводять та організовують спеціалізовані організації, кількість яких не обмежується. При цьому не встановлюється виключне право лише СДП «Укрспец'юст» на організацію та проведення прилюдних торгів з реалізації арештованого нерухомого майна. В другому реченні абзацу 1 підпункту 5.12.3 пункту 5.12 Інструкції зазначається, що до прийняття закону, яким буде визначено статус таких (тобто спеціалізованих) організацій та умови здійснення операцій з нерухомим майном, такою спеціалізованою організацією визначено Спеціалізоване державне підприємство «Укрспец'юст» Міністерства юстиції України, яке створене відповідно до Постанови Кабінету

Міністрів України від 14 липня 1999 року № 1270. Проте в цій Постанові не встановлене виключне право СДП «Укрспец'юст» на організацію та проведення прилюдних торгів з реалізації арештованого нерухомого майна. До того ж, Кабінет Міністрів України не міг визначити спеціалізоване державне підприємство «Укрспец'юст» спеціалізованою організацією ще до прийняття закону України, яким будуть визначені статус спеціалізованих організацій та умови здійснення операцій з нерухомим майном, про що стверджується в другому реченні абзацу 1 підпункту 5.12.3 пункту 5.12 Інструкції. Статус спеціалізованої організації СДП «Укрспец'юст» може набути лише після його державної реєстрації в установленому порядку, оскільки лише після такої реєстрації та за умови, якщо статут це передбачає, СДП «Укрспец'юст» може здійснювати операції з нерухомістю, що відповідно до статей 61 та 66 Закону України «Про виконавче провадження», є єдиним на сьогоднішній день критерієм, за яким організація належить до категорії спеціалізованих організацій. Пунктом 1 наказу Міністерства юстиції України від 27 жовтня 1999 року № 68/5 затверджується Тимчасове положення про порядок проведення прилюдних торгів з реалізації арештованого нерухомого майна. У пункті 2 наказу від 27 жовтня 1999 року № 68/5 Мін'юст покладає реалізацію такого майна на спеціалізоване державне підприємство «Укрспец'юст» Міністерства юстиції України, яке створене відповідно до Постанови Кабінету Міністрів України від 14 липня 1999 року № 1270, основними завданнями діяльності якого є забезпечення належного зберігання вилученого державними виконавцями майна, організація і проведення його реалізації шляхом продажу на прилюдних торгах, аукціонах на комісійних та інших договірних началах. Пункт 2 Наказу Мін'юсту від 27 жовтня 1999 року № 68/5 суперечить частині третій статті 5 та частині першій статті 61 Закону України «Про виконавче провадження», відповідно до яких реалізація арештованого майна, за винятком майна, виключеного за законом з обігу, здійснюється державним виконавцем шляхом його продажу через торговельні організації, відповідні структури Міністерства фінансів, на прилюдних торгах, аукціонах, якщо інше не передбачено законом, у двомісячний термін з дня накладення арешту. У зазначених положеннях Закону України «Про виконавче провадження» визначено, що реалізація арештованого нерухомого майна є повноваженням державного виконавця, тоді як спеціалізовані організації лише організовують та проводять прилюдні торги з реалізації такого майна за договором з державною виконавчою службою. Тому покладення згідно з пунктом 2 Наказу Мін'юсту від 27 жовтня 1999 року № 68/5 функції реалізації арештованого нерухомого майна на СДП «Укрспец'юст» є незаконним делегуванням функцій державних виконавців суб'єкту підприємницької діяльності. Такими діями Міністерство юстиції України перевищило власні повноваження. Крім того, пункт 2 наказу Мін'юсту від 27 жовтня 1999 року № 68/5 суперечить статтям 61 та 66 Закону України «Про виконавче провадження», оскільки в ньому встановлено, що реалізація арештованого нерухомого майна здійснюється лише СДП «Укрспец'юст», проте не зазначено, що право на організацію та проведення прилюдних торгів з реалізації арештованого нерухомого майна мають й інші, крім СДП «Укрспец'юст», спеціалізовані організації. Пряма вказівка в пункті 2 наказу Мін'юсту від 27 жовтня 1999 року № 68/5, а також в абзаці 1 пункту 5.11, абзаці 1 підпункту 5.12.3 пункту 5.12 Інструкції на конкретну спеціалізовану організацію СДП «Укрспец'юст» є наданням зазначеному підприємству пільги, яка ставить його у привілейоване становище в порівнянні з іншими суб'єктами господарювання. Доведені до відома державних виконавців Накази Мін'юсту від 27 жовтня 1999 року № 68/5 та від 15 грудня 1999 року № 74/5 містять інформацію лише про одну спеціалізовану організацію, яка може організовувати і проводити прилюдні торги з реалізації арештованого нерухомого майна, та не містять чіткої вказівки на те, що спеціалізованими організаціями можуть бути й інші організації. Це, в свою чергу, створює передумови для укладання державною виконавчою службою договорів про організацію та проведення прилюдних торгів лише з СДП «Укрспец'юст». Такі дії Міністерства юстиції України відповідно до статті 8 Закону України «Про захист від недобросовісної конкуренції» від 7 червня 1996 року № 236/96-ВР є одним з видів недобросовісної конкуренції, а саме — дискредитацією господарюючого суб'єкта (інших спеціалізованих організацій, які до впровадження оспорюваних актів здійснювали посередницькі операції з арештованим нерухомим майном за договорами), тобто поширення у будь-якій формі неправдивих, неточних або неповних відомостей, пов'язаних з особою чи діяльністю господарюючого суб'єкта (інших спеціалізованих організацій), які завдали або могли завдати шкоди діловій репутації господарюючого суб'єкта (інших спеціалізованих організацій). Це також є дискримінацією суб'єктів господарювання, в тому числі позивачів, оскільки згідно з абзацом 6 пункту 1 статті 6 Закону України «Про обмеження моно-

полізму та недопущення недобросовісної конкуренції», дискримінацією суб'єктів господарювання органами державної влади, органами місцевого самоврядування та органами адміністративно-господарського управління та контролю визнається надання окремим суб'єктам господарювання податкових та інших пільг, які ставлять їх у привілейоване становище щодо інших суб'єктів господарювання, що призвело або може призвести до монополізації ринку певного товару. Встановлення в другому реченні абзацу 1 підпункту 5.12.3 пункту 5.12 Інструкції неможливості для інших спеціалізованих організацій, крім СДП «Укрспец'юст», до прийняття закону, яким визначатимуться статус таких організацій та умови здійснення операцій з нерухомим майном, організовувати та проводити прилюдні торги з реалізації арештованого нерухомого майна, є дискримінацією суб'єктів господарювання. Зазначена вимога Інструкції встановлює також обмеження на здійснення посередницької діяльності з реалізації арештованого нерухомого майна. Відповідно до абзацу 2 пункту 1 статті 6 Закону України «Про обмеження монополізму та недопущення недобросовісної конкуренції», встановлення обмежень на здійснення окремих видів діяльності, що призвели або можуть призвести до обмеження конкуренції, визнається дискримінацією суб'єктів господарювання органом державної влади (в даному випадку — Міністерством юстиції України). Тобто абзац 1 підпункту 5.12.3 пункту 5.12 Інструкції суперечить абзацу 2 пункту 1 статті 6 Закону України «Про обмеження монополізму та недопущення недобросовісної конкуренції».

Відповідач проти позову заперечує, посилаючись на те, що згідно з частиною 2 статті 61 Закону України «Про виконавче провадження», продаж майна боржника, за винятком нерухомого майна, здійснюється спеціалізованою організацією на комісійних та інших договірних началах, передбачених законом. Продаж нерухомого майна боржника здійснюється шляхом проведення торгів спеціалізованими організаціями, які мають право здійснювати операції з нерухомістю в порядку, передбаченому законодавством України. Порядок реалізації майна, зазначеного в частині п'ятій статті 55 цього Закону, визначається Національним банком України, а іншого майна — Міністерством юстиції України. Законодавством України не визначено статус спеціалізованих організацій, які відповідно до законодавства мають право здійснювати операції з нерухомістю. Згідно з пунктом 2 Прикінцевих положень Закону України «Про виконавче провадження» Кабінету Міністрів України, запропоновано забезпечити прийняття нормативно-правових актів, необхідних для реалізації цього Закону. Відповідно до частини 1 статті 117 Конституції України, Кабінет Міністрів України в межах своєї компетенції видає постанови і розпорядження, які є обов'язковими до виконання. Постановою Кабінету Міністрів України від 14 липня 1999 року № 1270 «Про створення спеціалізованого державного підприємства «Укрспец'юст» створено спеціалізоване державне підприємство «Укрспец'юст» Міністерства юстиції України, основними завданнями діяльності якого є забезпечення належного зберігання вилученого державними виконавцями майна, організація і проведення його реалізації шляхом продажу на прилюдних торгах, аукціонах на комісійних та інших договірних началах. Відповідно до статті 5 Закону України «Про державну виконавчу службу», Міністерство юстиції України через Департамент державної виконавчої служби Міністерства юстиції України здійснює добір кадрів, методичне керівництво діяльністю державних виконавців, підвищення їх професійного рівня, фінансове і матеріально-технічне забезпечення органів державної виконавчої служби, розглядає скарги на дії державних виконавців. Методичне керівництво діяльністю державної виконавчої служби полягає у видачі нормативних актів, які регулюють питання діяльності органів державної виконавчої служби, що не врегульовані законами та підзаконними актами Президента України та Кабінету Міністрів України. Таким чином, на виконання статей 61 та 66 Закону України «Про виконавче провадження» та до прийняття Законів України «Про порядок проведення прилюдних торгів», «Про здійснення операцій з нерухомим майном», якими буде встановлено порядок проведення прилюдних торгів, визначено статус спеціалізованих організацій, на які покладаються реалізація нерухомого майна та умови здійснення операцій з нерухомим майном, а також відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 14 липня 1999 року № 1270 «Про створення спеціалізованого державного підприємства «Укрспец'юст», наказом Міністерства юстиції України від 27 жовтня 1999 року № 68/5 (зі змінами і доповненнями) затверджено Тимчасове положення про порядок проведення прилюдних торгів з реалізації арештованого нерухомого майна, зареєстроване Мін'юстом 2 грудня 1999 року за № 745/4038, та наказом Міністерства юстиції України від 15 грудня 1999 року за № 74/5 (із змінами і доповненнями) затверджено Інструкцію про проведення виконавчих дій. Згідно з пунктом 2 Положення про

Міністерство юстиції України, затвердженого Указом Президента України від 30 грудня 1997 року № 1396/97, Мін'юст у своїй діяльності керується Конституцією України, актами Президента України і Кабінету Міністрів України, а також цим Положенням. Відповідно до покладених на Міністерство юстиції України завдань, підпунктом 18 пункту 4 зазначеного Положення Мін'юст організовує в порядку, встановленому законодавством України, своєчасне, повне і неупереджене примусове виконання рішень судів та інших органів (посадових осіб), виконання яких покладено на державних виконавців. Відповідно до пункту 8 Положення, Мін'юст в межах своїх повноважень на основі та на виконання актів законодавства України видає накази, організовує і контролює їх виконання. Пунктом 6 цього ж Положення визначено, що Мін'юст України здійснює свої повноваження безпосередньо та через утворені у встановленому порядку Головне управління юстиції Міністерства юстиції України в Автономній Республіці Крим, обласні, Київське та Севастопольське міські управління юстиції, районні, районні у містах (міст обласного підпорядкування) управління юстиції, підприємства, установи і організації, що належать до сфери його управління. Одним з таких підприємств, через які Мін'юст здійснює свої повноваження, є спеціалізоване державне підприємство «Укрспец'юст» Міністерства юстиції України, створене відповідно до постанови Кабінету Міністрів України у встановленому законодавством порядку. В його статусі чітко визначено, що СДП «Укрспец'юст» є спеціалізованою організацією та предметом його діяльності є діяльність, пов'язана саме з нерухомим майном, яке вилучене державним виконавцем, тобто арештованим нерухомими майном. Тлумачний словник дає визначення терміну «спеціалізація» як зосередження діяльності на певному занятті, спеціальності. Що стосується позивачів, то в жодному з їх статутів насамперед не зазначено, що вони є спеціалізованим підприємством з приводу реалізації арештованого майна, окрім того, предметом діяльності кожного з них є безліч інших видів діяльності. Реалізація арештованого майна — це звичайний продаж нерухомого майна з єдиною відмінністю — на майно накладено арешт. Тому покладення реалізації такого майна лише на вищезазначене підприємство не порушує антимонопольного законодавства і не має антиконкурентного ефекту, оскільки реалізація арештованого нерухомого майна СДП «Укрспец'юст» не впливає на загальні умови реалізації майна на ринку в цілому і не обмежує конкуренцію на цьому ринку. Крім того, обов'язковою умовою визнання акта недійсним є також порушення у зв'язку з прийняттям відповідного акта прав та охоронюваних законом інтересів підприємства чи організації — позивача у справі. Оскільки статутними документами позивачів не передбачено, що вони є спеціалізованими підприємствами з реалізації арештованого майна, вважаємо, що оскаржувані положення Інструкції про проведення виконавчих дій ніяким чином не порушують їхні права та охоронювані законом інтереси. Щодо оскаржуваного Наказу Міністерства юстиції України від 27 жовтня 1999 року № 68/5 «Про затвердження Тимчасового положення про порядок проведення прилюдних торгів з реалізації арештованого нерухомого майна», відповідач вважає, що він не суперечить чинному законодавству, виданий в межах компетенції Мін'юсту, і також не порушує права та інтереси позивачів.

Третя особа без самостійних вимог на стороні відповідача СДП «Укрспец'юст» підтримує позицію відповідача та проти позову заперечує.

Дослідивши матеріали справи, заслухавши пояснення представників сторін, посадових осіб Міністерства юстиції України директора департаменту З-кої І. І., головного спеціаліста Б-к Б. Я., господарський суд,

ВСТАНОВИВ:

Наказом Міністерства юстиції України № 74/5 від 15 грудня 1999 року (із змінами та доповненнями), який зареєстрований в Міністерстві юстиції 15 грудня 1999 року за № 865/4158, затверджено Інструкцію про проведення виконавчих дій.

Зазначену Інструкцію було видано на виконання Закону України «Про виконавче провадження» (преамбула Інструкції).

Пункт 5.11 зазначеної Інструкції регулює питання підготовки державним виконавцем та проведення прилюдних торгів з реалізації нерухомого майна.

Абзацем 2 цього пункту передбачено, що «прилюдні торги з реалізації нерухомого майна організовують і проводять спеціалізовані організації, що мають право здійснювати операції з нерухомістю, і з якими укладено відповідний договір державною виконавчою службою. Такою спеціалізованою організацією є Спеціалізоване державне підприємство «Укрспец'юст» Міністерства юстиції України, яке створене відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 14 липня 1999 року № 1270».

Статтею 61 Закону України «Про виконавче провадження» передбачено, що «реалізація арештованого майна, за винятком майна, виключеного за законом з обігу, здійснюється державним виконавцем шляхом його продажу через торговельні організації, відповідні структури Міністерства фінансів, на прилюдних торгах, аукціонах, якщо інше не передбачено законом, у двомісячний строк з дня накладення арешту (частина 1). Продаж майна боржника, за винятком нерухомого майна, здійснюється спеціалізованою організацією на комісійних та інших договірних началах, передбачених законом. Продаж нерухомого майна боржника здійснюється шляхом проведення торгів спеціалізованими організаціями, які мають право здійснювати операції з нерухомістю в порядку, передбаченому законодавством України. Порядок реалізації майна, зазначеного в частині п'ятій статті 55 цього Закону, визначається Національним банком України, а іншого майна — Міністерством юстиції України (частина 2)».

У Законі стосовно спеціалізованих організацій, які мають право здійснювати операції з нерухомістю та проводити торги з реалізації нерухомого майна боржника, застосовується множина. Те ж саме зазначено і в першому реченні абзацу 2 пункту 5.11 Інструкції.

Зазначене дозволяє суду зробити висновок, що таких організацій може бути більше, ніж одна.

Друге речення абзацу 2 пункту 5.11 Інструкції зазначає тільки одну спеціалізовану організацію — СДП «Укрспец'юст».

Суд вважає, що зазначене друге речення абзацу 2 пункту 5.11 Інструкції звужує зміст норми Закону, оскільки не допускає існування інших спеціалізованих організацій, крім СДП «Укрспец'юст».

Відповідно до статті 116 Конституції України, до компетенції органів виконавчої влади належить забезпечення виконання Конституції і законів України.

Обмеження щодо кількості та кола організацій, які можуть проводити торги з реалізації нерухомого майна, не є належним виконанням Закону, тому суд вважає обґрунтованим твердження позивача про невідповідність в цій частині Інструкції вимогам Закону.

Абзацем 10 пункту 5.11 Інструкції передбачено, що «порядок проведення прилюдних торгів визначається законом. До прийняття такого закону діє Тимчасове положення про порядок проведення прилюдних торгів з реалізації арештованого нерухомого майна, затверджене наказом Міністерства юстиції України 27 жовтня 1999 року № 68/5, зареєстроване в Міністерстві юстиції України 2 листопада 1999 року за № 745/403 8».

В Законі України «Про виконавче провадження» стаття 66 визначає порядок підготовки державним виконавцем та проведення прилюдних торгів з реалізації нерухомого майна. Частиною 6 цієї статті передбачено, що порядок проведення прилюдних торгів визначається законом.

Відповідно до пункту 3 статті 85 Конституції України, прийняття Законів належить до компетенції Верховної Ради України.

Статтею 6 Конституції України передбачено, що державна влада в Україні здійснюється на засадах її поділу на законодавчу, виконавчу та судову. Органи законодавчої, виконавчої та судової влади здійснюють свої повноваження у встановлених цією Конституцією межах і відповідно до законів України.

Зазначення в Законі, що порядок проведення прилюдних торгів регулюється законом, виключає можливість регулювання даного питання іншими нормативними актами, ніж Законом України.

Нормативне регулювання порядку проведення прилюдних торгів підзаконними актами є перевищенням повноважень органом виконавчої влади, а тому прийнятий таким органом акт не відповідає вимогам Закону і визнається недійсним.

Міністерство юстиції України 27 жовтня 1999 року видало Наказ «Про затвердження Тимчасового положення про порядок проведення прилюдних торгів з реалізації арештованого нерухомого майна» № 68/5, зареєстрований в Міністерстві юстиції України 2 листопада 1999 року за № 745/4038.

В наказі зазначено, що він прийнятий на виконання статей 61, 66 Закону України «Про виконавче провадження» та до прийняття Законів України «Про порядок проведення прилюдних торгів», «Про здійснення операцій з нерухомим майном», якими буде встановлено порядок проведення прилюдних торгів, визначено статус спеціалізованих організацій, на які покладаються реалізація нерухомого майна та умови здійснення операцій з нерухомим майном (преамбула).

Пунктом 1 цього Наказу затверджено Тимчасове положення про порядок проведення прилюдних торгів з реалізації арештованого нерухомого майна, яке є додатком до наказу.

Пунктом 2 цього ж Наказу реалізацію такого майна покладено на спеціалізоване державне підприємство «Укрспец'юст» Міністерства юстиції України, яке створене відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 14 липня 1999 року № 1270, основними завданнями діяльності якого є забезпечення належного зберігання вилученого державними виконавцями майна, організація і проведення його реалізації шляхом продажу на прилюдних торгах, аукціонах на комісійних та інших договірних началах.

Пункти 3 та 4 наказу передбачають виконання дій по забезпеченню виконання наказу та контроль за його виконанням.

Отже, весь наказ направлено на врегулювання порядку проведення прилюдних торгів з реалізації арештованого нерухомого майна.

Оскільки визначення порядку проведення прилюдних торгів віднесено до компетенції Верховної Ради України, Міністерство юстиції України не мало права визначати такий порядок навіть тимчасово і лише до частини майна — арештованого нерухомого майна.

За таких обставин наказ Міністерства юстиції України від № 68/5 від 27 жовтня 1999 року, зареєстрований у Міністерстві юстиції України 2 листопада 1999 року за № 745/4038, «Про затвердження Тимчасового положення про порядок проведення прилюдних торгів з реалізації арештованого нерухомого майна», а також друге речення абзацу 10 пункту 5.11 Інструкції підлягають визнанню недійсними.

Пункт 5.12 Інструкції визначає порядок реалізації арештованого майна.

В підпункті 5.12.3 Інструкції зазначено наступне:

«Продаж нерухомого майна здійснюється шляхом проведення торгів спеціалізованими організаціями, які мають право здійснювати операції з нерухомістю в порядку, передбаченому законодавством України. До прийняття закону, яким буде визначено статус таких організації та умови здійснення операцій з нерухомим майном, Кабінетом Міністрів України такою спеціалізованою організацією визначено Спеціалізоване державне підприємство «Укрспец'юст» Міністерства юстиції України, яке створене відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 14 липня 1999 року № 1270 (абзац 1).

Порядок проведення прилюдних торгів визначається законом. До прийняття такого закону діє Тимчасове положення про порядок проведення прилюдних торгів з реалізації арештованого нерухомого майна, затверджене наказом Міністерства юстиції України 27 жовтня 1999 року № 68/5 і зареєстроване в Міністерстві юстиції України 2 листопада 1999 року за № 745/4038» (абзац 2).

Оскільки суд дійшов висновку, що Міністерство юстиції України не мало права затверджувати Тимчасове положення про порядок проведення прилюдних торгів з реалізації арештованого нерухомого майна, речення друге абзацу 2 підпункту 5.12.3 не відповідає вимогам Закону України «Про виконавче провадження» (частина 6 статті 66), а тому позовні вимоги в цій частині підлягають задоволенню.

В статті 61 Закону України «Про виконавче провадження» передбачено, що «реалізація арештованого майна, за винятком майна, виключеного за законом з обігу, здійснюється державним виконавцем шляхом його продажу через торговельні організації, відповідні структури Міністерства фінансів, на прилюдних торгах, аукціонах, якщо інше не передбачено законом, у двомісячний строк зі дня накладення арешту (частина 1). Продаж майна боржника, за винятком нерухомого майна, здійснюється спеціалізованою організацією на комісійних та інших договірних засадах, передбачених законом. Продаж нерухомого майна боржника здійснюється шляхом проведення торгів спеціалізованими організаціями, які мають право здійснювати операції з нерухомістю в порядку, передбаченому законодавством України. Порядок реалізації майна, зазначеного в частині 5 статті 55 цього Закону, визначається Національним банком України, а іншого майна —Міністерством юстиції України (частина 2)».

У Законі стосовно спеціалізованих організацій, які мають право здійснювати операції з нерухомістю та проводити торги з реалізації нерухомого майна боржника, застосовується множина. Те ж саме зазначено і в першому реченні абзацу 1 пункту 5.12.3 Інструкції.

Зазначене дозволяє суду зробити висновок, що таких організацій може бути більше, ніж одна.

Друге речення абзацу 2 пункту 5.11 Інструкції зазначає лише одну спеціалізовану організацію — СДП «Укрспец'юст».

коментарі та аналітика

Суд вважає, що зазначене друге речення абзацу 2 пункту 5.11 Інструкції звужує зміст норми Закону, оскільки не допускає існування інших спеціалізованих організацій, крім СДП «Укрспец'юст», а тому не відповідає положенням Закону України «Про виконавче провадження», і в цій частині визнається недійсним.

Суд не погоджується із запереченнями відповідача, наведеними у відзиві на позов, доповненні до нього, із запереченнями третьої особи, які викладені в письмових поясненнях, а також наданими представником відповідача та представниками третьої особи в судовому засіданні, виходячи з наступного.

Незважаючи на прагнення Міністерства юстиції України нормалізувати діяльність державної виконавчої служби щодо реалізації арештованого нерухомого майна, зволікання Верховної Ради України у прийнятті відповідних законів для реалізації Закону України «Про виконавче провадження», відповідач Міністерство юстиції України не може брати на себе функції, які згідно з Законом належать органу законодавчої влади, оскільки відповідно до частини 2 статті 19 Конституції України, державні органи та їх посадові особи діють на підставі, в межах повноважень та у спосіб, що передбачені Конституцією та законами України.

Твердження відповідача та третьої особи про те, що з прийняттям оспорюваних нормативних актів права позивачів не порушені, суд не приймає, оскільки з доданих до справи позивачем документів вбачається, що позивачі здійснювали дії щодо продажу арештованого нерухомого майна на підставі договорів з державною виконавчою службою, і втратили таку можливість після набрання чинності оспорюваними актами.

Щодо ознак спеціалізованості підприємств, які можуть здійснювати операції з нерухомістю, відповідно до Закону України «Про виконавче провадження» (стаття 61), вони повинні визначатися відповідно «до законодавства».

Конституцією України (частина 1 статті 19) передбачено, що ніхто не може бути примушений робити те, що не передбачено законодавством.

Відповідно до статті 3 Закону України «Про підприємництво», свобода підприємницької діяльності полягає в тому, що підприємці мають право без обмежень приймати рішення і здійснювати самостійно будь-яку діяльність, що не суперечить чинному законодавству. Особливості регулювання окремих видів підприємництва встановлюються законодавством України. Перелік видів діяльності, підприємництво в яких не застосовується у зв'язку з підвищеними вимогами до безпеки робіт та необхідністю централізації функцій управління, встановлюється Верховною Радою України.

Виходячи з наведеного, суд вважає, що обмеження суб'єктам підприємницької діяльності, в тому числі і позивачам, в здійсненні операцій з нерухомістю, можуть встановлюватися лише Законами України.

Посилання відповідача та третьої особи на те, що СДП «Укрспец'юст» здійснює специфічну діяльність, яку може здійснювати тільки державне підприємство, безпідставне і судом не приймається, оскільки відповідно до статті 13 Конституції України, всі суб'єкти права власності рівні перед Законом, а обмежень у цьому виді діяльності статтею 4 Закону України «Про підприємництво» та іншим Законами України не встановлено.

Зазначення у назві СДП «Укрспец'юст» слова «спеціалізоване» не несе смислового навантаження, принаймні не створює переваг цього підприємства перед іншими суб'єктами підприємницької діяльності. Це також не виключає можливість СДП «Укрспец'юст» займатися іншими видами підприємницької діяльності, передбаченими статутом. На користь цього свідчать зміни та доповнення № 1 до статуту СДП «Укрспец'юст», яким п. 2.2 статуту доповнений широким колом видів діяльності.

У зв'язку з наведеним, створення Кабінетом Міністрів України спеціалізованого підприємства СДП «Укрспец'юст» не перешкоджає іншим суб'єктам підприємницької діяльності здійснювати такі ж види діяльності, що не суперечать законодавству.

За таких обставин позовні вимоги обґрунтовані та підлягають задоволенню.

Із змісту статті 57 Конституції України випливає, що Закони та інші нормативно-правові акти підлягають оприлюдненню.

Оскільки акти, що є предметом спору, є нормативно-правовими, стосуються прав та обов'язків невизначеного кола фізичних та юридичних осіб, державних органів тощо, рішення про визнання недійсними цих актів також підлягає оприлюдненню.

Відповідно до статті 49 ГПК України, судові витрати покладаються на відповідача.

Керуючись статтями 33, 49, 82-85 ГПК України, суд

ВИРІШИВ:

1. Позов задовольнити.

2. Визнати недійсним друге речення абзацу 1, друге речення абзацу 10 пункту 5.11, друге речення абзацу 1 та друге речення абзацу 2 підпункту 5.12.3 пункту 5.12 Інструкції про проведення виконавчих дій, затвердженої Наказом Міністерства юстиції України від 15 грудня 1999 року № 74/5 «Про затвердження Інструкції про проведення виконавчих дій».

3. Визнати недійсним Наказ Міністерства юстиції України від 27 жовтня 1999 року № 68/5 «Про затвердження Тимчасового положення про порядок проведення прилюдних торгів з реалізації арештованого нерухомого майна».

4. Зобов'язати Міністерство юстиції України опублікувати (оприлюднити) резолютивну частину цього рішення Господарського суду міста Києва в офіційних виданнях, в яких були офіційно оприлюднені наказ Міністерства юстиції України від 27 жовтня 1999 року № 68/5 «Про затвердження Тимчасового положення про порядок проведення прилюдних торгів з реалізації арештованого нерухомого майна» та наказ Міністерства юстиції України від 15 грудня 1999 року № 74/5 «Про затвердження Інструкції про проведення виконавчих дій».

*5. Стягнути з Міністерства юстиції України (м. Київ, вул. Городецького, 13, рахунок у банку відсутній) на користь Науково-виробничого комерційного товариства з обмеженою відповідальністю «Т» (м. Київ, вул. *, рахунок № ** в КРУ КБ «П» МФО *** код ****) 85 грн. судових витрат.*

*6. Стягнути з Міністерства юстиції України (м. Київ, вул. Городецького, 13, рахунок у банку відсутній) на користь Товариства з додатковою відповідальністю «Март» (м. Черкаси, вул. *, рахунок № ** в Дніпровській філії АТ «У» МФО *** код ****) 154 грн. судових витрат.*

Рішення набирає законної сили після закінчення десятиденного строку з дня його підписання.

ЗОЛОТОНІСЬКИЙ ЛІКЕРО-ГОРІЛЧАНИЙ ЗАВОД

Златогор

1896

ТОРГОВА МАРКА

ZOLOTONOSHA LIQUEUR AND VODKA PLANT

Тел.: (04737) 5-23-50, 5-20-24 Тел/факс 5-24-02, 5-30-83
www.zlatogor.com.ua
Ексклюзивний дистриб'ютор: ТОВ "ТОП ТРАНС" м.Київ
Тел.:(044) 452-63-35, тел/факс: 450-14-39
E-mail:bortiki@ukr.net,postavki@top-trans.kiev.ua

3

ВИКОНАННЯ РІШЕНЬ НАЦІОНАЛЬНИХ СУДІВ

ПРОВЕДЕННЯ ВИКОНАВЧИХ ДІЙ

ЗАКОН УКРАЇНИ
ПРО ВВЕДЕННЯ МОРАТОРІЮ
НА ПРИМУСОВУ РЕАЛІЗАЦІЮ МАЙНА[1]

Цей Закон спрямований на забезпечення економічної безпеки держави, недопущення руйнування цілісних майнових комплексів державних підприємств, захисту інтересів держави під час реалізації майна господарських товариств, у статутних фондах яких частка держави становить не менше 25 відсотків.

Стаття 1. Встановити мораторій на застосування примусової реалізації майна державних підприємств та господарських товариств, у статутних фондах яких частка держави становить не менше 25 відсотків (далі — підприємства), до вдосконалення визначеного законами України механізму примусової реалізації майна.

Стаття 2. Для цілей цього Закону під примусовою реалізацією майна підприємств розуміється відчуження об'єктів нерухомого майна та інших основних засобів виробництва, що забезпечують ведення виробничої діяльності цими підприємствами, а також акцій (часток, паїв), що належать державі в майні інших господарських товариств і передані до статутних фондів цих підприємств, якщо таке відчуження здійснюється шляхом:

звернення стягнення на майно боржника за рішеннями, що підлягають виконанню Державною виконавчою службою;

продажу майна в процесі провадження справи про банкрутство, визначеного статтями 22, 23, 24, 25, 26, 30, частиною одинадцятою статті 42, абзацом другим частини шостої статті 43 Закону України «Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом» щодо визнання боржника банкрутом, відкриття ліквідаційної процедури і продажу майна підприємства.

Стаття 3. Прикінцеві положення

1. Цей Закон набирає чинності з дня його опублікування.

2. Кабінету Міністрів України:

забезпечити неухильне виконання цього Закону;

у місячний термін подати в установленому порядку законопроект про внесення змін до законів України «Про виконавче провадження», «Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом», в якому передбачити вдосконалення механізму примусової реалізації майна підприємств.

Президент України Л. КУЧМА

м. Київ
29 листопада 2001 року
№ 2864-III

[1] *Відомості Верховної Ради України, 2002, № 10 (07.03.2002), ст. 77*

ДЕКРЕТ
КАБІНЕТУ МІНІСТРІВ УКРАЇНИ
Про державне мито
(витяг)[1]

***Із змінами і доповненнями,
внесеними Законами України
від 19 листопада 1993 року № 3629-XII,
від 25 лютого 1994 року № 4042-XII,
від 25 лютого 1994 року № 4047-XII,
від 30 червня 1994 року № 68/94-ВР,
від 15 липня 1994 року № 107/94-ВР,
від 28 лютого 1995 року № 75/95-ВР,
від 2 березня 1995 року № 82/95-ВР,
від 11 липня 1995 року № 297/95-ВР,
від 20 лютого 1996 року № 53/96-ВР,
від 10 липня 1996 року № 303/96-ВР,
від 12 листопада 1996 року № 483/96-ВР,
від 13 листопада 1996 року № 490/96-ВР,
від 12 грудня 1996 року № 589/96-ВР,
від 19 грудня 1996 року № 621/96-ВР,
від 5 березня 1997 року № 131/97-ВР,
від 27 червня 1997 року № 404/97-ВР,
від 23 березня 1999 року № 539-XIV,
від 8 вересня 1999 року № 1019-XIV,
від 18 листопада 1999 року № 1244-XIV,
від 22 лютого 2000 року № 1489-III,
від 20 квітня 2000 року № 1657-III,
від 20 квітня 2000 року № 1662-III,
від 8 червня 2000 року № 1804-III,
від 21 вересня 2000 року № 1988-III,
від 19 жовтня 2000 року № 2056-III,
від 21 грудня 2000 року № 2181-III,
від 5 квітня 2001 року № 2368-III,
від 15 листопада 2001 року № 2785-III,
від 7 березня 2002 року № 3096-III,
Декретом Кабінету Міністрів України
від 30 квітня 1993 року № 43-93***

(З 1 липня 2002 року до цього Декрету будуть внесені зміни згідно із Законом України від 17 січня 2002 року № 2986-III)

(У тексті Декрету слово «арбітражний» у всіх відмінках замінено словом «господарський» у відповідних відмінках згідно із Законом України від 7 березня 2002 року № 3096-III)

---

[1] *Відомості Верховної Ради України, 1993, № 13 (30.03.93), ст. 113*

Стаття 3. Розміри ставок державного мита

Ставки державного мита встановлюються в таких розмірах:

1. Із заяв і скарг, що подаються до суду, та за видачу судом копій документів:

б) із скарг за неправомірні дії органів державного управління і службових осіб, що ущемляють права громадян	0,2 неоподатковуваного мінімуму доходів громадян

3. За нотаріальні дії, вчинювані державними нотаріальними конторами і виконавчими комітетами сільських, селищних, міських Рад народних депутатів:

о) за вчинення виконавчих написів	1 відсоток суми, що стягується, або 1 відсоток вартості майна, яке підлягає витребуванню, але не менше 3 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян і не більше 100 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян

(підпункт «о» пункту 3 статті 3 в редакції Закону України від 20.04.2000 р. № 1657-III)

КАБІНЕТ МІНІСТРІВ УКРАЇНИ
Постанова
від 29 червня 1999 р. № 1172

ПРО ЗАТВЕРДЖЕННЯ ПЕРЕЛІКУ ДОКУМЕНТІВ, ЗА ЯКИМИ СТЯГНЕННЯ ЗАБОРГОВАНОСТІ ПРОВАДИТЬСЯ У БЕЗСПІРНОМУ ПОРЯДКУ НА ПІДСТАВІ ВИКОНАВЧИХ НАПИСІВ НОТАРІУСІВ[1]

Із змінами і доповненнями, внесеними постановами Кабінету Міністрів України від 11 листопада 1999 року № 2075, від 24 квітня 2000 року № 693, від 29 листопада 2001 року № 1602

Кабінет Міністрів України **ПОСТАНОВЛЯЄ**:

1. Відповідно до статті 87 Закону України «Про нотаріат» затвердити перелік документів, за якими стягнення заборгованості провадиться у безспірному порядку на підставі виконавчих написів нотаріусів (додається).

2. Визнати таким, що втратив чинність, Перелік документів, за якими стягнення заборгованості провадиться у безспірному порядку на підставі виконавчих написів державних нотаріальних контор, затверджений постановою Ради Міністрів УРСР від 12 жовтня 1976 р. № 483 (ЗП УРСР, 1976 р., № 10, ст. 60; 1985 р., № 7, ст. 61; 1991 р., № 8, ст. 62; 1996 р., № 3, ст. 89).

Прем'єр-міністр України В. ПУСТОВОЙТЕНКО

ЗАТВЕРДЖЕНО
постановою Кабінету Міністрів України
від 29 червня 1999 р. № 1172

ПЕРЕЛІК ДОКУМЕНТІВ,
за якими стягнення заборгованості провадиться у безспірному порядку на підставі виконавчих написів нотаріусів

Стягнення заборгованості за нотаріально посвідченими угодами

1. Нотаріально посвідчені угоди, що передбачають сплату грошових сум, передачу або повернення майна, а також право звернення стягнення на заставлене майно.

Для одержання виконавчого напису подаються:

а) оригінал нотаріально посвідченої угоди;

б) документи, що підтверджують безспірність заборгованості боржника та встановлюють прострочення виконання зобов'язання.

---

[1] *Офіційний вісник України, 1999, № 26 (16.07.99), ст. 1241*

Стягнення з фізичних осіб податкової заборгованості

(Розділ виключено згідно з постановою Кабінету Міністрів України від 29.11.2001 р. № 1602)

Стягнення заборгованості, що випливає з відносин, пов'язаних з авторським правом

3. Документи, що встановлюють заборгованість підприємств, установ, організацій за відрахуваннями (через Державний комітет з питань науки та інтелектуальної власності) творчим спілкам України за використання творів літератури і мистецтва:

1) Літературному фонду Національної спілки письменників України:

а) видавництв та видавничих організацій за відрахуваннями у розмірі 10 відсотків загальної суми винагороди, нарахованої авторам за оригінальні та перекладні твори художньої літератури;

б) театрів (стаціонарних, пересувних), а також підприємств, установ, організацій, що надають за договорами майданчики для проведення вистав і концертів колективам і виконавцям, які здійснюють гастрольну діяльність в Україні, за відрахуваннями у розмірі 2 відсотків суми валового збору (або суми за договором);

в) театрів та інших організацій за відрахуваннями за вистави малих драматичних форм (скетчі, одноактні водевілі), а також культурно-освітніх закладів за відрахуваннями за твори всіх жанрів у розмірі 0,5 відсотка суми валового збору (або суми за договором);

г) підприємств, що займаються видавничою діяльністю та тиражуванням літературних творів, за відрахуваннями за використання усіх видів літературних творів; за відрахуваннями за використання усіх видів літературно-художніх творів вітчизняних і зарубіжних авторів, що не охороняються авторським правом, у розмірі 2 відсотків суми реалізації.

Для одержання виконавчого напису подається скріплений підписами керівника і головного (старшого) бухгалтера та печаткою підприємства, установи, організації розрахунковий лист із зазначенням розміру заборгованості;

2) Музичному фонду України:

а) організацій, які виплачують авторську винагороду за публічне виконання музичних творів, підприємств, установ, організацій, що надають за договорами майданчики для проведення вистав і концертів колективам і виконавцям, які здійснюють гастрольну діяльність в Україні, за відрахуваннями у розмірі 2 відсотків суми валового збору, одержаного від продажу квитків, або суми гарантованої оплати згідно з договором, а також видовищних підприємств за такими само відрахуваннями за музичні вистави (опера, оперета, балет тощо) та естрадні концерти;

б) підприємств, установ, організацій за відрахуваннями у розмірі 1 відсотка суми валового збору (виручки від реалізації), одержаного за використання музичних творів, що випускаються в записі на магнітній плівці, компактних касетах, платівках і лазерних дисках;

в) видавництв та видавничих організацій, друкованих засобів масової інформації за відрахуваннями у розмірі 10 відсотків загальної суми авторської винагороди, нарахованої за видання музичних і музикознавчих творів.

Для одержання виконавчого напису подається скріплений підписами керівника і головного (старшого) бухгалтера та печаткою підприємства, установи, організації, редакції газети (журналу) розрахунковий лист із зазначенням розміру заборгованості;

3) Національній спілці театральних діячів України: театрів (стаціонарних і пересувних) за відрахуваннями у розмірі 1 відсотка суми валового збору з театральних постановок.

Для одержання виконавчого напису подається скріплений підписами керівника і головного (старшого) бухгалтера та печаткою театру розрахунковий лист із зазначенням розміру заборгованості;

4) Журналістському фонду України: телерадіоорганізацій, ДІНАУ, Українського незалежного інформаційного агентства «Новини», регіональних інформаційних агентств та друкованих засобів масової інформації, видавництв та видавничих організацій за відрахуваннями у розмірі 6 відсотків загальної суми авторської винагороди, нарахованої за суспільно-політичні, публіцистичні, науково-популярні твори, інформаційний та ілюстративний матеріал (крім гонорару, з якого провадяться відрахування до фондів інших творчих спілок).

Для одержання виконавчого напису подається скріплений підписами керівника і головного (старшого) бухгалтера та печаткою телерадіоорганізації, інформаційного агентства, видавництва, видавничої організації, друкованого засобу масової інформації розрахунковий лист із зазначенням розміру заборгованості;

5) Національній спілці кінематографістів України: кіновидовищних закладів (крім розташованих у сільській місцевості) за відрахуваннями у розмірі 1 відсотка суми валового збору, одержаного за розповсюдження і демонстрування фільмів.

Для одержання виконавчого напису подається скріплений підписами керівника і головного (старшого) бухгалтера та печаткою кіновидовищного закладу розрахунковий лист із зазначенням розміру заборгованості;

6) Національній спілці художників України:

а) підприємств, установ, організацій за відрахуваннями у розмірі 2 відсотків загальної суми авторської винагороди або заробітної плати, нарахованої художникам (живописцям, скульпторам, графікам, оформлювачам, декораторам, художникам, які створюють твори декоративно-прикладного мистецтва, зайнятим у промисловості художникам-конструкторам, модельєрам, макетникам, художникам театру і кіно та іншим) за виконані ними художні роботи (як за оригінальні твори, так і за роботи з копіювання й тиражування);

б) організацій за відрахуваннями у розмірі 2 відсотків суми, одержаної від реалізації художніх творів на комісійних засадах.

Для одержання виконавчого напису подається скріплений підписами керівника і головного (старшого) бухгалтера та печаткою підприємства, установи, організації розрахунковий лист із зазначенням розміру заборгованості;

7) Національній спілці майстрів народного мистецтва України:

а) підприємств, установ, організацій за відрахуваннями у розмірі 2 відсотків загальної суми авторської винагороди або заробітної плати, нарахованої творчим майстрам, художникам народного мистецтва і працівникам з тиражування художніх виробів (ткацтво, вишивка, килимарство, гончарство, різьбярство, художні вироби з металу, каменю, дерева, соломки, народне малярство і декоративний розпис тощо);

б) організацій за відрахуваннями у розмірі 2 відсотків суми, одержаної від реалізації творів народного мистецтва на комісійних засадах на виставках, ярмарках, аукціонах тощо.

Для одержання виконавчого напису подається скріплений підписами керівника і головного (старшого) бухгалтера та печаткою підприємства, установи і організації розрахунковий лист із зазначенням розміру заборгованості;

8) Фотофонду України:

а) телерадіоорганізацій, ДІНАУ, Українського незалежного інформаційного агентства «Новини», регіональних інформаційних агентств та друкованих засобів масової інформації, видавництв та видавничих організацій, а також інших підприємств, установ, організацій за відрахуваннями у розмірі 4 відсотків авторської винагороди або заробітної плати фотохудожникам, фотографам і фотолаборантам за використання творів фотомистецтва в усіх видах видань, художнє оформлення фотовидань;

б) промислових підприємств і служб сервісу за відрахуваннями у розмірі 2 відсотків заробітної плати, нарахованої фотографам і фотолаборантам, як за використання оригінальних творів, так і за їх копіювання й тиражування;

в) організацій за відрахуваннями у розмірі 2 відсотків суми, одержаної від реалізації творів фотомистецтва на комісійних засадах.

Для одержання виконавчого напису подається скріплений підписами керівника і головного (старшого) бухгалтера та печаткою підприємства, установи і організації розрахунковий лист із зазначенням розміру заборгованості.

Стягнення заборгованості з батьків або осіб, що їх замінюють, за утримання дітей у закладах освіти

4. Документи, що встановлюють заборгованість батьків або осіб, що їх замінюють, за утримання дітей, які потребують тривалого лікування, у дошкільних закладах освіти, загальноосвітніх санаторних школах-інтернатах, дитячих будинках.

Для одержання виконавчого напису подається засвідчений стягувачем витяг з особового рахунка батька або особи, що його замінює (чи довідка стягувача), з відміткою про непогашення заборгованості у двотижневий термін після вручення письмового попередження.

Стягнення заборгованості з батьків або осіб, що їх замінюють, за утримання дітей і підлітків в загальноосвітніх школах і професійно-технічних училищах соціальної реабілітації

5. Документи, що встановлюють заборгованість батьків або осіб, що їх замінюють, за утримання дітей і підлітків, які потребують особливих умов виховання, у загальноосвітніх школах і професійно-технічних училищах соціальної реабілітації.

Для одержання виконавчого напису подаються:

а) копія документа про розмір щомісячної плати батьків або осіб, що їх замінюють;

б) засвідчений стягувачем витяг з особового рахунка батька або особи, що його замінює (чи довідка стягувача), з відміткою про непогашення заборгованості у двотижневий термін після вручення письмового попередження.

Стягнення за диспашею

6. Диспаша (розрахунок з розподілу загальної аварії), не оскаржена в установлений термін або оскаржена, але залишена судом у силі.

Для одержання виконавчого напису подаються:

а) диспаша;

б) довідка диспашера про те, що диспаша не скасована і не змінена судом.

Стягнення заборгованості з військовослужбовців, звільнених з військової служби, і військовозобов'язаних після закінчення зборів

7. Документи, що підтверджують заборгованість притягнутих до матеріальної відповідальності звільнених з військової служби військовослужбовців і військовозобов'язаних після закінчення зборів, які не відшкодували заподіяної ними державі шкоди.

Для одержання виконавчого напису подається довідка командира (начальника) військової частини про суму заборгованості, що підлягає стягненню.

Повернення об'єкта лізингу

8. Договори лізингу, що передбачають у безспірному порядку повернення об'єкта лізингу.

Для одержання виконавчого напису подаються:

а) оригінал договору лізингу;

б) засвідчена лізингодавцем копія рахунка, направленого лізингоодержувачу, з відміткою про несплату платежів після вручення письмового повідомлення.

Стягнення заборгованості з орендної плати за користування державним та комунальним майном

9. Документи, що встановлюють заборгованість орендарів з орендної плати за користування об'єктом оренди.

Для одержання виконавчого напису подаються:

а) оригінал договору оренди;

б) засвідчена стягувачем копія рахунка, надісланого боржникові, з відміткою про непогашення заборгованості після вручення письмового попередження.

Стягнення за чеками

10. Чеки, неоплата яких посвідчена нотаріусом.

(Перелік доповнено розділом згідно з постановою Кабінету Міністрів України від 11.11.99 р. № 2075)

Стягнення заборгованості за векселями, опротестованими нотаріусами в установленому законом порядку

11. Векселі, опротестовані нотаріусами в установленому законом порядку.

Для одержання виконавчого напису подаються:

а) оригінал опротестованого векселя;

б) акт про протест векселя.

(Перелік доповнено розділом згідно з постановою Кабінету Міністрів України від 24.04.2000 р. № 693)

КАБІНЕТ МІНІСТРІВ УКРАЇНИ

Постанова
від 22 грудня 1997 р. № 1448
Київ
Про затвердження Положення про порядок проведення аукціонів (публічних торгів) з реалізації заставленого майна[1]

Із змінами, внесеними постановою Кабінету Міністрів України від 17 серпня 1998 року № 1294

Відповідно до пункту 12.3.4 статті 12 Закону України «Про оподаткування прибутку підприємств» Кабінет Міністрів України **ПОСТАНОВЛЯЄ**:

Затвердити Положення про порядок проведення аукціонів (публічних торгів) з реалізації заставленого майна, що додається.

Прем'єр-міністр України В. ПУСТОВОЙТЕНКО

ЗАТВЕРДЖЕНО
Постановою Кабінету Міністрів України
від 22 грудня 1997 р. № 1448

ПОЛОЖЕННЯ
про порядок проведення аукціонів (публічних торгів) з реалізації заставленого майна

1. Це Положення, відповідно до пункту 12.3.4 статті 12 Закону України «Про оподаткування прибутку підприємств», визначає порядок проведення аукціонів (публічних торгів)* з реалізації заставленого майна, на яке згідно із законодавством звернено стягнення.

2. Реалізація майна провадиться державним виконавцем, а майна державних підприємств та відкритих акціонерних товариств, створених у процесі корпоратизації, всі акції яких перебувають у державній власності, — відповідним органом приватизації (далі — організатор аукціону).

(абзац перший пункту 2 із змінами, внесеними згідно з постановою Кабінету Міністрів України від 17.08.98 р. № 1294)

Відшкодування витрат, пов'язаних з реалізацією майна, покладається на заставодавця.

---

[1] *Офіційний вісник України, 1998, № 2 (29.01.1998), ст. 50*

3. Заставодавець має право в будь-який час до моменту реалізації предмета застави припинити звернення стягнення на майно виконанням забезпеченого заставою зобов'язання.

4. Після отримання виконавчих документів організатор аукціону здійснює підготовку до збирання необхідних матеріалів з реалізації майна, визначає початкову вартість реалізації, готує і публікує інформацію про майно, що підлягає реалізації.

Термін підготовки до аукціону не повинен перевищувати двох місяців з дати отримання організатором аукціону виконавчих документів.

5. Організатор аукціону не пізніш як за 30 днів до дня проведення аукціону публікує у місцевій пресі інформацію про майно, що підлягає реалізації.

Інформація повинна містити:

назву заставленого майна, його місцезнаходження;

відомості про майно (технічні характеристики, рік випуску, відновну вартість тощо);

початкову вартість реалізації майна;

суму коштів, що вносяться учасником перед початком аукціону, назву банку, адресу та номер рахунку, відкритого для їх внесення;

кінцевий термін прийняття заяв;

час ознайомлення з майном;

час та місце проведення аукціону;

адресу, номер телефону, час роботи служби організації аукціону.

Якщо реалізації підлягає цілісний майновий комплекс підприємства чи його структурний підрозділ, в інформації додатково зазначаються:

обсяг та основна номенклатура продукції (робіт, послуг), у тому числі експортної;

кількість та склад робочих місць;

баланс активів і пасивів, рентабельність за останні три роки (для цілісного майнового комплексу підприємства);

відомості про будівлі (споруди, приміщення) та земельну ділянку, на якій розташовано цілісний майновий комплекс підприємства, його структурний підрозділ.

Про час та місце проведення аукціону, початкову вартість реалізації майна організатор аукціону повідомляє заставодержателя та заставодавця в термін, установлений абзацом першим пункту 5 цього Положення.

6. Початкова вартість реалізації майна визначається виходячи з оцінки майна (оцінка майна державних підприємств та відкритих акціонерних товариств, створених у процесі корпоратизації, всі акції яких перебувають у державній власності, здійснюється відповідно до Методики оцінки вартості майна під час приватизації, затвердженої Кабінетом Міністрів України).

Якщо предметом застави є цілісний майновий комплекс державного підприємства або відкритого акціонерного товариства, створеного у процесі корпоратизації, всі акції якого перебувають у державній власності, чи група інвентарних об'єктів, організатор аукціону за погодженням із заставодержате-

лем і заставодавцем може прийняти рішення про реалізацію окремо структурних підрозділів підприємства або окремих інвентарних об'єктів. При цьому заставодавець має право визначити черговість продажу майна.

У разі проведення експертної оцінки вартості майна термін його підготовки до продажу подовжується на час проведення експертної оцінки, але не більш як на один місяць.

7. Фізична або юридична особа, що виявила бажання зареєструватись як учасник аукціону (далі — покупець), сплачує за реєстрацію її як учасника аукціону реєстраційний внесок, розмір якого встановлюється організатором аукціону і не може перевищувати одного неоподатковуваного мінімуму доходів громадян, а також вносить кошти шляхом безготівкового перерахування на вказаний в інформації про аукціон рахунок в розмірі 10 відсотків початкової вартості реалізації майна.

Покупець подає організатору аукціону:

документ, що посвідчує фізичну особу або представника юридичної особи, їх повноваження;

квитанцію про сплату реєстраційного внеску;

документ про внесення коштів у розмірі 10 відсотків від початкової вартості реалізації майна (якщо покупець виявляє бажання придбати кілька об'єктів, що підлягають реалізації на аукціоні, розмір зазначених коштів визначається на основі суми вартості реалізації цих об'єктів);

декларацію про доходи (у разі якщо покупець є фізичною особою).

Відомості про покупців вносяться до книги реєстрації і повинні містити:

порядковий номер (відповідно до реєстрації);

прізвище, ім'я та по батькові фізичної особи або представника юридичної особи (найменування юридичної особи);

номер рахунку, назву та адресу банківської установи, до якої зроблено внески.

Приймання заяв на участь в аукціоні закінчується за три дні до початку його проведення.

8. Покупцям до реєстрації надається право ознайомитися з майном, що підлягає реалізації, за його місцезнаходженням.

9. Реалізація майна на аукціоні здійснюється за наявності не менше двох покупців. Крім покупців, визнаних такими згідно із законодавством про приватизацію, покупцями можуть бути юридичні особи з часткою державної власності в майні понад 25 відсотків.

10. Для участі в аукціоні покупці одержують квитки, які повинні містити такі відомості:

номер, під яким покупець бере участь в аукціоні;

назву об'єкта (об'єктів), який підлягає реалізації;

умови проведення аукціону.

На аукціоні можуть бути присутні й інші особи за умови внесення вхідної плати. Розмір вхідної плати визначається організатором аукціону.

11. Аукціон проводиться безпосередньо ведучим (далі — ліцитатором). Якщо організатором аукціону є відповідний орган приватизації, ліцитатором може

бути представник юридичної особи, з якою органом приватизації укладено відповідну угоду.

До початку аукціону ліцитатор інформує про майно, що підлягає реалізації, та умови його продажу. Початком аукціону вважається момент оголошення початкової ціни реалізації.

Кожна наступна ціна, запропонована покупцями на аукціоні, повинна перевищувати попередню не менш як на 10 відсотків.

Якщо протягом трьох хвилин після оголошення останньої ціни не буде запропоновано вищої ціни, ліцитатор одночасно з ударом молотка оголошує про придбання майна особою, яка запропонувала найвищу ціну.

У разі коли протягом трьох хвилин після оголошення початкової ціни реалізації покупці не висловлюють бажання придбати майно за цією ціною, ліцитатор має право знизити її до рівня ціни, що задовольняє вимоги заставодержателя, передбачені статтею 19 Закону України «Про заставу».

Якщо після такого зниження ціни немає бажаючих придбати майно, аукціон припиняється.

12. Під час аукціону ведеться протокол, до якого заносяться:

початкова і остаточна ціна реалізації майна;

пропозиції покупців та відомості про покупця, який запропонував у ході аукціону найвищу ціну (далі — переможець аукціону).

Протокол підписується ліцитатором, переможцем аукціону (його представником) і в триденний термін надсилається організатору аукціону.

13. Залежно від результатів аукціону організатор аукціону зазначає у протоколі відповідні суми та номери рахунків, на які переможець аукціону повинен внести кошти за придбане майно згідно із статтею 25 Закону України «Про заставу», та затверджує протокол. Копія затвердженого протоколу видається переможцю аукціону.

Після затвердження протоколу кошти у розмірі 10 відсотків від початкової вартості реалізації майна у десятиденний термін повертаються організатором аукціону всім покупцям, за винятком переможця аукціону. Переможцю аукціону зазначені кошти зараховуються під час розрахунку із заставодержателем.

14. Аукціон може бути припинено і майно знято з продажу на вимогу будь-кого з покупців або організатора аукціону у разі невиконання вимог щодо змісту інформації, передбаченої пунктом 5 цього Положення, або порушення інших правил проведення аукціону, передбачених Положенням.

Зазначені порушення можуть бути підставою для визнання аукціону судом недійсним. Заява до суду про визнання аукціону недійсним може бути подана будь-ким з учасників аукціону, організатором аукціону, заставодавцем або заставодержателем.

15. Затверджений організатором аукціону протокол є підставою для внесення протягом 10 днів переможцем аукціону коштів за придбане майно на зазначені у протоколі рахунки.

Якщо переможець аукціону не внесе всієї суми протягом 10 днів, внесені ним до початку аукціону кошти йому не повертаються і зараховуються до відповідного бюджету.

16. Переможець аукціону в десятиденний термін після повного внесення коштів на обумовлені у протоколі рахунки подає організатору аукціону документи про внесення коштів.

З моменту подання переможцем аукціону зазначених документів внесені ним до початку аукціону кошти протягом п'яти днів перераховуються організатором аукціону заставодержателю.

У цей же термін організатор аукціону складає акт про проведений аукціон і подає його на затвердження суду, який прийняв рішення про звернення стягнення на заставлене майно, або нотаріусу, що вчинив виконавчий напис.

В акті зазначається:

ким, коли і де проводився аукціон;

перелік і коротка характеристика реалізованого майна;

початкова й остаточна ціна реалізації майна;

прізвище, ім'я та по батькові (назва юридичної особи), адреса покупця;

сума, внесена переможцем аукціону за придбане майно.

До акта додається список учасників аукціону.

Копії затвердженого суддею акта видаються переможцю та організатору аукціону.

На підставі акта (копії затвердженого суддею акта) про проведений аукціон нотаріус видає переможцю аукціону свідоцтво про придбання майна на аукціоні.

17. Аукціон вважається таким, що не відбувся, у разі:

відсутності покупців або наявності тільки одного покупця;

несплати переможцем аукціону у десятиденний термін повністю належної суми.

18. Якщо аукціон оголошено таким, що не відбувся, організатор аукціону повідомляє про це заставодержателя. Заставодержатель за згодою заставодавця має право залишити майно за собою за початковою ціною, про що повідомляє в п'ятиденний термін організатора аукціону.

У разі коли заставодавець такої згоди не дав або заставодержатель відмовився від прийняття заставленого майна, організатор аукціону призначає повторний аукціон не раніше, ніж через місяць з часу проведення першого аукціону.

Порядок проведення і підготовки аукціону, визначений цим Положенням, є обов'язковим у разі проведення повторного аукціону.

На повторному аукціоні початкова вартість майна за згодою заставодержателя може бути зменшена, але не більше ніж на 30 відсотків.

19. Якщо аукціон не відбувся двічі, організатор аукціону у п'ятиденний термін повертає виконавчі документи заставодержателю.

20. До набуття переможцем аукціону права власності на придбане на аукціоні майно відповідальність за його збереження в установленому порядку несе сторона, у якої згідно з договором застави майно знаходиться у володінні.

21. Спори, що виникають у процесі реалізації майна, вирішуються в судовому порядку.

КАБІНЕТ МІНІСТРІВ УКРАЇНИ
Постанова
від 22 вересня 1999 р. № 1744
м. Київ

Про затвердження Порядку накладення арешту на цінні папери[1]

Відповідно до статті 55 Закону України «Про виконавче провадження», Кабінет Міністрів України **ПОСТАНОВЛЯЄ**:

Затвердити Порядок накладення арешту на цінні папери (додається).

Прем'єр-міністр України В. ПУСТОВОЙТЕНКО

ЗАТВЕРДЖЕНО
Постановою Кабінету Міністрів України
від 22 вересня 1999 р. № 1744

ПОРЯДОК
накладення арешту на цінні папери

1. Цей Порядок визначає основні вимоги щодо накладання арешту на цінні папери під час виконавчого провадження відповідно до Закону України «Про виконавче провадження».

2. У цьому Порядку терміни «бездокументарна форма цінного паперу», «документарна форма цінного паперу», «зберігач», «знерухомлення цінних паперів», «реєстратор» вживаються у визначеннях, наведених у Законі України «Про Національну депозитарну систему та особливості електронного обігу цінних паперів в Україні».

3. Арешт на цінні папери застосовується:

для забезпечення збереження майна боржника у вигляді цінних паперів, яке підлягає наступній передачі стягувачу або реалізації;

на виконання рішення суду про конфіскацію майна боржника;

на виконання ухвали суду про накладення арешту на майно, що належить відповідачу.

4. Арешт може бути накладено на будь-які цінні папери незалежно від їх виду та форми випуску як одного власника, так і кількох співвласників.

5. Для накладення арешту на цінні папери державний виконавець відповідно до законодавства виносить окрему постанову або в постанові про відкриття виконавчого провадження зазначає факт накладення арешту на майно.

У разі накладення арешту на іменні цінні папери у документарній формі копія постанови надсилається реєстратору або емітенту, що веде реєстр влас-

---
[1] *Офіційний вісник України, 1999, № 38 (08.10.1999), ст. 1912*

ників іменних цінних паперів згідно із законодавством (далі — реєстроутримувач), а у разі накладення арешту на цінні папери, випущені у бездокументарній формі, та/або знерухомлені цінні папери — зберігачу, а також іншим особам, визначеним законодавством про виконавче провадження.

6. Цінні папери, на які накладено арешт, підлягають опису в порядку, передбаченому законодавством. У процесі проведення опису цінних паперів складається акт за встановленою формою, в якому зазначається їх вид, найменування випуску, категорія та кількість.

7. Виявлені під час опису іменні цінні папери у документарній формі та цінні папери на пред'явника у документарній формі, на які накладено арешт, підлягають обов'язковому вилученню та негайній передачі на зберігання до установ Національного банку. Крім того, іменні цінні папери у документарній формі обмежуються в обігу шляхом їх блокування реєстроутримувачем на особовому рахунку власника невідкладно після отримання копії відповідної постанови державного виконавця. Блокування полягає в припиненні реєстрації переходу права власності на іменні цінні папери, обтяжені зобов'язаннями.

8. Цінні папери, випущені у бездокументарній формі, та знерухомлені цінні папери, на які накладено арешт, обмежуються в обігу шляхом здійснення зберігачем відповідної облікової операції невідкладно після отримання копії постанови державного виконавця. У цьому разі частина або вся кількість цінних паперів на рахунку власника обмежується в обігу шляхом виконання відповідного облікового запису.

9. Зняття арешту на цінні папери провадиться на підставі окремої постанови або постанови про закриття виконавчого провадження, винесеної державним виконавцем згідно із законодавством.

10. Припинення обмежень в обігу цінних паперів, випущених у бездокументарній формі, знерухомлених цінних паперів та іменних цінних паперів у документарній формі здійснюється відповідно зберігачем або реєстроутримувачем невідкладно після отримання відповідної постанови щодо зняття арешту на цінні папери.

11. У разі зняття арешту на цінні папери у документарній формі, що були вилучені та передані на зберігання до установ Національного банку, такі папери негайно повертаються власнику державним виконавцем.

ПРО ЗАТВЕРДЖЕННЯ ІНСТРУКЦІЇ ПРО ПРОВЕДЕННЯ ВИКОНАВЧИХ ДІЙ[1]

Наказ Міністерства юстиції України
від 15 грудня 1999 року № 74/5
Зареєстровано в Міністерстві юстиції України
15 грудня 1999 р. за № 865/4158

Із змінами і доповненнями, внесеними
наказами Міністерства юстиції України
від 4 грудня 2000 року № 62/5,
від 9 січня 2001 року № 2/5,
від 4 травня 2001 року № 28/5

На виконання Закону України «Про виконавче провадження» **НАКАЗУЮ**:

1. Затвердити Інструкцію про проведення виконавчих дій (додається) та ввести її в дію з 1 січня 2000 року.

2. Заступнику Міністра — директору Департаменту державної виконавчої служби Тертичному В. Г. довести зазначену Інструкцію до відома підпорядкованих відділів державної виконавчої служби та забезпечити контроль за її виконанням.

3. Визнати такою, що не застосовується на території України, Інструкцію про виконавче провадження, затверджену наказом Міністра юстиції СРСР від 15 листопада 1985 року № 22.

Міністр юстиції С. Р. Станік

ЗАТВЕРДЖЕНО
Наказом Міністерства юстиції України
15 грудня 1999 р. № 74/5
Зареєстровано в Міністерстві юстиції України
15 грудня 1999 р. за № 865/4158

ІНСТРУКЦІЯ ПРО ПРОВЕДЕННЯ ВИКОНАВЧИХ ДІЙ

Ця Інструкція розроблена на виконання Закону України «Про виконавче провадження» (далі — Закон), визначає умови та порядок виконання рішень судів та інших органів (посадових осіб), що відповідно до Закону, інших нормативно-правових актів підлягають примусовому виконанню в разі невиконання їх у добровільному порядку.

[1] *Офіційний вісник України, 1999, № 51 (06.01.2000), ст. 2563*

1. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

1.1. За правилами, викладеними в цій Інструкції, підлягають виконанню:

рішення, ухвали й постанови судів у цивільних справах;

вироки, ухвали й постанови судів у кримінальних справах у частині майнових стягнень;

вироки судів у частині позбавлення права займати певні посади або займатися певною діяльністю;

постанови судів у частині майнових стягнень у справах про адміністративні правопорушення;

мирові угоди, затверджені судом;

рішення, ухвали, постанови арбітражних судів;

виконавчі написи нотаріусів;

рішення Конституційного Суду України у випадках, передбачених законом;

не сплачені в строк платіжні вимоги, акцептовані платником;

рішення третейських судів відповідно до законів України;

рішення комісій по трудових спорах;

постанови, винесені органами (посадовими особами), уповноваженими законом розглядати справи про адміністративні правопорушення у випадках, передбачених законом;

рішення іноземних судів і арбітражів у передбачених законом випадках;

рішення державних органів, прийняті з питань володіння і користування культовими будівлями та майном;

рішення Антимонопольного комітету та його територіальних відділень у передбачених законом випадках;

постанови державного виконавця про виконавчий збір та накладення штрафу;

рішення інших державних та недержавних органів у випадках, передбачених законом.

1.2. Провадження примусового виконання рішень судів та інших органів (посадових осіб) (далі - рішення) здійснюється відповідно до Закону, інших нормативно-правових актів та цієї Інструкції.

1.3. Виконавчими документами є:

виконавчі листи, що видаються на підставі: рішень, вироків, ухвал, постанов судів загальної юрисдикції; рішень іноземних судів та арбітражів, якщо вони визнані й допущені для виконання на території України у встановленому законодавством порядку;

ухвали судів у випадках, передбачених законом;

ухвали судів загальної юрисдикції про затвердження мирових угод;

накази, що видаються на підставі рішень, ухвал, постанов арбітражних судів;

виконавчі написи нотаріусів;

рішення Конституційного Суду України у випадках, передбачених законом;

не сплачені в строк платіжні вимоги, акцептовані платником;

посвідчення, що видаються на підставі рішень комісій по трудових спорах;

постанови, винесені органами (посадовими особами), уповноваженими законом розглядати справи про адміністративні правопорушення у випадках, передбачених законом;

рішення Антимонопольного комітету та його територіальних відділень у передбачених законом випадках;

постанови державного виконавця про виконавчий збір та накладення штрафу;

рішення інших державних та недержавних органів у випадках, передбачених законом.

1.4. У виконавчому документі повинні бути зазначені:

назва документа, дата видачі та найменування органу, посадової особи, що видали виконавчий документ;

дата й номер рішення, за яким видано виконавчий документ;

найменування стягувача й боржника, їх адреси, дата й місце народження боржника та його місце роботи (для фізичних осіб), номери рахунків у кредитних установах (для юридичних осіб);

резолютивна частина рішення;

дата набрання чинності рішенням;

строк пред'явлення виконавчого документа до виконання.

Виконавчий документ має бути підписаний уповноваженою особою і скріплений печаткою.

Законом можуть бути встановлені також інші вимоги до виконавчих документів.

1.5. Державний виконавець уживає заходів примусового виконання, якщо боржник не виконує добровільно рішення у встановлений виконавцем строк відповідно до статті 24 Закону.

Заходами примусового виконання рішень є:

звернення стягнення на грошові кошти боржника;

звернення стягнення на інші види майна боржника;

звернення стягнення на заробітну плату (заробіток), доходи, пенсію, стипендію боржника;

вилучення в боржника й передача стягувачеві певних предметів, зазначених у рішенні;

відібрання дитини;

інші заходи, передбачені рішенням.

1.6. Вимоги державного виконавця щодо виконання зазначених у пункті 1.1 цієї Інструкції рішень є обов'язковими для всіх органів, організацій, посадових осіб, громадян і юридичних осіб на території України.

Державному виконавцю у встановлений ним строк мають бути надані безкоштовно документи або їх копії, потрібні для здійснення його повноважень.

Невиконання законних вимог державного виконавця тягне за собою відповідальність, передбачену статтею 88 Закону.

1.7. Бланки документів виконавчого провадження та бланки для копій документів виконавчого провадження

1.7.1. Зразки та технічні описи бланків документів виконавчого провадження та бланків для копій документів виконавчого провадження (далі – бланки та бланки для копій) затверджуються Міністерством юстиції України відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 19.04.93 № 283 «Про встановлення порядку виготовлення бланків цінних паперів і документів суворого обліку» (зі змінами та доповненнями).

1.7.2. З використанням бланків складаються такі документи виконавчого провадження:

акт опису й арешту майна (додаток 21);

постанова про арешт майна боржника та оголошення заборони на його відчуження (додаток 26);

акт вилучення у боржника предметів, зазначених у рішенні суду, та передачі їх стягувачу (додаток 29);

квитанційна книжка (додаток 30);

розпорядження (додаток 33).

1.7.3. Копії акта опису й арешту майна (додаток 21-1), постанови про арешт майна боржника та оголошення заборони на його відчуження (додаток 26-1), акта вилучення у боржника предметів, зазначених у рішенні суду, та передачі їх стягувачу (додаток 29-1) складаються з використанням бланків для копій.

1.7.4. Документи та копії документів виконавчого провадження, передбачені пунктами 1.7.2, 1.7.3 та складені без використання бланків або бланків для копій, вважаються недійсними.

(Інструкцію доповнено пунктом 1.7 згідно з наказом Міністерства юстиції України від 04.12.2000 р. № 62/5, Пункт 1.7 в редакції наказу Міністерства юстиції України від 04.05.2001 р. № 28/5)

2. УЧАСНИКИ ВИКОНАВЧОГО ПРОВАДЖЕННЯ

2.1. Учасники виконавчого провадження та особи, які залучаються до проведення виконавчих дій, їх права та обов'язки

2.1.1. Учасниками виконавчого провадження є державний виконавець, сторони, їхні представники, експерти, спеціалісти, перекладачі.

Для проведення виконавчих дій державним виконавцем у разі потреби залучаються поняті, працівники органів внутрішніх справ, представники органів опіки і піклування, представники органів і установ освіти, медичні працівники, а також представники інших органів і установ у порядку, встановленому Законом та цією Інструкцією.

2.1.2. Загальні права і обов'язки державних виконавців у виконавчому провадженні визначені статтею 5 Закону. Державний виконавець зобов'язаний використовувати надані йому законом та передбачені цією Інструкцією права і обов'язки в точній відповідності до закону, не допускати у своїй діяльності порушення прав та законних інтересів громадян і юридичних осіб, роз'яснювати

особам, які беруть участь у виконавчому провадженні або залучаються до проведення виконавчих дій, їх права.

2.1.3. Сторонами у виконавчому провадженні є стягувач і боржник.

Стягувачем може бути фізична або юридична особа, на користь чи в інтересах якої видано виконавчий документ. Боржником може бути фізична або юридична особа, яка зобов'язана за рішенням учинити певні дії (передати майно, виселитись з приміщення, виконати інші обов'язки, передбачені рішенням) або утриматися від їх учинення.

У виконавчому провадженні можуть брати участь кілька стягувачів або боржників. Кожен з них щодо іншої сторони має право брати участь у виконавчому провадженні самостійно або доручити участь у виконавчому провадженні одному із співучасників.

У разі вибуття однієї зі сторін (смерть громадянина, реорганізація юридичної особи тощо) державний виконавець зобов'язаний своєю постановою (додаток 1) здійснити заміну цієї сторони її правонаступником, визначеним відповідно до чинного законодавства. Для правонаступника всі дії, вчинені до його вступу у виконавче провадження, обов'язкові в тій мірі, в якій вони були б обов'язковими для сторони, яку правонаступник замінив.

Заміна сторони виконавчого провадження її правонаступником здійснюється на підставі документів, якими правонаступник визначений.

Такими документами є:

рішення суду (арбітражного суду);

статут;

свідоцтво про право на спадщину;

інші документи у передбачених законодавством випадках.

2.1.4. Сторони та інші учасники виконавчого провадження мають право знайомитись з матеріалами виконавчого провадження, робити з них виписки, знімати копії, подавати додаткові матеріали, заявляти клопотання, брати участь у провадженні виконавчих дій, давати усні й письмові пояснення в процесі виконавчих дій, висловлювати свої доводи, міркування з усіх питань, що виникають у ході виконавчого провадження, заперечувати проти клопотань, доводів та міркувань інших учасників виконавчого провадження, заявляти відводи у випадках, передбачених Законом, оскаржувати дії (бездіяльність) державного виконавця з питань виконавчого провадження та користуватись іншими правами, наданими Законом.

Стягувач має право подати заяву про видачу дубліката виконавчого документа, про поновлення строку пред'явлення виконавчого документа до виконання, про відмову від стягнення й повернення виконавчого документа.

Сторони можуть подати письмові заперечення проти розрахунку державного виконавця щодо розподілу коштів між стягувачами, укласти мирову угоду, яка затверджується судом, оспорювати належність майна і його оцінку.

2.2. Участь у виконавчому провадженні експерта або спеціаліста

2.2.1. Для з'ясування та роз'яснення питань, що виникають при здійсненні виконавчого провадження й потребують спеціальних знань, державний виконавець

з власної ініціативи або за заявою сторін призначає своєю постановою (додаток 2) експерта або спеціаліста, а при потребі – кількох спеціалістів або експертів.

Як експерт або спеціаліст може бути запрошена будь-яка дієздатна особа, яка має потрібні знання, кваліфікацію, досвід роботи у відповідній галузі. Експерт має бути віднесеним до Реєстру атестованих судових експертів державних і підприємницьких структур та громадян.

Експерт або спеціаліст зобов'язаний дати письмовий висновок з питань, що поставлені йому державним виконавцем, а також давати усні пояснення та рекомендації щодо дій, які виконуються в його присутності.

2.2.2. Експерт або спеціаліст має право на винагороду за надані ним послуги, розмір якої визначає начальник відповідного відділу державної виконавчої служби за розрахунком, поданим експертом або спеціалістом (але не більше ніж передбачено Інструкцією про порядок і розміри відшкодування витрат та виплати винагороди особам, що викликаються до органів дізнання, попереднього слідства, прокуратури, державної виконавчої служби, суду або до органів, у провадженні яких перебувають справи про адміністративні правопорушення, та виплати державним науково-дослідним установам судової експертизи за виконання їх працівниками функцій експертів і спеціалістів, затвердженою постановою Кабінету Міністрів України від 1 липня 1996 року № 710). Ця винагорода та інші витрати на проведення експертизи належать до витрат, пов'язаних із здійсненням виконавчих дій. Про виплату винагороди державний виконавець виносить постанову, яка затверджується начальником відділу державної виконавчої служби (додаток 3).

2.2.3. За відмову або ухилення від дачі висновку чи за дачу завідомо неправдивого висновку експерт несе відповідальність, передбачену законом, про що він має бути попереджений державним виконавцем.

2.3. Участь у виконавчому провадженні перекладача

2.3.1. У разі потреби під час провадження виконавчих дій державний виконавець або сторони (їх представники) можуть запросити перекладача. Перекладачем може бути будь-яка дієздатна особа, що володіє мовами, знання яких необхідні для перекладу. Особі, якій потрібні послуги перекладача, державний виконавець надає строк для його запрошення (від 3 до 5 днів). Якщо зазначена особа не забезпечить участі перекладача у визначений строк, то його може призначити своєю постановою (додаток 4) державний виконавець.

2.3.2. Перекладач має право на винагороду за виконану роботу, про що державний виконавець виносить постанову (додаток 3) на підставі кошторису, який повинен подати перекладач. Ця постанова затверджується начальником відповідного відділу державної виконавчої служби. Винагорода виплачується в розмірі, не більшому, ніж передбачено Інструкцією про порядок і розміри відшкодування витрат та виплати винагороди особам, що викликаються до органів дізнання, попереднього слідства, прокуратури, державної виконавчої служби, суду або до органів, у провадженні яких перебувають справи про

адміністративні правопорушення, та виплати державним науково-дослідним установам судової експертизи за виконання їх працівниками функцій експертів і спеціалістів, затвердженою постановою Кабінету Міністрів України від 1 липня 1996 року № 710.

2.3.3. Особа, яка запрошується державним виконавцем до участі у виконавчому провадженні, повинна надати документ, який підтверджує, що вона володіє мовами, знання яких необхідні для перекладу.

2.3.4. У разі завідомо неправильного перекладу, а також за відмову виконати обов'язки перекладача особа несе відповідальність відповідно до закону, про що вона має бути попереджена державним виконавцем.

2.4. Залучення понятих до провадження виконавчих дій

2.4.1. Виконавчі дії можуть провадитися в присутності понятих.

Присутність понятих обов'язкова при вчиненні виконавчих дій, пов'язаних із примусовим входженням до нежитлових приміщень і сховищ, в яких зберігається майно боржника, на яке звернено стягнення, або майно стягувача, яке має бути повернене йому в натурі; примусовим входженням до житлових будинків, квартир для забезпечення примусового виселення та вселення в них; примусовим входженням до будинків, квартир та інших приміщень, в яких перебуває дитина, яка має бути передана іншим особам відповідно до рішення суду; при проведенні огляду, арешту, вилученні й передачі майна.

Як поняті можуть бути запрошені будь-які дієздатні громадяни, які не мають особистого зацікавлення в провадженні виконавчих дій і не пов'язані між собою або з учасниками виконавчого провадження родинними зв'язками, підлеглістю чи підконтрольністю. Кількість понятих при вчиненні виконавчих дій не може бути менше двох.

2.4.2. Понятий має право знати, для участі в провадженні яких виконавчих дій його запрошено, на підставі якого виконавчого документа вони здійснюються, а також робити зауваження з приводу вчинення виконавчих дій. Зауваження понятого підлягають занесенню до акта відповідної виконавчої дії. Понятий зобов'язаний засвідчити факт, зміст і результати виконавчих дій, під час проведення яких він був присутній. Перед початком виконавчих дій державний виконавець роз'яснює їх права і обов'язки.

2.4.3. Поняті мають право на компенсацію витрат, пов'язаних із виконанням обов'язків понятих. Зазначені витрати належать до витрат на проведення виконавчих дій.

Компенсацію громадянам витрат, пов'язаних із виконанням обов'язків понятих, слід проводити із розрахунку середньоденного заробітку за місцем роботи, а громадянам, які не працюють, - із розрахунку середньоденного заробітку, розрахованого за середньомісячною заробітною платою для даної місцевості.

2.5. Підстави та порядок відводу державного виконавця, експерта, спеціаліста визначаються статтею 17 Закону. Про відвід державного виконавця, експерта, спеціаліста виноситься постанова (додатки 20 та 25).

3. ВІДКРИТТЯ ВИКОНАВЧОГО ПРОВАДЖЕННЯ

3.1. Підстави для відкриття виконавчого провадження

Державний виконавець відкриває виконавче провадження:

за заявою стягувача або його представника про примусове виконання рішення, зазначеного в пункті 1.1 цієї Інструкції, на підставі виконавчого документа;

за заявою прокурора в разі представництва інтересів громадянина або держави в суді;

при надходженні виконавчих документів: із судів щодо справ про стягнення аліментів, про відшкодування збитків, завданих злочином, про відшкодування шкоди, заподіяної каліцтвом чи іншим ушкодженням здоров'я або втратою годувальника, про стягнення грошових сум з посадових осіб, винних у незаконному звільненні чи переведенні працівників або в невиконанні рішення суду про поновлення на роботі, про конфіскацію майна, а також про стягнення сум до державного бюджету; із відділів державної виконавчої служби та інших органів (посадових осіб), яким згідно з законом надане право приймати рішення, що підлягають примусовому виконанню, у разі невиконання їх у добровільному порядку;

в інших випадках, передбачених законом.

3.2. Місце виконання рішення

3.2.1. Виконавчі дії проводяться державним виконавцем відповідного відділу Державної виконавчої служби, який розташований:

за місцем проживання, роботи боржника — фізичної особи або за місцезнаходженням його майна;

за місцезнаходженням постійно діючого керівного органу або майна боржника – юридичної особи;

за місцем здійснення певних дій, які зобов'язаний вчинити боржник за відповідним рішенням суду або іншого органу (посадової особи).

3.2.2. Якщо в процесі виконавчого провадження державному виконавцеві стало відомо, що змінилося місце проживання чи місцезнаходження боржника, місце його роботи або з'ясувалося, що на території, на яку поширюються функції відділу державної виконавчої служби, майно боржника, на яке можна звернути стягнення, відсутнє, однак належне боржнику майно перебуває на території іншого відділу державної виконавчої служби, то державний виконавець негайно складає про це відповідний акт (додаток 5).

Виконавчий документ разом з копією акта не пізніше наступного дня державний виконавець зобов'язаний надіслати до відділу державної виконавчої служби за новим місцем проживання боржника, місцем його роботи чи за місцезнаходженням майна боржника, про що одночасно, в копії супровідного листа, повідомляє стягувача та орган, який видав виконавчий документ. Супровідний лист про направлення виконавчого документа за належністю підписує начальник відповідного відділу державної виконавчої служби.

3.2.3. Якщо в процесі виконання стало відомо, що майна боржника для задоволення вимог стягувача недостатньо, однак належне боржнику майно перебуває на території іншого відділу державної виконавчої служби і при цьому зволікання вчинення виконавчих дій створює загрозу невиконання рішення, то державний виконавець негайно складає про це відповідний акт та звертається до начальника відповідного відділу державної виконавчої служби, якому підпорядковується, з доповідною запискою стосовно порушення перед начальником Головного управління Міністерства юстиції України в Автономній Республіці Крим, обласних, Київського та Севастопольського міських управлінь юстиції питання про надання дозволу на проведення виконавчих дій на території, на яку не поширюються функції відділу державної виконавчої служби.

Начальник відділу державної виконавчої служби, після проведення відповідної перевірки, не пізніше наступного дня з часу одержання доповідної записки, звертається з поданням до начальника Головного управління юстиції Міністерства юстиції в Автономній Республіці Крим, начальників обласних, Київського та Севастопольського міських управлінь юстиції про надання дозволу на проведення виконавчих дій на території, на яку не поширюються функції відділу державної виконавчої служби. До подання додаються копії документів, що підтверджують потребу провадження таких виконавчих дій.

Начальником Головного управління юстиції Міністерства юстиції України в Автономній Республіці Крим, начальниками обласних, Київського та Севастопольського міських управлінь юстиції рішення щодо подання начальника відділу державної виконавчої служби повинно бути прийняте на протязі 3 днів з дня його надходження.

При задоволенні подання начальник Головного управління юстиції Міністерства юстиції України в Автономній Республіці Крим, начальники обласних, Київського та Севастопольського міських управлінь юстиції видають наказ, яким надають відділу державної виконавчої служби право вчиняти виконавчі дії на території району (районів) у межах відповідно Автономної Республіки Крим, областей, міст Києва та Севастополя.

3.2.4. Для здійснення виконавчих дій на території іншого району (районів) за межами Автономної Республіки Крим, областей, міст Києва та Севастополя начальник Головного управління юстиції Міністерства юстиції України в Автономній Республіці Крим, начальники обласних, Київського та Севастопольського міських управлінь юстиції протягом 3 днів з дня надходження подання начальника районного (міського) відділу державної виконавчої служби звертаються з поданням до Міністра юстиції України про надання права відділу державної виконавчої служби вчиняти виконавчі дії на території, на яку не поширюються його функції, в межах України. До подання приєднуються копії документів, що підтверджують потребу провадження таких виконавчих дій.

Департамент державної виконавчої служби Міністерства юстиції України протягом 3 днів з часу надходження подання вирішує питання про надання відділу державної виконавчої служби права вчиняти виконавчі дії на території

району (районів) Автономної Республіки Крим, областей, міст Києва та Севастополя, на яку не поширюються його функції, та готує проекти наказів, які подаються Міністру юстиції України для затвердження.

Копія наказу про надання права відділу державної виконавчої служби вчиняти виконавчі дії на іншій території доводиться до відома відповідно Головного управління юстиції Міністерства юстиції України в Автономній Республіці Крим, обласних, Київського, Севастопольського міських управлінь юстиції, на території яких будуть проводитись такі дії.

3.2.5. Відповідні територіальні відділи державної виконавчої служби сприяють державному виконавцеві, який вчиняє виконавчі дії на їхній території.

3.3. Строки пред'явлення виконавчих документів до виконання

3.3.1. Виконавчі документи можуть бути пред'явлені до виконання в такі строки:

виконавчі листи та інші судові документи — протягом трьох років;

накази арбітражних судів — протягом трьох місяців;

посвідчення комісій по трудових спорах — протягом трьох місяців;

постанови органів (посадових осіб), уповноважених розглядати справи про адміністративні правопорушення, – протягом трьох місяців;

інші виконавчі документи — протягом року, якщо інше не встановлено законом.

3.3.2. Строки, зазначені в абзаці першому цього пункту, встановлюються:

для виконання рішень і вироків судів у частині майнових стягнень — з наступного дня після набрання рішенням законної сили чи закінчення строку, встановленого в разі відстрочки чи розстрочки виконання рішення, а у випадках, коли рішення підлягає негайному виконанню, — з наступного дня після його постановлення;

для виконання рішень арбітражних судів — з наступного дня після набрання рішенням законної сили;

для виконання постанов органів (посадових осіб), уповноважених розглядати справи про адміністративні правопорушення, — з дня винесення відповідної постанови;

для виконання рішень комісій по трудових спорах — з дня видачі посвідчення на примусове виконання рішення.

3.3.3. Щодо інших виконавчих документів строк пред'явлення їх до виконання встановлюється з наступного дня після їх видачі, якщо інше не встановлено законом.

3.3.4. Рішення про стягнення періодичних платежів (у справах про стягнення аліментів, про відшкодування шкоди в разі ушкодження здоров'я тощо) можуть бути пред'явлені для виконання протягом усього періоду, на який присуджені платежі.

Строки пред'явлення виконавчих документів до виконання встановлюються для кожного платежу окремо.

3.4. Переривання строку давності пред'явлення виконавчих документів до виконання

3.4.1. Строки пред'явлення виконавчого документа до виконання перериваються:

пред'явленням виконавчого документа до виконання;

частковим виконанням рішення боржником з підтверджувальними документами про часткове виконання рішення.

3.4.2. Після переривання строку пред'явлення виконавчого документа до виконання перебіг строку поновлюється. Час, що минув до переривання строку, до нового строку не зараховується.

У разі повернення виконавчого документа стягувачу у зв'язку з неможливістю його повного або часткового виконання строк пред'явлення виконавчого документа до виконання після перерви встановлюється з дня повернення виконавчого документа стягувачу.

3.5. Поновлення пропущеного строку для пред'явлення виконавчого документа до виконання

3.5.1. Державний виконавець відмовляє в прийнятті до провадження виконавчих документів, строк пред'явлення для примусового виконання яких минув, про що протягом 3 днів з дня надходження державному виконавцю документів виносить відповідну постанову (додаток 6). Копія постанови надсилається або вручається стягувачу, боржнику та органу (посадовій особі), який видав виконавчий документ.

3.5.2. Стягувач, який пропустив строк пред'явлення виконавчого листа або іншого судового документа до виконання, має право звернутись із заявою про поновлення пропущеного строку до суду, який видав відповідний документ, або до суду за місцем виконання.

Щодо інших виконавчих документів пропущені строки поновленню не підлягають.

3.6. Прийняття виконавчих документів до виконання

3.6.1. Державний виконавець зобов'язаний прийняти до виконання виконавчий документ і відкрити виконавче провадження, якщо не закінчився строк пред'явлення виконавчого документа до виконання і цей документ відповідає вимогам статті 19 Закону.

Виконавчі документи, що не відповідають вимогам згаданої статті Закону, а також ті, що повернулися з підприємств, установ, організацій та ін., де провадилися стягнення з заробітку чи інших доходів боржника, як виконані направляються відділом державної виконавчої служби до суду чи органу (посадовій особі), що видав даний виконавчий документ. У разі помилкового надходження виконавчих документів (не за територіальністю) державний виконавець виносить постанову про відмову у відкритті виконавчого провадження (додаток 6).

3.6.2. Державний виконавець у 3-денний строк з дня надходження до нього виконавчого документа виносить постанову про відкриття виконавчого прова-

дження (додаток 7). У постанові державний виконавець установлює строк для добровільного виконання рішення, який не може перевищувати 7 днів, а рішень про примусове виселення — 15 днів, та попереджає боржника про примусове виконання рішення після закінчення встановленого строку зі стягненням з нього виконавчого збору і витрат, пов'язаних з провадженням виконавчих дій. При цьому вказується дата виконання.

Копія постанови про відкриття виконавчого провадження не пізніше наступного дня надсилається стягувачу, боржнику та органу (посадовій особі), який видав виконавчий документ.

3.6.3. Якщо зволікання у вчиненні виконавчих дій створює загрозу невиконання рішення, то державний виконавець за заявою стягувача або з власної ініціативи, з метою забезпечення виконання рішення щодо майнових стягнень одночасно з винесенням постанови про відкриття виконавчого провадження описує майно боржника й накладає на нього арешт, про що зазначається в цій постанові.

Якщо в постанові зазначено потребу опису майна, то копія такої постанови вручається боржнику при проведенні опису майна.

3.6.4. Постанова про відкриття виконавчого провадження може бути оскаржена сторонами начальнику відповідного відділу державної виконавчої служби або до відповідного суду в 10-денний строк.

3.7. Строки здійснення виконавчого провадження

3.7.1. Виконавець зобов'язаний провести виконавчі дії та виконати рішення, не пов'язані з реалізацією майна боржника, не пізніше ніж у двомісячний строк з дня надходження виконавчого документа до державного виконавця. Продовження зазначеного строку можливе лише у випадках, передбачених Законом (зупинення виконавчого провадження, звернення до суду з питань відстрочки, розстрочки виконання, змін способу й порядку виконання та ін.).

3.7.2. Якщо рішення підлягає негайному виконанню, то державний виконавець відкриває виконавче провадження не пізніше наступного дня після одержання виконавчого документа.

3.8. Відмова у відкритті виконавчого провадження

3.8.1. Державний виконавець відмовляє у відкритті виконавчого провадження в разі:

пропуску встановленого строку пред'явлення документів до виконання;

неподання виконавчого документа про виконання рішення, зазначеного в пункті 1.1 цієї Інструкції (наприклад, подання судового рішення без виконавчого листа або наказу, у випадках, коли передбачена видача останніх);

помилкового надходження виконавчого документа (не за територіальністю);

наявності інших обставин, передбачених законом, які виключають здійснення виконавчого провадження.

Про відмову у відкритті виконавчого провадження державний виконавець виносить постанову, яку не пізніше наступного дня надсилає заявникові (додаток 6).

3.8.2. Постанова про відмову у відкритті виконавчого провадження може бути оскаржена заявником начальнику відповідного відділу державної виконавчої служби або до відповідного суду в 10-денний строк з моменту її одержання.

3.9. Відкладення виконавчого провадження

3.9.1. Державний виконавець у разі невідповідності виконавчого документа вимогам, передбаченим статтею 19 Закону, повертає виконавчий документ у 3-денний строк органу (посадовій особі), який його видав, про що виносить постанову про відкладення відкриття виконавчого провадження та повідомляє заявника (додаток 8).

У постанові зазначається, на якій підставі повертається виконавчий документ, і встановлюється строк (від 3 до 5 днів) для усунення порушень. Копія постанови надсилається заявнику та органу (посадовій особі), який видав цей документ. У цій постанові вказується, що в разі неусунення порушень у визначений термін, провадження вважається не відкритим.

У разі усунення допущених порушень у встановлений строк виконавчий документ вважається поданим у день первісного надходження.

Порушення встановленого строку не перешкоджає повторному направленню виконавчого документа державному виконавцю в загальному порядку.

3.9.2. Постанова про відкладення відкриття виконавчого провадження може бути оскаржена начальнику відповідного відділу державної виконавчої служби або до відповідного суду заявником у 10-денний строк з моменту її одержання.

3.10. Роз'яснення рішень, які підлягають примусовому виконанню

3.10.1. Якщо резолютивна частина рішення, викладена у виконавчому документі, є незрозумілою, то державний виконавець має право звернутись до суду (в тому числі арбітражного суду) або іншого органу (посадової особи), які видали виконавчий документ, із заявою про роз'яснення відповідного рішення чи змісту документа.

Суд або інший орган (посадова особа), які видали виконавчий документ, зобов'язані розглянути заяву державного виконавця в 10-денний строк з дня її надходження і, при потребі, дати відповідне роз'яснення рішення, не змінюючи його змісту.

3.10.2. У строки здійснення виконавчих дій не враховується термін, з якого державний виконавець звернувся до суду або іншого органу (посадової особи) про роз'яснення рішення до моменту надходження роз'яснення у відділ державної виконавчої служби.

4. ПОРЯДОК ТА УМОВИ ЗДІЙСНЕННЯ ВИКОНАВЧОГО ПРОВАДЖЕННЯ

4.1. Добровільне виконання рішень

4.1.1. Державний виконавець, починаючи виконувати рішення, повинен пересвідчитись, чи отримана боржником копія постанови про відкриття виконав-

чого провадження і чи здійснені ним дії, спрямовані на добровільне виконання рішення у встановлений постановою строк.

При цьому до отримання відомостей про одержання боржником копії постанови для захисту прав стягувача державний виконавець може вжити заходів щодо забезпечення виконання.

Постанова про відкриття виконавчого провадження вважається врученою боржнику за адресою, зазначеною у виконавчому документі, за умов, передбачених для вручення судових повісток.

4.1.2. У разі добровільного, повного або часткового виконання рішення боржником державний виконавець складає про це акт, який підписується стягувачем і боржником або підтверджується відповідним документом.

4.1.3. Якщо боржник у встановлений строк добровільно не виконав рішення повністю або частково, то державний виконавець невідкладно розпочинає його примусове виконання в межах строку, передбаченого статтею 25 Закону.

4.1.4. Добровільне виконання рішень не поширюється на виконавчі документи про конфіскацію майна, про стягнення матеріальних збитків з боржників, які відбувають покарання в місцях позбавлення волі, про накладення арешту на майно для забезпечення позовних вимог, про стягнення періодичних платежів, якщо відоме місце роботи боржника, та в інших, передбачених чинним законодавством, випадках.

4.2. Час провадження виконавчих дій

4.2.1. Виконавчі дії провадяться державним виконавцем в робочі дні не раніше 6-ї години і не пізніше 22-ї години. Конкретний час проведення виконавчих дій визначається державним виконавцем. Сторони виконавчого провадження мають право пропонувати зручний для них час проведення виконавчих дій.

4.2.2. Проведення виконавчих дій у неробочі та святкові дні, встановлені законодавством, допускається лише у випадках, коли зволікання неможливе, або в разі, коли вони не можуть бути здійснені в інші дні з вини боржника, і лише за погодженням з начальником відповідного відділу державної виконавчої служби.

Проведення виконавчих дій у нічний час допускається з дозволу начальника відповідного відділу державної виконавчої служби й лише у випадках, коли невиконання рішення створює загрозу життю чи здоров'ю громадян.

4.2.3. Для проведення виконавчих дій у неробочі та святкові дні або в нічний час державним виконавцем виноситься постанова, яка письмово затверджується начальником відділу державної виконавчої служби (додаток 3).

4.3. Відкладення провадження виконавчих дій

4.3.1. Державний виконавець відкладає провадження виконавчих дій на підставі ухвали суду.

4.3.2. За наявності обставин, що перешкоджають провадженню виконавчих дій, державний виконавець може відкласти виконавчі дії за заявою стягувача

або за заявою боржника, або з власної ініціативи на строк до 10 днів. Про відкладення провадження виконавчих дій державний виконавець виносить відповідну постанову (додаток 9), про що негайно повідомляє сторони, суд або інший орган, який видав виконавчий документ.

4.3.3. Постанова про відкладення провадження виконавчих дій може бути оскаржена начальнику відповідного відділу державної виконавчої служби або до суду в 3-денний строк.

4.4. Відстрочка або розстрочка виконання, зміна способу і порядку виконання рішення

4.4.1. За наявності обставин, що ускладнюють виконання рішення або роблять його неможливим, державний виконавець за власною ініціативою або за заявою сторін, а також самі сторони мають право звернутися до суду чи іншого органу (посадової особи), який видав виконавчий документ, із заявою про відстрочку або розстрочку виконання, а також про зміну способу й порядку виконання.

4.4.2. Рішення суду чи іншого органу (посадової особи) про відстрочку або розстрочку виконання, зміну способу й порядку виконання має бути прийнято в 10-денний строк і може бути оскаржено у встановленому порядку.

4.5. Виконавче провадження підлягає обов'язковому зупиненню у випадках:

смерті стягувача або боржника, оголошення померлим чи визнання безвісно відсутнім стягувача або боржника, або припинення існування сторони - юридичної особи, якщо установлені судом правовідносини допускають правонаступництво;

визнання стягувача або боржника недієздатним;

проходження боржником строкової військової служби в Збройних Силах України та інших військових формуваннях, якщо за умовами служби провадження виконавчих дій неможливе, чи на прохання стягувача, який проходить строкову військову службу в Збройних Силах України або інших військових формуваннях;

оспорювання боржником виконавчого документа в судовому порядку, якщо таке допускається законом. При цьому, боржник має надати письмове повідомлення суду про надходження скарги;

прийняття судом до розгляду скарги на дії органів (посадових осіб), уповноважених розглядати справи про адміністративні правопорушення. При цьому, боржник має надати письмове повідомлення суду про надходження скарги;

винесення постанови про зупинення виконання відповідного рішення посадовою особою, якій законом надане таке право;

подання до суду позову про виключення майна з опису. При цьому, боржник має надати письмове повідомлення суду про надходження позовної заяви;

порушення арбітражним судом провадження у справі про банкрутство боржника.

4.6. Виконавче провадження може бути зупинено в разі:

звернення державного виконавця до суду або іншого органу (посадової особи), які видали виконавчий документ, із заявою про роз'яснення рішення, що підлягає виконанню;

прохання боржника, який проходить строкову службу в складі Збройних Сил України чи інших передбачених законом військових формувань;

перебування боржника в тривалому службовому відрядженні;

перебування боржника на лікуванні в стаціонарному лікувальному закладі;

подання скарги на дії державного виконавця або на відмову в його відводі;

оголошення розшуку боржника, його майна або розшуку дитини;

перебування боржника або стягувача у відпустці за межами населеного пункту, де вони проживають.

4.7. Порядок і строки зупинення виконавчого провадження

4.7.1. Державний виконавець виносить вмотивовану постанову про зупинення виконавчого провадження (додаток 10) з підстав, передбачених у пунктах 4.5 та 4.6 Інструкції, яка затверджується начальником відповідного відділу державної виконавчої служби. Копія постанови надсилається в 3-денний строк сторонам та суду або іншому органу (посадовій особі), які видали виконавчий документ.

4.7.2. Виконавче провадження зупиняється:

у випадках смерті стягувача або боржника, оголошення померлим чи визнання безвісно відсутнім стягувача або боржника, або припинення існування сторони — юридичної особи, якщо встановлені судом правовідносини допускають правонаступництво, визнання стягувача або боржника недієздатним — до визначення правонаступників боржника або призначення опікуна недієздатному боржникові;

у випадках проходження боржником строкової військової служби у Збройних Силах України, передбачених законом інших військових формуваннях, якщо за умовами служби провадження виконавчих дій неможливе, чи на прохання стягувача, який проходить строкову військову службу в Збройних Силах України або інших військових формуваннях; прохання боржника, який проходить строкову службу в складі Збройних Сил України чи інших передбачених законом військових формувань; перебування боржника у тривалому службовому відрядженні; перебування боржника на лікуванні у стаціонарному лікувальному закладі; оголошення розшуку боржника, його майна або розшуку дитини; перебування боржника або стягувача у відпустці за межами населеного пункту, де вони проживають, — до закінчення існування названих обставин;

у випадках оспорювання боржником виконавчого документа в судовому порядку, якщо таке допускається законом; прийняття судом до розгляду скарги на дії органів (посадових осіб), уповноважених розглядати справи про адміністративні правопорушення; винесення постанови про зупинення виконання відповідного рішення посадовою особою, якій законом надано таке право; подання до суду позову про виключення майна з опису; порушення арбітражним

судом провадження у справі про банкрутство боржника; подання скарги на дії державного виконавця або відмову в його відводі, - до розгляду питання по суті.

4.7.3. Постанова про зупинення виконавчого провадження може бути оскаржена до суду в 10-денний строк. Строки зупинення виконавчого провадження можуть бути скорочені судом.

4.7.4. Після усунення обставин, які стали підставою для зупинення виконавчого провадження, державний виконавець зобов'язаний поновити виконавче провадження за власною ініціативою або за заявою стягувача, про що виноситься постанова (додаток 11). Копія постанови про поновлення виконавчого провадження надсилається сторонам та органу (посадовій особі), який прийняв рішення.

4.7.5. Упродовж строку, на який виконавче провадження зупинено, виконавчі дії не провадяться. Цей строк не входить у строки здійснення виконавчого провадження (за винятком випадків, коли судом було скасовано постанову державного виконавця про зупинення виконавчого провадження).

4.8. Закриття виконавчого провадження

4.8.1. Виконавче провадження підлягає закриттю державним виконавцем у випадках:

прийняття судом відмови стягувача від стягнення;

затвердження судом мирової угоди між стягувачем і боржником про закриття виконавчого провадження;

смерті або оголошення померлим стягувача чи боржника, визнання безвісно відсутнім боржника або стягувача, якщо виконання їх обов'язків чи вимог у виконавчому провадженні не допускає правонаступництва;

недостатності майна юридичної особи-боржника, що ліквідується, для задоволення вимог стягувача;

скасування рішення суду або іншого органу (посадової особи), яке підлягало виконанню на підставі виконавчого документа;

письмової відмови стягувача від одержання предметів, вилучених у боржника при виконанні рішення про передачу їх стягувачеві, або знищення речі, яка мала бути передана стягувачеві в натурі;

закінчення передбаченого законом строку для даного виду стягнення в результаті помилкового прийняття до виконання рішення.

4.8.2. Державний виконавець виносить у 3-денний строк з дня, коли йому стали відомі обставини, зазначені в цьому пункті, вмотивовану постанову про закриття виконавчого провадження (додаток 12), яка затверджується начальником відповідного відділу державної виконавчої служби. Копія постанови надсилається у 3-денний строк сторонам та суду або іншому органу (посадовій особі), якими видано виконавчий документ.

4.8.3. Постанова про закриття виконавчого провадження може бути оскаржена сторонами начальнику відповідного відділу державної виконавчої служби або до суду в 10-денний строк з дня її одержання.

4.9. Закінчення виконавчого провадження

4.9.1. Виконавче провадження закінчується у випадках:

фактичного повного виконання рішення згідно з виконавчим документом;

закриття виконавчого провадження;

повернення виконавчого документа без виконання на вимогу суду або іншого органу (посадової особи), які видали виконавчий документ, або на письмову вимогу стягувача;

направлення виконавчого документа за належністю до іншого відділу державної виконавчої служби.

4.9.2. Про закінчення виконавчого провадження державний виконавець виносить постанову (додаток 13), яка затверджується начальником відповідного відділу державної виконавчої служби. Її копія направляється сторонам, суду або іншому органу (посадовій особі), які видали виконавчий документ, або за належністю до іншого відділу державної виконавчої служби. До копії постанови державний виконавець додає виконавчий документ, який повертається органу, що його видав, або стягувачу, або передається за належністю.

4.9.3. Постанова про закінчення виконавчого провадження може бути оскаржена стягувачем або боржником до суду в 10-денний термін.

4.10. У разі закриття або закінчення виконавчого провадження припиняється чинність арешту майна боржника, скасовуються інші здійснені державним виконавцем заходи примусового виконання рішення, а також провадяться інші дії, необхідні у зв'язку з закриттям виконавчого провадження. Закрите або закінчене виконавче провадження не може бути розпочате знову, крім випадків, передбачених Законом. Копія постанови про закриття виконавчого провадження, у разі потреби, надсилається учасникам виконавчого провадження для припинення чинності заходів, ужитих державним виконавцем.

4.11. Повернення виконавчого документа стягувачеві

4.11.1. Виконавчий документ, який прийнятий державним виконавцем до виконання і за яким стягнення не провадилося або було проведено частково, повертається стягувачеві:

за письмовою заявою стягувача;

якщо в боржника відсутнє майно, на яке може бути звернено стягнення, і здійснені державним виконавцем відповідно до Закону заходи щодо розшуку такого майна виявилися безрезультатними;

якщо стягувач відмовився залишити за собою майно боржника, не реалізоване під час виконання рішення, одержати певні предмети, що повинні бути передані йому від боржника згідно з рішенням;

якщо стягувач перешкоджає провадженню виконавчих дій, незважаючи на попередження державного виконавця про повернення йому виконавчого документа.

4.11.2. Про наявність обставин, зазначених у абзацах третьому-п'ятому пункту 4.11.1 цієї Інструкції, державний виконавець складає акт (додаток 5).

Акт має бути перевірений начальником відповідного відділу державної виконавчої служби на предмет правильності вказаних у ньому відомостей, у т. ч., чи вжиті державним виконавцем усі необхідні заходи щодо розшуку майна боржника, правильності оформлення опису й оцінки майна з залученням до цього сторін або їх представників, його схоронності на день складання акта тощо. Уразі потреби при такій перевірці може бути викликаний і опитаний стягувач, чи немає в нього відомостей щодо наявності в боржника майна, не виявленого державним виконавцем при проведенні опису.

У разі встановлення перевіркою неповноти проведених виконавчих дій, з метою повного виконання рішення начальник відділу державної виконавчої служби дає письмову вказівку державному виконавцю про вжиття додаткових заходів для розшуку майна боржника і його реалізації. Така вказівка приєднується до матеріалів виконавчого провадження.

4.11.3. У разі повернення стягувачеві виконавчого документа з підстав, зазначених у абзацах другому-четвертому пункту 4.11.1 цієї Інструкції, йому повністю повертається авансовий внесок, а при поверненні виконавчого документа з інших підстав — лише в частині, що перевищує здійснені державним виконавцем витрати на проведення виконавчих дій.

4.11.4. Про повернення виконавчого документа і авансового внеску стягувачеві державний виконавець виносить постанову (додаток 14), яка затверджується начальником відповідного відділу державної виконавчої служби. Постанова може бути оскаржена до суду в 10-денний строк.

4.11.5. Повернення виконавчого документа стягувачеві з підстав, передбачених абзацами третім-п'ятим пункту 4.11.1 цієї Інструкції, не позбавляє його права повторно пред'явити виконавчий документ до виконання в межах строків, установлених пунктом 3.3 цієї Інструкції.

Державний виконавець зобов'язаний роз'яснити стягувачеві наслідки повернення йому виконавчого документа.

4.12. Відновлення виконавчого провадження

4.12.1. Якщо постанова державного виконавця про закриття виконавчого провадження визнана судом незаконною або скасована начальником відповідного відділу державної виконавчої служби, то виконавче провадження підлягає відновленню.

4.12.2. Про відновлення виконавчого провадження державний виконавець виносить постанову (додаток 15) не пізніше як у 3-денний строк з дня винесення ухвали суду або постанови начальника відповідного відділу державної виконавчої служби і в такий самий строк повідомляє сторони, а також суд або інший орган (посадову особу), які видали виконавчий документ, що виконавче провадження відновлено.

Відновлене виконавче провадження здійснюється надалі в загальному порядку відповідно до Закону до остаточного прийняття рішення щодо нього.

4.13. Оголошення розшуку

4.13.1. Підставами для оголошення розшуку є відсутність в ході виконавчого провадження відомостей про місце проживання (знаходження) боржника, його майна, а також дитини.

Державний виконавець звертається до суду з поданням про оголошення розшуку боржника чи дитини або виносить постанову про розшук майна боржника (додаток 16), яка затверджується начальником відділу державної виконавчої служби за виконавчими документами про стягнення аліментів, відшкодування шкоди, заподіяної каліцтвом чи іншим ушкодженням здоров'я або у зв'язку з втратою годувальника, а також про відібрання дитини.

За іншими виконавчими документами державний виконавець може звернутися до суду з поданням про розшук боржника або дитини чи винести постанову про оголошення розшуку майна боржника за наявності письмової згоди стягувача відшкодувати витрати на розшук та авансувати зазначені витрати відповідно до Закону. У цьому разі стягувач має право в судовому порядку вимагати від боржника компенсації витрат, пов'язаних з проведенням розшуку.

4.13.2. Ухвалою суду чи постановою державного виконавця розшук оголошується відповідно за місцем виконання рішення або за останнім відомим місцем проживання (знаходження) боржника чи місцезнаходженням його майна, або за місцем проживання (знаходження) стягувача.

4.13.3. Розшук громадянина-боржника і розшук дитини здійснюють органи внутрішніх справ за місцезнаходженням стягувача за ухвалою суду, а розшук боржника - юридичної особи, а також майна боржника здійснює державна виконавча служба шляхом запитів до відповідних установ (Державної автомобільної інспекції, бюро технічної інвентаризації, податкової адміністрації, банків або інших кредитних установ тощо).

4.13.4. Постанова державного виконавця про розшук обов'язкова до виконання всіма громадянами та посадовими особами. За її невиконання настає відповідальність, передбачена статтею 88 Закону.

4.13.5. Витрати, пов'язані з розшуком боржника, дитини, майна за виконавчими документами про стягнення аліментів, відшкодування шкоди, заподіяної каліцтвом чи іншим ушкодженням здоров'я або у зв'язку з втратою годувальника, про відібрання дитини, стягуються по його завершенні з боржника за постановою державного виконавця, яка виноситься з обґрунтованим зазначенням відповідних сум і затверджується начальником відповідного відділу державної виконавчої служби (додаток 17).

4.13.6. Незвернення державного виконавця до суду з поданням про винесення ухвали про розшук боржника або дитини, а також постанова державного виконавця про відмову в розшуку майна боржника (додаток 18) та постанова про стягнення витрат, пов'язаних з розшуком, можуть бути оскаржені до відповідного суду в 10-денний строк.

4.14. Розподіл стягнутих з боржника грошових сум та черговість задоволення вимог стягувачів визначаються статтями 43 та 44 Закону

4.15. Витрати, пов'язані з проведенням виконавчих дій

4.15.1. Витратами, пов'язаними з проведенням виконавчих дій, є витрати на організацію й проведення виконавчих дій.

До витрат на проведення виконавчих дій належать кошти, витрачені на:

перевезення, зберігання й реалізацію майна боржника;

оплату праці експертів, перекладачів та інших осіб, залучених у встановленому порядку до провадження виконавчих дій;

поштовий переказ стягувачеві стягнутих сум;

розшук боржника, його майна або розшук дитини;

оголошення в засобах масової інформації;

інші необхідні виконавчі дії, здійснені в процесі виконання рішення.

До інших витрат на організацію виконавчих дій належать витрати на виготовлення бланків (запитів, повідомлень, викликів, постанов державного виконавця тощо) та інших документів, які використовуються у виконавчому провадженні, оплату послуг поштового, телефонного, телеграфного, модемного зв'язку, проїзд державного виконавця та інші витрати на забезпечення виконавчого провадження.

(пункт 4.15.1 в редакції Наказу Міністерства юстиції України від 09.01.2001 р. № 2/5)

4.15.2. Про стягнення з боржника витрат на проведення виконавчих дій державний виконавець зобов'язаний винести постанову, яка затверджується начальником відповідного відділу державної виконавчої служби (додаток 3).

4.15.3. Державний виконавець зобов'язаний мати документи, які підтверджують розмір витрат на виконання. Контроль та облік витрат на виконання покладається на начальника відповідного відділу державної виконавчої служби. Витрати покриваються за рахунок спеціального фонду виконавчого провадження, а також коштів сторін та інших осіб на проведення виконавчих дій відповідно до Закону.

Формування коштів спеціального фонду виконавчого провадження визначається Положенням про спеціальний фонд виконавчого провадження, затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 26 липня 1999 року № 1351.

4.16. Виконавчий збір

4.16.1. У разі невиконання рішення у строк, установлений для добровільного його виконання, з боржника постановою державного виконавця, яка затверджується начальником відповідного відділу державної виконавчої служби (додаток 3), стягується виконавчий збір у розмірі п'яти відсотків від належної до стягнення суми (окрім періодичних платежів) або від вартості майна боржника, а за невиконання рішення немайнового характеру — у розмірі двох неоподатковуваних мінімумів доходів громадян із боржника — громадянина і в розмірі п'яти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян — із боржника — юридичної особи.

Не стягується виконавчий збір з осіб, звільнених від його сплати згідно із законодавством.

4.16.2. Постанова про стягнення виконавчого збору виноситься при першому надходженні виконавчого документа державному виконавцю, копія постанови направляється боржнику. При наступних пред'явленнях до виконання виконавчого документа державному виконавцеві виконавчий збір не стягується.

4.16.3. Кошти виконавчого збору спрямовуються у спеціальний фонд виконавчого провадження.

Половина коштів виконавчого збору (50 відсотків) витрачаються відповідно до положень підрозділу 4.15 цієї Інструкції.

Друга половина виконавчого збору згідно з пунктом 2.4 цієї Інструкції про використання і облік коштів спеціального фонду виконавчого провадження та звітності по них, затвердженої наказом Міністерства юстиції України від 11 жовтня 1999 року № 65/5, зареєстрованої в Міністерстві юстиції України 14 жовтня 1999 року за № 701/3994, районними, міськими, районними в містах відділами державної виконавчої служби відповідних управлінь юстиції раз на місяць перераховується Головному управлінню юстиції Міністерства юстиції України в Автономній Республіці Крим, обласним, Київському та Севастопольському міським управлінням юстиції для подальшого використання, у тому числі на виплату винагороди державному виконавцю.

4.16.4. Постанова про стягнення виконавчого збору може бути оскаржена до суду в 10-денний строк.

4.16.5. У разі закриття виконавчого провадження у зв'язку із скасуванням рішення, що підлягало виконанню на підставі виконавчого документа, виконавчий збір повертається боржникові відділами державної виконавчої служби. Повернення коштів здійснюється в порядку, визначеному Міністерством юстиції України.

4.16.6. Про винесення постанови про стягнення виконавчого збору та про суми виконавчого збору, фактично стягнуті за цією постановою, державним виконавцем робиться відмітка на зворотному боці виконавчого документа. Ці записи при поверненні виконавчого документа або скеруванні його до іншого відділу державної виконавчої служби скріпляються підписом начальника відповідного відділу державної виконавчої служби та печаткою цього відділу. Записи про наступні стягнення сум виконавчого збору або повне його стягнення виконуються відповідними відділами державної виконавчої служби, куди виконавчий документ надійшов для подальшого виконання разом з постановою про стягнення виконавчого збору.

За постановами про стягнення виконавчого збору виконавчі провадження не заводяться, виконавчий збір не береться, постанова приєднується до виконавчого провадження, щодо якого винесено цю постанову. Виділення постанови про стягнення виконавчого збору в окреме виконавче провадження допускається в разі винесення постанови про закінчення виконавчого провадження, щодо якого було винесено постанову про стягнення виконавчого збору. При виконанні цієї постанови виконавчий збір не береться.

4.17. Винагорода державному виконавцеві

4.17.1. Державний виконавець, який забезпечив реальне, своєчасне й законне виконання виконавчого документа, одержує винагороду в розмірі 2 відсотків стягнутої ним суми або вартості майна, але не більше 10 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян, а за виконавчим документом немайнового характеру — не більше 5 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян. Винагорода виплачується із спеціального фонду виконавчого провадження.

4.17.2. Начальник відділу державної виконавчої служби контролює наявність підстав для виплати винагороди, узагальнює їх щодо кожного державного виконавця та ставить перед начальником відповідного районного (міського), районного в місті управління юстиції питання про внесення подання про виплату винагороди до вищестоящого управління юстиції для фінансування витрат на винагороду. Виплата винагороди здійснюється після проведення фінансування на підставі наказу начальника районного (міського), районного в місті управління юстиції.

4.17.3. Половина виконавчого збору (50 відсотків), яка акумулюється у вищестоящих управліннях юстиції, в першу чергу направляється на виплату винагороди державним виконавцям, на передбачених Законом підставах.

4.18. Авансування витрат на виконавче провадження

4.18.1. З метою забезпечення провадження виконавчих дій стягувач може за погодженням із начальником відділу державної виконавчої служби внести до спеціального фонду відповідного відділу державної виконавчої служби певну грошову суму для здійснення необхідних витрат або для покриття їх частини.

4.18.2. При завершенні виконавчих дій авансовий внесок повністю повертається стягувачеві протягом десяти днів з дня проведення розподілу стягнутої з боржника суми.

4.18.3. Авансові внески для здійснення необхідних витрат на забезпечення провадження виконавчих дій або для покриття їх частини можуть бути зроблені стягувачем шляхом внесення готівки до бухгалтерії відповідного відділу державної виконавчої служби, державному виконавцю (з обов'язковим наступним зарахуванням цих сум до депозитного рахунку в обох випадках) або шляхом переказу цих коштів безпосередньо на депозитний рахунок відповідного відділу державної виконавчої служби.

4.19. Особливості виконання рішень у разі відкриття кількох виконавчих проваджень щодо одного боржника

4.19.1. Якщо в районному (міському) відділі державної виконавчої служби відкрито кілька виконавчих проваджень щодо одного й того самого боржника, то вони об'єднуються у зведене виконавче провадження за постановою державного виконавця (додаток 19) протягом трьох днів після закінчення строку, даного боржнику для добровільного виконання. До зведеного виконавчого провадження повинні бути приєднані всі інші виконавчі документи, що надходять

стосовно стягнень з цього боржника протягом трьох днів після закінчення строку, поданого боржнику для добровільного виконання.

4.19.2. Якщо виконавчі провадження щодо одного й того самого боржника відкриті в кількох районних (міських) відділах державної виконавчої служби, то вони об'єднуються у зведене виконавче провадження за наказом начальника Головного управління юстиції Міністерства юстиції України в Автономній Республіці Крим, начальників обласних, Київського та Севастопольського міських управлінь юстиції (у межах області, міст Києва та Севастополя) та за наказом Міністра юстиції України (у межах держави) з їх власної ініціативи або за поданням начальників нижчестоящих у порядку підлеглості відділів.

У наказі визначається відділ, який веде таке зведене виконавче провадження та координує діяльність інших відділів з його здійснення. З державних виконавців цих відділів утворюється виконавча група, керівником якої визначається начальник відділу, якому доручено вести зведене виконавче провадження. До зведеного виконавчого провадження з інших відділів надсилаються копії виконавчих і процесуальних документів з виконання. З моменту утворення такої групи до її керівника переходить право вирішення питань здійснення цього зведеного виконавчого провадження, відповідно до Закону.

4.19.3. При задоволенні вимог стягувачів зведеного виконавчого провадження слід керуватися вимогами статті 44 Закону.

У разі недостатності стягненої суми для повного задоволення вимог однієї черги ці вимоги задовольняються пропорційно належній кожному стягувачеві сумі з урахуванням календарних строків надходження виконавчого документа на виконання у відповідний відділ державної виконавчої служби.

Державний виконавець складає розрахунки і проводить виплати, якщо сума стягнених коштів перевищує 5 відсотків належних до виплати стягувачам сум, але не рідше одного разу на місяць.

4.19.4. Строк проведення виконавчих дій щодо зведеного виконавчого провадження відраховується з моменту приєднання до зведеного виконавчого провадження останнього виконавчого документа.

4.19.5. Після виконання окремого виконавчого документа виконавче провадження за цим виконавчим документом виводиться із зведеного виконавчого провадження постановою державного виконавця (додаток 19) і виноситься постанова про закінчення виконавчого провадження.

5. ЗВЕРНЕННЯ СТЯГНЕННЯ НА МАЙНО БОРЖНИКА

5.1. Порядок звернення стягнення на грошові кошти та інше майно боржника

5.1.1. Звернення стягнення на майно боржника полягає в його виявленні (шляхом надіслання запитів до органів державної податкової інспекції, банків, дорожньої автомобільної інспекції, бюро технічної інвентаризації, нотаріату тощо), описі, арешті, вилученні та примусовій реалізації.

Стягнення за виконавчими документами в першу чергу звертається на кошти боржника в гривнях та іноземній валюті, інші цінності, в тому числі кошти на рахунках та вкладах боржника в установах банків та інших кредитних організаціях, на рахунки в цінних паперах у депозитаріях цінних паперів.

5.1.2. Готівкові кошти, виявлені в боржника, вилучаються, про що державний виконавець складає акт. Вилучення проводиться за участю понятих; боржника, його представника (для юридичних осіб); представника або членів сім'ї боржника (для фізичних осіб). Акт складається у двох примірниках, перший залишається у виконавчому провадженні, другий – вручається боржнику під розписку в першому примірнику.

Вилучена готівка в національній валюті не пізніше наступного робочого дня здається на депозитний рахунок відповідного відділу державної виконавчої служби для покриття витрат на проведення виконавчих дій та на покриття боргу за виконавчими документами, а також на повернення авансового внеску, якщо такий мав місце. Кошти, що залишилися після покриття всіх вимог стягувачів, повертаються боржникові. Виконавчий збір перераховується у спеціальний фонд виконавчого провадження без попереднього зарахування на депозитні рахунки. Суми коштів, необхідних для покриття витрат на проведення виконавчих дій, направляються до спеціального фонду виконавчого провадження після винесення постанови про стягнення з боржника зазначених витрат.

Готівка в іноземній валюті у той самий строк здається державним виконавцем банку або іншій кредитній установі, що мають право продажу іноземної валюти на внутрішньому валютному ринку України, для реалізації її в розмірі, необхідному для покриття боргу, сплати виконавчого збору та витрат на проведення виконавчих дій. При цьому, державний виконавець зобов'язує банк здійснити продаж і зарахувати кошти від продажу на депозитний рахунок відділу державної виконавчої служби протягом семи днів.

5.1.3. За наявності даних про кошти та інші цінності боржника, що знаходяться на рахунках і вкладах та на зберіганні в банках чи інших кредитних установах, на них накладається арешт.

У разі відсутності в боржника коштів та цінностей, достатніх для задоволення вимог стягувача, стягнення звертається на належне боржникові інше майно. Боржник має право вказати ті види майна чи предмети, на які потрібно звернути стягнення в першу чергу. Державний виконавець зобов'язаний задовольнити вимоги боржника, якщо вони не порушують інтересів стягувача й не ускладнюють виконання рішення. Остаточно черговість стягнення на кошти та інше майно боржника визначається державним виконавцем.

5.1.4. Стягнення на майно боржника звертається в розмірах і обсягах, потрібних для виконання за виконавчими документами, з урахуванням витрат на виконання. Якщо боржник володіє майном спільно з іншими особами, то стягнення звертається на його частку, що визначається судом за поданням державного виконавця.

Стягнення може бути звернено на майно боржника, яке належить йому на праві приватної власності.

Якщо в боржника — фізичної особи достатньо коштів та цінностей для задоволення вимог за виконавчими документами, то стягнення не може бути звернено на інше майно.

5.1.5. Стягнення за виконавчими документами не може бути звернено на види майна та предмети, які визначені в Переліку видів майна громадян, на яке не може бути звернено стягнення за виконавчими документами (додаток до Закону), що належать боржникові на праві власності чи є його часткою у спільній власності, необхідні для боржника, членів його сім'ї та осіб, які перебувають на його утриманні.

Державний виконавець зобов'язаний задовольнити вимоги боржника, якщо вони не порушують інтересів стягувача й не ускладнюють виконання рішення.

5.2. Порядок звернення стягнення на кошти боржника в іноземній валюті при обчисленні боргу в гривнях

5.2.1. У разі відсутності в боржника коштів у гривнях, достатніх для одночасного задоволення вимог стягувача, державний виконавець накладає стягнення на кошти боржника в іноземній валюті.

5.2.2. Якщо кошти боржника в іноземній валюті є на рахунках, внесках або на зберіганні в банку або іншій кредитній установі, які мають право продажу іноземної валюти на внутрішньому валютному ринку України, то державний виконавець зобов'язує їх протягом семи днів продати іноземну валюту в розмірі, достатньому для погашення виконавчого збору, витрат на виконання, боргу, та перерахувати кошти на депозитний рахунок відділу.

5.2.3. Якщо такі кошти є в банку або іншій кредитній установі, які не мають права продажу іноземної валюти на внутрішньому валютному ринку України, то державний виконавець зобов'язує їх протягом семи днів перерахувати ці кошти до банку або іншої кредитної установи, що мають таке право для їх реалізації. Останні, в свою чергу, зобов'язані протягом семи днів продати іноземну валюту в розмірі, достатньому для погашення виконавчого збору, витрат на виконання, боргу, та перерахувати кошти на депозитний рахунок відповідного відділу та до спеціального фонду виконавчого провадження у порядку, встановленому пунктом 5.1.2 цієї Інструкції.

Форма зобов'язання встановлюється за погодженням з Національним банком України.

5.2.4. Розпорядження (додаток 33), за яким відповідно до статті 51 Закону України «Про виконавче провадження» банк або інша кредитна установа зобов'язується продати (перерахувати) іноземну валюту, заповнюється у трьох примірниках з використанням бланків документів виконавчого провадження, що позначені однією серією та номером. Перший примірник з позначкою «Примірник 1» надсилається до банку (кредитної установи), другий примірник з позначкою «Примірник 2» залишається у виконавчому провадженні, третій примірник з позначкою «Примірник 3» надсилається боржнику.

(пункт 5.2 доповнено пунктом 5.2.4 згідно з Наказом Міністерства юстиції України від 04.05.2001 р. № 28/5)

5.3. Звернення стягнення на заставлене майно

5.3.1. Стягнення на заставлене майно в порядку примусового виконання допускається як для задоволення вимог стягувача-заставодержателя, так і для задоволення вимог інших стягувачів.

5.3.2. Для задоволення вимог стягувача-заставодержателя стягнення звертається на заставлене майно боржника при недостатності в нього іншого майна для повного задоволення цих вимог, з додержанням встановлених законодавством прав заставодержателя та вимог глави 6 Закону України «Про виконавче провадження». При реалізації цієї норми слід мати на увазі, що згідно з частиною другою статті 1 Закону України «Про заставу» в силу застави кредитор (заставодержатель) має право в разі невиконання боржником (заставодавцем) забезпеченого заставою зобов'язання одержати задоволення з вартості заставленого майна переважно перед іншими кредиторами. Крім того, право заставодержателя на звернення стягнення саме на заставлене майно регулюється статтею 20 Закону України «Про заставу». Тому при зверненні стягнення для задоволення вимог стягувача-заставодержателя на інше майно боржника, а не безпосередньо на заставлене майно, державний виконавець повинен отримати згоду заставодержателя-стягувача на задоволення його вимог за рахунок іншого майна боржника. Такі дії мають бути проведені державним виконавцем тільки в тому разі, якщо в рішенні суду або виконавчому написі нотаріуса не зазначено конкретно майно боржника, на яке має бути звернено стягнення для задоволення вимог стягувача-заставодержателя.

5.3.3. Стягнення на заставлене майно боржника для задоволення вимог стягувачів, які не є заставодержателями, в порядку примусового виконання допускається лише, коли вартість предмета застави перевищує розмір заборгованості боржника заставодержателю. Кошти, отримані від реалізації заставленого майна, використовуються насамперед для задоволення зобов'язань боржника перед заставодержателем, і лише залишок коштів – для задоволення вимог стягувача. При реалізації цієї норми державний виконавець зобов'язаний попередити заставодержателя про звернення стягнення на майно боржника для задоволення вимог інших стягувачів, з'ясувати, чи не знаходиться майно в податковій заставі, чи є наступні застави цього ж майна, і повідомити наступних заставодержателів, оскільки забезпечені заставою вимоги задовольняються в першу чергу (частина перша статті 44 Закону України «Про виконавче провадження»). При цьому для того, щоб визначити, чи достатньо буде коштів, отриманих від реалізації предмета застави, для задоволення вимог заставодержателя (заставодержателів) та вимог інших стягувачів, державний виконавець має отримати від заставодержателя (заставодержателів) розмір вимог, які мають бути задоволені за рахунок заставленого майна. Згідно із статтею 19 Закону України «Про заставу» за рахунок заставленого майна заставодержатель має право задовольнити свої вимоги в повному обсязі, що визначаються на момент фактичного задоволення, включаючи проценти, відшкодування збитків, завданих прострочкою виконання

(а у випадках, передбачених законом чи договором, — неустойку), необхідні витрати на утримання заставленого майна, а також витрати на здійснення забезпеченої заставою вимоги, якщо інше не передбачено договором застави.

Для підтвердження своїх вимог заставодержатель надає державному виконавцю договір застави, кредитний договір або інший договір, який підтверджує основне зобов'язання, документи, які підтверджують виконання боржником зобов'язань перед заставодержателем (платіжне доручення, квитанція тощо про сплату відповідних сум), розрахунки, які підтверджують вимоги заставодержателя, та інші документи на підтвердження таких вимог.

5.3.4. Відомості про заставу рухомого майна державний виконавець може отримати у реєстраторів Державного реєстру застав рухомого майна, якими згідно з постановою Кабінету Міністрів України від 30 липня 1998 року № 1185 «Про порядок ведення Державного реєстру застав рухомого майна» є Державне підприємство «Інформаційний центр» Міністерства юстиції України та його обласні філії, державні нотаріальні контори, приватні нотаріуси та комерційні банки. Проте слід мати на увазі, що внесення записів про заставу рухомого майна не є обов'язком заставодавця або заставодержателя, тому додатково таку інформацію про наявність застави в разі відсутності такого запису в Державному реєстрі можливо отримати в боржника. Інформацію про наявність податкової застави можна також отримати в органах державної податкової служби.

Інформацію про заборону відчуження нерухомого майна можна отримати в нотаріальному органі за місцезнаходженням цього майна.

5.4. Звернення стягнення на майно громадянина-підприємця, визнаного банкрутом

На підставі постанови арбітражного суду про визнання громадянина-підприємця банкрутом та виконавчого листа про звернення стягнення на майно громадянина-підприємця державний виконавець виносить постанову про відкриття виконавчого провадження.

Реалізації підлягає все майно громадянина-підприємця, визнаного в установленому порядку банкрутом, за винятком майна, що не включається до складу ліквідаційної маси згідно з Законом України «Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом».

Кошти, отримані від продажу майна громадянина-підприємця, визнаного банкрутом, а також наявні в нього кошти в готівковій формі вносяться у розмірі, достатньому для сплати виконавчого збору, компенсації витрат на здійснення виконавчих дій, на депозитний рахунок відповідного відділу державної виконавчої служби та до спеціального фонду виконавчого провадження у порядку, установленому пунктом 5.1.2 цієї Інструкції. Грошова сума, що залишилася, перераховується на депозитний рахунок нотаріальної контори та використовується за рішенням арбітражного суду, який визнав громадянина-підприємця банкрутом.

5.5. Звернення стягнення на майно боржника, яке знаходиться в інших осіб

5.5.1. Державний виконавець на письмову пропозицію боржника або стягувача має право звернути стягнення на майно боржника, що знаходиться в інших осіб, а також на майно та кошти, належні боржникові від інших осіб.

Зазначені особи на запит державного виконавця зобов'язані надати у визначений ним строк відомості про належне боржникові майно, що знаходиться в них, та майно чи кошти, які вони повинні передати боржникові.

Одержавши від названих осіб відомості про наявність майна боржника, державний виконавець на підставі ухвали суду описує це майно в присутності понятих, вилучає його й реалізує у порядку, передбаченому Законом та цією Інструкцією.

5.5.2. За ухилення від виконання розпоряджень державного виконавця на особу, в якої знаходиться майно боржника, може бути накладено штраф відповідно до статті 88 Закону.

5.6. Арешт та вилучення майна боржника

5.6.1. Арешт майна полягає у проведенні його опису, оголошенні заборони розпоряджатися ним, а в разі потреби — в обмеженні права користування майном або його вилученні в боржника та передачі на зберігання іншим особам.

5.6.2. Арешт застосовується:

для забезпечення збереження майна боржника, що підлягає наступній передачі стягувачеві або реалізації;

для виконання рішення про конфіскацію майна боржника;

при виконанні ухвали суду про накладення арешту на майно, що належить відповідачу і знаходиться у нього чи в інших осіб.

5.6.3. Продукти та інші речі, що швидко псуються, вилучаються і передаються для продажу негайно після накладення арешту.

5.6.4. Гроші, у тому числі іноземна валюта, цінні папери, ювелірні та інші побутові вироби із золота, срібла, платини і металів платинової групи, дорогоцінних каменів і перлів, а також лом і окремі частини таких виробів, виявлені при опису і на які накладено арешт, підлягають обов'язковому вилученню і негайно передаються (перераховуються) на зберігання установам Національного банку України. Арешт на цінні папери накладається за правилами, передбаченими Порядком накладення арешту на цінні папери, затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 22 вересня 1999 року № 1744 «Про затвердження Порядку накладення арешту на цінні папери».

5.6.5. Державний виконавець зобов'язаний подбати про забезпечення умов реалізації майна боржника, які не обмежують його законних інтересів.

5.6.6. При проведенні виконавчих дій щодо опису та арешту майна боржника державний виконавець складає акт опису й арешту майна (додатки 21, 21-1). Перший примірник акта опису й арешту майна (додаток 21) складається з використанням бланка документів виконавчого провадження, для інших

примірників (додаток 21-1) використовуються бланки для копій документів виконавчого провадження.

(абзац перший пункту 5.6.6 у редакції наказу Міністерства юстиції України від 04.05.2001 р. № 28/5)

В акті опису і арешту повинні бути вказані:

час і місце складання акта;

назва відділу державної виконавчої служби, в якому працює державний виконавець, а також прізвище, ім'я та по батькові державного виконавця та осіб, що були присутні при складанні акта із зазначенням їх процесуального стану;

назва органу чи посадової особи, якими виданий виконавчий документ, що підлягає виконанню, його резолютивна частина;

назва стягувача та боржника;

назва кожного внесеного в акт предмета і його відмінні ознаки (вага, метраж, розмір, форма, вид, колір, товарний знак, проби, виробнича марка, дата випуску, ступінь зносу тощо);

якщо вилучені предмети мають ознаки дорогоцінних металів, каменів, перлів тощо, то вони ретельно описуються з визначенням усіх особливих ознак, відповідним чином пакуються в конверт, прошиваються, підписуються державним виконавцем, учасниками акта опису й опечатуються печаткою відповідного відділу державної виконавчої служби;

оцінка кожного внесеного в акт предмета і загальна вартість усього майна;

якщо проводилось опечатування предмета – які предмети, приміщення, сховища були опечатані, кількість накладених печаток та спосіб опечатування;

строк, після закінчення якого майно може бути передане для реалізації;

назва особи, якій передане майно на зберігання, а якщо майно передано на зберігання не боржнику, а іншій особі, — паспортні дані, її адреса;

відмітка про роз'яснення зберігачеві майна обов'язків із збереження майна, попередження про кримінальну та матеріальну відповідальність за його розтрату, відчуження, утаювання або підміну;

зауваження або заяви стягувача, боржника, осіб, що були присутні при опису і розпорядження за ним державного виконавця.

Якщо державний виконавець установив зберігачеві обмеження права користуватися майном, то про це також указується в акті опису і арешту майна із зазначенням виду, обсягів і строку обмеження.

При потребі, одночасно з арештом майна в акті повинні бути перелічені предмети, які залишені боржнику, із зазначенням їх вартості, як окремо кожного, так і загальної кількості, а також перелічено інше майно, у тому числі те, яке перебуває у спільній власності боржника з іншими особами і на яке не було накладено арешт.

Акт опису й арешту майна підписується державним виконавцем, понятими, зберігачем майна, боржником та стягувачем, іншими особами, які були присутні при накладенні арешту на майно. У разі відмови від підпису сторін чи інших осіб, що були присутні при виконанні, про це робиться відмітка в акті. Акт опису і арешту майна складається в двох примірниках. Перший залишається в про-

вадженні державного виконавця, а другий — видається боржнику під розписку на першому примірнику, що залишається у державного виконавця.

Якщо описане майно передано на зберігання не боржникові, а іншій особі, то акт опису й арешту майна складається в трьох примірниках. Перший залишається в провадженні державного виконавця, а інші вручаються зберігачеві майна та боржнику під розписку (на першому примірнику).

При конфіскації майна або при виконанні рішення про передачу майна державі акт опису складається в трьох примірниках. Перший залишається в провадженні державного виконавця, два інші вручаються під розписку (на першому примірнику) боржнику, представнику державних податкових органів (якщо він був присутній) або надсилаються їм.

У разі виконання рішень, передбачених статтею 156 Цивільного процесуального кодексу України та статтею 67 Арбітражного процесуального кодексу України складається акт у трьох примірниках, один з яких разом з виконавчим документом надсилається до суду, перший залишається у виконавчому провадженні, а інший вручається зберігачеві майна або боржнику під розписку (на першому примірнику). У цьому разі виконавче провадження підлягає закінченню.

У разі потреби опису великої кількості майна використовуються додатки до акта опису й арешту майна (додатки 21-2, 21-3), про що робиться відмітка в акті опису й арешту майна. Перший примірник додатка до акта опису й арешту майна (додаток 21-2) складається з використанням бланка документів виконавчого провадження, інші примірники (додаток 21-3) – з використанням бланків для копій документів виконавчого провадження. При використанні додатка до акта опису й арешту майна у розділі «Описано і накладено арешт на таке майно» акта робиться відмітка із зазначенням серії та номера додатка.

(пункт 5.6.6 доповнено абзацом згідно з Наказом Міністерства юстиції України від 04.05.2001 р. № 28/5)

На першому примірнику акта опису й арешту майна/додатка до акта опису й арешту майна зазначаються серії та номери бланків для копій документів виконавчого провадження, що були використані для складання копій цього акта/додатка. На копіях акта опису й арешту майна/додатка до акта опису й арешту майна зазначаються серія та номер першого примірника акта/додатка.

(пункт 5.6.6 доповнено абзацом згідно з Наказом Міністерства юстиції України від 04.05.2001 р. № 28/5)

5.6.7. При проведенні опису майна державний виконавець оголошує боржнику про заборону розпоряджатися описаним майном (здійснювати його відчуження), а в разі потреби — про обмеження права користуватися описаним майном. Види, обсяги і строк обмеження встановлюються державним виконавцем у кожному конкретному випадку з урахуванням властивостей майна, його значення для власника чи володільця, потреби користуватися та інших обставин.

Про арешт майна боржника та оголошення заборони на його відчуження державним виконавцем виноситься постанова про арешт майна боржника та оголошення заборони на його відчуження (додатки 26, 26-1). Перший примірник постанови про арешт майна боржника та оголошення заборони на його відчуження (додаток 26) складається з використанням бланків документів виконавчого

провадження, для інших примірників (додаток 26-1) використовуються бланки для копій документів виконавчого провадження. На першому примірнику постанови про арешт майна боржника та оголошення заборони на його відчуження зазначаються серії та номери бланків для копій документів виконавчого провадження, що були використані для складання копій цієї постанови. На копіях постанови про арешт майна боржника та оголошення заборони на його відчуження зазначаються серія та номер першого примірника постанови.

(пункт 5.6.7 доповнено абзацом другим згідно з наказом Міністерства юстиції України від 04.05.2001 р. № 28/5)

5.6.8. Про накладення арешту на нерухоме майно державний виконавець не пізніше наступного дня надсилає повідомлення нотаріальному органу за місцезнаходженням нерухомого майна. Про накладення арешту на нерухоме майно, яке заставлено третім особам, останні також повідомляються державним виконавцем. Про накладення арешту на майно, яке підлягає реєстрації (наприклад, автотранспортні засоби тощо), державний виконавець повідомляє відповідні органи, які здійснюють таку реєстрацію.

5.6.9. Відсутність боржника не може бути перешкодою для проведення опису майна. У таких випадках опис майна громадян здійснюється в присутності його представника, одного з повнолітніх членів сім'ї боржника, а за їх відсутності — за участю представника житлово-експлуатаційної організації або представника органів державної влади та місцевого самоврядування (при цьому державний виконавець зобов'язаний не пізніше наступного дня направити копію акта опису й арешту майна боржнику). Опис майна боржника — юридичної особи здійснюється у присутності представника боржника.

Якщо провести опис майна боржника — юридичної особи за участю його представника неможливо, то державний виконавець може описати майно без його участі. Після проведення такого опису державний виконавець зобов'язаний не пізніше наступного дня направити копію акта опису й арешту майна боржникові.

5.6.10. Особи, винні в порушенні заборони посвідчення відповідних договорів, спрямованих на відчуження описаного (арештованого) майна боржника, а також скоєнні дій щодо його перереєстрації на іншого власника, притягуються до відповідальності, установленої законодавством.

5.6.11. Державний виконавець роз'яснює сторонам та зацікавленим особам, які вважають, що майно, на яке накладено арешт, належить їм, що вони мають право оскаржити дії державного виконавця, а також звернутися до суду з позовом про визнання права на майно і про звільнення майна з-під арешту.

5.7. Оцінка майна боржника

5.7.1. Оцінка майна боржника провадиться державним виконавцем за ринковими цінами, які діють на день проведення оцінки, якщо вартість майна не перевищує 10 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян, крім випадків, коли оцінка провадиться за регульованими цінами.

Державне регулювання цін і тарифів передбачено Законом України «Про ціни і ціноутворення». Зокрема, статтею 9 цього Закону передбачено, що державні фіксовані та регульовані ціни і тарифи встановлюються державними органами України. Постановою Кабінету Міністрів України від 25 грудня 1996 року № 1548 «Про встановлення повноважень органів виконавчої влади та виконавчих органів міських рад щодо регулювання цін (тарифів)» затверджено повноваження центральних органів виконавчої влади, Ради міністрів Автономної Республіки Крим, обласних, Київської та Севастопольської міських державних адміністрацій, виконавчих органів міських рад щодо регулювання цін і тарифів на окремі види продукції, товарів і послуг. Крім того, згідно зі статтею 8 Закону України «Про ціни і ціноутворення» Кабінетом Міністрів України можуть вводитися методи державного регулювання цін і тарифів.

5.7.2. Якщо оцінити окремі предмети складно або якщо вартість майна перевищує 10 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян, то державний виконавець для проведення оцінки описаного майна залучає у встановленому порядку експерта (спеціаліста), зокрема фахівців науково-дослідних інститутів судових експертиз та суб'єктів підприємницької діяльності, що мають відповідну ліцензію Міністерства юстиції України. У цьому разі оплата їх праці здійснюється із спеціального фонду виконавчого провадження. Витрати на оплату винагороди експерту або спеціалісту в установленому порядку стягуються з боржника.

5.7.3. Якщо стягувач чи боржник заперечує проти проведення оцінки державним виконавцем, то останній у встановленому порядку призначає експерта чи спеціаліста для визначення вартості майна. Витрати за проведену експертизу несе сторона, яка заперечує оцінку майна, проведену державним виконавцем.

Сторони мають право оскаржити оцінку майна до суду.

5.8. Зберігання майна, на яке накладено арешт

5.8.1. Майно, на яке накладено арешт, за винятком майна, зазначеного в пункті 5.6.4 цієї Інструкції, передається на зберігання боржникові або іншим особам, призначеним державним виконавцем (далі — зберігач), під розписку в акті опису і арешту майна. Копія акта опису і арешту майна видається боржникові, а у випадках, коли обов'язок зберігання майна покладено на іншу особу, — також зберігачеві.

5.8.2. Зберігач, якщо ним призначено не боржника або члена його сім'ї, має право на одержання за зберігання майна винагороду або прибуток від зберігання майна, розмір яких установлюється за угодою зберігача з державним виконавцем, укладеною відповідно до вимог статей 413-424 Цивільного кодексу України.

5.8.3. Порядок і умови зберігання арештованого майна, зазначеного в пункті 5.6.4 цієї Інструкції, визначаються Національним банком України.

5.8.4. У разі відмови боржника або членів його сім'ї, чи представника боржника — юридичної особи прийняти майно на зберігання, відсутності їх при про-

веденні опису майна, а також за наявності обставин, що не дають змогу передати вказаним особам майно на зберігання, державний виконавець призначає зберігачем описаного майна іншу особу.

5.8.5. Особа, якій передано на зберігання описане майно, може ним користуватися. При потребі державний виконавець може опечатати предмети, включені до акта опису й арешту майна, що передається на зберігання, та заборонити або обмежити право користування майном, якщо особливості цього майна в разі користування можуть призвести до його знищення або зменшення цінності.

Види, обсяги і строк обмеження встановлюються державним виконавцем у кожному конкретному випадку з урахуванням властивостей майна, його значення для власника чи зберігача, потреби використання та інших обставин. Користування предметами одягу та предметами індивідуального вжитку забороняється.

5.8.6. Розмір винагороди зберігачу встановлюється державним виконавцем за згодою зберігача, але не більше 5 відсотків вартості переданого на зберігання майна за 1 місяць. Розмір винагороди за зберігання тварин збільшується на 50 відсотків установленої плати за зберігання майна. Зберігачу відшкодовуються витрати, необхідні для збереження майна, якщо такі витрати були. Зберігачі майна, які є працівниками боржника – юридичної особи, виконують обов'язки із збереження довірених їм цінностей в порядку виконання службових обов'язків (коменданти, комірники тощо), не користуються правом на отримання винагороди за зберігання описаного майна.

5.8.7. Порушення заборони державного виконавця розпоряджатися або користуватися майном, на яке накладено арешт, тягне за собою відповідальність зберігача майна, передбачену Законом.

Державний виконавець, виявивши розтрату, відчуження, утаювання чи підміну переданого на збереження майна, складає про це акт і звертається з поданням до суду чи в органи прокуратури за місцем виконання рішення для вирішення питання про притягнення зберігача описаного майна до відповідальності.

5.9. Передача стягувачеві предметів, зазначених у виконавчому документі

5.9.1. У разі присудження стягувачеві предметів, зазначених у виконавчому документі, державний виконавець вилучає ці предмети в боржника і передає їх стягувачеві, про що складає відповідний акт (додаток 21). У разі знищення речі, що мала бути передана стягувачеві в натурі, державний виконавець складає акт про неможливість виконання, який є підставою для закриття виконавчого провадження.

5.9.2. Отримавши виконавчий документ про присудження стягувачеві предметів, державний виконавець у встановлений строк виносить постанову про відкриття виконавчого провадження (додаток 7) і встановлює боржнику строк для добровільного виконання рішення. Одночасно в постанові вказуються час та місце примусового виконання рішення про передачу стягувачеві присуджених

предметів, якщо рішення не буде виконано добровільно, а також попередження стягувачеві про повернення йому виконавчого документа, якщо він протягом двох разів не з'явиться на виконання без поважних причин.

5.9.3. Якщо боржник не виконав рішення добровільно, то державний виконавець вилучає у нього в присутності понятих предмети, зазначені у виконавчому документі, і передає їх стягувачеві, про що складає акт вилучення у боржника предметів, зазначених у рішенні суду, та передачі їх стягувачу (додаток 29, 29-1) у трьох примірниках. Перший примірник залишається у виконавчому провадженні, інші вручаються стягувачеві та боржникові під розписку на першому примірнику.

У разі потреби опису великої кількості предметів заповнюється додаток до акта вилучення у боржника предметів, зазначених у рішенні суду, та передачі їх стягувачу (додаток 29-2, 29-3). При використанні додатка до акта вилучення у боржника предметів, зазначених у рішенні суду, та передачі їх стягувачу в розділі «Описане та арештовано майно згідно з переліком» акта робиться відмітка із зазначенням серії та номера додатка.

Перший примірник акта вилучення у боржника предметів, зазначених у рішенні суду, та передачі їх стягувачу та перший примірник додатка до акта вилучення у боржника предметів, зазначених у рішенні суду, та передачі їх стягувачу (додатки 29, 29-2) складаються з використанням бланків документів виконавчого провадження, інші примірники (додатки 29-1, 29-3) – з використанням бланків для копій документів виконавчого провадження.

На першому примірнику акта вилучення у боржника предметів, зазначених у рішенні суду, та передачі їх стягувачу/додатка до акта вилучення у боржника предметів, зазначених у рішенні суду, та передачі їх стягувачу зазначаються серії та номери бланків для копій документів виконавчого провадження, що були використані для складання копій цього акта/додатка. На копіях акта вилучення у боржника предметів, зазначених у рішенні суду, та передачі їх стягувачу/додатка до акта вилучення у боржника предметів, зазначених у рішенні суду, та передачі їх стягувачу зазначаються серія та номер першого примірника акта/додатка.

(пункт 5.9.3 в редакції Наказу Міністерства юстиції України від 04.05.2001 р. № 28/5)

5.9.4. Якщо стягувач удруге не з'явиться на місце виконання без поважних причин у встановлений державним виконавцем час, то державний виконавець складає акт про неявку стягувача на місце виконання (додаток 5) і виносить постанову про повернення виконавчого документа стягувачеві.

5.9.5. У разі письмової відмови стягувача від одержання предметів, вилучених у боржника при виконанні рішення про передачу їх стягувачеві, державний виконавець повертає зазначені предмети боржникові під розписку і виносить постанову про закриття виконавчого провадження.

5.9.6. Якщо боржник перешкоджає виконанню рішення про передачу стягувачеві присуджених предметів, то державний виконавець вирішує питання про притягнення його до відповідальності, встановленої чинним законодавством.

5.10. Звернення стягнення на будинок, квартиру, приміщення, земельну ділянку

5.10.1. Звернення стягнення на будинок, квартиру, інше приміщення, земельну ділянку, що є нерухомим майном, провадиться у разі відсутності в боржника достатніх коштів чи рухомого майна. При цьому в першу чергу провадиться звернення стягнення на окрему від будинку земельну ділянку, інше приміщення, що належать боржникові.

Такими земельними ділянками можуть бути земельні ділянки, на які видані державні акти на право приватної власності і межі яких установлені в натурі (на місцевості), як це передбачено статтею 22 Земельного кодексу України.

Згідно із статтею 6 зазначеного Кодексу до таких земельних ділянок можуть належати землі:

для ведення селянського (фермерського) господарства;

для ведення особистого підсобного господарства;

для садівництва;

для дачного і гаражного будівництва;

набуті в результаті реалізації права селянина на виділення земель, які передбачені сертифікатом на право на земельну частку (пай) із земель КСП (колективного сільськогосподарського підприємства) за його власною заявою.

5.10.2. В останню чергу звертається стягнення на житловий будинок чи квартиру.

Разом з житловим будинком стягнення звертається також на прилеглу земельну ділянку, що належить боржникові. Такими земельними ділянками є земельні ділянки, зазначені в статті 67 Земельного кодексу України.

5.10.3. У разі звернення стягнення на будинок, квартиру, приміщення, земельну ділянку державний виконавець звертається з запитом до відповідних місцевих органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування про належність зазначеного майна боржникові на праві власності та про його вартість, а також до нотаріального органу, чи не знаходиться це майно під арештом, забороною.

Одержавши документальне підтвердження належності боржникові на праві власності будинку чи іншого нерухомого майна, державний виконавець накладає на них арешт шляхом опису й оцінки за їх вартістю на момент арешту та надсилає повідомлення про накладення арешту нотаріальному органу за місцезнаходженням майна. Про накладення арешту на будинок чи інше нерухоме майно, заставлене третім особам, державний виконавець невідкладно повідомляє цих осіб.

5.11. Підготовка державним виконавцем та проведення прилюдних торгів з реалізації нерухомого майна

Прилюдні торги з реалізації нерухомого майна організовують і проводять спеціалізовані організації, що мають право здійснювати операції з нерухомістю і з якими укладено відповідний договір державною виконавчою службою. Такою спеціалізованою організацією є Спеціалізоване державне підприємство

«Укрспец'юст» Міністерства юстиції України, яке створено відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 14 липня 1999 року № 1270.

Спеціалізована організація проводить публічні торги за заявкою державного виконавця, в якій зазначається мінімальна початкова ціна майна, що виставляється на торги.

До заявки додаються:

копія виконавчого документа;

копія акта арешту майна;

копії правовстановлювальних документів, що підтверджують право власності на майно;

документи, що характеризують об'єкт нерухомості (копію технічного паспорта на житловий будинок, квартиру, земельну ділянку тощо);

у разі продажу об'єкта незавершеного будівництва державний виконавець додає до заявки також копію рішення про відведення земельної ділянки та копію дозволу місцевого органу виконавчої влади і (чи) органу місцевого самоврядування на будівництво.

Прилюдні торги мають бути проведені спеціалізованою організацією у двомісячний строк з дня одержання заявки державного виконавця на їх проведення.

Порядок проведення прилюдних торгів визначається законом. До прийняття такого закону діє Тимчасове положення про порядок проведення прилюдних торгів з реалізації арештованого нерухомого майна, затверджене наказом Міністерства юстиції України від 27 жовтня 1999 року № 68/5, зареєстроване в Міністерстві юстиції України 2 листопада 1999 року за № 745/4038.

5.12. Реалізація арештованого майна

5.12.1. Реалізація арештованого майна, за винятком майна, виключеного за законом з обігу, здійснюється державним виконавцем шляхом його продажу через торговельні організації, відповідні структури Міністерства фінансів, на прилюдних торгах, аукціонах, якщо інше не передбачено законом, у двомісячний строк з дня накладення арешту.

5.12.2. Продаж майна боржника, за винятком нерухомого майна, здійснюється спеціалізованою організацією на комісійних та інших договірних началах, передбачених законом. Такими спеціалізованими організаціями є Спеціалізоване державне підприємство «Укрспец'юст» Міністерства юстиції України та інші суб'єкти господарювання, які здійснюють реалізацію майна на комісійних, інших договірних началах та шляхом проведення аукціонів.

Порядок реалізації арештованого майна затверджено наказом Міністерства юстиції України від 15 липня 1999 року за № 42/5, зареєстровано в Міністерстві юстиції України 19 липня 1999 року № 480/3773, із змінами і доповненнями, внесеними Наказом Міністерства юстиції України від 27 жовтня 1999 року № 67/5, зареєстрованими в Міністерстві юстиції України 2 листопада 1999 року за № 746/4039.

Якщо передане торговельним організаціям майно не буде продане протягом двох місяців, то воно підлягає переоцінці. Державний виконавець переоцінює майно за участю представника торговельної організації у присутності стягувача і боржника чи їх представників. Неявка стягувача або боржника не є підставою для припинення дії державного виконавця з переоцінки майна. Якщо в місячний строк після переоцінки майно не буде продано торговельною організацією, то державний виконавець повідомляє про це стягувача і пропонує йому визначитися щодо залишення за собою непроданого майна.

5.12.3. Продаж нерухомого майна здійснюється шляхом проведення торгів спеціалізованими організаціями, які мають право здійснювати операції з нерухомістю в порядку, передбаченому законодавством України. До прийняття закону, яким буде визначено статус таких організацій та умови здійснення операцій з нерухомим майном, Кабінетом Міністрів України такою спеціалізованою організацією визначено Спеціалізоване державне підприємство «Укрспец'юст» Міністерства юстиції України, яке створено відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 14 липня 1999 року № 1270.

Порядок проведення прилюдних торгів визначається законом. До прийняття такого закону діє Тимчасове положення про порядок проведення прилюдних торгів з реалізації арештованого нерухомого майна, затверджене наказом Міністерства юстиції України від 27 жовтня 1999 року № 68/5 і зареєстроване в Міністерстві юстиції України 2 листопада 1999 року за № 745/4038.

5.12.4. Вилучення арештованого майна з передачею його для реалізації провадиться у строк, установлений державним виконавцем, але не раніше ніж через 5 днів після накладення арешту.

У разі накладення арешту при відкритті виконавчого провадження майно передається на реалізацію не раніше ніж через 10 днів, тобто після закінчення строку для оскарження постанови державного виконавця про відкриття виконавчого провадження.

Продукти та інші речі, що швидко псуються, передаються на реалізацію негайно після накладення на них арешту.

5.12.5. Якщо стягувач у 5-денний строк письмово не заявить про своє бажання залишити за собою непродане майно, то арешт з майна знімається, воно повертається боржникові, а виконавчий документ у разі відсутності в боржника іншого майна, на яке може бути звернено стягнення, повертається стягувачеві без виконання.

5.12.6. Боржник має право визначити, в якій послідовності необхідно продавати майно. Коли від продажу частини майна буде виручено суму, достатню для задоволення вимог стягувача і для сплати всіх витрат на виконавче провадження, подальший продаж арештованого майна припиняється. Вимоги боржника щодо черговості продажу майна не приймаються державним виконавцем, якщо внаслідок їх задоволення виникнуть перешкоди чи додаткові труднощі для виконання або подовжиться його строк.

5.12.7. Кошти, отримані від реалізації арештованого майна, вносяться на депозитний рахунок відділу та до спеціального фонду виконавчого провадження у порядку, встановленому пунктом 5.1.2 цієї Інструкції.

6. ЗВЕРНЕННЯ СТЯГНЕННЯ НА МАЙНО БОРЖНИКА – ЮРИДИЧНОЇ ОСОБИ

6.1. Готівка в національній та іноземній валюті, яка знаходиться в касах або інших сховищах боржника — юридичної особи, підлягає невідкладному вилученню після її виявлення у порядку, передбаченому пунктом 5.1.2 цієї Інструкції.

Державний виконавець звертає стягнення на кошти боржника — юридичної особи, що знаходяться в кредитних установах, в тому числі в органах Державного казначейства в порядку, передбаченому Законом.

Якщо даних про наявність у боржника — юридичної особи рахунків і вкладів у банках чи інших кредитних установах немає, то державний виконавець одержує такі дані в податкових органах, які зобов'язані надати йому необхідну інформацію у 3-денний строк.

У разі наявності в боржника — юридичної особи декількох рахунків у різних кредитних установах державний виконавець роз'яснює стягувачу його право звернутися до суду або іншого органу (посадової особи), які видали виконавчий документ, для одержання потрібної кількості дублікатів виконавчих документів для звернення стягнення на грошові кошти.

6.2. У разі відсутності в боржника — юридичної особи коштів, достатніх для покриття заборгованості стягнення звертається на інше майно, належне боржникові — юридичній особі на праві власності, або майно державної форми власності, закріплене за ним (за винятком майна, виключеного з обороту або обмеженого в обороті), незалежно від того, хто фактично використовує це майно.

На зазначене майно накладається арешт, і воно реалізується в такій послідовності:

у першу чергу — майно, яке безпосередньо не використовується у виробництві (цінні папери, кошти на депозитних та інших рахунках боржника, валютні цінності, легковий автотранспорт, предмети дизайну офісів та інше майно);

у другу чергу — готова продукція (товари), а також інші матеріальні цінності, які безпосередньо не використовуються у виробництві;

у третю чергу — об'єкти нерухомого майна, верстати, обладнання, інші основні засоби, а також сировина і матеріали, призначені для здійснення виробництва.

У разі накладення арешту на майно третьої черги, що належить боржнику — юридичній особі, державний виконавець у 3-денний строк повідомляє власника або уповноважений ним орган, до сфери управління якого належить майно, та в разі потреби (якщо державі належить 25 %, 50 %, плюс одна акція та більше) — Фонд державного майна України про накладення арешту на майно боржника — юридичної особи, а також дані про склад і вартість майна, на яке накладено арешт, і про розмір вимог стягувача. Копія зазначеного повідомлен-

ня надсилається до податкового органу, який контролює здійснення боржником — юридичною особою платежів до бюджетів усіх рівнів.

На пропозицію відповідного органу управління чи Фонду державного майна України державний виконавець за рахунок коштів на фінансування державної виконавчої служби публікує у пресі повідомлення про звернення стягнення на майно боржника — юридичної особи. Повідомлення про звернення стягнення на нерухоме майно боржника — юридичної особи має містити інформацію, зазначену в Тимчасовому положенні про порядок проведення прилюдних торгів з реалізації нерухомого майна.

Отримавши повідомлення відповідного органу управління чи Фонду державного майна України про вчинення цими органами дій щодо порушення справи про банкрутство боржника — юридичної особи, державний виконавець звертається до суду з заявою про відстрочку виконання відповідно до статті 33 Закону. У разі порушення судом провадження у справі про банкрутство боржника — юридичної особи державний виконавець виносить постанову про зупинення виконавчого провадження (додаток 10). Копія постанови надсилається стягувачу з роз'ясненням йому права звернутися до відповідного арбітражного суду з заявою про визначення його кредитором.

6.3. У разі реорганізації (злиття, приєднання, розділення, виділення, перетворення) боржника – юридичної особи стягнення за виконавчими документами звертається на кошти та інше майно тієї юридичної особи, на яку відповідно до закону покладено відповідальність за зобов'язаннями боржника – юридичної особи.

У разі ліквідації боржника — юридичної особи, у тому числі внаслідок визнання боржника банкрутом, виконавчий документ передається до ліквідаційної комісії для вирішення питання про подальший порядок виконання рішення у встановленому законодавством порядку.

Про направлення виконавчого документа до ліквідаційної комісії державний виконавець повідомляє стягувача.

7. ЗВЕРНЕННЯ СТЯГНЕННЯ НА ЗАРОБІТНУ ПЛАТУ ТА ІНШІ ВИДИ ДОХОДІВ БОРЖНИКА

7.1. Умови звернення стягнення на заробітну плату та інші доходи боржника

7.1.1. Стягнення на заробітну плату (заробіток), пенсію, стипендію та інші доходи боржника звертається за відсутності в боржника коштів на рахунках у банках та інших кредитних установах, відсутності чи недостатності майна боржника для повного покриття належних до стягнення сум, а також при виконанні рішень про стягнення періодичних платежів та стягнень на суму, що не перевищує одного мінімального розміру заробітної плати.

7.1.2. При виконанні в примусовому порядку виконавчих документів про стягнення сум боргів, що перевищують один мінімальний розмір заробітної плати, державний виконавець у першу чергу перевіряє наявність коштів на ра-

хунках боржника в банках та інших кредитних установах шляхом проведення запитів, а також перевіряє майновий стан боржника.

7.1.3. Виконавчі документи направляються за місцем роботи боржника, отримання ним пенсії, стипендії чи інших доходів для проведення стягнення в передбаченому законом порядку.

7.2. Відрахування із заробітної плати (заробітку), пенсії, стипендії боржника

7.2.1. Відрахування із заробітної плати (заробітку), пенсії чи стипендії громадян проводить адміністрація підприємств, установ і організацій на підставі надісланих їм державним виконавцем виконавчих документів та розпорядження (додаток 32).

7.2.2. Якщо боржник змінить місце роботи або місце проживання чи навчання, то підприємства, установи, організації, які отримали виконавчий документ, повертають його не пізніш як у 3-денний строк державному виконавцеві з відміткою про нове місце роботи, проживання чи навчання боржника, якщо воно відоме, а також повідомляють про проведені ними стягнення періодичних платежів за виконавчими документами. У разі неподання зазначених відомостей з неповажних причин винних у цьому посадових осіб може бути притягнуто до відповідальності, передбаченої статтею 88 Закону.

7.2.3. Звернення стягнення на пенсії провадиться відповідно до законодавства про пенсії.

7.2.4. Виконавчі документи за місцем виконання зберігаються в сейфах, вогнетривких шафах.

7.2.5. Порядок стягнення суми боргу, розмір відрахування визначаються державним виконавцем у розпорядженні, що направляється разом з виконавчим документом, про що в копії повідомляється стягувачеві.

Якщо боржник отримує декілька видів доходів, то дублікати виконавчих документів направляються із розпорядженнями державного виконавця до бухгалтерій підприємств, установ, організацій для звернення стягнення на заробітну плату боржника. У разі направлення декількох виконавчих документів до бухгалтерії одного підприємства, установи, організації державний виконавець щодо кожного виконавчого документа направляє розпорядження.

7.2.6. Самостійно змінювати порядок стягнення суми боргу та розмір відрахування адміністрації підприємств, установ, організацій не мають права.

7.2.7. При поверненні виконавчих документів у зв'язку із звільненням боржника з роботи у відповідних графах виконавчого документа робиться запис про утримання суми боргу, а в разі стягнення періодичних платежів – про час їх утримання та розмір заробітної плати за останні три місяці. Цей запис завіряється підписами відповідальних осіб та скріплюється печаткою. У супровідному листі до виконавчого документа адміністрація зазначає нове місце роботи чи навчання боржника, його місце проживання, якщо вони відомі. Копія супровідного листа направляється стягувачу до відома.

7.2.8. Передача виконавчого документа сторонам (третім особам) на руки забороняється.

7.3. Звернення стягнення на інші доходи боржника

7.3.1. Зазначені в підрозділах 7.1 та 7.2 цієї Інструкції правила стягнення поширюються і на випадки звернення стягнення на:

доходи, отримані фізичною особою, яка є суб'єктом підприємницької діяльності;

доходи за працю в колективному сільськогосподарському (фермерському) господарстві;

авторську винагороду за твори літератури, науки або мистецтва, премії, що присуджуються за видатні досягнення в галузі науки, літератури і мистецтва, винагороду за відкриття, винахід, на який видано авторське свідоцтво, корисну модель, промисловий зразок і раціоналізаторську пропозицію;

суми на відшкодування шкоди, заподіяної каліцтвом або іншим ушкодженням здоров'я, а також втратою годувальника.

7.3.2. Для встановлення таких доходів державний виконавець за заявою стягувача, боржника робить запити у відповідні органи.

7.3.3. На допомогу по державному соціальному страхуванню, виплачувану в разі тимчасової непрацездатності та в інших випадках, і допомогу в зв'язку з безробіттям стягнення може бути звернено тільки за рішеннями про стягнення аліментів, про відшкодування шкоди, заподіяної каліцтвом або іншим ушкодженням здоров'я, а також у зв'язку з втратою годувальника.

7.3.4. Стягнення не може бути звернено на виплати, визначені у статті 73 Закону.

7.4. Розмір відрахувань із заробітної плати та інших доходів боржника

7.4.1. Відрахування із заробітної плати та інших видів доходів боржника вираховується із суми, що залишається після утримання податків.

Обмеження розміру відрахувань із заробітної плати встановлюється законодавством про працю та статтею 70 Закону. Цією самою статтею Закону встановлюються обмеження розміру відрахувань із стипендії, пенсії та інших доходів боржника.

7.4.2. Відрахування із заробітної плати боржника, який за вироком суду відбуває покарання без позбавлення волі, провадиться з усієї суми заробітної плати без урахування стягнень за вироком.

7.4.3. Із засуджених, які відбувають покарання у вигляді позбавлення волі, а також з осіб, які перебувають у наркологічних відділеннях психіатричних диспансерів та стаціонарних лікувальних закладах, відрахування провадяться з усієї заробітної плати без урахування відрахувань на витрати щодо їх утримання в цих закладах.

7.5. Порядок виконання рішень про стягнення аліментів

7.5.1. У разі неможливості стягнення аліментів із заробітної плати чи інших доходів боржника протягом трьох місяців підряд стягнення звертається на майно боржника.

7.5.2. Розмір заборгованості з аліментів визначається державним виконавцем за місцем виконання рішення, виходячи з фактичного заробітку (доходів), одержаного боржником за час, протягом якого стягнення не провадилося, або одержуваного ним на момент визначення заборгованості в твердій грошовій сумі або у відсотковому відношенні. Якщо боржник у цей період не працював, то заборгованість визначається, виходячи з середньої заробітної плати для даної місцевості. Державний виконавець у разі надходження виконавчого документа повинен підрахувати розмір заборгованості з аліментів і повідомити про нього стягувача і боржника.

7.5.3. З осіб, зобов'язаних сплачувати аліменти, у разі виїзду їх для постійного проживання у країни, з якими Україна не має договорів про надання правової допомоги, стягнення аліментів провадиться на час виїзду за рішенням суду за весь період до досягнення дитиною повноліття.

З осіб, які працюють за контрактами в іноземних державах і одержують заробітну плату тільки за кордоном, аліменти стягуються в порядку та розмірах, передбачених законом.

7.5.4. За наявності спору питання про розмір заборгованості з аліментів вирішується за заявою зацікавленої особи судом у порядку, встановленому законом.

7.5.5. Державний виконавець зобов'язаний здійснювати систематичний контроль за правильним і своєчасним відрахуванням та надходженням відрахованих сум аліментів стягувачам.

7.5.6. Якщо вжитими заходами місце проживання та місце роботи боржника не будуть встановлені, то державний виконавець зобов'язаний порушити перед судом питання про розшук боржника через органи внутрішніх справ. Необґрунтоване пересилання виконавчих листів для оголошення розшуку не допускається.

7.5.7. Повернення виконавчого документа стягувачеві в зв'язку з невстановленням місця роботи чи проживання боржника не допускається.

7.5.8. Особи, що виявили бажання сплачувати аліменти добровільно, можуть звернутися до адміністрації за місцем роботи, за місцем отримання пенсії, стипендії тощо з письмовою заявою про утримання з їх заробітку аліментів та передачі їх стягувачеві. Адміністрація підприємства, установи, організації тощо зобов'язана проводити за такою заявою утримання аліментів у тому самому порядку, як і за виконавчим листом.

Заяви про утримання аліментів, а також про зміну їх розміру або припинення утримання аліментів, що надійшли від осіб, які виявили бажання сплачувати їх добровільно, зберігаються адміністрацією в порядку, установленому для зберігання виконавчих документів, і за втрату такої заяви винна посадова особа несе відповідальність.

За невиконання вищезазначених обов'язків на винних посадових осіб може бути накладено штраф згідно з законом.

7.5.9. Адміністрація підприємства, установи, організації тощо на підставі письмової заяви платника аліментів або виконавчого листа зобов'язана щоміся-

ця утримувати аліменти із заробітної плати, пенсії, стипендії і інших сум і перераховувати їх не пізніше ніж у 3-денний термін з дня виплати заробітної плати, пенсії, стипендії, інших сум особі, зазначеній в заяві чи виконавчому листі.

7.5.10. Стягнення аліментів провадиться із суми заробітку платника аліментів після утримання з нього обов'язкових податків. Перерахування їх стягувачем проводиться за рахунок боржника.

При утриманні аліментів за місцем роботи боржника суми їх не можуть бути меншими від присудженого рішенням суду розміру та 1/2 частини неоподатковуваного мінімуму доходів громадян на кожну дитину. У цьому випадку із заробітної плати (доходу) не може бути утримано більше 70 відсотків.

Стягнення аліментів за виконавчими листами за минулий час провадиться в межах трирічного терміну, що передував пред'явленню виконавчого листа до виконання.

Якщо за виконавчим документом, пред'явленим до виконання, утримання аліментів не провадилося у зв'язку з розшуком боржника, то стягнення аліментів має провадитись за весь період незалежно від установленого трирічного терміну та досягнення повноліття особою, на утримання якої присуджені аліменти.

Якщо за рішенням суду з відповідача слід стягувати аліменти на утримання трьох і більше дітей, а також заборгованість з аліментів за минулий час, то державний виконавець дає вказівку про стягнення 50 % із заробітку боржника для забезпечення поточних платежів. Заборгованість за минулий час у таких випадках може бути погашена шляхом звернення стягнення на майно боржника.

7.5.11. Звільнення від сплати аліментів та питання про розмір заборгованості з них вирішується за заявою зацікавленої особи судом у порядку, встановленому діючим законодавством.

7.5.12. Платник аліментів повинен негайно повідомити державному виконавцю про зміну місця роботи чи проживання, а також про інші доходи.

У разі неповідомлення з неповажної причини зазначених відомостей на винних у цьому посадових осіб і громадян, у тому числі й на платника аліментів, може бути накладено штраф згідно зі статтею 88 Закону.

7.6. Виконання рішень щодо покарання у вигляді штрафу та конфіскації майна

7.6.1. Виконання рішень щодо покарання у вигляді штрафу провадиться після закінчення наданого засудженому судом строку державним виконавцем в порядку, визначеному цією Інструкцією.

7.6.2. Конфіскація майна може бути застосована виключно за рішенням суду у випадках, обсязі та порядку, встановлених законом.

Конфіскація майна полягає в примусовому безоплатному вилученні у власність держави всього або частини майна, яке є приватною власністю засудженого.

7.6.3. При виконанні конфіскації майна засудженого за вироком суду державний виконавець виносить постанову про відкриття виконавчого провадження, якщо виконавчий лист відповідає вимогам статті 19 Закону, з доданням до нього копії вироку суду, протоколу накладення арешту на майно і опису майна або протоколу про відсутність майна, яке підлягає опису, або довідки суду про їх відсутність у кримінальній справі, а при потребі й копії постанови про накладення арешту на майно.

При виконанні конфіскації майна за постановами суду державний виконавець виносить постанову про відкриття виконавчого провадження, якщо постанова суду відповідає вимогам статті 19 Закону, з доданням до неї протоколу вилучення майна, яке підлягає конфіскації.

7.6.4. У разі невідповідності виконавчого документа статті 19 Закону або відсутності одного з вищеперелічених документів державний виконавець виносить постанову про відкладення відкриття виконавчого провадження.

7.6.5. Для виявлення майна, яке підлягає конфіскації, державний виконавець негайно надсилає запити до органів державної податкової інспекції, банків та інших кредитних установ, органів ДАІ, БТІ, нотаріату тощо та перевіряє майновий стан боржника за останнім місцем його прописки, проживання, місцезнаходженням майна.

7.6.6. У процесі виконання державний виконавець виявляє, описує і накладає арешт не тільки на майно, яке було включене раніше в протокол опису і арешту майна, складений органами слідства, а й інше виявлене майно, що підлягає опису, про що складається акт опису і арешту майна з указівкою попередньої оцінки майна.

Не підлягає конфіскації і не включається до акта опису й арешту майно, на яке за законом не може бути звернено стягнення.

7.6.7. Установивши розтрату відчуження, підміну переданого на зберігання майна, державний виконавець складає про це акт.

У такому разі державний виконавець негайно готує подання про вирішення питання про притягнення винної особи до кримінальної відповідальності і надсилає його до органів прокуратури або до суду. До подання додаються копії акта про відсутність майна, вироку суду та протоколу опису й арешту майна органами попереднього слідства. Такі дії провадяться також у випадку, коли майно, що підлягає конфіскації, було виявлено і арештовано державним виконавцем.

Указане виконавче провадження державний виконавець тримає на контролі до вирішення питання по суті.

7.6.8. Частка майна засудженого в спільній власності з іншими особами, яка підлягає конфіскації, визначається судом.

7.6.9. При виконанні вироку суду про конфіскацію вилученого в засудженого майна виконання провадиться в загальному порядку. При виконанні конфіскації вилучених у засудженого коштів та цінностей, що зберігаються в ФІНО органів попереднього слідства, державний виконавець направляє до ФІНО копію виконавчого листа з розпорядженням (додаток 34). Таке виконав-

че провадження вважається закінченим за наявності підтвердження з ФІНО про виконання розпорядження державного виконавця. Виконавчий лист з відміткою про виконання повертається до суду, що його видав.

(пункт 7.6.9 із змінами, внесеними згідно з наказом Міністерства юстиції України від 04.05.2001 р. № 28/5)

7.6.10. За наявності декількох виконавчих документів про стягнення коштів чи ін. щодо одного боржника, майно, якого за рішенням суду підлягає конфіскації, реалізується в порядку, встановленому цією Інструкцією. У цьому разі розподіл суми, що надійшла після реалізації, встановлюється відповідно до статті 43 Закону та пункту 5.1.2 цієї Інструкції, а також з урахуванням установленої статтею 44 Закону черговості задоволення вимог стягувачів.

7.6.11. Розмір виконавчого збору за виконавчими документами про конфіскацію майна визначається від розміру оцінки описаного і арештованого державним виконавцем майна.

7.6.12. Після виконання виконавчого документа про конфіскацію майна державний виконавець робить відповідні відмітки про виконання у виконавчому документі і повертає його відповідному суду.

8. ВИКОНАННЯ РІШЕНЬ У НЕМАЙНОВИХ СПОРАХ

8.1. Виконання рішень, за якими боржник зобов'язаний особисто вчинити певні дії або утриматись від їх учинення

8.1.1. Після відкриття виконавчого провадження за виконавчим документом, який зобов'язує боржника вчинити певні дії або утриматися від їх учинення, державний виконавець відповідно до статті 24 Закону визначає йому строк добровільного виконання рішення.

8.1.2. У разі невиконання без поважних причин цих вимог державний виконавець застосовує до боржника штрафні санкції, передбачені статтею 87 Закону, і призначає новий строк виконання.

Якщо після цього рішення не буде виконано і виконання може бути проведено без участі боржника, державний виконавець організовує виконання відповідно до повноважень, наданих йому законом, а з боржника стягується двократний розмір витрат на проведення виконавчих дій.

8.1.3. Якщо виконати рішення без участі боржника неможливо, то виконавчий документ постановою державного виконавця, затвердженою начальником відповідного відділу державної виконавчої служби, повертається до суду чи іншого органу (посадової особи), які видали виконавчий документ (додаток 23).

8.2. Виконання рішення про поновлення на роботі

8.2.1. Виконавчий документ про поновлення на роботі незаконно звільненого або переведеного працівника виконується негайно. Виконання вважається завершеним з моменту фактичного допущення працівника до виконання попередніх обов'язків на підставі відповідного наказу органу, який прийняв незаконне рішення про звільнення або переведення працівника.

8.2.2. У разі невиконання власником або уповноваженим ним органом (посадовою особою) рішення про поновлення на роботі незаконно звільненого або переведеного працівника державний виконавець застосовує до них штрафні санкції, передбачені статтею 87 Закону.

Крім того, державний виконавець у разі умисного невиконання посадовою особою рішення суду може звернутися до суду з поданням про вирішення питання про притягнення її до відповідальності, передбаченої статтею 176-4 Кримінального кодексу України.

8.2.3. Після фактичного допущення працівника до роботи складається акт про виконання рішення, виконавче провадження підлягає закінченню і не поновлюється при повторному недопущенні працівника до роботи, а в працівника з'являється право на звернення до суду в порядку позовного провадження.

8.3. Виконання рішень про відібрання дитини

8.3.1. Під час виконання рішень про відібрання дитини державний виконавець провадить виконавчі дії з обов'язковою участю особи, якій дитина передається на виховання, із залученням представників органів опіки і піклування, а при потребі – представників органів та установ освіти, медичних працівників.

8.3.2. У разі потреби державний виконавець може звернутися до суду з поданням про вирішення питання про тимчасове влаштування дитини до дитячого чи лікувального закладу.

8.3.3. При неможливості з'ясування місцезнаходження боржника, дитини або обох державний виконавець звертається з поданням до суду про розшук дитини або боржника. У разі перешкоди з боку боржника щодо виконання державний виконавець вирішує питання про застосування до нього штрафних санкцій.

8.3.4. При виконанні рішень про відібрання дитини забороняється застосовувати до дитини заходи фізичного впливу.

8.4. Порядок виконання рішень про виселення боржника

8.4.1. Виселення полягає у звільненні приміщення, зазначеного у виконавчому документі, від особи, яка виселяється, її майна, домашніх тварин та в забороні даній особі користуватися звільненим приміщенням.

8.4.2. Щодо справ про виселення державний виконавець надає боржнику термін для добровільного виконання (до 15 днів).

8.4.3. Державний виконавець зобов'язаний письмово повідомити боржника про день і час примусового виселення. Відсутність боржника, повідомленого про день і час виселення, не є перешкодою для виконання виконавчого документа.

8.4.4. Виселення здійснюється у присутності понятих за сприяння органів внутрішніх справ, з обов'язковим описом майна державним виконавцем. Один примірник акта опису майна вручається під розписку боржникові. Державний виконавець у разі потреби забезпечує в установлений термін зберігання майна боржника протягом строку, що не перевищує трьох років, з покладенням зазначених ви-

трат на боржника. Після завершення трирічного строку невитребуване майно реалізується в порядку, передбаченому для реалізації безхазяйного майна.

8.4.5. Якщо виконання здійснюється за відсутності осіб, що виселяються, то державний виконавець зобов'язаний провести разом з описом майна його оцінку. Описане майно передається на відповідальне зберігання особі, яка державним виконавцем призначена зберігачем майна.

8.4.6. Про виконання рішення державним виконавцем складається акт, який підписується особами, що брали участь у виконанні.

8.4.7. Якщо особі, яка виселяється, має бути надано інше житлове приміщення, то державний виконавець надсилає відповідному житловому чи іншому органу повідомлення про строк виконання рішення щодо надання такого приміщення. У разі ненадання у визначений строк іншого житлового приміщення державний виконавець складає про це акт і звертається до суду з поданням про визначення порядку подальшого виконання рішення. До вирішення судом цього питання виконавчі дії не провадяться. У разі виникнення обставин, які перешкоджають виконанню рішення або його унеможливлюють, державний виконавець виносить постанову про зупинення виконавчого провадження і звертається до суду з поданням про роз'яснення подальшого порядку виконання або про відстрочку виконання.

8.5. Виконання рішення про вселення стягувача

8.5.1. Примусове вселення полягає у забезпеченні державним виконавцем безперешкодного входження стягувача в приміщення, указане у виконавчому документі, та його проживання (перебування) у ньому.

8.5.2. Після одержання виконавчого документа про вселення стягувача державний виконавець установлює строк для добровільного його виконання боржником.

У разі невиконання виконавчого документа про вселення у добровільному порядку вселення здійснюється примусово державним виконавцем.

Державний виконавець зобов'язаний письмово повідомити боржника і стягувача про день і час примусового вселення. Відсутність боржника, повідомленого про день і час вселення, не є перешкодою для виконання рішення про вселення.

8.5.3. Якщо боржник перешкоджає виконанню рішення про вселення стягувача, то вселення здійснюється у присутності понятих, із залученням працівників органів внутрішніх справ.

8.5.4. Про виконання рішення державним виконавцем складається акт, який підписується особами, що брали участь у виконанні цього рішення.

8.5.5. Якщо стягувач звернувся до державного виконавця із заявою про відновлення виконавчого провадження з документами, що підтверджують перешкоди в проживанні (акти житлових органів, органів внутрішніх справ та ін.), то державний виконавець, перевіряючи підстави для відновлення, може зажадати додаткові документи або провести вихід за місцем виконання рішення, про що складає відповідний акт.

8.5.6. У разі наявності підстав для відновлення виконавчого провадження державним виконавцем виноситься постанова про відновлення виконавчого провадження, яка затверджується начальником відділу державної виконавчої служби (додаток 15), а до боржника застосовуються штрафні санкції.

8.5.7. У разі відсутності підстав для проведення повторного примусового вселення державним виконавцем також виноситься постанова, яка затверджується начальником відділу державної виконавчої служби із зазначенням усіх мотивів відмови у відновленні виконавчого провадження.

8.5.8. Зазначені постанови можуть бути оскаржені до суду в 10-денний термін.

8.5.9. Відновлення виконавчого провадження здійснюється державним виконавцем один раз не пізніше 10 днів з моменту закінчення виконавчого провадження. Тому при винесенні постанови про закінчення виконавчого провадження про примусове вселення державний виконавець роз'яснює стягувачу його право звернутися з заявою про відновлення виконавчого провадження протягом 10 днів з моменту отримання ним постанови про закінчення виконавчого провадження.

Виконавче провадження не відновлюється і повторне примусове вселення стягувача не проводиться, якщо особа, яка перешкоджає його проживанню (перебуванню), не є боржником. Питання про вселення стягувача в цьому випадку вирішується в судовому порядку.

8.6. Виконання рішення про примусовий обмін

8.6.1. Державний виконавець, одержавши виконавчий документ про примусовий обмін, установлює строк для добровільного його виконання боржником.

8.6.2. У разі невиконання рішення про примусовий обмін у добровільному порядку державний виконавець здійснює його примусове виконання відповідно до вимог підрозділів 8.4 та 8.5 цієї Інструкції.

8.6.3. Про виконання рішення про примусовий обмін державний виконавець складає акт, який підписується стягувачем і боржником (додаток 5).

8.7. Загальні умови виконання рішення про заборону діяльності об'єднання громадян

8.7.1. Державний виконавець розпочинає виконання рішення про заборону діяльності об'єднання громадян за заявою передбаченого законом легалізуючого органу на підставі виконавчого документа про примусовий розпуск даного об'єднання громадян. Легалізуючий орган подає цю заяву до державної виконавчої служби після офіційного повідомлення в друкованих засобах масової інформації про набрання чинності рішенням щодо заборони діяльності об'єднання громадян.

8.7.2. Державний виконавець виносить постанову про відкриття виконавчого провадження та надає боржнику строк для добровільного виконання.

8.7.3. Державний виконавець повинен зажадати від керівників або засновників об'єднання громадян оригінали свідоцтва про державну реєстрацію та

Статуту об'єднання громадян, документи органів внутрішніх справ, які підтверджують знищення печаток та штампів, дані від банківських установ про закриття рахунків, акт з податкової адміністрації про здавання звітності керівним органом об'єднання тощо.

У разі невиконання з боку об'єднання громадян зазначених вимог державний виконавець сам уживає заходів до виконання (вилучає свідоцтво, статут, печатку, штамп; свідоцтво та Статут передаються легалізуючому органу, печатка та штамп – до органів внутрішніх справ тощо).

8.7.4. Про виконання рішення про заборону діяльності об'єднання громадян державний виконавець складає акт, який підписують державний виконавець і представник легалізуючого органу. Копії акта надсилаються до суду, який видав виконавчий документ, та легалізуючому органу.

9. ПРОВАДЖЕННЯ ВИКОНАВЧИХ ДІЙ ЩОДО ІНОЗЕМЦІВ, ОСІБ БЕЗ ГРОМАДЯНСТВА ТА ІНОЗЕМНИХ ЮРИДИЧНИХ ОСІБ. ВИКОНАННЯ РІШЕНЬ ІНОЗЕМНИХ СУДІВ І АРБІТРАЖІВ

9.1. При виконанні передбачених статтею 3 Закону рішень щодо іноземців, осіб без громадянства та іноземних юридичних осіб, які проживають чи зареєстровані на території України, застосовуються положення Закону та цієї Інструкції.

9.2. Визнання і виконання в Україні рішень іноземних судів і арбітражів проводиться на підставі відповідних міжнародних договорів та чинного законодавства України.

Клопотання про визнання і виконання рішення іноземного суду розглядається компетентним судом і після винесення ухвали про визнання та прийняття до виконання рішення іноземного суду на території України виписується виконавчий лист, що і є основою для провадження виконавчих дій.

Основою для виконання рішення іноземного арбітражу є наказ арбітражного суду та ухвала компетентного суду України про визнання та виконання рішення іноземного арбітражу на території України.

Рішення Міжнародного комерційного арбітражного суду при Торгово-промисловій палаті України є виконавчим документом, якщо примусове виконання цього рішення повинно проводитись на території України. Виконання вказаного рішення проводиться на підставі заяви зацікавленої особи, яка адресується відповідному відділу державної виконавчої служби.

Виконавчий документ, виданий в установленому порядку на підставі рішення іноземного суду чи арбітражу, може бути пред'явлений до примусового виконання протягом трьох років з моменту набрання відповідним рішенням законної сили.

10. ЗАХИСТ ПРАВ СТЯГУВАЧА, БОРЖНИКА ТА ІНШИХ ОСІБ ПІД ЧАС ПРОВАДЖЕННЯ ВИКОНАВЧИХ ДІЙ

10.1. На дії (бездіяльність) державного виконавця та інших посадових осіб державної виконавчої служби з виконання рішення або на відмову в здійсненні вказаних дій у встановлені Законом строки стягувач чи боржник можуть подати скаргу до начальника відповідного відділу державної виконавчої служби або до суду за місцезнаходженням районного (міського), районного в місті відділу державної виконавчої служби або до іншого суду згідно з чинним законодавством.

Про задоволення чи відмову в задоволенні скарги начальником відповідного відділу державної виконавчої служби виноситься вмотивована постанова (додаток 20), яка оскаржується в порядку, установленому Законом. У постанові начальник відділу державної виконавчої служби дає вказівки державному виконавцю про хід подальшого виконання виконавчого документа.

Скарги на дії начальника відділу державної виконавчої служби подаються до суду.

10.2. У разі невиконання у встановлений державним виконавцем строк без поважних причин рішення, що зобов'язує боржника виконати певні дії, які можуть бути виконані лише боржником, державний виконавець виносить постанову про накладення штрафу на боржника в розмірі від двох до десяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян – щодо фізичних осіб і від десяти до двадцяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян – щодо посадових осіб та призначає новий строк виконання.

Постанова державного виконавця про накладення штрафу затверджується начальником відповідного відділу державної виконавчої служби. Постанова про накладення штрафу може бути оскаржена до суду в 10-денний строк (додаток 24).

У разі повторного невиконання рішення боржником без поважних причин державний виконавець у тому самому порядку накладає штраф на боржника в подвійному розмірі. При подальшому невиконанні рішення боржником державний виконавець порушує клопотання перед судом про кримінальну відповідальність боржника відповідно до закону.

За наявності підстав, передбачених статтями 34, 35 Закону, державний виконавець вирішує питання про зупинення виконавчого провадження (додаток 10).

10.3. За порушення вимог Закону, невиконання законних вимог державного виконавця громадянами чи посадовими особами, втрату або несвоєчасне відправлення виконавчого документа, неподання або подання неправдивих відомостей про доходи і майновий стан боржника, а також неповідомлення боржником про зміну місця роботи (знаходження), якщо ці дії не мають ознак злочину, а також за неявку без поважних причин за викликом державного виконавця на винних осіб за поданням державного виконавця начальником відповідного відділу державної виконавчої служби накладається штраф від двох до десяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян у порядку, передбаченому законом.

Постанова про накладення штрафу може бути оскаржена до суду в 10-денний строк (додаток 24).

У разі наявності ознак злочину в діях особи, яка умисно перешкоджає виконанню рішення чи іншим чином порушує вимоги законодавства про виконавче провадження, державний виконавець складає акт про порушення (додаток 5) і надсилає до суду або органів прокуратури подання про притягнення боржника або винної особи до кримінальної відповідальності.

11. ПРИЙМАННЯ ДЕРЖАВНИМ ВИКОНАВЦЕМ КОШТІВ, ВИДАЧА ЇХ СТЯГУВАЧАМ ТА ЗВІТНІСТЬ ЗА ЦИМИ СУМАМИ

11.1. Порядок приймання державним виконавцем коштів

11.1.1. Державні виконавці в процесі виконання рішення можуть особисто за квитанційною книжкою приймати кошти від боржників (додаток 30).

(абзац перший пункту 11.1.1 із змінами, внесеними згідно з наказом Міністерства юстиції України від 04.05.2001 р. № 28/5)

Приймання державними виконавцями коштів у вказаних випадках проводиться тільки за квитанцією встановленої форми.

11.1.2. При прийманні готівки заповнюється квитанція (додаток 30-1) у двох примірниках, що позначені однією серією та номером. Примірники квитанцій підписуються особисто державним виконавцем.

Перший примірник квитанції з позначкою «Примірник 1» залишається у квитанційній книжці державного виконавця. Другий примірник квитанції з позначкою «Примірник 2» видається платнику під його розписку на першому примірнику квитанції.

Жодні виправлення, перекреслення сум, дат або прізвищ платників у квитанціях не допускаються. Два примірники неправильно заповненої квитанції анулюються шляхом написання на них чорнилом «зіпсовано» та залишаються в квитанційній книжці для обліку.

(пункт 11.1.2 в редакції наказу Міністерства юстиції України від 04.05.2001 р. № 28/5)

11.1.3. Державним виконавцям забороняється отримувати гроші без виписування та видачі квитанції встановленої форми за будь-якими розписками на виконавчих документах, касовими ордерами установ і т. ін.

11.1.4. Отримані за квитанційними книжками суми повинні бути здані державним виконавцем на відповідні рахунки відділу державної виконавчої служби не пізніше наступного робочого дня після їх отримання. Суми, отримані для зарахування на користь держави, у період, наданий боржнику для добровільного виконання, здаються безпосередньо до установ Ощадбанку.

Суми, що стягнуті на користь держави після винесення постанови про стягнення виконавчого збору при відсутності витрат на виконання, здаються до установ Ощадбанку, а 5 відсотків (виконавчий збір) – на відповідний рахунок спеціального фонду виконавчого провадження.

11.1.5. До першого примірника квитанції (додаток 30-1) з позначкою «Примірник 1», що залишається у квитанційній книжці, вклеюється відповідна квитанція (ощадбанку чи банку) про отримання коштів. У виконавчому провадженні робиться відмітка про прийняття коштів із зазначенням дати заповнення та номера квитанції.

(пункт 11.1.5 в редакції наказу Міністерства юстиції України від 04.05.2001 р. № 28/5)

11.1.6. Забороняється державним виконавцям проводити видачу та переказ стягнутих ними сум стягувачам без зарахування на депозитний рахунок державної виконавчої служби.

11.1.7. При зарахуванні коштів на депозитний рахунок державний виконавець негайно складає розпорядження чи розрахунок за правилами, викладеними в підрозділі 11.2 цієї Інструкції.

11.1.8. Квитанційні книжки видаються в Головному управлінні юстиції Міністерства юстиції України в Автономній Республіці Крим, обласних, Київському та Севастопольському міських управліннях юстиції начальникам відділів державної виконавчої служби відповідно до потреб. Квитанційна книжка видається державному виконавцю начальником відділу державної виконавчої служби за відомістю обліку квитанційних книжок під його розписку в цій відомості з указівкою дати видачі та з якого і до якого номера в книжці містяться квитанції.

11.1.9. Кожна закінчена квитанційна книжка здається державним виконавцем начальнику відділу державної виконавчої служби під розписку у відомості обліку квитанційних книжок.

Закінчені квитанційні книжки зберігаються в архіві відповідного відділу державної виконавчої служби за правилами зберігання документів суворої звітності.

11.1.10. Правильність ведення квитанційних книжок та своєчасність унесення сум державним виконавцем перевіряються начальником відповідного відділу державної виконавчої служби щомісячно.

11.1.11. Нова квитанційна книжка видається державному виконавцю лише після перевірки начальником відповідного відділу державної виконавчої служби правильності та повноти внесення стягнутих державним виконавцем коштів на депозитний рахунок державної виконавчої служби, на відповідний рахунок спеціального фонду виконавчого провадження та до установ Ощадбанку. Це проводиться шляхом підрахувань стягнутих державним виконавцем коштів за корінцями квитанційної книжки та звірення цієї суми з сумою, внесеною ним на рахунок відділу або установи Ощадбанку, за відповідними квитанціями про отримання коштів, з випискою органу Державного казначейства та записами в книзі обліку депозитних сум.

11.1.12. При здачі справ державний виконавець здає начальнику відділу державної виконавчої служби незакінчену квитанційну книжку та квитанції банку про зарахування коштів на депозитний рахунок відділу державної виконавчої служби, відповідний рахунок спеціального фонду виконавчого провадження або установ Ощадбанку.

11.2. Порядок видачі коштів стягувачам та обліку депозитних сум

11.2.1. Для контролю і перевірки стану реєстраційного рахунку з обліку депозитних сум та відповідного рахунку в банку і визначення належності коштів ведеться звітність за депозитними сумами державної виконавчої служби. Реєстраційні рахунки з обліку депозитних сум відкриваються в органах Державного казначейства на ім'я відділу державної виконавчої служби. Крім того, для виплати стягувачам – фізичним особам належних їм сум готівкою відділ державної виконавчої служби відкриває на своє ім'я в установах банку поточний рахунок.

11.2.2. У відділі державної виконавчої служби за кожним рахунком окремо заводиться книга обліку депозитних сум строком на один рік (додаток 31). У книгах обліку депозитних сум записуються всі суми, які рахуються на день їх відкриття в залишку на спеціальних реєстраційних рахунках з обліку депозитних сум чи на рахунках в банку.

Книги обліку депозитних сум повинні бути пронумеровані, прошнуровані та скріплені відповідно печаткою Головного управління юстиції Міністерства юстиції України в Автономній Республіці Крим, обласних, Київського та Севастопольського міських управлінь юстиції.

11.2.3. Начальником відділу державної виконавчої служби визначається особа, яка здійснює ведення книг обліку депозитних сум та здійснює банківські операції, а також ведення необхідних нарядів банківських документів та розпоряджень державних виконавців.

Особа, що веде депозитний рахунок, щомісячно розшифровує суми, що залишились на 1 число кожного місяця.

11.2.4. Книги обліку депозитних сум не менше одного разу на місяць перевіряються начальником відділу державної виконавчої служби шляхом підрахунку та звірення сум, що надійшли та видані, з випискою із спеціального реєстраційного рахунку з обліку депозитних сум чи рахунку в банку, в результаті чого залишок на перше число кожного місяця повинен відповідати залишку депозитних сум на рахунках.

Після перевірки залишку депозитних сум начальник відділу робить напис «перевірено» та підтверджує цей напис своїм підписом.

11.2.5. Депозитні суми, які залишились на перше січня нового року на рахунках, переносяться в нові книги з повною назвою кожної окремої суми та вказівкою, кому вона належить. У книгах обліку депозитних сум залишки, які переходять на перше січня нового року, виводяться в графу «залишки».

11.2.6. У міру надходження з органу Державного казначейства чи банку виписок про наявність на спеціальному реєстраційному рахунку з обліку депозитних сум або поточному рахунку коштів у книги негайно вносяться записи.

Особа, яка веде облік депозитних сум, негайно повідомляє відповідного державного виконавця відділу про надходження коштів на спеціальний реєстраційний рахунок з обліку депозитних сум або на поточний рахунок.

11.2.7. У разі відсутності відомостей, яким чином провадити виплату коштів державний виконавець повідомляє стягувачу про наявність належних йому коштів та пропонує йому повідомити шляхи отримання ним коштів.

Після цього державний виконавець у разі достатності суми для покриття всіх вимог стягувача готує розпорядження, яким визначає належність указаних коштів та спосіб перерахування (видачі) стягувачу, і яке затверджується начальником відділу державної виконавчої служби. Указане розпорядження готується в 2 примірниках, оригінал видається особі, яка веде облік депозитних сум, копія залишається у виконавчому провадженні.

Щодо кожного виконавчого провадження (тобто для кожного стягувача окремо) готується окреме розпорядження.

При складанні розпорядження слід ураховувати, що до визначення стягувачем – фізичною особою шляху отримання ним коштів у розпорядженні не зазначаються засоби видачі (перерахування) коштів.

11.2.8. У разі надходження суми, яка не задовольняє вимог усіх стягувачів, а також при необхідності відрахування виконавчого збору, витрат на виконання, винагороди державним виконавцем складається розрахунок. Даний розрахунок затверджується начальником відділу державної виконавчої служби і складається у 2 примірниках, оригінал видається особі, яка веде облік депозитних сум, копія залишається у виконавчому провадженні.

11.2.9. При перерахуванні коштів, які належать стягувачу – юридичній особі, списання коштів із спеціальних реєстраційних рахунків з обліку депозитних сум здійснюється на підставі платіжних доручень, підписаних начальником відповідного відділу державної виконавчої служби.

11.2.10. Якщо у стягувача – фізичної особи є рахунок в установі банку, то в платіжному дорученні обов'язково вказується, на який рахунок слід перерахувати кошти.

11.2.11. При переказі коштів з реєстраційних рахунків поштою начальник відповідного відділу державної виконавчої служби підписує доручення, до якого додається перелік стягувачів з указівкою їх адреси та сум переказів.

11.2.12. При списанні коштів із спеціальних реєстраційних рахунків з обліку депозитних сум для виплати належних стягувачам – фізичним особам сум готівкою в платіжному дорученні вказується відповідний рахунок відділу.

11.2.13. Іменні чеки видаються особисто стягувачам або особам, які мають від них довіреність на отримання грошей, тільки за пред'явлення паспорта або документа, який засвідчує особу, про що робиться відмітка на звороті корінця чека з указівкою номера документа, часу його видачі і ким видано. Виписування чека на пред'явника, а також на ім'я державного виконавця або інших працівників державної виконавчої служби категорично забороняється.

11.2.14. Особою, яка веде облік депозитних сум, складається довідка до чека. Указана довідка готується в 2 примірниках. Оригінал залишається в наряді, а копія видається державному виконавцю, у якого на виконанні знаходиться виконавчий документ, за яким було видано чек.

При перерахуванні коштів на рахунок стягувача особа, яка веде облік депозитних сум, подає державному виконавцю копію платіжного доручення.

Вищевказані копії довідки та платіжного доручення залишаються у виконавчому провадженні.

11.2.15. Чек і платіжне доручення підписуються начальником відділу державної виконавчої служби (перший підпис) та особою, яка веде депозитний рахунок служби (другий підпис).

11.2.16. Кошти, які внесені на депозитний рахунок державної виконавчої служби, зберігаються:

депозитні суми, які підлягають передачі громадянам, – на протязі трьох років;

депозитні суми, які підлягають передачі юридичним особам незалежно від форм власності, – на протязі одного року;

аліментні суми у зв'язку з відсутністю відомостей про місцезнаходження стягувача – на протязі трьох років з моменту надходження останньої суми.

11.2.17. Якщо організація або особа, на ім'я якої гроші або цінності внесені на депозит, повідомлена про те, що на її ім'я внесені на депозит гроші або цінності, перебуває за кордоном, то обчислення цих термінів починається з моменту, коли ця організація або особа отримають дозвіл на розпорядження внесеними на їх ім'я на депозит грошима або цінностями.

11.2.18. Строк зберігання цих сум обчислюється з дня надіслання стягувачу повідомлення про потребу отримання належних йому коштів.

11.2.19. Ніхто, крім начальника відділу державної виконавчої служби або уповноваженої ним особи, який є розпорядником рахунку, не може дати розпорядження про видачу або списання коштів з рахунків.

12. ДІЛОВОДСТВО ДЕРЖАВНОЇ ВИКОНАВЧОЇ СЛУЖБИ

Порядок ведення діловодства в державній виконавчій службі визначається Інструкцією з діловодства в районних, міських (міст обласного значення), районних у містах відділах державної виконавчої служби, затвердженою наказом Міністерства юстиції України від 5 липня 1999 року № 470/7.

Начальник управління забезпечення функціонування державної виконавчої служби І. Ємельянова

Додаток 1
до пункту 2.1.3 Інструкції про
проведення виконавчих дій

ПОСТАНОВА
про заміну сторони виконавчого провадження

«____» ____________________ _____ року   м. ________________________

Мною, державним виконавцем____
відділу державної виконавчої служби_______________________________________
управління юстиції, при примусовому виконанні
____,
(назва документа)

виданого «____» ___________________ _____ року
____
(назва органу чи посадової особи, яка видала документ)

____,
про ____
(резолютивна частина документа)

____
____
____

встановлено:

____
____
____

Ураховуючи викладене,
керуючись статтею 11 Закону України «Про виконавче провадження»,

ПОСТАНОВЛЯЮ:

____
____
____

Державний виконавець _____________________ (____________________)

Додаток 2
до пункту 2.2.1 Інструкції про
проведення виконавчих дій

ПОСТАНОВА
про призначення експерта для участі у виконавчому провадженні

«____» ________________ _____ року м. _______________________

Мною, державним виконавцем ____
відділу державної виконавчої служби ______________________________
управління юстиції, при примусовому виконанні

____,
(назва документа)

виданого «____» __________________ _____ року

____,
(назва органу чи посадової особи, яка видала документ)

про ____
(резолютивна частина документа)

____

____

встановлено:

____

____

Ураховуючи викладене,
керуючись статтею 14 Закону України «Про виконавче провадження»,

ПОСТАНОВЛЯЮ:

1. Призначити ____,
(прізвище, ім'я та по батькові)

який має ліцензію (свідоцтво) на право зайняття експертною діяльністю, видану
«____» __________________ _____ року за № ___________________________

____,
(орган, який видав ліцензію (свідоцтво) на право зайняття експертною діяльністю)

експертом у виконавчому провадженні з примусового виконання

____________ ____,
(назва документа)

виданого «____» __________________ _____ року

____,
(назва органу чи посадової особи, яка видала документ)

про ____
(резолютивна частина документа)

2. Експерту ____
(прізвище, ім'я та по батькові)

надати письмовий висновок з питань ___________________________
____
(перелік питань, щодо яких експерту необхідно скласти висновок)

3. Попередити експерта ______________________________________,
що він за відмову або ухилення від дачі висновку чи за дачу завідомо неправдивого висновку несе відповідальність згідно із законодавством України.
З постановою експерт _______________________________________
ознайомлений «___» ______________ _____ року

____
(підпис експерта)

Державний виконавець ____________________ (_________________)

Додаток 3
до пунктів 2.2.2, 2.3.2, 4.2.3, 4.15.2, 4.16.1
Інструкції про проведення виконавчих дій

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Начальник відділу державної
виконавчої служби
____
управління юстиції

«___» ____________ _____ року

ПОСТАНОВА

«___» ________________ _____ року м. ______________________
Мною, державним виконавцем __________________________________
відділу державної виконавчої служби ____________________________
управління юстиції, при примусовому виконанні
____,
(назва документа)

виданого «___» __________________ _____ року
____,
(назва органу чи посадової особи, яка видала документ)

про ____
(резолютивна частина документа)

встановлено:

_________ ____

____

Ураховуючи викладене, керуючись ст. _______________ Закону України «Про виконавче провадження»,

ПОСТАНОВЛЯЮ:

____

____

Державний виконавець __________________ (________________)

Додаток 4
до пункту 2.3.1 Інструкції про проведення виконавчих дій

ПОСТАНОВА
про призначення перекладача для участі у виконавчому провадженні

«___» _______________ _____ року м. ______________________

Мною, державним виконавцем ______________________________________
відділу державної виконавчої служби ____________________________________
управління юстиції, при примусовому виконанні

____,
(назва документа)

виданого «___» __________________ _____ року

____,
(назва органу чи посадової особи, яка видала документ)

про ____
(резолютивна частина документа)

встановлено:

____

Ураховуючи викладене,
керуючись статтею 15 Закону України «Про виконавче провадження»,

ПОСТАНОВЛЯЮ:

1. Призначити ____,
(прізвище, ім'я та по батькові)

перекладачем у виконавчому провадженні з примусового виконання

____,
(назва документа)

виданого «____» ____________________ _____ року

____,
(назва органу чи посадової особи, яка видала документ)

про ____
(резолютивна частина документа)

2. Попередити перекладача ____,
що він у разі завідомо неправильного перекладу або відмови виконати обов'язки перекладача несе відповідальність згідно із законодавством України.
З постановою перекладач ____
ознайомлений «____» ________________ _____ року

____
(підпис перекладача)

Державний виконавець ________________________ (_____________________)

Додаток 5
до пунктів 3.2.2, 4.11.2, 5.9.4, 8.6.3, 10.3
Інструкції про проведення виконавчих дій

АКТ
державного виконавця

«____» __________________ _____ року м. _________________________

Мною, державним виконавцем ____
відділу державної виконавчої служби _____________________________________
управління юстиції, при примусовому виконанні

____,
(назва документа)

виданого «____» ____________________ _____ року

____,
(назва органу чи посадової особи, яка видала документ)

про ____
(резолютивна частина документа)

участю понятих:

1
____

2
____

у присутності:

____

____

встановлено:

____

Державний виконавець ________________ (______________)
Стягувач ________________ (______________)
Боржник ________________ (______________)

Поняті:
1. ________________ (______________)
2. ________________ (______________)

Інші особи, що були залучені до проведення виконавчих дій:

____

Даний акт можливо застосовувати як загальний для статей: ч. 3 ст. 20, ч. 3 ст. 30, ч. 2 ст. 40, ч. 1 ст. 60 (неможливість виконання), *ч. 1 ст. 62, ч. 1 ст. 64, ч. 1 ст. 67.* В акті визначаються всі обставини, які встановлені при виконанні рішень.

Додаток 6
до пунктів 3.5.1, 3.6.1, 3.8.1, 3.8.2
Інструкції про проведення виконавчих дій

ПОСТАНОВА
про відмову у відкритті виконавчого провадження
(відмову в прийнятті до провадження виконавчого документа)

«___» ________________ _____ року м. ____________________

Мною, державним виконавцем ______________________________
відділу державної виконавчої служби ______________________
управління юстиції, розглянута заява

____
(найменування осіб, визначених ст. 18 Закону України «Про виконавче провадження»)

про примусове виконання ______________________________
(назва документа)

виданого «____« ________________ _____ року

____,
(назва органу чи посадової особи, яка видала документ)

про ____,
(резолютивна частина виконавчого документа)

що вступив у законну силу (набрав чинності) «___» ____________ _____ року.
Заява про примусове виконання подана «___» ______________ _____ року.
У процесі проведеної перевірки

встановлено:

____
(обставини, визначені ст. 23 Закону України «Про виконавче провадження»)

Ураховуючи викладене, керуючись статтями 21, 23, 26 Закону України «Про виконавче провадження»,

ПОСТАНОВЛЯЮ:

1. Відмовити в прийнятті до провадження виконавчого документа та у відкритті виконавчого провадження з примусового виконання ______________________
____.
2. Копію постанови направити ____
____.
3. Постанова може бути оскаржена начальнику відділу державної виконавчої служби ________________________________ управління юстиції або до ___________________________ суду в 10-денний строк з моменту її одержання.

Державний виконавець ________________ (________________)

Додаток 7
до пунктів 3.6.2, 5.9.2
Інструкції про проведення виконавчих дій

ПОСТАНОВА
про відкриття виконавчого провадження

«___» ________________ _____ року м. ________________
Мною, державним виконавцем ____
виконавчої служби ____
управління юстиції, розглянуто ___________________________________
(найменування осіб, визначених ст. 18 Закону України «Про виконавче провадження»)

про примусове виконання ______________________________________,
(назва документа)

виданого «___» ________________ _____ року
____,
(назва органу чи посадової особи, яка видала документ)

про ____ ,
(резолютивна частина виконавчого документа)

що вступив у законну силу (набрав чинності) «____» ________________ _____ року.
Заява про примусове виконання подана «____» ________________ _____ року.
Керуючись статтями 3, 18, 24 Закону України «Про виконавче провадження»,

ПОСТАНОВЛЯЮ:

1. Відкрити виконавче провадження з виконання ______________________
____
2. ____
(найменування боржника)

добровільно виконати ____
у строк до «____» __________________ _____ року.

3. **При невиконанні рішення в наданий строк виконати його в примусовому порядку**
____
(вимоги ч. 1 ст. 46 Закону України «Про виконавче провадження»)

____
(вимоги ч. 3 ст. 24 Закону України «Про виконавче провадження»)

4. Копію постанови направити ___________________________________.
5. Постанова може бути оскаржена начальнику відділу державної виконавчої служби _______________________ управління юстиції або до _______________________ суду в 10-денний строк з моменту її одержання.

Державний виконавець ______________________ (___________________)

Додаток 8
до пункту 3.9.1
Інструкції про проведення виконавчих дій

ПОСТАНОВА
про відкладення відкриття виконавчого провадження

«____» __________________ ____ року м. _______________________
Мною, державним виконавцем ______________________________________
відділу державної виконавчої служби _______________________________
управління юстиції, розглянуто
____
(найменування осіб, визначених ст. 18 Закону України «Про виконавче провадження»)

про примусове виконання ______________________________________,
(назва документа)

виданого «___» ________________ _____ року

____,
(назва органу чи посадової особи, яка видала документ)

про ____,
(резолютивна частина виконавчого документа)

що вступив у законну силу (набрав чинності) «___» ______________ _____ року.
Заява про примусове виконання подана «___» ______________ _____ року.
У процесі проведеної перевірки

встановлено:

____
(невідповідність виконавчого документа вимогам ст. 19 Закону України «Про виконавче провадження»)

Ураховуючи викладене, керуючись статтями 19, 27 Закону України «Про виконавче провадження»,

ПОСТАНОВЛЯЮ:

1. Відкласти відкриття виконавчого провадження з примусового виконання ____.
2. Виконавчий документ направити в орган (посадовій особі), яка його видала, для належного оформлення в строк до «___» ________________ _____ р.
3. Копію постанови направити ______________________________.
4. Постанова може бути оскаржена начальнику відділу державної виконавчої служби ____________________ управління юстиції або до ____________________ суду в 10-денний строк з моменту її одержання.

Державний виконавець ______________ (______________)

Додаток 9
до пункту 4.3.2
Інструкції про проведення виконавчих дій

ПОСТАНОВА
про відкладення провадження виконавчих дій

«___» ______________ _____ року м. ________________

Мною, державним виконавцем ______________________________
відділу державної виконавчої служби ______________________________
управління юстиції, при примусовому виконанні

____,
(назва документа)

виданого «___» ________________ _____ року

____,
(назва органу чи посадової особи, яка видала документ)

про ____
(резолютивна частина документа)

встановлено:

____
(обставини, що перешкоджають провадженню виконавчих дій)

Ураховуючи викладене, керуючись статтею 32 Закону України «Про виконавче провадження»,

ПОСТАНОВЛЯЮ:

1. Відкласти провадження виконавчих дій з примусового виконання
____
до «___» ____________________ _____ року.
2. Копію постанови направити ____.
3. Постанова може бути оскаржена начальнику відділу державної виконавчої служби ____ управління юстиції або до _________________________ суду в 3-денний строк з моменту її одержання.

Державний виконавець ______________________ (___________________)

Додаток 10
до пунктів 4.7.1, 6.2, 10.2
Інструкції про проведення виконавчих дій

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Начальник відділу державної виконавчої служби
____
____
управління юстиції
«____» ______________ _____ року

ПОСТАНОВА
про зупинення виконавчого провадження

«____» ________________ _____ року м. _____________________
Мною, державним виконавцем ____
відділу державної виконавчої служби _______________________________________
управління юстиції, при примусовому виконанні
____,
(назва документа)

виданого «____» ___________________ _____ року
____,
(назва органу чи посадової особи, яка видала документ)

про ____
(резолютивна частина документа)

встановлено:

____
(обставини, визначені статтями 34, 35 Закону України «Про виконавче провадження»)

Ураховуючи викладене, керуючись статтями 34, 35, 36, 64 Закону України «Про виконавче провадження»,

ПОСТАНОВЛЯЮ:

1. Зупинити виконавче провадження з примусового виконання ____
до ____.
2. Копію постанови направити ________________________________.
3. Постанова може бути оскаржена до ________________________________
суду в 10-денний строк з моменту її одержання.

Державний виконавець ____________________ (__________________)

Додаток 11
до пункту 4.7.4
Інструкції про проведення виконавчих дій

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Начальник відділу державної
виконавчої служби
____
____
управління юстиції
«____» ______________ _____ року

ПОСТАНОВА
про поновлення виконавчого провадження

«____» ________________ _____ року м. ______________________

Мною, державним виконавцем ____
відділу державної виконавчої служби ________________________________
управління юстиції, «____»__________________ _____ року була внесена постанова про зупинення виконавчого провадження з виконання ____,
(назва документа)

виданого «____» ____________________ _____ року
____ ,
(назва органу чи посадової особи, яка видала документ)

про ____
(резолютивна частина документа)

«____» ____________________ _____ року

____
(факти, що підтверджують усунення обставин, які були причиною зупинення виконавчого провадження)

Ураховуючи викладене, керуючись частиною 7 статті 36 Закону України «Про виконавче провадження»,

ПОСТАНОВЛЯЮ:

1. Поновити виконавче провадження з примусового виконання
____.
2. Копію постанови направити ____

Державний виконавець ______________________ (____________________)

Додаток 12
до пункту 4.8.2
Інструкції про проведення виконавчих дій

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Начальник відділу державної
виконавчої служби
____
____
управління юстиції
«____» ____________________ _____ року

ПОСТАНОВА
про закриття виконавчого провадження

«____» __________________ _____ року м. ________________________

Мною, державним виконавцем ____
відділу державної виконавчої служби ____
управління юстиції, при примусовому виконанні
____,
(назва документа)

виданого «____» ____________________ _____ року
____ ,
(назва органу чи посадової особи, яка видала документ)

про ____
(резолютивна частина документа)

встановлено:

____
(обставини, визначені ст. 37 Закону України «Про виконавче провадження»)

Ураховуючи викладене, керуючись статтею 37 Закону України «Про виконавче провадження»,

ПОСТАНОВЛЯЮ:

1. Виконавче провадження з примусового виконання
_______________________________________ **ЗАКРИТИ.**
____
(керуючись вимогами ст. 38 Закону України «Про виконавче провадження»)

2. Копію постанови направити сторонам та ______________________
____.
(назва органу чи посадової особи, що видав виконавчий документ)

3. Постанова може бути оскаржена начальнику відділу державної виконавчої служби ___________________ управління юстиції або до _____________ суду в 10-денний строк з моменту її одержання.

Державний виконавець _______________ (_______________)

Додаток 13
до пункту 4.9.2.
Інструкції про проведення виконавчих дій

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Начальник відділу державної
виконавчої служби
____
____
управління юстиції
«____» _____________ _____ року

ПОСТАНОВА
про закінчення виконавчого провадження

«____» _____________ _____ року м. _______________
Мною, державним виконавцем ___________________________
відділу державної виконавчої служби ____________________
управління юстиції, при примусовому виконанні
____,
(назва документа)

виданого «____» _____________ _____ року

____,
(назва органу чи посадової особи, яка видала документ)

про ____
(резолютивна частина документа)

встановлено:

____
(обставини, визначені ст. 39 Закону України «Про виконавче провадження»)

Ураховуючи викладене, керуючись статтею 39 Закону України «Про виконавче провадження»,

ПОСТАНОВЛЯЮ:

1. Виконавче провадження з примусового виконання ____ ЗАКІНЧИТИ.
2. Копію постанови направити сторонам та ____
____.
(назва органу чи посадової особи, що видав виконавчий документ)

3. Постанова може бути оскаржена до ____
_ ______________________________ суду в 10-денний строк з часу її одержання.

Державний виконавець ____________________ (__________________)

Додаток 14
до пункту 4.11.4
Інструкції про проведення виконавчих дій

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Начальник відділу державної
виконавчої служби
____
____
управління юстиції
«____» ______________ _____ року

ПОСТАНОВА
про повернення виконавчого документа стягувачеві

«____» __________________ _____ року м. ______________________

Мною, державним виконавцем ____
відділу державної виконавчої служби ______________________________________

управління юстиції, при примусовому виконанні

____,
(назва документа)

виданого «____» ____________________ _____ року

____,
(назва органу чи посадової особи, яка видала документ)

про ____
(резолютивна частина документа)

встановлено:

____
(обставини, визначені ст. 40 Закону України «Про виконавче провадження»)

Ураховуючи викладене, керуючись статтею 40 Закону України «Про виконавче провадження»,

ПОСТАНОВЛЯЮ:

1. Виконавчий документ, виданий «____» ____________________ _____ року,

____

та авансовий внесок у розмірі ____ грн. повернути ____.
(найменування стягувача)

2. Виконавчий документ може бути повторно пред'явлений для виконання в строк до «____» ____________________ _____ року.

3. Копію постанови направити стягувачу.

4. Постанова може бути оскаржена до ____________________________________ суду в 10-денний строк з часу її одержання.

Державний виконавець ______________________ (__________________)

Додаток 15
до пунктів 4.12.2, 8.5.6
Інструкції про проведення виконавчих дій

ПОСТАНОВА
про відновлення виконавчого провадження

«____» ______________ _____ року м. ________________________

____
(назва суду)

«____» ____________________ _____ року визнана незаконною постанова державного виконавця відділу державної виконавчої служби ________________________ управління юстиції від «____» __________________ _____ року про закриття виконавчого провадження з виконання _____________________________________,
(назва документа)

виданого «____» ____________________ _____ року

____,
(назва органу чи посадової особи, яка видала документ)

про ____
(резолютивна частина документа)

Ураховуючи викладене, керуючись статтею 41 Закону України «Про виконавче провадження»,

ПОСТАНОВЛЯЮ:

1. Відновити виконавче провадження з виконання ______________________________
____
(виконавчий документ)

2. Постанову направити ____
(найменування стягувача, боржника та органу (посадової особи), який видав виконавчий документ)

Державний виконавець _______________________ (____________________)

Додаток 16
до пункту 4.13.1
Інструкції про проведення виконавчих дій

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Начальник відділу державної
виконавчої служби
____
____
управління юстиції
«____» ______________ _____ року

ПОСТАНОВА
про розшук майна боржника

«____» ________________ _____ року м. _________________________

Мною, державним виконавцем ____
відділу державної виконавчої служби _____________________________________
управління юстиції, при примусовому виконанні

____,
(назва документа)

виданого «____» ____________________ _____ року

____,
(назва органу чи посадової особи, яка видала документ)

про ____
(резолютивна частина документа)

встановлено:

____
(обставини, визначені ст. 42 Закону України «Про виконавче провадження»)

Ураховуючи викладене, керуючись статтею 42 Закону України «Про виконавче провадження»,

ПОСТАНОВЛЯЮ:

1. Оголосити розшук майна, належного ______________________________
(найменування боржника)
2. Витрати, пов'язані з розшуком, стягнути з боржника.
3. Постанова може бути оскаржена до ______________________________ суду в 10-денний строк.

Державний виконавець ____________________ (__________________)

Додаток 17
до пункту 4.13.5
Інструкції про проведення виконавчих дій

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Начальник відділу державної виконавчої служби
____
____
управління юстиції
«____» ____________ _____ року

ПОСТАНОВА
про стягнення з боржника витрат на розшук

«____» ________________ _____ року м. ______________________

Мною, державним виконавцем ______________________________________
відділу державної виконавчої служби __________________________________
управління юстиції, при примусовому виконанні
____,
(назва документа)

виданого «____» __________________ _____ року
____,
(назва органу чи посадової особи, яка видала документ)

про ____
(резолютивна частина документа)

«____» ________________________ _____ року оголошено розшук майна, належного
____
(найменування боржника)

На розшук було використано ____ грн., які підлягають стягненню з боржника.

Ураховуючи викладене, керуючись статтею 42 Закону України «Про виконавче провадження»,

ПОСТАНОВЛЯЮ:

1. Стягнути з ____
(найменування боржника)
____ грн. ______________коп.
2. Копію постанови направити боржнику.
3. Постанова може бути оскаржена до _______________________________________ суду в 10-денний строк.

Державний виконавець ______________________ (__________________)

Додаток 18
до пункту 4.13.6
Інструкції про проведення виконавчих дій

ПОСТАНОВА
про відмову у розшуку майна боржника

«____» ________________ _____ року м. ________________________

Мною, державним виконавцем ____
відділу державної виконавчої служби ____
управління юстиції, при розгляді заяви
____
(найменування стягувача)

про оголошення розшуку майна, належного _______________________________,
(найменування боржника)

встановлено:

____

Ураховуючи викладене, керуючись статтею 42 Закону України «Про виконавче провадження»,

ПОСТАНОВЛЯЮ:

1. Залишити заяву ____
(найменування стягувача)

про оголошення розшуку майна, належного _______________________________,
(найменування боржника)

без задоволення, відмовивши в його проведенні.
2. Копію постанови направити стягувачу.
3. Постанова може бути оскаржена до ______________________________
суду в 10-денний строк.

Державний виконавець __________________ (_______________)

Додаток 19
до пунктів 4.19.1, 4.19.5, 10.1
Інструкції про проведення виконавчих дій

ПОСТАНОВА

«___» _____________ _____ року м. __________________

Мною, державним виконавцем ______________________________
відділу державної виконавчої служби ______________________________
управління юстиції, при примусовому виконанні
____,
(назва документа)

виданого «___» _______________ _____ року
____
(назва органу чи посадової особи, яка видала документ)

про ____
(резолютивна частина документа)

встановлено:

____

Враховуючи викладене, керуючись ст.___________ Закону України «Про виконавче провадження»,

ПОСТАНОВЛЯЮ:

____

Державний виконавець __________________ (_______________)

Додаток 20
до пунктів 2.5, 10.1
Інструкції про проведення виконавчих дій

ПОСТАНОВА

«____» ____________________ року   м. ______________________

Мною, начальником відділу державної виконавчої служби
____ управління юстиції,
(прізвище та ініціали)

при ____

встановлено:

____

Ураховуючи викладене, керуючись ст.____________ Закону України «Про виконавче провадження»,

ПОСТАНОВЛЯЮ:

____

Начальник відділу державної виконавчої
служби ___________________________ управління юстиції _________________

Додаток 21
до пункту 1.7.2
Інструкції про проведення виконавчих дій
(в редакції наказу
Міністерства юстиції України
від 4 травня 2001 року № 28/5)

Серія _______ № _______

Видані копії:

серія _______ № _______   серія _______ № _______

АКТ
опису й арешту майна

«____» ________200_ року опис: розпочато ________ год. ________ хв.

закінчено ________ год. ________ хв.

____
(складання акта (повна адреса))

Мною, державним виконавцем ______________________________________
(прізвище, ім'я та по батькові)

відділу державної виконавчої служби ______________________________,
управління юстиції, при примусовому виконанні ____________________,
(назва документа)

виданого «____» ________________ року
____
(назва органу чи посадової особи, яка видала документ)

про ____
(резолютивна частина документа)

у присутності понятих (прізвище, ім'я та по батькові, адреса):
1 ____.
2 ____.

проведено опис майна, що належить боржнику.
При опису були присутні:
____
(прізвище та ініціали осіб, що були присутніми при складанні акта опису, із зазначенням їх процесуального
____
стану або їх відношення до сторін (сторони, їх представники, члени сім'ї боржника, експерт, спеціаліст,
____
перекладач, представники органів внутрішніх справ, опіки і піклування, інших органів чи установ тощо)

Описано і накладено арешт на таке майно:

№ з/п	Назва кожного описаного предмета і його відмінні ознаки (відмітки про опечатування)	Оцінка

Усього майна описано на суму:
____
(літерами)

Описане майно буде передане для реалізації не раніше «____» ___________ року.
На описане майно накладено арешт і встановлено обмеження права користуватися ним: ____
(види, обсяги і строк обмеження)

Описане майно прийняв на відповідальне зберігання, копію акта опису й арешту майна отримав ____
(назва зберігача майна та його адреса)

Про кримінальну або матеріальну відповідальність за розтрату, відчуження, приховування чи підміну описаного майна попереджений, про що розписуюсь особисто ______________________ (______________________)

Згідно зі статтею 54 Закону України «Про виконавче провадження» боржнику та членам його сім'ї залишено (назва кожного описаного предмета і його відмінні ознаки, оцінка): ______________________________

Зауваження або заяви осіб, що були присутніми під час опису майна, і розпорядження за ними державного виконавця[1] ______________________________

Копію акта опису та арешту майна отримав:

____
(прізвище та ініціали осіб, яким вручено копію акта під розписку, із зазначенням серії та номера копії)

Сторонам роз'яснено їх право на оскарження дій державного виконавця у начальника відділу державної виконавчої служби в суді.

Державний виконавець ____________ (____________)
Стягувач ____________ (____________)

Поняті:
1. ____________ (____________)
2. ____________ (____________)

Інші особи, що були залучені до проведення виконавчих дій:

____

Додаток 21-1
до пункту 1.7.3 Інструкції про проведення виконавчих дій

Серія _______ № _______
Зроблено з оригіналу: серія _______ № _______

АКТ
опису й арешту майна

«____» __________ 200_ року опис: розпочато ________ год. ________ хв.
закінчено ________ год. ________ хв.

____
(місце складання акта (повна адреса))

Мною, державним виконавцем ______________________________
(прізвище, ім'я та по батькові)

відділу державної виконавчої служби ______________________________,

[1] *Якщо зауваження щодо акта опису й арешту майна подані окремо, то в акті робиться про це відмітка із зазначенням їх стислого змісту, а самі зауваження приєднуються до акта опису.*

______________________________ управління юстиції, при примусовому виконанні ______________________________,
(назва документа)

виданого «___» ____________ року
______________________________,
(назва органу чи посадової особи, яка видала документ)

про ______________________________
(резолютивна частина документа)

у присутності понятих (прізвище, ім'я та по батькові, адреса):

1. ______________________________

2. ______________________________

проведено опис майна, що належить боржнику.
При опису були присутні:
____
(прізвище та ініціали осіб, що були присутніми при складанні акта опису, із зазначенням їх процесуального
____
стану або їх відношення до сторін (сторони, їх представники, члени сім'ї боржника, експерт, спеціаліст,
____
перекладач, представники органів внутрішніх справ, опіки і піклування, інших органів чи установ тощо)

Описано і накладено арешт на таке майно:

№ з/п	Назва кожного описаного предмета і його відмінні ознаки (відмітки про опечатування)	Оцінка

Усього майна описано на суму:
____
(літерами)

Описане майно буде передане для реалізації не раніше «___» __________ року.
На описане майно накладено арешт і встановлено обмеження права користуватися ним: ______________________________
(види, обсяги і строк обмеження)

Описане майно прийняв на відповідальне зберігання, копію акта опису й арешту майна отримав ______________________________
(назва зберігача майна та його адреса)

Про кримінальну або матеріальну відповідальність за розтрату, відчуження, приховування чи підміну описаного майна попереджений, про що розписуюсь особисто ____________________ (____________________)

Згідно зі статтею 54 Закону України «Про виконавче провадження» боржнику та членам його сім'ї залишено (назва кожного описаного предмета і його відмінні ознаки, оцінка): ______________________________

Зауваження або заяви осіб, що були присутніми під час опису майна, і розпорядження за ними державного виконавця * ________________________________

Копію акта опису та арешту майна отримав:

____
(прізвища та ініціали осіб, яким вручено копію акта під розписку, із зазначенням серії та номера копії)

____
Сторонам роз'яснено їх право на оскарження дій державного виконавця у начальника відділу державної виконавчої служби в суді.

Державний виконавець ____________________ (__________________)
Стягувач ____________________ (__________________)
Боржник ____________________ (__________________)

Поняті:
1. ____________________ (__________________)
2. ____________________ (__________________)

Інші особи, що були залучені до проведення виконавчих дій:
____

(Інструкцію доповнено додатком 21-1 згідно з наказом Міністерства юстиції України від 04.05.2001 р. № 28/5)

Додаток 21-2
до пункту 5.6.6
Інструкції про проведення виконавчих дій

Серія _______ № _______

Видані копії:
серія _______ № _______ серія _______ № _______

Додаток
до акта опису й арешту майна
серії ___ № _____ від «___» ___________ 200_ р.

(лицевий бік)

Описано і накладено арешт на таке майно:

№ з/п	Назва кожного описаного предмета і його відмінні ознаки (відмітки про опечатування)	Оцінка

______
* *Якщо зауваження щодо акта опису й арешту майна подані окремо, то в акті робиться про це відмітка із зазначенням їх стислого змісту, а самі зауваження приєднуються до акта опису.*

Усього майна описано на суму:

____
(літерами)

(зворотний бік)

№ з/п	Назва кожного описаного предмета і його відмінні ознаки (відмітки про опечатування)	Оцінка

Усього майна описано на суму:

____
(літерами)

(Інструкцію доповнено додатком 21-2 згідно з наказом Міністерства юстиції України від 04.05.2001 р. № 28/5)

Додаток 21-3
до пункту 5.6.6
Інструкції про проведення виконавчих дій

Серія _______ № _______
Зроблено з оригіналу: серія _______ № _______

Додаток
до акта опису й арешту майна
серії ___ № ________ від «___» __________ 200_ р.

(лицевий бік)

Описано і накладено арешт на таке майно:

№ з/п	Назва кожного описаного предмета і його відмінні ознаки (відмітки про опечатування)	Оцінка

Усього майна описано на суму:

____
(літерами)

(зворотний бік)

№ з/п	Назва кожного описаного предмета і його відмінні ознаки (відмітки про опечатування)	Оцінка

Усього майна описано на суму:

____
(літерами)

(Інструкцію доповнено додатком 21-3 згідно з наказом Міністерства юстиції України від 04.05.2001 р. № 28/5)

Додаток 22
до пункту 5.9.1
Інструкції про проведення виконавчих дій

АКТ
про неможливість стягнення

«___» __________________ _____ р. _____ год. ______ хв. ____________________

____
(місце складення акта: населений пункт, адреса боржника)

Мною, державним виконавцем ____
відділу державної виконавчої служби

____
управління юстиції, на підставі

____
(назва виконавчого документа, ким виданий)

про стягнення з ____
(назва боржника)

на користь ____
(назва стягувача)

____
(виписка з резолютивної частини рішення про предмет стягнення)

проведено перевірку майнового стану боржника за участю

____
(боржник, його представники або інші особи)

в присутності понятих (прізвище, ім'я, по батькові, повна адреса)
1.

____
2.

____

Перевіркою встановлено, що ____
(вказати причини неможливості стягнення)

Підписи:

Державний виконавець ______________________ (__________________)

Поняті
1 ______________________ (__________________)
2 ______________________ (__________________)

Інші особи

____

Додаток 23
до пункту 8.1.3
Інструкції про проведення виконавчих дій

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Начальник відділу державної
виконавчої служби
____
_____ ______________________
управління юстиції
«____» ____________ _____ року

ПОСТАНОВА
про повернення виконавчого документа

«____» _______________ _____ року м. ______________________

Мною, державним виконавцем ____
відділу державної виконавчої служби _______________________________________
управління юстиції, при примусовому виконанні
____,
(назва документа)

виданого «____» __________________ _____ року
____,
(назва органу чи посадової особи, яка видала документ)

про ____
(резолютивна частина документа)

____

встановлено:

____
(обставини, визначені ст. ст. 40, 76 Закону України «Про виконавче провадження»)

Ураховуючи викладене, керуючись статтями 40, 76 Закону України «Про виконавче провадження»,

ПОСТАНОВЛЯЮ:

1. Виконавчий документ, виданий «____» __________________ _____ року, ____ повернути в орган, що його видав.
2. Виконавчий документ може бути повторно пред'явлений для виконання в строк до «____» __________________ _____ року.
3. Копію постанови направити ____.
4. Постанова може бути оскаржена до ____ ___________________________________суду в 10-денний строк з часу її одержання.

Державний виконавець ______________________ (____________________)

Додаток 24
до пунктів 10.2, 10.3
Інструкції про проведення виконавчих дій

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Начальник відділу державної
виконавчої служби
____
____
управління юстиції
«____» _____________ _____ року

ПОСТАНОВА
про накладення штрафу

«____» _________________ _____ року м. ________________________

Мною, державним виконавцем ____
відділу державної виконавчої служби ____
управління юстиції, при примусовому виконанні
____,
(назва документа)

виданого «____» ___________________ _____ року
____,
(назва органу чи посадової особи, яка видала документ)

про ____
(резолютивна частина документа)

встановлено:

____

Ураховуючи викладене, керуючись статтею 5 Закону України «Про виконавче провадження»,

ПОСТАНОВЛЯЮ:

1. За ____
накласти на ____
штраф у розмірі ____ грн.
2. Постанова може бути оскаржена до ____
суду в 10-денний строк.

Державний виконавець ________________________ (_____________________)

Додаток 25
до пункту 2.5
Інструкції про проведення виконавчих дій

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Начальник відділу державної
виконавчої служби
____
____
управління юстиції
«____» ____________ _____ року

ПОСТАНОВА
про відвід

____
експерта, спеціаліста, перекладача
(задоволений)

«____» ________________ _____ року м. _______________________

Мною, державним виконавцем відділу державної виконавчої служби ____ управління юстиції,
____
(прізвище та ініціали)

при розгляді заяви ____
(прізвище та ініціали особи і її процесуальний стан у виконавчому провадженні)

про ____
(самовідвід, відвід і кому він заявлений)

при примусовому виконанні ____,
(назва документа)

виданого «____» ___________________ _____ року
____
(назва органу чи посадової особи, яка видала документ)

про ____
(резолютивна частина документа)

встановлено:

____
(підстави відводу (самовідводу) та наслідки їх перевірки)

Ураховуючи викладене, керуючись статтею 17 Закону України «Про виконавче провадження»,

ПОСТАНОВЛЯЮ:

1. Задовольнити заяву ____
(прізвище та ініціали особи і її процесуальний стан у виконавчому провадженні)

про (самовідвід) відвід ____
(прізвище та ініціали особи і її процесуальний стан у виконавчому провадженні)

2. Копію постанови направити ____

Державний виконавець ____________________ (__________________)

Додаток 26
до пункту 1.7.2
Інструкції про проведення виконавчих дій
(в редакції наказу
Міністерства юстиції України
від 4 травня 2001 року № 28/5)

ЗАТВЕРДЖУЮ
Начальник відділу
державної виконавчої служби
____
____
управління юстиції

«____» ____________ 200_ року

Серія _______ № _______

Видані копії:
серія _______ № _______ серія _______ № _______

ПОСТАНОВА
про арешт майна боржника та оголошення заборони на його відчуження

«____» _____________ 200_ року м. ______________
Мною, державним виконавцем ____
відділу державної виконавчої служби ____________________________________
____ управління юстиції,
при примусовому виконанні ____
(назва документа)

виданого «____»_______________ ________ року
____
(назва органу чи посадової особи, яка видала документ)

про ____
(резолютивна частина документа)

встановлено:

____
(обставини, визначені в ст. 55 Закону України «Про виконавче провадження»)

Ураховуючи викладене, керуючись статтею 55 Закону України «Про виконавче провадження»,

ПОСТАНОВЛЯЮ:

1. Накласти арешт на все майно, що належить ______________________________
(найменування боржника)

2. Заборонити здійснювати відчуження будь-якого майна, яке належить

____
(найменування боржника)

3. Копії постанови направити на виконання в органи та установи, які посвічують договори відчуження майна чи проводять його перереєстрацію на іншого власника, та сторонам.
4. Постанова може бути оскаржена в ________________________ суді в 10-денний строк з моменту її одержання.

Державний виконавець ______________________ (__________________)

Додаток 26-1
до пункту 1.7.3
Інструкції про проведення виконавчих дій

Серія _______ № _______
Знято з оригіналу: серія _____ № ___

ЗАТВЕРДЖУЮ
Начальник відділу
державної виконавчої служби
____
____
управління юстиції
«____» _____________200_ року

ПОСТАНОВА
про арешт майна боржника та оголошення заборони на його відчуження

«____» _____________ 200_ року м. ______________
Мною, державним виконавцем ______________________________________
відділу державної виконавчої служби _________________________________
____ управління юстиції,

при примусовому виконанні ________________________________
(назва документа)

виданого «____»________________ _________ року

____
(назва органу чи посадової особи, яка видала документ)

про ____
(резолютивна частина документа)

встановлено:

____
(обставини, визначені в ст. 55 Закону України «Про виконавче провадження»)

Ураховуючи викладене, керуючись статтею 55 Закону України «Про виконавче провадження»,

ПОСТАНОВЛЯЮ:

1. Накласти арешт на все майно, що належить ____________________________
(найменування боржника)

2. Заборонити здійснювати відчуження будь-якого майна, яке належить

____
(найменування боржника)

3. Копії постанови направити на виконання в органи та установи, які посвідчують договори відчуження майна чи проводять його перереєстрацію на іншого власника, та сторонам.
4. Постанова може бути оскаржена в __________________ суді в 10-денний строк з моменту її одержання.

Державний виконавець ____________________ (__________________)

(Інструкцію доповнено додатком 26-1 згідно з наказом Міністерства юстиції України від 04.05.2001 р. № 28/5)

Додаток 27
до пункту 8.3.1
Інструкції про проведення виконавчих дій

ПОСТАНОВА
про залучення опікуна для участі у виконавчому провадженні

«____» ________________ _____ року м. ________________________

Мною, державним виконавцем ______________________________ відділу державної виконавчої служби

____

управління юстиції, при примусовому виконанні

____,
(назва документа)

виданого «____» _______________ _____ року ___________________________________ ,
(назва органу чи посадової особи, яка видала документ)

про ____
(резолютивна частина документа)

встановлено:
Стягувачем, боржником у виконавчому провадженні є ________________________
____,
(прізвище, ім'я та по батькові сторони)

який рішенням ____суду
від ________________________ року визнаний безвісно відсутнім.
Опікуном над майном ____
(прізвище, ім'я та по батькові сторони)

призначений ____
(прізвище, ім'я та по батькові опікуна)

Ураховуючи викладене, керуючись частиною 3 статті 12 Закону України «Про виконавче провадження»,

ПОСТАНОВЛЯЮ:

____

Державний виконавець _________________________ (______________)

Додаток 28
до пункту 4.16
Інструкції про проведення виконавчих дій

ЗАТВЕРДЖУЮ
Начальник відділу
державної виконавчої служби
____
____
управління юстиції
«____» ______________200_ року

ПОСТАНОВА
про стягнення з боржника виконавчого збору

«____» ________________ _____ року м. ___________________
Постановою державного виконавця відділу державної виконавчої служби
____ управління юстиції
від «____» ____________ ____ року відкрито виконавче провадження з виконання
____,
(назва документа)

виданого «____» __________________ _____ року ________________________________ ,
(назва органу чи посадової особи, який видав документ)

про ____
(резолютивна частина документа)

запропоновано боржнику виконати його в добровільному порядку в строк до «____» ___________________ _____ року.
Боржником у наданий строк ____________________________________ не виконано.
(назва документа)

Ураховуючи викладене, керуючись статтею 46 Закону України «Про виконавче провадження»,

ПОСТАНОВЛЯЮ:

1. Стягнути з ____
(найменування боржника)

виконавчий збір у розмірі ____ грн. __ коп.
2. Копію постанови направити боржнику.
3. Постанова може бути оскаржена до ___________________________________ суду в 10-денний строк з часу її одержання.

Державний виконавець ________________________ (_____________)

Додаток 29
до пункту 1.7.2
Інструкції про проведення виконавчих дій
(в редакції наказу
Міністерства юстиції України
від 4 травня 2001 року № 28/5)

Серія _______ № _______

Видані копії:
серія _______ № _______ серія _______ № _______

АКТ
вилучення у боржника предметів, зазначених у рішенні суду, та передачі їх стягувачу

«___» ____________ 200_ р. _________ год. _________ хв.

____
(місце складення акта: населений пункт, адреса боржника)

Мною, державним виконавцем ____
відділу державної виконавчої служби ______________________________________
____ управління юстиції,

у присутності понятих (прізвище, ім'я, по батькові, повна адреса)
1. ____
2. ____
на підставі ____
(назва виконавчого документа, ким виданий)

про вилучення у ____
(назва боржника)

на користь ____
(назва стягувача)

____
(виписка з резолютивної частини рішення про предмет стягнення)

проведено вилучення майна, що належить боржнику, в присутності
____
(вказується боржник, його представник або інші особи)

Описане та арештовано майно згідно з переліком:

№ з/п	Назва та характеристика описаного предмета

Передане ____
(назва стягувача)

Отримав ____________________
(підпис)

Заяви та зауваження з приводу процесуальних дій державного виконавця
____
____
____

Державний виконавець ______________________ (____________)

Додаток 29-1
до пункту 1.7.3
Інструкції про проведення виконавчих дій

Серія _______ № _______
Зроблено з оригіналу: серія _______ № _______

АКТ
вилучення у боржника предметів, зазначених у рішенні суду, та передачі їх стягувачу

«___» ____________ 200_ р. __________ год. ________ хв.

____
(місце складення акта: населений пункт, адреса боржника)

Мною, державним виконавцем ______________________________
відділу державної виконавчої служби ______________________
управління юстиції, у присутності понятих (прізвище, ім'я, по батькові, повна адреса)
1. ____
2. ____
на підставі ____
(назва виконавчого документа, ким виданий)

про вилучення у ____
(назва боржника)

на користь ____
(назва стягувача)

____
(виписка з резолютивної частини рішення про предмет стягнення)

проведено вилучення майна, що належить боржнику, в присутності
____
(вказується боржник, його представник або інші особи)

Описане та арештовано майно згідно з переліком:

№ з/п	Назва та характеристика описаного предмета

Передане ____
(назва стягувача)

Отримав ____________________
(підпис)

Заяви та зауваження з приводу процесуальних дій державного виконавця
____

Державний виконавець _________________________ (______________)

(Інструкцію доповнено додатком 29-1 згідно з наказом Міністерства юстиції України від 04.05.2001 р. № 28/5)

Додаток 29-2
до пункту 5.9.3
Інструкції про проведення виконавчих дій

Серія _______ № _______

Видані копії:

серія _______ № _______ серія _______ № _______

Додаток
до акта вилучення у боржника предметів, зазначених у рішенні суду, та передачі їх стягувачу

серія ____ № ______ від «____» _____________ 200_ р. _____ год. ____ хв.

№ з/п Назва та характеристика описаного предмета

Державний виконавець ________________________ (_____________)

(Інструкцію доповнено додатком 29-2 згідно з наказом Міністерства юстиції України від 04.05.2001 р. № 28/5)

Додаток 29-3
до пункту 5.9.3
Інструкції про проведення виконавчих дій

Серія _______ № _______
Зроблено з оригіналу:
серія _______ № ________

Додаток
до акта вилучення у боржника предметів, зазначених у рішенні суду, та передачі їх стягувачу

серія ____ № ______ від «____» ____________ 200_ р. _____ год. ____ хв.

№ з/п Назва та характеристика описаного предмета

Державний виконавець ________________________ (_____________)

(Інструкцію доповнено додатком 29-3 згідно з наказом Міністерства юстиції України від 04.05.2001 р. № 28/5)

Додаток 30
до пункту 1.7.2
Інструкції про проведення виконавчих дій
(в редакції наказу
Міністерства юстиції України
від 4 травня 2001 року № 28/5)

Квитанційна книжка (внутрішній бік обкладинки квитанційної книжки)
Квитанційна книжка

Отримано	Унесено	№	Дата	Номер квитанції	Сума	Дата	Номер квитанції
Сума							
Усього:							
Усього:							

Додаток 30-1
до пункту 11.1.2
Інструкції про проведення виконавчих дій

Квитанція

Серія ______ № __________

«___» __________ 200_ року, квитанція № _____ на _______ грн. ______ коп.

____
(сума словами)

Отримано державним виконавцем ______________________________
(назва відділу державної виконавчої служби)

____
(П. І. Б. державного виконавця)

на підставі виконавчого документа

____
(номер виконавчого провадження, назва виконавчого документа, суть стягнення та назва сторін)

від ____
(повна назва платника та його адреса)

Підпис державного виконавця __________

Підпис платника _________

М. П.

(Інструкцію доповнено додатком 30-1 згідно з наказом Міністерства юстиції України від 04.05.2001 р. № 28/5)

Додаток 31
до пункту 11.2.2
Інструкції про проведення виконавчих дій

Книга
обліку депозитних сум ___________ районного, міського відділу ДВС
________________ області

№ з/п	№ виконавчого провадження	дата зарахування банком на рахунок	назва платника	назва платежу	сума, що надійшла	назва стягувача	видано		залишок сума (грн.)
							дата видачі	№ чека	

Додаток 32
до пункту 7.2.1
Інструкції про проведення виконавчих дій

Кому ___________________________
Куди ___________________________
Копія:
Кому ___________________________
Куди ___________________________

Розпорядження

Надсилається ____
(назва виконавчого документа, дата видачі, номер, ким виданий)

про стягнення з ____

Пропонується з усіх видів заробітку (доходу), що належить до виплати боржнику, після відрахування податків проводити утримання в розмірі ____

Стягнуті кошти надсилати (видавати) ______________________
(найменування та адреса стягувача)

стягувачу на руки або надсилати поштою із зазначенням розміру заробітку боржника, розміру суми стягнень та за який період стягнені кошти. А стягувачу-підприємству – на вищезазначений розрахунковий рахунок.

Загальний розмір усіх відрахувань при кожній виплаті заробітної плати не може перевищувати 50 відсотків, крім стягнення аліментів на неповнолітніх дітей, де можливо стягнення до 70 відсотків.

Черговість задоволення вимог стягувачів установлюється статтею 44 Закону України «Про виконавче провадження» за наявності на виконанні декількох виконавчих документів.

При звільненні боржника чи при повному виконанні виконавчий документ з відміткою про проведення стягнення підлягає негайному поверненню до відділу державної виконавчої служби, який його направив. У виконавчих листах при стягненні періодичних платежів (аліментів) у відповідних графах виконавчого документа робиться запис про утримання суми боргу та про час утримання періодичних платежів. Цей запис завіряється підписами відповідальних осіб та скріплюється печаткою. У супроводжувальному листі (копія якого направляється стягувачці) до виконавчого листа про стягнення аліментів необхідно зазначити всі відомості щодо проведених стягнень, наявність нестягнутої заборгованості, середній заробіток боржника за останні три місяці. У разі неповного стягнення за даним виконавчим документом, що повертається до відділу ДВС, Ви повинні повідомити державного виконавця про нове місце роботи та місце проживання (прописки) боржника.
Видача виконавчого документа стягувачу, боржнику та іншим особам на руки забороняється. Самостійно змінювати порядок стягнення суми боргу та розмір відрахування адміністрація підприємств, установ, організацій не має права.
За невиконання законних вимог державного виконавця на винну особу може бути накладений штраф у порядку, визначеному статтею 88 Закону України «Про виконавче провадження».

Державний виконавець _______________

____

Повідомлення про отримання № ______
Підлягає негайному поверненню
Державному виконавцю ____________________ районного, міського відділу державної виконавчої служби __________________________________ області
Виконавчий документ № _______ від _______________ про стягнення з ____ отримано _______ р.
Головний бухгалтер ____
(назва установи, організації, підприємства, адреса, телефон)

М. П.

Додаток 33
до пункту 1.7.2
Інструкції про проведення виконавчих дій
(в редакції наказу
Міністерства юстиції України
від 4 травня 2001 року № 28/5)

Примірник 1 (2, 3)

Кому ______________________________
Куди ______________________________
Серія _____ **№** __________

Копія:
Кому ______________________________
Куди ______________________________

Розпорядження

Надсилається ____
(назва виконавчого документа, дата видачі, номер, ким виданий, номер платіжної вимоги)

____
про стягнення з ____
(назва боржника)

На підставі статей 3, 6, 51 Закону України «Про виконавче провадження» державна виконавча служба **зобов'язує Вас протягом семи банківських днів** продати (перерахувати) іноземну валюту, що належить боржнику, в розмірі, необхідному для погашення боргу, який становить ________ грн. ________ коп.
За невиконання законних вимог державного виконавця на винну особу може бути накладений штраф у порядку, визначеному статтею 88 Закону України «Про виконавче провадження».

М. П.

Начальник відділу державної
виконавчої служби__________________ (_________________)

(підпис)

Державний виконавець ____________________ (________________).

(підпис)

Додаток 34
до пункту 7.6
Інструкції про проведення виконавчих дій

Затверджено
наказом Міністерства юстиції України

№ __________ від _____________,
наказом Міністерства внутрішніх справ України
№ __________ від _________________
Кому ____________________________
Куди _____________________________

Копія:
Кому _____________________________
Куди _____________________________

Розпорядження

Надсилається

____
(назва виконавчого документа, дата видачі, номер, ким виданий, номер платіжної вимоги)

про конфіскацію вилучених у засудженого коштів та цінностей

____

На підставі статті 75 Закону України «Про виконавче провадження» державна виконавча служба зобов'язує Вас передати кошти та цінності, що належать боржнику, у розмірі, необхідному для погашення боргу, який становить _______ грн. ______ коп. на рахунок ___________________________ податкового органу ____

За невиконання законних вимог державного виконавця на винну особу може бути накладений штраф у порядку, визначеному статтею 88 Закону України «Про виконавче провадження».

М. П.

Начальник Відділу державної виконавчої служби

Державний виконавець

Наказ Міністерства юстиції України
від 15 липня 1999 року № 42/5

ПРО ЗАТВЕРДЖЕННЯ ПОРЯДКУ РЕАЛІЗАЦІЇ АРЕШТОВАНОГО МАЙНА[1]

Із змінами і доповненнями, внесеними наказом Міністерства юстиції України від 27 жовтня 1999 року № 67/5

Відповідно до статті 61 Закону України «Про виконавче провадження» **НАКАЗУЮ**:

1. Затвердити Порядок реалізації арештованого майна (додається).

2. Затвердити Примірний договір про реалізацію арештованого майна на аукціоні (додаток).

3. Управлінню організаційного забезпечення виконання рішень (Скомороха Л. В.) довести зазначений Порядок до відома начальника Головного управління Міністерства юстиції України в Автономній Республіці Крим, начальників обласних, Київського, Севастопольського міських управлінь юстиції і забезпечити його належне застосування в роботі.

4. Контроль за виконанням цього наказу покласти на заступника Міністра юстиції України — директора Департаменту державної виконавчої служби Міністерства юстиції України Тертичного В. Г.

В. о. Міністра Б. С. Стичинський

ПОРЯДОК РЕАЛІЗАЦІЇ АРЕШТОВАНОГО МАЙНА

Затверджено наказом Міністерства юстиції України від 15 липня 1999 р. № 42/5
Зареєстровано в Міністерстві юстиції України 19 липня 1999 р. за № 480/3773

1. Загальні положення

1.1. Цей Порядок регулює реалізацію арештованого майна, за винятком нерухомого майна, майна вилученого законом з обігу, та майна, зазначеного в частині п'ятій статті 55 Закону України «Про виконавче провадження».

1.2. Реалізація арештованого майна здійснюється державним виконавцем шляхом його продажу на комісійних і інших договірних началах та шляхом продажу на аукціоні.

1.3. Продовольчі товари реалізуються державним виконавцем шляхом продажу на комісійних та інших договірних началах через торговельні організації негайно.

[1] *Офіційний вісник України, 1999, № 29 (06.08.1999), ст. 1511*

2. Терміни, які вживаються в Порядку:

2.1. Арештоване майно (надалі — майно) — майно боржника, на яке звернено стягнення і яке підлягає примусовій реалізації.

2.2. Спеціалізована організація — суб'єкт господарювання, який здійснює реалізацію майна на комісійних і інших договірних началах та шляхом проведення аукціону.

2.3. Аукціон – продаж майна, за яким його власником стає покупець, який у ході торгів запропонував за нього найвищу ціну.

2.4. Ліцитатор — ведучий аукціону. Ліцитатор повинен знати порядок і володіти технікою проведення торгів.

2.5. Лот — одиниця майна, що виставляється для продажу на аукціоні, або партія аукціонного майна, що пропонується для продажу як одне ціле. Кожному лоту надається свій номер, який вказується в інформаційній картці (додаток 1) і оголошується ліцитатором під час проведення аукціону.

2.6. Організатор аукціону — спеціалізована організація незалежно від форм власності, з якою укладений договір на реалізацію майна.

2.7. Ціна аукціонного майна — ціна, яка дорівнює ціні, встановленій державним виконавцем чи залученим до оцінки фахівцем.

2.8. Стартова ціна лота — ціна, яка формується, виходячи з ціни аукціонного майна, з урахуванням витрат на підготовку та проведення аукціону.

2.9. Продажна ціна лота — фактична ціна реалізації лота на аукціоні.

2.10. Пункт 2.10 втратив чинність.

(згідно з наказом Мін'юсту України від 27.10.99 р. № 67/5)

3. Підготовка до проведення аукціону

3.1. Відділ державної виконавчої служби укладає з організатором аукціону договір, яким доручає реалізацію майна організатору аукціону за визначену комісійну винагороду. Розмір комісійної винагороди визначається за погодженням сторін.

(пункт 3.1 із змінами, внесеними згідно з наказом Мін'юсту України від 27.10.99 р. № 67/5)

3.2. Організатор аукціону повинен мати власне або орендоване приміщення з відповідними умовами для зберігання, передпродажної підготовки і демонстрації майна, яке відповідає торговельно-технологічним, санітарно-гігієнічним і протипожежним нормам, а також приміщення для проведення аукціону.

3.3. Приймання аукціонного майна здійснюється матеріально відповідальною особою організатора аукціону відповідно до акта передачі арештованого майна (додаток 2) та інших необхідних документів, що містять інформацію про аукціонне майно.

3.4. На майно, що прийняте для продажу, уповноважені особи організатора складають інформаційні картки на кожний лот із зазначенням стартової ціни.

3.5. Організатор аукціону визначає дату і час проведення аукціону.

(пункт 3.5 із змінами, внесеними згідно з наказом Мін'юсту України від 27.10.99 р. № 67/5)

3.6. Організатор аукціону не пізніше як за 15 днів до дня проведення аукціону публічно оголошує через рекламні повідомлення на телебаченні, радіо, у пресі перелік майна, що виставляється на аукціон для продажу, відомості про майно, стар-

тові ціни, кінцевий термін реєстрації для участі в аукціоні, дату, час, місце ознайомлення з майном та проведення аукціону, а також адресу, номери телефонів.

(пункт 3.6 із змінами, внесеними згідно з наказом Мін'юсту України від 27.10.99 р. № 67/5)

3.7. З моменту інформаційного повідомлення про проведення аукціону організатор аукціону дає змогу попередньо ознайомитися з аукціонним майном усім фізичним і юридичним особам, які бажають брати участь в аукціоні.

Аукціонне майно з інформаційними картками виставляється у спеціально відведеному для цього приміщенні для демонстрації покупцям.

3.8. Покупець (фізична або юридична особа), який виявив бажання узяти участь в аукціоні, повинен сплатити реєстраційний внесок, розмір якого визначається організатором аукціону, але не може перевищувати двох неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.

3.9. Для участі в аукціоні покупець подає організатору аукціону: заяву на участь в аукціоні (додаток 3), квитанцію про сплату реєстраційного внеску.

3.10. Відомості про учасників аукціону заносяться до книги реєстрації та повинні містити:

порядковий номер (відповідно до реєстрації);

номер лота, який покупець має бажання придбати;

для юридичних осіб:

резидентів — їх найменування, постійне місцезнаходження та ідентифікаційний код в Єдиному державному реєстрі підприємств та організацій України (далі — код в ЄДРПОУ);

нерезидентів — їх найменування, постійне місцезнаходження та країну, де зареєстрована особа;

для фізичних осіб:

громадян України — прізвище, ім'я, по батькові, адресу їх постійного місця проживання та ідентифікаційний номер у Державному реєстрі фізичних осіб – платників податку;

для іноземців — прізвище, ім'я, по батькові (у разі наявності такого), адресу їх постійного місця проживання за межами України.

(пункт 3.10 із змінами, внесеними згідно з наказом Мін'юсту України від 27.10.99 р. № 67/5)

3.11. Заявник пред'являє паспорт або інший документ, що засвідчує його особу, під час подання заяви, якщо він діє як представник юридичної особи, — відповідну довіреність.

3.12. При реєстрації учасники аукціону отримують картки з аукціонними номерами (відповідно до реєстрації), за якими вони беруть участь у аукціоні, із зазначенням на зворотному боці умов проведення аукціону та виготовлені друкарським способом вхідні квитки.

(пункт 3.12 в редакції наказу Мін'юсту України від 27.10.99 р. № 67/5)

3.13. Пункт 3.13 втратив чинність.

(згідно з наказом Мін'юсту України від 27.10.99 р. № 67/5, у зв'язку з цим пункт 3.14 вважати пунктом 3.13)

3.13. Відомості про учасників аукціону, їх кількість і пропозиції не підлягають розголошенню до визначення остаточного переможця.

4. Порядок проведення аукціону

4.1. Аукціон розпочинається з оголошення ліцитатором порядку його проведення.

4.2. За кожним лотом, що виставляється на аукціон, ліцитатор оголошує номер, вказаний в інформаційній картці, назву, коротку характеристику майна, стартову ціну.

(пункт 4.2 із змінами, внесеними згідно з наказом Мін'юсту України від 27.10.99 р. № 67/5)

4.3. Лот виставляється на торги за наявності не менше двох покупців.

4.4. Якщо протягом трьох хвилин після триразового оголошення стартової ціни учасники не виявляють бажання придбати запропонований ліцитатором лот, то об'єкт продажу знімається з торгів і аукціон за даним лотом не проводиться.

4.5. У ході торгів учасники аукціону повідомляють про готовність придбати заявлений лот за оголошену ліцитатором ціну, піднімаючи квиток учасника з номером, повернутим до ліцитатора, або одночасно піднімають квиток з номером і пропонують свою ціну.

4.6. Пункт 4.6 втратив чинність.

(згідно з наказом Мін'юсту України від 27.10.99 р. № 67/5, у зв'язку з цим пункти 4.7, 4.8 вважати пунктами 4.6, 4.7)

4.6. Якщо ціна, запропонована учасником аукціону, який першим підняв квиток з номером, є більшою за ціну, запропоновану ліцитатором, то останній називає номер учасника й запропоновану ним ціну.

4.7. Якщо протягом трьох хвилин після триразового повторення останньої ціни не буде запропоновано вищої ціни, то ліцитатор одночасно з ударом молотка оголошує про продаж лота, називає продажну ціну і номер переможця, під яким він зареєстрований як учасник аукціону.

(пункт 4.7 в редакції наказу Мін'юсту України від 27.10.99 р. № 67/5)

4.9. Пункт 4.9 втратив чинність.

(згідно з наказом Мін'юсту України від 27.10.99 р. № 67/5, у зв'язку з цим пункти 4.10, 4.11 Порядку вважати пунктами 4.8, 4.9)

4.8. Під час аукціону ведеться протокол (додаток 4), до якого заносяться такі дані: номер лота, назва лота, стартова ціна та продажна ціна майна; пропозиції покупців і відомості про покупця, який запропонував у ході аукціону найвищу ціну (переможець аукціону).

(абзац перший пункту 4.8 із змінами, внесеними згідно з наказом Мін'юсту України від 27.10.99 р. № 67/5)

Протокол підписують ліцитатор та переможець аукціону.

Керівник організації, яка проводила аукціон (організатора аукціону), зазначає у протоколі відповідні суми й (у разі сплати в безготівковому порядку) номери рахунків, на які переможцю потрібно внести кошти за придбане майно, та затверджує протокол у день проведення аукціону. Копії затвердженого протоколу видаються переможцю аукціону, а також державному виконавцеві в строк з дня проведення аукціону.

(абзац третій пункту 4.8 із змінами, внесеними згідно з наказом Мін'юсту України від 27.10.99 р. № 67/5)

4.9. Після повного розрахунку за придбане майно, на підставі протоколу державний виконавець складає акт про проведений аукціон і подає його на затвердження начальнику відповідного відділу виконавчої служби.

(пункт 4.9 в редакції наказу Мін'юсту України від 27.10.99 р. № 67/5)

4.12. Пункт 4.12 втратив чинність.

(згідно з наказом Мін'юсту України від 27.10.99 р. № 67/5, у зв'язку з цим пункти 4.13 — 4.18 вважати відповідно пунктами 4.10 — 4.15)

4.10. Копії затвердженого акта видаються переможцю та організатору аукціону.

4.11. Переможець аукціону, який відмовився від підписання протоколу аукціону, позбавляється права на подальшу участь у цьому аукціоні. За умови достатньої кількості покупців за даним лотом торги відновлюються.

4.12. Придбане покупцем на аукціоні майно поверненню організатору аукціону не підлягає.

4.13. На аукціоні можуть бути присутні й інші особи за умови внесення вхідної плати. Розмір вхідної плати визначається організатором аукціону.

4.14. Боржник, на майно якого звернено стягнення (або його представник, якщо боржником є юридична особа), стягувач, державний виконавець можуть бути присутні на аукціоні без сплати вхідної плати.

4.15. За результатами проведення аукціону складається аукціонна відомість (додаток 5).

(пункт 4.15 із змінами, внесеними згідно з наказом Мін'юсту України від 27.10.99 р. № 67/5)

5. Порядок уцінки майна

5.1. Майно (лот), яке виставлене але не продане на аукціоні, підлягає переоцінці згідно з частиною третьою статті 61 Закону України «Про виконавче провадження».

(пункт 5.1 в редакції наказу Мін'юсту України від 27.10.99 р. № 67/5)

5.2. Уцінка проводиться державним виконавцем. За результатами уцінки складається акт, який додається до актів опису, оцінки та передачі майна.

5.3. Товари, на які згідно із законодавством установлено мінімальні ціни, можуть бути уцінені лише до розміру мінімальної ціни, затвердженого в установленому порядку.

5.4. Повторний аукціон проводиться не пізніше 30 днів після складання акта уцінки майна та дати інформаційного повідомлення про проведення аукціону. Якщо майно не було продане або якщо аукціон не відбувся, то майно знімається з аукціонних торгів.

6. Порядок розрахунків за придбане на аукціоні майно

6.1. На підставі копії затвердженого протоколу переможці аукціону протягом десяти днів з дня затвердження протоколу, не враховуючи дня проведення аукціону, вихідних і святкових днів, здійснюють розрахунки за придбані на аукціоні товари в порядку, визначеному законодавством.

(абзац перший пункту 6.1 із змінами, внесеними згідно з наказом Мін'юсту України від 27.10.99 р. № 67/5)

У разі продажу майна на аукціоні за готівку оформлення цього продажу провадиться через електронні контрольно-касові апарати не пізніше трьох днів з дня проведення аукціону.

6.2. Кошти, одержані від реалізації аукціонного майна, з вирахуванням комісійної винагороди, обумовленої договором, перераховуються організатором аукціону на відповідні рахунки виконавчої служби в установленому порядку в термін не пізніше семи банківських днів від дня затвердження протоколу.

6.3. У разі несвоєчасного перерахування на рахунки виконавчої служби належних сум за продане майно нараховується пеня в розмірі, обумовленому договором.

6.4. Якщо майно не реалізоване на аукціоні, організатор аукціону повертає це майно державному виконавцеві. Відшкодування організатору аукціону витрат, пов'язаних з організацією, проведенням аукціону та зберіганням нереалізованого майна, обумовлюється в договорі.

6.5. Після закінчення аукціону документи, які підтверджують розрахунок за придбане на аукціоні майно передають до бухгалтерії організатора аукціону та надають державному виконавцеві в строк не пізніше трьох днів з дня проведення аукціону.

7. Перехід права власності

7.1. Право власності на майно переходить до переможця аукціону після повного розрахунку за придбане майно.

7.2. Плата за зберігання придбаного майна організатором аукціону обумовлюється на договірних началах між покупцем та організатором аукціону.

8. Припинення та визнання аукціону таким, що не відбувся

8.1 Прилюдні торги можуть бути припинені й майно знято з продажу в разі невиконання правил проведення прилюдних торгів, передбачених цим Положенням. У цьому разі наступні прилюдні торги провадяться в порядку, визначеному цим Положенням.

8.2 Прилюдні торги вважаються такими, що не відбулися, у разі:

відсутності покупців або наявності тільки одного покупця;

несплати в установлений термін переможцем прилюдних торгів належної суми за придбане майно.

8.3 Якщо прилюдні торги не відбулися, то спеціалізована організація в триденний термін повідомляє про це державного виконавця, стягувача й боржника.

8.4 Якщо прилюдні торги не відбулися двічі, то майно знімається з торгів, про що спеціалізована організація в триденний термін повідомляє державного виконавця, стягувача й боржника.

(розділ 8 в редакції наказу Мін'юсту України від 27.10.99 р. № 67/5)

9. Відповідальність

9.1. Відповідальність за зберігання аукціонного майна з моменту його приймання на аукціон до видачі оплаченого майна несе організатор аукціону.

9.2. Відповідальність за відповідність майна характеристиці, зазначеній в інформаційній картці, несе організатор аукціону в порядку, встановленому законодавством.

10. Реалізація майна на комісійних та інших договірних началах

10.1. Реалізація майна здійснюється державним виконавцем згідно з Правилами комісійної торгівлі непродовольчими товарами, затвердженими наказом Міністерства зовнішніх економічних зв'язків України від 13 березня 1995 року № 37 і зареєстрованими в Міністерстві юстиції України 22 березня 1995 року за № 79/615.

11. Вирішення спорів

11.1. Спори, що виникають при реалізації арештованого майна, вирішуються в судовому порядку.

Начальник управління цивільного законодавства І. І. Завальна

Додаток
до наказу Міністерства юстиції України
від 15 липня 1999 р. № 42/5

Примірний договір № __
про реалізацію арештованого майна на аукціоні

«___»_________________1999 р. м.

Відділ державної виконавчої служби (надалі – Відділ) в особі начальника ____, що діє на підставі Положення, з одного боку, та ____ з другого боку (надалі – Організатор) в особі ________________ , що діє на підставі Статуту, (надалі – Сторони) уклали цей Договір про нижченаведене:

1. Предмет договору

1.1. Предметом Договору є здійснення Сторонами дій, пов'язаних з реалізацією арештованого майна, шляхом його продажу на аукціоні в порядку, передбаченому Законами України «Про виконавче провадження» та «Про державну виконавчу службу». Порядком реалізації арештованого майна (затверджений наказом Міністерства юстиції України від __ № _), іншими нормативно-правовими актами та цим договором.

2. Права та обов'язки Сторін

2.1. Відділ має право:

2.1.1. Через свого представника (державного виконавця) бути присутнім на аукціоні.

2.1.2. Отримувати від Організатора необхідні роз'яснення та консультації, пов'язані з підготовкою та проведенням аукціону.

2.2. Відділ зобов'язаний:

2.2.1. Передати Організатору арештоване майно для подальшої реалізації на аукціоні.

2.2.2. Попереджати Організатора про добровільне виконання рішення боржником або в разі виникнення обставин, передбачених статтями 32 – 35, 37 Закону України «Про виконавче провадження».

2.2.3. Надати Організатору необхідну інформацію щодо арештованого майна, яке передається на реалізацію.

2.2.4. Проводити уцінку арештованого майна, яке виставлене, та не продане на аукціоні або продане в кількості, що не перевищує 30 % його обсягу згідно з Порядком реалізації арештованого майна.

2.3. Організатор має право:

2.3.1. Отримувати від Відділу необхідну інформацію, яка стосується арештованого майна, що передається на реалізацію.

2.4. Організатор зобов'язаний:

2.4.1. Мати власне або орендоване приміщення, яке відповідає встановленим стандартам, для зберігання, передпродажної підготовки та демонстрації майна.

2.4.2. Дотримуватись чинного законодавства при проведенні дій, які пов'язані з організацією, проведенням аукціону та зберіганням майна.

2.4.3. Провести аукціон згідно з порядком проведення аукціону, який визначено Порядком реалізації арештованого майна.

2.4.4. Прийняти у Відділу арештоване майно та скласти акт передачі цього майна.

2.4.5. Надавати Відділу всю інформацію про реалізацію арештованого майна.

2.4.6. Після закінчення аукціону в установлений строк передати Відділу копії документів, які підтверджують розрахунок за придбане на аукціоні майно.

3. Проведення розрахунків

3.1. Сторони проводять розрахунки на умовах та в порядку, передбаченому Порядком реалізації арештованого майна та цим Договором.

3.2. За проведену реалізацію майна Організатору виплачується комісійна винагорода в розмірі ____ відсотків від вартості проданого майна.

3.3. Якщо майно не реалізоване на аукціоні, Відділ перераховує Організатору кошти в сумі ______ відсотків від оціночної вартості переданого майна, як компенсацію за витрати, що пов'язані з організацією, проведенням аукціону та зберіганням нереалізованого майна.

3.4. Організатор перераховує кошти, одержані від реалізації аукціонного майна з вирахуванням комісійної винагороди, на відповідні рахунки виконавчої служби в установленому порядку.

4. Відповідальність сторін:

4.1. Відповідальність за зберігання аукціонного майна з моменту його приймання до моменту видачі оплаченого майна покупцеві або нереалізованого майна Відділу несе Організатор.

4.2. Організатор несе відповідальність у порядку, встановленому законодавством за відповідність майна характеристиці, зазначеній в інформаційній картці.

4.3. У разі несвоєчасного перерахування на рахунки виконавчої служби належних сум за продане майно нараховується пеня в розмірі _______відсотків від суми проданого майна за кожен день прострочення.

5. Додаткові умови Договору:

5.1. Усе, що не передбачено цим договором, регулюється чинним законодавством України.

5.2. Сторони зобов'язуються без зволікань інформувати одна одну про обставини, які мають значення для виконання цього договору, в тому числі про зміну адреси та реквізитів.

5.3. Будь-які зміни та доповнення до цього договору здійснюються у письмовій формі, підписуються обома Сторонами та є невід'ємною частиною цього договору.

5.4. Спори, що виникають під час дії цього Договору, вирішуються шляхом переговорів, а в разі недосягнення згоди – в судовому порядку.

6. Строк дії Договору:

6.1. Договір набуває чинності з моменту підписання його Сторонами і діє до ________.

6.2. Договір укладено в двох примірниках, кожен з яких має однакову юридичну силу.

7. Юридичні реквізити та підписи Сторін

Відділ

Організатор

Додаток 1
до пункту 2.5 Порядку реалізації арештованого майна

Найменування організатора аукціону ______________________________
Місцезнаходження, тел., факс ____________________________________
Ідентифікаційний код в ЄДРПОУ __________________________________
Розрахунковий рахунок № ____
у банку ___________________________, МФО _______________________

Інформаційна картка № __________________
Назва лота ____
Характеристика лота ____
____
Стартова ціна лота ____

Відповідальна особа організатора
____
(прізвище, ініціали, підпис)

«____»___________________ р.

М. П.

Додаток 2
до пункту 3.3 Порядку реалізації арештованого майна

Найменування організатора аукціону ______________________________
Місцезнаходження, тел., факс ____________________________________
Ідентифікаційний код в ЄДРПОУ __________________________________
Розрахунковий рахунок № ____
у банку ___________________________, МФО _______________________

Акт № ________________
передачі арештованого майна

____
(посада, прізвище, ім’я, по батькові)

Прийняв(ла) на аукціон від

____
(прізвище, ім’я, по батькові державного виконавця)

№ п/п	Назва майна	Характеристика майна	Кількість одиниць	Ціна майна	Стартова ціна лоту	Примітки
1	2	3	4	5	6	7

Підписи: особи, що приймає державного виконавця

«____»________________ 1999 р.

М. П.

Додаток 3
до пункту 3.9 Порядку реалізації арештованого майна

Заява
на участь в аукціоні
(Реєстраційний № _)

Заявник ____
(для юридичної особи – найменування, організаційно-правова форма, місцезнаходження, ідентифікаційний код в ЄДРПОУ)

____
(для фізичної особи – прізвище, ім’я, по батькові, паспортні дані (серія, номер, коли і ким виданий, місце проживання, ідентифікаційний номер у Державному реєстрі фізичних осіб)

Тел., факс _____________________________

Прошу дозволити взяти участь в аукціоні з реалізації арештованого майна.

Копія квитанції про сплату реєстраційного збору додається.

З умовами продажу майна на аукціоні ознайомлений та зобов’язуюсь їх виконувати.

____
(підпис заявника)

Заяву прийняв____
(посада; прізвище, ім’я, по батькові відповідальної особи організатора аукціону)

«____»________________ р.
(дата реєстрації заяви)

Додаток 4
до пункту 4.8 Порядку реалізації арештованого майна

ЗАТВЕРДЖУЮ
Керівник організації, яка проводить аукціон

____
(прізвище, ім'я, по батькові)

«____» __________________ р.

ПРОТОКОЛ №
проведення аукціону

Номер лота ______________________________________
Назва лота ______________________________________
Стартова ціна ____________________________________
Продажна ціна ____________________________________
Пропозиції покупців _______________________________
Переможець торгів

____
(прізвище, ім'я, по батькові, адреса постійного
____
місця проживання)

Розмір коштів, які має
внести переможець аукціону ________________________
Номер рахунку,
адреса банку ____________________________________
Інші відомості ___________________________________
Ліцитатор

____
(прізвище, ім'я, по батькові)

____
(підпис)

Переможець
____
(підпис)

М. П.

(додаток 4 в редакції наказу Мін'юсту України від 27.10.99 р. № 67/5)

Додаток 5
до пункту 4.15 Порядку реалізації
арештованого майна

Аукціонна відомість
Найменування організатора аукціону ________________________________
Місцезнаходження, тел., факс _____________________________________
Ідентифікаційний код за ЄДРПОУ __________________________________
Розрахунковий рахунок ____
у банку ___________________________, МФО ____________________________
Номер лота ____________________________
Назва лота _____________________________
Характеристика лота
____
Стартова ціна лота ________________________
Продажна ціна лота ______________________
Розмір комісійної винагороди _____________
Кошти, що перераховуються ______________

Керівник організатора аукціону
____
(прізвище, ініціали)
____
(підпис)

«____» ___________________ р.

М. П.

(додаток 5 в редакції наказу Мін'юсту України від 27.10.99 р. № 67/5)

Наказ Міністерства юстиції України від 27 жовтня 1999 року № 68/5

ПРО ЗАТВЕРДЖЕННЯ ТИМЧАСОВОГО ПОЛОЖЕННЯ ПРО ПОРЯДОК ПРОВЕДЕННЯ ПРИЛЮДНИХ ТОРГІВ З РЕАЛІЗАЦІЇ АРЕШТОВАНОГО НЕРУХОМОГО МАЙНА[1]

Зареєстровано в Міністерстві юстиції України
2 листопада 1999 р. за № 745/4038
Із змінами і доповненнями, внесеними
Наказами Міністерства юстиції України
від 15 грудня 1999 року № 75/5,
від 23 березня 2000 року № 11/5,
від 7 вересня 2000 року № 45/5,
від 18 квітня 2001 року № 25/5

На виконання статей 61, 66 Закону України «Про виконавче провадження» та до прийняття Законів України «Про порядок проведення прилюдних торгів», «Про здійснення операцій з нерухомим майном», якими буде встановлено порядок проведення прилюдних торгів, визначено статус спеціалізованих організацій, на які покладаються реалізація нерухомого майна та умови здійснення операцій з нерухомим майном, **НАКАЗУЮ**:

1. Затвердити Тимчасове положення про порядок проведення прилюдних торгів з реалізації арештованого нерухомого майна (додається).

2. Покласти реалізацію такого майна на спеціалізоване державне підприємство «Укрспец'юст» Міністерства юстиції України, яке створено відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 14 липня 1999 р. № 1270, основними завданнями діяльності якого є забезпечення належного зберігання вилученого державними виконавцями майна, організація і проведення його реалізації шляхом продажу на прилюдних торгах, аукціонах на комісійних та інших договірних началах.

3. Управлінню організаційного забезпечення діяльності державної виконавчої служби (Ємельянова І. І.) довести зазначений наказ до відома начальника Головного управління Міністерства юстиції України в Автономній Республіці Крим, начальників обласних, Київського, Севастопольського міських управлінь юстиції і забезпечити його належне виконання.

4. Контроль за виконанням цього наказу покласти на заступника Міністра юстиції України — директора Департаменту державної виконавчої служби Міністерства юстиції України Тертичного В. Г.

В. о. Міністра Б. С. Стичинський

ТИМЧАСОВЕ ПОЛОЖЕННЯ ПРО ПОРЯДОК ПРОВЕДЕННЯ ПРИЛЮДНИХ ТОРГІВ З РЕАЛІЗАЦІЇ АРЕШТОВАНОГО НЕРУХОМОГО МАЙНА

ЗАТВЕРДЖЕНО
наказом Міністерства юстиції України
від 27 жовтня 1999 р. № 68/5
Зареєстровано в Міністерстві юстиції України
2 листопада 1999 р. за № 745/4038

1. Загальні положення

1.1. Це Положення визначає умови і порядок проведення прилюдних торгів з продажу квартир, будинків, підприємств як цілісного майнового комплексу, інших приміщень, земельних ділянок, що є нерухомим майном, на які звернено стягнення відповідно до чинного законодавства, а також розрахунків за придбане майно.

1.2. Прилюдні торги з реалізації арештованого нерухомого майна за заявкою державного виконавця організовує і проводить спеціалізована організація, з якою відділом державної виконавчої служби укладено відповідний договір.

1.3. Реалізація нерухомого майна, на яке звернено стягнення, проводиться за місцем проживання, роботи боржника або за місцезнаходженням його майна. Якщо боржник є юридичною особою, то реалізація майна проводиться за місцезнаходженням його постійно діючого органу або місцезнаходженням майна.

У разі реалізації майна за його місцезнаходженням і якщо таке майно перебуває за межами населеного пункту, його реалізація проводиться у найближчому населеному пункті або районному центрі.

(пункт 1.3 в редакції наказу Міністерства юстиції України від 18.04.2001 р. № 25/5)

2. Терміни, які вживаються в Положенні

2.1. Арештоване нерухоме майно (надалі — нерухоме майно або майно) — майно боржника, на яке звернено стягнення і яке підлягає реалізації.

2.2. Прилюдні торги — продаж майна, за яким його власником стає покупець, який у ході торгів запропонував за нього найвищу ціну.

2.2. Ліцитатор — ведучий прилюдних торгів, який призначається спеціалізованою організацією. Ліцитатор повинен знати порядок і володіти технікою проведення торгів.

2.3. Учасник прилюдних торгів — фізична або юридична особа, яка сплатила реєстраційний та гарантійний внески і може бути покупцем відповідно до законодавства України.

2.4. Лот — одиниця майна, що виставляється для продажу на прилюдних торгах. Кожному лоту надається свій номер, який вказується в інформаційній картці і оголошується ліцитатором під час проведення прилюдних торгів.

2.5. Мінімальна початкова ціна — ціна, яка дорівнює ціні, установленій державним виконавцем або залученим до оцінки фахівцем.

2.6. Стартова ціна лота — ціна, яка формується з урахуванням початкової мінімальної ціни, зазначеної в заявці державного виконавця на проведення прилюдних торгів, а також витрат на підготовку і проведення прилюдних торгів.

2.7. Продажна ціна лота — фактична ціна реалізації лота на прилюдних торгах.

2.8. Картка учасника прилюдних торгів — картка з номером реєстрації учасника прилюдних торгів, яка дає право на участь у прилюдних торгах.

2.9. Інформаційна картка — картка, у якій вказано номер та назву лота, його стартову ціну, характеристику лота, а також інші відомості, які вважатиме за необхідне вказати спеціалізована організація (додаток 1).

2.10. Реєстраційний внесок — внесок, який сплачує фізична або юридична особа, що виявила бажання зареєструватись як учасник прилюдних торгів, за реєстрацію її як учасника прилюдних торгів. Розмір реєстраційного внеску встановлюється спеціалізованою організацією і не може перевищувати одного неоподаткованого мінімуму доходів громадян.

2.11. Гарантійний внесок — завдаток, який сплачує фізична або юридична особа, розмір якого встановлюється спеціалізованою організацією і не можне перевищувати 5 % стартової ціни майна, що виставляється на продаж.

3. Підготовка до проведення прилюдних торгів

3.1. Відділ державної виконавчої служби укладає із спеціалізованою організацією договір, яким доручає реалізацію майна спеціалізованій організації за визначену комісійну винагороду. Розмір комісійної винагороди визначається за погодженням сторін.

3.2. Спеціалізована організація проводить прилюдні торги за заявкою державного виконавця, в якій зазначається мінімальна початкова ціна майна, що виставляється на торги.

До заявки додаються:

1) копія виконавчого документа;

2) копія акта арешту майна;

3) копії правовстановлювальних документів, що підтверджують право власності або право користування нерухомим майном;

4) документи, що характеризують об'єкт нерухомості (копію технічного паспорта на житловий будинок, квартиру, земельну ділянку тощо);

5) у разі продажу об'єкта незавершеного будівництва державний виконавець додає до заявки також копію рішення про відведення земельної ділянки та копію дозволу місцевого органу виконавчої влади і (чи) органу місцевого самоврядування на будівництво.

3.3. Прилюдні торги повинні бути проведені в двомісячний строк з дня одержання спеціалізованою організацією заявки державного виконавця на їх проведення.

3.4. На майно, що виставляється на продаж, уповноважені особи спеціалізованої організації складають інформаційні картки на кожний лот із зазначенням стартової ціни.

3.5. Спеціалізована організація, яка проводить публічні торги, не пізніше як за 15 днів до дня проведення публічних торгів публікує за місцезнаходженням нерухомого майна в друкованих засобах масової інформації інформаційне повідомлення про нерухоме майно, що підлягає реалізації. Це інформаційне повідомлення може також бути публічно оголошене в інших засобах масової інформації.

3.6. Зміст інформаційного повідомлення повинен містити:

1) найменування, опис і характеристику нерухомого майна;

2) його місцезнаходження (адресу);

3) стартову ціну;

4) суму реєстраційного та гарантійного внесків учасника прилюдних торгів, найменування, адресу банку, номер рахунка для їх сплати;

5) порядок і строки сплати купівельної ціни;

6) дату, час та місце ознайомлення з майном;

7) дату, час та місце проведення прилюдних торгів;

8) дані про спеціалізовану організацію, яка проводить торги;

9) кінцевий термін реєстрації для участі у прилюдних торгах;

10) дані про стягувача та боржника:

10.1) дані про стягувача та боржника — фізичних осіб: громадян України — прізвище, ім'я та по батькові фізичної особи, адресу постійного місця проживання та ідентифікаційний код за Державним реєстром фізичних осіб — платників податків;

для іноземців: прізвище, ім'я та по батькові (у разі наявності такого), адресу їх постійного місця проживання за межами України;

10.2) дані про стягувача та боржника — юридичних осіб резидентів: їх найменування, місцезнаходження, ідентифікаційний код за Єдиним державним реєстром підприємств і організацій України (код за ЄДРПОУ);

нерезидентів: їх найменування, місцезнаходження та країну, де зареєстрована особа;

11) інші відомості, потрібні для проведення прилюдних торгів.

3.7. Якщо реалізації підлягає цілісний майновий комплекс підприємства чи його структурний підрозділ, то в інформації додатково зазначаються:

обсяг та основна номенклатура продукції (робіт, послуг), у тому числі експортної;

кількість та склад робочих місць;

відомості про будівлі (споруди, приміщення) та земельну ділянку, на якій розташовано цілісний майновий комплекс підприємства, його структурний підрозділ.

У разі накладення арешту на основні засоби підприємств та організацій для підготовки їх до реалізації можуть залучатися на договірних засадах підприємства, що мають відповідний досвід роботи.

(пункт 3.7 доповнено абзацом п'ятим згідно з наказом Міністерства юстиції України від 07.09.2000 р. № 45/5)

Підготовка до реалізації включає до себе проведення інвентаризації, збирання, аналіз інформації та розробку пропозицій щодо стану поточного та перспек-

тивного використання арештованого майна з метою надання потенційним покупцям більш повної інформації щодо майна, яке реалізується, а також документальне та технічне забезпечення підготовки майна до продажу тощо.

(пункт 3.7 доповнено абзацом шостим згідно з наказом Міністерства юстиції України від 07.09.2000 р. № 45/5)

3.8. Якщо реалізації підлягає земельна ділянка, то в інформації додатково зазначаються:

розмір земельної ділянки, місце її розташування;

правовий режим земельної ділянки;

цільове призначення земельної ділянки;

обмеження на використання земельної ділянки (установлені на підставі містобудівних та санітарних норм і правил, включаючи архітектурно-планувальні, технічні, екологічні умови).

3.9. Якщо реалізації підлягає житловий будинок, квартира, то в інформації додатково зазначаються:

розмір житлової та нежитлової площі будинку, квартири;

адреса чи місцезнаходження;

правовий режим квартири, будинку;

обмеження на використання квартири, будинку;

відомості про земельну ділянку, на якій розташований будинок (її правовий режим та розмір);

матеріали стін квартири, будинку;

процент зносу.

3.10. Якщо реалізації підлягає нежитлове приміщення, то в інформації додатково зазначаються:

розмір площі;

місцезнаходження;

призначення об'єкта;

обмеження на його використання;

матеріали стін;

процент зносу;

відомості про земельну ділянку, на якій розташоване нежитлове приміщення (її правовий режим та розмір).

3.11. Спеціалізована організація письмово повідомляє державного виконавця, стягувача та боржника про дату, час, місце проведення прилюдних торгів, а також стартову ціну реалізації майна.

3.12. Для участі в прилюдних торгах покупець подає спеціалізованій організації:

заяву про участь у прилюдних торгах (додаток 2);

документи, що підтверджують сплату реєстраційного та гарантійного внесків.

3.13. Під час подання заяви заявник пред'являє паспорт або інший документ, що засвідчує його особу; у разі, якщо він діє як представник юридичної особи – відповідну довіреність.

3.14. Відомості про покупців уносяться до книги реєстрації і повинні містити:

порядковий номер (відповідно до реєстрації);

номер лоту, який покупець має бажання придбати;

для фізичних осіб: громадян України — прізвище, ім'я та по батькові фізичної особи, адресу постійного місця проживання та ідентифікаційний код за Державним реєстром фізичних осіб — платників податків;

для іноземців — прізвище, ім'я та по батькові (у разі наявності такого), адресу їх постійного місця проживання за межами України;

для юридичних осіб: резидентів — їх найменування, місцезнаходження, ідентифікаційний код за Єдиним державним реєстром підприємств і організацій України (код за ЄДРПОУ);

нерезидентів — їх найменування, місцезнаходження та країну, де зареєстрована особа.

3.15 Під час проведення реєстрації учасник прилюдних торгів отримує вхідний квиток, інформаційну картку та картку учасника прилюдних торгів (із зазначенням на зворотному боці умов проведення прилюдних торгів).

3.16. Покупцям до реєстрації надається право ознайомитися з майном, що підлягає реалізації, за його місцезнаходженням.

3.17. На прилюдних торгах можуть бути присутні інші особи за умови сплати вхідної плати, розмір якої визначається спеціалізованою організацією. Державний виконавець, стягувач, боржник (законні представники стягувача, боржника) можуть бути присутні на прилюдних торгах безоплатно. Державний виконавець має право бути присутнім на прилюдних торгах, але не може бути їх учасником.

3.18. Відомості про учасників прилюдних торгів, їх кількість і пропозиції не підлягають розголошенню до визначення остаточних покупців за кожним лотом.

4. Порядок проведення прилюдних торгів

4.1. Прилюдні торги розпочинаються з оголошення ліцитатором порядку їх проведення.

4.2. Лот виставляється на торги за наявності не менше двох покупців.

4.3. За кожним лотом, що виставляється на прилюдні торги, ліцитатор оголошує номер, указаний в інформаційній картці, назву, коротку характеристику майна, стартову ціну.

4.4. У ході торгів учасники прилюдних торгів повідомляють про готовність придбати заявлений лот за оголошену ліцитатором ціну, піднімаючи аукціонну картку з номером, повернутим до ліцитатора, або одночасно піднімають картку учасника прилюдних торгів і пропонують свою ціну.

4.5. Якщо протягом трьох хвилин після триразового оголошення стартової ціни покупці не висловлюють бажання придбати майно за ціною, оголошеною ліцитатором, то запропонований об'єкт продажу знімається з торгів і прилюдні торги за даним лотом не проводяться.

4.6. Повторні прилюдні торги проводяться не раніше ніж через місяць з часу проведення перших прилюдних торгів.

4.7. Порядок підготовки і проведення прилюдних торгів, визначений цим Положенням, є обов'язковим у разі проведення повторних торгів.

4.8. На повторних торгах стартова ціна лота може бути зменшена, але не більше ніж на 30 %.

4.9. Якщо майно не було продане або прилюдні торги не відбулися, то майно знімається з прилюдних торгів.

4.10. Якщо запропонована учасником прилюдних торгів є більшою за ціну запропоновану ліцитатором, то останній називає номер учасника і запропоновану ним ціну.

4.11. Якщо протягом трьох хвилин після триразового повторення останньої ціни не буде запропоновано вищої ціни, то ліцитатор одночасно з ударом молотка оголошує про продаж лота, називає продажну ціну й номер переможця, під яким він зареєстрований як учасник прилюдних торгів.

4.12. Прилюдні торги можуть бути припинені і майно знято з продажу в разі невиконання правил проведення прилюдних торгів, передбачених цим Положенням. У цьому разі наступні прилюдні торги провадяться в порядку, визначеному цим Положенням.

4.13. Усі розбіжності і суперечки щодо порядку проведення прилюдних торгів вирішуються під час його проведення ліцитатором за погодженням з уповноваженою особою спеціалізованої організації.

4.14. Під час прилюдних торгів ведеться протокол (додаток 3), до якого заносяться такі дані:

номер лота;

назва лота;

стартова та продажна ціна майна;

пропозиції покупців;

відомості про покупця, який запропонував у ході торгів найвищу ціну (переможець торгів).

У разі потреби до протоколу можуть бути внесені й інші відомості.

Протокол підписується ліцитатором і переможцем торгів і затверджується керівником спеціалізованої організації.

4.15. Керівник спеціалізованої організації, яка проводила прилюдні торги, зазначає в протоколі відповідні суми та номери рахунків, на які переможцю потрібно внести кошти за придбане майно, та затверджує протокол у день проведення прилюдних торгів. Копії затвердженого протоколу видаються переможцю прилюдних торгів та державному виконавцю.

4.16. Переможець прилюдних торгів, який відмовився від підписання протоколу, позбавляється права на подальшу участь у прилюдних торгах. За умови достатньої кількості покупців за даним лотом торги відновлюються.

4.17. За результатами проведення прилюдних торгів та документів, які підтверджують розрахунок за придбане на прилюдних торгах майно, складається відомість (додаток 4) про проведення прилюдних торгів. Копія відомості в строк не пізніше трьох днів передається державному виконавцеві.

5. Порядок розрахунків за придбане майно

5.1. На підставі копії затвердженого протоколу переможець прилюдних торгів протягом десяти днів з дня затвердження протоколу, не враховуючи дня проведення прилюдних торгів, вихідних і святкових днів, здійснює розрахунки за придбане на прилюдних торгах майно на зазначені у протоколі рахунки.

5.2. Гарантійний внесок, унесений покупцем до початку прилюдних торгів, зараховується покупцю до купівельної ціни, іншим учасникам ця сума повертається протягом трьох робочих днів після закінчення прилюдних торгів. Гарантійний внесок також підлягає поверненню, якщо торги не відбулися.

5.3. Якщо покупець не внесе всієї належної суми в терміни, передбачені пунктом 5.1 цього Положення, то гарантійний внесок йому не повертається. Гарантійний внесок не повертається учаснику торгів, який став переможцем торгів, але відмовився підписати протокол.

5.4. Кошти, одержані від реалізації нерухомого майна на прилюдних торгах, з вирахуванням комісійної винагороди, обумовленої договором, перераховуються спеціалізованою організацією на відповідні рахунки державної виконавчої служби в установленому порядку, у термін не пізніше семи банківських днів від дня проведення переможцем прилюдних торгів розрахунку за придбане майно.

(пункт 5.4 із змінами, внесеними згідно з наказом Міністерства юстиції України від 15.12.99 р. № 75/5)

5.5. Якщо майно не реалізовано на прилюдних торгах, то відділ державної виконавчої служби відшкодовує, якщо це передбачено договором, спеціалізованій організації витрати, пов'язані з організацією та проведенням прилюдних торгів у розмірі, передбаченому договором.

6. Оформлення результатів торгів

6.1. Після повного розрахунку покупців за придбане майно, на підставі протоколу про проведення прилюдних торгів та копії документів, що підтверджують розрахунок за придбане майно, державний виконавець складає акт про проведені прилюдні торги і подає його на затвердження начальнику відповідного відділу державної виконавчої служби.

В акті зазначаються:

ким, коли і де проводилися прилюдні торги;

коротка характеристика реалізованого майна;

прізвище, ім'я та по батькові (назва юридичної особи), адреса кожного покупця;

сума, внесена переможцем торгів за придбане майно;

прізвище, ім'я та по батькові (назва юридичної особи) боржника, його адреса;

(пункт 6.1 доповнено абзацом сьомим згідно з наказом Міністерства юстиції України від 23.03.2000 р. № 11/5)

дані про правовстановлювальні документи, що підтверджували право власності боржника на майно: назва правовстановлювального документа, ким виданий, посвідчений (для нотаріусів указувати прізвище, ім'я та по батькові, назви державної нотаріальної контори, нотаріального округу), дата видачі, посвідчення, № за реєстром, орган реєстрації, дата та номер реєстрації.

(пункт 6.1 доповнено абзацом восьмим згідно з наказом Міністерства юстиції України від 23.03.2000 р. № 11/5)

6.2. Затверджений акт державний виконавець видає покупцеві.

6.3. Копія акта надсилається стягувачу і боржникові.

6.4 На підставі цього акта нотаріус видає покупцеві свідоцтво про придбання нерухомого майна з прилюдних торгів.

6.5. Це свідоцтво є підставою для видачі відповідним органом акта про право власності на земельну ділянку в порядку, передбаченому законодавством.

7. Прикінцеві положення

7.1. Прилюдні торги вважаються такими, що не відбулися, у разі:

відсутності покупців або наявності тільки одного покупця;

якщо жоден із покупців не запропонував ціну вищу за стартову ціну лота;

несплати в установлений термін переможцем прилюдних торгів належної суми за придбане майно. У такому випадку майно реалізовується на наступних прилюдних торгах, які проводяться в порядку, визначеному цим Положенням.

7.2. Якщо прилюдні торги не відбулися, то спеціалізована організація в триденний термін повідомляє про це державного виконавця, стягувача і боржника.

7.3. Якщо прилюдні торги не відбулися двічі, то майно знімається з торгів, про що спеціалізована організація в триденний термін повідомляє державного виконавця, стягувача і боржника.

7.4. Спори, що виникають при реалізації нерухомого майна, вирішуються у судовому порядку.

Додаток 1
до пункту 2.9 Тимчасового положення про порядок проведення прилюдних торгів з реалізації арештованого нерухомого майна

Найменування спеціалізованої організації ______________________
Місцезнаходження, тел., факс ______________________
Ідентифікаційний код за ЄДРПОУ ______________________
Розрахунковий рахунок № ______________________
у банку ______________________, МФО ______________________

Інформаційна картка № ______________
Номер лота ______________
Назва лота ______________
Стартова ціна лота ______________
Характеристика лота

____
Відповідальна особа спеціалізованої організації

____
(прізвище, ім'я, по батькові)

____
(підпис)

«____» ______________ р.

М. П.

Додаток 2
до пункту 3.12 Тимчасового положення про порядок проведення прилюдних торгів з реалізації арештованого нерухомого майна

Заява
про участь у прилюдних торгах
(Реєстраційний № ______)

Заявник ____
(для юридичної особи – найменування, місцезнаходження, ідентифікаційний код за ЄДРПОУ)

____
(для фізичної особи – прізвище, ім'я, по батькові, паспортні дані, місце проживання,

____
ідентифікаційний номер за Державним реєстром фізичних осіб – платників податків)

Тел., факс ____

Прошу дозволити взяти участь у прилюдних торгах з реалізації арештованого нерухомого майна.

Копії документів про сплату реєстраційного та гарантійного внесків додаються.

З умовами продажу майна на прилюдних торгах ознайомлений та зобов'язуюсь їх виконувати.

Підпис заявника ____

Заяву прийняв ____
(посада; прізвище, ім'я, по батькові відповідальної особи спеціалізованої організації)

«____» ____________________________ р.
(дата реєстрації заяви)

Додаток 3
до пункту 4.14 Тимчасового
положення про порядок проведення
прилюдних торгів з реалізації
арештованого нерухомого майна

ЗАТВЕРДЖУЮ:
Керівник спеціалізованої організації

____
(прізвище, ім'я, по батькові)

«____» ____________________ р.

Протокол №
проведення прилюдних торгів

Номер лота ____

Назва лота ____

Стартова ціна ____

Продажна ціна ____

Пропозиції покупців

____

Переможець торгів

____
(прізвище, ім'я, по батькові, адреса постійного місця проживання)

Розмір коштів, які має
внести переможець торгів ____

Номер рахунку,
адреса банку ____
Інші відомості ____
____
Ліцитатор

____
(прізвище, ім'я, по батькові)

____
(підпис)

Переможець

____

____
(підпис)

М. П.

Додаток 4
до пункту 4.17 Тимчасового положення про порядок проведення прилюдних торгів з реалізації арештованого нерухомого майна

Відомість прилюдних торгів
Найменування спеціалізованої організації ________________________
Місцезнаходження, тел., факс ______________________________
Ідентифікаційний код за ЄДРПОУ ____________________________
Розрахунковий рахунок № __________________________________
у банку ________________________________, МФО ______________
Номер лота _______________________________
Назва лота _______________________________
Характеристика лота _______________________________________
Стартова ціна лота _________________________
Продажна ціна лота ________________________
Розмір гарантійного внеску _______________
Розмір комісійної винагороди ____________
Кошти, що перераховуються ______________

Керівник спеціалізованої організації

____
(прізвище, ім'я, по батькові)

____
(підпис)

«____» ___________________ р.
М. П.

Наказ Міністерства юстиції України від 23 березня 2000 року № 10/5а ПРО ЗАТВЕРДЖЕННЯ ПОРЯДКУ ЗДІЙСНЕННЯ ДЕРЖАВНОЮ ВИКОНАВЧОЮ СЛУЖБОЮ УКРАЇНИ ВИКОНАННЯ РІШЕНЬ СУДІВ ТА ІНШИХ ОРГАНІВ (ПОСАДОВИХ ОСІБ) СТОСОВНО ПІДПРИЄМСТВ, УСТАНОВ, ОРГАНІЗАЦІЙ, ДІЯЛЬНІСТЬ ЯКИХ ПОВ'ЯЗАНА З ДЕРЖАВНОЮ ТАЄМНИЦЕЮ[1]

Зареєстровано в Міністерстві юстиції України 15 травня 2000 р. за № 278/4499

У зв'язку з прийняттям Законів України «Про державну виконавчу службу», «Про виконавче провадження» та на виконання вимог статті 34 Закону України «Про внесення змін до Закону України «Про державну таємницю», з метою охорони державної таємниці **НАКАЗУЮ**:

1. Затвердити Порядок здійснення державною виконавчою службою України виконання рішень судів та інших органів (посадових осіб) стосовно підприємств, установ, організацій, діяльність яких пов'язана з державною таємницею, що додається.

2. Начальнику управління забезпечення функціонування державної виконавчої служби (Ємельянова І. І.) довести цей наказ до відома начальника Головного управління юстиції Міністерства юстиції України в Автономній Республіці Крим, начальників обласних, Київського та Севастопольського міських управлінь юстиції.

3. Начальникам Головного управління юстиції Міністерства юстиції України в Автономній Республіці Крим, начальникам обласних, Київського та Севастопольського міських управлінь юстиції — організувати вивчення Порядку працівниками державної виконавчої служби та забезпечити його виконання.

4. Контроль за виконанням наказу покласти на заступника Міністра юстиції України — директора Департаменту державної виконавчої служби Тертичного В. Г.

Міністр С. Р. Станік

ПОГОДЖЕНО:
Заст. Голови Служби безпеки України Ю. О. Вандін

[1] *Офіційний вісник України, 2000, № 20 (02.06.2000), ст. 844*

ПОРЯДОК ЗДІЙСНЕННЯ ДЕРЖАВНОЮ ВИКОНАВЧОЮ СЛУЖБОЮ УКРАЇНИ ВИКОНАННЯ РІШЕНЬ СУДІВ ТА ІНШИХ ОРГАНІВ (ПОСАДОВИХ ОСІБ) СТОСОВНО ПІДПРИЄМСТВ, УСТАНОВ, ОРГАНІЗАЦІЙ, ДІЯЛЬНІСТЬ ЯКИХ ПОВ'ЯЗАНА З ДЕРЖАВНОЮ ТАЄМНИЦЕЮ

ЗАТВЕРДЖЕНО
наказом Міністерства юстиції України від 23 березня 2000 р. № 10/5а
Зареєстровано в Міністерстві юстиції України
15 травня 2000 р. за № 278/4499

Відповідно до вимог статті 34 Закону України «Про внесення змін до Закону України «Про державну таємницю», з метою охорони державної таємниці Міністерство юстиції України за погодженням із Службою безпеки України встановлює Порядок здійснення державною виконавчою службою України виконання рішень судів та інших органів (посадових осіб) стосовно підприємств, установ, організацій, діяльність яких пов'язана з державною таємницею (далі — Порядок).

1. Відповідно до вимог статті 2 Закону України «Про виконавче провадження», примусове виконання рішень в Україні покладається на державну виконавчу службу, яка входить до системи органів Міністерства юстиції України.

2. Державна виконавча служба здійснює роботу відповідно до Законів України «Про державну виконавчу службу», «Про виконавче провадження», «Про державну службу» та «Про внесення змін до Закону України «Про державну таємницю», інших нормативно-правових актів, які регулюють порядок охорони державної таємниці, а також цього Порядку.

3. При здійсненні своїх функцій, пов'язаних із доступом до державної таємниці, працівники державної виконавчої служби зобов'язані виконувати вимоги чинного законодавства про державну таємницю та встановленого на підприємстві, в установі, організації режиму секретності, а також цього Порядку.

4. Для забезпечення режиму секретності в роботі з виконання рішень судів та інших органів (посадових осіб) із підприємствами, установами і організаціями з особливим режимом діяльності в органах державної виконавчої служби, за дозволом відповідних органів Служби безпеки України у регіонах, створюються режимно-секретні органи (далі — РСО), які проводять свою діяльність відповідно до чинного законодавства з питань охорони державної таємниці.

В органах державної виконавчої служби з незначним обсягом робіт, пов'язаних із державною таємницею, де штатним розписом не передбачено створення режимно-секретних органів, за погодженням із відповідними органами Служби безпеки України в регіонах, облік і зберігання секретних документів, а також заходи щодо забезпечення режиму секретності здійснюються особисто керівником органу державної виконавчої служби або спеціально призначеним за його наказом працівником після створення необхідних умов, що забезпечують режим секретності. На цих працівників поширюються обов'язки та права працівників РСО.

5. Органи державної виконавчої служби виконують вищезазначені функції за наявності спеціального дозволу Служби безпеки України на провадження діяльності, пов'язаної з державною таємницею.

6. Допуск до державної таємниці надається працівникам державної виконавчої служби відповідними керівниками органів системи юстиції України.

7. Працівники державної виконавчої служби, які здійснюють примусове виконання рішень, пов'язаних із державною таємницею, повинні мати оформлені в установленому порядку розпорядження на виконання завдання та довідку щодо допуску до відомостей, що становлять державну таємницю.

Якщо здійснення виконання рішень не пов'язане з державною таємницею, то допуск працівників державної виконавчої служби провадиться на підставі посвідчення особи.

8. Керівники підприємств, установ, організацій, незалежно від форм власності, підпорядкованості, належності, командування військових частин та інших військових формувань, надають доступ до державної таємниці працівникам державної виконавчої служби за пред'явленням ними службового посвідчення, довідки про форму допуску і розпорядження на виконання конкретних завдань.

9. Подання підприємствами, організаціями та установами з особливим режимом діяльності бухгалтерських звітів, балансів, податкових звітів, розрахунків, платежів та інших документів надаються працівникам державної виконавчої служби у повному обсязі, у встановлених формах із додержанням вимог із забезпечення збереження державних секретів.

Гриф секретності зазначеним документам надається підприємством, організацією та установою на підставі розгорнутих переліків відомостей, що становлять державну таємницю.

10. У процесі виконання рішень працівники державної виконавчої служби зберігають матеріали, що містять державну таємницю, у РСО підприємств, установ і організацій, на яких проводиться виконання.

Начальник управління забезпечення
Функціонування державної виконавчої
служби І. І. Ємельянова

Наказ Міністерства юстиції України,
Державної митної служби України
від 17 серпня 2001 року № 46/5/571

ПРО ЗАТВЕРДЖЕННЯ ПОРЯДКУ ПЕРЕДАЧІ МИТНИМИ ОРГАНАМИ МАЙНА, КОНФІСКОВАНОГО ЗА РІШЕННЯМИ СУДІВ, ОРГАНАМ ДЕРЖАВНОЇ ВИКОНАВЧОЇ СЛУЖБИ[1]

Зареєстровано в Міністерстві юстиції України
17 серпня 2001 р. за № 720/5911

Відповідно до Митного кодексу України, Закону України «Про виконавче провадження» та з метою вдосконалення механізму передачі майна, конфіскованого за рішеннями судів, **НАКАЗУЮ**:

1. Затвердити Порядок передачі митними органами майна, конфіскованого за рішеннями судів, органам державної виконавчої служби (додається).

2. Установити, що відшкодування митним органам витрат, пов'язаних з транспортуванням, зберіганням, експертною оцінкою майна, конфіскованого за рішеннями судів, здійснюється у встановленому законодавством порядку.

3. Департаменту державної виконавчої служби Міністерства юстиції України (Павлова Л. М.), Управлінню справами Державної митної служби України (Карпенко В. П.) довести наказ до відома начальника Головного управління юстиції Міністерства юстиції України в Автономній Республіці Крим, начальників обласних, Київського та Севастопольського міських управлінь юстиції і начальників митних органів.

4. Департаменту державної виконавчої служби (Павлова Л. М.) подати цей наказ на державну реєстрацію відповідно до Указу Президента України від 03.10.92 № 493 «Про державну реєстрацію нормативно-правових актів міністерств та інших органів виконавчої влади» (із змінами та доповненнями, внесеними Указом Президента України від 21.05.98 № 493).

5. Контроль за виконанням даного наказу покласти на Першого заступника Міністра юстиції України Стичинського Б. С. та заступника Голови Державної митної служби Копача В. С.

В. о. Міністра юстиції України
Л. М. Горбунова

В. о. Голови Державної Митної служби України
О . Б. Єгоров

[1] *Офіційний вісник України, 2001, № 34 (07.09.2001), ст. 1619*

ПОРЯДОК ПЕРЕДАЧІ МИТНИМИ ОРГАНАМИ МАЙНА, КОНФІСКОВАНОГО ЗА РІШЕННЯМИ СУДІВ, ОРГАНАМ ДЕРЖАВНОЇ ВИКОНАВЧОЇ СЛУЖБИ

ЗАТВЕРДЖЕНО
наказом Міністерства юстиції України, Державної митної служби України
від 17 серпня 2001 р. № 46/5/571
Зареєстровано в Міністерстві юстиції України
17 серпня 2001 р. за № 720/5911

1. Порядок передачі митними органами майна, конфіскованого за рішеннями судів, органам державної виконавчої служби (далі — Порядок) розроблено відповідно до Митного кодексу України, Закону України «Про виконавче провадження» з метою врегулювання механізму передачі вилученого митними органами та конфіскованого згідно із судовими рішеннями майна органам державної виконавчої служби.

2. Дія Порядку поширюється на майно, конфісковане на підставі судових рішень, у випадках, обсязі та порядку, установлених законодавством.

3. Облік, попередня оцінка, а також відповідальність за зберігання конфіскованого за рішеннями судів майна до передачі його органам державної виконавчої служби покладаються на митні органи та здійснюються відповідно до Порядку обліку, зберігання, оцінки конфіскованого та іншого майна, що переходить у власність держави, і розпорядження ним, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 25.08.98 № 1340 (зі змінами та доповненнями).

4. Конфісковане за рішеннями судів майно, яке відповідно до законодавства підлягає реалізації, передається митними органами державним виконавцям на підставі акта опису й арешту майна безпосередньо в місцях зберігання конфіскованого майна.

5. Розпорядження конфіскованим майном, яке не підлягає реалізації (валютні цінності, дорогоцінні метали (крім монетарних) і дорогоцінне каміння, дорогоцінне каміння органогенного утворення та напівдорогоцінне каміння, культурні цінності тощо), здійснюється відповідно до вимог Порядку обліку, зберігання, оцінки конфіскованого майна, що переходить у власність держави, і розпорядження ним, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 25.08.98 № 1340 (із змінами та доповненнями).

6. Державний виконавець при виконанні рішення суду про конфіскацію майна, вилученого митними органами, зобов'язаний не пізніше 10 днів з дня відкриття виконавчого провадження провести опис та арешт майна, що підлягає конфіскації.

При цьому в термін не пізніше ніж за 3 дні до проведення зазначеної виконавчої дії державний виконавець має попередити митний орган про час проведення такої дії з метою підготовки митним органом майна для передачі, а при конфіскації автомобіля – також довідки стосовно нарахування податків і

зборів, що справляються при імпорті автомобілів відповідно до Закону України від 07.12.2000 № 2134-III «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо регулювання ринку автомобілів в Україні».

При здійсненні реалізації автомобілів державна виконавча служба перераховує відповідні митні та інші платежі і збори, що справляються під час перетину митного кордону, на рахунок митного органу в 3-денний термін з дня їх надходження на депозитний рахунок відповідного відділу державної виконавчої служби.

7. Конфісковане за рішенням суду майно має бути передане митним органом та прийняте державним виконавцем у десятиденний термін, визначений пунктом 6 цього Порядку.

8. Подальші дії державного виконавця щодо розпорядження майном, конфіскованим за рішеннями судів, здійснюються відповідно до Закону України «Про виконавче провадження» та Інструкції про проведення виконавчих дій, затвердженої наказом Міністерства юстиції України від 15.12.99 № 74/5 і зареєстрованої в Мін'юсті 15.12.99 за № 865/4158.

9. Про перерахування до Державного бюджету України коштів, одержаних від реалізації майна, затриманого або вилученого митними органами та конфіскованого згідно з рішенням суду, державний виконавець повідомляє митний орган протягом трьох днів з дня їх перерахування.

В. о. директора департаменту державної виконавчої служби Міністерства юстиції України
О. Р. Кузь

Заступник начальника управління бухгалтерського обліку та звітності Державної митної служби України
Л. О. Воскресенська

Наказ Міністерства юстиції України
від 14 червня 1994 року № 18/5
ПРО ЗАТВЕРДЖЕННЯ ІНСТРУКЦІЇ ПРО ПОРЯДОК ВЧИНЕННЯ НОТАРІАЛЬНИХ ДІЙ НОТАРІУСАМИ УКРАЇНИ

Зареєстровано в Міністерстві юстиції України
7 липня 1994 р. за № 152/361
Із змінами і доповненнями, внесеними
наказами Міністерства юстиції України
від 12 серпня 1996 року № 21/5,
від 31 березня 1997 року № 26/5,
від 27 травня 1997 року № 41/5,
від 6 травня 1998 року № 21/5,
від 15 грудня 1998 року № 67/5,
від 21 грудня 1998 року № 70/5,
від 29 травня 1999 року № 29/5,
від 9 червня 1999 року № 31/5,
від 29 червня 1999 року № 36/5,
від 29 червня 1999 року № 37/5,
від 13 вересня 1999 року № 55/5,
від 16 травня 2000 року № 19/5,
від 9 серпня 2000 року № 33/5,
від 17 жовтня 2000 року № 51/5

(З 8 липня 2002 року до цього наказу будуть внесені зміни згідно з наказом Міністерства юстиції України від 7 лютого 2002 року № 7/5)

З метою реалізації Закону України «Про нотаріат» **НАКАЗУЮ**:

1. Затвердити Інструкцію про порядок вчинення нотаріальних дій нотаріусами України.

2. Начальникам Головного управління юстиції в Криму, управлінь юстиції в областях, містах Києві та Севастополі:

а) організувати вивчення зазначеної Інструкції працівниками органів нотаріату;

б) забезпечити контроль за додержанням вимог Інструкції про порядок вчинення нотаріальних дій нотаріусами України.

3. Вважати такою, що втратила чинність, Інструкцію про порядок вчинення нотаріальних дій державними нотаріальними конторами Української РСР, затверджену наказом Міністра юстиції Української РСР від 31 жовтня 1975 р. № 45/5.

Перший заступник Міністра
В. М. Черниш

ІНСТРУКЦІЯ ПРО ПОРЯДОК ВЧИНЕННЯ НОТАРІАЛЬНИХ ДІЙ НОТАРІУСАМИ УКРАЇНИ

ЗАТВЕРДЖЕНО
наказом Міністерства юстиції України
від 14 червня 1994 р. № 18/5
Зареєстровано в Міністерстві юстиції України
7 липня 1994 р. за № 152/361

(витяг)

ГЛАВА 12. ВЧИНЕННЯ ВИКОНАВЧИХ НАПИСІВ

164. Для стягнення грошових сум або витребування від боржника майна нотаріуси вчиняють виконавчі написи на документах, що встановлюють заборгованість.

Перелік документів, за якими стягнення заборгованості провадиться у безспірному порядку на підставі виконавчих написів, встановлюється Кабінетом Міністрів України.

165. Нотаріус вчиняє виконавчі написи:

— якщо подані документи підтверджують безспірність заборгованості або іншої відповідальності боржника перед стягувачем;

— за умови, що з дня виникнення права вимоги минуло не більше трьох років, а у відносинах між підприємствами, установами та організаціями — не більше одного року.

Якщо для вимоги, за якою видається виконавчий напис, законом встановлено інший строк давності, виконавчий напис видається у межах цього строку.

Строки, протягом яких може бути вчинено виконавчий напис, обчислюються з дня, коли у стягувача виникло право примусового стягнення боргу.

166. При вчиненні виконавчого напису нотаріус повинен перевірити, чи подані на обґрунтування стягнення документи, зазначені у Переліку документів, за якими стягнення заборгованості провадиться у безспірному порядку на підставі виконавчих написів, що встановлюється Кабінетом Міністрів України.

167. Виконавчий напис повинен містити:

дату (рік, місяць, число) вчинення, посаду, прізвище, ім'я, по батькові нотаріуса, який вчиняє виконавчий напис;

найменування та адресу стягувача;

найменування та адресу боржника, дату й місце його народження, місце роботи (для громадян), номери рахунків у кредитних установах (для юридичних осіб);

зазначення строку, за який провадиться стягнення;

зазначення сум, що підлягають стягненню, або предметів, які підлягають витребуванню, в тому числі пені, процентів, якщо такі належать;

зазначення розміру плати, сум державного мита, сплачуваного стягувачем, або мита, яке підлягає стягненню з боржника;

зазначення статті Закону «Про нотаріат» та пункту Переліку документів, на підставі яких видано виконавчий напис;

номер, під яким виконавчий напис зареєстровано в реєстрі;

підпис нотаріуса, який вчинив виконавчий напис, печатку.

(пункт 167 в редакції наказу Міністерства юстиції України від 29.06.99 р. № 37/5)

168. Виконавчий напис вчиняється на оригіналі документа, що встановлює заборгованість.

Окремо від документа, що встановлює заборгованість, виконавчий напис не вчиняється.

Якщо за борговим документом треба провести стягнення по частинах, то виконавчий напис по кожному стягненню може бути зроблений на копії документа або на виписці з особового рахунку боржника; в цих випадках на оригіналі документа, що встановлює заборгованість, робиться відмітка про вчинення виконавчого напису і зазначається за який строк і яка сума стягнута, дата і номер за реєстром нотаріальних дій.

169. В державній нотаріальній конторі (у приватного нотаріуса) залишається копія документа, що встановлює заборгованість, або виписка з особового рахунку боржника і копія виконавчого напису.

При кожному наступному вчиненні виконавчого напису за одним і тим ж зобов'язанням повторне подання копії документа, що встановлює заборгованість, не вимагається. У цих випадках слід обмежитися поданням двох примірників виписки з особового рахунку та оригіналу зобов'язання. Один примірник виписки з виконавчим написом і оригінал зобов'язання повертається стягувачу, а другий примірник залишається у нотаріуса.

170. При вчиненні кількох виконавчих написів по документах, що встановлюють заборгованість однакової форми, копія кожного окремого зобов'язання не вимагається. У таких випадках в державній нотаріальній конторі (у приватного нотаріуса) залишається одна копія документа, що встановлює заборгованість (на одного з боржників) і список боржників, на стягнення боргу з яких вчинені виконавчі написи, з зазначенням повної назви та адреси боржників, строку платежу, суми стягнення за виконавчим написом, а в необхідних випадках й інших даних. Стягувачу видаються виконавчі написи на кожного боржника окремо у відповідності зі списком.

171. Якщо для вчинення виконавчого напису, крім документа, що встановлює заборгованість, необхідно подати й інші документи, зазначені в Переліку документів, за якими стягнення заборгованості провадиться у безспірному порядку на підставі виконавчих написів, то вони до виконавчого напису не приєднуються, а залишаються в державній нотаріальній конторі чи у приватного нотаріуса.

172. На прохання чекодержателя нотаріус у разі неоплати чека вчиняє виконавчий напис.

Виконавчі написи на чеках вчиняються за місцезнаходженням платника. Виконавчі написи вчиняються за наявності напису платника про те, що чек був пред'явлений до оплати з зазначенням дня пред'явлення, але не був оплачений. При вчиненні виконавчого напису перевіряється своєчасність пред'явлення чека до оплати (стаття 93 Закону «Про нотаріат»).

Виконавчі написи про неоплату чека вчиняються нотаріусами в строки, визначені чинним законодавством України про чеки.

Виконавчі написи вчиняються за бажанням чекодержателя як проти чекодавця, так і проти осіб, відповідальних за чеком.

Про вчинення виконавчого напису нотаріус робить відмітку в реєстрі і надсилає повідомлення чекодавцю про неоплату чека та видачу виконавчого напису.

Наказ Державного казначейства України
від 5 жовтня 2001 року № 175

ПРО ЗАТВЕРДЖЕННЯ ПОРЯДКУ ПРИМУСОВОГО СПИСАННЯ (СТЯГНЕННЯ) КОШТІВ З РАХУНКІВ УСТАНОВ І ОРГАНІЗАЦІЙ, ВІДКРИТИХ В ОРГАНАХ ДЕРЖАВНОГО КАЗНАЧЕЙСТВА[1]

Зареєстровано в Міністерстві юстиції України
3 грудня 2001 р. за № 1001/6192

Відповідно до Бюджетного кодексу України, статті 26 Закону України «Про Державний бюджет України на 2001 рік», Закону України «Про порядок погашення зобов'язань платників податків перед бюджетами та державними цільовими фондами», Інструкції про безготівкові розрахунки в Україні в національній валюті, затвердженої постановою Правління Національного банку України від 29.03.2001 № 135 та зареєстрованої в Міністерстві юстиції України 25.04.2001 за № 368/5559 (із змінами та доповненнями), інших законодавчих актів України та нормативно-правових актів Державного казначейства України і Національного банку України **НАКАЗУЮ**:

1. Затвердити Порядок примусового списання (стягнення) коштів з рахунків установ і організацій, відкритих в органах Державного казначейства, що додається.

2. Визнати таким, що втратив чинність, наказ Головного управління Державного казначейства України від 22.03.99 № 25 «Про затвердження Порядку безспірного списання коштів з реєстраційних рахунків установ та організацій, оплата видатків яких здійснюється з єдиного казначейського рахунка», зареєстрований в Міністерстві юстиції України 15.04.99 за № 233/3526.

3. Управлінню методології по виконанню бюджету, бухгалтерського обліку та звітності (Сушко Н. І.) довести до відома органів Державного казначейства України вимоги цього наказу.

4. Контроль за виконанням наказу покласти на першого заступника Голови Державного казначейства України Пашину Н. П.

5. Наказ набирає чинності через десять днів після державної реєстрації в Міністерстві юстиції України.

Голова П. Г. Петрашко

АРКУШ ПОГОДЖЕННЯ
з Національним банком України

Наказу Державного казначейства України «Про затвердження Порядку примусового списання (стягнення) коштів з рахунків установ і організацій, відкритих в органах Державного казначейства» від 05.10.2001 № 175 в частині

[1] *Офіційний вісник України, 2001, № 49 (21.12.2001), ст. 2217*

відміни наказу Головного управління Державного казначейства України від 22.03.99 № 25 «Про затвердження Порядку безспірного списання коштів з реєстраційних рахунків установ та організацій, оплата видатків яких здійснюється з єдиного казначейського рахунка», зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 15.04.99 за № 233/3526.

ПОГОДЖЕНО:
Заступник Голови Національного банку України
16.11.2001 р. П. М. Сенищ

ПОГОДЖЕННЯ

відміни наказу Головного управління Державного казначейства України від 22.03.99 № 25 «Про затвердження Порядку безспірного списання коштів з реєстраційних рахунків установ та організацій, оплата видатків яких здійснюється з єдиного казначейського рахунка», зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 15.04.99 за № 233/3526.

ПОГОДЖЕНО:
Директор департаменту платіжних систем Національного банку України
В. М. Кравець

Заступник директора юридичного департаменту Національного банку України – начальник управління вдосконалення банківського законодавства та профілактики банківських правопорушень
В. А. Сєнніков

Заступник Голови Державного казначейства України
О. О. Чечуліна

Начальник управління методології по виконанню бюджетів, бухгалтерського обліку та звітності Державного казначейства України
Н. І. Сушко

Головний юрисконсульт Державного казначейства України
О. Л. Зіневич

ПОРЯДОК ПРИМУСОВОГО СПИСАННЯ (СТЯГНЕННЯ) КОШТІВ З РАХУНКІВ УСТАНОВ І ОРГАНІЗАЦІЙ, ВІДКРИТИХ В ОРГАНАХ ДЕРЖАВНОГО КАЗНАЧЕЙСТВА

1. Загальні положення

1.1. Цей Порядок встановлює загальні правила, форми та розрахунки органів Державного казначейства та розпорядників, одержувачів бюджетних коштів, інших клієнтів при примусовому списанні (стягненні) коштів з їх реєстраційних, спеціальних реєстраційних рахунків та рахунків інших клієнтів.

Інші клієнти – підприємства, установи, організації, яким відповідно до вимог чинного законодавства відкрито рахунки в органах Державного казначейства за операціями, що не відносяться до операцій за виконанням бюджету.

1.2. Цей Порядок поширюється на всіх учасників безготівкових розрахунків при касовому виконанні бюджету за видатками, які перейшли на казначейську форму обслуговування бюджету, а також на стягувачів, які здійснюють примусове списання (стягнення) коштів з реєстраційних, спеціальних реєстраційних рахунків та рахунків інших клієнтів.

1.3. Органи Державного казначейства обслуговують установи та організації, оплата видатків яких здійснюється з єдиного казначейського рахунку.

1.4. Примусове списання (стягнення) коштів за платіжними вимогами з реєстраційних, спеціальних реєстраційних рахунків, на яких обліковуються кошти загального і спеціального фондів установ та організацій, та рахунків інших клієнтів, що відкриті в органах Державного казначейства, проводиться органами Державного казначейства.

1.5. Якщо в платіжній вимозі та/або супровідних документах до неї не визначено код економічної класифікації видатків, то органи Державного казначейства самостійно визначають коди економічної класифікації видатків, за якими буде здійснюватись примусове списання (стягнення) коштів та/або на які буде накладено арешт (виходячи з економічної сутності платежу).

1.6. Зупинення видаткових операцій за рахунками розпорядників, одержувачів бюджетних коштів, інших клієнтів здійснюється уповноваженими державними органами у випадках, передбачених чинним законодавством України.

Відновлюються такі операції за рахунками тільки органом, який прийняв рішення про їх зупинення, або за рішенням суду.

У разі надходження до органу Державного казначейства документів на примусове списання (стягнення) коштів з рахунків розпорядників, одержувачів бюджетних коштів, інших клієнтів, за якими уповноваженим державним органом зупинено видаткові операції, воно підлягає негайному виконанню.

1.7. Примусове списання (стягнення) коштів з рахунків, які відкриті на ім'я органів Державного казначейства в установах Національного банку України та комерційних банків, здійснюється у порядку, визначеному постановою Правління Національного банку України від 27.12.99 № 621 «Про затвердженн-

ня Інструкції про міжбанківські розрахунки в Україні», зареєстрованої в Міністерстві юстиції України 21.01.2000 за № 53/4274 (із змінами та доповненнями), та Інструкцією про безготівкові розрахунки в Україні в національній валюті, затвердженою постановою Правління Національного банку України від 29.03.2001 № 135 та зареєстрованою в Міністерстві юстиції України 25.04.2001 за № 368/5559.

2. Здійснення примусового списання (стягнення) коштів за платіжними вимогами

2.1. Примусове списання (стягнення) коштів з реєстраційних, спеціальних реєстраційних рахунків розпорядників, одержувачів та рахунків інших клієнтів дозволяється лише у випадках, установлених законами України та за рішеннями суду.

2.2. Розпорядження про примусове списання (стягнення) коштів стягувач оформляє на бланку платіжної вимоги за формою додатка 1 згідно з вимогами до заповнення реквізитів розрахункових документів, що викладені в додатку 8 Інструкції про безготівкові розрахунки в Україні в національній валюті, затвердженої постановою Правління Національного банку України від 29.03.2001 № 135 та зареєстрованої в Міністерстві юстиції України 25.04.2001 за № 368/5559, не менше ніж у трьох примірниках.

2.3. Спірні питання, що виникають між учасниками примусового списання (стягнення) коштів вирішуються згідно з чинним законодавством України.

2.4. Стягувач несе відповідальність за обґрунтованість примусового списання (стягнення) коштів і правильність даних, що внесені в платіжну вимогу на примусове списання (стягнення) коштів.

2.5. Платіжна вимога та супровідні документи стягувач подає до банку, що його обслуговує, або до органу Державного казначейства, в якому обслуговується установа, організація-боржник. У рядку «Платник» вказується: назва установи (організації)-боржника, у полі «рахунок №» – номер її реєстраційного, спеціального реєстраційного рахунку або рахунку іншого клієнта. У рядку «Банк платника» зазначається назва органу Державного казначейства України, в якому відкрито реєстраційний, спеціальний реєстраційний рахунок або рахунок іншого клієнта.

Реквізит «Призначення платежу» платіжної вимоги повинен містити інформацію, яку стягувач заповнює залежно від конкретного випадку примусового списання (стягнення) коштів, а саме:

– у разі примусового списання (стягнення) коштів на підставі виконавчого документа – зазначаються його назва, номер і дата. Виконавчий документ, на підставі якого оформлено платіжну вимогу стягувач подає до органу Державного казначейства разом з цією платіжною вимогою;

– якщо примусове списання (стягнення) коштів здійснюється відповідно до статті 8 Господарського процесуального кодексу, стягувач подає до органу Державного казначейства платіжну вимогу разом з відповіддю платника на претензію. У разі незазначення у відповіді платника на претензію суми визнаної претензії, додається також копія претензії.

2.6. Якщо платіжна вимога оформлена з порушенням вимог, передбачених пунктом 2.5, орган Державного казначейства наступного дня повертає її стягувачеві. Підстави для відмови зазначаються на зворотному боці платіжного документа.

2.7. Орган Державного казначейства не приймає платіжну вимогу до виконання, якщо сума, зазначена у платіжній вимозі, перевищує суму, яка підлягає сплаті відповідно до документів, на підставі яких здійснюється стягнення (виконавчий документ, лист-відповідь про визнання претензії та копія претензії у разі незазначення у відповіді платника на претензію суми визнаної претензії).

Платіжна вимога на примусове списання (стягнення) коштів і супровідні документи є невід'ємними частинами.

3. Порядок обліку та проведення операцій примусового списання (стягнення) коштів з реєстраційних, спеціальних реєстраційних рахунків та рахунків інших клієнтів

3.1. Платіжну вимогу та супровідні документи стягувач подає до банку, що його обслуговує, або до органу Державного казначейства, в якому обслуговується установа, організація-боржник, який після перевірки зазначених документів відповідно до вимог Інструкції про безготівкові розрахунки в Україні у національній валюті, затвердженої постановою Правління Національного банку України від 29.03.2001 № 135 та зареєстрованої у Міністерстві юстиції України 25.04.2001 за № 368/5559, надсилає їх до органу Державного казначейства, де обслуговується платник.

Банк стягувача приймає платіжні вимоги протягом 10 календарних днів з дати їх складання, а орган Державного казначейства, в якому обслуговується установа (організація)-боржник – протягом 30 календарних днів з дати їх складання.

У разі надходження платіжної вимоги в органи Державного казначейства безпосередньо від стягувача термін дії платіжної вимоги не повинен перевищувати 10 днів з дня її складання.

3.2. Реєстрація документів, що надійшли до органу Державного казначейства, здійснюється у журналі реєстрації розрахункових документів щодо примусового списання (стягнення) коштів, який ведеться відповідно до додатка 2. Платіжні вимоги передаються виконавцю під підпис у журналі реєстрації розрахункових документів щодо примусового списання (стягнення) коштів (додаток 2) для проведення стягнення.

3.3. Якщо рахунок, на який звернене примусове списання (стягнення) коштів у платіжній вимозі, набув змін у зв'язку із зміною плану рахунків або порядку відкриття рахунків, то керівник відповідного органу Державного казначейства або його заступник приймає рішення щодо можливості проведення примусового списання (стягнення) коштів із зміненого рахунку. Відповідний запис проставляється на платіжній вимозі.

3.4. Після цього документи передаються відповідальній особі під підпис для проведення примусового списання (стягнення) коштів.

3.5. Примусове списання (стягнення) коштів загального фонду державного бюджету проводиться органом Державного казначейства в межах асигнувань на поточний рік, передбачених у затвердженому кошторисі доходів і видатків, планів використання бюджетних коштів одержувачів, та при наявності на відповідних реєстраційних, спеціальних реєстраційних рахунках та рахунках інших клієнтів коштів за відповідними кодами бюджетної класифікації. Примусове списання (стягнення) коштів зі спеціальних реєстраційних рахунків у частині власних надходжень установ та організацій здійснюється безпосередньо із загальної суми залишку надходжень на відповідному спеціальному реєстраційному рахунку з подальшим віднесенням зазначеної суми на касові видатки в розрізі кодів бюджетної класифікації.

Примусове списання (стягнення) коштів з рахунків обліку коштів «Інші доходи спеціального фонду» (кошти, які мають цільове призначення і надходять на спеціальний реєстраційний рахунок установ з розбивкою за кодами економічної класифікації видатків) здійснюється у порядку, визначеному для коштів загального фонду.

Після проведення примусового списання (стягнення) коштів з відповідних реєстраційних, спеціальних реєстраційних рахунків та рахунків інших клієнтів розпорядники та одержувачі бюджетних коштів повинні привести облік зареєстрованих в органах Державного казначейства зобов'язань у відповідність до проведених операцій та внести відповідні зміни до кошторису доходів та видатків спеціального фонду в частині власних надходжень.

3.6. Примусове списання (стягнення) коштів здійснюється за тим самим кодом економічної класифікації видатків бюджету, за яким би здійснювався платіж, якщо б оплата була проведена не примусово. Витрати, пов'язані із врегулюванням господарського спору, санкцій за іншими видатками стягуються за кодом 1139 «Оплата інших послуг та інші видатки», у разі відсутності у затвердженому кошторисі доходів та видатків установи зазначеного коду – за тим самим кодом, що й саме списання.

3.7. Платіжні вимоги, що надійшли до органу Державного казначейства протягом операційного часу, виконуються в день їх надходження. Для випадків, передбачених пунктом 3.3, термін виконання продовжується до двох робочих днів. Платіжні вимоги, що надійшли після операційного часу, орган Державного казначейства виконує наступного робочого дня.

Якщо платіжні вимоги надійшли до органу Державного казначейства протягом операційного часу, але на час надходження на рахунку розпорядника, одержувача бюджетних коштів, іншого клієнта недостатньо коштів для їх виконання, то в день надходження такі документи виконуються частково та повертаються стягувачу в той самий день із зазначенням на зворотному боці причин повернення (з обов'язковим посиланням на розділ/пункт, статтю нормативно-правового акта, згідно з яким повертається платіжна вимога), із зазначенням дати повернення (це засвідчується підписами відповідальної особи, відбитком штампа органу Державного казначейства). Часткова оплата платіжної вимоги

оформляється меморіальним ордером, який засвідчується підписом відповідального виконавця та відбитком штампа казначея. Меморіальний ордер оформляється у двох примірниках. Один примірник вміщується в документи дня разом із копією платіжної вимоги та доданого до нього супровідного документа, другий – передається розпоряднику, одержувачу бюджетних коштів або іншому клієнту разом із першим примірником платіжної вимоги та доданого до нього супровідного документа, як підтвердження часткової сплати. Дата складання меморіального ордера має відповідати даті списання коштів. У реквізиті «Призначення платежу» меморіального ордера орган Державного казначейства зазначає номер і дату платіжної вимоги, яка частково сплачується, та зазначає текст, що наведений у реквізиті «Призначення платежу» цієї платіжної вимоги. Для підтвердження часткової оплати відповідальний виконавець окреслює в платіжній вимозі реквізит «Сума» та на звороті всіх поданих до органу Державного казначейства її примірників зазначає дату, суму часткового платежу та суму, що залишилась до сплати, засвідчуючи це своїм підписом.

У разі відсутності коштів на рахунку розпорядника, одержувача бюджетних коштів або інших клієнтів для виконання платіжних вимог, що надійшли до органу Державного казначейства протягом операційного часу, вимоги в той самий день повертаються без виконання стягувачу відповідно до другого абзацу пункту 3.7.

3.8. Якщо до органу Державного казначейства надійшло разом кілька платіжних вимог, то їх виконання здійснюється відповідно до чинного законодавства України.

3.9. У разі відсутності або недостатності коштів на рахунку розпорядника, одержувача бюджетних коштів або інших клієнтів орган Державного казначейства не здійснює облік їх заборгованості, не сплаченої в строк, та не веде реєстр платіжних вимог, не сплачених у строк у зв'язку з відсутністю коштів на їх відповідних рахунках.

3.10. Для виконання примусового списання (стягнення) коштів з рахунків установ та організацій, що відкриті в органах Державного казначейства, орган Державного казначейства оформляє платіжні документи відповідно до вимог Інструкції про безготівкові розрахунки в Україні у національній валюті, затвердженої постановою Правління Національного банку України від 29.03.2001 № 135 та зареєстрованої у Міністерстві юстиції України 25.04.2001 за № 368/5559.

3.11. Примусове списання (стягнення) коштів з рахунків розпорядника, одержувача бюджетних коштів або інших клієнтів здійснюється на підставі першого примірника платіжної вимоги та доданого до нього супровідного документа, які залишаються на зберіганні в органі Державного казначейства, інші примірники цих документів передаються платнику.

3.12. Платіжну вимогу стягувач може відкликати в будь-який час до примусового списання (стягнення) коштів з рахунку платника шляхом подання листа про відкликання аналогічно до дій, визначених у пунктах 2.5 та 3.1 цього Порядку.

У листі про відкликання платіжної вимоги мають зазначатися: назва, номер рахунку розпорядника, одержувача бюджетних коштів або інших клієнтів, номер, дата і сума документа, що відкликається, та потреба в поверненні платіжних вимог та супровідних документів. Цей лист засвідчується підписами відповідальних осіб стягувача та відбитком печатки.

Орган Державного казначейства повертає без виконання платіжну вимогу, що надходить після отримання ним листа про її відкликання. Ця платіжна вимога повертається з усіма супровідними документами, що надавались разом з нею.

Платіжна вимога відкликається тільки в повній сумі.

4. Виконання органами Державного казначейства ухвал судів, постанов слідчих та постанов державних виконавців щодо арешту коштів юридичних осіб

4.1. На кошти розпорядників, одержувачів бюджетних коштів та інших клієнтів, що знаходяться на відкритих в органах Державного казначейства реєстраційних, спеціальних реєстраційних рахунках та рахунках інших клієнтів, може накладатися арешт. Виконання рішення про арешт коштів може бути здійснене протягом бюджетного року (до 31 грудня поточного року), невиконані суми рішень знімаються з обліку і повертаються органам, що їх видали, а кошти з аналітичного рахунку перераховуються на рахунок, з якого вони надійшли.

4.2. Арешт може накладатися тільки на підставі ухвали суду, постанови слідчого або постанови державного виконавця. Якщо арешт накладає Господарський суд, то крім ухвали ним має бути виданий також наказ.

4.3. Відповідно до статті 10 Бюджетного кодексу України видатки бюджету складаються з функціональної, відомчої та економічної структур видатків. В ухвалі про арешт коштів обов'язково має бути визначений номер реєстраційного (спеціального реєстраційного) рахунку.

Арешт накладається на рахунки загального та спеціального фондів.

4.4. Ухвала суду, постанова слідчого, постанова державного виконавця надсилається ними безпосередньо до органу Державного казначейства, в якому відкриті відповідні рахунки клієнтів, на кошти яких накладено арешт.

4.5. Заходи щодо здійснення арешту коштів виконуються органами Державного казначейства негайно після отримання ухвали суду, постанови слідчого, постанови державного виконавця. Якщо ухвала суду, постанова слідчого, постанова державного виконавця надійшла(и) до органу Державного казначейства після операційного дня, то заходи щодо здійснення арешту коштів виконуються органом Держказначейства за станом на початок наступного операційного дня.

4.6. Для забезпечення виконання ухвали суду, постанови слідчого, постанови державного виконавця на час накладення арешту орган Державного казначейства відкриває клієнту на тому самому балансовому рахунку, що й рахунок, на який накладено арешт, окремий аналітичний рахунок.

4.7. У разі наявності на рахунку клієнта суми, що визначена ухвалою суду, постановою слідчого, постановою державного виконавця, орган Державного казначейства меморіальним ордером списує зазначену суму з рахунку, на який накладено арешт, та резервує її на окремому відкритому аналітичному рахунку. Орган Державного казначейства при здійсненні зазначених операцій надає розпорядникам, одержувачам бюджетних коштів та іншим клієнтам виписки з відповідних рахунків.

Після цього в разі відсутності інших ухвал суду, постанов слідчого, постанов державного виконавця орган Державного казначейства відновлює проведення операцій за рахунком клієнта згідно з установленим порядком.

4.8. У разі недостатності коштів на рахунку для виконання ухвали суду, постанови слідчого, постанови державного виконавця орган Державного казначейства перераховує наявну на цьому рахунку суму коштів на аналітичний рахунок, обліковує ухвалу суду, постанову слідчого, постанову державного виконавця на відповідному позабалансовому рахунку та не пізніше наступного робочого дня письмово повідомляє суд (слідчого, державного виконавця) про недостатність коштів з метою прийняття ним відповідного рішення.

У разі відсутності коштів на рахунку для виконання ухвали суду, постанови слідчого, постанови державного виконавця орган Державного казначейства бере на облік ухвалу суду, постанову слідчого, постанову державного виконавця на відповідний позабалансовий рахунок та не пізніше наступного робочого дня письмово повідомляє суд (слідчого, державного виконавця) про відсутність коштів з метою прийняття ним відповідного рішення.

При цьому в разі надходження коштів на відповідну мету на рахунок відповідача здійснюється їх накопичення на аналітичному рахунку до остаточного вирішення цього питання судом, звільнення з-під арешту або накопичення суми, зазначеної в ухвалі суду, постанові слідчого, постанові державного виконавця.

4.9. Якщо на кошти на рахунку накладено арешт і на аналітичному рахунку не накопичена сума, що зазначена в ухвалі суду, постанові слідчого, постанові державного виконавця, то орган Державного казначейства:

припиняє виконання доручень платника;

повертає не пізніше наступного робочого дня безпосередньо суду (слідчому, державному виконавцю) без виконання інші ухвали суду, постанови слідчого, постанови державного виконавця про накладення арешту, що надходять до органу Державного казначейства.

4.10. Якщо до органу Державного казначейства разом надійшло кілька ухвал суду, постанов слідчого, постанов державного виконавця, то орган Державного казначейства виконує їх у порядку послідовного надходження в межах наявних коштів на рахунку.

У разі відсутності коштів для послідовного виконання всіх ухвал суду, постанов слідчого, постанов державного виконавця, ті з них, що не взяті до виконання, повертаються суду (слідчому, державному виконавцю).

Ухвали суду, постанови слідчого, постанови державного виконавця, за якими здійснено повне або часткове накопичення коштів на окремому аналітичному рахунку, обліковуються органом Державного казначейства на відповідному позабалансовому рахунку.

4.11. Кошти, які накопичуються на аналітичному рахунку, забороняється використовувати до отримання рішення (вироку) суду про їх стягнення або ухвали суду, постанови слідчого, постанови державного виконавця про звільнення їх з-під арешту. Накопичені кошти використовуються для забезпечення позову, виконання рішення. Будь-які інші перерахування зі спеціального рахунку та перерахування за рахунок коштів, накопичених на ньому, здійснюватися не можуть, за винятком оплати будь-яких платіжних вимог на примусове списання (стягнення) коштів.

У разі надходження до органу Державного казначейства такої платіжної вимоги на списання (стягнення) коштів з рахунку, на якому на кошти накладено арешт, і відсутності/недостатності на ньому коштів для її виконання, орган Державного казначейства меморіальним ордером перераховує потрібну суму з аналітичного рахунку на рахунок, на якому на кошти накладено арешт, а якщо на аналітичному рахунку накопичена сума, менша, ніж необхідна, то всю накопичену суму. Після цього платіжна вимога виконується.

4.12. За умови наявності рішення суду та коштів на аналітичному рахунку орган Державного казначейства меморіальним ордером перераховує накопичену суму з аналітичного рахунку на рахунок, з якого вона перераховувалася, після цього на підставі виконавчого документа та платіжної вимоги стягувача він перераховує кошти на рахунок, зазначений у платіжній вимозі.

Якщо на аналітичному рахунку накопичена сума менша, ніж визначена в рішенні суду, то після перерахування органом Державного казначейства накопиченої суми з аналітичного рахунку на рахунок, з якого вона перераховувалася, платіжна вимога виконується органом Державного казначейства на наявну суму.

У разі прийняття судом рішення про стягнення суми, меншої, ніж накопичена на аналітичному рахунку, орган Державного казначейства меморіальним ордером зараховує накопичену суму на рахунок, з якого вона перераховувалася, після цього на підставі рішення суду та платіжної вимоги стягувача він перераховує кошти на рахунок, зазначений у платіжній вимозі, невикористана сума залишається у розпорядженні платника.

4.13. У разі прийняття судом ухвали, слідчим – постанови, державним виконавцем – постанови про звільнення з-під арешту в зв'язку з відмовою у позові або з інших причин орган Державного казначейства відновлює проведення операцій в установленому порядку.

Орган Державного казначейства не пізніше наступного робочого дня після скасування арешту перераховує з аналітичного рахунку кошти, накопичені на ньому за час накладення арешту, на той рахунок, з якого вони надійшли.

4.14. Списання органом Державного казначейства коштів з рахунку платника для їх перерахування на аналітичний рахунок і списання коштів з аналітичного рахунку у випадках, передбачених цим розділом, здійснюються на підставі меморіальних ордерів.

Реквізит «Призначення платежу» таких ордерів має містити посилання на дату, номер та назву документа, для забезпечення виконання якого цей меморіальний ордер складено.

Начальник Управління методології
по виконанню бюджету,
бухгалтерського обліку та звітності
Н. І. Сушко

Додаток 1
до Порядку примусового списання (стягнення) коштів з рахунків установ та організацій, відкритих в органах Державного казначейства

Платіжна вимога № ___________

від «____» ______________ 200_ р.

Одержано
від «____» ______________ 200_ р.

Проведено
«____» ______________ 200_ р.

М. П.

Підпис

(підпис)

Начальник Управління методології
по виконанню бюджету,
бухгалтерського обліку та звітності **Н. І. Сушко**

Додаток 2
до Порядку примусового списання (стягнення) коштів з рахунків установ та організацій, відкритих в органах Державного казначейства

(назва органу Державного казначейства України)

Журнал
реєстрації розрахункових документів щодо примусового списання (стягнення) коштів

№ з/п	Дата надходження документа	Реквізити розрахунково-платіжних документів		Стягувач	Платник	Загальна сума платежу, яка підлягає списанню	Причина відмови або дозвіл на оплату	Передано на виконання (час та дата отримання документа, підпис виконавця)	Сума, що підлягає частковому списанню	Примітка (відкликано, виконано частково або повністю)
		дата	№							
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11

Н. І. Сушко

**Постанова Правління Національного банку України
від 1 жовтня 2001 року № 416**

ПРО ЗАТВЕРДЖЕННЯ ПОЛОЖЕННЯ ПРО ПРИМУСОВЕ СПИСАННЯ (СТЯГНЕННЯ) ТА ДОГОВІРНЕ СПИСАННЯ КОШТІВ В ІНОЗЕМНІЙ ВАЛЮТІ З РАХУНКІВ ПЛАТНИКІВ (КРІМ БАНКІВ) НА ТЕРИТОРІЇ УКРАЇНИ[1]

*Зареєстровано в Міністерстві юстиції України
26 жовтня 2001 р. за № 908/6099
Із змінами і доповненнями, внесеними
постановою Правління Національного банку України
від 23 січня 2002 року № 31*

Відповідно до вимог статей 7, 44 Закону України «Про Національний банк України» та з метою приведення чинного порядку безспірного списання (стягнення) коштів з рахунків в іноземній валюті суб'єктів підприємницької діяльності (крім банків) на території України у відповідність до норм Законів України «Про банки і банківську діяльність», «Про виконавче провадження», «Про платіжні системи та переказ грошей в Україні» Правління Національного банку України **ПОСТАНОВЛЯЄ**:

1. Затвердити Положення про примусове списання (стягнення) та договірне списання коштів в іноземній валюті з рахунків платників (крім банків) на території України, що додається.

2. Визнати таким, що втратив чинність, Порядок безспірного списання (стягнення) коштів з рахунків в іноземній валюті суб'єктів підприємницької діяльності (крім банків) на території України, затверджений постановою Правління Національного банку України від 10.10.96 № 261 (у редакції постанови Правління Національного банку України від 16.09.98 № 374, зареєстрованої в Міністерстві юстиції України 05.10.98 за № 626/3066), із змінами.

3. Департаменту платіжних систем (В. М. Кравець) після державної реєстрації довести зміст цього Положення до відома територіальних управлінь Національного банку України та комерційних банків для використання в роботі.

4. Зобов'язати установи банків довести зміст цього Положення до відома своїх клієнтів.

5. Контроль за виконанням цієї постанови покласти на керівників територіальних управлінь Національного банку України.

6. Постанова набирає чинності через 10 днів після державної реєстрації в Міністерстві юстиції України.

**Голова
В. С. Стельмах**

[1] *Офіційний вісник України, 2001, № 44 (16.11.2001), ст. 1992*

ПОЛОЖЕННЯ ПРО ПРИМУСОВЕ СПИСАННЯ (СТЯГНЕННЯ) ТА ДОГОВІРНЕ СПИСАННЯ КОШТІВ В ІНОЗЕМНІЙ ВАЛЮТІ З РАХУНКІВ ПЛАТНИКІВ (КРІМ БАНКІВ) НА ТЕРИТОРІЇ УКРАЇНИ

ЗАТВЕРДЖЕНО
постановою Правління Національного банку України
від 1 жовтня 2001 р. № 416
Зареєстровано в Міністерстві юстиції України
26 жовтня 2001 р. за № 908/6099

Це Положення розроблено відповідно до Законів України «Про Національний банк України», «Про банки і банківську діяльність», «Про платіжні системи та переказ грошей в Україні», «Про виконавче провадження», «Про порядок погашення зобов'язань платників податків перед бюджетами та державними цільовими фондами» та інших законодавчих актів України і нормативно-правових актів Національного банку України.

1. Загальні положення

1.1. Це Положення встановлює єдині правила та порядок здійснення уповноваженими банками примусового списання (стягнення) та договірного списання коштів в іноземній валюті з рахунків платників (крім банків) на території України.

1.2. Вимоги цього Положення поширюються на банки і платників – юридичних осіб – резидентів, розташованих на території України представництв юридичних осіб – нерезидентів, фізичних осіб – резидентів та нерезидентів (далі – платники), а також на стягувачів та одержувачів, які у випадках, що визначені законодавством України, мають право на примусове списання (стягнення) та договірне списання коштів в іноземній валюті з рахунків платників.

1.3. Платіжна вимога на примусове списання (стягнення) коштів в іноземній валюті з рахунків платників оформляється, приймається та надсилається до виконання відповідно до вимог Інструкції про безготівкові розрахунки в Україні в національній валюті, затвердженої постановою Правління Національного банку України від 29.03.2001 № 135 та зареєстрованої в Міністерстві юстиції України 25.04.2001 за № 368/5559, зі змінами (далі – Інструкція), з урахуванням особливостей, викладених у цьому Положенні.

1.4. Платіжну вимогу на примусове списання (стягнення) та договірне списання коштів уповноважені банки приймають до виконання лише в межах наявних коштів на рахунках платника в іноземній валюті.

1.5. У разі недостатності коштів платіжні вимоги на примусове списання (стягнення) та договірне списання коштів виконуються в частковій сумі і повертаються в порядку, що визначений розділом V вимог Інструкції.

1.6. Договірне списання в іноземній валюті з рахунків платників здійснюється в порядку, що визначений Інструкцією.

2. Примусове списання (стягнення) коштів з рахунків в іноземній валюті при визнанні платником претензії згідно зі статтею 8 Господарського процесуального кодексу України

2.1. У разі визнання платником претензії примусове списання (стягнення) коштів з рахунків в іноземній валюті здійснюється згідно зі статтею 8 Господарського кодексу України і цим Положенням.

2.2. Стягувач – резидент України подає на виконання до уповноваженого банку, що його обслуговує, платіжну вимогу, а також оригінал відповіді платника про визнання претензії. У графі «Призначення платежу» платіжної вимоги зазначаються номер, дата та сума і назва валюти визнаної претензії. Сума та назва валюти в платіжній вимозі не повинна відрізнятися від назви валюти, що зазначена в оригіналі відповіді платника на претензію, і не повинна перевищувати суми визнаної претензії. Якщо сума визнаної претензії в оригіналі відповіді платника на претензію не зазначена, то додається копія претензії.

(пункт 2.2 із змінами, внесеними згідно з постановою Правління Національного банку України від 23.01.2002 р. № 31)

2.3. Якщо стягувач – резидент України і платник обслуговуються в різних уповноважених банках, то відповідальний виконавець уповноваженого банку, що обслуговує стягувача, після прийняття платіжної вимоги, засвідчує її підписом і відбитком штампа банку та надсилає спецзв'язком (кур'єрською, фельд'єгерською поштою тощо) на виконання до уповноваженого банку, що обслуговує платника, перший та другий примірники платіжної вимоги разом з копією претензії (якщо вона подавалася) та відповіддю платника (оригінал).

(пункт 2.3 із змінами, внесеними згідно з постановою Правління Національного банку України від 23.01.2002 р. № 31)

2.4. Стягувач – нерезидент України має право на примусове списання (стягнення) коштів з рахунків резидентів України в іноземній валюті згідно зі статтею 8 Господарського процесуального кодексу України, якщо договором між ним і резидентом України передбачено, що розгляд спорів, які виникають у процесі виконання цієї угоди, здійснюватимуть господарські суди України відповідно до чинного законодавства України.

2.5. Стягувач – нерезидент України надсилає платіжну вимогу на примусове списання (стягнення) коштів з рахунків в іноземній валюті безпосередньо до уповноваженого банку, що обслуговує платника.

Якщо платіжна вимога на примусове списання (стягнення) коштів оформляється представництвом юридичної особи – нерезидента, розташованим на території України, то вона подається до уповноваженого банку, що обслуговує це представництво.

Якщо представництво юридичної особи – нерезидента і платник обслуговуються в різних уповноважених банках, то уповноважений банк, що обслуговує представництво юридичної особи – нерезидента, виконує дії, передбачені пунктом 2.3 цього Положення.

2.6. У платіжній вимозі, що оформляється стягувачем – нерезидентом України або представництвом юридичної особи – нерезидента українською,

англійською чи російською мовами, у графі «Призначення платежу» має бути посилання на пункт договору, який визначає, що вирішення спору між резидентом та нерезидентом здійснюється відповідно до чинного законодавства України, а також зазначаються номер і дата відповіді платника про визнання претензії, назва валюти та сума згідно з визнаною претензією.

2.7. У платіжній вимозі, що оформляється стягувачем – нерезидентом України або представництвом юридичної особи – нерезидента, не зазначаються реквізити «Код за ЄДРПОУ» (стягувача) та «Код банку» (стягувача коштів).

При цьому обов'язково мають зазначатися такі реквізити: «Країна» (одержувача коштів), «Найменування іноземного банку» (одержувача коштів), Ѓбs.W.I.F.T код (BIC kod)» (банку одержувача коштів), «Номер рахунку» (одержувача коштів в іноземному банку).

2.8. До платіжної вимоги стягувача – нерезидента України або представництва юридичної особи – нерезидента, крім оригіналу відповіді платника на претензію і копії претензії (якщо у відповіді не зазначена сума визнаної претензії), має додаватися також нотаріально засвідчена копія договору. Якщо договір і документи з досудового врегулювання спору були укладені іноземною мовою (крім російської), то додається письмовий переклад документів з мови оригіналу на українську мову, виконаний особою, яка має відповідну кваліфікацію. Підпис перекладача має бути нотаріально засвідчений у порядку, установленому чинним законодавством України.

2.9. Після списання коштів з рахунку платника оригінал відповіді платника на претензію, копія претензії (якщо така подавалась) та договору залишаються на зберіганні в документах дня уповноваженого банку, що обслуговує платника. Якщо платіжна вимога на примусове списання (стягнення) коштів в іноземній валюті виконується уповноваженим банком частково (у межах наявного залишку коштів платника), то два примірники платіжної вимоги в невиконаній сумі разом з вищенаведеними документами повертаються рекомендованим чи цінним листом безпосередньо стягувачу. Перший примірник платіжної вимоги залишається на зберіганні в документах дня уповноваженого банку, що обслуговує платника.

2.10. При проведенні операцій, зазначених у цій главі Положення, вартість послуг уповноважених банків відшкодовується за рахунок платника.

(главу 2 виключено на підставі Постанови НБУ № 147 від 22.04.2002 р.)

3. Примусове списання (стягнення) коштів в іноземній валюті з рахунків платників за виконавчими документами

3.1. Вимоги державного виконавця щодо здійснення примусового списання (стягнення) коштів є обов'язковими для всіх органів, організацій, посадових осіб, громадян і юридичних осіб (у тому числі й банків) на території України.

3.2. Державний виконавець подає платіжну вимогу на примусове списання (стягнення) коштів в іноземній валюті до уповноваженого банку, що обслуговує платника безпосередньо або через банк, який обслуговує відповідний орган державної виконавчої служби.

3.3. У графі «Призначення платежу» платіжної вимоги на примусове списання (стягнення) коштів, яка оформляється державним виконавцем, зазначаються назва, номер і дата виконавчого документа, на підставі якого оформлена платіжна вимога, а також зазначається посилання на статтю 50 Закону України «Про виконавче провадження». Подання до банку самого цього документа не вимагається.

3.4. Списані (стягнені) кошти в іноземній валюті з рахунку платника уповноважений банк, що його обслуговує, перераховує на рахунок, який зазначений у платіжній вимозі державним виконавцем.

3.5. Якщо примусове списання (стягнення) коштів з рахунків платників здійснюється за виконавчим документом, при виконанні якого необхідно здійснити конвертування (купівля-продаж) на міжбанківському валютному ринку України (далі – МВРУ) іноземної валюти в грошову одиницю України або конвертування грошової одиниці України в іноземну валюту, то в реквізитах платіжної вимоги, що оформляється державним виконавцем, має міститися інформація про потребу в конвертуванні та зазначатися назва валюти і сума, що підлягає списанню з рахунку платника.

3.6. Якщо при виконанні виконавчого документа необхідно здійснити конвертування на МВРУ іноземної валюти в грошову одиницю України, то в такому разі державний виконавець подає для виконання оформлену платіжну вимогу в іноземній валюті. Після списання коштів в іноземній валюті з рахунку платника перший примірник платіжної вимоги залишається на зберіганні в документах дня уповноваженого банку платника.

3.7. Якщо платіжна вимога на примусове списання (стягнення) коштів в іноземній валюті виконується уповноваженим банком частково (в межах наявного залишку коштів платника), то один із примірників платіжної вимоги в невиконаній сумі повертається рекомендованим чи цінним листом безпосередньо до органу державної виконавчої служби. Перший примірник платіжної вимоги залишається на зберіганні в документах дня уповноваженого банку.

3.8. Списані (стягнені) з рахунку платника кошти в іноземній валюті в термін до п'яти робочих днів з дати їх списання підлягають продажу уповноваженим банком, який обслуговує платника, на МВРУ, якщо списана іноземна валюта належить до I групи Класифікатора іноземних валют Національного банку України. Обмеження щодо строку продажу іноземних валют не поширюється на іноземні валюти, що не належать до I групи Класифікатора іноземних валют Національного банку України.

Продаж іноземних валют проводиться згідно з вимогами Правил здійснення операцій на міжбанківському валютному ринку України, затверджених постановою Правління Національного банку України від 18.03.99 № 127 і зареєстрованих у Міністерстві юстиції України 18.03.99 за № 171/3464, зі змінами (далі – Правила).

3.9. Отримані від продажу на МВРУ кошти в грошовій одиниці України перераховуються уповноваженим банком, який обслуговує платника, на депозитний рахунок відповідного органу державної виконавчої служби, зазначений державним виконавцем, не пізніше ніж через два банківських дні після їх зара-

хування на кореспондентський рахунок уповноваженого банку, що обслуговує платника. Якщо іноземна валюта продана клієнтам, що мають рахунки в уповноваженому банку, який обслуговує платника, або куплена уповноваженим банком, який обслуговує платника, за кошти в грошовій одиниці України, що належать цьому банку, то кошти в грошовій одиниці України перераховуються цим банком на депозитний рахунок відповідного органу державної виконавчої служби не пізніше ніж через два банківських дні з дати списання грошової одиниці України з рахунку покупця валюти.

3.10. Якщо примусове списання (стягнення) коштів в іноземній валюті здійснюється за виконавчим документом, при виконанні якого необхідно здійснити купівлю іноземної валюти на МВРУ за грошову одиницю України, то державний виконавець подає для виконання оформлену платіжну вимогу в грошовій одиниці України, в якій у графі «Призначення платежу» зазначає інформацію про потребу в купівлі іноземної валюти з указуванням суми та назви валюти, що визначені у виконавчому документі.

3.11. Купівля іноземної валюти на МВРУ (без доручення платника) здійснюється уповноваженими банками відповідно до Правил.

3.12. Куплена на МВРУ іноземна валюта перераховується уповноваженим банком, що обслуговує платника, на рахунок, який зазначений у платіжній вимозі державним виконавцем, не пізніше ніж через два банківських дні після її зарахування на кореспондентський рахунок цього уповноваженого банку. Якщо іноземна валюта купується в клієнтів, які мають рахунки в уповноваженому банку, що обслуговує платника, або уповноважений банк платника продає іноземну валюту, що йому належить, то кошти в іноземній валюті перераховуються цим банком на рахунок, який зазначений у платіжній вимозі державним виконавцем, не пізніше ніж через два банківських дні з дати списання іноземної валюти з рахунку продавця валюти.

3.13. При проведенні операцій, що зазначені в цій главі Положення, вартість послуг банків відшкодовується за рахунок платника.

Комісійна винагорода уповноваженого банку за купівлю-продаж валюти на МВРУ сплачується відповідно до Правил.

4. Стягнення узгодженої суми податкового боргу до бюджетів та державних цільових фондів з рахунків в іноземній валюті

4.1. Стягнення узгодженої суми податкового боргу до бюджетів та державних цільових фондів за рахунок коштів платника в іноземній валюті здійснюється на підставі платіжних вимог, що подаються органами державної податкової служби.

4.2. З метою стягнення узгодженої суми податкового боргу до бюджетів та державних цільових фондів орган податкової служби надає до банку, що його обслуговує, або до уповноваженого банку, що обслуговує платника, платіжну вимогу в іноземній валюті із зазначенням поточного або депозитного рахунку платника.

4.3. У реквізитах платіжної вимоги на стягнення коштів в іноземній валюті обов'язково зазначаються назва, номер і дата рішення, на підставі якого оформлена платіжна вимога, а також назва та стаття закону, що передбачає стягнення коштів в іноземній валюті. Крім цього, у платіжній вимозі має зазначатись, що сума в іноземній валюті, яка стягується з платника, підлягає конвертуванню в грошову одиницю України з подальшим зарахуванням на рахунок відповідного бюджету та державного цільового фонду, що вказується стягувачем (органом державної податкової служби). Рішення, на підставі якого оформлено платіжну вимогу, в уповноважений банк не подається.

4.4. Якщо стягувач – орган державної податкової служби та платник обслуговуються в різних уповноважених банках, то відповідальний виконавець уповноваженого банку, що обслуговує стягувача, після прийняття платіжної вимоги на стягнення коштів з рахунків в іноземній валюті засвідчує її підписом та відбитком штампа банку і надсилає перший та другий примірники платіжної вимоги спецзв'язком (кур'єрською, фельд'єгерською поштою тощо) на виконання до уповноваженого банку, що обслуговує платника.

4.5. Отримана платіжна вимога на стягнення коштів в іноземній валюті є підставою для уповноваженого банку, що обслуговує платника самостійно, без доручення платника, виконати продаж валюти, списаної з рахунку платника на МВРУ.

4.6. Стягнені з рахунку платника кошти в іноземній валюті протягом п'яти робочих днів з дати їх списання підлягають продажу на МВРУ уповноваженим банком, який обслуговує платника, якщо зазначена в платіжній вимозі іноземна валюта належить до I групи Класифікатора іноземних валют Національного банку України. Обмеження щодо строку продажу іноземних валют не поширюється на іноземні валюти, які не належать до I групи Класифікатора іноземних валют Національного банку України.

Продаж іноземних валют проводиться згідно з вимогами Правил.

4.7. Отримані від продажу на МВРУ кошти в грошовій одиниці України перераховуються уповноваженим банком, який обслуговує платника, на рахунок відповідного бюджету або державного цільового фонду, що зазначений стягувачем (органом державної податкової служби), не пізніше ніж через два банківських дні після їх зарахування на кореспондентський рахунок цього уповноваженого банку. Якщо іноземна валюта продана клієнтам, які мають рахунки в уповноваженому банку, що обслуговує платника, або куплена уповноваженим банком, який обслуговує платника, за кошти в грошовій одиниці України, що належать цьому банку, то кошти в грошовій одиниці України перераховуються цим банком на рахунок відповідного бюджету або державного цільового фонду, що зазначений стягувачем (органом державної податкової служби), не пізніше ніж через два банківських дні з дати списання грошової одиниці України з рахунку покупця валюти.

4.8. Після списання коштів з рахунку платника платіжна вимога на стягнення коштів в іноземній валюті залишається на зберіганні в документах дня уповноваженого банку, що обслуговує платника. Якщо платіжна вимога на стягнення коштів в іноземній валюті виконується уповноваженим банком, що обслуговує

платника, частково (у межах наявного залишку коштів платника), то платіжна вимога в невиконаній сумі повертається рекомендованим чи цінним листом безпосередньо до органу податкової державної служби. Перший примірник платіжної вимоги залишається на зберіганні в документах дня уповноваженого банку.

4.9. При проведенні операцій, що зазначені в цій главі Положення, вартість послуг банків відшкодовується за рахунок платника. Комісійна винагорода уповноваженого банку за продаж валюти на МВРУ сплачується відповідно до Правил.

5. Примусове списання (стягнення) коштів з рахунків платників в іноземній валюті відповідно до вимог статті 49 Закону України «Про банки і банківську діяльність»

5.1. Примусове списання (стягнення) коштів з рахунків платників (позичальників) в іноземній валюті в разі несвоєчасного погашення кредиту в іноземній валюті або відсотків за його користування здійснюється уповноваженими банками в порядку, що визначений Інструкцією.

5.2. Уповноважений банк, що обслуговує платника (позичальника), у разі відсутності або недостатності у платника (позичальника) коштів в іноземній валюті для погашення кредиту в іноземній валюті або відсотків за його користування, має право на примусове списання (стягнення) коштів у грошовій одиниці України з рахунку платника (позичальника) в розмірі еквівалентному сумі заборгованості в іноземній валюті за кредитним договором та купівлю за рахунок цих коштів іноземної валюти на МВРУ за умови, що це передбачено в кредитному договорі між уповноваженим банком і платником (позичальником).

У разі недостатності або відсутності коштів у грошовій одиниці України для погашення заборгованості за кредитом у національній валюті України та відсотків за його користування уповноважені банки, що обслуговують платників (позичальників), мають право на примусове списання (стягнення) коштів в іноземній валюті в розмірі, еквівалентному сумі заборгованості в національній валюті України за кредитом та відсоткам за його користування, і продаж стягненої іноземної валюти на МВРУ за умови, що це передбачено в кредитному договорі між уповноваженим банком і платником (позичальником).

(пункт 5.2 доповнено абзацом другим згідно з постановою Правління Національного банку України від 23.01.2002 р. № 31)

5.3. Зразки наказу про примусову сплату боргового зобов'язання, що видає уповноважений банк, який обслуговує платника (позичальника), наведені в додатках 1, 2 до цього Положення.

(пункт 5.3 в редакції постанови Правління Національного банку України від 23.01.2002 р. № 31)

5.4. При проведенні операцій, що зазначені в цій главі Положення, вартість послуг банків відшкодовується за рахунок платника, якщо інше не передбачено в кредитному договорі.

Директор Департаменту платіжних систем
В. М. Кравець

Додаток 1
до Положення про примусове списання (стягнення) та договірне списання коштів в іноземній валюті з рахунків платників (крім банків) на території України

НАКАЗ*
Про примусову сплату боргового зобов'язання

Від «___» ____________ 200_ р. № ______________

У зв'язку із закінченням _________ строку сплати
(дата)

____
(назва юридичної/фізичної особи боржника, ідентифікаційний код/номер) кредиту (або) відсотків за його користування, наданого згідно з кредитним договором від _____________ № ____, пунктом ___________ якого передбачено
(дата договору) (номер пункту)

право банку здійснити примусову сплату заборгованості, та керуючись статтею 49 Закону України «Про банки і банківську діяльність»,

НАКАЗУЮ:

1. Здійснити примусову сплату боргового зобов'язання, списавши з рахунку ________________________ суму у банку __________________________
(номер рахунку боржника) (назва установи банку, її код)

еквівалентну заборгованості в іноземній валюті __________________ та
(сума в гривнях)

направити її на купівлю іноземної валюти на МВРУ для погашення заборгованості загальною сумою ___________, у тому числі кредиту _______
(сума у валюті) (сума у валюті)

та відсотків за його користування _____________.
(сума у валюті)

2. Наказ набирає чинності з дня його підписання і може бути пред'явлений до виконання протягом одного року.

3. Наказ може бути оскаржений у судовому порядку. Відповідачем у цьому разі є банк, який видав наказ.

Керівник банку

____
(прізвище, ініціали)

____
(підпис)

М. П.

* *Наказ про примусову сплату боргового зобов'язання оформляється на фірмовому бланку установи банку.*

Додаток 2
до Положення про примусове списання (стягнення) та договірне списання коштів в іноземній валюті з рахунків платників (крім банків) на території України

НАКАЗ*
Про примусову сплату боргового зобов'язання

від «____» _____________ 200_ р. № ______________

У зв'язку із закінченням ____________ строку сплати
(дата)

____
(назва юридичної/фізичної особи боржника, ідентифікаційний код/номер)

кредиту (або) відсотків за його користування, наданого згідно з кредитним договором

від ________________№ _____, пунктом ______________________ якого
(дата договору) (номер пункту)

передбачено право банку здійснити примусову сплату заборгованості, та керуючись статтею 49 Закону України «Про банки і банківську діяльність»,

НАКАЗУЮ:

I. Здійснити примусову сплату боргового зобов'язання, списавши з рахунку
________________________ суму в банку ___________________________,
(номер рахунку боржника) (назва установи банку, її код)

еквівалентну заборгованості в грошовій одиниці України _______________,
(сума в іноземній валюті)

та направити її на продаж на МВРУ для погашення заборгованості загальною сумою _____________________, у тому числі кредиту _________________
(сума в грошовій одиниці України) (сума в грошовій одиниці України)

та відсотків за його користування ____________________________________.
(сума в грошовій одиниці України)

II. Наказ набирає чинності з дня його підписання і може бути пред'явлений до виконання протягом одного року.

III. Наказ може бути оскаржений у судовому порядку. Відповідачем у цьому разі є банк, який видав наказ.

Керівник банку

____
(прізвище, ініціали)

____
(підпис)

М. П.

(Положення доповнено додатком 2 згідно з постановою Правління Національного банку України від 23.01.2002 р. № 31, у зв'язку з цим додаток до Положення вважати додатком 1)

* *Наказ про примусову сплату боргового зобов'язання оформляється на фірмовому бланку установи банку.*

НАЦІОНАЛЬНИЙ БАНК УКРАЇНИ
ЛИСТ
від 19.11.99 р. № 18-212/3251-9184

Юридичний департамент
Кримському республіканському, територіальним
та по м. Києву і Київській області управлінням
Національного банку України ОПЕРУ НБУ
Комерційним банкам
Асоціації українських банків

ЩОДО СТЯГНЕННЯ З РАХУНКІВ КЛІЄНТІВ БАНКІВ СУМ ВИКОНАВЧОГО ЗБОРУ

У зв'язку з надходженням численних запитів комерційних банків щодо стягнення з рахунків клієнтів сум виконавчого збору повідомляємо наступне.

Відповідно до ст. 381 Цивільного кодексу України, без згоди юридичних осіб — суб'єктів підприємницької діяльності списання (стягнення) коштів, що знаходяться на їх рахунках у банках, не допускається, за винятком випадків, установлених законами, а також за рішенням суду, арбітражного суду, та за виконавчими написами нотаріусів.

Згідно зі ст. 1 Закону України «Про виконавче провадження», виконавче провадження — це сукупність дій органів і посадових осіб, зазначених у цьому Законі, спрямованих на примусове виконання рішень судів та інших органів, які здійснюються на підставах, у спосіб та в межах повноважень, визначених цим Законом.

Відповідно до ст. 3 вищезгаданого Закону, виконанню підлягають постанови державного виконавця про виконавчий збір. Стаття 46 зазначеного Закону визначає, що у разі невиконання рішення у строк, встановлений для добровільного його виконання, з боржника постановою державного виконавця, яка затверджується начальником відповідного відділу Державної виконавчої служби, стягується виконавчий збір у розмірі п'яти відсотків від належної до стягнення суми.

Одночасно слід зазначити, що згідно з абз. 1 ч. 2 ст. 5 названого Закону, всі документи на примусове виконання рішення, про які йде мова в Законі, розуміються як виконавчі документи.

Таким чином, як випливає з наведеного, органи Державної виконавчої служби мають повноваження на стягнення сум виконавчого збору з рахунків клієнтів банків в примусовому порядку, визначеному у розділі IX Інструкції № 7 про безготівкові розрахунки в господарському обороті України, затвердженої постановою Правління Національного банку України від 02.08.96 за № 204.

Заступник Голови Правління
Я. Ф. Солтис

НАЦІОНАЛЬНИЙ БАНК УКРАЇНИ
ЛИСТ
від 13.12.2001 р. № 25-111/2002-7659

Департамент платіжних систем
Територіальним управлінням НБУ,
ОПЕРУ НБУ,
комерційним банкам,
Асоціації українських банків

ПРО ПРИЙНЯТТЯ ДО ВИКОНАННЯ РОЗРАХУНКОВИХ ДОКУМЕНТІВ ВІД ОРГАНІВ ДЕРЖАВНОЇ ВИКОНАВЧОЇ СЛУЖБИ

У зв'язку з надходженням від органів державної виконавчої служби та суб'єктів господарювання запитів з питання прийняття і виконання установами банків розрахункових документів на примусове списання (стягнення) коштів за рішеннями господарських судів, оформлених районними відділами юстиції, звертаємо увагу на таке.

Згідно зі статтею 3 Закону України «Про державну виконавчу службу» та статтею 3 Закону України «Про виконавче провадження», примусове виконання рішень, перелік яких встановлено законом, покладається на державних виконавців районних, міських (міст обласного значення) районних у містах відділів державної виконавчої служби.

Оскільки відділи державної виконавчої служби згідно зі статтею 3 Закону України «Про державну виконавчу службу» є юридичними особами, мають розрахункові та інші рахунки в установах банків, гербову печатку і крім того, відповідно до статті 44 Закону України «Про виконавче провадження», суми, стягнені з боржника як такі, що належать до перерахування стягувачам, зараховуються державним виконавцем на депозитний рахунок відповідного відділу державної виконавчої служби і видаються стягувачеві у встановленому порядку, то відповідно стягнення має здійснюватися органами державної виконавчої служби, а не районними управліннями юстиції.

Інструкцією про безготівкові розрахунки в Україні в національній валюті, затвердженою постановою Правління Національного банку України від 29.03.2001 № 135 та зареєстрованою в Мін'юсті України 25.04.2001 за № 368/5559 (із змінами) (далі — Інструкція), встановлено, що платіжна вимога на примусове списання (стягнення) коштів на підставі виконавчого документа оформляється та подається в банк державним виконавцем. У разі надходження до банку платіжної вимоги не від державного виконавця вона підлягає поверненню відповідно до пункту 5 розділу ІІ Інструкції.

Згідно з вимогами Інструкції, платіжна вимога на стягнення боргу за наказом господарського суду має заповнюватися за формою додатка 4, при цьому в реквізиті «Стягувач» має зазначатися назва відділу державної виконавчої служби, що здійснює стягнення коштів, і в реквізиті «М. П.» проставлятися його печатка.

Платіжна вимога за формою додатка 4-а заповнюється у випадках, коли стягувач не є одержувачем коштів, зокрема коли стягувачем є орган Державної податкової адміністрації України, що здійснює стягнення суми податкового боргу за своїм рішенням.

Просимо взяти до відома та повідомити про це своїх клієнтів.

Заступник Голови
П. М. Сенищ

Постанова Правління Національного банку України
від 4 жовтня 1999 року № 489

ПРО ЗАТВЕРДЖЕННЯ ПОЛОЖЕННЯ ПРО ПОРЯДОК І УМОВИ ЗБЕРІГАННЯ ТА РЕАЛІЗАЦІЇ ГРОШЕЙ, У ТОМУ ЧИСЛІ ІНОЗЕМНОЇ ВАЛЮТИ, ЦІННИХ ПАПЕРІВ, ЮВЕЛІРНИХ ТА ІНШИХ ПОБУТОВИХ ВИРОБІВ ІЗ ЗОЛОТА, СРІБЛА, ПЛАТИНИ І МЕТАЛІВ ПЛАТИНОВОЇ ГРУПИ, ДОРОГОЦІННИХ КАМЕНІВ І ПЕРЛІВ, А ТАКОЖ ЛОМУ І ОКРЕМИХ ЧАСТИН ТАКИХ ВИРОБІВ, НА ЯКІ НАКЛАДЕНО АРЕШТ [1]

Зареєстровано в Міністерстві юстиції України
29 жовтня 1999 р. за № 740/4033

На виконання вимог статей 58 та 61 Закону України «Про виконавче провадження» від 21 квітня 1999 року № 606-XIV Правління **ПОСТАНОВЛЯЄ**:

1. Затвердити Положення про порядок і умови зберігання та реалізації грошей, у тому числі іноземної валюти, цінних паперів, ювелірних та інших побутових виробів із золота, срібла, платини і металів платинової групи, дорогоцінних каменів і перлів, а також лому і окремих частин таких виробів, на які накладено арешт (додається).

2. Юридичному департаменту (**В. Л. Кротюк**) довести цю постанову до відома територіальних управлінь Національного банку України та комерційних банків для використання в роботі.

3. Фінансовому департаменту (**О. М. Кандибка**) разом з Юридичним департаментом (**В. Л. Кротюк**) у тижневий термін підготувати зміни та доповнення до Переліку і Тарифів банківських послуг, що надаються установами та регіональними управліннями Національного банку України за операціями (послугами), пов'язаними з діяльністю клієнтів і банків – кореспондентів Національного банку України, затвердженого постановою Правління Національного банку України від 12.05.97 № 147, в редакції постанови Правління Національного банку України від 17.11.97 № 381 (зі змінами і доповненнями).

4. Постанова набуває чинності через 10 днів після її державної реєстрації у Міністерстві юстиції України.

5. Контроль за виконанням цієї постанови покласти на заступників Голови Правління згідно з розподілом обов'язків.

Голова
В. А. Ющенко

---

[1] *Офіційний вісник України, 1999, № 44 (19.11.1999), ст. 2194*

ПОЛОЖЕННЯ ПРО ПОРЯДОК І УМОВИ ЗБЕРІГАННЯ ТА РЕАЛІЗАЦІЇ ГРОШЕЙ, У ТОМУ ЧИСЛІ ІНОЗЕМНОЇ ВАЛЮТИ, ЦІННИХ ПАПЕРІВ, ЮВЕЛІРНИХ ТА ІНШИХ ПОБУТОВИХ ВИРОБІВ ІЗ ЗОЛОТА, СРІБЛА, ПЛАТИНИ І МЕТАЛІВ ПЛАТИНОВОЇ ГРУПИ, ДОРОГОЦІННИХ КАМЕНІВ І ПЕРЛІВ, А ТАКОЖ ЛОМУ І ОКРЕМИХ ЧАСТИН ТАКИХ ВИРОБІВ, НА ЯКІ НАКЛАДЕНО АРЕШТ

ЗАТВЕРДЖЕНО
постановою Правління Національного банку України
від 4 жовтня 1999 р. № 489
Зареєстровано в Міністерстві юстиції України
29 жовтня 1999 р. за № 740/4033

Положення про порядок і умови зберігання та реалізації грошей, у тому числі іноземної валюти, цінних паперів, ювелірних та інших побутових виробів із золота, срібла, платини і металів платинової групи, дорогоцінних каменів і перлів, а також лому і окремих частин таких виробів, на які накладено арешт (далі – Положення) розроблено відповідно до законів України «Про виконавче провадження», «Про Національний банк України», «Про банки і банківську діяльність», «Про цінні папери і фондову біржу», постанови Кабінету Міністрів України від 22 вересня 1999 року № 1744 «Про затвердження Порядку накладення арешту на цінні папери» та інших чинних нормативно-правових актів України.

Розділ 1. Загальні положення

1.1. Це Положення визначає порядок і умови зберігання та реалізації готівкових грошей, у тому числі іноземної валюти, цінних паперів, що випущені в документарній формі, ювелірних та інших побутових виробів із золота, срібла, платини і металів платинової групи, дорогоцінних каменів і перлів, а також лому і окремих частин таких виробів, на які накладено арешт і які підлягають обов'язковому вилученню.

1.2. Відповідальне зберігання майна, визначеного у пункті 1.1 цього Положення, здійснюється територіальними управліннями Національного банку України на підставі письмової угоди, укладеної з районним, міським (міст обласного значення), районним у місті відділом державної виконавчої служби, що знаходиться в межах цього регіону. Угода повинна містити такі обов'язкові реквізити та необхідні умови:

– місце складання;
– дату складання;
– назви сторін угоди;
– предмет угоди;
– права та обов'язки сторін відповідно до чинного законодавства та цього Положення;
– порядок обміну інформацією;

– відповідальність сторін за неналежне виконання зобов'язань за угодою;
– розмір винагороди і порядок відшкодування витрат за зберігання майна;
– термін дії угоди, порядок унесення змін та розірвання угоди;
– місцезнаходження та банківські реквізити сторін;
– інші умови, що не суперечать чинному законодавству.

1.3. Прийняття на відповідальне зберігання грошей, у тому числі іноземної валюти, цінних паперів у документарній формі, ювелірних та інших побутових виробів із золота, срібла, платини і металів платинової групи, дорогоцінних каменів і перлів, а також лому і окремих частин таких виробів, на які накладено арешт, здійснюється територіальними управліннями Національного банку України за наявності відповідної угоди у порядку та на підставі документів, визначених цим Положенням.

1.4. Доставка грошей, у тому числі іноземної валюти, цінних паперів, ювелірних та інших побутових виробів із золота, срібла, платини і металів платинової групи, дорогоцінних каменів і перлів, а також лому і окремих частин таких виробів, на які накладено арешт, до територіального управління Національного банку здійснюється державною виконавчою службою самостійно або службою інкасації Національного банку на підставі укладених із державною виконавчою службою окремих угод.

Розділ 2. Порядок і умови приймання на зберігання та реалізації готівкових коштів у гривні

2.1. Приймання на зберігання готівкових коштів у гривні, на які накладено арешт, здійснюється територіальними управліннями НБУ відповідно до укладених угод.

2.2. Готівка, вилучена державним виконавцем у боржників, приймається територіальними управліннями Національного банку України через приходні каси відповідно до вимог Інструкції № 1 з організації емісійно-касової роботи в установах банків України, затвердженої постановою Правління Національного банку України від 07.07.94 № 129 (зі змінами і доповненнями), оприбутковується до оборотної каси з одночасним зарахуванням на рахунки, вказані державним виконавцем, для покриття боргу за виконавчими документами, на виконавчий збір та на покриття витрат на проведення виконавчих дій.

Розділ 3. Порядок і умови приймання на зберігання, зберігання та реалізації іноземної валюти

3.1. Територіальні управління НБУ приймають готівкові грошові кошти в іноземній валюті, на які накладено арешт, за наявності укладеної з відповідним органом державної виконавчої служби угоди на підставі листа державного виконавця та акта приймання-передавання готівкових коштів в іноземній валюті на зберігання у довільній формі, який додається до угоди про зберігання.

Приймання готівкових коштів в іноземній валюті на відповідальне зберігання здійснюється уповноваженою особою територіального управління Національного банку України. Уповноважена особа зобов'язана:

– перевірити наявність угоди з відповідним органом державної виконавчої служби;
– перевірити документи, що засвідчують особу державного виконавця;
– скласти акт приймання-передавання.

В акті повинні зазначатися:
– назва відповідного органу державної виконавчої служби;
– реквізити угоди між органом державної виконавчої служби та територіальним управлінням;
– реквізити постанови про виконавче провадження (номер постанови та дата її введення в дію);
– реквізити боржника, на готівкові кошти в валюті якого накладено арешт;
– найменування валюти, її кількість та номінал.

Акт складається у п'яти примірниках, які засвідчуються підписами державного виконавця та уповноваженої особи територіального управління НБУ. Перший примірник акта передається державному виконавцю, другий та третій примірники залишаються у територіальному управлінні, четвертий та п'ятий примірники додаються до угоди.

3.2. Кошти в готівковій іноземній валюті, які прийняті на зберігання, разом з другим примірником акта приймання-передавання обандеролюються. На бандероль наклеюється ярлик, на якому вказуються:
– реквізити угоди з відповідним органом державної виконавчої служби;
– реквізити акта приймання-передавання;
– реквізити постанови про виконавче провадження;
– реквізити боржника, на іноземну валюту якого накладено арешт;
– найменування валюти, її кількість та номінал.

3.3. Бандероль передається до сховища на зберігання на підставі службового розпорядження, яке підписується керівником територіального управління. Службове розпорядження та третій примірник акта зберігаються у документах операційного дня територіального управління.

3.4. Облік коштів у готівковій іноземній валюті, прийнятій на відповідальне зберігання територіальним управлінням Національного банку України, здійснюється за позабалансовим рахунком 9703 «Матеріальні цінності на зберіганні». Аналітичний облік здійснюється у розрізі угод із відповідними органами державної виконавчої служби та постанов про виконавче провадження.

3.5. Видавання державному виконавцю коштів у готівковій іноземній валюті, які знаходяться на зберіганні, здійснюється за його письмовим зверненням. У зверненні вказуються:
– реквізити угоди з відповідним органом державної виконавчої служби;
– реквізити постанови про виконавче провадження;
– реквізити боржника, на іноземну валюту якого накладено арешт;
– номер та дата складання акта приймання-передавання готівкових коштів в іноземній валюті на зберігання.

Звернення засвідчується підписом державного виконавця та печаткою відповідного органу державної виконавчої служби.

3.6. На підставі письмового звернення керівник територіального управління НБУ видає службове розпорядження про вилучення готівкових коштів в іноземній валюті із зберігання. У службовому розпорядженні вказуються реквізити, що визначені у пункті 3.5 цього Положення.

3.7. Згідно зі службовим розпорядженням здійснюється вилучення бандеролі із сховища. Бандероль разом із службовим розпорядженням передається відповідній уповноваженій особі територіального управління.

3.8. При отриманні бандеролі та службового розпорядження уповноважена особа територіального управління перевіряє:

– відповідність реквізитів ярлика на бандеролі та у службовому розпорядженні;

– документ, що посвідчує особу виконавця.

Якщо вищевказані реквізити збігаються, уповноважена особа територіального управління НБУ передає державному виконавцю бандероль із готівковими коштами в іноземній валюті. При передаванні (на вимогу державного виконавця) у присутності посадової особи територіального управління НБУ може бути здійснена перевірка вмісту бандеролі. Передавання готівкових коштів в іноземній валюті із зберігання оформляється актом приймання-передавання державному виконавцю.

3.9. Акт приймання-передавання державному виконавцю готівкових коштів в іноземній валюті, до якого включаються реквізити, що визначені пунктом 3.1 цього Положення, складається за довільною формою. Акт складається у чотирьох примірниках і засвідчується підписами виконавця та уповноваженої особи територіального управління НБУ. Перший примірник акта разом із бандероллю передається державному виконавцю, другий примірник разом із службовим розпорядженням про вилучення готівкових коштів в іноземній валюті залишається у територіальному управлінні і входить до складу документів операційного дня, третій та четвертий примірники додаються до угоди.

3.10. Часткове вилучення готівкових коштів в іноземній валюті із бандеролі здійснюється державним виконавцем із дотриманням вимог пунктів 3.5 – 3.9 та 3.1 – 3.3 цього Положення.

3.11. Рішення про реалізацію готівкових коштів в іноземній валюті приймається державним виконавцем у порядку, визначеному чинним законодавством.

При обчисленні боргу у гривнях кошти в готівковій іноземній валюті, що вилучені зі зберігання, передаються державним виконавцем до уповноваженого банку для їх реалізації і подальшого погашення боргу у гривнях. При цьому реалізація готівкових коштів в іноземній валюті здійснюється уповноваженим банком шляхом їх продажу на міжбанківському валютному ринку України відповідно до вимог валютного законодавства із подальшим перерахуванням їх за дорученням державного виконавця на визначені ним рахунки.

При обчисленні боргу в іноземній валюті кошти в готівковій іноземній валюті, що вилучені зі зберігання, передаються до уповноваженого банку для погашення боргу в іноземній валюті і перераховуються за дорученням державного виконавця на визначені ним рахунки.

Розділ 4. Порядок і умови приймання на зберігання, зберігання та реалізації цінних паперів

4.1. Порядок і умови зберігання цінних паперів.

4.1.1. Цінні папери приймаються на відповідальне зберігання у вигляді бандеролей разом з описом їх вмісту уповноваженими особами територіального управління Національного банку України на підставі укладених із відповідними органами державної виконавчої служби угод та актів приймання-передавання цінних паперів.

В описі бандеролі зазначаються:

– назва відповідного органу державної виконавчої служби;

– реквізити угоди між органом державної виконавчої служби та територіальним управлінням;

– реквізити постанови про виконавче провадження (номер постанови та дата її введення в дію);

– реквізити боржника, на цінні папери якого накладено арешт і які містяться у бандеролі;

– назва видів цінних паперів та офіційна назва емітентів;

– номінальна вартість цінних паперів;

– кількість цінних паперів за кожним видом та емітентом.

Опис засвідчується підписом державного виконавця із зазначенням його прізвища, ім’я та по батькові.

4.1.2. При прийнятті бандеролей із цінними паперами на зберігання уповноважена особа територіального управління НБУ у присутності державного виконавця перевіряє:

– особу державного виконавця та наявність договору з відповідним органом державної виконавчої служби. За відсутності цих документів та/або невідповідності їх реквізитів тим, що містяться в описі бандеролі з цінними паперами, цінні папери на зберігання не приймаються;

– наявність у описі бандеролі тих реквізитів, що визначені підпунктом 4.1.1 цього Положення;

– вміст бандеролі з цінними паперами та його відповідність опису.

У разі недотримання державним виконавцем правил складання опису бандеролі та/або невідповідності вмісту бандеролі опису уповноважена особа територіального управління повертає цінні папери разом із описом державному виконавцю.

4.1.3. Якщо опис бандеролі складений із дотриманням вимог, визначених підпунктом 4.1.1 цього Положення, і вміст бандеролі відповідає опису, уповноважена особа територіального управління НБУ у присутності державного виконавця складає акт приймання-передавання цінних паперів на зберігання за довільною формою, який додається до угоди про зберігання. В акті вказуються:

– реквізити угоди з відповідним органом державної виконавчої служби;

– назва територіального управління;

– прізвище, ім’я та по батькові виконавця;

– реквізити постанови про виконавче провадження;

– реквізити боржника, на цінні папери якого накладено арешт;

– номінальна вартість та кількість цінних паперів, що містяться у бандеролі;

– дата складання акта.

Акт складається у п'яти примірниках, які засвідчуються підписами державного виконавця та уповноваженої особи територіального управління НБУ. Перший примірник акта передається державному виконавцю, другий та третій – разом із цінними паперами, на які накладено арешт, та описом залишаються у територіальному управлінні, четвертий та п'ятий примірники додаються до угоди.

4.1.4. Цінні папери, які прийняті на зберігання, разом із описом та другим примірником акта приймання-передавання обандеролюються. На бандероль наклеюється ярлик, на якому вказуються:

– реквізити угоди з відповідним органом державної виконавчої служби;

– реквізити акта приймання-передавання цінних паперів на зберігання;

– реквізити постанови про виконавче провадження;

– реквізити боржника, на цінні папери якого накладено арешт;

– кількість цінних паперів та їх номінальна вартість.

4.1.5. Бандероль передається до сховища на зберігання на підставі службового розпорядження, яке підписується керівником територіального управління.

4.1.6. Службове розпорядження про приймання на зберігання цінних паперів та третій примірник акта, що складений у порядку, визначеному підпунктом 4.1.3 цього Положення, зберігаються у документах операційного дня територіального управління.

4.1.7. Видавання державному виконавцю цінних паперів, які знаходяться на зберіганні у територіальному управлінні, здійснюється за його письмовим зверненням. У зверненні вказуються:

– реквізити угоди з відповідним органом державної виконавчої служби;

– реквізити постанови про виконавче провадження;

– реквізити боржника, на цінні папери якого накладено арешт;

– номер та дата складання акта приймання-передавання цінних паперів на зберігання.

Звернення засвідчується підписом державного виконавця та печаткою відповідного органу державної виконавчої служби.

4.1.8. На підставі письмового звернення керівник територіального управління НБУ видає службове розпорядження про вилучення цінних паперів із зберігання. У службовому розпорядженні вказуються реквізити, що визначені у підпункті 4.1.7 цього Положення.

4.1.9. Згідно зі службовим розпорядженням здійснюється вилучення бандеролі цінних паперів із сховища. Бандероль разом із службовим розпорядженням передається відповідній уповноваженій особі територіального управління.

4.1.10. При отриманні бандеролі та службового розпорядження уповноважена особа територіального управління перевіряє:

– відповідність реквізитів ярлика на бандеролі та у службовому розпорядженні;

– документ, що посвідчує особу виконавця.

Якщо ці реквізити збігаються, уповноважена особа територіального управління

НБУ передає державному виконавцю бандероль із цінними паперами. При передаванні (на вимогу державного виконавця) у присутності посадової особи територіального управління НБУ може бути здійснена перевірка вмісту бандеролі згідно з описом цінних паперів. Вилучення цінних паперів із зберігання оформляється актом приймання-передавання державному виконавцю.

4.1.11. Акт приймання-передавання державному виконавцю цінних паперів, до якого включаються реквізити, що визначені підпунктом 4.1.3 цього Положення, складається за довільною формою. Акт складається у чотирьох примірниках і засвідчується підписами виконавця та уповноваженої особи територіального управління НБУ. Перший примірник акта разом із бандероллю (документарними цінними паперами, описом та другим примірником акта про приймання-передавання цінних паперів на зберігання) передається державному виконавцю, другий – разом із службовим розпорядженням про вилучення цінних паперів залишається у територіальному управлінні і входить до складу документів операційного дня, третій та четвертий примірники додаються до угоди.

4.1.12. Часткове вилучення цінних паперів із бандеролі здійснюється державним виконавцем із дотриманням вимог підпунктів 4.1.7 – 4.1.11 та 4.1.1 – 4.1.6 цього Положення.

4.1.13. Облік цінних паперів, що прийняті на зберігання, здійснюється за номінальною вартістю на позабалансовому рахунку № 9702 «Цінні папери на зберіганні». Аналітичний облік здійснюється у розрізі угод із відповідними органами державної виконавчої служби та постанов про виконавче провадження.

4.2. Порядок реалізації цінних паперів.

4.2.1. Рішення про реалізацію цінних паперів приймається державним виконавцем у порядку, визначеному чинним законодавством.

4.2.2. Реалізація здійснюється уповноваженою державним виконавцем особою, яка є торговцем цінними паперами, у порядку, визначеному чинним законодавством України, і на підставі угоди з виконавцем.

4.2.3. Іменні ощадні сертифікати комерційних банків не можуть бути предметом угод купівлі та продажу. Вони пред'являються державним виконавцем комерційному банку, який здійснив випуск ощадних сертифікатів, для:

– сплати у строки, що визначені умовами випуску;

– дострокового погашення.

4.2.4. До комерційного банку державний виконавець подає:

– іменні ощадні сертифікати у документарній формі;

– копію документа, що посвідчує особу державного виконавця;

– копію постанови, відповідно до якої було накладено арешт на цінні папери боржника, що є власником ощадних сертифікатів.

При проведенні платежів зі сплати доходу та погашення ощадних сертифікатів копія документа, що посвідчує особу державного виконавця, та копія постанови, відповідно до якої було накладено арешт на цінні папери боржника, який є власником ощадних сертифікатів, залишаються в документах операційного дня комерційного банку.

4.2.5. Кошти, що отримані державним виконавцем за операціями з реалізації та погашення цінних паперів, використовуються ним для покриття боргу за виконавчими документами, на виконавчий збір та на покриття витрат на проведення виконавчих дій.

Розділ 5. Порядок і умови приймання на зберігання, зберігання та реалізації ювелірних та інших побутових виробів із золота, срібла, платини та металів платинової групи, дорогоцінних каменів і перлів, а також лому і окремих частин таких виробів

5.1. Ювелірні та інші побутові вироби із золота, срібла, платини та металів платинової групи, дорогоцінних каменів і перлів, а також лом і окремі частини таких виробів (надалі – цінності), на які накладено арешт, передаються на зберігання територіальним управлінням Національного банку України після проведення їх попередньої оцінки.

5.2. Попередня оцінка цінностей проводиться комісією у складі державного виконавця та відповідного спеціаліста (експерта), а в необхідних випадках – регіональних державних інспекцій пробірного контролю.

5.2.1. Зважування дорогоцінних металів і дорогоцінних каменів проводиться згідно з вимогами Інструкції про порядок одержання, використання, обліку та зберігання дорогоцінних металів і дорогоцінного каміння, затвердженої наказом Міністерства фінансів України від 06.04.98 № 84, зареєстрованим у Міністерстві юстиції України 28.04.98 за № 271/2711.

5.2.2. Попереднє визначення ваги закріплених вставок із дорогоцінних і самоцвітних каменів проводиться розрахунковим методом.

5.2.3. Попередня оцінка цінностей здійснюється комісією за затвердженими наказом Міністерства фінансів України купівельними цінами на дорогоцінні метали у виробах і брухті та дорогоцінні камені, що скуповуються у населення скупними пунктами та Національним банком України, що діяли на дату проведення попередньої оцінки.

5.2.4. За результатами роботи комісії складається акт опису і попередньої оцінки та акт вкладень цінностей до посилки в належній кількості примірників. В акті зазначається докладне найменування кожного предмета, найменування каменів, що містяться у виробах, окремі характерні ознаки, проба (шифр), вага у грамах (дорогоцінних каменів – у каратах), ціна і вартість.

Усі примірники актів підписуються членами комісії і затверджуються не пізніше трьох робочих днів після його складання керівником або заступником керівника відповідного відділу державної виконавчої служби.

Один примірник акта опису і попередньої оцінки та акта вкладень цінностей укладаються до посилки, другий примірник залишається у державного виконавця, третій примірник передається разом із супровідним листом територіальному управлінню, яке приймає на зберігання цінності, четвертий примірник передається боржникові.

5.3. Цінності, які передаються державним виконавцем на зберігання, упаковуються в дерев'яний або картонний ящик (залежно від характеру цінно-

стей), який обшивається тканиною і опечатується сургучними печатками. Монети з дорогоцінних металів дозволяється упаковувати у два мішки (один вкладений у другий), які повинні бути прошиті, опломбовані або опечатані. На посилці повинна зазначатися адреса відправника, отримувача, вага брутто, оціночна вартість і ставитися позначка «на зберігання».

В одну посилку можуть бути упаковані цінності тільки за одним виконавчим документом.

5.4. Передавання цінностей територіальному управлінню на відповідальне зберігання проводиться за наявності відповідної угоди з органом державної виконавчої служби на підставі супровідного листа та акта приймання-передавання цінностей у довільній формі, який додається до угоди про зберігання. В акті обов'язково зазначаються:

– реквізити угоди з відповідним органом державної виконавчої служби;

– назва територіального управління;

– прізвище, ім'я та по батькові державного виконавця;

– реквізити постанови про виконавче провадження;

– реквізити боржника, на цінності якого накладено арешт;

– реквізити акта опису цінностей та акта вкладень;

– опис посилки, що приймається на зберігання, із зазначенням кількості та описанням пломб (печаток);

– дата складання акта.

Акт складається у п'яти примірниках, які засвідчуються підписами державного виконавця та уповноваженої особи територіального управління. Перший примірник акта передається державному виконавцю, другий та третій – разом з цінностями, на які накладений арешт, залишаються у територіальному управлінні, четвертий та п'ятий примірники додаються до угоди.

5.5. Уповноважена особа територіального управління Національного банку України, яка приймає на зберігання цінності, зобов'язана перевірити:

– відповідність оформлення цінностей, що передаються на зберігання, вимогам пункту 5.3 цього Положення;

– наявність угоди з відповідним органом державної виконавчої служби;

– документ, що посвідчує особу державного виконавця;

– наявність печатки (пломби) державного виконавця на тарі (упаковці).

5.6. Цінності разом із другим примірником акта передаються до сховища на зберігання на підставі службового розпорядження про приймання цінностей на зберігання, яке підписується керівником територіального управління.

Службове розпорядження про приймання цінностей на зберігання та третій примірник акта приймання-передавання зберігаються у документах операційного дня територіального управління.

5.7. Передані на зберігання цінності зберігаються територіальним управлінням Національного банку України у тарі (упаковці), яка підлягає обов'язковому пломбуванню (опечатуванню) державним виконавцем.

Територіальне управління не несе відповідальності за якість і кількість прийнятих на зберігання цінностей, якщо вони після закінчення строку зберігання повернуті державному виконавцю або за його вказівкою відправлені іншим фізичним чи юридичним особам у непошкодженій тарі (упаковці) з непошкодженими печатками (пломбами).

Вилучення цінностей зі зберігання державним виконавцем здійснюється у порядку та на умовах, визначених пунктом 5.4 цього Положення на підставі службового розпорядження керівника територіального управління.

5.8. Облік цінностей, прийнятих на відповідальне зберігання територіальним управлінням Національного банку України, здійснюється за позабалансовим рахунком 9703 «Матеріальні цінності на зберіганні». Аналітичний облік здійснюється у розрізі угод із відповідними органами державної виконавчої служби та постанов про виконавче провадження.

5.9. Реалізація цінностей здійснюється державним виконавцем шляхом їх продажу через торговельні організації (комісійну торгівлю) або Державній скарбниці Національного банку України.

5.10. У разі реалізації цінностей до Державної скарбниці Національного банку України за дорученням державного виконавця цінності, що знаходяться на зберіганні у територіальному управлінні Національного банку, перевозяться службою інкасації територіального управління Національного банку України до Державної скарбниці у посилках, упакованих і опечатаних відповідно до вимог нормативно-правових актів Національного банку України.

Пересилання цінностей до Державної скарбниці Національного банку України поштою і у паперових пакетах не дозволяється.

5.11. Приймання і оцінка цінностей проводиться Державною скарбницею у порядку, встановленому нормативно-правовими актами Національного банку України.

За результатами приймання і оцінки відповідно до чинного законодавства складається акт остаточного приймання, один примірник якого обов'язково повинен бути направлений державному виконавцю протягом трьох робочих днів разом із договором купівлі-продажу у вигляді листа у довільній формі. Зазначений лист повинен містити:

– назву відправника;

– прізвище, ім'я та по батькові державного виконавця та назву органу державної виконавчої служби;

– реквізити постанови про виконавче провадження;

– реквізити боржника, на цінності якого накладено арешт і які реалізуються;

– реквізити акта опису цінностей;

– докладне найменування кожного предмета, найменування каменів, що містяться у виробах, окремі характерні ознаки, проба (шифр), вага у грамах (дорогоцінних каменів – у каратах), вартість, яка визначається на основі цін, установлюваних Міністерством фінансів України;

– номер рахунку відправника в банку;

– сума винагороди за реалізацію цінностей відповідно до чинного законодавства та строки її сплати;

– дата та номер відправлення листа;

– підпис керівника Державної скарбниці та печатку;

– інші необхідні відомості.

5.12. При отриманні листа державний виконавець не пізніше наступного робочого дня зобов'язаний надати відповідь відправнику, яка обов'язково повинна містити:

– назву органу державної виконавчої служби;

– реквізити постанови про виконавче провадження;

– реквізити боржника, на цінності якого накладено арешт і які реалізуються;

– номери рахунків, на які мають бути перераховані кошти від реалізації цінностей;

– розмір сум та строки їх сплати;

– дата та номер відправлення листа;

– підпис керівника органу державної виконавчої служби та печатку;

– інші необхідні відомості.

5.13. Із часу отримання Державною скарбницею Національного банку України відповіді від органу державної виконавчої служби договір купівлі-продажу цінностей вважається укладеним і є підставою для перерахування коштів.

5.14. Реалізовані Державній скарбниці Національного банку України цінності, на які було накладено арешт, поверненню в натурі не підлягають.

Начальник управління вдосконалення
банківського законодавства
та профілактики банківських
правопорушень
В. А. Сєнніков

ПЛЕНУМ ВЕРХОВНОГО СУДУ УКРАЇНИ
ПОСТАНОВА
від 31 січня 1992 року № 2
ПРО СУДОВУ ПРАКТИКУ В СПРАВАХ ЗА СКАРГАМИ НА НОТАРІАЛЬНІ ДІЇ АБО ВІДМОВУ В ЇХ ВЧИНЕННІ

Із змінами, внесеними Постановами
Пленуму Верховного Суду України
від 25 грудня 1992 року № 13,
від 13 січня 1995 року № 2,
від 1 листопада 1996 року № 12,
від 25 травня 1998 року № 15

Розгляд судами справ за скаргами на нотаріальні дії або відмову в їх вчиненні є важливою гарантією прав громадян, юридичних осіб і інтересів держави.

Вивчення судової практики в цих справах свідчить, що вони в основному вирішуються судами правильно. Разом з тим є випадки, коли суди розглядають ці вимоги в окремому провадженні при наявності спору про право цивільне; неточно визначають процесуальне становище осіб, які беруть участь у справі, вирішують справи всупереч законодавству, що регулює вчинення певних нотаріальних дій; не реагують окремими ухвалами або поданнями на причини виявлених правопорушень.

Пленум Верховного Суду України **постановляє**:

1. Звернути увагу судів на необхідність усунення недоліків, що мають місце у практиці розгляду ними справ за скаргами на нотаріальні дії або відмову в їх вчиненні.

Вирішення цих справ у точній відповідності з законодавством має сприяти зміцненню законності в сфері цивільних правовідносин, що виникають із нотаріально-посвідчених договорів, оформлення спадкових прав і виконавчих написів, вчинення інших нотаріальних дій.

2. При розгляді справ даної категорії належить керуватись статтями 285 — 288 Цивільного процесуального кодексу України (ЦПК), відповідними нормами законів України «Про нотаріат», «Про власність» та нормами цивільного і іншого законодавства України, що стосуються нотаріальних дій, які належить вчинити.

(пункт 2 змінено згідно з постановою Пленуму Верховного Суду від 13.01.95 р. № 2)

3. За правилами глави 39 ЦПК в порядку окремого провадження розглядаються скарги на нотаріальні дії або відмову в їх вчиненні громадян і юридичних осіб, відносно яких вчинена нотаріальна дія або одержана відмова на її вчинення. В такому ж порядку розглядаються справи, порушені у зв'язку з протестом прокурора на нотаріальні дії або відмову в їх вчиненні.

Особи, які не брали участі у вчиненні нотаріальних дій, але вважають, що їх права і охоронювані законом інтереси порушені нотаріальною дією, вправі звернутись до суду з відповідним позовом. Якщо така особа звернулась зі скаргою

на нотаріальну дію, суддя відповідно до правил ч. 3 ст. 255 ЦПК відмовляє у прийнятті заяви і роз'яснює заявникові його право на пред'явлення позову.

4. Скарга (протест) на нотаріальні дії або відмову в їх вчиненні подається на ім'я районного (міського) народного суду за місцем знаходження державної нотаріальної контори, державного нотаріального архіву, іншого відповідного органу, робочого місця приватного нотаріуса, до відання яких віднесено їх вчинення (частини 1 — 3 ст. 285 ЦПК, ст. 50 Закону України «Про нотаріат»), через цей орган.

(абзац 1 пункту 4 змінено згідно з постановою Пленуму Верховного Суду від 13.01.95 р. № 2)

Нотаріальна контора або інший орган, що виконує нотаріальні дії, зобов'язані направити суду скаргу (протест) з необхідними матеріалами та своїми поясненнями не пізніше трьох днів з дня одержання скарги, незалежно від строку її подачі. Питання про додержання заявником встановленого для подачі скарги (протесту) десятиденного строку вирішує суд. Цей строк обчислюється з наступного дня після вчинення оскарженої нотаріальної дії або відмови вчинити нотаріальну дію і вважається не пропущеним, якщо до його закінчення скарга була подана (здана на пошту) органу, що виконує нотаріальні дії, або безпосередньо до суду.

Пропущений з поважних причин строк на подання скарги (протесту) може бути поновлений судом на прохання заінтересованої особи (прокурора). Скарга (протест), подана після закінчення цього строку, залишається без розгляду відповідно до ст. 85 ЦПК, якщо суд не знайде підстав для його поновлення або про поновлення строку не заявлялось прохання. Ухвала про залишення скарги без розгляду не є перешкодою для пред'явлення відповідного позову.

Оскільки справи даної категорії розглядаються судом за правилами ЦПК з винятками і доповненнями, зазначеними в главі 39, скарга (протест) за формою і змістом мають відповідати вимогам ст. 137 ЦПК. При подачі скарги без додержання вимог цієї норми закону суддя на підставі ст. 139 ЦПК постановляє ухвалу про залишення скарги без руху і надає заявникові строк для виправлення її недоліків, а якщо протягом цього строку вони не будуть усунені, повертає скаргу, постановивши про це мотивовану ухвалу.

5. Роз'яснити судам, що в справах за скаргами на нотаріальні дії або відмову в їх вчиненні відповідно нотаріуси та інші органи, що виконують нотаріальні дії, беруть участь як заінтересовані особи (ст. 98 ЦПК) і несуть обов'язки та користуються правами, передбаченими ст. 99 ЦПК, в тому числі правом оскаржувати рішення і ухвали суду.

(абзац 1 пункту 5 змінено згідно з постановою Пленуму Верховного Суду від 13.01.95 р. № 2)

Якщо справа порушується за протестом прокурора, суд притягує до участі в справі як заявника особу (осіб), відносно якої вчинялась опротестована нотаріальна дія або відмовлено вчинити таку дію.

6. Судам слід мати на увазі, що в порядку окремого провадження справи за скаргами на нотаріальні дії або відмову в їх вчиненні розглядаються за умови, що у заявника відсутній спір про право цивільне, підвідомчий суду.

Якщо заявник оспорює достовірність засвідченого факту, права і обов'язки, основані на вчиненій нотаріальній дії, чи правильність документів, необхідних

для цього, або коли іншими особами оспорюються права і обов'язки, набуття яких пов'язане з вчиненням нотаріальних дій, заяви розглядаються в порядку позовного провадження. Не можуть, наприклад, розглядатись в порядку окремого провадження за правилами глави 39 ЦПК скарги на відмову у видачі свідоцтва про право на спадщину за пропуском строку на прийняття її з посиланням на поважність причини цього, скарги, в яких оспорюється правильність (дійсність) прийнятої відмови від спадщини, достовірність документів про правоздатність, дієздатність, повноваження учасників договору.

Відповідно до вимог ч. 3 ст. 255 ЦПК, якщо в матеріалах, що надійшли зі скаргою, є дані про наявність спору про право цивільне, підвідомчого суду, суддя відмовляє в прийнятті скарги і роз'яснює заінтересованим особам, що вони вправі подати позов на загальних підставах, а коли це виявлено при розгляді справи — суд залишає скаргу без розгляду із зазначеними роз'ясненнями.

7. Для забезпечення правильного та своєчасного розгляду скарг (протестів) суддя, порушуючи справу, зобов'язаний відповідно до вимог ст. 143 ЦПК провести всі необхідні дії для підготовки її до судового розгляду. Зокрема, витребувати документи, що стосуються вчиненої нотаріальної дії (оригінали нотаріально посвідченого договору, заповіту, свідоцтва про право на спадщину, про право власності на частку в спільному майні подружжя, довіреності, іншого документу, виданого нотаріальним органом: документи, що підтверджують безспірність заборгованості або іншої відповідальності боржника тощо): постанову нотаріуса або відповідний акт іншого органу (службової особи), що виконує нотаріальні дії, про відмову вчинити дану нотаріальну дію; витребувати документи, які заявник просив посвідчити або засвідчити.

(пункт 7 змінено згідно з постановою Пленуму Верховного Суду від 13.01.95 р. № 2)

8. При вирішенні питання про обгрунтованість скарг суди мають виходити з того, що нотаріальні дії повинні вчинятись у суворій відповідності з встановленими для даного органу чи службової особи компетенцією і порядком їх вчинення, не допускаючи при цьому як потурання відхиленням від зазначеного порядку, так і формального скасування нотаріальної дії, коли ці відхилення не вплинули на її вчинення. Зокрема, нотаріальна дія не може бути скасована лише з мотивів недодержання таємниці її вчинення, оскільки за ч. 7 ст. 8 Закону України «Про нотаріат» правовим наслідком цього порушення є притягнення до встановленої законодавством відповідальності винних службових осіб.

(абзац 1 пункту 8 змінено згідно з постановою Пленуму Верховного Суду від 13.01.95 р. № 2)

Відмова у вчиненні нотаріальної дії визнається обгрунтованою, якщо вчинення такої дії суперечить закону, дія підлягає вчиненню іншим нотаріусом або іншою посадовою особою, або з проханням про вчинення нотаріальної дії звернулась недієздатна особа чи її представник, який не має необхідних повноважень, або якщо угода, що укладається від імені юридичної особи, суперечить цілям, вказаним в її статуті чи положенні, а також коли подані для вчинення нотаріальної дії документи не відповідають вимогам чинного законодавства або містять відомості, що порочать честь, гідність громадян (ст. 49 Закону України «Про нотаріат»).

(абзац 2 пункту 8 змінено згідно з постановою Пленуму Верховного Суду від 13.01.95 р. № 2)

9. Судам необхідно враховувати, що нотаріуси, а також посадові особи виконавчих комітетів сільських, селищних, міських рад, на яких рішенням виконавчого комітету відповідної Ради покладено вчинення нотаріальних дій, зобов'язані посвідчувати не тільки угоди, щодо яких законодавством встановлена обов'язкова нотаріальна форма, а й інші угоди, які сторони бажають укласти в такій формі (ст. 54 Закону України «Про нотаріат»).

(абзац 1 пункту 9 змінено згідно з постановою Пленуму Верховного Суду від 25.05.98 р. № 15)

Громадянин вправі вимагати нотаріального посвідчення будь-якої незабороненої угоди щодо свого майна (наприклад, продати, обміняти автомобіль, в тому числі і куплений на пільгових умовах щодо черговості і переваг на продаж). Склад, кількість і вартість майна, що може набути за угодою громадянин, не обмежується, крім випадків, передбачених законом (ст. 13 Закону України «Про власність»).

Для укладання угоди про відчуження майна, яке придбане внаслідок спільної праці членів сім'ї чи за їх спільні кошти, чи майна осіб, що ведуть селянське (фермерське) господарство, коли вони його придбали спільно, а інше не передбачалось їх письмовою угодою, або про передачу такого майна у користування, володіння іншим особам, у відповідності зі ст. 4, п. 1 ст. 17, ст. 18 Закону України «Про власність» необхідна згода всіх учасників спільної сумісної власності.

(абзац 3 пункту 9 змінено згідно з постановою Пленуму Верховного Суду від 13.01.95 р. № 2)

10. При вирішенні справ за скаргами на нотаріальні дії, пов'язані з посвідченням угод щодо володіння, користування або розпорядження жилими будинками, будівлями і приміщеннями або відмовою в цьому, судам, зокрема, належить виходити з того, що:

а) після повного внесення членом житлового, житлово-будівельного, дачного, гаражного чи іншого кооперативу або товариства внеску за квартиру, дачу, гараж, іншу будівлю або приміщення, надані йому в користування, викупу наймачем (придбання на інших підставах) жилого приміщення в будинку державного чи громадського житлового фонду вони стають власниками зазначених приміщень чи будівель і, відповідно до ст. 15 Закону України «Про власність», їм не може бути відмовлено в посвідченні укладеного на їх розсуд на це майно договору купівлі-продажу, міни, дарування, оренди або іншої угоди, що не суперечить закону, в тому числі в залежності від прийняття набувача до кооперативу, знаходження його на обліку для поліпшення житлових умов;

б) чинне законодавство не пов'язує можливість укладення громадянином договору купівлі-продажу, міни, дарування жилого будинку (частини його) залежно від дозволу на це виконкому місцевої ради, наявності у набувача прописки за місцем знаходження будинку;

(підпункт «б» пункту 10 змінено згідно з постановою Пленуму Верховного Суду від 25.05.98 р. № 15)

Підпункт «в» пункту 10 виключено.

(згідно з постановою Пленуму Верховного Суду від 13.01.95 р. № 2)

г) оскільки відповідно до ст. 30 ЗК при переході права власності на будівлю і споруду разом з цими об'єктами переходить і право володіння та користуван-

ня земельною ділянкою без зміни її цільового призначення, тому і при укладенні громадянами договору купівлі-продажу, міни, дарування жилого будинку в сільській місцевості не потрібне попереднє вирішення питання про надання набувачу у володіння земельної ділянки при будинку.

(підпункт «г» пункту 10 змінено згідно з постановоюПленуму Верховного Суду від 25.12.92 р. № 13)

11. Розглядаючи справи за скаргами на нотаріальні дії, пов'язані з оформленням права на спадщину або відмову вчинити їх, судам слід мати на увазі, що:

а) скарги на відмову у видачі свідоцтва про право на спадщину спадкоємцю, який у шестимісячний строк вчинив передбачені ст. 549 ЦК дії, що свідчать про прийняття спадщини, розглядаються за правилами глави 39 ЦПК, крім випадків, коли у заявника відсутні необхідні для одержання цього свідоцтва документи і вимоги мають вирішуватись в порядку позовного провадження, або в порядку, передбаченому главою 37 цього ж Кодексу, коли вони полягають у встановленні факту вступу в управління або володіння спадковим майном (п. 1 ст. 549 ЦК) і відсутній спір про право цивільне;

б) видача свідоцтва про право на спадщину спадкоємцям, які у встановлений строк вчинили передбачені законом дії з прийняття спадщини, не обмежена певним строком давності;

в) фактичний вступ в управління або володіння спадковим майном, яке спадкодавець заповів іншій особі (якщо вона не відмовилась від спадщини) або одержання за заповідальним розпорядженням вкладу, не може розглядатись як вчинення передбачених законом дій по прийняттю спадщини;

г) зроблене в останньому заповіті розпорядження на вклад в Ощадному банку України або в іншій відповідній кредитній установі України згідно зі ст. 544 ЦК скасовує дані раніше вкладником зазначеним установам на випадок смерті вказівки щодо цих вкладів;

(підпункт «г» пункту 11 змінено згідно з постановою Пленуму Верховного Суду від 25.05.98 р. № 15)

д) при вирішенні питання про додержання вимог про право на обов'язкову частку в спадщині (ст. 535 ЦК) враховуються всі спадкоємці за законом, які могли бути закликані до спадкування (і ті, що не прийняли спадщину або відмовились від неї) і незаповідане майно, що перейшло до особи, яка має право на цю частку як до спадкоємця за законом, в тому числі предмети домашньої обстановки та вжитку;

е) за змістом ст. 562 ЦК і ст. 67 Закону України «Про нотаріат» при наявності угоди між спадкоємцями про поділ спадкового майна свідоцтво про право на спадщину видається на реальні його частки згідно з цією угодою;

(підпункт «е» пункту 11 змінено згідно з постановою Пленуму Верховного Суду від 13.01.95 р. № 2)

ж) питання про правильність дій щодо видачі свідоцтва про право на спадщину на землю, надану громадянам для ведення селянського (фермерського) й особистого підсобного господарства, садівництва, будівництва та обслуговування жилих будинків і задоволення інших потреб, передбачених законом, належить вирішувати з урахуванням вимог ЗК про порядок та умови надання землі у приватну власність і розміри земельних ділянок, а також положень постанов

Верховної Ради України від 18 грудня 1990 року «Про порядок введення в дію Земельного кодексу Української РСР» і «Про земельну реформу» та постанови Верховної Ради України від 13 березня 1992 року «Про прискорення земельної реформи та приватизації землі».

(підпункт «ж» пункту 11 змінено згідно з постановою Пленуму Верховного Суду від 25.05.98 р. № 15)

12. Роз'яснити судам, що згідно зі статтями 34, 70 Закону України «Про нотаріат» свідоцтво про право власності на частку в спільному майні подружжя може бути видане не тільки державним, а й приватним нотаріусом. До виключної компетенції державного нотаріуса відноситься видача таких свідоцтв лише у разі смерті одного з подружжя (статті 36, 71 Закону).

(абзац 1 пункту 12 змінено згідно з постановами Пленумів Верховного Суду: від 13.01.95 р. № 2, від 01.11.96 р. № 12)

Такі свідоцтва про право власності на жилий будинок, квартиру, дачу, садовий будинок, гараж, земельну ділянку та інше нерухоме майно видаються за місцем їх знаходження.

(абзац 2 пункту 12 змінено згідно постанови Пленуму Верховного Суду від 13.01.95 р. № 2)

У разі смерті одного з подружжя свідоцтво про право власності на частку в їх спільному майні видається державною нотаріальною конторою за місцем відкриття спадщини.

(абзац 3 пункту 12 змінено згідно з постановою Пленуму Верховного Суду від 13.01.95 р. № 2)

В період шлюбу і після його розірвання це свідоцтво на частку видається на підставі і відповідно до спільної письмової заяви подружжя. У разі смерті одного з подружжя другому з них за його письмовою заявою свідоцтво може бути видане на половину спільного майна з обов'язковим повідомленням про це спадкоємців, які прийняли спадщину.

При відсутності спору про право на майно скарги подружжя і їх спадкоємців щодо вчинення або відмови у вчиненні цієї нотаріальної дії вирішуються в порядку окремого провадження за правилами глави 39 ЦПК.

Включення в свідоцтво про право власності на частку в спільному майні подружжя частини вкладу, внесеного відповідно до Закону України «Про банки і банківську діяльність» в Ощадний банк України чи іншу передбачену цим Законом кредитну установу, на який є заповідальне розпорядження другого з подружжя, який помер, може бути визнано обгрунтованим у тому разі, коли немає іншого спільного майна подружжя або частка спадкодавця в спільному майні була менша на суму, зазначену в цьому свідоцтві.

(абзац 6 пункту 12 змінено згідно з постановою Пленуму Верховного Суду від 25.05.98 р. № 15)

13. При вирішенні справ, пов'язаних з оскарженням відмови у видачі виконавчого напису або його видачею, судам слід мати на увазі, що відповідно до статей 34, 36, 87, 88 Закону України «Про нотаріат», виконавчий напис може бути вчинено нотаріусом і за умови, що наявність безспірної заборгованості або іншої відповідальності боржника перед стягувачем підтверджується документами, передбаченими затвердженим постановою Ради Міністрів України від 12 жовтня 1976 року № 483 Переліком документів, за якими стягнення заборго-

вності провадиться у безспірному порядку на підставі виконавчих написів державних нотаріальних контор (з наступними змінами) і що з дня виникнення права вимоги минуло не більше трьох років, а у випадках, коли законом встановлено інший строк давності — не минув цей строк.

(абзац 1 пункту 13 змінено згідно з постановами Пленуму Верховного Суду: від 13.01.95 р. № 2, від 01.11.96 р. № 12)

За змістом ст. 385 ЦПК у передбаченому главою 39 цього Кодексу порядку оскаржується тільки відмова у вчиненні виконавчого напису, а правильність вимог, зазначених у виконавчому напису, може бути оспорена боржником лише в позовному порядку. При безпідставності цих вимог суд скасовує виконавчий напис і відмовляє у їх задоволенні, а у разі часткової їх обгрунтованості — постановляє рішення про скасування виконавчого напису і стягнення з боржника на користь кредитора дійсної суми боргу. У цих випадках справа розглядається в позовному провадженні, позивачем в якому є кредитор, а відповідачем — боржник.

14. Оскільки на справи за скаргами на нотаріальні дії або відмову в їх вчиненні поширюються загальні правила цивільно-процесуального законодавства (ст. 255 ЦПК), рішення в цих справах мають відповідати вимогам статей 203, 231, 283 ЦПК.

В резолютивній частині рішення, зокрема, повинно бути зазначено про задоволення скарги або про повне або часткове залишення її без задоволення.

При задоволенні скарги на нотаріальні дії суд має їх скасувати, зазначивши, які саме нотаріальні дії, коли і ким вчинені, скасовуються. Задовольняючи скаргу на відмову у вчиненні нотаріальної дії, суд в резолютивній частині рішення зазначає про скасування постанови (іншого відповідного акта) про це (з наведенням дати і органу, що її прийняв) і яку нотаріальну дію та хто повинен вчинити.

Суд не може в таких справах замість скасування нотаріальних дій визнавати недійсними посвідчені угоди; сам вирішувати питання про відповідні дії (наприклад, дозволити подарувати чи продати певне майно замість зобов'язання нотаріального органу виконати відповідну нотаріальну дію); зобов'язати орган, що виконує нотаріальні дії, вчинити дію, яка суперечить закону (посвідчити договір дарування державним підприємством своєму працівникові жилого будинку при відсутності на це дозволу власника тощо), або вчинити нотаріальну дію у зв'язку з поданням суду документів чи доказів, відсутність яких у заявника викликала відмову у вчиненні цих дій, оскільки зазначена обставина є підставою для нового звернення до нотаріального органу, а не для скасування його постанови.

При невиконанні рішення суду вживаються заходи, передбачені ст. 417 ЦПК.

ВИЩИЙ АРБІТРАЖНИЙ СУД УКРАЇНИ
ЛИСТ
від 05.05.2001 р. № 01-2.2/112
ПРО ДЕЯКІ ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ, ПОВ'ЯЗАНІ З ВИКОНАННЯМ СУДОВИХ РІШЕНЬ

У зв'язку з прийняттям і застосуванням Закону України «Про порядок погашення зобов'язань платників податків перед бюджетами та державними цільовими фондами» (далі — Закон) у судовій практиці постали проблемні питання щодо виконання наказів арбітражних судів про стягнення коштів.

Відповідно до частини другої статті 116 Арбітражного процесуального кодексу України, накази про стягнення грошових сум видаються стягувачеві або надсилаються йому рекомендованим чи цінним листом, а про стягнення сум у доход бюджету — місцевим органам податкової служби, і виконуються у встановленому порядку через установи банку. Решта наказів виконується державними виконавцями.

Наведена норма кореспондується із статтею 9 Закону України «Про виконавче провадження», згідно з якою у передбачених законом випадках рішення судів та інших органів щодо стягнення коштів виконуються податковими органами, установами банків тощо.

До набрання Законом чинності у виконанні рішень арбітражних судів про стягнення грошових сум, а відтак і виданих на виконання цих рішень наказів, в принципі не викликало особливих ускладнень навіть і в тому разі, коли на рахунку боржника-відповідача у справі не було достатньої суми коштів. Адже у такому разі оформлене стягувачем на підставі наказу інкасове доручення (розпорядження) на безспірне списання (стягнення) коштів вміщувалося установою банку до картотеки, і списання здійснювалося з рахунку боржника в міру надходження коштів.

Відповідно ж до підпункту 19.3.1 пункту 19.3 статті 19 Закону, з моменту набрання останнім чинності банки не здійснюють облік заборгованості клієнтів, не сплаченої у строк, та не ведуть картотеку, за винятком випадків, коли такі операції здійснюються банками у межах укладених ними цивільно-правових договорів. Причому зміст цієї норми дає підстави поширювати її приписи і на платіжні документи, подані до банківських установ на підставі судових рішень про стягнення коштів за цивільно-правовими угодами. Проте Законом врегульовано виключно порядок погашення зобов'язань платників податків перед бюджетами та державними цільовими фондами, а не зобов'язань за цивільно-правовими угодами.

На виконання цього законодавчого припису постановою Правління Національного банку України від 12.03.2001 № 104 затверджено Положення про порядок повернення установами комерційних банків та територіальними управліннями Національного банку України розрахункових документів щодо заборгованості, яка обліковується ними згідно з чинним законодавством. Будь-яких змін до Інструкції Національного банку України про безготівкові розрахунки в господарському обороті України не внесено.

З огляду на вимоги названих нормативно-правових актів банківськими установами в даний час здійснюється повернення без виконання розрахункових документів, які обліковуються ними за станом на 31.03.2001 за позабалансовими рахунками 9803 «Розрахункові документи, що не сплачені в строк через відсутність коштів у платників, та ті, за якими стягнення коштів зупинено» і 9804 «Розрахункові документи, що не сплачені в строк через відсутність коштів у банку, та ті, за якими стягнення коштів зупинено».

В їх числі повертаються стягувачам без виконання і ті розрахункові документи, які було оформлено на підставі наказів арбітражних судів про стягнення грошових сум та вміщено до картотеки через нестачу коштів на рахунку боржника.

Таким чином, відповідні рішення, ухвали і постанови арбітражних судів залишаються без виконання.

Звернутися до державної виконавчої служби із заявою про примусове виконання рішення у порядку, передбаченому Законом України «Про виконавче провадження», стягувачі не можуть, тому що вже згадувана стаття 116 Арбітражного процесуального кодексу України покладає виконання рішень арбітражних судів про стягнення грошових сум саме на установи банків. За таких обставин виключається і звернення стягувача до арбітражного суду із заявою про зміну способу та порядку виконання рішення (ухвали, постанови), оскільки відповідні розрахункові документи повертаються банками без напису про відсутність коштів на рахунку боржника.

До того ж у багатьох випадках майно боржників перебуває у податковій заставі. Згідно ж з підпунктом 2.4 пункту 2 наказу Міністерства юстиції України від 13.12.99 № 945/7 і Державної податкової адміністрації України від 14.12.99 № 700 «Про взаємодію органів державної виконавчої служби та органів державної податкової служби щодо звернення стягнення на майно підприємств-боржників, яке знаходиться в податковій заставі», опис, вилучення (арешт) та наступна реалізація майна, що перебуває у податковій заставі, за рішеннями суду (арбітражного суду), не пов'язаними зі стягненням заборгованості перед бюджетом і державними цільовими фондами, може здійснюватися лише за письмовою згодою органів державної податкової служби за місцезнаходженням платника податків.

За наявності заборгованості підприємства чи організації-боржника перед бюджетом (державними цільовими фондами) одержання підприємством чи організацією-стягувачем зазначеної згоди органу державної податкової служби уявляється проблематичним.

З урахуванням усієї сукупності наведених обставин виконання значної кількості рішень арбітражних судів щодо стягнення грошових сум практично унеможливлюється. Це жодним чином не узгоджується з конституційними вимогами щодо обов'язковості рішення суду (частина третя статті 129 Конституції України) і призводить до порушення майнових прав та інтересів стягувачів — державних органів, підприємств, установ, організацій, а також громадян, що є суб'єктами підприємницької діяльності.

Вважали б за потрібне відзначити, що у листі Вищого арбітражного суду України від 09.01.2001 № 01-2.2/6 (копія додається) на ім'я Голови Верховної Ради України вже зверталася увага на істотні недоліки Закону, які спричинять вкрай негативні наслідки, зокрема, для здійснення правосуддя арбітражними судами, призведуть до виникнення колізій між законодавчими актами і, як наслідок, гострих проблем у застосуванні норм законодавства. На жаль, відповідні застереження не було враховано.

Порушені питання потребують, на наш погляд, законодавчого вирішення. Це можливо було б здійснити шляхом:

1) внесення таких змін до Закону, які б унеможливлювали неоднозначне тлумачення його приписів щодо здійснення банками обліку заборгованості клієнтів та ведення картотеки стосовно розрахункових документів, оформлених на підставі наказів арбітражних судів про стягнення грошових сум, або

2) покладення на державну виконавчу службу обов'язку виконувати усі рішення, ухвали, постанови арбітражних судів, у тому числі й про стягнення грошових сум.

З огляду на велику кількість справ зі спорів, пов'язаних із стягненням грошових сум, просимо розглянути відповідні питання по можливості у стислі терміни.

Додаток: за текстом на 4 арк.

Голова Вищого арбітражного суду України
Д. Притика

ПРОФЕСІЙНА АСОЦІАЦІЯ РЕЄСТРАТОРІВ І ДЕПОЗИТАРІЇВ ЛИСТ від 07.12.2000 р. № 01-03/468 ПРО НАКЛАДАННЯ АРЕШТУ НА ІМЕННІ АКЦІЇ

На Ваш запит про накладання арешту на іменні акції відповідаємо наступне.

Звертаємо Вашу увагу на те, що Професійна асоціація реєстраторів і депозитаріїв не має права надавати роз'яснень з питань застосування чинного законодавства України, а має право надавати консультації з цих питань.

З Вашого запиту випливає наступне.

22.08.2000 р. до реєстратора надійшла копія постанови органів державної виконавчої служби «Про арешт майна боржника та оголошення заборони на його відчуження» (надалі — Постанова), в якій вказано про накладення арешту на майно (іменні акції) юридичної особи при примусовому виконанні наказу Арбітражного суду, виданого 12.07.2000 р.

З моменту видання наказу Арбітражного суду (12.07.2000 р.) і до моменту одержання реєстратором Постанови (22.08.2000 р.) юридична особа — власник акцій (надалі — боржник), які згідно з Постановою підлягають арешту, надав реєстратору пакет документів для внесення до реєстру записів про перехід прав власності на акції (продаж акцій), на підставі якого реєстратором була проведена відповідна операція.

Після отримання Постанови реєстратором було здійснено блокування акцій, які на момент отримання Постанови обліковувались на особовому рахунку боржника.

Згодом до реєстратора звернувся голова правління емітента, акціонером якого є боржник, з усним проханням анулювати операцію по відчуженню акцій боржника, яка була проведена реєстратором в проміжок часу між виданням наказу Арбітражного суду та отриманням реєстратором Постанови.

Проаналізувавши вищезазначену ситуацію у відповідності з вимогами чинного законодавства України, вважаємо за необхідне зазначити наступне.

Згідно зі ст. 115 Арбітражного процесуального кодексу України від 06.11.91 р. (надалі — АПК), рішення, ухвала, постанова Арбітражного суду набирають законної сили негайно після їх прийняття і підлягають обов'язковому виконанню підприємствами, установами, організаціями, посадовими особами.

Відповідно до ст. 115–1 АПК, рішення, ухвали, постанови Арбітражного суду виконуються в порядку, встановленому цим Кодексом та Законом України «Про виконавче провадження».

Згідно зі ст. 116 АПК, виконання рішення Арбітражного суду провадиться на підставі виданого ним наказу, який є виконавчим документом. Наказ надсилається одночасно з рішенням.

Накази про стягнення грошових сум видаються стягувачеві або надсилаються йому рекомендованим чи цінним листом, а про стягнення сум у доход бюджету — місцевим органам податкової служби, і виконуються у встановленому порядку через установи банку. Решта наказів виконується державними виконавцями.

Таким чином, наказ Арбітражного суду, на підставі якого була прийнята Постанова органу державної виконавчої служби, підлягає виконанню у порядку, визначеному Законом України «Про виконавче провадження» від 21.04.99 р.

Відповідно до ч. 4 ст. 55 названого Закону, арешт на цінні папери накладається у порядку, визначеному Кабінетом Міністрів України.

На виконання цієї норми була прийнята постанова Кабінету Міністрів України від 22.09.99 р., якою був затверджений Порядок накладання арешту на цінні папери (надалі — Порядок).

Порядком встановлена наступна процедура накладання арешту на цінні папери у документарній формі.

Для накладання арешту на цінні папери державний виконавець відповідно до законодавства виносить окрему постанову або в постанові про відкриття виконавчого провадження зазначає факт накладення арешту на майно.

У разі накладання арешту на іменні цінні папери у документарній формі копія постанови надсилається реєстратору або емітенту, що веде реєстр власників іменних цінних паперів згідно з законодавством.

Цінні папери, на які накладено арешт, підлягають опису в порядку, передбаченому законодавством. У процесі проведення опису цінних паперів складається акт за встановленою формою, в якому зазначається їх вид, найменування випуску, категорія та кількість.

Іменні цінні папери у документарній формі обмежуються в обігу шляхом їх блокування реєстроутримувачем на особовому рахунку *власника невідкладно після отримання реєстроутримувачем копії відповідної постанови державного виконавця*.

Виходячи з того, що зазначеною нормою Порядку передбачено, що блокування іменних цінних паперів здійснюється реєстроутримувачем після отримання копії постанови державного виконавця, вважаємо, що іменні акції, відчужені боржником до моменту отримання реєстратором Постанови, не підлягали блокуванню, і реєстратор цілком правомірно вніс до системи реєстру записи про перехід прав власності на ці акції.

Що стосується звернення до реєстратора голови правління емітента з проханням анулювати проведену операцію по відчуженню акцій боржника, вважаємо, що реєстратор не має права задовольнити таке прохання, оскільки відповідно до п. 9.6 Положення про порядок ведення реєстрів власників іменних цінних паперів, затвердженого рішенням Державної комісії з цінних паперів та фондового ринку від 26.05.98 р. № 60, реєстратор не має права анулювати внесені до реєстру записи.

Стаття 5 Закону України «Про виконавче провадження», яка визначає повноваження державного виконавця, не надає державним виконавцям повноважень вимагати від реєстратора анулювання раніше проведених реєстратором операцій.

Підсумовуючи вищеперелічене, вважаємо, що реєстратор здійснив блокування цінних паперів боржника у відповідності з вимогами чинного законодавства України, та повинен відмовити голові правління емітента в анулюванні операції в системі реєстру.

Президент ПАРД О. Кий

ДЕРЖАВНА МИТНА СЛУЖБА УКРАЇНИ
ЛИСТ
від 26.02.2001 р. № 2/13-884-ЕП[1]
ПРО ВРЕГУЛЮВАННЯ ПИТАННЯ ВЗАЄМОДІЇ З ПРЕДСТАВНИКАМИ ДЕРЖАВНОЇ ВИКОНАВЧОЇ СЛУЖБИ

Державна митна служба повідомляє, що з набранням чинності Законом України від 19.10.2000 № 2056-III «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України у зв'язку з прийняттям законів України «Про державну виконавчу службу» та «Про виконавче провадження» постанови суду про накладення адміністративного стягнення за порушення митних правил у частині конфіскації повинні виконуватись державними виконавцями.

Тобто, митні органи на сьогоднішній день не мають законодавчих підстав для передачі майна, вилученого у справах про порушення митних правил та конфіскованого згідно рішень судів на реалізацію.

Враховуючи відсутність на сьогоднішній день законодавчо врегульованого порядку передання майна вилученого митними органами в справах про порушення митних правил та конфіскованого згідно рішень судів органам державної виконавчої служби і механізму відшкодування митним органам витрат, пов'язаних із зберіганням, транспортуванням, експертною оцінкою, сертифікацією та знищенням такого майна Державна митна служба спільно з Міністерством юстиції вирішує першочергові питання, які стосуються розпорядження таким майном.

Інформація щодо змін відповідних нормативно-правових актів буде негайно доведена митним органам.

До моменту законодавчого врегулювання порядку передання органам державної виконавчої служби майна, вилученого митними органами та конфіскованого згідно рішень суду і механізму відшкодування митним органам витрат, пов'язаних із зберіганням, транспортуванням, експертною оцінкою, сертифікацією та знищенням такого майна, митним органам слід дотримуватись таких вимог:

I. Переданню представникам органів державної виконавчої служби підлягає все конфісковане майно, яке підлягає реалізації, у тому числі неліквідне та таке, що не користується попитом споживчого ринку.

Передання конфіскованого майна здійснювати на підставі акта опису, оцінки та передачі з дотриманням вимог пункту 7 Порядку обліку, зберігання, оцінки конфіскованого та іншого майна, що переходить у власність держави, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 25.08.98 № 1340.

При цьому представники органів державної виконавчої служби мають пред'являти документ, що підтверджує їх службові повноваження та належним чином завірену копію рішення суду про конфіскацію майна.

II. Не підлягають переданню для реалізації представникам органів державної виконавчої служби:

— валютні цінності, дорогоцінні метали та дорогоцінне каміння й вироби з них;

[1]*Митна газета, 05.03.2001*

— конфісковані культурні цінності, предмети релігійного культу, інші предмети, які передаються безоплатно і не підлягають реалізації;

— залишки майна, яке знаходилось на складах митних органів станом на 01.01.2001 та відповідно якого рішення судових органів про конфіскацію прийнято раніше;

— майно з обмеженим терміном зберігання, затримане або вилучене митними органами у справах про порушення митних правил і яке не є конфіскованим.

Розпорядження валютними цінностями, дорогоцінними металами та дорогоцінним камінням й виробами з них митні органи здійснюють згідно вимог Порядку розпорядження валютними цінностями (крім цінних паперів), дорогоцінними металами і дорогоцінним камінням, дорогоцінним камінням органогенного утворення та напівдорогоцінним камінням, що переходить у власність держави, затвердженому наказом Міністерства фінансів від 13.01.99 № 11, та постановою Правління Національного банку України від 31.03.99 № 153.

Розпорядження конфіскованими культурними цінностями, предметами релігійного культу, іншими предметами, які передаються безоплатно і не підлягають реалізації, митні органи здійснюють відповідно до вимог Порядку обліку, зберігання, оцінки конфіскованого та іншого майна, що переходить у власність держави, і розпорядження ним, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 25.08.98 № 1340.

Цей же порядок розпорядження поширюється й на залишки майна, яке знаходилося на складах митних органів станом на 01.01.2001 та стосовно якого рішення судових органів про конфіскацію прийнято раніше.

Майно з обмеженим терміном зберігання, затримане або вилучене митними органами у справах про порушення митних правил і яке не є конфіскованим, передається митними органами на реалізацію до закінчення терміну його зберігання.

Кошти, отримані від реалізації такого майна, зберігаються на депозитному рахунку митного органу до моменту отримання рішення судового органу щодо розпорядженням ним.

III. Розпорядження майном, термін зберігання якого під митним контролем закінчився, а власник не звернувся за ним в установлений Митним кодексом України термін, майном, яке визнане безхазяйним відповідно до законодавства, майном, що за правом успадкування перейшло у власність держави, транспортними засобами та іншим майном, що зберігалося під митним контролем виключно митницею, як не пропущене на митну територію України внаслідок установлених заборон чи обмежень на ввезення або транзит через територію України, якщо сума складських митних зборів досягає їх вартості, майном подарованим державі власником здійснюється згідно з вимогами Порядку обліку, зберігання, оцінки конфіскованого та іншого майна, що переходить у власність держави, і розпорядження ним, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 25.08.98 № 1340.

IV. Порядок відшкодування витрат, пов'язаних з транспортуванням, зберіганням, експертною оцінкою, сертифікацією, знищенням конфіскованого майна буде надано додатково.

В. о. Голови Служби О. Б. Єгоров

ВИДАВНИЧА ОРГАНІЗАЦІЯ

«ЮСТІНІАН»

ПРОПОНУЄ ДО ВАШОЇ УВАГИ СВОЇ НОВІ ВИДАННЯ

ЮРИДИЧНИЙ ЖУРНАЛ
(українською мовою)

Видання аналітико-практичного спрямування, що має на меті поширення правової інформації для юристів та всіх, хто цікавиться правовою тематикою.

Судова практика; огляд законодавства; аналітичні матеріали з широкого спектру правових питань; думки експертів; інформаційні технології; корисна інформація для роботи та відпочинку.

Підписна ціна видавництва – 17,61 грн.

«ПРАВИЛА ІНКОТЕРМС 1990-2000:
коментарі та аналітичні матеріали»

Нове видання з серії збірок «Коментарі та аналітичні матеріали до сучасного законодавства».

«Правила ІНКОТЕРМС 1990-2000» – збірка для практичного використання при укладанні зовнішньоекономічних угод, розрахована на юристів, керівників підприємств, бухгалтерів, менеджерів зовнішньоекономічної діяльності.

Збірка містить: правила ІНКОТЕРМС 1990, правила ІНКОТЕРМС 2000 (публікуються за текстом Українського національного комітету Міжнародної Торгівельної Палати); коментарі до термінів ІНКОТЕРМС; особливості застосування Правил ІНКОТЕРМС в Україні; добірку законодавства; аналітичні матеріали; добірку міжнародних нормативних актів.

Відпускна ціна видавництва – 35 грн.

Замовлення приймаються за тел.: 230-01-73(74) або поштою: 04050, м. Київ, вул. Герцена 17-25, оф. 91

ВИКОНАННЯ РІШЕНЬ НАЦІОНАЛЬНИХ СУДІВ

ПРОВЕДЕННЯ ВИКОНАВЧИХ ДІЙ

КОМЕНТАРІ ТА АНАЛІТИКА

ПОГЛЯД ДЕРЖАВНОГО ВИКОНАВЦЯ НА ДЕЯКІ ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ВИКОНАННЯ СУДОВИХ РІШЕНЬ

Тісногуз В.

Проблема забезпечення виконання рішень господарських судів в наш час є надзвичайно актуальною. На її розв'язання спрямовані Закони України «Про державну виконавчу службу», «Про виконавче провадження», Інструкція про проведення виконавчих дій та інші нормативні акти.

Прийнятий 24 березня 1998 р. Закон України «Про державну виконавчу службу» визначив основи організації та діяльності державної виконавчої служби, її завдання, правовий статус державних виконавців, а також значно розширив права держвиконавців та керівників державної виконавчої служби.

Державна виконавча служба входить до системи органів Міністерства юстиції України. Її основним завданням є своєчасне, повне й неупереджене примусове виконання рішень та інших передбачених законом актів.

Відповідно до Закону України «Про виконавче провадження», від 21 квітня 1999 р., примусове виконання рішень в Україні покладається на Державну виконавчу службу. Інші органи, організації й посадові особи здійснюють виконавчі дії у випадках, передбачених цим Законом, у тому числі на вимогу або за дорученням державного виконавця.

Відповідно до ч. 6 ст. 3 Закону України «Про виконавче провадження» виконанню підлягають рішення, ухвали, постанови арбітражних судів, а відповідно до п. 1.3 Інструкції, виконавчими документами є накази, що видаються на підставі рішень, ухвал, постанов арбітражних судів.

Виходячи з положень ст. 116 АПК України, накази арбітражних судів про стягнення грошових коштів підлягали виконанню шляхом направлення їх самими стягувачами до установ банків; усі інші накази мали виконувати державні виконавці.

З прийняттям Інструкції про безготівкові розрахунки в Україні в національній валюті, зареєстрованої в Міністерстві юстиції України 25 квітня 2001 р. за № 368/5559, банки почали приймати платіжні вимоги на примусове списання коштів, які оформлені й надіслані до банку платника безпосередньо державними виконавцями. **Таким чином, виконання наказів про стягнення грошових коштів тепер може проводити лише державний виконавець, у зв'язку з чим навантаження державних виконавців значно зросло, а виконання ускладнилося.**

Незважаючи на постійне вдосконалення законодавства, неналежні боржники знаходять можливості не виконувати свої зобов'язання.

Складність полягає в тому, що раніше підприємство мало один рахунок, на якому обов'язково знаходились відповідні кошти. Нині, згідно з чинним законодавством, підприємство може мати декілька рахунків і, відповідно до прийнятої Інструкції, за відсутності коштів платіжні вимоги на наступний день повертаються без виконання. Таким чином, процес списання коштів може бути нескінченним.

Вимоги нової Інструкції передбачають обов'язкове зазначення повних реквізитів як стягувача, так і боржника.

Такі ж вимоги виконавча служба висуває й до належного оформлення виконавчих документів.

Стаття 19 Закону України «Про виконавче провадження»:

У виконавчому документі повинні бути зазначені:

— назва документа, дата видачі та найменування органу, посадової особи, що видали документ;

— дата і номер рішення, за яким видано виконавчий документ;

— найменування стягувача і боржника, їхі адреси, номери рахунків у кредитних установах (для юридичних осіб);

— резолютивна частина рішення;

— строк пред'явлення виконавчого документу до виконання;

— дата набрання чинності рішенням;

— строк пред'явлення виконавчого документа до виконання.

Виконавчий документ має бути підписаний уповноваженою посадовою особою й скріплений печаткою.

Не дотримуючись вимог ст. 19 Закону України «Про виконавче провадження», сторони або суд часто подають до виконавчої служби документи, в яких не вказані банківські реквізити, а саме код ЗКПО, МФО, розрахунковий рахунок. Відсутність одного з реквізитів робить неможливим виставлення платіжної вимоги до установи банку. У випадку, якщо виконавчий документ дійсно не відповідає вимогам Закону, державний виконавець зобов'язаний відкласти виконавче провадження на підставі ст. 27 й направити документ до органу, який його видав, про що виносить постанову та повідомляє заявника. Найчастіше труднощі виникають з документами, які надходять з інших регіонів України, тому що, як правило, в терміни, передбачені законом на усунення порушень, виконавчі документи до відділу державної виконавчої служби не повертаються. Тому рекомендуємо юристам підприємств і організацій надавати документи до державної виконавчої служби особисто, в прийомні години, отримавши при цьому відповідну резолюцію начальника.

Щоб не припускатися вказаних порушень, при розгляді справи в господарському суді стягувачам слід заявляти клопотання про надання податковими органами інформації про наявність рахунків боржника за місцем їх реєстрації для подальшого накладення арешту на ці рахунки з метою забезпечення позову.

Зазначену інформацію може отримувати й виконавча служба, але лише після відкриття виконавчого провадження. Враховуючи, що організації, які мають надавати цю інформацію, ігнорують вимоги ст. 6 Закону України «Про виконавче провадження», заявникам краще отримувати такі дані особисто.

ВИКОНАННЯ РІШЕНЬ ЩОДО ДЕРЖАВНИХ УСТАНОВ

Проблеми виникають також при виконанні наказів, за якими боржниками є державні установи, тому що їх, як правило, обслуговують у відділеннях державного казначейства. **Якщо до інших банківських установ платіжні вимоги виставляються без виконавчого документа, то до відділення державного казначейства необхідно подати платіжну вимогу з оригіналом виконавчого документа.** Реквізити в платіжній вимозі мають відповідати реквізитам, зазначеним у виконавчому документі; за наявності розбіжностей документи повертаються без виконання. Податкові органи відмовляються надавати інформацію про реквізити державних установ, посилаючись на те, що її можна отримати лише в установах державного казначейства. Співробітники відділів

державного казначейства ігнорують вимоги державних виконавців, посилаючись на статті 62, 63 Закону України «Про банки та банківську діяльність», відповідно до яких виконавча служба не входить до переліку установ, яким має надаватися така інформація. Але навіть якщо всі документи належним чином оформлені, кошти на рахунках, як правило, відсутні. В цьому випадку державна виконавча служба може накласти арешт на рахунок і чекати, коли сума боргу накопичиться в повному обсязі.

Неповага до державної служби демонструє насамперед неповагу до чинного законодавства, до учасників процесу, до держави в цілому, оскільки вимоги державного виконавця, зазначені в ст. 3 Закону, є обов'язковими для всіх органів, організацій, посадових осіб, громадян та юридичних осіб на території України. В цій ситуації необхідно застосувати всі можливі заходи для захисту прав стягувача, боржника та державного виконавця в межах наданих їм Законом повноважень.

ВІДКРИТТЯ ПРОВАДЖЕННЯ ТА ЗАСОБИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВИКОНАННЯ

Якщо державний виконавець пересвідчився, що виконавчий документ відповідає вимогам ст. 19, він зобов'язаний відкрити виконавче провадження відповідно до ст. 24 Закону та винести постанову про відкриття провадження в триденний строк зі дня надходження виконавчого документу до виконання; при цьому встановлюється строк для добровільного виконання, який не може перевищувати семи днів, а при примусовому виселенні — п'ятнадцяти днів. З метою забезпечення виконання рішення щодо майнових стягнень державний виконавець за заявою стягувача, одночасно з винесенням постанови про відкриття виконавчого провадження може описати майно боржника й накласти на нього арешт. Накладення арешту є одним з дієвих заходів щодо забезпечення виконання на цій стадії. *Так, при виконанні наказу № 2/609 від 18 грудня 2002 р. господарського суду про стягнення з Державного підприємства на користь ТОВ «Л» суми боргу в розмірі 495876,78 грн., пені 39567,98 грн. та 1700 грн. держмита від стягувача надійшла заява про накладення арешту на рахунки боржника з метою забезпечення виконання. В результаті на спеціальному рахунку, який відкрив банк, була акумульована необхідна сума боргу.*

Відповідно до ст. 30 Закону, державний виконавець, починаючи виконання рішення, має пересвідчитись, що боржник отримав копію постанови про відкриття виконавчого провадження та що він здійснив дії, спрямовані на добровільне виконання рішення. Тому дуже важливо, щоб указана у виконавчому документі адреса боржника була фактичною.

Так, наприклад, при виконанні наказу № 3/67 від 8 січня 2002 р. Господарського суду м. Києва про стягнення з ТОВ «Т» на користь ПП «В» боргу в сумі 11534,56 грн., постанову про відкриття виконавчого провадження направили за зазначеною в наказі адресою. Однак лист повернувся до відділу з відміткою, що дана організація за цією адресою відсутня. На запит державного виконавця статистичне управління та податкова інспекція повідомили вже відому адресу. Лише після того як державний виконавець виставив платіжну вимогу до установи

банку, до відділу з'явився боржник із скаргою, що йому не повідомили про відкриття виконавчого провадження. В результаті з'ясувалося, що в наказі була зазначена юридична адреса боржника, а фактично він знаходився за іншою адресою.

Відповідно до ст. 20 Закону, якщо боржник є юридичною особою, державний виконавець проводить виконавчі дії за місцезнаходженням його постійно діючого органу або майна, тому виконавчий документ був направлений до відповідного відділу за місцем знаходження боржника.

Після прийняття 21 червня 2001 р. нового Господарського процесуального кодексу України важливим моментом для виконання стало встановлення дати набрання рішенням законної сили.

> ***Стаття 85 ГПК України:***
> *Прийняте рішення оголошується суддею у судовому засіданні після закінчення розгляду справи.*
> ...
> *Рішення господарського суду набирає законної сили після закінчення десятиденного строку з дня його прийняття, а у разі, якщо у судовому засіданні було оголошено лише вступну та резолютивну частини рішення, воно набирає законної сили після закінчення десятиденного строку з дня підписання рішення, оформленого відповідно до статті 84 цього Кодексу.*
> *У разі подання апеляційної скарги або внесення апеляційного подання рішення, якщо його не скасовано, набирає законної сили після розгляду справи апеляційною інстанцією*

Суди за клопотанням боржника можуть відновити пропущений термін для подачі апеляції; в цьому випадку рішення вважається таким, що не набрало чинності. Надавши довідку з суду, боржники наполягають на зупиненні виконавчого провадження, але відповідно до ст. 98 ГПК України, при подачі апеляційної скарги (подання) господарський суд має виносити ухвалу про прийняття апеляційної скарги до провадження, в якій повідомляється про час і місце розгляду скарги. Лише в цьому випадку державний виконавець може зупинити виконавче провадження відповідно до ст. 34 Закону України «Про виконавче провадження».

Важливе значення при виконанні наказів господарських судів має зміст наказу. *Так, при виконанні наказу № 14/57 Господарського суду м. Києва про стягнення з розрахункового рахунку № * МФО ** Код *** в АКБ «Ц» ТОВ «Л» на користь ПП «В» суми боргу 14564 грн., державний виконавець виставив платіжну вимогу до установи банку. Отримавши з банку відповідь про відсутність коштів на рахунку, державний виконавець звернувся до суду з заявою про зміну порядку та способу виконання згідно зі ст. 33 Закону України «Про виконавче провадження». Відповідно до ст. 121 ГПК України, за наявності обставин, що ускладнюють виконання рішення або роблять його неможливим, за заявою сторони або державного виконавця господарський суд, який видав виконавчий документ, у десятиденний строк розглядає це питання в судовому засіданні. Про зміну способу та порядку виконання рішення виноситься ухвала. В цьому випадку стягнення з розрахункового рахунку було замінено на стягнення за рахунок майна.*

ЗВЕРНЕННЯ СТЯГНЕННЯ НА МАЙНО БОРЖНИКА

Порядок звернення стягнення на майно боржника – юридичної особи передбачений у ст. 64 Закону України «Про виконавче провадження». Стягнення звертається на майно, належне боржникові – юридичній особі на праві власності або закріплене за ним, незалежно від того, хто фактично використовує це майно. **Майно арештовується й реалізується в такій черговості:**

1) в першу чергу – майно, яке безпосередньо не використовується у виробництві (цінні папери, кошти на депозитних та інших рахунках боржника, валютні цінності, легковий автотранспорт, предмети дизайну офісів та ін.);

2) в другу чергу – готова продукція, а також інші матеріальні цінності, які безпосередньо не використовуються;

3) в третю чергу – об'єкти нерухомого майна, верстати, обладнання, інші основні засоби, а також сировина й матеріали, призначені для здійснення виробництва.

У випадку порушення справи про банкрутство боржника – юридичної особи державний виконавець звертається до суду з заявою про відстрочку виконання відповідно до ст. 33 цього Закону. **В разі порушення провадження в справі про банкрутство** боржника – юридичної особи державний виконавець виносить постанову про зупинення виконавчого провадження на підставі ст. 34 Закону. **У випадку ліквідації боржника – юридичної особи**, в тому числі у випадку визнання боржника банкрутом, виконавчий документ передається до ліквідаційної комісії для вирішення питання про подальший порядок виконання рішення.

Забезпечення виконання судових рішень було й залишається проблемою як стягувачів, так і державної виконавчої служби. Недосконалість існуючого законодавства, неоперативність законотворчого процесу, неефективність самої системи створюють ситуацію, яка склалася сьогодні при виконанні судових рішень.

Сподіватимемося, що практика, яка напрацьовується з часом, захищатиме інтереси як стягувачів, так і боржників, що сторони виконавчого провадження й відповідальні особи підприємств та установ своєчасно виконуватимуть усі покладені на них доручення та зобов'язання. Тільки свідомість людей та юридична грамотність допоможе працювати чітко, оперативно й значно зменшить кількість проблем, які виникають при виконанні судових рішень.

Вікторія ТІСНОГУЗ – заступник начальника управління,
начальник відділу ДВС м.Києва

ПОРЯДОК ВИКОНАННЯ РІШЕНЬ ГОСПОДАРСЬКИХ СУДІВ: КОРОТКО ПРО ГОЛОВНЕ

Єременко О.

Захист прав і законних інтересів суб'єктів господарської діяльності — процедура складна й тривала, яка не завершується прийняттям рішення відповідним судом. Ключовим фактором виступає виконання рішення суду, від якого фактично й залежить рівень захисту вищезгаданих прав та інтересів.

Як відомо, рішення, ухвали та постанови господарського суду, що набрали законної сили, є обов'язковими на всій території України й виконуються в порядку, встановленому ГПК України та Законом України «Про виконавче провадження» (далі – Закон № 606).

Підставою для виконання рішення господарського суду є наказ.

Наказ – це виконавчий документ, який відповідний господарський суд видає стягувачеві або надсилає йому після набрання рішенням законної сили.

Основними видами наказів є накази про стягнення грошових сум, накази про звернення стягнення на майно, накази про накладення арешту на кошти юридичних/фізичних осіб тощо.

Виконання наказів про стягнення грошових сум на практиці є дуже проблематичним. Основна причина цього полягає в неузгодженості норм чинного законодавства України.

Проаналізуємо положення чинного законодавства України про стягнення грошових сум з боржника.

Стаття 116 ГПК України встановлює, що накази про стягнення сум видаються стягувачеві або надсилаються йому рекомендованим чи цінним листом. Накази про стягнення сум у доход бюджету видаються/надсилаються місцевим органам податкової служби.

Стягувачем може виступати фізична або юридична особа, на користь чи в інтересах якої видано виконавчий документ.

Стаття 116 ГПК України передбачає, що зазначені накази виконуються у встановленому порядку через установи банку. Інші накази господарських судів мають виконувати державні виконавці.

Аналогічний порядок виконання наказів про стягнення грошових сум регламентує Закон України «Про банки і банківську діяльність» (далі – Закон № 2121), у ч. 6 ст. 59 якого йдеться про те, що стягнення на власні кошти банку, грошові кошти та інші цінності фізичних або юридичних осіб, що знаходяться в банку, може бути звернене **за виконавчими документами,** передбаченими законами України. При цьому даний Закон не передбачає, що виконання проводиться державною виконавчою службою.

Частина 1 статті 9 Закону № 606 також встановлює, що у передбачених законом випадках рішення судів та інших органів щодо стягнення коштів виконують податкові органи, установи банків, кредитно-фінансові установи. Рішення

вказаних органів відповідно до закону можуть виконувати також інші органи, організації, посадові особи та громадяни.

Зі змісту даних норм випливає, що стягувач, який отримав наказ про стягнення з боржника грошових сум, вправі звернутися до установи банку, яка стягне кошти з боржника.

Чи так це відбувається на практиці? На жаль, ні.

Стягувач, який подає наказ про стягнення грошових сум до банку, отримує відмову в його виконанні, оскільки банки в таких випадках керуються положеннями ст. 50 Закону № 606, Інструкцією про безготівкові розрахунки в Україні в національній валюті, затвердженою постановою Правління НБУ від 29 березня 2001 р. № 135 (далі – Інструкція № 135) та Положенням про примусове списання (стягнення) та договірне списання коштів в іноземній валюті з рахунків платників (крім банків) на території України, затвердженим постановою Правління НБУ від 1 жовтня 2001 р. № 416 (далі – Положення № 416).

Стаття 50 Закону України «Про виконавче провадження»
Порядок звернення стягнення на грошові кошти та інше майно боржника

Звернення стягнення на майно боржника полягає в його арешті (опису), вилученні та примусовій реалізації.

Стягнення за виконавчими документами в першу чергу звертається на кошти боржника в гривнях та іноземній валюті, інші цінності, в тому числі кошти на рахунках та вкладах боржника в установах банків та інших кредитних організаціях, на рахунки в цінних паперах у депозитаріях цінних паперів.

Готівкові кошти, виявлені у боржника, вилучаються.

За наявності даних про кошти та інші цінності боржника, що знаходяться на рахунках і вкладах та на зберіганні в банках чи інших кредитних організаціях, на них накладається арешт.

У разі відсутності у боржника коштів та цінностей, достатніх для задоволення вимог стягувача, стягнення звертається на належне боржникові інше майно, за винятком майна, на яке згідно з законом не може бути накладено стягнення. Боржник має право вказати ті види майна чи предмети, на які необхідно звернути стягнення в першу чергу. Остаточно черговість стягнення на кошти та інше майно боржника визначається державним виконавцем.

Стягнення на майно боржника звертається в розмірах і обсягах, необхідних для виконання за виконавчим документом з урахуванням витрат на виконання. У випадках коли боржник володіє майном спільно з іншими особами, стягнення звертається на його частку, що визначається судом за поданням державного виконавця

Положення цієї статті Закону № 606 по суті не скасовують стягнення грошових коштів за наказами, поданими стягувачами до установ банків, оскільки законодавець не вносив змін до ГПК України, який чітко встановлює виконання наказів про стягнення грошових сум установами банків на підставі виконавчих документів, які видаються стягувачеві.

Статтю 50 Закону № 606 необхідно розуміти таким чином, що її норми можуть застосовуватися лише після відкриття державним виконавцем виконавчого провадження, причому за іншим наказом господарського суду, ніж наказ про стягнення грошових сум.

Положення Інструкції № 135 та Положення № 416 фактично змінюють встановлений ГПК України порядок виконання рішень господарських судів,

зокрема передбачають стягнення грошових коштів за поданням платіжної вимоги державним виконавцем і позбавляють стягувача права безпосередньо звернутися з виконавчим документом до установи банку.

Так, абзац 2 пункту 4 розділу 5 Інструкції № 135 передбачає, що платіжну вимогу про примусове списання (стягнення) коштів на підставі виконавчого документа (в нашому випадку — наказу господарського суду) оформляє та подає **державний виконавець**. Це положення не відповідає вимогам ст. 116 ГПК України та ч. 6 ст. 59 Закону № 2121, оскільки взагалі не передбачає подання до банку самого виконавчого документа.

Пункт 3.2. Положення № 416 також передбачає, що **державний виконавець** подає платіжну вимогу на примусове списання (стягнення) коштів в іноземній валюті до уповноваженого банку, що обслуговує платника безпосередньо або через банк, який обслуговує відповідний орган державної виконавчої служби.

На даний момент стягувачу, якому господарський суд видав наказ про стягнення грошових сум, можна порадити звернутися безпосередньо до банку, оформивши платіжну вимогу про примусове списання коштів. Наступним кроком є оскарження в господарському суді відмови банку від виконання наказу та прийняття відповідної платіжної вимоги. Альтернативним кроком може бути звернення до відповідного відділу ДВС із заявою про відкриття виконавчого провадження.

Слід пам'ятати, що банк стягувача приймає платіжні вимоги протягом 10 календарних днів з дати їх складання, а банк платника – протягом 30 календарних днів з дати їх складання.

Як зазначалося раніше, всі накази господарського суду, за винятком наказів про стягнення грошових сум, виконують державні виконавці.

Завданням державної виконавчої служби є своєчасне, повне й неупереджене примусове виконання передбачених законом рішень.

Безпосереднє виконання рішень господарських судів здійснюють державні виконавці – начальник, заступник начальника, старший державний виконавець, державний виконавець районного, міського (міста обласного значення), районного в місті відділу державної виконавчої служби (далі – ДВС).

ВІДКРИТТЯ ВИКОНАВЧОГО ПРОВАДЖЕННЯ

Стягувач, який отримав наказ господарського суду, може пред'явити його до виконання у відповідний відділ ДВС не пізніше трьох місяців з дня прийняття рішення, ухвали, постанови або закінчення строку, встановленого в разі відстрочки виконання судового рішення, або після винесення ухвали про поновлення пропущеного строку для пред'явлення наказу до виконання. При цьому час, на який було зупинено виконання судового рішення, не враховується. Відповідним у даному випадку є відділ ДВС за місцем проживання, роботи боржника або за місцезнаходженням його майна (стосовно фізичних осіб – підприємців), або відділ ДВС за місцезнаходженням постійно діючого органу чи майна юридичної особи.

Державний виконавець відкриває виконавче провадження за заявою стягувача або його представника про примусове виконання рішення господарського суду на підставі наказу; за заявою прокурора у випадках представництва інтересів громадянина або держави в суді; а також в інших передбачених законом випадках.

Чинне законодавство не містить форми заяви, яку подає стягувач для відкриття виконавчого провадження, тому вона складається в довільній формі. Стягувачу, який подає до ДВС наказ щодо майнових стягнень, варто одночасно з заявою про відкриття виконавчого провадження подати державному виконавцю заяву про забезпечення виконання рішення шляхом накладення арешту на майно боржника. В такому випадку державний виконавець одночасно з винесенням постанови про відкриття виконавчого провадження описує майно боржника й накладає на нього арешт, про що зазначається в цій постанові.

Обов'язковими умовами для відкриття виконавчого провадження є своєчасне подання наказу та наявність в ньому таких відомостей:

– назва документа, найменування господарського суду, номер справи, дата прийняття рішення, дата видачі наказу та строк його дії;

– найменування стягувача й боржника, їхі адреси, дата й місце народження боржника та його місце роботи (для громадян), найменування та номери рахунків у банках;

– резолютивна частина рішення;

– дата набрання чинності рішенням;

– якщо рішення господарського суду встановлює відстрочку або розстрочку виконання, в наказі зазначається, з якого часу починається перебіг строку його дії.

Наказ має бути підписаний суддею й засвідчений печаткою господарського суду.

Виконавче провадження вважається відкритим, коли державний виконавець виніс постанову про відкриття виконавчого провадження. Така постанова має бути винесена в триденний строк з дня надходження до державного виконавця наказу. Слід зазначити, що день подання стягувачем заяви про відкриття виконавчого провадження та день надходження наказу до державного виконавця є різними поняттями. Під останнім розуміють персональне отримання наказу конкретним державним виконавцем.

На практиці досить часто трапляються випадки, коли наказ не відповідає вимогам чинного законодавства України. За такої ситуації державний виконавець у триденний строк повертає наказ господарському суду, який його видав, й виносить постанову про відкладення відкриття виконавчого провадження та повідомляє про це заявника.

Необхідно звернути увагу на ч. 3 ст. 27 Закону № 606, згідно з якою в разі усунення порушень у встановлений строк наказ вважається поданим **у день первісного надходження.** Ця норма дозволяє усунути порушення у встановлений в постанові строк і подати наказ навіть якщо закінчився строк пред'явлення його до виконання.

В тому випадку, коли господарський суд, який припустився помилки в наказі, виправить його несвоєчасно, стягувач має право повторно направити наказ

державному виконавцю в загальному порядку. **При цьому датою подання наказу для виконання вважатиметься не дата первісного надходження наказу, а дата, коли наказ було подано повторно.**

Невідповідне оформлення наказу призводить до затягування виконання рішення й негативно впливає на захист прав і законних інтересів стягувача, а також створює ситуації, коли стягувач, який своєчасно подав наказ державному виконавцю, пропускає встановлений для пред'явлення наказу до виконання строк. Єдиним виходом з такої ситуації є подання стягувачем до відповідного господарського суду заяви про поновлення пропущеного строку для пред'явлення наказу до виконання.

В постанові про відкриття виконавчого провадження державний виконавець встановлює строк для добровільного виконання боржником рішення господарського суду, який не може перевищувати семи днів. Крім того, він попереджає боржника про примусове виконання рішення після закінчення встановленого строку зі стягненням з нього виконавчого збору й витрат, пов'язаних з провадженням виконавчих дій, передбачених Законом № 606.

Якщо боржник не виконав рішення в строк, встановлений для добровільного його виконання, з нього стягується **виконавчий збір** у розмірі **п'яти відсотків від належної до стягнення суми або вартості майна боржника**, а за невиконання рішення немайнового характеру – в розмірі двох неоподатковуваних мінімумів доходів громадян із боржника – громадянина, і в розмірі п'яти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян – із боржника – юридичної особи. **Стягнення виконавчого збору провадиться на підставі постанови державного виконавця, яку затверджує начальник відповідного відділу Державної виконавчої служби**.

Постанова про стягнення виконавчого збору виноситься тільки при першому надходженні виконавчого документа державному виконавцю.

ВИКОНАВЧІ ДІЇ

Відповідно до ст. 25 Закону № 606, виконавець зобов'язаний провести не пов'язані з реалізацією майна боржника виконавчі дії та виконати рішення господарського суду не пізніше ніж у двомісячний строк з дня надходження наказу. В окремих випадках даний строк може бути продовжено.

Закон № 606 покладає на державного виконавця обов'язок перевірити факт отримання боржником копії постанови про відкриття виконавчого провадження (постанова про відкриття виконавчого провадження вважається врученою боржнику за адресою, зазначеною у виконавчому документі) і своєчасного здійснення боржником дій щодо добровільного виконання рішення господарського суду. В разі добровільного виконання боржником рішення повністю або частково державний виконавець складає про це акт, який підписують стягувач і боржник.

У тих випадках, коли боржник не виконав рішення господарського суду добровільно, державний виконавець розпочинає його примусове виконання, в межах якого державний виконавець має право вживати такі заходи примусового виконання рішень:

– звернення стягнення на грошові кошти боржника;
– звернення стягнення на інші види майна боржника;
– вилучення в боржника й передача стягувачеві певних предметів, зазначених у рішенні;
– інші передбачені рішенням заходи.

Звернення стягнення на майно боржника полягає в його виявленні, описі, арешті, вилученні та примусовій реалізації.

Для виконання рішення господарського суду державному виконавцеві необхідно з'ясувати, які грошові кошти та майно є власністю боржника, або визначити коло осіб, які мають заборгованість перед боржником. Для цього ст. 5 Закону № 606 наділяє державного виконавця правом подавати необхідні запити, отримувати пояснення, довідки, іншу інформацію; входити до приміщень і сховищ, що належать боржникам або зайняті ними; проводити огляд зазначених приміщень і сховищ, при необхідності примусово відкривати їх в установленому порядку, опечатувати ці приміщення й сховища тощо.

На цій стадії виконавчого провадження державний виконавець, як правило, звертається до органів ДПІ для отримання відомостей про рахунки боржника в установах банків; до бюро технічної інвентаризації – стосовно відомостей про наявне у боржника нерухоме майно; до дорожньої автомобільної інспекції, нотаріату тощо. Разом з цим, державним виконавцям необхідно вжити заходів щодо виявлення дебіторів боржника, зокрема серед учасників юридичної особи – боржника (стосовно господарських товариств).

Після того як державний виконавець виявив грошові кошти та майно боржника, боржник має право визначити ті види майна або предмети, на які необхідно звернути стягнення в першу чергу. Державний виконавець, беручи до уваги побажання боржника, встановлює черговість звернення стягнення на кошти та інше майно боржника.

Державний виконавець не може звернути стягнення на те майно фізичної особи – підприємця, на яке, згідно з Додатком до Закону № 606, не може бути звернено стягнення за виконавчими документами.

Як правило, в першу чергу стягнення звертається на грошові кошти боржника, на рахунки в цінних паперах у депозитаріях цінних паперів. У цьому випадку йдеться про кошти, які знаходяться на рахунках боржника в установах банків та інших кредитних установах у національній валюті, в іноземній валюті та готівкові грошові кошти.

Виявлені в боржника готівкові кошти вилучаються, про що державний виконавець складає акт. Вилучення проводиться за участю понятих, боржника, його представника (для юридичних осіб), представника або членів сім'ї боржника (для фізичних осіб). Акт складається в двох примірниках, перший залишається у виконавчому провадженні, другий – вручається боржнику під розписку. Вилучена готівка в національній валюті не пізніше наступного робочого дня здається на депозитний рахунок відповідного відділу ДВС. Готівку в іноземній валюті державний виконавець у той самий строк здає банку або іншій кредитній установі, що мають

право продажу іноземної валюти на внутрішньому валютному ринку України, для реалізації її в розмірі, необхідному для покриття боргу, сплати виконавчого збору та витрат на проведення виконавчих дій. При цьому державний виконавець зобов'язує банк здійснити продаж і зарахувати кошти від продажу на депозитний рахунок відділу державної виконавчої служби протягом семи днів.

На сьогоднішній день, згідно з пп. 19.3.1 п. 19.3 ст. 19 Закону України «Про порядок погашення зобов'язань платників податків перед бюджетами та державними цільовими фондами» від 21 грудня 2000 р. № 2181-III (далі – Закон № 2181), банки не здійснюють облік не сплаченої в строк заборгованості клієнтів та не ведуть картотеку (за винятком випадків, коли такі операції банки здійснюють у межах укладених ними цивільно-правових договорів). Причому зміст цієї норми дає підстави поширювати її приписи й на платіжні документи, подані до банківських установ на підставі судових рішень про стягнення коштів за цивільно-правовими угодами. Проте Закон № 2181 регулює виключно порядок погашення зобов'язань платників податків перед бюджетами й державними цільовими фондами, а не зобов'язань за цивільно-правовими угодами.

Стягнення грошових коштів з боржників забезпечується накладенням арешту на кошти юридичних та фізичних осіб, які розміщені в установах банків та інших кредитних установах. Такий арешт проводиться на підставі Закону № 2121 та розділу X Інструкції № 135.

Арешт може накладатися тільки на підставі рішення (ухвали) суду, санкціонованої прокурором постанови слідчого, постанови державного виконавця. Якщо арешт накладає господарський суд, то крім рішення (ухвали) він має також видати наказ.

Залежно від рішення (ухвали) суду, постанови державного виконавця, арешт може накладатися на всі кошти, що є на всіх рахунках клієнта банку (а не банків), або на кошти на будь-якому конкретному рахунку, на кошти на рахунку в цілому й на конкретно визначену суму. Однак це положення не позбавляє боржника права після відкриття виконавчого провадження відкрити нові рахунки в установах банків і проводити операції на них. На даний момент не вирішеним залишається питання про накладення арешту на самі рахунки боржників в банківсько-кредитних установах. Накладення арешту на грошові кошти є менш ефективним порівняно з накладенням арешту на рахунки боржника, оскільки не дозволяє накласти арешт на грошові кошти, які розміщені на всіх рахунках боржника в різних установах банку. Згідно з чинним законодавством України, господарський суд, наприклад, не вправі видати наказ про накладення арешту на певні рахунки.

Банк, який отримав відповідне рішення (ухвалу) господарського суду, постанову державного виконавця, негайно здійснює заходи щодо арешту коштів боржника. За наявності на рахунку клієнта необхідної суми банк меморіальним ордером списує зазначену суму з рахунку, на який накладено арешт, та резервує її на спеціальному рахунку. Після цього банк відновлює проведення операцій за рахунком клієнта.

Положення п. 6.1. Інструкції про проведення виконавчих дій, затвердженої наказом Міністерства юстиції України від 15 грудня 1999 р. № 74/5 (далі – Інструкція), передбачають, що у разі наявності в боржника – юридичної особи декількох рахунків у різних кредитних установах державний виконавець роз'яснює стягувачу його право звернутися до господарського суду, який видав наказ, для одержання потрібної кількості дублікатів наказів для звернення стягнення на грошові кошти. Однак положення ст. 120 ГПК України встановлюють можливість видачі дубліката наказу лише у випадку втрати його оригіналу.

В тих випадках, коли грошових коштів боржника в національній валюті України недостатньо для задоволення вимог стягувача, державний виконавець накладає стягнення на кошти боржника в іноземній валюті. Якщо такі кошти розміщені в банку або іншій кредитній установі, які мають право продажу іноземної валюти на внутрішньому валютному ринку України, державний виконавець зобов'язує їх протягом семи днів продати іноземну валюту в достатньому розмірі. Якщо ж фінансово-кредитна установа не має права продажу іноземної валюти, державний виконавець зобов'язує її протягом семи днів перерахувати ці кошти для їх реалізації до банку або іншої кредитної установи, що мають таке право (строк реалізації також не має перевищувати семи днів). Якщо коштів боржника недостатньо для задоволення вимог стягувача, державний виконавець звертає стягнення на належне боржникові інше майно.

За загальним правилом, стягнення на майно боржника звертається в розмірах і обсягах, потрібних для виконання за виконавчими документами, з урахуванням витрат на виконання. Якщо боржник володіє майном спільно з іншими особами, то стягнення звертається на його частку, яку визначає суд за поданням державного виконавця. Стягнення може бути звернено на майно боржника, яке належить йому на праві приватної власності.

На майно боржника накладається арешт, який полягає в проведенні його опису, оголошенні заборони розпоряджатися ним, а в разі потреби – в обмеженні права користування майном або його вилученні в боржника та передачі на зберігання іншим особам. Продукти та інші речі, що швидко псуються, вилучаються й передаються для продажу негайно після накладення арешту.

Опис та арешт майна оформлюється актом опису та арешту майна, який має містити такі відомості: час і місце складання акта; назва відділу державної виконавчої служби, в якому працює державний виконавець, а також прізвище, ім'я та по батькові державного виконавця та осіб, що були присутні при складанні акта з зазначенням їх процесуального стану; назва органу або посадової особи, якими виданий виконавчий документ, що підлягає виконанню, його резолютивна частина; назва стягувача та боржника; назва кожного внесеного в акт предмета й його відмінні ознаки (вага, метраж, розмір, форма, вид, колір, товарний знак, проби, виробнича марка, дата випуску, ступінь зносу тощо); якщо вилучені предмети мають ознаки дорогоцінних металів, каменів, перлів тощо, то вони ретельно описуються з виз-

наченням усіх особливих ознак, відповідним чином пакуються в конверт, прошиваються, підписуються державним виконавцем, учасниками акта опису й опечатуються печаткою відповідного відділу державної виконавчої служби; оцінка кожного внесеного в акт предмета й загальна вартість усього майна; якщо проводилось опечатування предмета – які предмети, приміщення, сховища були опечатані, кількість накладених печаток та спосіб опечатування; строк, після закінчення якого майно може бути передане для реалізації; назва особи, якій передано майно на зберігання, а якщо майно передано на зберігання не боржнику, а іншій особі, – її паспортні дані, адреса; відмітка про роз'яснення зберігачеві майна обов'язків із збереження майна, попередження про кримінальну та матеріальну відповідальність за його розтрату, відчуження, утаювання або підміну; зауваження або заяви стягувача, боржника, осіб, що були присутні при описі, й розпорядження за ним державного виконавця. Акт опису й арешту майна підписують державний виконавець, поняті, зберігач майна, боржник та стягувач, інші особи, які були присутні при накладенні арешту на майно.

Обмеження права користуватися майном, які встановив для зберігача державний виконавець, мають бути зазначені в акті опису і арешту майна. При цьому зазначаються вид, обсяг і строк обмеження. *Будь-які обмеження, що не знайшли відображення в акті опису та арешту майна, не можуть бути обов'язковими для зберігача.*

Про арешт майна боржника та оголошення заборони на його відчуження **державний виконавець** ***виносить відповідну постанову.***

При арешті нерухомого майна **державний виконавець не пізніше наступного дня надсилає повідомлення нотаріальному органу за місцезнаходженням нерухомого майна. Державний виконавець повідомляє третім особам про накладення арешту на нерухоме майно, яке ними заставлене. Про накладення арешту на** *майно, яке підлягає реєстрації* **(наприклад, автотранспортні засоби тощо), державний виконавець повідомляє відповідні органи, які здійснюють таку реєстрацію.**

Неналежне повідомлення державним виконавцем вищезазначеним особам про арешт майна може розглядатися як підстава для звільнення від відповідальності осіб, які посвідчили договори про відчуження арештованого майна або вчинили дії щодо перереєстрації такого майна на іншого власника.

ОЦІНКА МАЙНА БОРЖНИКА

Оцінка майна боржника провадиться державним виконавцем за ринковими цінами, які діють на день проведення оцінки, якщо вартість майна не перевищує 10 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян, крім випадків, коли оцінка провадиться за регульованими цінами. Якщо оцінити окремі предмети складно або якщо вартість майна перевищує 10 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян, то державний виконавець для проведення оцінки описаного майна залучає у встановленому порядку експерта. Найчастіше на

практиці трапляються випадки, коли або боржник, або стягувач не погоджуються з оцінкою майна. В таких випадках чинне законодавство України надає їм право оскаржити оцінку майна до відповідного суду.

РЕАЛІЗАЦІЯ АРЕШТОВАНОГО МАЙНА

Реалізацію арештованого майна (за винятком майна, виключеного за законом з обігу) здійснює державний виконавець шляхом його продажу через торговельні організації, відповідні структури Міністерства фінансів, на прилюдних торгах, аукціонах, якщо інше не передбачено законом, у двомісячний строк з дня накладення арешту. Порядок реалізації арештованого майна затверджений наказом Міністерства юстиції України від 15 липня 1999 р. № 42/5.

Вилучення арештованого майна з передачею його для реалізації провадиться у визначений державним виконавцем строк, але не раніше ніж через 5 днів після накладення арешту. В разі накладення арешту при відкритті виконавчого провадження майно передається на реалізацію не раніше ніж через 10 днів, тобто після закінчення строку для оскарження постанови державного виконавця про відкриття виконавчого провадження. Винятком є продукти та інші речі, що швидко псуються, які передаються на реалізацію негайно після накладення на них арешту.

Майно юридичних осіб реалізується в такій послідовності:

1. в першу чергу – майно, яке безпосередньо не використовується у виробництві (цінні папери, кошти на депозитних та інших рахунках боржника, валютні цінності, легковий автотранспорт, предмети дизайну офісів та інше майно);
2. в другу чергу – готова продукція (товари), а також інші матеріальні цінності, які безпосередньо не використовуються у виробництві;
3. в третю чергу – об'єкти нерухомого майна, верстати, обладнання, інші основні засоби, а також сировина й матеріали, призначені для здійснення виробництва.

В разі накладення арешту на майно третьої черги, що належить боржнику – юридичній особі, державний виконавець у триденний строк повідомляє власника або уповноважений ним орган, до сфери управління якого належить майно, та в разі потреби (якщо державі належать 25 %, 50 %, плюс одна акція та більше) – Фонд державного майна України про накладення арешту на майно боржника – юридичної особи, а також дані про склад і вартість майна, на яке накладено арешт, і про розмір вимог стягувача.

Прилюдні торги з реалізації нерухомого майна організовують і проводять спеціалізовані організації, які мають право здійснювати операції з нерухомістю й з якими ДВС уклала відповідний договір. Публічні торги проводяться за заявкою державного виконавця, в якій зазначається мінімальна початкова ціна майна, що виставляється на торги. До заявки додаються копія виконавчого документа; копія акта арешту майна; копії правовстановлювальних документів, що підтверджують право власності на майно; документи, що характеризують об'єкт нерухомості (копія технічного паспорта на житловий будинок, квартиру, земельну ділянку тощо); в разі продажу об'єкта незавершеного будівництва

державний виконавець додає до заявки також копію рішення про відведення земельної ділянки та копію дозволу місцевого органу виконавчої влади і (або) органу місцевого самоврядування на будівництво.

Прилюдні торги мають бути проведені спеціалізованою організацією в **двомісячний строк** з дня одержання заявки державного виконавця на їх проведення. Прилюдні торги проводяться у відповідності з Тимчасовим положенням про порядок проведення прилюдних торгів з реалізації арештованого нерухомого майна, затвердженим наказом Міністерства юстиції України від 27 жовтня 1999 р. № 68/5.

Досить поширеною є ситуація, коли майно боржника не було реалізовано. В таких випадках стягувач у п'ятиденний строк може письмово висловити своє бажання залишити його за собою. **В іншому випадку арешт з майна знімається, воно повертається боржникові, а виконавчий документ у разі відсутності в нього іншого майна, на яке може бути звернено стягнення, повертається стягувачеві без виконання**.

Виконавче провадження залежить від багатьох факторів, зокрема від того, чи перебуває майно боржників у податковій заставі. **Опис, вилучення (арешт) та наступна реалізація майна, що перебуває у податковій заставі,** за рішеннями суду (господарського суду), не пов'язаними зі стягненням заборгованості перед бюджетом і державними цільовими фондами, **може здійснюватися лише за письмовою згодою органів державної податкової служби за місцезнаходженням платника податків.** Як правило, боржник має заборгованість перед бюджетом (державними цільовими фондами), тому одержання стягувачем зазначеної згоди органу державної податкової служби дуже проблематично. Таким чином, на сьогодні виконання значної кількості рішень господарських судів щодо стягнення грошових сум (майна) практично унеможливлюється.

СТЯГУВАЧУ НА ЗАМІТКУ

В тих випадках, коли боржник виступав посередником між стягувачем та третьою особою, стягувачу можна порекомендувати ініціювати звернення стягнення на майно такої третьої особи.

На письмову пропозицію стягувача або боржника державний виконавець має право звернути стягнення на майно боржника, що знаходиться в інших осіб, а також на майно та кошти, які боржник має отримати від третіх осіб. Зазначені особи на запит державного виконавця зобов'язані надати у визначений ним строк відомості про належне боржникові майно, що знаходиться в них, та майно або кошти, які вони мають передати боржникові. Одержавши від названих осіб відомості про наявність майна боржника, державний виконавець на підставі ухвали суду описує це майно в присутності понятих, вилучає його й реалізує в передбаченому Законом № 606 та Інструкцією порядку.

Стягувачам слід пам'ятати про те, що в ході виконавчого провадження може з'явитися необхідність змінити спосіб або порядок виконання рішення господарського суду. Практика свідчить про те, що відповідну заяву до господарського суду має подавати сам стягувач (*це дозволяє прискорити виконавче провадження та врешті-решт наблизити його завершення*), а не державний викона-

вець. Господарський суд на підставі ст. 121 ГПК України у десятиденний строк може змінити спосіб та порядок виконання рішення за наявності обставин, що ускладнюють виконання рішення або роблять його неможливим.

БОРЖНИКУ НА ЗАМІТКУ

Загальновідомо, що рішення суду першої інстанції не завжди є остаточним і справедливим. Особа, яку суд першої інстанції визнав боржником, як правило, оскаржує рішення такого суду. Як же таке оскарження позначається на ході здійснення виконавчого провадження?

Згідно з чинним законодавством України, боржник вправі:

– оскаржити рішення господарського суду, яке ще не вступило в законну силу, до апеляційного суду;

– оскаржити рішення господарського суду, яке вступило в законну силу, до апеляційного суду разом з обгрунтованим клопотанням про відновлення пропущеного строку для подання апеляційної скарги;

– подати касаційну скаргу на рішення місцевого господарського суду, що вступило в законну силу, або на постанову апеляційного суду.

При цьому ст. 34 Закону № 606 передбачає, що виконавче провадження має бути обов'язково зупинене у випадках оспорювання боржником виконавчого документа в судовому порядку, якщо таке допускається законом. Про зупинення виконання судового рішення виноситься ухвала. Після закінчення перегляду оскарженого судового рішення господарський суд може поновити виконання судового рішення, про що також виноситься ухвала.

Боржнику варто вжити всіх заходів для того, щоб його скарга була розглянута в найкоротші строки, й державний виконавець не стягнув з нього кошти або майно в примусовому порядку. Оскільки в тих випадках, коли вже виконані рішення або постанова господарського суду змінені чи скасовані, й прийнято нове рішення про повну або часткову відмову в позові, або провадження в справі припинено, або позов залишено без розгляду, **боржникові повертається все те, що з нього стягнуто на користь стягувача** за зміненими чи скасованими у відповідній частині рішенням, постановою.

Якщо ж з боржника вже стягнуто відповідне майно, йому необхідно в найкоротший термін подати до господарського суду заяву про видачу наказу про повернення стягнутих грошових сум, майна або його вартості. До цієї заяви обов'язково додається довідка, підписана керівником або заступником керівника й головним (старшим) бухгалтером, про те, що суму, стягнуту за раніше прийнятим рішенням, списано установою банку, або майно вилучено державним виконавцем.

При зміні чи скасуванні невиконаних рішення або постанови господарського суду й прийнятті нового рішення про повну або часткову відмову в позові, або при припиненні провадження в справі, або при залишенні заяви боржника без розгляду, господарський суд виносить ухвалу про повне або часткове припинення стягнення за зміненими чи скасованими у відповідній частині рішенням, постановою.

ОСКАРЖЕННЯ ДІЙ АБО БЕЗДІЯЛЬНОСТІ ПОСАДОВИХ ОСІБ ОРГАНІВ ДВС

Стаття 85 Закону № 606 встановлює, що стягувач або боржник може подати скаргу на дії (бездіяльність) державного виконавця та інших посадових осіб ДВС щодо виконання рішення або відмови в здійсненні зазначених дій. Така скарга подається до начальника відповідного відділу ДВС або до суду за місцем знаходження відповідного відділу ДВС, або до іншого суду згідно з вимогами закону.

Оскарженню, зокрема, підлягають:

– постанова державного виконавця про відкриття виконавчого провадження;

– постанова про відмову у відкритті виконавчого провадження;

– постанова про відкладення відкриття виконавчого провадження;

– постанова про відкладення провадження виконавчих дій;

– постанова про зупинення виконавчого провадження;

– постанова про закриття виконавчого провадження;

– постанова про закінчення виконавчого провадження;

– постанова про повернення виконавчого документа й авансового внеску стягувачеві;

– постанова державного виконавця про відмову в розшуку майна боржника;

– постанова про стягнення виконавчого збору;

– оцінка майна.

Якщо скаргу на дії (бездіяльність) посадової особи ДВС має розглянути начальник відповідного відділу ДВС, він виносить вмотивовану постанову про задоволення чи відмову в задоволенні скарги.

Скарги на дії начальника відділу державної виконавчої служби подаються до суду.

Оскарження дій (бездіяльності) органів ДВС щодо виконання рішень, ухвал, постанов господарських судів провадиться відповідно до ст. 121-2 ГПК України. Сторона виконавчого провадження може подати відповідну заяву протягом десяти днів з дня вчинення оскаржуваної дії, або з дня, коли зазначеним особам стало про неї відомо, або з дня, коли дія мала бути вчинена. За результатами розгляду скарги господарський суд виносить ухвалу.

Оскарження дій (бездіяльності) посадових осіб органів ДВС є одним з найефективніших інструментів впливу сторін виконавчого провадження на осіб, відповідальних за належне виконання рішень господарських судів.

Державний виконавець має закрити виконавче провадження в таких випадках:

– прийняття судом відмови стягувача від стягнення;

– затвердження судом мирової угоди між стягувачем і боржником про закриття виконавчого провадження;

– смерті або оголошення померлим стягувача або боржника, визнання безвісно відсутнім боржника або стягувача, якщо виконання їх обов'язків чи вимог у виконавчому провадженні не допускає правонаступництва;

– недостатності майна юридичної особи – боржника, що ліквідується, для задоволення вимог стягувача;

– скасування рішення суду або іншого органу (посадової особи), яке підлягало виконанню на підставі виконавчого документа;

– письмової відмови стягувача від одержання предметів, вилучених у боржника при виконанні рішення про передачу їх стягувачеві, або знищення речі, яка мала бути передана стягувачеві в натурі;

– закінчення передбаченого законом для даного виду стягнення строку (якщо ДВС помилково прийняла рішення до виконання).

У триденний строк з дня, коли державному виконавцеві стали відомі вищезазначені обставини, він виносить вмотивовану постанову про закриття виконавчого провадження. Цю постанову затверджує начальник відповідного відділу ДВС.

Якщо виконавче провадження було закрито в зв'язку зі скасуванням рішення, що підлягало виконанню на підставі виконавчого документа, відділи ДВС **повертають боржникові виконавчий збір**.

Виконавче провадження закінчується у випадках:

– фактичного повного виконання рішення згідно з виконавчим документом;

– закриття виконавчого провадження;

– повернення виконавчого документа без виконання на вимогу суду або іншого органу (посадової особи), які видали виконавчий документ, або на письмову вимогу стягувача;

– направлення виконавчого документа за належністю до іншого відділу ДВС.

Закінчення виконавчого провадження також оформлюється постановою, яку затверджує начальник відповідного відділу ДВС.

У разі закриття або закінчення виконавчого провадження припиняється чинність арешту майна боржника, скасовуються інші здійснені державним виконавцем заходи примусового виконання рішення, а також провадяться інші дії, необхідні в зв'язку з закриттям виконавчого провадження. Закрите або закінчене виконавче провадження не може бути розпочате знову, крім передбачених Законом № 606 випадків (наприклад, при визнанні судом постанови державного виконавця про закриття виконавчого провадження незаконною виконавче провадження має бути відновлене).

На завершення ще раз нагадаємо, що виконавче провадження є процесом, який потребує постійного контролю з боку зацікавлених сторін.

Олена ЄРЕМЕНКО – юрист

ЗАПИТАННЯ — ВІДПОВІДЬ

Крат В.

Яким чином державний виконавець здійснює реалізацію векселів?

Як особа, що придбала вексель, який було примусово продано, може підтвердити своє право на нього?

Чинне законодавство України (Закони України «Про виконавче провадження», «Про цінні папери та фондову біржу», «Про обіг векселів в Україні», Інструкція про проведення виконавчих дій) не містить будь-яких відмінностей у здійсненні виконавчого провадження відносно векселів. Єдиним винятком є особливий порядок накладення арешту, передбачений Постановою КМУ від 22 вересня 1999 р. Суть цього порядку полягає у вилученні цінних паперів та передачі їх на зберігання установам НБУ.

Вексельне законодавство є досить формальним, однак його необхідно доповнювати нормами інших галузей права (наприклад, цивільного). Стаття 16 чинного в Україні Уніфікованого закону про переводні та прості векселі встановлює, що особа, в якої знаходиться переводний вексель, розглядається як законний векселетримач, якщо він обґрунтовує своє право безперервним рядом індосаментів, навіть якщо останній індосамент є бланковим. Це положення повною мірою поширюється й на простий вексель.

При примусовому вилученні та реалізації векселя векселетримач не зобов'язаний проставляти відмітку про індосамент, оскільки суть останнього полягає в передачі векселя. Таким чином, безперервний ряд індосаментів порушується. Необхідно також враховувати, що не будь-який вексель може бути переданий шляхом індосаменту. Однак, крім вексельного законодавства, відносини, пов'язані з вексельним обігом, регулює й цивільне законодавство. В зв'язку з цим векселетримач може підтверджувати свої права не лише безперервним рядом індосаментів, а й цивільно-правовими угодами. До таких угод слід віднести й договір купівлі-продажу векселя в процесі виконавчого провадження. В такому випадку органи державної виконавчої служби не повинні проставляти на векселях будь-які відмітки.

Як виконуються рішення третейських судів, зокрема Міжнародного комерційного арбітражного суду при Торгово-промисловій палаті України?

На сьогоднішній день найвідомішим серед третейських судів в Україні є Міжнародний комерційний арбітражний суд при Торгово-промисловій палаті України (далі — МКАС), який діє на підставі Закону України «Про міжнародний комерційний арбітраж». Стаття 35 цього Закону передбачає, що арбітражне рішення, незалежно від того, в якій країні воно було винесено, визнається обов'язковим і виконується при поданні до компетентного суду письмового клопотання.

Це положення не суперечить ст. 3 (п. 10) Закону України «Про виконавче провадження», яка передбачає, що «відповідно до цього Закону підлягають виконанню ... рішення третейських судів відповідно до законів України». Стаття 35 Закону Ук-

раїни «Про міжнародний комерційний арбітраж» встановила особливий порядок виконання рішень третейських судів — через процедуру визнання та надання дозволу на їх примусове виконання. Втім, Інструкція про проведення виконавчих дій (п. 9.2) відносить до виконавчих документів рішення МКАС, яке зацікавлені особи мають направляти безпосередньо до відділу державної виконавчої служби.

Однак практика свідчить про те, що зацікавлені особи подають заяви про визнання та надання дозволу на примусове виконання рішень МКАС. При цьому виникає така ситуація: МКАС виносить рішення (щодо майнових спорів) з висновком «зобов'язати підприємство А. сплатити підприємству Б. *** грн.». При дослівному тлумаченні цієї мовної конструкції можна зробити висновок про те, що в даному випадку винесено рішення про зобов'язання боржника здійснити певні дії, а не про стягнення певної суми. Цей нюанс залишається непоміченим, а суди загальної юрисдикції видають виконавчі листи (на підставі рішення МКАС) про стягнення грошових сум.

Чи можна притягнути до кримінальної відповідальності за невиконання рішень МКАС при Торгово-промисловій палаті України?

Стаття 382 Кримінального кодексу України встановлює кримінальну відповідальність за невиконання посадовою особою судового рішення. Вказана стаття включена до розділу XVIII «Злочини проти правосуддя». Згідно з Конституцією України (розділ VIII), правосуддя здійснюється виключно судами. Делегування функцій судів, а також привласнення цих функцій іншими органами або посадовими особами не допускається. Судочинство здійснюють Конституційний Суд та суди загальної юрисдикції. Судові рішення проголошуються іменем України та є обов'язковими для виконання на всій території України.

Закон України «Про міжнародний комерційний арбітраж» (далі – Закон) визначає арбітраж як «метод, який широко застосовується для вирішення спорів». Стаття 32 Арбітражного регламенту ЮНСІТРАЛ (схвалений Генеральною Асамблеєю ООН 15 червня 1976 р.), посилання на яку міститься в Законі, встановлює обов'язковість арбітражного рішення лише для сторін. Крім того, слід зазначити, що Закон розрізняє поняття «суд» – як орган судової системи держави, та «арбітраж» – як третейський суд.

Отже, можна зробити висновок, що рішення третейських судів не підпадають під дію ст. 382 КК України, тобто притягнення до кримінальної відповідальності за їх невиконання неможливе.

Якщо особа придбала майно, реалізоване державним виконавцем у процесі виконавчого провадження, чи можливо та за яких обставин витребувати в неї таке майно?

Стаття 145 Цивільного кодексу передбачає, що витребування майна в добросовісного набувача не допускається, якщо майно було продано в порядку, встановленому для виконання судових рішень. Особа, яка придбала майно, наприклад, на торгах, проведених державним виконавцем (або іншою особою за його

дорученням), є добросовісним набувачем. Тому подальші рішення (наприклад, визнання дій державного виконавця неправомірними) не можуть бути підставою для витребування майна. В цьому випадку боржник (особа, майно якої було продано) може звернутись за відшкодуванням збитків, спричинених неправомірними діями посадових осіб, до державної виконавчої служби на підставі ст. 442 Цивільного кодексу, ст. 11 Закону України «Про державну виконавчу службу».

Яким чином здійснюється звернення стягнення на закладене майно на підставі виконавчого напису нотаріуса?

Стаття 1 Закону України «Про заставу» встановлює, що «в силу застави кредитор (заставодержатель) має право в разі невиконання боржником (заставодавцем) забезпеченого заставою зобов'язання одержати задоволення з вартості заставленого майна переважно перед іншими кредиторами». Процедура задоволення вимог кредитора (тобто відшкодування боргу) за рахунок вартості заставленого майна починається зі звернення стягнення на це майно.

Стаття 50 Закону України «Про виконавче провадження» встановлює, що звернення стягнення на майно боржника полягає в його арешті (описі), вилученні та примусовій реалізації.

Стаття 20 Закону України «Про заставу»:

«Звернення стягнення на майно здійснюється за рішенням суду (арбітражного або третейського суду), на підставі виконавчого напису нотаріуса, якщо інше не передбачено законом або договором застави»;

Стаття 87 Закону України «Про нотаріат»:

«Для стягнення грошових сум або витребування від боржника майна нотаріуси вчиняють виконавчі написи на документах, що встановлюють заборгованість».

На виконання зазначених положень Кабінет Міністрів України постановою від 29 червня 1999 р. за № 1172 затвердив Перелік документів, за якими стягнення заборгованості здійснюється в безспірному порядку. Пункт 1 цього Переліку до таких документів відносить «нотаріально посвідчені угоди, що передбачають сплату грошових сум, передачу або повернення майна, а також право звернення стягнення на заставлене майно».

Таким чином, Кабінет Міністрів України вийшов за межі ст. 87 Закону України «Про нотаріат», оскільки останній не передбачає вчинення виконавчого напису для звернення стягнення на заставлене майно. В цьому випадку має місце неузгодженість двох спеціальних нормативних актів – Законів України «Про заставу» та «Про нотаріат».

Закон України «Про заставу» вступив у силу з 11 листопада 1992 р., а Закон України «Про нотаріат» – з 1 січня 1994 р. Постанова Верховної Ради України «Про порядок введення в дію Закону України «Про нотаріат» (п. 2) встановила, що до приведення законодавства у відповідність з цим Законом застосовуються акти законодавства України в частині, в якій вони не суперечать Закону.

Закон України «Про заставу» в ст. 20, яка регулює звернення стягнення на заставлене майно, містить вказівку після слів «виконавчого напису» — «якщо інше не передбачено законом». Цю норму можна тлумачити й таким чином, що дане посилання передбачає можливість виключень з загального правила, а не взагалі виключає звернення стягнення на заставлене майно на підставі виконавчого напису. Однак при цьому не можна не враховувати дію Законів у часі. Крім того, в законодавстві існує ще ряд недоробок. Так, крім самого звернення стягнення на заставлене майно, необхідно також визначити суму заборгованості.

На практиці нотаріус вчиняє виконавчий напис на договорі застави та вказує суму, яку необхідно задовольнити за рахунок вартості заставленого майна: таким чином, тільки одним виконавчим написом здійснюється звернення стягнення та стягнення заборгованості. Проте договір застави не є документом, який засвідчує заборгованість. Такими документами можуть бути лише договори, на забезпечення виконання яких надавалась застава, що мають відповідати Переліку, затвердженому постановою КМУ від 29 червня 1999 року за № 1172. Це означає, що кредитний договір має бути нотаріально посвідчений. Нотаріуси в своїй діяльності керуються перш за все ст. 89 Закону України «Про нотаріат», яка встановлює вимоги до змісту виконавчого напису, в тому числі — «визначення сум, які підлягають стягненню».

Реалізацію заставленого майна здійснює державний виконавець відповідно до Закону України «Про виконавче провадження».

Віра КРАТ — адвокат

ПОРЯДОК ВЧИНЕННЯ НОТАРІУСОМ ВИКОНАВЧИХ НАПИСІВ

Марченко В.

Примусове виконання зобов'язань здійснюється, як правило, на підставі рішення суду (господарського суду) за вимогою, пред'явленою кредитором до боржника. Для примусового виконання судового рішення видається виконавчий лист. В окремих передбачених законодавством випадках можливе примусове виконання обов'язків у безспірному порядку шляхом здійснення нотаріусом за бажанням кредитора виконавчого напису на документі, що встановлює обов'язок боржника.

Виконавчий напис — це розпорядження нотаріуса про стягнення належної з боржника повної суми або витребування майна. Це розпорядження, згідно з законодавством про виконавче провадження, є **виконавчим документом**, на підставі якого в примусовому порядку задовольняється вимога кредитора.

При вчиненні виконавчого напису нотаріус керується Законом України «Про нотаріат» № 3425-XII від 2 вересня 1993 р. (далі – Закон); Інструкцією про порядок вчинення нотаріальних дій нотаріусами України, зареєстрованою в Мінюсті України 7 липня 1994 р. за № 152/361 (далі – Інструкція); Переліком документів, за якими стягнення заборгованості провадиться у безспірному порядку на підставі виконавчих написів нотаріусів, затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 29 червня 1999 року № 1172 з відповідними змінами (далі — Перелік) та іншими нормативними актами.

Порядок стягнення безспірної заборгованості за виконавчими написами є важливим інструментом зміцнення договірної та фінансової дисципліни, який дозволяє оперативно компенсувати шкоду, спричинену недобропорядними платниками.

ВИЗНАЧЕННЯ КОМПЕТЕНЦІЇ НОТАРІУСА

Аналіз практики вчинення нотаріусами виконавчих написів свідчить, що інколи виникають розбіжності у сприйнятті суті цієї нотаріальної дії.

На практиці іноді не зовсім чітко розуміють, що безспірність стягнення заборгованості визначається не нотаріусом або стягувачем, а Переліком документів, за якими стягнення заборгованості провадиться у безспірному порядку на підставі виконавчих написів нотаріусів.

Оскільки відповідна нотаріальна дія не пов'язана з вирішенням спору про право цивільне, то нотаріус не викликає боржника для викладення своїх заперечень. Нотаріус також не зобов'язаний повідомляти боржника про намір здійснити виконавчий напис.

При здійсненні виконавчого напису стягувач зобов'язаний лише надати конкретні документи, які підтверджують факт заборгованості й невиконання боржником своїх зобов'язань у встановлений законодавством, договором або іншими правилами строк.

Тому нотаріус не має права відмовити у вчиненні виконавчого напису і в тому випадку, якщо боржник надав письмове заперечення проти пред'явленої суми заборгованості або штрафу. Однак, коли сам боржник не погодиться з прострочкою ним виконання, відповідна нотаріальна дія має бути відкладена для надання боржнику часу для звернення до суду (**ст. 42 Закону**).

Здійснення виконавчого напису як нотаріальної дії є компетенцією всіх без винятку нотаріусів. Тому відмова в здійсненні виконавчого напису з тієї підстави, що місцем знаходження кредитора є територія іншого району або міста, є необґрунтованою. Винятком є лише вчинення виконавчого напису за чеком.

ОСКАРЖЕННЯ ДІЙ НОТАРІУСА

У випадку, коли до нотаріуса звертається громадянин із скаргою на неправомірність здійснення виконавчого напису, нотаріус зобов'язаний роз'яснити йому, що спір про право, на якому грунтується вчинений виконавчий напис, відповідно до **ст. 50 Закону,** розглядає суд або господарський суд у порядку позовного провадження.

З цього приводу існує роз'яснення **Постанови Пленуму Верховного Суду України від 31 січня 1992 року № 2** з відповідними змінами «Про судову практику в справах за скаргами на нотаріальні дії або відмову в їх вчиненні».

За змістом ст. 385 ЦПК у передбаченому главою 39 цього Кодексу порядку оскаржується тільки відмова у вчиненні виконавчого напису, а правильність вимог, зазначених у виконавчому написі, може бути оспорена боржником лише в позовному порядку. При безпідставності цих вимог суд скасовує виконавчий напис і відмовляє в їх задоволенні, а в разі часткової їх обґрунтованості – постановляє рішення про скасування виконавчого напису і стягнення з боржника на користь кредитора дійсної суми боргу. В цих випадках справи розглядаються в позовному провадженні, позивачем в якому є кредитор, а відповідачем – боржник.

Виконавчий напис вчинюється виключно за документально оформленими вимогами, перелік яких визначає Кабінет Міністрів України. На сьогодні чинним є Перелік документів, за якими стягнення заборгованості провадиться у безспірному порядку на підставі виконавчих написів нотаріусів, затверджений постановою КМУ від 29 червня 1999 р. за № 1172. Варто нагадати, що перелік цей є вичерпним і не підлягає розширювальному тлумаченню.

СТРОКИ

Нотаріус вчиняє виконавчі написи:

– якщо подані документи підтверджують безспірність заборгованості або іншої відповідальності боржника перед стягувачем;

– за умови, що з дня виникнення права вимоги минуло **не більше трьох років**, а у відносинах між підприємствами, установами та організаціями – **не більше одного року**

Якщо для вимоги, за якою видається виконавчий напис, закон встановлює інший строк давності, виконавчий напис видається в межах цього строку.

Строки, протягом яких може бути вчинено виконавчий напис, **обчислюються з дня, коли в стягувача виникло право примусового стягнення боргу.**

Однак існують вимоги, строк давності за якими скорочено законом. У цьому випадку важливе значення має визначення дати, з якої розпочинається відлік строку.

На практиці нерідко виникають труднощі в застосуванні скороченого (тривалістю шість місяців) строку позовної давності для стягнення пені. Особливість полягає в тому, що пеня є безперервною санкцією, яка має застосовуватися протягом усього періоду невиконання зобов'язань. Згідно зі ст. 72 Цивільного кодексу УРСР, встановлено скорочений строк позовної давності при стягненні пені.

Таким чином, **пеню можливо стягнути за всіма простроченими в межах трирічного періоду сплатами. Однак строки стягнення пені залишаються обмеженими шістьма місяцями з кожної окремої (місячної) плати.**

Перебіг строку позовної давності для вчинення виконавчого напису починається з дня виникнення права вимоги. Якщо зобов'язання виникло з вчиненої сторонами угоди, перебіг строку починається з моменту, визначеного угодою.

Строк, пропущений стягувачем навіть з поважних причин, не може бути поновлений нотаріусом. Проте нотаріус зобовязаний роз'яснити стягувачеві, що пропуск строку позовної давності не позбавляє права на звернення до суду з позовом про його поновлення.

ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

При вчиненні виконавчого напису нотаріус має перевірити, чи стягувач з метою обґрунтування стягнення надав зазначені в Переліку документи.

Виконавчий напис вчиняється на оригіналі документу, що встановлює заборгованість.

Якщо за змістом боргового документа існує необхідність провести стягнення по частинах, то виконавчий напис щодо кожного стягнення може бути вчинений на копії документа або на виписці з особового рахунку боржника. В цих випадках на оригіналі документа, що встановлює заборгованість, робиться відмітка про вчинення виконавчого напису й зазначається, за який строк і яку суму стягнуто, вказуються також дата й номер за реєстром нотаріальних дій.

У державній нотаріальній конторі (у приватного нотаріуса) залишається копія документа, який встановлює заборгованість, або виписка з особового рахунку боржника й копія виконавчого напису.

При кожному наступному вчиненні виконавчого напису за одним і тим же зобов'язанням повторне подання копії документа, що встановлює заборгованість, не вимагається. В цих випадках слід обмежитися поданням двох примірників виписки з особового рахунку та оригіналу зобов'язання. Один примірник виписки з виконавчим написом і оригінал зобов'язання повертають стягувачеві, а другий примірник залишається у нотаріуса.

При вчиненні кількох виконавчих написів за документами, що встановлюють заборгованість однакової форми, копія кожного окремого зобов'язання не вимагається. В таких випадках у державній нотаріальній конторі (у приватного нотаріуса) залишається одна копія документа, що встановлює заборгованість (на одного з боржників), і список боржників, на стягнення боргу з яких вчинені виконавчі написи, з зазначенням повної назви та адреси боржників, строку платежу, суми стягнення за виконавчим написом, а в окремих випадках й інших даних. Стягувачеві видаються виконавчі написи на кожного боржника окремо, відповідно до списку.

Якщо для вчинення виконавчого напису, крім документа, що встановлює заборгованість, необхідно подати й інші зазначені в Переліку документи, то вони до виконавчого напису не приєднуються, а залишаються в державній нотаріальній конторі або у приватного нотаріуса.

ВИКОНАВЧІ НАПИСИ НА ЧЕКАХ

На прохання чекодержателя нотаріус у разі неоплати чека вчиняє виконавчий напис.

Виконавчі написи на чеках вчиняються за місцезнаходженням платника, **за наявності його напису про те, що чек був пред'явлений до оплати** (з зазначенням дня пред'явлення), **але не був оплачений.** При вчиненні виконавчого напису перевіряється своєчасність пред'явлення чека до оплати **(ст. 93 Закону «Про нотаріат»)**.

Виконавчі написи про неоплату чека вчиняються нотаріусами як проти чекодавця, так і проти осіб, які несуть відповідальність за чеком.

Про вчинення виконавчого напису нотаріус робить відмітку в реєстрі й надсилає повідомлення чекодавцю про неоплату чека та видачу виконавчого напису.

ВИКОНАВЧІ НАПИСИ НА ВЕКСЕЛЯХ

Як відомо, 24 квітня 2000 р. до Переліку були внесені відповідні зміни, які передбачають можливість здійснення виконавчого напису за опротестованими векселями. Цю можливість передбачає п. 11 Переліку.

Для вчинення виконавчого напису нотаріусу необхідно надати:

а) оригінал опротестованого векселя;

б) акт про протест векселя

Подачу будь-яких інших документів Перелік не передбачає. Виконавчий напис вчиняється лише на борговому документі, яким у цьому випадку є вексель. Особливість бланка векселя полягає в тому, що місця для розміщення виконавчого напису нотаріуса не передбачено. Тому **текст виконавчого напису зазвичай розпочинається на векселі й продовжується або взагалі викладається повністю на прикріпленому спеціальному бланку нотаріальних документів.**

Після здійснення виконавчого напису за векселем нотаріус повертає кредитору сам вексель з виконавчим написом та акт про протест векселя. В справі у нотаріуса залишається копія акта про протест векселя та копія векселя,

відповідно посвідчені, з викладеним на ній текстом виконавчого напису. **Головною підставою вчинення виконавчого напису за векселем є попередньо здійснений протест за цим векселем.** При цьому немає значення, в чому саме був опротестований вексель.

СТЯГНЕННЯ ЗА НОТАРІАЛЬНО ПОСВІДЧЕНИМИ УГОДАМИ

Найцікавішим з точки зору спрощеного порядку (без судового розгляду) стягнення належної з боржника повної суми та витребування майна є п. 1 Переліку. Він встановлює можливість стягнення заборгованості за нотаріально посвідченими угодами, що передбачають сплату грошових сум, передачу або повернення майна, а також право звернення стягнення на заставлене майно на підставі виконавчих написів нотаріусів.

Для вчинення виконавчого напису нотаріусу необхідно надати:

а) оригінал нотаріально посвідченої угоди;

б) документи, що підтверджують безспірність заборгованості боржника та встановлюють прострочення виконання зобов'язання

Документом, що підтверджує заборгованість та прострочення виконання зобов'язання, є **копія заяви (претензії) кредитора про прострочення платежу** за нотаріально посвідченою угодою, передана боржнику через нотаріуса (ст. 84 Закона), або копія заяви (претензії), надіслана кредитором поштою зі зворотнім повідомленням. Виконавчий напис може бути вчинений у разі відмови боржника одержати надіслану на його адресу заяву (претензію). В цьому випадку нотаріусу слід звернути увагу на відмітку відділення зв'язку, зроблену на звороті повідомлення.

Заслуговує на додаткову увагу з боку представників банків можливість здійснити виконавчий напис за кредитними угодами за умови, що ці угоди попередньо були посвідчені нотаріально.

За вчинення виконавчого напису справляється **державне мито** в розмірі 1% суми, що стягується, або 1% вартості майна, яке підлягає витребуванню, але не менше трьох і не більше 100 неоподаткованих мінімумів доходів громадян. За послуги приватних нотаріусів справляється плата, розмір якої встановлюється за домовленістю сторін, але ця сума не може бути меншою за ставку держмита, й при цьому вказані максимальні обмеження на них не розповсюджуються.

Володимир МАРЧЕНКО – приватний нотаріус (м. Харків)

ВИДАВНИЧА ОРГАНІЗАЦІЯ

«ЮСТІНІАН»

ГОТУЄ ДО ДРУКУ НОВІ ВИДАННЯ

«ВИРІШЕННЯ ГОСПОДАРСЬКИХ СПОРІВ»

Друга частина до «Господарсько-процесуального кодексу України з постатейними матеріалами» В. Беляневича. Видання присвячене застосуванню норм матеріального права в роз'ясненнях і листах Вищого господарського суду України.

Відпускна ціна видавництва – 30 грн.

«ЗАКОНОДАВСТВО УКРАЇНИ ПРО БАНКРУТСТВО

коментарі та аналітичні матеріали»

Збірка стане в нагоді юристам, які виступають на стадії досудового врегулювання спору або в судовому процесі, розпочатому в господарському суді.

Укладач і автори ставили за мету надати можливу допомогу тим, хто застосовує законодавство про банкрутство. Добірка основних нормативних актів супроводжується аналітичними статтями науковців, суддів, державних службовців, практикуючих юристів.

Збірка допоможе зорієнтуватися у великому масиві нормативних актів та документів Вищого господарського суду України, присвячених врегулюванню проблем заборгованості шляхом застосування процедури банкрутства.

Відпускна ціна видавництва – 35 грн.

Замовлення приймаються за тел.: 230-01-73(74) або поштою: 04050, м. Київ, вул. Герцена 17-25, оф. 91

4

ВИЗНАННЯ ТА ВИКОНАННЯ РІШЕНЬ ІНОЗЕМНИХ СУДІВ

НОРМАТИВНІ АКТИ

КОНВЕНЦИЯ[1] О ПРИЗНАНИИ И ПРИВЕДЕНИИ В ИСПОЛНЕНИЕ ИНОСТРАННЫХ АРБИТРАЖНЫХ РЕШЕНИЙ[2]

ДАТА ПОДПИСАНИЯ: 10 июня 1958 г.
ДАТА ПОДПИСАНИЯ ПРЕДСТАВИТЕЛЕМ СССР: 29 декабря 1958 г.
ДАТА ВСТУПЛЕНИЯ В СИЛУ ДЛЯ СССР: 7 июня 1959 г.
ДАТА РАТИФИКАЦИИ: 10 августа 1960 г.
ДАТА ВСТУПЛЕНИЯ В СИЛУ ДЛЯ УКРАИНЫ: 10 января 1961 г.

Статья I

1. Настоящая Конвенция применяется в отношении признания и приведения в исполнение арбитражных решений, вынесенных на территории государства иного, чем то государство, где испрашивается признание и приведение в исполнение таких решений, по спорам, сторонами в которых могут быть как физические, так и юридические лица. Она применяется также к арбитражным решениям, которые не считаются внутренними решениями в том государстве, где испрашивается их признание и приведение в исполнение.

2. Термин «арбитражные решения» включает не только арбитражные решения, вынесенные арбитрами, назначенными по каждому отдельному делу, но и арбитражные решения, вынесенные постоянными арбитражными органами, к которым стороны обратились.

3. При подписании, ратификации или присоединении к настоящей Конвенции либо при уведомлении, предусмотренном статьей X этой Конвенции, любое государство может на основе взаимности заявить, что оно будет применять настоящую Конвенцию в отношении признания и приведения в исполнение арбитражных решений, вынесенных только на территории другого Договаривающегося Государства. Оно может также заявить, что оно будет применять настоящую Конвенцию только в отношении споров, возникающих по договорным или иным правоотношениям, которые считаются торговыми по национальному закону государства, делающего такое заявление.

Статья II

1. Каждое Договаривающееся Государство признает письменное соглашение, по которому стороны обязуются передавать в арбитраж все или какие-либо споры, возникшие или которые могут возникнуть между ними в связи с каким-либо

---

[1] *Ведомости Верховного Совета СССР, 1960, № 46, ст. 421*

[2] *Подписана представителем СССР 29 декабря 1958 г. Конвенция о признании и приведении в исполнение иностранных арбитражных решений, в соответствии с пунктом I статьи XII этой Конвенции, вступила в силу 7 июня 1959 г. Конвенция ратифицирована Президиумом Верховного Совета СССР 10 августа 1960 г. При этом Президиум Верховного Совета СССР делает следующее заявление: Союз Советских Социалистических Республик будет применять положения настоящей Конвенции в отношении арбитражных решений, вынесенных на территории государств, не являющихся участниками Конвенции, лишь на условиях взаимности. Согласно пункту 2 статьи XII, указанная Конвенция для Союза Советских Социалистических Республик вступила в силу 22 ноября 1960 г.*

конкретным договорным или иным правоотношением, объект которого может быть предметом арбитражного разбирательства.

2. Термин «письменное соглашение» включает арбитражную оговорку в договоре или арбитражное соглашение, подписанное сторонами или содержащееся в обмене письмами или телеграммами.

3. Суд Договаривающегося Государства, если к нему поступает иск по вопросу, по которому стороны заключили соглашение, предусматриваемое настоящей статьей, должен, по просьбе одной из сторон, направить стороны в арбитраж, если не найдет, что упомянутое соглашение недействительно, утратило силу или не может быть исполнено.

Статья III

Каждое Договаривающееся Государство признает арбитражные решения как обязательные и приводит их в исполнение в соответствии с процессуальными нормами той территории, где испрашивается признание и приведение в исполнение этих решений, на условиях, изложенных в нижеследующих статьях. К признанию и приведению в исполнение арбитражных решений, к которым применяется Конвенция, не должны применяться существенно более обременительные условия или более высокие пошлины или сборы, чем те, которые существуют для признания и приведения в исполнение внутренних арбитражных решений.

Статья IV

1. Для получения упомянутого в предшествующей статье признания и приведения в исполнение сторона, испрашивающая признание и приведение в исполнение, при подаче такой просьбы представляет:

а) должным образом заверенное подлинное арбитражное решение или должным образом заверенную копию такового;

б) подлинное соглашение, упомянутое в статье II, или должным образом заверенную копию такового.

2. Если арбитражное решение или соглашение изложены не на официальном языке той страны, где испрашивается признание и приведение в исполнение этого решения, представляет перевод этих документов на такой язык. Перевод заверяется официальным или присяжным переводчиком или дипломатическим или консульским учреждением.

Статья V

1.В признании и приведении в исполнение арбитражного решения может быть отказано по просьбе той стороны, против которой оно направлено, только если эта сторона представит компетентной власти по месту, где испрашивается признание и приведение в исполнение, доказательства того, что:

а) стороны в соглашении, указанном в статье II, были по применимому к ним закону в какой-либо мере недееспособны или это соглашение недействительно

по закону, которому стороны это соглашение подчинили, а при отсутствии такого указания – по закону страны, где решение было вынесено, или

b) сторона, против которой вынесено решение, не была должным образом уведомлена о назначении арбитра или об арбитражном разбирательстве или по другим причинам не могла представить свои объяснения, или

c) указанное решение вынесено по спору, не предусмотренному или не подпадающему под условия арбитражного соглашения или арбитражной оговорки в договоре, или содержит постановления по вопросам, выходящим за пределы арбитражного соглашения или арбитражной оговорки в договоре, с тем, однако, что если постановления по вопросам, охватываемым арбитражным соглашением или оговоркой, могут быть отделены от тех, которые не охватываются таким соглашением или оговоркой, то та часть арбитражного решения, которая содержит постановления по вопросам, охватываемым арбитражным соглашением или арбитражной оговоркой в договоре, может быть признана и приведена в исполнение, или

d) состав арбитражного органа или арбитражный процесс не соответствовали соглашению сторон или, при отсутствии такового, не соответствовали закону той страны, где имел место арбитраж, или

e) решение еще не стало окончательным для сторон или было отменено или приостановлено исполнением компетентной властью страны, где оно было вынесено, или страны, закон которой применяется.

2. В признании и приведении в исполнение арбитражного решения может быть также отказано, если компетентная власть страны, в которой испрашивается признание и приведение в исполнение, найдет, что:

a) объект спора не может быть предметом арбитражного разбирательства по законам этой страны или

b) признание и приведение в исполнение этого решения противоречат публичному порядку этой страны.

Статья VI

Если перед компетентной властью, указанной в подпункте «e» пункта 1 статьи V, было возбуждено ходатайство об отмене или приостановлении исполнением арбитражного решения, то та власть, к которой обратились с просьбой о признании и приведении в исполнение этого решения, может, если найдет целесообразным, отложить разрешение вопроса о приведении в исполнение этого решения и может также по ходатайству той стороны, которая просит о приведении в исполнение этого решения, обязать другую сторону представить надлежащее обеспечение.

Статья VII

1. Постановления настоящей Конвенции не затрагивают действительности многосторонних или двусторонних соглашений в отношении признания и приведения в исполнение арбитражных решений, заключенных Договаривающимися Государствами, и не лишают никакую заинтересованную сторону права воспользоваться любым арбитражным решением в том порядке и в тех пределах, которые

допускаются законом или международными договорами страны, где испрашивается признание и приведение в исполнение такого арбитражного решения.

2. Женевский протокол 1923 г. об арбитражных оговорках и Женевская конвенция 1927 г. о приведении в исполнение иностранных арбитражных решений утрачивают силу между Договаривающимися Государствами после того, как для них становится обязательной настоящая Конвенция, и в тех пределах, в которых она становится для них обязательной.

Статья VIII

1. Настоящая Конвенция открыта до 31 декабря 1958 г. для подписания от имени любого члена Организации Объединенных Наций, а также от имени любого государства, которое является или впоследствии станет членом какого-либо специализированного учреждения Организации Объединенных Наций или которое является или впоследствии станет участником Статута Международного Суда, или любого другого государства, которое будет приглашено Генеральной Ассамблеей Организации Объединенных Наций.

2. Настоящая Конвенция подлежит ратификации, и ратификационные грамоты депонируются у Генерального секретаря Организации Объединенных Наций.

Статья IX

1. Настоящая Конвенция открыта для присоединения всем государствам, упомянутым в статье VIII.

2. Присоединение совершается депонированием грамоты о присоединении у Генерального Секретаря Организации Объединенных Наций.

Статья X

1. Любое государство может при подписании или ратификации настоящей Конвенции или при присоединении к ней заявить, что эта Конвенция распространяется на все или некоторые территории, за международные отношения которых оно несет ответственность. Такое заявление вступает в силу одновременно с вступлением в силу настоящей Конвенции в отношении этого государства.

2. В любое время после указанного выше такое распространение может быть совершено посредством уведомления на имя Генерального Секретаря Организации Объединенных Наций и вступает в силу на девяностый день, считая со дня получения Генеральным Секретарем Организации Объединенных Наций этого уведомления, или в день вступления в силу настоящей Конвенции в отношении соответствующего государства в зависимости от того, какой срок истекает позднее.

3. Что касается территорий, на которые настоящая Конвенция не будет распространена при подписании или ратификации ее или при присоединении к ней, то каждое заинтересованное государство должно рассмотреть вопрос о возможности принятия мер, необходимых для распространения применения этой Конвенции к указанным территориям при условии согласия правительств таких территорий, где это необходимо по конституционным основаниям.

Статья XI

К федеративным и не унитарным государствам применяются нижеследующие постановления:

а) по тем статьям настоящей Конвенции, которые относятся к законодательной юрисдикции федеральной власти, обязательства федерального правительства в соответствующих пределах те же, что и обязательства Договаривающихся Государств, которые не являются федеративными государствами;

b) что касается тех статей настоящей Конвенции, которые относятся к законодательной юрисдикции образующих федерацию государств или провинций, не обязанных, согласно конституционной системе федерации, принимать законодательные меры, то федеральное правительство доводит такие статьи со своей благоприятной рекомендацией до сведения надлежащих властей государств или провинций в кратчайший по возможности срок;

с) федеративное государство, участвующее в настоящей Конвенции, представляет, по требованию любого другого Договаривающегося Государства, переданному через Генерального Секретаря Организации Объединенных Наций, справку об имеющих отношение к любому конкретному постановлению настоящей Конвенции законах и практике федерации и ее составных частей, указывая, в какой мере это постановление проведено в жизнь законодательными или иными мерами.

Статья XII

1. Настоящая Конвенция вступает в силу на девяностый день, считая со дня депонирования третьей ратификационной грамоты или грамоты о присоединении.

2. Для каждого государства, ратифицирующего настоящую Конвенцию или присоединяющегося к ней после депонирования третьей ратификационной грамоты или грамоты о присоединении, настоящая Конвенция вступает в силу на девяностый день после депонирования этим государством своей ратификационной грамоты или грамоты о присоединении.

Статья XIII

1. Любое Договаривающееся Государство может депонировать настоящую Конвенцию письменным уведомлением на имя Генерального Секретаря Организации Объединенных Наций. Денонсация вступает в силу через год со дня получения этого уведомления Генеральным Секретарем.

2. Любое государство, которое сделало заявление или уведомление на основании статьи X, может в любое время впоследствии заявить в уведомлении на имя Генерального Секретаря Организации Объединенных Наций, что действие настоящей Конвенции в отношении соответствующей территории прекратится через год со дня получения этого уведомления Генеральным Секретарем.

3. Настоящая Конвенция будет применяться в отношении арбитражных решений, дела о признании и приведении в исполнение которых были начаты до вступления в силу денонсации.

Статья XIV

Никакое Договаривающееся Государство не вправе пользоваться настоящей Конвенцией против других Договаривающихся Государств иначе, как в тех пределах, в которых оно обязано применять эту Конвенцию.

Статья XV

Генеральный Секретарь Организации Объединенных Наций уведомляет государства, упомянутые в статье VIII, о нижеследующем:

a) о подписании и ратификациях согласно статье VIII;

b) о присоединениях согласно статье IX;

c) о заявлениях и уведомлениях, вытекающих из статей I, X и XI;

d) о дне вступления настоящей Конвенции в силу согласно статье XII;

e) о денонсациях и уведомлениях согласно статье XIII.

Статья XVI

1. Настоящая Конвенция, русский, английский, испанский, китайский и французский тексты которой являются равно аутентичными, хранится в архиве Организации Объединенных Наций.

2. Генеральный Секретарь Организации Объединенных Наций препровождает заверенные копии настоящей Конвенции государствам, упомянутым в статье VIII.

ЗАКОН УКРАЇНИ ПРО РАТИФІКАЦІЮ КОНВЕНЦІЇ ПРО ПРАВОВУ ДОПОМОГУ І ПРАВОВІ ВІДНОСИНИ У ЦИВІЛЬНИХ, СІМЕЙНИХ ТА КРИМІНАЛЬНИХ СПРАВАХ[1]

Верховна Рада України **постановляє**:

Конвенцію про правову допомогу і правові відносини у цивільних, сімейних та кримінальних справах (далі – Конвенція), підписану від імені України в м. Мінську 22 січня 1993 року, **ратифікувати** з такими застереженнями:

1. Україна бере на себе зобов'язання щодо надання правової допомоги в обсязі, передбаченому статтею 6 Конвенції, за винятком визнання і виконання виконавчих написів.

2. Україна бере на себе зобов'язання визнавати і виконувати рішення, винесені на територіях держав – учасниць Конвенції, передбачені пунктом «а» статті 51 Конвенції, за винятком нотаріальних актів щодо грошових зобов'язань.

Голова Верховної Ради України
О. МОРОЗ

м. Київ
10 листопада 1994 року
№ 240/94-ВР

КОНВЕНЦИЯ О ПРАВОВОЙ ПОМОЩИ И ПРАВОВЫХ ОТНОШЕНИЯХ ПО ГРАЖДАНСКИМ, СЕМЕЙНЫМ И УГОЛОВНЫМ ДЕЛАМ

ДАТА ПОДПИСАНИЯ: 22 января 1993 г.
ДАТА РАТИФИКАЦИИ: 10 ноября 1994 г., Закон Украины № 240/94-ВР

(текст ратифицирован с предостережениями)

Государства – члены Содружества Независимых Государств, участники настоящей Конвенции, именуемые далее Договаривающиеся Стороны, исходя из стремления обеспечить гражданам Договаривающихся Сторон и лицам, проживающим на их территориях, предоставление во всех Договаривающихся Сторонах в отношении личных и имущественных прав такой же правовой защиты, как и собственным гражданам, придавая важное значение развитию сотрудничества в области оказания учреждениями юстиции правовой помощи по гражданским, семейным и уголовным делам, договорились о нижеследующем:

[1] *Відомості Верховної Ради України, 1994, №46 (15 ноября 1994 г.), ст. 417*

РАЗДЕЛ I. ОБЩИЕ ПОЛОЖЕНИЯ
ЧАСТЬ I. ПРАВОВАЯ ЗАЩИТА

Статья 1. Предоставление правовой защиты

1. Граждане каждой из Договаривающихся Сторон, а также лица, проживающие на ее территории, пользуются на территориях всех других Договаривающихся Сторон в отношении своих личных и имущественных прав такой же правовой защитой, как и собственные граждане данной Договаривающейся Стороны.

2. Граждане каждой из Договаривающихся Сторон, а также другие лица, проживающие на ее территории, имеют право свободно и беспрепятственно обращаться в суды, прокуратуру и иные учреждения других Договаривающихся Сторон, к компетенции которых относятся гражданские, семейные и уголовные дела (далее – учреждения юстиции), могут выступать в них, подавать ходатайства, предъявлять иски и осуществлять иные процессуальные действия на тех же условиях, что и граждане данной Договаривающейся Стороны.

3. Положения настоящей Конвенции применяются также к юридическим лицам, созданным в соответствии с законодательством Договаривающихся Сторон.

Статья 2. Освобождение от уплаты пошлин и возмещения издержек

1. Граждане каждой из Договаривающихся Сторон и лица, проживающие на ее территории, освобождаются от уплаты и возмещения судебных и нотариальных пошлин и издержек, а также пользуются бесплатной юридической помощью на тех же условиях, что и собственные граждане.

2. Льготы, предусмотренные в пункте 1 настоящей статьи, распространяются на все процессуальные действия, осуществляемые по данному делу, включая исполнение решения.

Статья 3. Представление документа о семейном и имущественном положении

1. Льготы, предусмотренные статьей 2, предоставляются на основании документа о семейном и имущественном положении лица, возбуждающего ходатайство. Этот документ выдается компетентным учреждением Договаривающейся Стороны, на территории которой имеет местожительство или местопребывание заявитель.

2. Если заявитель не имеет на территории Договаривающихся Сторон местожительства или местопребывания, то достаточно представить документ, выданный соответствующим дипломатическим представительством или консульским учреждением Договаривающейся Стороны, гражданином которой он является.

3. Учреждение, выносящее решение по ходатайству о предоставлении льгот, может затребовать от учреждения, выдавшего документ, дополнительные данные или необходимые разъяснения.

ЧАСТЬ II. ПРАВОВАЯ ПОМОЩЬ

Статья 4. Оказание правовой помощи

1. Учреждения юстиции Договаривающихся Сторон оказывают правовую помощь по гражданским, семейным и уголовным делам в соответствии с положениями настоящей Конвенции.

2. Учреждения юстиции оказывают правовую помощь и другим учреждениям по делам, указанным в пункте 1 настоящей статьи.

Статья 5. Порядок сношений

При выполнении настоящей Конвенции компетентные учреждения юстиции Договаривающихся Сторон сносятся друг с другом через свои центральные органы, если только настоящей Конвенцией не установлен иной порядок сношений.

Статья 6. Объем правовой помощи

Договаривающиеся Стороны оказывают друг другу правовую помощь путем выполнения процессуальных и иных действий, предусмотренных законодательством запрашиваемой Договаривающейся Стороны, в частности: составления и пересылки документов, проведения обысков, изъятия, пересылки и выдачи вещественных доказательств, проведения экспертизы, допроса сторон, обвиняемых, свидетелей, экспертов, возбуждения уголовного преследования, розыска и выдачи лиц, совершивших преступления, признания и исполнения судебных решений по гражданским делам, приговоров в части гражданского иска, исполнительных надписей, а также путем вручения документов.

Статья 7. Содержание и форма поручения об оказании правовой помощи

1. В поручении об оказании правовой помощи должны быть указаны:

а) наименование запрашиваемого учреждения;

б) наименование запрашивающего учреждения;

в) наименование дела, по которому запрашивается правовая помощь;

г) имена и фамилии сторон, свидетелей, подозреваемых, подсудимых, осужденных или потерпевших, их местожительство и местопребывание, гражданство, занятие, а по уголовным делам также место и дата рождения и, по возможности, фамилии и имена родителей; для юридических лиц – их наименование и местонахождение;

д) при наличии представителей лиц, указанных в подпункте «г«, их имена, фамилии и адреса;

е) содержание поручения, а также другие сведения, необходимые для его исполнения;

ж) по уголовным делам также описание и квалификация совершенного деяния и данные о размере ущерба, если он был причинен в результате деяния.

2. В поручении о вручении документа должны быть также указаны точный адрес получателя и наименование вручаемого документа.

3. Поручение должно быть подписано и скреплено гербовой печатью запрашивающего учреждения.

Статья 8. Порядок исполнения

1. При исполнении поручения об оказании правовой помощи запрашиваемое учреждение применяет законодательство своей страны. По просьбе запрашивающего учреждения оно может применить и процессуальные нормы запрашивающей Договаривающейся Стороны, если только они не противоречат законодательству запрашиваемой Договаривающейся Стороны.

2. Если запрашиваемое учреждение не компетентно исполнить поручение, оно пересылает его компетентному учреждению и уведомляет об этом запрашивающее учреждение.

3. По просьбе запрашивающего учреждения запрашиваемое учреждение своевременно сообщает ему и заинтересованным сторонам о времени и месте исполнения поручения, с тем, чтобы они могли присутствовать при исполнении поручения в соответствии с законодательством запрашиваемой Договаривающейся Стороны.

4. В случае, если точный адрес указанного в поручении лица неизвестен, запрашиваемое учреждение принимает в соответствии с законодательством Договаривающейся Стороны, на территории которой оно находится, необходимые меры для установления адреса.

5. После выполнения поручения запрашиваемое учреждение возвращает документы запрашивающему учреждению; в том случае, если правовая помощь не могла быть оказана, оно одновременно уведомляет об обстоятельствах, которые препятствуют исполнению поручения, и возвращает документы запрашивающему учреждению.

Статья 9. Вызов свидетелей, потерпевших, гражданских истцов, гражданских ответчиков, их представителей, экспертов

1. Свидетель, потерпевший, гражданский истец, гражданский ответчик и их представители, а также эксперт, который по вызову, врученному учреждением запрашиваемой Договаривающейся Стороны, явится в учреждение юстиции запрашивающей Договаривающейся Стороны, не может быть, независимо от своего гражданства, привлечен на ее территории к уголовной или административной ответственности, взят под стражу и подвергнут наказанию за деяние, совершенное до пересечения ее государственной границы. Такие лица не могут быть также привлечены к ответственности, взяты под стражу или подвергнуты наказанию в связи с их свидетельскими показаниями или заключениями в качестве экспертов в связи с уголовным делом, являющимся предметом разбирательства.

2. Лица, указанные в пункте 1 настоящей статьи, утрачивают предусмотренную этим пунктом гарантию, если они не оставят территорию запрашивающей Договаривающейся Стороны, хотя и имеют для этого возможность до истечения 15 суток с того дня, когда допрашивающее его учреждение юстиции сообщит им, что в дальнейшем в их присутствии нет необходимости. В этот срок не засчитывается время, в течение которого эти лица не по своей вине не могли покинуть территорию запрашивающей Договаривающейся Стороны.

3. Свидетелю, эксперту, а также потерпевшему и его законному представителю запрашивающей Договаривающейся Стороной возмещаются расходы, свя-

занные с проездом и пребыванием в запрашивающем государстве, как и неполученная заработная плата за дни отвлечения от работы; эксперт имеет также право на вознаграждение за проведение экспертизы. В вызове должно быть указано, какие выплаты вправе получить вызванные лица; по их ходатайству учреждение юстиции запрашивающей Договаривающейся Стороны выплачивает аванс на покрытие соответствующих расходов.

4. Вызов свидетеля или эксперта, проживающего на территории одной Договаривающейся Стороны, в учреждение юстиции другой Договаривающейся Стороны не должен содержать угрозы применения средств принуждения в случае неявки.

Статья 10. Поручение о вручении документов

1. Запрашиваемое учреждение юстиции осуществляет вручение документов в соответствии с порядком, действующим в его государстве, если вручаемые документы написаны на его языке или на русском языке либо снабжены заверенным переводом на эти языки. В противном случае оно передает документы получателю, если он согласен добровольно их принять.

2. Если документы не могут быть вручены по адресу, указанному в поручении, запрашиваемое учреждение юстиции по своей инициативе принимает меры, необходимые для установления адреса. Если установление адреса запрашиваемым учреждением юстиции окажется невозможным, оно уведомляет об этом запрашивающее учреждение и возвращает ему документы, подлежащие вручению.

Статья 11. Подтверждение вручения документов

Вручение документов удостоверяется подтверждением, подписанным лицом, которому вручен документ, и скрепленным официальной печатью запрашиваемого учреждения, и содержащим указание даты вручения и подпись работника учреждения, вручающего документ, или выданным этим учреждением иным документом, в котором должны быть указаны способ, место и время вручения.

Статья 12. Полномочия дипломатических представительств и консульских учреждений

1. Договаривающиеся Стороны имеют право вручать документы собственным гражданам через свои дипломатические представительства или консульские учреждения.

2. Договаривающиеся Стороны имеют право по поручению своих компетентных органов допрашивать собственных граждан через свои дипломатические представительства или консульские учреждения.

3. В случаях, указанных в пунктах 1 и 2 настоящей статьи, нельзя применять средства принуждения или угрозу ими.

Статья 13. Действительность документов

1. Документы, которые на территории одной из Договаривающихся Сторон изготовлены или засвидетельствованы учреждением или специально на то

уполномоченным лицом в пределах их компетенции и по установленной форме и скреплены гербовой печатью, принимаются на территориях других Договаривающихся Сторон без какого-либо специального удостоверения.

2. Документы, которые на территории одной из Договаривающихся Сторон рассматриваются как официальные документы, пользуются на территориях других Договаривающихся Сторон доказательной силой официальных документов.

Статья 14. Пересылка документов о гражданском состоянии и других документов

Договаривающиеся Стороны обязуются пересылать друг другу по просьбе без перевода и бесплатно свидетельства о регистрации актов гражданского состояния, документы об образовании, трудовом стаже и другие документы, касающиеся личных или имущественных прав и интересов граждан запрашиваемой Договаривающейся Стороны и иных лиц, проживающих на ее территории.

Статья 15. Информация по правовым вопросам

Центральные учреждения юстиции Договаривающихся Сторон по просьбе предоставляют друг другу сведения о действующем или действовавшем на их территориях внутреннем законодательстве и о практике его применения учреждениями юстиции.

Статья 16. Установление адресов и других данных

1. Договаривающиеся Стороны по просьбе оказывают друг другу в соответствии со своим законодательством помощь при установлении адресов лиц, проживающих на их территориях, если это требуется для осуществления прав их граждан. При этом запрашивающая Договаривающаяся Сторона сообщает имеющиеся у нее данные для определения адреса лица, указанного в просьбе.

2. Учреждения юстиции Договаривающихся Сторон оказывают друг другу помощь в установлении места работы и доходов, проживающих на территории запрашиваемой Договаривающейся Стороны лиц, к которым в учреждениях юстиции запрашивающей Договаривающейся Стороны предъявлены имущественные требования по гражданским, семейным и уголовным делам.

Статья 17. Язык

В отношениях друг с другом при выполнении настоящей Конвенции учреждения юстиции Договаривающихся Сторон пользуются государственными языками Договаривающихся Сторон или русским языком.

Статья 18. Расходы, связанные с оказанием правовой помощи

Запрашиваемая Договаривающаяся Сторона не будет требовать возмещения расходов по оказанию правовой помощи. Договаривающиеся Стороны сами несут все расходы, возникшие при оказании правовой помощи на их территориях.

Статья 19. Отказ в оказании правовой помощи

Просьба об оказании правовой помощи может быть отклонена, если оказа-

ние такой помощи может нанести ущерб суверенитету или безопасности либо противоречит законодательству запрашиваемой Договаривающейся Стороны.

РАЗДЕЛ II. ПРАВОВЫЕ ОТНОШЕНИЯ ПО ГРАЖДАНСКИМ И СЕМЕЙНЫМ ДЕЛАМ

ЧАСТЬ I. КОМПЕТЕНЦИЯ

Статья 20. Общие положения

1. Если в частях II-V настоящего раздела не установлено иное, иски к лицам, имеющим место жительства на территории одной из Договаривающихся Сторон, предъявляются, независимо от их гражданства, в суды этой Договаривающейся Стороны, а иски к юридическим лицам предъявляются в суды Договаривающейся Стороны, на территории которой находится орган управления юридического лица, его представительство либо филиал.

Если в деле участвуют несколько ответчиков, имеющих местожительство (местонахождение) на территориях разных Договаривающихся Сторон, спор рассматривается по местожительству (местонахождению) любого ответчика по выбору истца.

2. Суды Договаривающейся Стороны компетентны также в случаях, когда на ее территории:

а) осуществляется торговля, промышленная или иная хозяйственная деятельность предприятия (филиала) ответчика;

б) исполнено или должно быть полностью или частично исполнено обязательство из договора, являющегося предметом спора;

в) имеет постоянное местожительство или местонахождение истец по иску о защите чести, достоинства и деловой репутации.

3. По искам о праве собственности и иных вещных правах на недвижимое имущество исключительно компетентны суды по месту нахождения имущества.

Иски к перевозчикам, вытекающие из договоров перевозки грузов, пассажиров и багажа, предъявляются по месту нахождения управления транспортной организации, к которой в установленном порядке была предъявлена претензия.

Статья 21. Договорная подсудность

1. Суды Договаривающихся Сторон могут рассматривать дела и в других случаях, если имеется письменное соглашение сторон о передаче спора этим судам.

При этом исключительная компетенция, вытекающая из пункта 3 статьи 20 и других норм, установленных частями II-V настоящего раздела, а также из внутреннего законодательства соответствующей Договаривающейся Стороны, не может быть изменена соглашением сторон.

2. При наличии соглашения о передаче спора суд по заявлению ответчика прекращает производство по делу.

Статья 22. Взаимосвязь судебных процессов

1. В случае возбуждения производства по делу между теми же сторонами, о том же предмете и по тем же основаниям в судах двух Договаривающихся Сто-

рон, компетентных в соответствии с настоящей Конвенцией, суд, возбудивший дело позднее, прекращает производство.

2. Встречный иск и требование о зачете, вытекающие из того же правоотношения, что и основной иск, подлежат рассмотрению в суде, который рассматривает основной иск.

ЧАСТЬ II. ЛИЧНЫЙ СТАТУС

Статья 23. Правоспособность и дееспособность

1. Дееспособность физического лица определяется законодательством Договаривающейся Стороны, гражданином которой является это лицо.

2. Дееспособность лица без гражданства определяется по праву страны, в которой он имеет постоянное место жительства.

3. Правоспособность юридического лица определяется законодательством государства, по законам которого оно было учреждено.

Статья 24. Признание ограниченно дееспособным или недееспособным. Восстановление дееспособности

1. По делам о признании лица ограниченно дееспособным или недееспособным, за исключением случаев, предусмотренных пунктами 2 и 3 настоящей статьи, компетентен суд Договаривающейся Стороны, гражданином которой является это лицо.

2. В случае, если суду одной Договаривающейся Стороны станут известны основания признания ограниченно дееспособным или недееспособным проживающего на ее территории лица, являющегося гражданином другой Договаривающейся Стороны, он уведомит об этом суд Договаривающейся Стороны, гражданином которой является данное лицо.

3. Если суд Договаривающейся Стороны, который был уведомлен об основаниях для признания ограниченно дееспособным или недееспособным, в течение трех месяцев не начнет дело или не сообщит свое мнение, дело о признании ограниченно дееспособным или недееспособным будет рассматривать суд той Договаривающейся Стороны, на территории которой этот гражданин имеет место жительства. Решение о признании лица ограниченно дееспособным или недееспособным направляется компетентному суду Договаривающейся Стороны, гражданином которой является это лицо.

4. Положения пунктов 1-3 настоящей статьи применяются соответственно и к восстановлению дееспособности.

Статья 25. Признание безвестно отсутствующим и объявление умершим. Установление факта смерти

1. По делам о признании лица безвестно отсутствующим или объявлении умершим и по делам об установлении факта смерти компетентны учреждения юстиции Договаривающейся Стороны, гражданином которой лицо было в то время, когда оно по последним данным было в живых, а в отношении других лиц – учреждения юстиции по последнему месту жительства лица.

2. Учреждения юстиции каждой из Договаривающихся Сторон могут признать гражданина другой Договаривающейся Стороны и иное лицо, проживающее на ее территории, безвестно отсутствующим или умершим, а также установить факт его смерти по ходатайству проживающих на ее территории заинтересованных лиц, права и интересы которых основаны на законодательстве этой Договаривающейся Стороны.

3. При рассмотрении дел о признании безвестно отсутствующим или объявлении умершим и дел об установлении факта смерти учреждения юстиции Договаривающихся Сторон применяют законодательство своего государства.

ЧАСТЬ III. СЕМЕЙНЫЕ ДЕЛА

Статья 26. Заключение брака

Условия заключения брака определяются для каждого из будущих супругов законодательством Договаривающейся Стороны, гражданином которой он является, а для лиц без гражданства – законодательством Договаривающейся Стороны, являющейся их постоянным местом жительства. Кроме того, в отношении препятствий к заключению брака должны быть соблюдены требования законодательства Договаривающейся Стороны, на территории которой заключается брак.

Статья 27. Правоотношения супругов

1. Личные и имущественные правоотношения супругов определяются по законодательству Договаривающейся Стороны, на территории которой они имеют совместное местожительство.

2. Если один из супругов проживает на территории одной Договаривающейся Стороны, а второй – на территории другой Договаривающейся Стороны и при этом оба супруга имеют одно и то же гражданство, их личные и имущественные правоотношения определяются по законодательству той Договаривающейся Стороны, гражданами которой они являются.

3. Если один из супругов является гражданином одной Договаривающейся Стороны, а второй – другой Договаривающейся Стороны и один из них проживает на территории одной, а второй – на территории другой Договаривающейся Стороны, то их личные и имущественные правоотношения определяются по законодательству Договаривающейся Стороны, на территории которой они имели свое последнее совместное местожительство.

4. Если лица, указанные в пункте 3 настоящей статьи, не имели совместного жительства на территориях Договаривающихся Сторон, применяется законодательство Договаривающейся Стороны, учреждение которой рассматривают дело.

5. Правоотношения супругов, касающиеся их недвижимого имущества, определяются по законодательству Договаривающейся Стороны, на территории которой находится это имущество.

6. По делам о личных и имущественных правоотношениях супругов компетентны учреждения Договаривающейся Стороны, законодательство которой подлежит применению в соответствии с пунктами 1-3, 5 настоящей статьи.

Статья 28. Расторжение брака

1. По делам о расторжении брака применяется законодательство Договаривающейся Стороны, гражданами которой являются супруги в момент подачи заявления.

2. Если один из супругов является гражданином одной Договаривающейся Стороны, а второй – другой Договаривающейся Стороны, применяется законодательство Договаривающейся Стороны, учреждение которой рассматривает дело о расторжении брака.

Статья 29. Компетентность учреждений Договаривающихся Сторон

1. По делам о расторжении брака в случае, предусмотренном пунктом 1 статьи 28, компетентны учреждения Договаривающейся Стороны, гражданами которой являются супруги в момент подачи заявления. Если на момент подачи заявления оба супруга проживают на территории другой Договаривающейся Стороны, то компетентны также учреждения этой Договаривающейся Стороны.

2. По делам о расторжении брака в случае, предусмотренном пунктом 2 статьи 28, компетентны учреждения Договаривающейся Стороны, на территории которой проживают оба супруга. Если один из супругов проживает на территории одной Договаривающейся Стороны, а второй – на территории другой Договаривающейся Стороны, по делам о расторжении брака компетентны учреждения обеих Договаривающихся Сторон, на территориях которых проживают супруги.

Статья 30. Признание брака недействительным

1. По делам о признании брака недействительным применяется законодательство Договаривающейся Стороны, которое в соответствии со статьей 26 применялось при заключении брака.

2. Компетентность учреждений по делам о признании брака недействительным определяется в соответствии со статьей 27.

Статья 31. Установление и оспаривание отцовства или материнства

Установление и оспаривание отцовства или материнства определяется по законодательству Договаривающейся Стороны, гражданином которой ребенок является по рождению.

Статья 32. Правоотношения родителей и детей

1. Правоотношения родителей и детей определяются по законодательству Договаривающейся Стороны, на территории которой постоянно проживают дети.

2. По делам о взыскании алиментов с совершеннолетних детей применяется законодательство Договаривающейся Стороны, на территории которой имеет местожительство лицо, претендующее на получение алиментов.

3. По делам о правоотношениях между родителями и детьми компетентен суд Договаривающейся Стороны, законодательство которой подлежит применению в соответствии с пунктами 1 и 2 настоящей статьи.

Статья 33. Опека и попечительство

1. Установление или отмена опеки и попечительства производится по законодательству Договаривающейся Стороны, гражданином которой является лицо, в отношении которого устанавливается или отменяется опека или попечительство.

2. Правоотношения между опекуном или попечителем и лицом, находящимся под опекой или попечительством, регулируются законодательством Договаривающейся Стороны, учреждение которой назначило опекуна или попечителя.

3. Обязанность принять опекунство или попечительство устанавливается законодательством Договаривающейся Стороны, гражданином которой является лицо, назначаемое опекуном или попечителем.

4. Опекуном или попечителем лица, являющегося гражданином одной Договаривающейся Стороны, может быть назначен гражданин другой Договаривающейся Стороны, если он проживает на территории Стороны, где будет осуществляться опека или попечительство.

Статья 34. Компетентность учреждений Договаривающихся Сторон в вопросах опеки и попечительства

По делам об установлении или отмене опеки и попечительства компетентны учреждения Договаривающейся Стороны, гражданином которой является лицо, в отношении которого устанавливается или отменяется опека или попечительство, если иное не установлено настоящей Конвенцией.

Статья 35. Порядок принятия мер по опеке и попечительству

1. В случае необходимости принятия мер по опеке или попечительству в интересах гражданина одной Договаривающейся Стороны, постоянное местожительство, местопребывание или имущество которого находится на территории другой Договаривающейся Стороны, учреждение этой Договаривающейся Стороны безотлагательно уведомляет учреждение, компетентное в соответствии со статьей 34.

2. В случаях, не терпящих отлагательств, учреждение другой Договаривающейся Стороны может само принять необходимые временные меры в соответствии со своим законодательством. При этом оно обязано безотлагательно уведомить об этом учреждение, компетентное в соответствии со статьей 34. Эти меры сохраняют силу до принятия учреждением, указанным в статье 34, иного решения.

Статья 36. Порядок передачи опеки или попечительства

1. Учреждение, компетентное в соответствии со статьей 34, может передать опеку или попечительство учреждению другой Договаривающейся Стороны в том случае, если лицо, находящееся под опекой или попечительством, имеет на территории этой Договаривающейся Стороны местожительство, местопребывание или имущество. Передача опеки или попечительства вступает в силу с момента, когда запрашиваемое учреждение примет на себя опеку или попечительство и уведомит об этом запрашивающее учреждение.

2. Учреждение, которое в соответствии с пунктом 1 настоящей статьи приняло опеку или попечительство, осуществляет их в соответствии с законодательством своего государства.

Статья 37. Усыновление

1. Усыновление или его отмена определяется по законодательству Договаривающейся Стороны, гражданином которой является усыновитель в момент подачи заявления об усыновлении или его отмене.

2. Если ребенок является гражданином другой Договаривающейся Стороны, при усыновлении или его отмене необходимо получить согласие законного представителя и компетентного государственного органа, а также согласие ребенка, если это требуется по законодательству Договаривающейся Стороны, гражданином которой он является.

3. Если ребенок усыновляется супругами, из которых один является гражданином одной Договаривающейся Стороны, а другой гражданином другой Договаривающейся Стороны, усыновление или его отмена должны производиться в соответствии с условиями, предусмотренными законодательством обеих Договаривающихся Сторон.

4. По делам об усыновлении или его отмене компетентно учреждение Договаривающейся Стороны, гражданином которой является усыновитель в момент подачи заявления об усыновлении или его отмене, а в случае, предусмотренном пунктом 3 настоящей статьи, компетентно учреждение той Договаривающейся Стороны, на территории которой супруги имеют или имели последнее совместное местожительство или местопребывание.

ЧАСТЬ IV. ИМУЩЕСТВЕННЫЕ ПРАВООТНОШЕНИЯ

Статья 38. Право собственности

1. Право собственности на недвижимое имущество определяется по законодательству Договаривающейся Стороны, на территории которой находится недвижимое имущество. Вопрос о том, какое имущество является недвижимым, решается в соответствии с законодательством страны, на территории которой находится это имущество.

2. Право собственности на транспортные средства, подлежащие внесению в государственные реестры, определяется по законодательству Договаривающейся Стороны, на территории которой находится орган, осуществивший регистрацию транспортного средства.

3. Возникновение и прекращение права собственности или иного вещного права на имущество определяется по законодательству Договаривающейся Стороны, на территории которой имущество находилось в момент, когда имело место действие или иное обстоятельство, послужившее основанием возникновения или прекращения такого права.

4. Возникновение и прекращение права собственности или иного вещного права на имущество, являющееся предметом сделки, определяется по законодательству места совершения сделки, если иное не предусмотрено соглашением сторон.

Статья 39. Форма сделки

1. Форма сделки определяется по законодательству места ее совершения.

2. Форма сделки по поводу недвижимого имущества и прав на него определяется по законодательству Договаривающейся Стороны, на территории которой находится такое имущество.

Статья 40. Доверенность

Форма и срок действия доверенности определяются по законодательству Договаривающейся Стороны, на территории которой выдана доверенность.

Статья 41. Права и обязанности сторон по сделке

Права и обязанности сторон по сделке определяются по законодательству места ее совершения, если иное не предусмотрено соглашением сторон.

Статья 42. Возмещение вреда

1. Обязательства о возмещении вреда, кроме вытекающих из договоров и других правомерных действий, определяются по законодательству Договаривающейся Стороны, на территории которой имело место действие или иное обстоятельство, послужившее основанием для требования о возмещении вреда.

2. Если причинитель вреда и потерпевший являются гражданами одной Договаривающейся Стороны, применяется законодательство этой Договаривающейся Стороны.

3. По делам, упомянутым в пунктах 1 и 2 настоящей статьи, компетентен суд Договаривающейся Стороны, на территории которой имело место действие или иное обстоятельство, послужившее основанием для требования о возмещении вреда. Потерпевший может предъявить иск также в суде Договаривающейся Стороны, на территории которой имеет местожительство ответчик.

Статья 43. Исковая давность

Вопросы исковой давности разрешаются по законодательству, которое применяется для регулирования соответствующего правоотношения.

ЧАСТЬ V. НАСЛЕДОВАНИЕ

Статья 44. Принцип равенства

Граждане каждой из Договаривающихся Сторон могут наследовать на территориях других Договаривающихся Сторон имущество или права по закону или по завещанию на равных условиях и в том же объеме, как и граждане данной Договаривающейся Стороны.

Статья 45. Право наследования

1. Право наследования имущества, кроме случая, предусмотренного пунктом 2 настоящей статьи, определяется по законодательству Договаривающейся Стороны, на территории которой наследодатель имел последнее постоянное место жительства.

2. Право наследования недвижимого имущества определяется по законодательству Договаривающейся Стороны, на территории которой находится это имущество.

Статья 46. Переход наследства к государству

Если по законодательству Договаривающейся Стороны, подлежащему применению при наследовании, наследником является государство, то движимое наследственное имущество переходит Договаривающейся Стороне, гражданином которой является наследодатель в момент смерти, а недвижимое наследственное имущество переходит Договаривающейся Стороне, на территории которой оно находится.

Статья 47. Завещание

Способность лица к составлению и отмене завещания, а также форма завещания и его отмены определяются по праву той страны, где завещатель имел место жительства в момент составления акта. Однако завещание или его отмена не могут быть признаны недействительными вследствие несоблюдения формы, если последняя удовлетворяет требованиям права места его составления.

Статья 48. Компетенция по делам о наследстве

1. Производство по делам о наследовании движимого имущества компетентны вести учреждения Договаривающейся Стороны, на территории которой имел место жительства наследодатель в момент своей смерти.

2. Производство по делам о наследовании недвижимого имущества компетентны вести учреждения Договаривающейся Стороны, на территории которой находится имущество.

3. Положения пунктов 1 и 2 настоящей статьи применяются также при рассмотрении споров, возникающих в связи с производством по делам о наследстве.

Статья 49. Компетенция дипломатического представительства или консульского учреждения по делам о наследстве

По делам о наследовании, в том числе по наследственным спорам, дипломатические представительства или консульские учреждения каждой из Договаривающихся Сторон компетентны представлять (за исключением права на отказ от наследства) без специальной доверенности в учреждениях других Договаривающихся Сторон граждан своего государства, если они отсутствуют или не назначили представителя.

Статья 50. Меры по охране наследства

1. Учреждения Договаривающихся Сторон принимают в соответствии со своим законодательством меры, необходимые для обеспечения охраны наследства, оставленного на их территориях гражданами других Договаривающихся Сторон, или для управления им.

2. О мерах, принятых согласно пункту 1 настоящей статьи, безотлагательно уведомляется дипломатическое представительство или консульское учреждение Договаривающейся Стороны, гражданином которой является наследодатель. Указанное представительство или учреждение может принимать участие в осуществлении этих мер.

3. По ходатайству учреждения юстиции, компетентного вести производство по делу о наследовании, а также дипломатического представительства или консульского учреждения меры, принятые в соответствии с пунктом 1 настоящей статьи, могут быть изменены, отменены или отложены.

РАЗДЕЛ III. ПРИЗНАНИЕ И ИСПОЛНЕНИЕ РЕШЕНИЙ

Статья 51. Признание и исполнение решений

Каждая из Договаривающихся Сторон на условиях, предусмотренных настоящей Конвенцией, признает и исполняет следующие решения, вынесенные на территории других Договаривающихся Сторон:

а) решения учреждений юстиции по гражданским и семейным делам, включая утвержденные судом мировые соглашения по таким делам и нотариальные акты в отношении денежных обязательств (далее решений);

б) решения судов по уголовным делам о возмещении ущерба.

Статья 52. Признание решений, не требующих исполнения

1. Вынесенные учреждениями юстиции каждой из Договаривающихся Сторон и вступившие в законную силу решения, не требующие по своему характеру исполнения, признаются на территориях других Договаривающихся Сторон без специального производства при условии, если:

а) учреждения юстиции запрашиваемой Договаривающейся Стороны не вынесли ранее по этому делу решения, вступившего в законную силу;

б) дело согласно настоящей Конвенции, а в случаях, не предусмотренных ею, согласно законодательству Договаривающейся Стороны, на территории которой решение должно быть признано, не относится к исключительной компетенции учреждений юстиции этой Договаривающейся Стороны.

2. Положения пункта 1 настоящей статьи относятся и к решениям по опеке и попечительству, а также к решениям о расторжении брака, вынесенным учреждениями, компетентными согласно законодательству Договаривающейся Стороны, на территории которой вынесено решение.

Статья 53. Ходатайство о разрешении принудительного исполнения решения

1. Ходатайство о разрешении принудительного исполнения решения подается в компетентный суд Договаривающейся Стороны, где решение подлежит исполнению. Оно может быть подано и в суд, который вынес решение по делу в первой инстанции. Этот суд направляет ходатайство суду, компетентному вынести решение по ходатайству.

2. К ходатайству прилагаются:

а) решение или его заверенная копия, а также официальный документ о том, что решение вступило в законную силу и подлежит исполнению, или о том, что оно подлежит исполнению до вступления в законную силу, если это не следует из самого решения;

б) документ, из которого следует, что сторона, против которой было вынесено решение, не принявшая участия в процессе, была в надлежащем порядке и

своевременно вызвана в суд, а в случае ее процессуальной недееспособности была надлежащим образом представлена;

в) документ, подтверждающий частичное исполнение решения на момент его пересылки;

г) документ, подтверждающий соглашение сторон по делам договорной подсудности.

3. Ходатайство о разрешении принудительного исполнения решения и приложенные к нему документы снабжаются заверенным переводом на язык запрашиваемой Договаривающейся Стороны или на русский язык.

Статья 54. Порядок признания и принудительного исполнения решений

1. Ходатайства о признании и разрешении принудительного исполнения решений, предусмотренных в статье 51, рассматриваются судами Договаривающейся Стороны, на территории которой должно быть осуществлено принудительное исполнение.

2. Суд, рассматривающий ходатайство о признании и разрешении принудительного исполнения решения, ограничивается установлением того, что условия, предусмотренные настоящей Конвенцией, соблюдены. В случае, если условия соблюдены, суд выносит решение о принудительном исполнении.

3. Порядок принудительного исполнения определяется по законодательству Договаривающейся Стороны, на территории которой должно быть осуществлено принудительное исполнение.

Статья 55. Отказ в признании и исполнении решений

В признании предусмотренных статьей 52 решений и в выдаче разрешения на принудительное исполнение может быть отказано в случаях, если:

а) в соответствии с законодательством Договаривающейся Стороны, на территории которой вынесено решение, оно не вступило в законную силу или не подлежит исполнению, за исключением случаев, когда решение подлежит исполнению до вступления в законную силу;

б) ответчик не принял участия в процессе вследствие того, что ему или его уполномоченному не был своевременно и надлежаще вручен вызов в суд;

в) по делу между теми же сторонами, о том же предмете и по тому же основанию на территории Договаривающейся Стороны, где должно быть признано и исполнено решение, было уже ранее вынесено вступившее в законную силу решение или имеется признанное решение суда третьего государства либо если учреждением этой Договаривающейся Стороны было ранее возбуждено производство по данному делу;

г) согласно положениям настоящей Конвенции, а в случаях, не предусмотренных ею, согласно законодательству Договаривающейся Стороны, на территории которой решение должно быть признано и исполнено, дело относится к исключительной компетенции ее учреждения;

д) отсутствует документ, подтверждающий соглашение сторон по делу договорной подсудности;

е) истек срок давности принудительного исполнения, предусмотренный законодательством Договаривающейся Стороны, суд которой исполняет поручения.

РАЗДЕЛ IV. ПРАВОВАЯ ПОМОЩЬ ПО УГОЛОВНЫМ ДЕЛАМ
ЧАСТЬ I. ВЫДАЧА
Статья 56. Обязанность выдачи

1. Договаривающиеся Стороны обязуются в соответствии с условиями, предусмотренными настоящей Конвенцией, по требованию выдавать друг другу лиц, находящихся на их территории, для привлечения к уголовной ответственности или для приведения приговора в исполнение.

2. Выдача для привлечения к уголовной ответственности производится за такие деяния, которые по законам запрашивающей и запрашиваемой Договаривающихся Сторон являются наказуемыми и за совершение которых предусматривается наказание в виде лишения свободы на срок не менее одного года или более тяжкое наказание.

3. Выдача для приведения приговора в исполнение производится за такие деяния, которые в соответствии с законодательством запрашивающей и запрашиваемой Договаривающихся Сторон являются наказуемыми и за совершение которых лицо, выдача которого требуется, было приговорено к лишению свободы на срок не менее шести месяцев или к более тяжкому наказанию.

Статья 57. Отказ в выдаче

1. Выдача не производится, если:

а) лицо, выдача которого требуется, является гражданином запрашиваемой Договаривающейся Стороны;

б) на момент получения требования уголовное преследование согласно законодательству запрашиваемой Договаривающейся Стороны не может быть возбуждено или приговор не может быть приведен в исполнение вследствие истечения срока давности либо по иному законному основанию;

в) в отношении лица, выдача которого требуется, на территории запрашиваемой Договаривающейся Стороны за то же преступление был вынесен приговор или постановление о прекращении производства по делу, вступившее в законную силу;

г) преступление в соответствии с законодательством запрашивающей или запрашиваемой Договаривающейся Стороны преследуется в порядке частного обвинения (по заявлению потерпевшего).

2. В выдаче может быть отказано, если преступление, в связи с которым требуется выдача, совершено на территории запрашиваемой Договаривающейся Стороны.

3. В случае отказа в выдаче запрашивающая Договаривающаяся Сторона должна быть информирована об основаниях отказа.

Статья 58. Требование о выдаче

1. Требование о выдаче должно содержать:

а) наименование запрашиваемого учреждения;

б) описание фактических обстоятельств деяния и текст закона запрашивающей Договаривающейся Стороны, на основании которого это деяние признается преступлением;

в) фамилию, имя, отчество лица, которое подлежит выдаче, его гражданство, место жительства или пребывания, по возможности описание внешности и другие сведения о его личности;

г) указание размера ущерба, причиненного преступлением.

2. К требованию о выдаче для осуществления уголовного преследования должна быть приложена заверенная копия постановления о заключении под стражу.

3. К требованию о выдаче для приведения приговора в исполнение должны быть приложены заверенная копия приговора с отметкой о вступлении его в законную силу и текст положения уголовного закона, на основании которого лицо осуждено. Если осужденный уже отбыл часть наказания, сообщаются также данные об этом.

4. Требования о выдаче и приложенные к нему документы составляются в соответствии с положениями статьи 17.

Статья 59. Дополнительные сведения

1. Если требование о выдаче не содержит всех необходимых данных, то запрашиваемая Договаривающаяся Сторона может затребовать дополнительные сведения, для чего устанавливает срок до одного месяца. Этот срок может быть продлен еще до одного месяца по ходатайству запрашивающей Договаривающейся Стороны.

2. Если запрашивающая Договаривающаяся Сторона не представит в установленный срок дополнительных сведений, то запрашиваемая Договаривающаяся Сторона должна освободить лицо, взятое под стражу.

Статья 60. Взятие под стражу для выдачи

По получении требования запрашиваемая Договаривающаяся Сторона немедленно принимает меры к взятию под стражу лица, выдача которого требуется, за исключением тех случаев, когда выдача не может быть произведена.

Статья 61. Взятие под стражу или задержание до получения требования о выдаче

1. Лицо, выдача которого требуется, по ходатайству может быть взято под стражу и до получения требования о выдаче. В ходатайстве должны содержаться ссылка на постановление о взятии под стражу или на приговор, вступивший в законную силу, и указание на то, что требование о выдаче будет представлено дополнительно. Ходатайство о взятии под стражу до получения требования о выдаче может быть передано по почте, телеграфу, телексу или телефаксу.

2. Лицо может быть задержано и без ходатайства, предусмотренного в пункте 1 настоящей статьи, если имеются предусмотренные законодательством основания подозревать, что оно совершило на территории другой Договаривающейся Стороны преступление, влекущее выдачу.

3. О взятии под стражу или задержании до получения требования о выдаче необходимо немедленно уведомить другую Договаривающуюся Сторону.

Статья 62. Освобождение лица, задержанного или взятого под стражу

1. Лицо, взятое под стражу согласно пункту 1 статьи 61, должно быть освобождено, если требование о его выдаче не поступит в течение одного месяца со дня взятия под стражу.

2. Лицо, задержанное согласно пункту 2 статьи 61, должно быть освобождено, если требование о его выдаче не поступит в течение срока, предусмотренного законодательством для задержания.

Статья 63. Отсрочка выдачи

Если лицо, выдача которого требуется, привлечено к уголовной ответственности или осуждено за другое преступление на территории запрашиваемой Договаривающейся Стороны, его выдача может быть отсрочена до прекращения уголовного преследования, приведения приговора в исполнение или до освобождения от наказания.

Статья 64. Выдача на время

1. Если отсрочка выдачи, предусмотренная статьей 63, может повлечь за собой истечение срока давности уголовного преследования или причинить ущерб расследованию преступления, лицо, выдача которого требуется по ходатайству, может быть выдано на время.

2. Выданное на время лицо должно быть возвращено после проведения действия по уголовному делу, для которого оно было выдано, но не позднее чем через три месяца со дня передачи лица. В обоснованных случаях срок может быть продлен.

Статья 65. Коллизия требований о выдаче

Если требования о выдаче поступят от нескольких государств, запрашиваемая Договаривающаяся Сторона самостоятельно решает, какое из этих требований должно быть удовлетворено.

Статья 66. Пределы уголовного преследования выданного лица

1. Без согласия запрашиваемой Договаривающейся Стороны выданное лицо нельзя привлечь к уголовной ответственности или подвергнуть наказанию за совершенное до его выдачи преступление, за которое оно не было выдано.

2. Без согласия запрашиваемой Договаривающейся Стороны лицо не может быть выдано также третьему государству.

3. Согласия запрашиваемой Договаривающейся Стороны не требуется, если выданное лицо до истечения одного месяца после окончания уголовного производства, а в случае осуждения – до истечения одного месяца после отбытия наказания или освобождения от него не покинет территорию запрашивающей Договаривающейся Стороны или если оно туда добровольно возвратится. В этот срок

не засчитывается время, в течение которого выданное лицо не могло покинуть территорию запрашивающей Договаривающейся Стороны не по своей вине.

Статья 67. Передача выданного лица

Запрашиваемая Договаривающаяся Сторона уведомляет запрашивающую Договаривающуюся Сторону о месте и времени выдачи. Если запрашивающая Договаривающаяся Сторона не примет лицо, подлежащее выдаче, в течение 15 дней после поставленной даты передачи, это лицо должно быть освобождено из-под стражи.

Статья 68. Повторная выдача

Если выданное лицо уклонится от уголовного преследования или от отбытия наказания и возвратится на территорию запрашиваемой Договаривающейся Стороны, то по новому требованию оно должно быть выдано без представления материалов, упомянутых в статьях 58 и 59.

Статья 69. Уведомление о результатах производства по уголовному делу

Договаривающиеся Стороны сообщают друг другу о результатах производства по уголовному делу против выданного им лица. По просьбе высылается и копия окончательного решения.

Статья 70. Транзитная перевозка

1. Договаривающаяся Сторона по ходатайству другой Договаривающейся Стороны разрешает транзитную перевозку по своей территории лиц, выданных другой Договаривающейся Стороне третьим государством.

2. Ходатайство о разрешении такой перевозки рассматривается в том же порядке, что и требование о выдаче.

3. Запрашиваемая Договаривающаяся Сторона разрешает транзитную перевозку таким способом, какой она считает наиболее целесообразным.

Статья 71. Расходы, связанные с выдачей и транзитной перевозкой

Расходы, связанные с выдачей, несет Договаривающаяся Сторона, на территории которой они возникли, а расходы, связанные с транзитной перевозкой, – Договаривающаяся Сторона, обратившаяся с ходатайством о такой перевозке.

ЧАСТЬ II. ОСУЩЕСТВЛЕНИЕ УГОЛОВНОГО ПРЕСЛЕДОВАНИЯ

Статья 72. Обязанность осуществления уголовного преследования

1. Каждая Договаривающаяся Сторона обязуется по поручению другой Договаривающейся Стороны осуществлять в соответствии со своим законодательством уголовное преследование против собственных граждан, подозреваемых в том, что они совершили на территории запрашивающей Договаривающейся Стороны преступление.

2. Если преступление, по которому возбуждено дело, влечет за собой гражданско-правовые требования лиц, понесших ущерб от преступления, эти требования при наличии их ходатайства о возмещении ущерба рассматриваются в данном деле.

Статья 73. Поручение об осуществлении уголовного преследования

1. Поручение об осуществлении уголовного преследования должно содержать:

а) наименование запрашивающего учреждения;

б) описание деяния, в связи с которым направлено поручение об осуществлении преследования;

в) возможно более точное указание времени и места совершения деяния;

г) текст положения закона запрашивающей Договаривающейся Стороны, на основании которого деяние признается преступлением, а также текст других законодательных норм, имеющих существенное значение для производства по делу;

д) фамилию и имя подозреваемого лица, его гражданство, а также другие сведения о его личности;

е) заявления потерпевших по уголовным делам, возбуждаемым по заявлению потерпевшего, и заявления о возмещении вреда;

ж) указание размера ущерба, причиненного преступлением.

К поручению прилагаются имеющиеся в распоряжении запрашивающей Договаривающейся Стороны материалы уголовного преследования, а также доказательства.

2. При направлении запрашивающей Договаривающейся Стороны возбужденного уголовного дела расследование по этому делу продолжается запрашиваемой Договаривающейся Стороной в соответствии со своим законодательством. Каждый из находящихся в деле документов должен быть удостоверен гербовой печатью компетентного учреждения юстиции запрашивающей Договаривающейся Стороны.

3. Поручение и приложенные к нему документы составляются в соответствии с положениями статьи 18.

4. Если обвиняемый в момент направления поручения об осуществлении преследования содержится под стражей на территории запрашивающей Договаривающейся Стороны, он доставляется на территорию запрашиваемой Договаривающейся Стороны.

Статья 74. Уведомление о результатах уголовного преследования

Запрашиваемая Договаривающаяся Сторона обязана уведомить запрашивающую Договаривающуюся Сторону об окончательном решении. По просьбе запрашивающей Договаривающейся Стороны направляется копия окончательного решения.

Статья 75. Последствия принятия решения

Если Договаривающейся Стороне в соответствии со статьей 72 было направлено поручение об осуществлении уголовного преследования после вступления в силу приговора или принятия учреждением запрашиваемой Договаривающейся Стороны иного окончательного решения, уголовное дело не может быть возбуждено учреждениями запрашивающей Договаривающейся Стороны, а возбужденное ими дело подлежит прекращению.

Статья 76. Смягчающие или отягчающие ответственность обстоятельства

Каждая из Договаривающихся Сторон при расследовании преступлений и рассмотрении уголовных дел судами учитывает предусмотренные законодательством Договаривающихся Сторон смягчающие и отягчающие ответственность обстоятельства независимо от того, на территории какой Договаривающейся Стороны они возникли.

Статья 77. Порядок рассмотрения дел, подсудных судам двух или нескольких Договаривающихся Сторон

При обвинении одного лица или группы лиц в совершении нескольких преступлений, дела о которых подсудны судам двух или более Договаривающихся Сторон, рассматривать их компетентен суд той Договаривающейся Стороны, на территории которой закончено предварительное расследование. В этом случае дело рассматривается по правилам судопроизводства этой Договаривающейся Стороны.

ЧАСТЬ III. СПЕЦИАЛЬНЫЕ ПОЛОЖЕНИЯ О ПРАВОВОЙ ПОМОЩИ ПО УГОЛОВНЫМ ДЕЛАМ

Статья 78. Передача предметов

1. Договаривающиеся Стороны обязуются по просьбе передавать друг другу:

а) предметы, которые были использованы при совершении преступления, влекущего выдачу лица в соответствии с настоящей Конвенцией, в том числе орудия преступления; предметы, которые были приобретены в результате преступления или в качестве вознаграждения за него, или же предметы, которые преступник получил взамен предметов, приобретенных таким образом;

б) предметы, которые могут иметь значение доказательств в уголовном деле; эти предметы передаются и в том случае, если выдача преступника не может быть осуществлена из-за его смерти, побега или по иным обстоятельствам.

2. Если запрашиваемой Договаривающейся Стороне предметы, указанные в пункте первом настоящей статьи, необходимы в качестве доказательств в уголовном деле, их передача может быть отсрочена до окончания производства по делу.

3. Права третьих лиц на переданные предметы остаются в силе. После окончания производства по делу эти предметы должны быть безвозмездно возвращены Договаривающейся Стороне, которая их передала.

Статья 79. Уведомление об обвинительных приговорах и сведения о судимости

1. Каждая из Договаривающихся Сторон будет ежегодно сообщать другим Договаривающимся Сторонам сведения о вступивших в законную силу обвинительных приговорах, вынесенных ее судами в отношении граждан соответствующей Договаривающейся Стороны, одновременно пересылая имеющиеся отпечатки пальцев осужденных.

2. Каждая из Договаривающихся Сторон предоставляет другим Договаривающимся Сторонам бесплатно по их просьбе сведения о судимости лиц, осужденных ранее ее судами, если эти лица привлекаются к уголовной ответственности на территории запрашивающей Договаривающейся Стороны.

Статья 80. Порядок сношений по вопросам выдачи и уголовного преследования

Сношения по вопросам выдачи, уголовного преследования, а также исполнения следственных поручений, затрагивающих права граждан и требующих санкций прокурора, осуществляются генеральными прокурорами (прокурорами) Договаривающихся Сторон.

РАЗДЕЛ V. ЗАКЛЮЧИТЕЛЬНЫЕ ПОЛОЖЕНИЯ

Статья 81. Вопросы применения настоящей Конвенции

Вопросы, возникающие при применении настоящей Конвенции, решаются компетентными органами Договаривающихся Сторон по взаимному согласованию.

Статья 82. Соотношение Конвенции с международными договорами

Настоящая Конвенция не затрагивает положений других международных договоров, участниками которых являются Договаривающиеся Стороны.

Статья 83. Порядок вступления в силу

1. Настоящая Конвенция подлежит ратификации подписавшими ее государствами. Ратификационные грамоты сдаются на хранение Правительству Республики Беларусь, которое выполняет функции депозитария этой Конвенции.

2. Настоящая Конвенция вступает в силу на тридцатый день, считая со дня сдачи на хранение депозитарию третьей ратификационной грамоты. Для государства, ратификационная грамота которого будет сдана на хранение депозитарию после вступления в силу настоящей Конвенции, она вступит в силу на тридцатый день, считая со дня сдачи на хранение депозитарию его ратификационной грамоты.

Статья 84. Срок действия Конвенции

1. Настоящая Конвенция действует в течение пяти лет со дня вступления ее в силу. По истечении этого срока Конвенция автоматически продлевается каждый раз на новый пятилетний период.

2. Каждая Договаривающаяся Сторона может выйти из настоящей Конвенции, направив письменное уведомление об этом депозитарию за 12 месяцев до истечения текущего пятилетнего срока ее действия.

Статья 85. Действие во времени

Действие настоящей Конвенции распространяется и на правоотношения, возникшие до ее вступления в силу.

Статья 86. Порядок присоединения к Конвенции

К настоящей Конвенции после вступления ее в силу могут присоединиться с согласия всех Договаривающихся Сторон другие государства путем передачи депозитарию документов о таком присоединении. Присоединение считается вступившим в силу по истечении тридцати дней со дня получения депозитарием последнего сообщения о согласии на такое присоединение.

Статья 87. Обязанности депозитария

Депозитарий будет незамедлительно извещать все подписавшие настоящую Конвенцию и присоединившиеся к ней государства о дате сдачи на хранение каждой ратификационной грамоты или документа о присоединении, дате вступления Конвенции в силу, а также о получении им других уведомлений.

Совершено в городе Минске 22 января 1993 года в одном подлинном экземпляре на русском языке. Подлинный экземпляр хранится в Архиве Правительства Республики Беларусь, которое направит государствам-участникам настоящей Конвенции ее заверенную копию.

Республика Беларусь ратифицировала
Конвенцию 10 июня 1993 г.
(ратификационная грамота депонирована 10 июня 1993 г.);
Республика Узбекистан – 6 мая 1993 г.
(грамота депонирована 21 февраля 1994 г.);
Республика Казахстан – 31 марта 1993 г.
(грамота депонирована 20 апреля 1994 г.);
Российская Федерация – 4 августа 1994 г.
(грамота депонирована 11 ноября 1994 г.).
Республика Таджикистан – 4 августа 1993 г.
(грамота не депонирована).

ЗАКОН УКРАЇНИ
ПРО РАТИФІКАЦІЮ ПРОТОКОЛУ ДО КОНВЕНЦІЇ ПРО ПРАВОВУ ДОПОМОГУ ТА ПРАВОВІ ВІДНОСИНИ У ЦИВІЛЬНИХ, СІМЕЙНИХ ТА КРИМІНАЛЬНИХ СПРАВАХ ВІД 22 СІЧНЯ 1993 РОКУ [1]

Верховна Рада України **постановляє:**

Протокол до Конвенції про правову допомогу та правові відносини у цивільних. сімейних та кримінальних справах від 22 січня 1993 року, підписаний у м. Москві 29 березня 1997 року, **ратифікувати** з такими застереженнями:

до пункту 19: «Україна не бере на себе зобов'язання визнавати та враховувати вироки, винесені судами Договірних Сторін, при вирішенні питань про визнання особи особливо небезпечним рецидивістом, про встановлення факту вчинення злочину повторно та порушення зобов'язань, пов'язаних з умовним звільненням, відстрочкою виконання вироку або умовно-достроковим звільненням»;

до пункту 21: «Україна бере на себе зобов'язання здійснювати зносини з питань виконання процесуальних та інших дій, зазначених у частині другій статті 80 Конвенції, у порядку, передбаченому статтею 5 Конвенції».

Голова Верховної Ради
України
О. МОРОЗ
м. Київ
3 березня 1998 року
№ 140/98-ВР

ПРОТОКОЛ
ДО КОНВЕНЦІЇ ПРО ПРАВОВУ ДОПОМОГУ ТА ПРАВОВІ ВІДНОСИНИ У ЦИВІЛЬНИХ, СІМЕЙНИХ ТА КРИМІНАЛЬНИХ СПРАВАХ ВІД 22 СІЧНЯ 1993 РОКУ

ДАТА ПІДПИСАННЯ: 29 березня 1997 р.
ДАТА РАТИФІКАЦІЇ: 3 березня 1998 р., Закон України № 140/98-ВР

(текст Протоколу ратифіковано із застереженнями)

Держави – учасниці Конвенції про правову допомогу та правові відносини у цивільних, сімейних та кримінальних справах від 22 січня 1993 року домовилися внести до вказаної Конвенції наступні зміни та доповнення:

1. Пункт 2 статті 1 після слова «прокуратуру» доповнити через кому словами «Органи внутрішніх справ» (далі по тексту).
2. Статті 5 і 6 викласти у наступній редакції:

---
[1] *Відомості Верховної Ради України, 1998, № 26, ст. 162*

«Стаття 5

Порядок зносин

При виконанні цієї Конвенції компетентні установи юстиції Договірних Сторін зносяться одна з одною через свої центральні, територіальні та інші органи, якщо тільки цією Конвенцією не встановлено інший порядок зносин. Договірні Сторони визначають перелік своїх центральних, територіальних та інших органів, уповноважених на здійснення безпосередніх зносин, про що повідомляють депозитарія.

Стаття 6

Обсяг правової допомоги

Договірні Сторони надають одна одній правову допомогу шляхом виконання процесуальних та інших дій, передбачених законодавством запитуваної Договірної Сторони, у тому числі складання та пересилки документів, проведення оглядів, обшуків, вилучення та передачі речових доказів, проведення експертизи, допиту сторін, третіх осіб, підозрюваних, обвинувачених, потерпілих, свідків, експертів, розшуку осіб, здійснення кримінального переслідування, видачі осіб для притягнення їх до кримінальної відповідальності або приведення вироку до виконання, визнання та виконання судових рішень у цивільних справах, вироків у частині цивільного позову, виконавчих написів, а також шляхом вручення документів».

3. У підпункті «г» пункту 1 статті 7:

після слова «підозрюваних» доповнити словом «обвинувачених», слова «їх найменування та місцезнаходження» замінити словами «їх найменування, юридична адреса і/або місцезнаходження».

4. Пункт 4 статті 9 Конвенції викласти у наступній редакції:

«4. Виклик осіб, вказаних у пункті 1 цієї статті, які проживають на території однієї Договірної Сторони, до установ юстиції іншої Договірної Сторони не повинен містити погрози застосування заходів примусу на випадок нез'явлення».

5. Статтю 14 Конвенції викласти у наступній редакції:

«Стаття 14

Пересилка документів про громадянський стан та інших документів

Договірні Сторони зобов'язуються пересилати одна одній на прохання без перекладу і безкоштовно свідоцтва про реєстрацію актів громадянського стану – безпосередньо через органи реєстрації актів громадянського стану Договірних Сторін з повідомленням громадян про пересилку документів.

Договірні Сторони зобов'язуються пересилати одна одній на прохання без перекладу і безкоштовно документи про освіту, трудовий стаж та інші документи, що стосуються особистих або майнових прав та інтересів громадян запитуваної Договірної Сторони та інших осіб, які проживають на її території».

6. Статтю 17 доповнити реченням наступного змісту:

«У випадку виконання документів державними мовами Договірних Сторін до них додаються засвідчені переклади російською мовою».

7. Статтю 19 викласти у наступній редакції:

«Стаття 19

Відмова у наданні правової допомоги

В проханні про надання правової допомоги може бути відмовлено повністю або частково, якщо надання такої допомоги може заподіяти шкоду суверенітету чи безпеці або суперечить законодавству запитуваної Договірної Сторони. У випадку відмови у проханні про надання правової допомоги запитуюча Договірна Сторона негайно повідомляється про причини відмови».

8. Доповнити Конвенцію статтею 22-1 наступного змісту:

«Стаття 22-1

Прохання про участь прокурора у цивільному процесі

Прокурор однієї з Договірних Сторін має право звернутися до прокурора іншої Договірної Сторони з проханням про порушення у суді справи про захист прав і законних інтересів громадян запитуючої Договірної Сторони, про прийняття участі у розгляді таких справ або принесенні до суду вищої інстанції касаційного чи окремого протесту, а також протесту в порядку нагляду на судові постанови у таких справах».

9. Статтю 32 викласти у наступній редакції:

«Стаття 32

Правовідносини батьків та дітей

1. Права і обов'язки батьків та дітей, у тому числі зобов'язання батьків по утриманню дітей, визначаються законодавством Договірної Сторони, на території якої вони мають постійне спільне місце проживання, а за відсутністю постійного спільного місця проживання батьків та дітей їх взаємні права та обов'язки визначаються законодавством Договірної Сторони, громадянином якої є дитина.

На вимогу позивача в аліментних зобов'язаннях застосовується законодавство Договірної Сторони, на території якої постійно проживає дитина.

2. Аліментні зобов'язання повнолітніх дітей на користь батьків, а також аліментні зобов'язання інших членів сім'ї визначаються законодавством Договірної Сторони, на території якої вони мали спільне місце проживання. При відсутності спільного місця проживання такі зобов'язання визначаються законодавством Договірної Сторони, громадянином якої є позивач.

3. У справах про правовідносини між батьками та дітьми є компетентним суд Договірної Сторони, законодавство якої підлягає вживанню у відповідності з пунктами 1 і 2 цієї статті.

4. Виконання рішень суду у справах, пов'язаних з вихованням дітей, провадиться у порядку, встановленому законодавством Договірної Сторони, на території якої проживає дитина.

5. Договірні Сторони надають одна одній допомогу у розшуку відповідача у справах про стягнення аліментів, коли є підстави вважати, що відповідач знаходиться на території іншої Договірної Сторони і судом винесено ухвалу про оголошення його розшуку.»

10. Назву розділу IV Конвенції викласти у наступній редакції:

«Розділ IV. Правова допомога і правові відносини у кримінальних справах».

11. Назву частини III розділу IV Конвенції викласти у наступній редакції:

«Частина III. Спеціальні положення про правову допомогу і правові відносини у кримінальних справах».

12. Пункт 1 статті 58 викласти у наступній редакції:

«1. Вимога про видачу повинна містити наступні відомості:

а) найменування запитуючої і запитуваної установ;

б) опис фактичних обставин діяння і текст закону запитуючої Договірної Сторони, на підставі якого це діяння визнається злочином з наведенням міри покарання, яку передбачає цей закон;

в) прізвище, ім'я, по батькові особи, що підлягає видачі, її рік народження, громадянство, місце проживання чи перебування, по можливості – опис зовнішності, фотокартку, відбитки пальців та інші відомості про її особистість;

г) дані про розмір шкоди, заподіяної злочином».

13. Статтю 60 викласти у наступній редакції:

«Стаття 60

Розшук та взяття під варту для видачі

Після отримання вимоги про видачу запитувана Договірна Сторона негайно вживає заходів до розшуку і взяттю під варту особи, видача якої вимагається, за винятком тих випадків, коли видачу не може бути здійснено».

14. Доповнити Конвенцію статтями 61-1 і 61-2 наступного змісту:

«Стаття 61-1

Розшук особи до отримання вимоги про видачу

1. Договірні Сторони здійснюють за дорученням розшук особи до отримання вимоги про її видачу за наявністю підстав вважати, що ця особа може перебувати на території запитуваної Договірної Сторони.

2. Доручення про здійснення розшуку складається у відповідності з положеннями статті 7 і повинно містити якомога повний опис розшукуваної особи поряд з будь-якою іншою інформацією, що дозволяє встановити її місцезнаходження, прохання про взяття її під варту із зазначенням про те, що вимогу про видачу цієї особи буде подано.

3. До доручення про здійснення розшуку додається засвідчена копія рішення компетентного органу про взяття під варту або вироку, що набув чинності, відомості про невідбуту частину покарання, а також фотокартка і відбитки пальців (якщо такі є).

4. Про взяття під варту розшукуваної особи чи інші результати розшуку негайно інформується запитуюча Договірна Сторона.

Стаття 61-2

Обчислення строку тримання під вартою

Час тримання під вартою особи, взятої під варту відповідно до положень статей 60, 61, 61-1 цієї Конвенції, у випадку її видачі зараховується до загального строку тримання під вартою, передбачений законодавством Договірної Сторони, якій цю особу видано».

15. Статтю 62 викласти у наступній редакції:

«Стаття 62

Звільнення особи, затриманої або взятої під варту

1. Особа, взята під варту згідно з пунктом 1 статті 61 і статті 61-1, має бути звільнена якщо надійде повідомлення запитуючої Договірної Сторони про необхідність звільнення цієї особи, або вимога про видачу з усіма доданими до нього документами, передбаченими статтею 58, не буде отримано запитуваною Договірною Стороною протягом сорока днів з дня взяття під варту.

2. Особа, затримана згідно з пунктом 2 статті 61, має бути звільнена, якщо клопотання про взяття її під варту відповідно до пункту 1 статті 61 не надійде протягом строку, передбаченого законодавством для затримання».

16. Доповнити Конвенцію статтею 67-1 наступного змісту:

«Стаття 67-1

Повторне затримання або взяття під варту

Звільнення особи згідно з пунктом 2 статті 59, пунктами 1 і 2 статті 62 і статтею 67 не перешкоджають повторному її затриманню і взяттю під варту з метою видачі особи, яка вимагається, у випадку наступного отримання вимоги про видачу».

17. Пункт 1 статті 70 після слів «виданих іншій Договірній Стороні» доповнити словами «або переданих тимчасово».

18. Статтю 71 після слів «пов'язані з видачею» доповнити словами «або тимчасовою передачею».

19. Доповнити Конвенцію статтею 76-1 наступного змісту:

«Стаття 76-1

Визнання вироків

Під час вирішення питань про визнання особи особливо небезпечним рецидивістом, про встановлення фактів учинення злочину повторно і порушення обов'язків, пов'язаних з умовним засудженням, відстрочкою виконання вироку або умовно-достроковим звільненням, установи юстиції Договірних Сторін можуть визнавати і враховувати вироки винесені судами (трибуналами) колишнього Союзу РСР і союзних республік, що входили до його складу, а також судами Договірних Сторін».

20. Доповнити Конвенцію статтею 78-1 наступного змісту:

«Стаття 78-1

Передача тимчасово особи, яка знаходиться під вартою або відбуває покарання у вигляді позбавлення волі

1. При необхідності допитати у якості свідка чи потерпілого особу, яка знаходиться під вартою або відбуває покарання у вигляді позбавлення волі на території іншої Договірної Сторони, а також провести іншу слідчу дію за її участю, ця особа, незалежно від її громадянства, за обгрунтованим проханням заінтересованої Договірної Сторони може бути за рішенням Генерального прокурора (Прокурора) запитуваної Договірної Сторони передана тимчасово за умови її утримання під вартою і повернення у встановлений строк.

2. Прохання про передачу тимчасово особи, зазначеної у пункті 1 цієї статті, складається згідно з положеннями статті 7 і повинно також містити зазначення про час, протягом якого вимагається присутність цієї особи у запитуючій Договірній Стороні.

3. Передача тимчасово особи, зазначеної у пункті 1 цієї статті, не здійснюється:

а) якщо не отримано її згоду на таку передачу;

б) у випадку необхідності її присутності на попередньому слідстві чи судовому розгляді на території запитуваної Договірної Сторони;

в) якщо така передача може потягти порушення встановлених строків утримання цієї особи під вартою або відбування нею покарання у вигляді позбавлення волі.

4. На особу, зазначену у пункті 1 цієї статті, поширюються гарантії, передбачені пунктом 1 статті 9».

21. Статтю 80 Конвенції викласти у наступній редакції:

«Стаття 80

Особливий порядок зносин

Зносини з питань видачі і кримінального переслідування здійснюються Генеральними прокурорами (Прокурорами) Договірних Сторін.

Зносини з питань виконання процесуальних та інших дій, що потребують санкції Прокурора (суду), здійснюються органами прокуратури у порядку, встановленому Генеральними прокурорами (Прокурорами) Договірних Сторін».

Цей Протокол підлягає ратифікації і набуде чинності у порядку передбаченому статтею 83 вищезазначеної Конвенції.

До цього Протоколу після набуття ним чинності можуть приєднуватись за згодою всіх Договірних Сторін інші держави шляхом передачі депозитарію документів про таке приєднання. Приєднання вважається таким, що набуло чинності, по закінченні 30 днів з дня отримання депозитарієм останнього повідомлення про згоду на таке приєднання.

Здійснено у місті Москва 29 березня 1997 року в одному дійсному примірнику російською мовою. Дійсний примірник зберігається у Виконавчому Секретаріаті Співдружності Незалежних Держав, який направить кожній державі, що підписала цей Протокол, його засвідчену копію.

ПОСТАНОВА ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ ПРО РАТИФІКАЦІЮ УГОДИ ПРО ПОРЯДОК ВИРІШЕННЯ СПОРІВ, ПОВ'ЯЗАНИХ ІЗ ЗДІЙСНЕННЯМ ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ[1]

Верховна Рада України **постановляє**:

Ратифікувати Угоду про порядок вирішення спорів, пов'язаних із здійсненням господарської діяльності, підписану у Києві 20 березня 1992 року Урядами держав-учасниць Співдружності Незалежних Держав.

Голова Верховної Ради
України
І. ПЛЮЩ
м. Київ
19 грудня 1992 року
№ 2889-XII

УГОДА ПРО ПОРЯДОК ВИРІШЕННЯ СПОРІВ, ПОВ'ЯЗАНИХ ІЗ ЗДІЙСНЕННЯМ ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

ДАТА ПІДПИСАННЯ: 20 березня 1992 р.
ДАТА РАТИФІКАЦІЇ: 19 грудня 1992 р.

Уряди держав – учасниць Співдружності Незалежних Держав, які надалі іменуються Сторонами, надаючи важливого значення розвитку співробітництва в галузі вирішення пов'язаних із здійсненням господарської діяльності спорів між суб'єктами, що знаходяться у різних державах – учасницях Співдружності Незалежних Держав, виходячи з необхідності забезпечення усім господарюючим суб'єктам однакових можливостей для захисту своїх прав і законних інтересів, погодилися про таке:

Стаття 1

Ця Угода регулює питання вирішення справ, що випливають із договірних та інших цивільно-правових відносин між господарюючими суб'єктами, з їх відносин з державними та іншими органами, а також виконання рішень щодо них.

Стаття 2

Для цілей цієї Угоди під господарюючими суб'єктами розуміються підприємства, їх об'єднання, організації будь-яких організаційно-правових форм, а також громадяни, які мають статус підприємця відповідно до законодавства, чинного на території держав – учасниць Співдружності Незалежних Держав, та їх об'єднання.

[1]*Відомості Верховної Ради України, 1993, № 9 (2 березня 1993 р.), ст. 66*

Стаття 3

Господарюючі суб'єкти кожної з держав – учасниць Співдружності Незалежних Держав користуються на території іншої держави – учасниці Співдружності Незалежних Держав правовим і судовим захистом своїх майнових прав і законних інтересів, однаковим з господарюючими суб'єктами даної держави.

Господарюючі суб'єкти кожної держави – учасниці Співдружності Незалежних Держав мають на території інших держав – учасниць Співдружності Незалежних Держав право безперешкодно звертатися до судів, арбітражних господарських судів, третейських судів та інших органів, до компетенції яких належить вирішення справ, зазначених у статті 1 цієї Угоди (надалі – компетентні суди), можуть виступати в них, порушувати клопотання, подавати позови та вчиняти інші процесуальні дії.

Стаття 4

1. Компетентний суд держави-учасниці Співдружності Незалежних Держав має право розглядати згадані у статті 1 цієї Угоди спори, якщо на території даної держави – учасниці Співдружності Незалежних Держав:

а) відповідач мав постійне місце проживання або місцезнаходження на день подання позову.

Якщо у справі беруть участь декілька відповідачів, які знаходяться на території різних Держав – учасниць Співдружності, спір розглядається за місцезнаходженням будь-якого відповідача на вибір позивача;

б) здійснюється торгова, промислова або інша господарська діяльність підприємства (філіалу) відповідача;

в) виконано або повинно бути повністю або частково виконано зобов'язання з договору, що є предметом спору;

г) мала місце дія або інша обставина, яка стала підставою для вимоги про відшкодування шкоди;

д) має постійне місце проживання або місцезнаходження позивач за позовом про захист ділової репутації;

е) знаходиться контрагент-постачальник, підрядчик або той, який надає послуги (виконує роботи), і спір стосується укладення, зміни та розірвання договорів.

2. Компетентні суди держав – учасниць Співдружності Незалежних Держав розглядають справи і в інших випадках, якщо про це є письмова угода Сторін про передачу спору цьому суду.

За наявності такої угоди суд іншої держави – учасниці Співдружності припиняє провадження справ за заявою відповідача, якщо таку заяву зроблено до прийняття рішення по справі.

3. Позови суб'єктів господарювання про право власності на нерухоме майно розглядаються виключно судом держави-учасниці Співдружності Незалежних Держав, на території якої знаходиться майно.

4. Справи про визнання недійсними повністю або частково актів державних та інших органів, що не мають нормативного характеру, а також про відшкоду-

вання збитків, заподіяних господарюючим суб'єктам такими актами або які виникли внаслідок неналежного виконання зазначеними органами своїх обов'язків щодо господарюючих суб'єктів, розглядаються виключно судом за місцезнаходженням зазначеного органу.

Зазначену в пунктах 3 і 4 компетенцію судів не може бути змінено угодою Сторін.

5. Зустрічний позов і вимога про залік, що випливають з тих же правовідносин, що й основний позов, підлягають розгляду в тому суді, який розглядає основний позов.

Стаття 5

Компетентні суди та інші органи держав-учасниць Співдружності Незалежних Держав зобов'язуються подавати взаємну правову допомогу.

Взаємне подання правової допомоги включає вручення й пересилку документів та виконання процесуальних дій, зокрема проведення експертизи, заслуховування Сторін, свідків, експертів та інших осіб.

При поданні правової допомоги компетентні суди та інші органи держав –учасниць Співдружності Незалежних Держав зносяться один з одним безпосередньо.

При виконанні доручення про подання правової допомоги компетентні суди та інші органи, до яких звернуто прохання про допомогу, застосовують законодавство своєї держави.

При зверненні про подання правової допомоги і виконанні рішень документи, що додаються, викладаються мовою держави, яка запитує, або російською мовою.

Стаття 6

Документи, видані або засвідчені установою чи спеціально уповноваженою особою в межах їх компетенції за встановленою формою і скріплені офіційною печаткою на території однієї з держав – учасниць Співдружності Незалежних Держав, приймаються на території інших держав – учасниць Співдружності Незалежних Держав без будь-якого спеціального посвідчення.

Документи, які на території однієї з держав – учасниць Співдружності Незалежних Держав розглядаються як офіційні документи, мають на території інших держав-учасниць Співдружності доказову силу офіційних документів.

Стаття 7

Держави – учасниці Співдружності Незалежних Держав взаємно визнають і виконують рішення компетентних судів, що набрали чинності.

Рішення, винесені компетентними судами однієї держави-учасниці Співдружності Незалежних Держав, підлягають виконанню на території інших держав – учасниць Співдружності Незалежних Держав, якщо вони підлягають виконанню на території держави, в якій їх було винесено.

Рішення, винесені компетентним судом однієї держави – учасниці Співдружності Незалежних Держав в частині звернення стягнення на майно відповідача,

підлягають виконанню на території іншої держави – учасниці Співдружності Незалежних Держав органами, призначеними судом або визначеними законодавством цієї держави.

Стаття 8

Виконання рішення провадиться за клопотанням заінтересованої Сторони.

До клопотання додаються:

належним чином завірена копія рішення, про примусове виконання якого порушено клопотання;

офіційний документ про те, що рішення набрало чинності, якщо цього не видно з тексту самого рішення;

докази сповіщення іншої Сторони про процес;

виконавчий документ.

Стаття 9

У виконанні рішення може бути відмовлено на прохання Сторони, проти якої воно спрямовано, тільки якщо ця Сторона подасть компетентному суду за місцем, де порушується клопотання щодо виконання, докази того, що:

а) судом держави – учасниці Співдружності Незалежних Держав, щодо якої подається запит, раніше ухвалено рішення, що набрало чинності, у справі між тими ж Сторонами, про той же предмет і з тих же підстав;

б) є визнане рішення компетентного суду третьої держави – учасниці Співдружності Незалежних Держав або держави, яка не є членом Співдружності, щодо спору між тими ж Сторонами, про той же предмет і з тих же підстав;

в) спір відповідно до цієї Угоди вирішено некомпетентним судом;

г) іншій Стороні не було сповіщено про процес;

д) закінчився трирічний строк давності подання рішення до примусового виконання.

Стаття 10

Вищі судові органи держав – учасниць Співдружності Незалежних Держав регулюють спірні питання, що виникають у зв'язку з виконанням рішень компетентних судів.

Стаття 11

Цивільне законодавство однієї держави – учасниці Співдружності Незалежних Держав застосовується на території іншої держави – учасниці Співдружності Незалежних Держав згідно з такими правилами:

а) цивільна правоздатність і дієздатність юридичних осіб і підприємців визначається за законодавством держави – учасниці Співдружності Незалежних Держав, на території якої засновано юридичну особу, зареєстровано підприємця;

б) до відносин, що випливають з права власності, застосовується законодавство місцезнаходження майна. Право власності на транспортні засоби, які

підлягають внесенню до державних реєстрів, визначається за законодавством держави, де транспортний засіб внесено до реєстру;

в) виникнення і припинення права власності або іншого речового права на майно визначається за законодавством держави, на території якої майно знаходилось у момент, коли мала місце дія або інша обставина, що стала підставою виникнення або припинення такого права.

Виникнення і припинення права власності або іншого речового права на майно, що є предметом угоди, визначається за законодавством місця укладення угоди, якщо інше не передбачено угодою Сторін;

г) форма угоди визначається за законодавством місця її укладення. Форма угод з приводу будівель, іншого нерухомого майна і прав на нього, визначається за законодавством місцезнаходження такого майна;

д) форма і строк дії доручення визначаються за законодавством держави, на території якої видано доручення;

е) права і обов'язки Сторін щодо угоди визначаються за законодавством місця укладення, якщо інше не передбачено угодою Сторін;

ж) права і обов'язки Сторін за зобов'язаннями, що виникають внаслідок заподіяння шкоди, визначаються за законодавством держави, де мала місце дія або інша обставина, що стала підставою для вимоги про відшкодування шкоди.

Це законодавство не застосовується, якщо дія або інша обставина, що стала підставою для вимоги про відшкодування шкоди, за законодавством місця розгляду спору не є протиправною;

з) питання позовної давності вирішуються за законодавством держави, яке застосовується для регулювання відповідних відносин.

Стаття 12

Вищі судові органи і Міністерства юстиції держав – учасниць Співдружності Незалежних Держав подають один одному на прохання аналогічних органів іншої Сторони відомості про законодавство, чинне або яке було чинним у їх державах, і практику його застосування.

Стаття 13

Ця Угода є відкритою для підписання державами – учасницями Співдружності Незалежних Держав і підлягає ратифікації. Вона набирає чинності після її ратифікації не менш як трьома державами – учасницями Співдружності з дня здачі третьої ратифікаційної грамоти державі – депозитарію. Для держав, які ратифікували Угоду пізніше, вона набирає чинності з дня здачі на зберігання їх ратифікаційних грамот.

Здійснено у місті Києві 20 березня 1992 року в одному автентичному примірнику російською мовою. Автентичний примірник зберігається в Архіві Уряду Республіки Беларусь, який надішле державам, що підписали цю Угоду, її завірену копію.

ЕВРОПЕЙСКАЯ КОНВЕНЦИЯ О ВНЕШНЕТОРГОВОМ АРБИТРАЖЕ[1]

ДАТА ПОДПИСАНИЯ: 21 апреля 1961 г.
ДАТА ВСТУПЛЕНИЯ В СИЛУ ДЛЯ СССР: 7 января 1964 г.
ДАТА РАТИФИКАЦИИ: 27 июня 1962 г.
ДАТА ВСТУПЛЕНИЯ В СИЛУ ДЛЯ УКРАИНЫ: 7 января 1964 г.

Нижеподписавшиеся, должным образом уполномоченные, собравшись под эгидой Европейской Экономической Комиссии Организации Объединенных Наций, констатируя, что 10 июня 1958 г. на Конференции Организации Объединенных Наций по международному торговому арбитражу была подписана Конвенция о признании и приведении в исполнение иностранных арбитражных решений, желая содействовать развитию европейской торговли путем устранения, по мере возможности, некоторых затруднений в функционировании внешнеторгового арбитража в отношениях между физическими и юридическими лицами различных европейских стран, согласились о нижеследующих постановлениях.

СССР ратифицировал Конвенцию 27 июня 1962 г.
Конвенция вступила в силу 7 января 1964 г.

Статья I
Сфера применения Конвенции

1. Настоящая Конвенция применяется:

a) к арбитражным соглашениям как физических, так и юридических лиц, которые на момент заключения такого соглашения имеют постоянное местожительство или соответственно свое местонахождение в различных Договаривающихся Государствах, о разрешении в порядке арбитража споров, возникающих при осуществлении операций по внешней торговле;

b) к арбитражным процессам и решениям, основанным на соглашениях, указанных в пункте 1, абзац «а» настоящей статьи.

2. Для применения настоящей Конвенции:

a) термин «арбитражное соглашение» обозначает арбитражную оговорку в письменной сделке или отдельное арбитражное соглашение, подписанное сторонами или содержащееся в обмене письмами, телеграммами или в сообщениях по телетайпу, а в отношениях между государствами, в которых ни один из законов не требует письменной формы для арбитражного соглашения, – всякое соглашение, заключенное в форме, разрешенной этими законами;

b) термин «арбитраж» обозначает разбирательство споров как арбитрами, назначенными по каждому отдельному делу (арбитраж ad hoc), так и постоянными арбитражными органами;

c) термин «местонахождение юридического лица» обозначает место, где находится контора юридического лица, заключившего арбитражное соглашение.

[1] *Ведомости Верховного Совета СССР, 1964, № 44, ст. 485*

Статья II

Возможность для публично-правовых юридических лиц обращаться к арбитражу

1. В случаях, предусмотренных пунктом 1 статьи 1 настоящей Конвенции, юридические лица, которые по применимому к ним национальному закону рассматриваются как «юридические лица публичного права», будут иметь возможность заключать арбитражные соглашения.

2. При подписании или ратификации настоящей Конвенции или присоединении к ней каждое Договаривающееся Государство может сделать заявление об ограничении упомянутой возможности условиями, указанными в его заявлении.

Статья III

О праве иностранных граждан быть арбитрами

Для разбирательства споров, предусмотренных настоящей Конвенцией, арбитрами могут быть назначены иностранные граждане.

Статья IV

Осуществление арбитражного процесса

1. Стороны арбитражного соглашения могут по своему усмотрению:

a) предусматривать передачу споров на разрешение постоянного арбитражного органа; в этом случае рассмотрение споров будет производится в соответствии с регламентом такого органа;

b) предусматривать передачу споров на разрешение арбитража по данному делу (арбитраж ad hoc) и в этом случае, в частности:

i) назначать арбитров или устанавливать, в случае возникновения какого-либо спора, методы их назначения;

ii) устанавливать местонахождение арбитражного суда;

iii) устанавливать правила процедуры, которых должны придерживаться арбитры.

2. Если стороны предусмотрели передать могущие возникнуть между ними споры на рассмотрение в арбитраж и если в течение 30 дней с даты извещения ответчика о передаче дела в арбитраж одна из сторон не назначила своего арбитра, то, если стороны не предусмотрели в арбитражном соглашении иного, арбитр этой стороны назначается, по просьбе другой стороны, председателем компетентной торговой палаты страны, в которой на момент подачи просьбы о передаче дела в арбитраж проживает или имеет свое местонахождение не назначившая арбитра сторона. Этот пункт равным образом применяется к замещению арбитров, назначенных одной из сторон или председателем вышеуказанной торговой палаты.

3. Если стороны предусмотрели передать могущие возникнуть между ними споры на рассмотрение в арбитраж ad hoc, состоящий из единоличного арбитра или из нескольких арбитров, но если в арбитражном соглашении не содержится необходимых для осуществления арбитражного процесса данных, упомянутых в пункте 1 настоящей статьи, то, если стороны не пришли к соглашению на этот

счет и с оговоркой относительно случая, указанного в пункте 2, соответствующие меры будут приняты уже назначенными арбитром или арбитрами. Если стороны не договорились о назначении единоличного арбитра или если назначенные арбитры не могли достигнуть договоренности о мерах, которые должны быть приняты, истец должен будет обратиться с просьбой о принятии этих мер в том случае, если стороны договорились о месте арбитража, по своему выбору, либо к председателю компетентной торговой палаты места арбитража, согласованного сторонами, либо к председателю компетентной торговой палаты того места страны ответчика, в котором на момент подачи просьбы о передаче дела в арбитраж он проживает или имеет свое местонахождение; если стороны о месте арбитража не договорились, то истец может обратиться по своему выбору либо к председателю компетентной торговой палаты того места страны ответчика, в котором на момент подачи просьбы о передаче дела в арбитраж он проживает или имеет свое местонахождение, либо к Специальному комитету, состав и характер деятельности которого определены в приложении к настоящей Конвенции. Если истец не воспользовался правами, предоставленными ему настоящим пунктом, этими правами могут воспользоваться ответчик или арбитры.

4. Председатель или Специальный комитет, к которому направлена просьба, может, в зависимости от характера просьбы:

a) назначить единоличного арбитра, если это было согласовано сторонами, арбитра-председателя, суперарбитра или третьего арбитра;

b) произвести замещение арбитра (или арбитров), назначенных в ином порядке, чем это предусмотрено в пункте 2 настоящей статьи;

c) устанавливать местонахождение арбитражного суда, причем решением арбитров может быть избрано другое место арбитража;

d) устанавливать либо непосредственно, либо путем ссылки на регламент какого-либо постоянного арбитражного органа правила процедуры, которых должны придерживаться арбитры, если последние, за отсутствием договоренности между сторонами, сами не установили правила своей процедуры.

5. Если стороны предусмотрели передать могущие возникнуть между ними споры на рассмотрение постоянного арбитражного органа, но не назначили этого органа и не достигли соглашения на этот счет, то истец может направить просьбу о таком назначении в соответствии с положениями пункта 3 настоящей статьи.

6. Если в арбитражном соглашении не содержится указаний относительно того, каким из видов арбитража – постоянно действующими или ad hoc – должен быть решен спор между сторонами, и если стороны не пришли к соглашению по этому поводу, то истец сможет направить просьбу о решении этого вопроса в соответствии с положениями пункта 3 настоящей статьи. Председатель или Специальный комитет может отослать споры к постоянному арбитражному органу, либо им предписать назначить своих арбитров в срок, указанный председателем или Специальным комитетом, и принять в этот же срок меры, необходимые для осуществления арбитражного процесса. В последнем случае применяются пункты 2, 3 и 4 настоящей статьи. 7. Если в течение 60 дней с момента получения им

просьбы о выполнении одной из функций, перечисленных в пунктах 2, 3, 4, 5 и 6 настоящей статьи, председатель торговой палаты, к которой была направлена просьба в силу положений одного из вышеназванных пунктов, не примет соответствующие меры, лицо, обратившееся с просьбой, которая не была выполнена, может обратиться к Специальному комитету с просьбой о том, чтобы он взял на себя выполнение функций, которые не были выполнены.

Статья V
Отвод арбитражного суда по неподсудности

1. Отвод арбитражного суда любой из сторон по неподсудности должен быть заявлен в арбитражном суде не позднее представления соответствующей стороной своего искового заявления или своих возражений по существу дела, если этот отвод основывается на отсутствии или недействительности арбитражного соглашения или утраты им силы; а если он основывается на том, что поставленный вопрос превышает полномочия арбитра, то как только будет поставлен в ходе арбитражного процесса вопрос, который, по мнению выдвигающей возражение стороны, выходит за пределы компетенции арбитра. Заявление об отводе, сделанное на более поздних стадиях арбитражного процесса, может быть удовлетворено, если арбитражный суд найдет причину просрочки уважительной.

2. Указанные в пункте 1 возражения против компетенции арбитражного суда, не выдвинутые в установленные в этом пункте сроки, не могут быть выдвинуты на более поздней стадии арбитражного процесса, а также в государственном суде при обращении к нему с просьбой о рассмотрении дела по существу или об исполнении арбитражного решения, если только эти возражения не касаются таких вопросов, возбуждение которых не предоставляется свободному усмотрению сторон в силу закона, применимого арбитром, или соответственно в силу закона, подлежащего применению компетентным государственным судом согласно коллизионной норме страны суда. Решение арбитра о пропуске срока может быть обжаловано в государственном суде.

3. Арбитражный суд, против которого заявлен отвод о неподсудности, не должен отказываться от разбирательства дела и имеет право сам вынести решение по вопросу о своей компетенции или о наличии или действительности арбитражного соглашения либо сделки, составной частью которой это соглашение является, с тем, однако, что указанное решение арбитражного суда может быть впоследствии обжаловано в компетентном государственном суде в соответствии с законом страны суда.

Статья VI
Подсудность государственным судам

1. Отвод государственного суда по неподсудности, основанный на наличии арбитражного соглашения и заявленный в государственном суде, в котором возбуждено дело одной из сторон в арбитражном соглашении, должен быть заявлен

под угрозой утраты права за пропуском срока до или в момент представления возражений по существу иска, в зависимости от того, рассматривает ли закон страны суда такой отвод, как вопрос процессуального или материального права.

2. При вынесении решения по вопросу о наличии или действительности указанного арбитражного соглашения государственные суды Договаривающихся Государств, в которых поднят этот вопрос, должны будут руководствоваться, если вопрос касается правоспособности сторон, законом, который к ним применяется, а по другим вопросам:

a) законом, которому стороны подчинили арбитражное соглашение;

b) при отсутствии указаний на этот счет законом страны, в которой должно быть вынесено решение;

c) при отсутствии указаний на закон, которому стороны подчинили арбитражное соглашение, и если в этот момент, когда этот вопрос представлен на разрешение государственного суда, невозможно установить, в какой стране должно быть вынесено арбитражное решение, – законом, применимым в силу коллизионной нормы государственного суда, в котором возбуждено дело.

Суд, в котором возбуждено дело, может не признать арбитражное соглашение, если по закону его страны спор не может быть предметом арбитражного разбирательства.

3. Если одна из сторон в арбитражном соглашении подала заявление с просьбой об арбитраже, то государственный суд, в который может в последующем обратиться другая сторона с иском по тому же предмету или по вопросу об отсутствии, недействительности или утрате силы арбитражного соглашения, должен отложить вынесение решения по вопросу о компетенции арбитражного суда до тех пор, пока арбитражный суд не вынесет решения по существу дела, поскольку у государственного суда нет достаточно существенных оснований для отступления от этого правила.

4. Испрашивание одной из сторон временных мер или мер предварительного обеспечения в государственном суде не должно рассматриваться ни как несовместимое с арбитражным соглашением, ни как передача дела в государственный суд для разрешения его по существу дела.

Статья VII
Применимое право

1. Стороны могут по своему усмотрению устанавливать с общего согласия право, подлежащее применению арбитрами при решении спора по существу. Если не имеется указаний сторон о подлежащем применению праве, арбитры будут применять закон, установленный в соответствии с коллизионной нормой, которую арбитры сочтут в данном случае применимой. В обоих случаях арбитры будут руководствоваться положениями контракта и торговыми обычаями.

2. Арбитры выносят решение в качестве «дружеских посредников», если между сторонами на этот счет имеется договоренность и если применяемый закон это разрешает.

Статья VII
Мотивы решения

Считается, что стороны в арбитражном соглашении договорились о необходимости мотивированного арбитражного решения, если только они:

a) не оговорили особо, что решение не должно быть мотивировано; или

b) не избрали арбитражной процедуры, в рамках которой не принято мотивировать арбитражное решение, и если при этом ни одна из сторон не потребовала особо, до окончания устного разбирательства или, при отсутствии устного разбирательства, до оставления арбитражного решения, чтобы решение было мотивировано.

Статья IX
Объявление арбитражного решения недействительным

1. Отмена арбитражного решения, подпадающего под действие настоящей Конвенции, в одном из Государств – участников Конвенции будет являться причиной отказа в признании или исполнении этого решения в других Государствах – участниках настоящей Конвенции только при условии, что отмена арбитражного решения была произведена в Государстве, в котором или по закону которого это решение было вынесено, и лишь по одному из следующих оснований:

a) стороны в арбитражном соглашении были, по применимому к ним закону, в какой-либо мере недееспособны или это соглашение было недействительно по закону, которому стороны его подчинили, а при отсутствии такого указания – по закону страны, где решение было вынесено; или

b) сторона, требующая отмены решения, не была должным образом уведомлена о назначении арбитра или об арбитражном разбирательстве или по другим причинам не могла представить свои объяснения; или

c) указанное решение было вынесено по спору, не предусмотренному или не подпадающему под условия арбитражного соглашения или арбитражной оговорки в договоре, или содержит постановления по вопросам, выходящим за пределы арбитражного соглашения или арбитражной оговорки в договоре, с тем, однако, что если постановление по вопросам, охватываемым арбитражным соглашением или оговоркой, могут быть отделены от тех, которые не охватываются таким соглашением или оговоркой, то та часть арбитражного решения, которая содержит постановления по вопросам, охватываемым арбитражным соглашением или арбитражной оговоркой в договоре, может не быть отменена; или

d) состав арбитражной коллегии или арбитражная процедура не соответствовали соглашению сторон или, при отсутствии такового, не соответствовали положениям статьи IV настоящей Конвенции.

2. В отношениях между Государствами – участниками настоящей Конвенции, которые одновременно являются участниками Нью-Йоркской конвенции 10 июня 1958 г. о признании и приведении в исполнение иностранных арбитражных решений, пункт 1 настоящей статьи ограничивает применение статьи V, 1 «b» Нью-Йоркской конвенции случаями, предусмотренными в пункте 1 статьи IX настоящей Конвенции.

Статья X
Заключительные положения

1. Настоящая Конвенция открыта для подписания или присоединения к ней для стран – членов Европейской Экономической Комиссии и стран, допущенных с правом совещательного голоса в соответствии с пунктом 8 круга ведения этой Комиссии.

2. Страны, могущие участвовать в некоторых работах Европейской Экономической Комиссии согласно статье П положения о ее круге ведения, могут стать Договаривающимися Сторонами настоящей Конвенции путем присоединения к ней после ее вступления в силу.

3. Конвенция будет открыта для ее подписания по тридцать первое декабря тысяча девятьсот шестьдесят первого года включительно. После этой даты она будет открыта для присоединения к ней.

4. Настоящая Конвенция подлежит ратификации.

5. Ратификация Конвенции или присоединение к ней производятся путем передачи надлежащего акта на хранение Генеральному Секретарю Организации Объединенных Наций.

6. При подписании или ратификации настоящей Конвенции или присоединении к ней каждая Договаривающаяся Сторона препровождает Генеральному Секретарю Организации Объединенных Наций список торговых палат и других органов ее страны, председатели которых будут выполнять функции, возложенные статьей V настоящей Конвенции на председателей компетентных торговых палат.

7. Постановления настоящей Конвенции не затрагивают действительности многосторонних и двусторонних соглашений в отношении арбитража, заключенных Договаривающимися Государствами.

8. Настоящая Конвенция вступает в силу на девяностый день после того как пять указанных в пункте 1 настоящей статьи стран передадут акты о ратификации или присоединении. В отношении каждой страны, которая ратифицирует настоящую Конвенцию или присоединится к ней впоследствии, настоящая Конвенция вступает в силу на девяностый день после передачи страной ратификационной грамоты или акта о присоединении.

9. Настоящая Конвенция может быть денонсирована любой Договаривающейся Стороной путем нотификации Генеральному Секретарю Организации Объединенных Наций. Денонсация вступает в силу по истечении двенадцатимесячного срока после получения Генеральным Секретарем упомянутой выше нотификации.

10. Если после вступления в силу настоящей Конвенции число Договаривающихся Сторон окажется вследствие денонсации менее пяти, настоящая Конвенция теряет силу со дня, когда станет действительной последняя из денонсаций.

11. Генеральный Секретарь Организации Объединенных Наций сообщает странам, указанным в пункте 1, а также странам, ставшим Договаривающимися Сторонами на основании пункта 2 настоящей статьи:

a) о заявлениях, сделанных в соответствии с пунктом 2 статьи П;

b) о ратификациях Конвенции и о присоединениях к ней в соответствии с пунктами 1 и 2 настоящей статьи;

c) о сообщениях, полученных в соответствии с пунктом 6 настоящей статьи;

d) о датах вступления в силу настоящей Конвенции в соответствии с пунктом 8 настоящей статьи;

e) о денонсациях в соответствии с пунктом 9 настоящей статьи;

f) об утрате настоящей Конвенцией силы в соответствии с пунктом 10 настоящей статьи.

12. После тридцать первого декабря тысяча девятьсот шестьдесят первого года подлинник настоящей Конвенции будет сдан на хранение Генеральному Секретарю Организации Объединенных Наций, который препроводит надлежащим образом заверенные копии каждой из стран, указанных в пунктах 1 и 2 настоящей статьи.

В удостоверение чего нижеподписавшиеся, надлежащим образом на то уполномоченные, подписали настоящую Конвенцию.

Составлено в Женеве двадцать первого апреля тысяча девятьсот шестьдесят первого года в одном экземпляре на русском, английском и французском языках, причем все три текста являются равно аутентичными.

Приложение
к Европейской конвенции
о внешнеторговом арбитраже

СОСТАВ И ХАРАКТЕР ДЕЯТЕЛЬНОСТИ СПЕЦИАЛЬНОГО КОМИТЕТА, УКАЗАННОГО В СТАТЬЕ IV КОНВЕНЦИИ

1. Специальный комитет, указанный в статье IV Конвенции, состоит из двух постоянных членов и председателя. Один из постоянных членов избирается торговыми палатами или другими органами, назначаемыми в соответствии с пунктом 6 статьи X Конвенции государствами, в которых на момент открытия Конвенции для подписания существуют национальные комитеты Международной торговой палаты и которые к моменту выбора являются участниками Конвенции. Другой член избирается торговыми палатами или другими органами, назначаемыми в соответствии с пунктом 6 статьи X Конвенции государствами, в которых на момент открытия Конвенции для подписания национальных комитетов Международной торговой палаты не существует, и которые к моменту выборов не являются участниками Конвенции.

2. Лица, которые будут в соответствии с предусмотренными ниже в пункте 7 условиями исполнять обязанности председателя Специального комитета, соответственно избираются торговыми палатами или другими органами, как это предусмотрено в пункте 1 настоящего приложения.

3. Торговые палаты или другие органы, указанные в пункте 1 настоящего приложения, избирают в то же самое время и в соответствии с предусмотренными выше условиями заместителей председателей и заместителей постоянных членов Специального комитета на тот случай, если они временно лишены возможности исполнять свои обязанности. Если один из председателей или один из постоянных членов вообще не может исполнять свои обязанности или уходит в отставку, его заместитель становится председателем или постоянным членом, и группа торговых палат или других органов, которая избрала заместителя, ставшего председателем или постоянным членом, избирает нового заместителя.

4. Первые выборы Комитета происходят в течение 90 дней после депонирования пятой ратификационной грамоты или пятого акта о присоединении. В этих выборах могут также участвовать торговые палаты или другие органы стран, подписавших Конвенцию, но еще не ставших ее участниками. Если не представляется возможным провести выборы в указанный срок, применение пунктов 3-7 статьи IV Конвенции приостанавливается до тех пор, пока не будут проведены вышеуказанные выборы.

5. С оговоркой относительно положений пункта 7 члены Специального комитета избираются сроком на четыре года. Новые выборы происходят в течение первых шести месяцев четвертого года, считая с даты предыдущих выборов. Если выборы новых членов Комитета оказались безрезультатными, то ранее избранные члены продолжают исполнять свои обязанности до избрания новых членов.

6. Результаты выборов членов Специального комитета сообщаются Генеральному Секретарю Объединенных Наций, который доводит их до сведения государств, указанных в пункте 1 статьи X настоящей Конвенции, и государств, ставших Договаривающимися Сторонами согласно пункту 2 статьи X. Генеральный Секретарь также извещает эти страны о возможном прекращении применения и о вступлении в силу пункта 3-7 статьи IV Конвенции в соответствии с пунктом 4 настоящего приложения.

7. Лица, избранные в качестве председателей, исполняют свои обязанности поочередно, каждое из них – в течение двух лет. Возложение функций председателя на одного из лиц, избранных в условиях, предусмотренных в пункте 2, в течение первого двухлетнего периода после вступления Конвенции в силу, производится по жребию. Затем обязанности председателя возлагаются на новый двухлетний период на лицо, избранное председателем группой стран иной, чем та, которая избрала председателя, исполняющего свои обязанности в течение предыдущего двухлетнего периода.

8. Просьбы к Специальному комитету, предусмотренные в пунктах 3-7 статьи IV конвенции, направляются Исполнительному Секретарю Европейской Экономической Комиссии. Исполнительный Секретарь направляет эти просьбы вначале члену Специального комитета, избранному группой стран иной, чем та, которая избрала председателя, исполняющего свои обязанности в момент подачи просьбы. Решение, предложенное членом, к которому Исполнительный Секретарь обратился в первую очередь, препровождается Исполнительным Се-

кретарем другому члену Комитета и, если последний одобряет его, это решение рассматривается как решение Комитета и как таковое доводится Исполнительным Секретарем до сведения лица, обратившегося с просьбой.

9. Если оба члена Специального комитета, к которому Исполнительный Секретарь обратился, не могут договориться путем переписки, Исполнительный Секретарь Европейской Экономической Комиссии созывает совещание Специального комитета в Женеве, чтобы попытаться прийти к согласованному решению по представленной просьбе. За отсутствием единогласия, решение Комитета принимается большинством голосов и доводится Исполнительным Секретарем до сведения лица, обратившегося с просьбой.

10. Расходы, связанные с содействием, оказанным Специальным комитетом в деле урегулирования спора, входящего в область применения настоящей Конвенции, оплачиваются лицом, обратившимся с просьбой, и относятся им на счет процессуальных расходов.

СОГЛАШЕНИЕ ОТНОСИТЕЛЬНО ПРИМЕНЕНИЯ ЕВРОПЕЙСКОЙ КОНВЕНЦИИ О ВНЕШНЕТОРГОВОМ АРБИТРАЖЕ

Совершено в Париже 17 декабря 1962 г.

(Перевод)

См.: Регистр текстов международных конвенций и других документов, касающихся права международной торговли. Издание ООН. Н.-Й., 1973. Т. П. С. 51-53. Соглашение вступило в силу 25 января 1965 г. после его ратификации Австрией, ФРГ и Францией.

Нижеподписавшиеся правительства государств – членов Европейского совета, принимая во внимание, что Европейская конвенция о внешнеторговом арбитраже была открыта для подписания в Женеве 21 апреля 1961 г.;

принимая во внимание, однако, что определенные меры в отношении организации арбитража, предусмотренные в статье IV Конвенции, не должны быть рекомендованы, кроме как в случае споров между физическими или юридическими лицами, имеющими, с одной стороны, постоянное местожительство или местонахождение в Договаривающихся Государствах, в которых, согласно условиям Приложения к Конвенции, существуют национальные комитеты Международной торговой палаты, и, с другой стороны, – в государствах, в которых таких комитетов не существует;

принимая во внимание, что по условиям пункта 7 статьи X указанной Конвенции постановления этой Конвенции не затрагивают действительности многосторонних или двусторонних соглашений в отношении арбитража, заключенных Государствами – участниками Конвенции;

без ущерба для принятия Конвенции относительно единообразного закона об арбитраже, разрабатываемой в настоящее время в рамках Европейского совета, согласились о нижеследующем:

Статья 1

В отношениях между физическими или юридическими лицами, постоянное местожительство или местонахождение которых расположены в Государствах – участниках настоящего Соглашения, пункты 2-7 статьи IV Европейской конвенции о внешнеторговом арбитраже, открытой для подписания в Женеве 21 апреля 1961 г., заменяются следующим постановлением:

«Если арбитражное соглашение не содержит указаний относительно всех или некоторых из мер, упомянутых в пункте 1 статьи IV Европейской конвенции о внешнеторговом арбитраже, любые трудности, возникающие в связи с образованием или функционированием арбитража, передаются на разрешение компетентного органа по просьбе стороны, возбуждающей разбирательство».

Статья 2

1. Настоящее Соглашение открыто для подписания государствами-членами Европейского совета. Оно подлежит ратификации или принятию. Документы о ратификации или принятии сдаются на хранение Генеральному секретарю Европейского совета.

2. При условии соблюдения постановлений статьи 4 настоящее Соглашение вступает в силу через 30 дней после сдачи на хранение второго документа о ратификации или принятии.

3. При условии соблюдения постановлений статьи 4 в отношении любого подписавшего настоящее Соглашение правительства, которое ратифицирует или примет его позднее, Соглашение вступает в силу через 30 дней после сдачи на хранение его документа о ратификации или принятии.

Статья 3

1. После вступления настоящего Соглашения в силу Комитет министров Европейского совета может пригласить любое государство, которое не является членом Европейского совета и в котором существует национальный комитет Международной торговой палаты, присоединиться к настоящему соглашению.

2. Присоединение осуществляется посредством сдачи на хранение Генеральному секретарю Европейского совета документа о присоединении, который вступает в силу при условии соблюдения постановлений статьи 4, через 30 дней после сдачи на хранение.

Статья 4

Вступление в силу настоящего Соглашения для любого государства после ратификации, принятия или присоединения, в соответствии со статьями 2 и 3, зависит от вступления в силу этого государства Европейской конвенции о внешнеторговом арбитраже.

Статья 5

Любая Договаривающаяся Сторона может в том, что касается ее, денонсировать настоящее Соглашение путем уведомления об этом Генерального секретаря Европейского совета. Денонсация вступает в силу через шесть месяцев после даты получения генеральным секретарем Совета такого уведомления.

Статья 6

Генеральный секретарь Европейского совета уведомляет государства, являющиеся членами Совета, и правительство любого Государства, которое присоединилось к настоящему Соглашению, относительно:

a) подписаний;

b) сдачи на хранение документов о ратификации, принятии или присоединении;

c) датах вступления в силу;

d) уведомлениях, полученных на основании постановлений статьи 5. В удостоверении чего нижеподписавшиеся, будучи должным образом уполномочены на это, подписали настоящее Соглашение.

Совершено в Париже 17 декабря 1962 г. на английском и французском языках, причем оба текста имеют одинаковую силу, в единственном экземпляре, который остается на хранении в архивах Европейского совета. Генеральный секретарь передает заверенные копии каждому правительству, подписавшему настоящее Соглашение или присоединившемуся к нему.

ЗАКОН УКРАЇНИ ПРО ВИЗНАННЯ ТА ВИКОНАННЯ В УКРАЇНІ РІШЕНЬ ІНОЗЕМНИХ СУДІВ[1]

Цей Закон встановлює умови й порядок визнання та виконання в Україні рішень іноземних судів.

Розділ I. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Стаття 1. Визначення термінів

У цьому Законі наведені нижче терміни вживаються у такому значенні:

рішення іноземного суду – рішення іноземних судів у цивільних, трудових, сімейних справах, вироки іноземних судів у кримінальних справах у частині, що стосується конфіскації майна та відшкодування шкоди потерпілим, а також рішення іноземних арбітражів та акти інших органів іноземних держав, до компетенції яких належить розгляд цивільних, трудових, сімейних справ, що набрали законної сили і підлягають визнанню та виконанню на території України відповідно до міжнародних договорів України;

визнання рішення іноземного суду – поширення законної сили рішення іноземного суду на територію України в порядку, встановленому цим Законом;

виконання рішення іноземного суду – застосування засобів примусового виконання рішення іноземного суду в Україні в порядку, передбаченому законом;

міжнародні договори України – міжнародні договори про надання правової допомоги у цивільних, трудових, сімейних і кримінальних справах, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, а також інші міжнародні двосторонні або багатосторонні договори за участю України, якими передбачається визнання та виконання в Україні рішень іноземних судів;

стягувач – будь-яка фізична або юридична особа, на користь чи в інтересах якої постановлено рішення іноземного суду і яка звертається з клопотанням про його визнання та виконання на території України;

боржник – будь-яка фізична або юридична особа, яка за рішенням іноземного суду зобов'язана виконати певні дії на користь чи в інтересах стягувача.

Стаття 2. Умови визнання та виконання рішення іноземного суду

Рішення іноземного суду визнається та виконується в Україні, якщо його визнання та виконання передбачено міжнародними договорами України або за принципом взаємності за домовленістю ad hoc з іноземною державою, рішення суду якої має виконуватися в Україні.

Рішення іноземного суду, що не підлягає примусовому виконанню, визнається в Україні, якщо його визнання передбачено міжнародними договорами України або за принципом взаємності за домовленістю ad hoc з іноземною державою, рішення суду якої має виконуватися в Україні.

---

[1] *Урядовий кур'єр, 2002, № 9 (16 січня 2002 р.)*

Розділ II. ПРИМУСОВЕ ВИКОНАННЯ РІШЕННЯ ІНОЗЕМНОГО СУДУ

Стаття 3. Строки пред'явлення рішення іноземного суду до примусового виконання

Рішення іноземного суду може бути пред'явлено до примусового виконання в Україні протягом трьох років з дня набрання ним законної сили, за винятком рішення про стягнення періодичних платежів протягом строку, що перевищує три роки, яке може бути пред'явлено до примусового виконання протягом усього строку проведення стягнення з погашенням заборгованості за останні три роки.

Стаття 4. Підсудність справ про надання дозволу на примусове виконання рішення іноземного суду

Питання про надання дозволу на примусове виконання рішення іноземного суду на клопотання стягувача розглядається апеляційним судом Автономної Республіки Крим, апеляційними обласними, Київським та Севастопольським міськими судами (далі – відповідний суд України) за місцем постійного чи тимчасового проживання або перебування (місцезнаходження) боржника.

У разі коли боржник не має постійного чи тимчасового місця проживання або перебування (місцезнаходження) на території України або місце його постійного чи тимчасового проживання або перебування (місцезнаходження) невідоме, питання про надання дозволу на примусове виконання рішення іноземного суду розглядається відповідним судом України за місцезнаходженням в Україні майна боржника.

Стаття 5. Порядок подання клопотання про надання дозволу на примусове виконання рішення іноземного суду

Клопотання про надання дозволу на примусове виконання рішення іноземного суду подається у порядку, передбаченому міжнародними договорами України.

Клопотання про надання дозволу на примусове виконання рішення іноземного суду може бути також подано стягувачем безпосередньо до відповідного суду України, визначеного статтею 4 цього Закону.

У разі коли міжнародними договорами України передбачено подання клопотання про надання дозволу на примусове виконання рішення іноземного суду через органи державної влади України, відповідний суд України приймає до розгляду клопотання, що надійшло через орган державної влади України.

Стаття 6. Вимоги до клопотання про надання дозволу на примусове виконання рішення іноземного суду

Клопотання про надання дозволу на примусове виконання рішення іноземного суду повинне містити:

найменування стягувача або його представника (якщо клопотання подається представником), зазначення їхнього постійного чи тимчасового місця проживання або перебування (місцезнаходження);

найменування боржника, зазначення його постійного чи тимчасового місця проживання чи перебування (місцезнаходження) або місцезнаходження його майна в Україні;

мотиви подання клопотання.

До клопотання про надання дозволу на примусове виконання рішення іноземного суду додаються документи, передбачені міжнародними договорами України.

У разі коли міжнародними договорами України не визначено перелік документів, що мають додаватися до клопотання, до клопотання додаються такі документи:

засвідчена в установленому порядку копія рішення іноземного суду, про примусове виконання якого подається клопотання;

офіційний документ про те, що рішення іноземного суду набрало законної сили (якщо це не зазначено в самому рішенні);

документ, який засвідчує, що сторона, стосовно якої постановлено рішення іноземного суду і яка не брала участі в судовому процесі, була своєчасно і належним чином повідомлена про час і місце розгляду справи;

документ, що визначає, в якій частині чи з якого часу рішення іноземного суду підлягає виконанню (якщо воно вже виконувалося раніше);

документ, що посвідчує повноваження представника стягувача (якщо клопотання подається представником);

засвідчений відповідно до законодавства переклад перелічених документів українською мовою або мовою, передбаченою міжнародними договорами України.

Якщо зазначене клопотання і документи, що додаються до нього, не оформлено відповідно до вимог, передбачених цим Законом, або до клопотання не додано всі перелічені документи, відповідний суд України повертає їх стягувачеві (або його представникові) без розгляду.

Для розгляду клопотання про надання дозволу на примусове виконання рішення іноземного суду по суті забороняється вимагати інші документи та відомості, ніж визначені цією статтею.

Стаття 7. Розгляд клопотання про надання дозволу на примусове виконання рішення іноземного суду

Про надходження клопотання про надання дозволу на примусове виконання рішення іноземного суду відповідний суд України у п'ятиденний строк письмово повідомляє боржника і пропонує йому у місячний строк подати можливі заперечення проти цього клопотання.

Після подання боржником заперечень у письмовій формі або у разі його відмови від подання заперечень, а так само коли у місячний строк з часу повідомлення боржника про одержане судом клопотання заперечення не подано, суддя постановляє ухвалу, в якій визначає час і місце судового розгляду клопотання, про що стягувач і боржник повідомляються письмово не пізніше ніж за 10 днів до його розгляду.

За заявою стягувача або боржника і за наявності поважних причин суд може перенести час розгляду клопотання, про що повідомляє сторони.

Розгляд клопотання про надання дозволу на примусове виконання рішення іноземного суду провадиться суддею одноособово у відкритому судовому засіданні.

У разі коли рішення іноземного суду вже виконувалося раніше, відповідний суд України визначає, в якій частині чи з якого часу воно підлягає виконанню.

Неявка без поважних причин у судове засідання стягувача або боржника або їх представників, стосовно яких суду відомо про своєчасне вручення їм повістки про виклик до суду, не є перешкодою для розгляду клопотання.

Розглянувши подані документи та вислухавши пояснення сторін, суд постановляє ухвалу про надання дозволу на примусове виконання рішення іноземного суду або про відмову у задоволенні клопотання з цього питання. Копія ухвали надсилається судом стягувачеві та боржникові у триденний строк з дня постановлення ухвали.

Якщо в рішенні іноземного суду суму стягнення зазначено в іноземній валюті, суд, який розглядає це клопотання, визначає суму в національній валюті за курсом Національного банку України на день постановлення ухвали.

Стаття 8. Підстави для відмови у задоволенні клопотання про надання дозволу на примусове виконання рішення іноземного суду

Клопотання про надання дозволу на примусове виконання рішення іноземного суду не задовольняється у випадках, передбачених міжнародними договорами України.

У разі коли міжнародними договорами України такі випадки не передбачено, у задоволенні клопотання може бути відмовлено:

якщо рішення іноземного суду за законодавством держави, на території якої воно постановлено, не набрало законної сили;

якщо сторона, стосовно якої постановлено рішення іноземного суду, була позбавлена можливості взяти участь у судовому процесі через те, що їй не було своєчасно і належним чином повідомлено про розгляд справи;

якщо рішення постановлене у справі, розгляд якої належить виключно до компетенції суду або іншого уповноваженого відповідно до закону органу України;

якщо постановлене рішення суду України у спорі між тими самими сторонами, з того ж предмета і на тих же підставах, що набрало законної сили, або якщо у провадженні суду України є справа у спорі, порушена між тими самими сторонами, з того ж предмета і на тих же підставах до часу порушення справи в іноземному суді;

якщо пропущено встановлений міжнародними договорами України та цим Законом строк пред'явлення рішення іноземного суду до примусового виконання в Україні;

якщо предмет спору за законами України не підлягає судовому розгляду;

якщо виконання рішення загрожувало б інтересам України;

в інших випадках, передбачених законами України.

Стаття 9. Оскарження ухвали суду

Ухвала, постановлена відповідним судом України про надання дозволу на примусове виконання рішення іноземного суду або про відмову у задоволенні клопотання з цього питання, може бути оскаржена стягувачем або боржником у порядку і строки, передбачені законами України.

Стаття 10. Порядок примусового виконання рішення іноземного суду

На підставі рішення іноземного суду та ухвали про надання дозволу на його примусове виконання, що набрала законної сили, відповідний суд України видає виконавчий лист, який надсилається для виконання в порядку, встановленому законом.

Дії та заходи з примусового виконання рішення іноземного суду провадяться державними виконавцями у порядку, передбаченому законом.

Розділ III. ВИЗНАННЯ РІШЕННЯ ІНОЗЕМНОГО СУДУ, ЩО НЕ ПІДЛЯГАЄ ПРИМУСОВОМУ ВИКОНАННЮ

Стаття 11. Порядок подання клопотання про визнання рішення іноземного суду, що не підлягає примусовому виконанню

Клопотання про визнання рішення іноземного суду, що не підлягає примусовому виконанню, за умови, що це передбачено міжнародними договорами України, подається заінтересованою особою до відповідного суду України, визначеного статтею 4 цього Закону.

У такому разі до клопотання додаються такі документи:

засвідчена в установленому порядку копія рішення іноземного суду, про визнання якого порушується клопотання;

офіційний документ про те, що рішення іноземного суду набрало законної сили, якщо це не зазначено в самому рішенні;

засвідчений відповідно до законодавства переклад перелічених документів українською мовою або мовою, передбаченою міжнародними договорами України.

Стаття 12. Розгляд клопотання про визнання рішення іноземного суду, що не підлягає примусовому виконанню

Про надходження клопотання про визнання рішення іноземного суду, що не підлягає примусовому виконанню, відповідний суд України у п'ятиденний строк письмово повідомляє заінтересовану сторону і пропонує їй у місячний строк подати можливі заперечення проти цього клопотання.

Після подання заінтересованою стороною заперечень у письмовій формі або у разі її відмови від подання заперечень, а так само коли у місячний строк з часу повідомлення заінтересованої особи про одержане судом клопотання заперечення не подано, суддя постановляє ухвалу, в якій визначає час і місце судового розгляду клопотання, про що заінтересовані сторони повідомляються письмово не пізніше ніж за 10 днів до його розгляду.

Якщо заінтересована сторона звернулася з проханням про перенесення часу розгляду справи і суд визнав це прохання поважним, розгляд справи може бути перенесено з повідомленням про це заінтересованих сторін.

Розгляд клопотання про визнання рішення іноземного суду, що не підлягає примусовому виконанню, провадиться суддею одноособово у відкритому судовому засіданні.

Неявка в судове засідання заінтересованої сторони, щодо якої суду відомо, що їй було своєчасно і належним чином повідомлено про час і місце розгляду справи, не є перешкодою для розгляду клопотання, якщо вона не порушує питання про перенесення його розгляду.

За наслідками розгляду клопотання, а також заперечення у разі його надходження відповідним судом України постановляється ухвала про визнання в Україні рішення іноземного суду та залишення заперечення без задоволення або про відмову у задоволенні цього клопотання.

У визнанні в Україні рішення іноземного суду, що не підлягає примусовому виконанню, відмовляється у випадках, передбачених міжнародними договорами України, а якщо міжнародними договорами України це не передбачено, то на підставах, зазначених у статті 8 цього Закону.

Копію ухвали суд надсилає заінтересованим сторонам у триденний строк з дня її постановлення.

Ухвала, постановлена відповідним судом України за наслідками розгляду клопотання, може бути оскаржена в порядку і строки, передбачені законами України.

Розділ IV. МІЖНАРОДНІ ДОГОВОРИ УКРАЇНИ

Стаття 13. Міжнародні договори України

Якщо міжнародними договорами України встановлено інші правила, ніж ті, що передбачені у цьому Законі, застосовуються правила відповідного міжнародного договору України.

Розділ V. ПРИКІНЦЕВІ ПОЛОЖЕННЯ

1. Цей Закон набирає чинності з дня його опублікування.

2. Кабінету Міністрів України протягом двох місяців з дня набрання чинності цим Законом подати до Верховної Ради України пропозиції щодо приведення законів України у відповідність з цим Законом.

Президент України Л.КУЧМА
м. Київ, 29 листопада 2001 року
№ 2860-III

ЗАКОН УКРАЇНИ
ПРО МІЖНАРОДНИЙ КОМЕРЦІЙНИЙ АРБІТРАЖ[1]

(витяг)

Розділ VIII. Визнання та виконання арбітражних рішень

Стаття 35. Визнання та виконання арбітражного рішення

1. Арбітражне рішення, незалежно від того, в якій країні воно було винесено, визнається обов'язковим, і при поданні до компетентного суду письмового клопотання виконується з урахуванням положень цієї статті та статті 36.

2. Сторона, що спирається на арбітражне рішення або порушує клопотання про його виконання, повинна подати оригінал належним чином засвідченого арбітражного рішення або належним чином засвідчену копію такого, а також оригінал арбітражної угоди, зазначеної в статті 7, або належним чином засвідчену копію такої. Якщо арбітражне рішення або угода викладені іноземною мовою, сторона повинна подати належним чином засвідчений переклад цих документів на українську або російську мову.

Стаття 36. Підстави для відмови у визнанні або у виконанні арбітражного рішення

1. У визнанні або у виконанні арбітражного рішення, незалежно від того, в якій державі воно було винесено, може бути відмовлено лише:

1) на прохання сторони, проти якої воно спрямоване, якщо ця сторона подасть компетентному суду, у якого просить визнання або виконання, доказ того, що:

– одна зі сторін в арбітражній угоді, зазначеній у статті 7, була якоюсь мірою недієздатною; або ця угода є недійсною за законом, якому сторони цю угоду підпорядкували, а в разі відсутності такої вказівки, – за законом держави, де рішення було винесено; або

– сторону, проти якої винесено рішення, не було належним чином сповіщено про призначення арбітра чи про арбітражний розгляд або з інших поважних причин вона не могла подати свої пояснення; або

– рішення винесено щодо спору, не передбаченого арбітражною угодою, або такого, що не підпадає під її умови, або містить постанови з питань, що виходять за межі арбітражної угоди; проте, якщо постанови з питань, охоплених арбітражною угодою, можуть бути відокремлені від тих, які не охоплюються такою угодою, то та частина арбітражного рішення, яка містить постанови з питань, що охоплені арбітражною угодою, може бути визнана і виконана; або

– склад третейського суду або арбітражна процедура не відповідали угоді між сторонами або, за відсутності такої, не відповідали закону тієї держави, де мав місце арбітраж; або

[1] *Відомості Верховної Ради України, 1994, № 25 (21 червня 1994 р.), ст. 198*

– рішення ще не стало обов'язковим для сторін, або було скасовано, або його виконання зупинено судом держави, в якій або згідно із законом якої воно було прийнято; або

2) якщо суд визнає, що:

– об'єкт спору не може бути предметом арбітражного розгляду за законодавством України; або

– визнання та виконання цього арбітражного рішення суперечить публічному порядку України.

2. Якщо в суді, зазначеному в абзаці п'ятому підпункту 1 пункту 1 цієї статті, заявлено клопотання про скасування або зупинення виконання арбітражного рішення, суд, в якому запитується визнання або виконання, може, якщо визнає це за належне, відкласти винесення свого рішення і може також, за клопотанням тієї сторони, яка просить про визнання або виконання арбітражного рішення, зобов'язати іншу сторону надати належне забезпечення.

Президент України
Л. КРАВЧУК
м. Київ
24 лютого 1994 року
№ 4002-XII

ПЛЕНУМ ВЕРХОВНОГО СУДУ УКРАЇНИ
ПОСТАНОВА
від 24 грудня 1999 року № 12
ПРО ПРАКТИКУ РОЗГЛЯДУ СУДАМИ КЛОПОТАНЬ ПРО ВИЗНАННЯ Й ВИКОНАННЯ РІШЕНЬ ІНОЗЕМНИХ СУДІВ ТА АРБІТРАЖІВ І ПРО СКАСУВАННЯ РІШЕНЬ, ПОСТАНОВЛЕНИХ У ПОРЯДКУ МІЖНАРОДНОГО КОМЕРЦІЙНОГО АРБІТРАЖУ НА ТЕРИТОРІЇ УКРАЇНИ [1]

Узагальнення практики розгляду судами клопотань про визнання й виконання рішень іноземних судів та арбітражів і про скасування рішень, постановлених у порядку міжнародного комерційного арбітражу на території України, свідчить про неоднаковий підхід судів до визначення умов, за яких рішення іноземних судів підлягають визнанню і примусовому виконанню в Україні, та наявність помилок при розгляді клопотань про скасування рішень, постановлених у порядку міжнародного комерційного арбітражу на її території.

У зв'язку з необхідністю забезпечити однакове вирішення зазначених питань і неухильне додержання при цьому положень нормативно-правових актів, які їх регулюють Пленум Верховного Суду України **постановляє** дати судам такі роз'яснення:

1. Розгляд судами клопотань про визнання й виконання рішень іноземних судів та арбітражів є особливою формою взаємної правової допомоги, яка надається Україною та іншими державами-учасницями відповідних міжнародних договорів.

При їх вирішенні суди повинні виходити з положень статті 84 Закону від 21 квітня 1999 р. «Про виконавче провадження», статей 35, 36 Закону від 24 лютого 1994 р. «Про міжнародний комерційний арбітраж» і відповідних міжнародних договорів України, що передбачають порядок визнання й виконання рішень іноземних судів та арбітражів, і враховувати, що згідно зі статтею 9 Конституції України, міжнародні договори, згоду на обов'язковість яких надано Верховною Радою України, входять до національного законодавства України та що відповідно до Закону від 10 грудня 1991 р. «Про дію міжнародних договорів на території України» такі договори застосовуються в Україні в порядку, передбаченому для норм цього законодавства.

При цьому належить виходити також із загальних правил про те, що міжнародні договори про правову допомогу поширюються лише на суб'єкти держав-учасниць та що за наявності між учасниками багатосторонніх договорів ще й договорів двосторонніх або спеціальних угод з питань правової допомоги мають застосовуватися відповідні норми тих договорів і угод, що набрали чинності пізніше.

З питань визнання й виконання рішень іноземних судів та арбітражів, не врегульованих законодавством України, згідно з Постановою Верховної Ради

[1] *Вісник Верховного Суду України, 2000, № 1*

України від 12 вересня 1991 р. «Про порядок тимчасової дії на території України окремих актів законодавства Союзу РСР» застосовуються у встановлених нею межах відповідні положення Указу Президії Верховної Ради СРСР від 21 червня 1988 р. «Про визнання й виконання в СРСР рішень іноземних судів та арбітражів» (далі – Указ).

Своєчасне й правильне вирішення зазначених клопотань сприяє підвищенню міжнародного авторитету України.

2. Згідно зі ст. 2 Указу, компетентними судами України по розгляду клопотань про визнання й виконання рішень іноземних судів та арбітражів є обласні, Київський і Севастопольський міські суди та Верховний суд Автономної Республіки Крим за місцем проживання (перебування) боржника, а якщо останній такого в Україні не має, – за місцем знаходження його майна.

Клопотання про скасування рішення (постанови), постановленого в порядку міжнародного комерційного арбітражу на території України, також розглядаються судами цього рівня за місцем проведення арбітражу (статті 6, 16, 34 Закону «Про міжнародний комерційний арбітраж»).

Якщо рішення іноземного суду (арбітражу), на виконання якого в Україні було дано дозвіл компетентним судом, не повністю виконано і повернено стягувачу (через вибуття боржника за межі України тощо), у разі звернення стягувача за продовженням його виконання останнє провадиться згідно з раніше даним дозволом.

У тому разі, коли рішення іноземного суду (арбітражу) постановлено щодо кількох боржників, частина яких не проживає (не перебуває) в Україні і не має на її території майна, суд розглядає питання про визнання й виконання цього рішення лише щодо боржників, які проживають (перебувають) на території України або мають там майно.

Безоплатно для заявника і боржника провадиться лише розгляд компетентним судом України клопотання про визнання й виконання рішення іноземного суду та арбітражу. При дачі таким судом дозволу на примусове виконання рішення на території України воно здійснюється за відповідними правилами Закону «Про виконавче провадження», в ітому числі щодо відшкодування судових витрат на проведення виконавчих дій.

3. Суди повинні з'ясовувати наявність міжнародних договорів про взаємне надання правової допомоги між Україною і державою, про визнання й виконання рішення суду чи арбітражу якої надійшло клопотання. У даний час є чинними, зокрема, такі міжнародні договори з цього питання, які уклала Україна або до яких вона приєдналась:

а) Конвенція про правову допомогу й правові відносини у цивільних, сімейних та кримінальних справах, укладена державами – членами Співдружності Незалежних Держав у м. Мінську 22 січня 1993 р. (далі – Мінська Конвенція). Крім України учасницями цієї Конвенції є республіки Азербайджан, Білорусь, Вірменія, Казахстан, Молдова, Таджикистан, Туркменистан, Узбекистан, Грузія, Киргизька Республіка та Російська Федерація. Конвенцію ратифіковано Верховною Радою України із застереженням, що Україна бере на себе зобов'язання

визнавати й виконувати рішення, постановлені на територіях держав-учасниць Конвенції за винятком визнання і виконання виконавчих написів та нотаріальних актів щодо грошових зобов'язань;

б) Угода про порядок вирішення спорів, пов'язаних зі здійсненням господарської діяльності, підписана урядами держав – учасниць Співдружності Незалежних Держав у м. Києві 20 березня 1992 р. (далі – Київська Угода). До учасниць даної Угоди належать республіки Білорусь, Вірменія, Таджикистан, Казахстан, Туркменистан, Узбекистан, Киргизька Республіка, Російська Федерація та Україна;

в) Конвенція про визнання й виконання іноземних арбітражних рішень, укладена у м. Нью-Йорку в 1958 р. (далі – Нью-Йоркська Конвенція). Відповідно до ст. 2 цієї Конвенції, термін «арбітражне рішення» включає як рішення, постановлені арбітрами, призначеними в кожній окремій справі, так і рішення, постановлені постійними арбітражними органами, до яких звернулися сторони. Сторонами у таких справах можуть бути і фізичні, і юридичні особи. Учасницями цієї Конвенції є значна частина держав світу, в тому числі Україна. Указом Президії Верховної Ради УРСР від 22 серпня 1960 р. про ратифікацію Конвенції визначено, що Україна застосовуватиме її положення щодо арбітражних рішень, постановлених на території держав, які не є учасницями Конвенції, лише на умовах взаємності. При виникненні у зазначених випадках спору щодо наявності взаємності питання слід з'ясовувати через Міністерство закордонних справ України. Згідно зі ст. 15 Закону «Про міжнародні договори України», зазначене міністерство на вимогу органів, що застосовують міжнародні договори України, повинно надати офіційну інформацію з питань, що виникають у зв'язку з виконанням міжнародного договору України;

г) Європейська конвенція про зовнішньоторговельний арбітраж, підписана в м. Женеві 21 квітня 1961 р., ратифікована Верховною Радою УРСР 25 січня 1963 р. (далі – Європейська конвенція), якою передбачено деякі особливості проведення арбітражу порівняно з положеннями Нью-Йоркської Конвенції;

д) двосторонні договори України:

– про правову допомогу та правові відносини в цивільних і кримінальних справах:

з Республікою Грузія (підписано 9 січня 1995 р., ратифіковано Україною 22 листопада 1995 р.). В розумінні цього Договору цивільними визнаються також сімейні справи;

з Естонською Республікою (підписано 15 лютого 1995 р., ратифіковано Україною 22 листопада 1995 р.). Згідно з цим Договором, цивільними вважаються також сімейні справи;

з Республікою Молдова (підписано 13 грудня 1993 р., ратифіковано Україною 10 листопада 1994 р.). Вжите в цьому Договорі поняття «цивільні справи» охоплює також сімейні й трудові справи;

з Республікою Польща (підписано 24 травня 1993 р., ратифіковано Україною 4 лютого 1994 р.). Під цивільними в цьому Договорі розуміються також сімейні й трудові справи;

з Китайською Народною Республікою (підписано 31 жовтня 1992 р., ратифіковано Україною 5 лютого 1993 р.). За цим Договором термін «цивільні справи» включає також торгові, господарські, шлюбно-сімейні й трудові справи;

– про правову допомогу та правові відносини у цивільних, сімейних та кримінальних справах із Литовською Республікою (підписано 7 липня 1993 р., ратифіковано Україною 17 грудня 1993 р.);

– про правову допомогу та правові відносини у цивільних, сімейних, трудових та кримінальних справах із Латвійською Республікою (підписано 23 травня 1995 р., ратифіковано Україною 22 листопада 1995 р.);

– про правову допомогу в цивільних і кримінальних справах із Монголією (підписано 27 червня 1995 р., ратифіковано Україною 1 листопада 1996 р.), згідно з яким термін «цивільні справи» охоплює також торгові, господарські, сімейні та трудові справи;

– про правову допомогу та правові відносини в цивільних і сімейних справах із Республікою Узбекистан (підписано 19 лютого 1998 р., ратифіковано Україною 5 листопада 1998 р.);

е) згідно із Законом від 12 вересня 1991 р. «Про правонаступництво України» (ст. 7), нотами України, надісланими в січні 1994 р. до посольств іноземних держав, з якими у СРСР були двосторонні договори про правову допомогу, про застосування цих договорів щодо України, поки обидві сторони не домовляться про інше, а також відповідно до Віденської конвенції про правонаступництво держав щодо договорів від 23 серпня 1978 р., яка набула чинності для України 6 листопада 1996 р. і передбачає, що двосторонній міжнародний договір, який у момент правонаступництва держав був чинним щодо території, що є об'єктом правонаступництва, вважається чинним між новою незалежною державою та іншою державою-учасницею, коли вони чітко про це домовились або внаслідок їх поведінки вони повинні вважатись такими, що висловили зазначену домовленість, в Україні застосовуються положення таких міжнародних угод СРСР:

– Договору між СРСР та Народною Республікою Албанія про надання правової допомоги в цивільних, шлюбно-сімейних та кримінальних справах від 30 червня 1958 р.;

– Договору між СРСР та Алжирською Народною Демократичною Республікою про взаємне надання правової допомоги від 23 лютого 1982 р.;

– Договору між СРСР та Народною Республікою Болгарія про надання правової допомоги в цивільних, сімейних і кримінальних справах від 19 лютого 1975 р.;

– Договору між СРСР та Угорською Народною Республікою про надання правової допомоги в цивільних, сімейних та кримінальних справах від 15 липня 1958 р., а також Протоколу від 15 липня 1958 р. про внесення змін і доповнень до цього Договору;

– Договору між СРСР та Соціалістичною Республікою В'єтнам про правову допомогу в цивільних, сімейних і кримінальних справах від 10 грудня 1981 р.;

– Договору між СРСР та Грецькою Республікою про правову допомогу в цивільних і кримінальних справах від 21 травня 1981 р.;

– Договору про взаємне надання правової допомоги між СРСР та Іракською Республікою від 22 червня 1973 р.;

– Договору між СРСР та Народною Демократичною Республікою Йємен про правову допомогу в цивільних і кримінальних справах від 6 грудня 1985 р.;

– Договору між СРСР та Республікою Кіпр про правову допомогу в цивільних та кримінальних справах від 19 січня 1984 р.;

– Договору між СРСР та Корейською Народно-Демократичною Республікою про надання правової допомоги в цивільних, сімейних та кримінальних справах від 16 грудня 1957 р.;

– Договору між СРСР та Республікою Куба про правову допомогу в цивільних, сімейних і кримінальних справах від 28 листопада 1984 р.;

– Договору між СРСР та Румунською Народною Республікою про надання правової допомоги в цивільних, сімейних та кримінальних справах від 3 квітня 1958 р.;

– Договору між СРСР та Туніською Республікою про правову допомогу в цивільних і кримінальних справах від 26 червня 1984 р.;

– Договору між СРСР та Фінляндською Республікою про правовий захист та правову допомогу в цивільних, сімейних та кримінальних справах від 11 серпня 1978 р.;

– Договору між СРСР та Федеративною Народною Республікою Югославія про правову допомогу в цивільних, сімейних та кримінальних справах від 24 лютого 1962 р.;

– Конвенції між СРСР та Італійською Республікою про правову допомогу в цивільних справах від 25 січня 1979 р.;

є) у зв'язку з офіційним оформленням правонаступництва України для неї залишається чинною Конвенція з питань цивільного процесу, що була укладена в Гаазі 1 березня 1954 р. і набула чинності для СРСР з 26 липня 1967 р. (далі – Гаазька Конвенція).

Клопотання про визнання й виконання арбітражного рішення (рішення третейського суду), постановленого на території держави – Договірної Сторони, відповідно до Київської Угоди вирішується компетентним судом іншої Договірної Сторони за правилами цієї Угоди. Наявність у клопотанні посилань на Нью-Йоркську або Європейську конвенцію сама по собі не може бути підставою для відмови в його задоволенні.

4. Оскільки згідно зі ст. 84 Закону «Про виконавче провадження» рішення іноземних судів (арбітражів) визнаються й виконуються в Україні за наявності відповідного міжнародного договору (конвенції, угоди) за її участю, то в разі, коли держава, про виконання рішення суду чи арбітражу якої надійшло клопотання, не є учасницею такого договору, суди України не розглядають цього клопотання і відмовляють у його прийнятті на підставі п. 1 ст. 136 Цивільного процесуального кодексу (далі – ЦПК), а якщо справу було заведено, – закривають провадження в ній на підставі п. 1 ст. 227 цього Кодексу, крім випадків, коли арбітражні рішення відповідно до застережень України до Нью-Йоркської Конвенції виконуються на умовах взаємності.

Разом з тим для вирішення питання про визнання й виконання рішення не має правового значення, чи була особа, щодо якої постановлено рішення судом (арбітражем) Договірної Сторони міжнародного договору, громадянином цієї держави, якщо інше не випливає з даного договору.

5. Клопотання про визнання й виконання рішень іноземних судів та арбітражів в Україні подаються в порядку, визначеному відповідним міжнародним договором.

Згідно зі ст. 53 Мінської Конвенції воно подається в компетентний суд Договірної Сторони, де рішення підлягає виконанню, або ж у суд, що постановив рішення у справі по першій інстанції, який надсилає його компетентному суду. Такий самий порядок подачі клопотань передбачено договорами України з республіками Молдова, Узбекистан, Польща.

За договорами України з Республікою Грузія, Литовською, Естонською, Латвійською республіками клопотання про дозвіл на виконання рішення подається до суду, що розглядав справу по першій інстанції, а той надсилає його до суду, компетентного постановити за ним рішення.

Договорами між Україною і Китайською Народною Республікою, Україною та Монголією визначено, що клопотання про визнання й виконання судового рішення подається заявником до суду, який постановив це рішення, і пересилається останнім до суду іншої Договірної Сторони через її центральні установи (у даному разі – через Верховні Суди). Якщо ж заявник проживає або перебуває на території Договірної Сторони, де рішення підлягає виконанню, клопотання може бути подано і безпосередньо до суду цієї Сторони.

Відповідно до Київської Угоди господарюючі суб'єкти кожної з держав-учасниць можуть звертатись із клопотанням про виконання рішення загального, арбітражного (господарського) чи третейського суду однієї з них безпосередньо до компетентного суду іншої, на території якої це рішення підлягає виконанню.

Через Міністерство юстиції України зазначені клопотання пересилаються в тому разі, коли такий порядок їх подання встановлено міжнародним договором, на підставі якого в даному випадку провадяться визнання й виконання рішення. У випадку, коли міжнародним договором передбачено, що відповідний іноземний суд має пересилати клопотання компетентному суду України через центральні органи, цим органом є Міністерство юстиції, якщо це прямо передбачено міжнародним договором. Якщо ж такої прямої вказівки в міжнародному договорі немає, таким центральним органом є Верховний Суд України, який за статтею 125 Конституції України є найвищим судовим органом у системі судів загальної юрисдикції.

Із додержанням усіх наведених вище вимог щодо порядку подачі, форми і змісту клопотань про визнання й виконання рішень іноземних судів та арбітражів мають подаватись і клопотання про визнання й виконання рішень судів та арбітражів України на території держави – іншої Договірної Сторони.

У випадках, коли клопотання, яке згідно з установленим порядком обов'язково має подаватись лише через суд (арбітраж), що постановив рішення, або че-

рез відповідний центральний орган Договірної Сторони, подано безпосередньо компетентному суду України, останній відмовляє в його прийнятті на підставі пункту 1 статті 136 ЦПК, оскільки за таких умов воно не може бути предметом судового розгляду. Разом з тим якщо клопотання, з яким сторона у справі мала право звернутися безпосередньо до компетентного суду України, направлено зазначеному суду через центральний чи інший орган Договірної Сторони, це не є перешкодою для розгляду даного клопотання.

6. У порядку, передбаченому статтями 35, 36 Закону «Про міжнародний комерційний арбітраж» і Нью-Йоркською Конвенцією, розглядаються клопотання про визнання й виконання рішень комерційного арбітражу, що провадяться за арбітражною угодою сторін (третейського суду), а не органів судової системи держави, до відання яких законодавством останньої віднесено розгляд господарських та інших комерційних спорів (господарських, арбітражних судів тощо).

Зокрема, Нью-Йоркською Конвенцією визначено, що вона застосовується щодо визнання й виконання арбітражних рішень, постановлених на території іншої держави, ніж держава, де запитуються їх визнання й виконання, за спорами, сторонами в яких можуть бути як фізичні, так і юридичні особи. Вона застосовується також щодо арбітражних рішень, які не вважаються внутрішніми рішеннями у тій державі, де запитуються їх визнання й виконання. Йдеться про арбітражні рішення, постановлені як арбітрами, призначеними в кожній конкретній справі, так і постійними арбітражними органами, до яких сторони звернулись (стаття 1) відповідно до їх письмової угоди про зобов'язання передавати в арбітраж усі або які-небудь спори, що виникли або можуть виникати між ними у зв'язку з будь-якими конкретними договірними чи іншими правовідносинами, об'єкт яких може бути предметом арбітражного розгляду (стаття 2).

7. При вирішенні питання про прийняття до розгляду клопотання про визнання й виконання рішення іноземного суду (арбітражу) судам відповідно до вимог статті 137 ЦПК необхідно перевіряти, чи відповідають їх форма та зміст і додані до них документи вимогам певного міжнародного договору та Указу. Таке клопотання повинно мати письмову форму і містити:

а) найменування стягувача, а також його представника (якщо клопотання подається останнім), вказівку про місце їх проживання, а якщо стягувач є юридичною особою, – про її місцезнаходження;

б) найменування боржника і вказівку про місце його проживання, а якщо він є юридичною особою, – про її місцезнаходження (місцезнаходження майна боржника на території України, якщо місцем його проживання чи перебування не є Україна);

в) прохання стягувача про дозвіл на примусове виконання, а в тому разі, коли раніше рішення вже виконувалось, – вказівку на те, в якій частині або з якого часу потрібне його виконання.

До клопотання мають бути додані всі документи, передбачені відповідним міжнародним договором, зокрема:

– рішення іноземного суду або його засвідчена копія та офіційний документ про те, що рішення набрало законної сили і підлягає виконанню, або про те, що

воно підлягає виконанню до набрання законної сили (якщо цього не видно з самого рішення), а також належно засвідчені оригінал арбітражного рішення або його копія, а якщо цього вимагає відповідний міжнародний договір, – і офіційний документ про те, що воно набрало законної сили;

– документ, із якого видно, що сторона, проти якої постановлено рішення і яка не брала участі у процесі, була в належному порядку і своєчасно викликана в суд, а в разі її процесуальної недієздатності була належним чином представлена (мала уповноваженого представника). Виклик у судове засідання може підтверджуватись оригіналом або засвідченою копією документа, за допомогою якого мав здійснюватися виклик згідно з міжнародним договором або законодавством держави, де розглядалася справа;

– документ, що підтверджує часткове виконання рішення на час його пересилання, а згідно з Київською Угодою – ще й виконавчий документ;

– за договором із Республікою Узбекистан – ще й документ, що підтверджує угоду сторін щодо справ договірної підсудності.

Відповідно до Мінської Конвенції клопотання і додані до нього документи надсилаються разом із засвідченим їх перекладом мовою запитуваної Договірної Сторони або російською мовою.

Такі самі в основному вимоги щодо додатків до клопотань та перекладу тих і інших передбачають і чинні двосторонні міжнародні договори України. Однак у деяких із них є уточнення.

Так, за договором із Монголією, республіками Молдова і Польща до клопотання додається засвідчений переклад останнього, а також доданих документів мовою тієї сторони, на території якої рішення має бути визнано й виконано.

Договором з Китайською Народною Республікою визначено, що до клопотання додається засвідчена судом копія судового рішення і що клопотання й додані до нього документи мають бути перекладені й державною мовою запитуваної сторони або англійською мовою.

Згідно із договорами з республіками Грузія, Узбекистан, Естонською, Латвійською, Литовською республіками до клопотання додаються засвідчені судом копії рішення, і саме воно й додані до нього документи мають бути подані й у перекладі державною мовою його виконавця або російською мовою. При цьому за договором з Естонською Республікою переклад засвідчується офіційним перекладачем, або нотаріусом, або посадовою особою Договірної Сторони, яка запитує, а за договорами з Республікою Грузія, Латвійською і Литовською республіками він може засвідчуватися також дипломатичним представництвом чи консульською установою цієї Договірної Сторони.

Згідно з Нью-Йоркською Конвенцією до клопотання про визнання й виконання іноземних арбітражних рішень повинні бути додані належно засвідчені оригінал чи копія письмової угоди, за якою сторони зобов'язались передавати в арбітраж усі або які-небудь спори, що виникали чи можуть виникнути між ними у зв'язку з певним договором або іншими правовідносинами, об'єкт яких може бути предметом арбітражного розгляду (термін «письмова угода» включає арбітражне

застереження в договорі чи арбітражну угоду, що підписана сторонами або міститься в листах чи телеграмах, якими вони обмінялися). Якщо арбітражне рішення або зазначена угода викладені не офіційною мовою тієї держави, в якій запитуються визнання й виконання цього рішення, подається також переклад названих документів мовою даної держави. Переклад засвідчується офіційним чи присяжним перекладачем або дипломатичною чи консульською установою.

Сторона, що порушує клопотання про виконання арбітражного рішення на підставі ст. 35 Закону «Про міжнародний комерційний арбітраж», повинна подати оригінал належним чином засвідченого арбітражного рішення або засвідчену копію останнього, а також оригінал або належним чином засвідчену копію арбітражної угоди. Згідно зі статтею 7 цього Закону, остання вважається укладеною в письмовій формі, якщо міститься в документі, підписаному сторонами, або укладена шляхом обміну листами, повідомленнями по телетайпу, телеграфу чи з використанням інших засобів електрозв'язку, що забезпечують фіксацію такої угоди, або шляхом обміну позовною заявою та відзивом на позов, у яких одна зі сторін стверджує наявність угоди, а інша не заперечує проти цього. Посилання в угоді на документ, що містить арбітражне застереження, є арбітражною угодою за умови, що угоду укладено в письмовій формі і це посилання є таким, що робить згадане застереження її частиною. Якщо арбітражне рішення або арбітражна угода викладені іноземною мовою, сторона повинна подати належним чином засвідчений переклад цих документів українською або російською мовою.

8. Поряд із належним міжнародним договором до прийняття відповідного законодавчого акта України можуть застосовуватись положення Указу, зокрема:

статті 3 – щодо форми і змісту клопотання про визнання й виконання рішення іноземного суду, а також щодо переліку документів, які до нього додаються, – за відсутності відповідних вказівок у міжнародному договорі. Виняток становить лише положення цієї норми про те, що клопотання і додані до нього документи мають бути перекладені російською мовою. Якщо інше не передбачено міжнародним договором України, переклад клопотання й доданих до нього документів відповідно до статті 10 Конституції України має бути зроблено на її державну мову, тобто на українську;

стаття 5 – щодо постановлення за наслідками розгляду клопотання ухвали про дозвіл на примусове виконання рішення або про відмову в цьому;

стаття 6 – про направлення в триденний строк з дня розгляду клопотання копій ухвали стягувачеві або його представникові і боржнику;

стаття 8 – про видачу на підставі рішення іноземного суду (арбітражного рішення) та ухвали про дозвіл на примусове виконання цього рішення, що набрала законної сили, виконавчого листа, який надсилається в районний (міський) суд за місцем виконання рішення;

стаття 10 – про те, що рішення іноземних судів, які не підлягають примусовому виконанню, визнаються без будь-якого подальшого провадження, якщо з боку заінтересованої особи не надійшло заперечень проти цього, а також щодо порядку подачі й розгляду такого заперечення.

Наведені положення Указу (крім переліку документів, які додаються до клопотання, – його визначають міжнародні договори) застосовуються також при розгляді клопотань про визнання й виконання іноземних арбітражних рішень.

Ухвала про наслідки розгляду клопотання про визнання і дозвіл на виконання рішення іноземного суду на території України може бути оскаржена в касаційному порядку на підставі статті 7 Указу.

9. Судами розглядаються питання про визнання й виконання лише тих рішень іноземних судів та арбітражів, коло яких визначено міжнародним договором, що поширюється на дані правовідносини.

Зокрема, стаття 51 Мінської Конвенції і двосторонніми міжнародними договорами України до цього кола включено рішення судів, у тому числі мирові угоди в цивільних і сімейних справах, інших компетентних органів, до відання яких віднесено ці справи, а також рішення про відшкодування шкоди в кримінальних справах.

Згідно з Київською Угодою до компетентного суду Договірної Сторони можуть подаватися клопотання про виконання рішень загальних, арбітражних (господарських), третейських судів, а також інших органів, до компетенції яких віднесено вирішення справ, що випливають із договірних та інших цивільно-правових відносин між господарюючими суб'єктами.

У тих випадках, коли йдеться про судові рішення держави, яка у питаннях розгляду цивільних справ пов'язана з Україною тільки Гаазькою Конвенцією, компетентні суди України можуть розглядати лише прохання (передані у дипломатичному порядку) в частині судових витрат.

Норми міжнародних договорів щодо кола судових рішень у цивільних (сімейних) справах, про визнання й виконання яких можуть порушуватися клопотання в компетентних судах України, свідчать про те, що в них під рішеннями розуміються владні постанови суду або арбітражу, якими визначаються певні обов'язкові для сторін права й обов'язки. Тому ними можуть бути як рішення у вузькому розумінні цього слова, так і затверджена судом мирова угода (інший акт примирення), ухвала, постанова (у тому числі про стягнення аліментів) суду (судді) і судовий наказ.

Оскільки міжнародними договорами України не встановлено відповідних обмежень, їх правила щодо дозволу на примусове виконання стосуються рішень іноземних судів у цивільних справах і в частині стягнення з боржника судових витрат, у тому числі державного мита й інших витрат у дохід держави-Договірної Сторони, суд якої постановив рішення. Враховуючи характер стягнень в останньому випадку, належить визнати правильною практику тих судів, які питання про дозвіл виконання рішень у цій частині вирішують за клопотанням іноземного суду, який постановив таке рішення.

10. Під визначеним міжнародними договорами України судовим порядком розгляду клопотань про визнання й виконання рішень іноземних судів (арбітражів) розуміється порядок провадження в цивільних справах, встановлений ЦПК. Тому при розгляді зазначених клопотань повинні застосовуватися

відповідні інститути ЦПК, які згідно із засадами цивільного судочинства забезпечили б права стягувача та боржника, об'єктивне, правильне і своєчасне вирішення питання.

Йдеться, зокрема, про застосування норм ЦПК про порушення цивільної справи (стаття 5), про розгляд її по першій інстанції одноособово суддею у відкритому судовому засіданні, проведення судочинства державною мовою України (статті 7, 9, 10, 16), про судові доручення (стаття 33), засади змагальності (статті 15, 30), права й обов'язки осіб, які беруть участь у справі (стаття 99), про судові повідомлення (статті 90, 93), прийняття заяв (стаття 136 у відповідних межах), про ознайомлення боржника з клопотанням у порядку підготовки справи, його попереднє опитування, роз'яснення йому процесуальних прав і обов'язків, проведення необхідних уточнень, запитів, призначення справи (статті 143, 147), про судовий розгляд (глава 20 з урахуванням особливостей вимог і без судових дебатів), про протоколи (глава 21), про закриття провадження при письмовій відмові заявника від клопотання (стаття 227 у зазначеній частині), про ухвали суду першої інстанції (глава 28), про провадження справ у касаційній та наглядній інстанціях (розділ IV у відповідній частині), інших відповідних норм. При застосуванні правил ЦПК щодо можливості за певних умов відстрочити чи розстрочити виконання рішення (стаття 33 Закону «Про виконавче провадження») необхідно враховувати положення Конвенції Організації Об'єднаних Націй 1980 р. про договори міжнародної купівлі-продажу товарів у випадках, коли про це порушувалось клопотання комерційним підприємством держави-учасниці зазначеної Конвенції. Згідно з цією Конвенцією ніяка відстрочка не може бути надана судом або арбітражем продавцю чи покупцю, якщо той вдається до якогось засобу правового захисту від порушення договору (пункт 3 стаття 45, пункт 3 стаття 61).

11. Міжнародні договори України про правову допомогу не виключають для суду, що має розглядати клопотання, можливості уточнити дані, необхідні для вирішення останнього. Більше того, міжнародні договори України з республіками Грузія, Молдова, Польща, Естонською, Латвійською республіками передбачають, що в тому разі, коли при дачі дозволу на виконання рішення у суду виникне сумнів у чомусь, він може зажадати пояснень від особи, яка порушує клопотання, а також опитати боржника по суті останнього і за наявності необхідності запитати роз'яснення суду, який постановив рішення. В такому порядку суд може, наприклад, уточнити місце проживання боржника, з'ясувати, чи дійсно він викликався в судове засідання при розгляді справи по суті, як це зазначено у приєднаній до клопотання довідці, чи набрало рішення законної сили, чи виконувалось воно раніше, з якого часу має провадитися стягнення за ним, чи відбулося після постановлення рішення правонаступництво у зв'язку з реорганізацією юридичної особи або смертю фізичної особи, які були стороною у справі.

Якщо за міжнародним договором клопотання передаються тільки через центральні органи Договірних Сторін і він не передбачає можливості з'ясування

питань, щодо яких виник сумнів, безпосередньо через суд, що постановив рішення, необхідні уточнення здійснюються через органи, визначені цим договором (через Міністерство юстиції або Верховний Суд України).

У тому ж разі, коли недоліки клопотання не можуть бути усунені шляхом уточнення, суд на підставі пункту 1 статті 136 ЦПК ухвалою відмовляє в його прийнятті і повертає заявникові, оскільки не оформлене належним чином клопотання не підлягає судовому розгляду.

Якщо до суду, якому подано клопотання, надійдуть відомості про те, що фактичним місцем проживання (перебування) боржника є територія, на яку поширюється юрисдикція іншого компетентного суду України, він пересилає клопотання за належністю. Коли за даними адресного обліку, органів ОВІР тощо боржник не проживає на території України (вибув із неї) і не має там майна, суд закриває провадження у справі на підставі пункту 1 статті 227 ЦПК, оскільки за цих умов клопотання не може бути предметом розгляду компетентного суду України.

12. Клопотання про визнання й виконання рішень іноземних судів (арбітражів) суд розглядає у визначених ними межах і не може входити в обговорення правильності цих рішень по суті, вносити до останніх будь-які зміни.

Відповідно до міжнародних договорів України суд відмовляє у задоволенні клопотання про визнання й виконання рішення іноземного суду у випадках, коли:

згідно із законодавством Договірної Сторони, на території якої постановлено рішення, воно не набрало законної сили, за винятком випадків, коли рішення підлягає виконанню до набрання законної сили;

відповідач не брав участі у процесі внаслідок того, що йому або його уповноваженому не було своєчасно і належним чином вручено виклик у суд;

у справі між тими самими сторонами, про той же предмет і з тих самих підстав на території Договірної Сторони, де має бути визнано й виконано рішення, вже було постановлено рішення, що набрало законної сили, або установою цієї Договірної Сторони раніше було порушено провадження, або ж є визнане рішення суду третьої держави;

згідно з положеннями даного міжнародного договору, а в не передбачених ним випадках – згідно із законодавством Договірної Сторони, на території якої рішення має бути визнано й виконано, справа належить до виключної компетенції її установи, спір вирішено не компетентним судом;

відсутній документ, що підтверджує угоду сторін у справі про договірну підсудність;

закінчився строк давності примусового виконання, передбачений законодавством Договірної Сторони, суд якої виконує доручення.

У зазначених випадках згідно з Київською Угодою суд відмовляє у визнанні та виконанні й арбітражного рішення.

Договір із Монголією крім цього передбачає, що у визнанні й виконанні рішення суду може бути відмовлено, якщо те або інше може заподіяти шкоду суверенітету, безпеці чи публічному порядку Договірної Сторони, до якої звернено клопотання. Під публічним порядком у цьому та інших випадках, коли незаподіяння йо-

му шкоди обумовлює можливість визнання й виконання рішення, належить розуміти правопорядок держави, визначальні принципи і засади, які становлять основу існуючого в ній ладу (стосуються її незалежності, цілісності, самостійності й недоторканості, основних конституційних прав, свобод, гарантій тощо).

Відповідно до статті 5 Нью-Йоркської Конвенції і статті 36 Закону «Про міжнародний комерційний арбітраж» у визнанні й виконанні арбітражного рішення може бути відмовлено на прохання тієї сторони, проти якої воно спрямоване, тільки якщо ця сторона надасть компетентній владі за місцем, де запитуються визнання й виконання, докази того, що:

сторони в арбітражній угоді були за застосованим до них законом якоюсь мірою недієздатними або ця угода недійсна за законом, якому сторони підпорядкували цю угоду, а за відсутності в арбітражній угоді вказівки про нього – за законом держави, де рішення було постановлено;

сторона, проти якої постановлено рішення, не була належним чином повідомлена про призначення арбітра або про арбітражний розгляд чи з інших причин не могла подати свої пояснення;

дане рішення постановлене щодо спору, не передбаченого арбітражною угодою або такого, що не підпадає під умови останньої чи арбітражного застереження в договорі сторін, або містить постанови з питань, що виходять за межі арбітражної угоди чи арбітражного застереження (однак та частина арбітражного рішення, яка містить постанови з питань, що охоплюються арбітражною угодою чи арбітражним застереженням, може бути визнана й виконана, якщо ці постанови можуть бути відокремлені від постанов з питань, які не охоплюються такими угодою або застереженням);

склад арбітражного органу або арбітражний процес не відповідали угоді сторін чи, за відсутності такої, – закону тієї держави, де мав місце арбітраж;

рішення ще не стало обов'язковим для сторін, або було скасовано, або його виконання було зупинено компетентною владою держави, в якій воно було постановлене чи закон якої було застосовано.

Оскільки Україна є учасницею як Нью-Йоркської Конвенції, так і Європейської конвенції, при вирішенні клопотань про визнання й виконання рішень про зовнішньоторговельний арбітраж необхідно враховувати положення статті IX Європейської конвенції щодо оголошення арбітражного рішення недійсним, зокрема пункту 2, який передбачає, що у відносинах між державами-учасницями цієї Конвенції, які одночасно є учасницями Нью-Йоркської Конвенції, пункт 1 зазначеної статті обмежує застосування статей V, I «е» Нью-Йоркської Конвенції передбаченими в ньому випадками.

У визнанні й виконанні арбітражного рішення може бути також відмовлено, якщо компетентна влада (в Україні – компетентний суд) держави, в якій вони запитуються, визнає, що:

об'єкт спору не може бути предметом арбітражного розгляду за законом цієї держави;

визнання й виконання цього рішення суперечать її публічному порядку.

Пред'явлення для примусового виконання рішення іноземного суду чи арбітражу після закінчення трирічного строку з дня набрання ними законної сили є підставою згідно зі статтею 84 Закону «Про виконавче провадження» для відмови у дозволі на виконання незалежно від того, чи такі наслідки прямо передбачені міжнародним договором, чи він містить загальне посилання на те, що порядок виконання рішень регулюється законодавством Договірної Сторони, на території якої повинно бути здійснено виконання. Пропуск цього строку у справах про періодичні платежі має своїм наслідком стягнення їх у межах трьох років до звернення з клопотанням, а не відмову в задоволенні останнього.

За наявності даних про сплату боргу після постановлення рішення іноземного суду (арбітражу) суд може вирішити клопотання з урахуванням сплаченого. Якщо борг сплачено повністю, а стягувач не відмовляється від клопотання, воно залишається без задоволення.

Встановивши, що аналогічне клопотання вже вирішувалось компетентним судом України, суд відмовляє з цих підстав у його задоволенні, крім випадків, коли раніше така відмова вже мала місце або провадження в справі було закрито внаслідок відсутності необхідних умов, які у зв'язку з наступними змінами стали відповідати вимогам міжнародних договорів (рішення набрало законної сили, місцем проживання чи перебування боржника стала Україна тощо).

13. Виходячи з положень міжнародних договорів (наприклад, статті 9 Київської Угоди, статті V Нью-Йоркської Конвенції, статті 36 Закону «Про міжнародний комерційний арбітраж» про те, що відмова у визнанні й виконанні рішення іноземного суду чи арбітражу провадиться на прохання тієї сторони, проти якої це рішення спрямовано, не можна виключати можливості звернення останньої за наявності для цього підстав із таким проханням до компетентного суду в тому разі, коли сторона, на користь якої постановлено дане рішення, не порушує клопотання про його визнання й виконання, але поряд із цим використовує його на шкоду інтересам боржника.

14. При вирішенні питання, чи компетентним судом постановлено рішення, про визнання і примусове виконання якого порушено клопотання, а також при визначенні своєї компетенції щодо розгляду справи, одна зі сторін якої проживає (перебуває) на території України, а друга – на території іншої держави, що є Договірною Стороною, суди мають виходити як із загальних положень відповідного міжнародного договору, так і з його положень, а якщо їх немає – із положень законодавства Договірної Сторони, якими встановлено виключну компетенцію судів останньої на розгляд певних категорій справ.

Зокрема, згідно з Мінською Конвенцією справи про право власності та інші майнові права на нерухоме майно належать до виключної підсудності судів Договірної Сторони, на території якої знаходиться майно; справи про позбавлення батьківства, стягнення аліментів на неповнолітніх дітей, визначення місця проживання останніх, інші справи, що виникають із правовідносин між батьками й дітьми, підсудні судам держави, на території якої постійно проживають діти; справи про встановлення й оспорення батьківства або материнства підсудні судам держави, на території якої проживає відповідач; у справах про

відшкодування шкоди, крім тих, що виникають із договорів та інших правомірних дій, компетентним є суд держави – учасниці цієї Конвенції, на території якої мала місце та чи інша обставина, що стала підставою для вимог про відшкодування шкоди (потерпілий може також пред'явити позов у суд держави – учасниці Конвенції, на території якої проживає відповідач).

Згідно з Київською Угодою справи про визнання недійсними повністю чи частково актів державних та інших органів, які не мають нормативного характеру, а також про відшкодування збитків, завданих господарюючим суб'єктам такими діями, або збитків, що виникли внаслідок неналежного виконання зазначеними органами своїх обов'язків щодо цих суб'єктів, розглядаються виключно судом за місцем знаходження зазначеного органу.

15. Коли документ, поданий на підтвердження виклику сторони в судове засідання, не свідчить про те, яким чином та коли їй вручено цей виклик, і вона оспорює даний факт, суд повинен з'ясувати дійсні обставини її виклику на підставі інших поданих сторонами доказів, а в необхідних випадках – запитати із суду, що постановив рішення, й оглянути документи про виклик сторони, встановлені процесуальним законодавством, за яким провадився розгляд справи.

Згідно з Нью-Йоркською Конвенцією, у клопотанні про визнання й виконання іноземних арбітражних рішень може бути відмовлено з мотивів неповідомлення про призначення арбітра та про час розгляду справи за умови, що боржник, який звернувся з проханням про таку відмову, подав докази того, що йому належним чином не було повідомлено про призначення арбітра або про арбітражний розгляд чи він не міг подати свої пояснення з інших причин. При з'ясуванні того, чи було зазначене повідомлення здійснено належним чином, суд має виходити з відповідних процедур, які були визначені сторонами в арбітражній угоді чи в арбітражному застереженні або на застосування яких вони при цьому погодились, з Арбітражного регламенту ЮНСІТРАЛ (Комісія ООН по праву міжнародної торгівлі, 1976 р., на який спиралися сторони в арбітражній угоді, чи з Європейської конвенції, а також із регламенту органу, який за угодою сторін мав здійснити арбітраж.

16. Відповідно до статей 232 – 234 ЦПК і статті 5 Указу, суд вирішує клопотання про визнання й виконання рішення іноземного суду (арбітражу) мотивованою ухвалою, яка постановляється в кімнаті, призначеній для постановлення рішень. Ухвала повинна, зокрема, містити: повне найменування суб'єкта клопотання, рішення, про визнання й виконання якого йдеться, органу, що його постановив, та держави, до якої він належить; зміст цього рішення і визначені заявником межі його виконання; зміст пояснень стягувача і боржника (якщо вони беруть участь у судовому засіданні), відомості про подані ними додаткові докази, що стосуються умов задоволення клопотання; мотиви, з яких суд дійшов висновку (мотивувальна частина ухвали); висновок суду, порядок і строк оскарження ухвали (резолютивна частина останньої).

У мотивувальній частині ухвали мають бути наведені встановлені судом обставини, які відповідно до міжнародного договору є підставою для визнання і

надання дозволу на виконання рішення або для відмови в цьому (щодо правомочності суду, набрання рішенням законної сили, повідомлення належним чином і своєчасно боржника, який не брав участі у процесі, про час і місце розгляду справи, наявності або відсутності інших умов, від яких залежать наслідки вирішення клопотання), мотиви, з яких суд відхиляє доводи боржника про наявність обставин, що виключають можливість дати згоду на примусове виконання рішення на території України, а також повну назву міжнародного договору й законодавчого акту України (із посиланням на їх статті, частини, пункти тощо), якими керувався суд, постановляючи ухвалу.

Виходячи з відповідних міжнародних договорів і чинного законодавства України про валютне регулювання в резолютивній частині ухвали викладається висновок про відмову в задоволенні клопотання, коли для його позитивного вирішення немає підстав, або про задоволення клопотання і надання дозволу на примусове виконання рішення іноземного суду (арбітражу) на території України з викладенням змісту цього рішення та визначенням сум, що підлягають стягненню, в зазначеній у рішенні валюті у випадках, коли грошові зобов'язання виникли і мають виконуватись в іноземній валюті відповідно до вимог законодавчих та інших нормативних актів України (при платежах у такій валюті, що здійснюються на виконання зобов'язань у ній, перед нерезидентами щодо оплати продукції, послуг, робіт, прав інтелектуальної власності тощо), а в решті випадків – в українській грошовій одиниці за офіційним валютним курсом Національного банку України.

Згідно зі статтею 8 Указу, виконавчий лист видається на підставі рішення іноземного суду (арбітражу) й ухвали компетентного суду України про дозвіл на примусове виконання, що набрала законної сили, без вказівки про це в ухвалі.

При відмові від клопотання суд закриває провадження у справі на підставі пункту 4 статті 227 ЦПК.

Оскільки за ухвалою про задоволення клопотання виконується рішення іноземного суду (арбітражу), в разі скасування в наступному цього рішення виконання припиняється згідно з пунктом 5 частини 1 статті 37 Закону «Про виконавче провадження», при цьому провадження закривається за постановою державного виконавця, а ухвала не переглядається.

17. Згідно з міжнародними договорами України рішення, які не потребують виконання (про визнання прав, оголошення банкрутом, визнання недійсними певних актів, визнання, оспорення чи позбавлення батьківства, розірвання шлюбу, встановлення фактів, що мають юридичне значення, усиновлення, визнання громадянина безвісно відсутнім чи оголошення померлим тощо), які постановлені судом однієї з Договірних Сторін і набрали законної сили, визнаються на територіях інших Договірних Сторін без спеціального провадження за умови, що установою юстиції запитуваної Договірної Сторони раніше в цій справі не було постановлено рішення, яке набрало законної сили, або якщо згідно з даним договором, а в не передбачених ним випадках – згідно із законодавством Договірної Сторони, на території якої рішення має бути визнано, справа не належить до виключної компетенції її установ юстиції.

Якщо згідно з міжнародним договором така справа порушується за клопотанням особи, на захист прав якої спрямовано рішення, провадження розпочинається лише за його наявності. В протилежному випадку слід застосовувати правила статті 10 Указу, суть яких полягає в тому, що компетентний суд вирішує питання про визнання рішення іноземного суду, яке не потребує виконання, лише за наявності заперечення проти нього з боку заінтересованої особи (інші такі рішення вважаються визнаними без судового розгляду чи будь-яких спеціальних процедур). Це заперечення може бути подано й задоволено тільки з підстав, установлених для відмови у визнанні рішення, і не може стосуватися суті останнього. Воно подається у компетентний суд за місцем проживання (перебування) заінтересованої особи і розглядається та вирішується судом у такому ж порядку, що й клопотання про визнання і примусове виконання рішення іноземного суду.

З урахуванням особливостей даного питання має постановлятися й ухвала суду за наслідками розгляду заперечення. В її резолютивній частині суд постановляє про відмову у визнанні рішення, а за відсутності підстав для цього визнає заперечення безпідставним. У кожному разі в резолютивній частині ухвали має бути зазначено, про рішення якого саме суду і держави йшлося, в якій справі воно постановлено, і викладено його зміст.

Оскільки обласні та відповідні їм суди вирішують клопотання про визнання й виконання рішення іноземного суду (арбітражу), а також заперечення проти його визнання від імені України за її зобов'язаннями як Договірної Сторони, на їх ухвали поширюються правила частини 5 статті 124 Конституції України про те, що судові рішення ухвалюються судами іменем України.

18. Положення Закону «Про міжнародний комерційний арбітраж» щодо скасування рішень такого арбітражу застосовуються, якщо місцем його проведення є Україна. Затвердження цим Законом Положення про Міжнародний комерційний арбітражний суд при Торгово-промисловій палаті України і Положення про Морську арбітражну комісію при Торгово-промисловій палаті України не означає, що міжнародний арбітраж в Україні може здійснюватися тільки цими органами. Поряд із ними це можуть здійснювати також спеціально створений для розгляду окремої справи арбітраж або постійно діюча поза системою судів загальної юрисдикції арбітражна установа, яким за угодою сторін передано вирішення: спорів із договірних та інших цивільно-правових відносин, що виникають при здійсненні зовнішньоторгових та інших видів міжнародних економічних зв'язків, якщо комерційне підприємство хоча б однієї зі сторін знаходиться не на території України; спорів створених на території України підприємств з іноземними інвестиціями і міжнародних об'єднань та організацій між собою або між їх учасниками, а так само їх спорів з іншими суб'єктами права в Україні. Зокрема, відповідно до статті 11 Закону від 2 грудня 1997 р. «Про торгово-промислові палати в Україні» регіональні торгово-промислові палати мають право створювати за ініціативою учасників спору третейські суди, які можуть здійснювати і міжнародний комерційний арбітраж.

У відповідних випадках щодо скасування рішень міжнародного комерційного арбітражу мають застосовуватись також положення Європейської конвенції, зокрема її статті V, IX.

19. Згідно зі статтею 5 Закону «Про міжнародний комерційний арбітраж», з питань, що регулюються даним Законом, не повинно мати місця ніяке втручання суду загальної юрисдикції, крім випадків, коли воно передбачене цим Законом. Такими випадками, зокрема, є звернення сторони до компетентного суду:

за вирішенням її заяви про відсутність у третейського суду компетенції на розгляд спору (стаття 16). Якщо третейський суд ухвалить з питань попереднього характеру постанову про те, що він має відповідну компетенцію, сторона протягом 30 днів після одержання повідомлення про таку постанову може просити компетентний суд постановити рішення з цього питання, яке не підлягає ніякому оскарженню;

із клопотанням про скасування арбітражного рішення з визначених Законом підстав (стаття 34).

Ці заяви і клопотання підсудні компетентному суду (Верховному суду Автономної Республіки Крим, обласному, Київському та Севастопольському міським) за місцем проведення арбітражу.

20. При розгляді й вирішенні зазначених заяв і клопотань суд має керуватися відповідними нормами ЦПК, Законом «Про міжнародний комерційний арбітраж», Положенням про Міжнародний комерційний арбітражний суд або Положенням про Морську арбітражну комісію при Торгово-промисловій палаті України, положеннями міжнародних договорів про міжнародний арбітраж, Регламентом Міжнародного комерційного арбітражного суду при Торгово-промисловій палаті України, Законом «Про торгово-промислові палати в Україні», арбітражною угодою чи арбітражним застереженням сторін.

Якщо сторони в арбітражній угоді чи в арбітражному застереженні домовились про передачу спору в арбітраж, при розгляді заяви про відсутність у третейського суду компетенції необхідно виходити з узгодженого волевиявлення сторін. За наявності спору щодо того, хто повинен проводити арбітраж, це питання перш за все має бути предметом уточнення, узгодження і врегулювання самих сторін, адже лише вони мають повноваження визначити, який саме орган здійснюватиме арбітраж. Тільки якщо сторонами була письмово виявлена в угоді або арбітражному застереженні узгоджена воля з цього питання, суд може вважати, що арбітраж має компетенцію.

Заяви і клопотання мають розглядатися та вирішуватися в тому ж порядку, що й клопотання про визнання й виконання рішень іноземних судів та арбітражів, про який йдеться у пункті 10 даної постанови.

Згідно з положеннями статті 3 Декрету Кабінету Міністрів України «Про державне мито» щодо розміру ставок оплати державним митом скарг на судові рішення клопотання про скасування рішення міжнародного комерційного арбітражу мають оплачуватись державним митом у розмірі 50 відсотків ставки, встановленої для оплати державним митом позовної заяви, що подається до суду.

Заяви про скасування постанов цього арбітражу з питань його компетенції оплаті державним митом не підлягають.

На рішення і постанови міжнародного комерційного арбітражу не поширюються правила глави 42 ЦПК про перегляд судових рішень, що набрали законної сили. Разом з тим для постановлених щодо них ухвал винятків із цих правил не існує.

21. Згідно зі статтею 34 Закону «Про міжнародний комерційний арбітраж», постановлене в Україні в порядку такого арбітражу рішення може бути оспорено в суді лише шляхом подання клопотання про його скасування в порядку і з підстав, передбачених цією статтею.

Клопотання може бути заявлено не пізніше трьох місяців починаючи з дня, коли сторона, що його заявляє, отримала арбітражне рішення, а в разі, коли постановлялося ще й рішення про виправлення і роз'яснення останнього або додаткове рішення, – з дня їх постановлення. Оскільки згаданою статтею передбачено, що після закінчення зазначених строків клопотання про скасування арбітражного рішення не може бути заявлено, компетентний суд залишає подане всупереч цьому положенню клопотання без розгляду відповідно до статті 85 ЦПК, якщо не знайде підстав для задоволення заяви сторони про продовження або поновлення строків.

Арбітражне рішення може бути скасовано, коли сторона, що заявляє клопотання, подасть докази того, що: одна зі сторін в арбітражній угоді була якоюсь мірою недієздатною і (або) ця угода є недійсною за законом, якому сторони її підпорядкували, а в разі відсутності такої вказівки – за законом України; або її не було належним чином повідомлено про призначення арбітра чи арбітражний розгляд, або вона не могла подати свої пояснення з інших причин; або рішення постановлено щодо не передбаченого арбітражною угодою спору чи такого, що не підпадає під її умови, або містить постанови з питань, що виходять за її межі (проте, якщо постанови з питань, які охоплюються арбітражною угодою, можуть бути відокремлені від тих, що не охоплюються такою угодою, то може бути скасована тільки та частина арбітражного рішення, яка містить постанови з питань, що не охоплюються арбітражною угодою); або склад третейського суду чи арбітражна процедура не відповідають угоді сторін (якщо тільки остання не суперечить будь-якому положенню цього Закону, від якого сторони не можуть відступати) чи, за відсутності такої угоди, не відповідають цьому Закону. Арбітражне рішення також підлягає скасуванню, якщо компетентний суд визнає, що об'єкт спору не може бути предметом арбітражного розгляду за законодавством України або арбітражне рішення суперечить її публічному порядку.

Згідно з пунктом 5 статті 1 Закону «Про міжнародний комерційний арбітраж», до арбітражних рішень, на які поширюється дія Європейської конвенції, наведені підстави скасування рішень застосовуються у межах, передбачених статтею IX цієї Конвенції.

Закон не надає компетентному суду права зупиняти виконання рішення. Останній може лише, якщо визнає це необхідним і якщо про це просить одна зі

сторін, зупинити на встановлений ним строк провадження з питання скасування рішення з тим, щоб надати третейському суду можливість відновити арбітражний розгляд або вжити інших дій, які, на думку третейського суду, дадуть можливість усунути підстави для скасування арбітражного рішення.

В інших випадках суд постановляє мотивовану ухвалу про відмову у задоволенні клопотання, якщо відсутні наведені вище підстави для нього, а за їх наявності – про скасування рішення (без будь-яких інших висновків). Оскільки така ухвала за своїм змістом є актом правосуддя, вона відповідно до частини 5 статті 124 Конституції України постановлюється іменем України.

Голова
Верховного Суду України
В. Ф. Бойко

Секретар Пленуму, суддя
Верховного Суду України
М. П. Селіванов

ВИЗНАННЯ ТА ВИКОНАННЯ РІШЕНЬ ІНОЗЕМНИХ СУДІВ

КОМЕНТАРІ ТА АНАЛІТИКА

ПРОБЛЕМА ВИКОНАННЯ СУДОВИХ РІШЕНЬ У ПРАКТИЦІ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СУДУ З ПРАВ ЛЮДИНИ

Зайцев Ю.

Як відомо, Конвенція про захист прав людини та основних свобод 1950 р. стала результатом непростого компромісу. Підтвердженням цього є в першу чергу власне форма Конвенції – наявність великої кількості формулювань загальних і навіть, на перший погляд, декларативних. З іншого боку – фіксований перелік прав, що захищаються Конвенцією, а також чітка схема процедур доступу до Європейського суду з прав людини і здійснення провадження в ньому.

Більш того, існує положення п. 3 ст. 35 Конвенції «Критерії прийнятності», відповідно до якого неприйнятною визнається будь-яка індивідуальна заява, якщо вона є несумісною з положеннями Конвенції чи протоколів до неї.

Таким чином, з формальної точки зору, очевидно, що цілий перелік прав і свобод, дуже важливих і актуальних з позицій практики їхнього порушення (взяти хоча б ті ж соціально-економічні права, наприклад, право на своєчасну винагороду за працю, на одержання пенсій тощо) фактично випадає зі сфери захисту Конвенції, оскільки ні в її основному тексті, ні в протоколах до неї згадування про подібні права ми не знайдемо.

Але ситуація, при якій у тексті документа не знаходить відображення питання про обов'язковість судових рішень, виглядає більш ніж дивною. Тим більше, що в ст. 6 Конвенції дуже ретельно виписані основні правила, що стосуються судового розгляду.

Природно, виникає питання: як при таких «огріхах» Європейська конвенція може вважатися одним із найдосконаліших міжнародних актів з захисту прав людини, а Європейський суд з прав людини чи не найефективнішим механізмом такого захисту?

На нашу думку, саме практика Суду, його «живе» право, дозволяють не тільки наповнити реальним змістом дуже загальні і декларативні норми Конвенції, не тільки заповнити згадані вище прогалини в тексті, але й привнести нове бачення цього документа, відкриваючи шлях до розширювального тлумачення і застосування його положень, на практиці втілюючи одну зі складових принципу верховенства права – невичерпність прав і свобод.

Як свідчить аналіз, найчастіше ключем до такого підходу є не тільки (і не стільки) математично вивірене слідування «букві» того чи іншого положення Конвенції, а розуміння духу цього документа як живої та динамічної матерії. Звідси і логіка ухвалення рішення Судом: не механічно, а виходячи з внутрішнього взаємозв'язку положень Конвенції в їхньому реальному застосуванні з усім різноманіттям і неповторністю правовідносин, розглянутих Європейським судом з прав людини.

По суті, саме здоровий глузд став основою для розуміння і підтвердження Судом права на виконання судового рішення в рамках ст. 6 Конвенції «Право на справедливий судовий розгляд» – статті, де це право не передбачено взагалі.

У рішенні в справі **«Горнсбі проти Греції»** (див. журнал «Практика Європейського суду з прав людини. Рішення. Коментарі» № 3 за 1999 р.) підхід з позицій здорового глузду був застосований як в оцінці по формальних характеристиках відповідних положень ст. 6, так і при логіко-правовому розгляді самої ситуації, що склалася навколо предмета порушення.

У першому випадку Суд, відзначаючи високий рівень деталізації положень ст. 6, дійде висновку, що *«складно навіть уявити, щоб ст. 6 детально описувала процесуальні гарантії, надані сторонам, а саме – справедливий, публічний і швидкий розгляд, – і одночасно не передбачала виконання судових рішень»*. Життєва логіка, власне, і спонукала Суд прийти до єдино можливого в такій конфігурації доводів висновку: *«Таким чином, для цілей ст. 6 виконання рішення, винесеного будь-яким судом, повинне розцінюватися як складова частина «судового розгляду»*.

Стосовно самої ситуації, коли заявники роками марно домагалися виконання прийнятого на їх користь судового рішення, Суд дає правову оцінку, суть якої зводиться до розуміння Конвенції не як декларативного документа, що проголошує деякі теоретичні й ілюзорні права, а як живого інструмента, що затверджує права практичні й ефективні. Ефективність цих прав у ситуації з виконанням судових рішень фактично залежить від відповідних адміністративних органів. При цьому Суд підкреслює, що адміністративні органи є складовою частиною держави, що керується принципом верховенства права, і, таким чином, інтереси цих органів збігаються з необхідністю належного здійснення правосуддя.

Власне, подібне співвідношення характеру конвенційних прав із призначенням органів виконання судових рішень дозволяє цілком погодитися з висновком Європейської комісії з прав людини про те, що *«право на суд було б цілком ілюзорним і теоретичним, якби державні органи відмовлялися виконувати судові рішення»*.

Підтвердження через прецедентну практику Суду права на виконання судового рішення (через визнання невиконання порушенням положень п. 1 ст. 6 Конвенції), фактично дозволило шляхом нехитрих юридичних прийомів розширити перелік прав і свобод, що захищаються Конвенцією.

СПОРИ ЩОДО ВИКОНАННЯ РІШЕНЬ НАЦІОНАЛЬНИХ СУДІВ

Дуже близькі для нас приклади – це рішення у справі **«Кайсин та інші проти України»**, а також справи по заявах Н. Скубенко і Г. Сергєєва (див. журнал «Практика Європейського суду з прав людини. Рішення. Коментарі» № 2 за 2001 р.). В цих випадках предметом звернення до Суду було не порушення деяких прав, причому Конвенцією не передбачених, а невиконання судових рішень з відновлення цих прав.

Розгляд виконання судових рішень як невід'ємного елемента їхньої ефективності в рамках згаданої вище справи «Горнсбі проти Греції» визначив позицію Європейського суду з прав людини ще з одного, дуже складного для багатьох держав, питання. У зв'язку з тим, що предметом розгляду суду є не порушення права, пов'язане з неправомірним рішенням адміністративного органу, а власне це рішення, то відновлення права, тобто виконання судового рішення, залишається на розсуд цього органу і, відповідно, не може бути здійснено примусово чи у будь-який інший спосіб.

Практика Європейського суду з прав людини знає випадки, коли виконання судових рішень законодавчо передавалося на розсуд адміністративних органів і/чи посадових осіб, що взагалі робило неможливим судове оскарження їхніх рішень.

Так, у справі **«Иммобільяре Саффі» проти Італії»** (див. журнал «Практика Європейського суду з прав людини. Рішення. Коментарі» № 3 за 1999 р.) італійський суд ухвалив на користь заявника рішення про звільнення орендарем належної заявникові квартири, однак судові виконавці не змогли забезпечити виконання наказу суду, оскільки, відповідно до передбаченого **законом** положення про призупинення виселень, компанія не мала права на допомогу поліції з цього питання.

Європейський суд з прав людини погодився, що в цілому система тимчасового призупинення виконання судових рішень, після чого права власника відновлялися, сама по собі критики не викликає, особливо у світлі зростання вартості майна, оскільки це передбачено частиною другої ст. 1 Першого протоколу.

Однак пріоритетність виконання рішень залежала від кількості претендентів на першочерговість, чисельного складу поліцейських у розпорядженні префекта і, врешті-решт, від розсуду самого префекта.

У зв'язку з цим, а також приймаючи до уваги, що не існувало діючого судового контролю по перегляду рішень префекта і компанія-заявник була позбавлена свого права, відповідно до п. 1 ст. 6 Конвенції, вирішити свою суперечку з орендарем у суді, що несумісно з принципом верховенства права, *Суд дійшов висновку, що було допущено порушення п. 1 ст. 6 Конвенції.*

Наступний приклад із практики Європейського суду з прав людини стосується ситуації, коли ілюзорним стає виконане судове рішення.

У рішенні по справі **«Брумареску проти Румунії»** (див. журнал «Практика Європейського суду з прав людини. Рішення. Коментарі» № 4 за 2000 р.) йдеться про скасування судового рішення про повернення націоналізованого будинку, що набуло законної сили і, більш того, було виконано, після чого мало місце «зворотнє виконання».

Тобто формально судове рішення було виконане, однак очевидно, що, якщо майно було звернено в державну власність, для заявника воно як власність не існує. Причина подібного «замаскованого» невиконання — скасування судового рішення, що вступило в законну силу.

Проаналізувавши ситуацію, Європейський суд з прав людини дійде висновку, що *«право на справедливий розгляд у суді, гарантоване п. 1 ст. 6 Конвенції, повинне тлумачитися у світлі Преамбули до Конвенції, що проголошує ... верховенство права як частину загальної спадщини Договірних Сторін. Одним з основних аспектів верховенства права є принцип правової впевненості, що вимагає, щоб у випадках, коли суди винесли остаточне рішення по якомусь питанню, їхнє рішення не піддавалося сумніву»*.

Цю ж позицію у своїй особливій думці відстоював суддя Розакис, який зазначив, що право на судовий розгляд є не тільки теоретичним правом на розгляд справи

національним суддею, а й включає законне очікування того, що остаточне судове рішення повинно поважатися і виконуватися національними органами влади.

ВИКОНАННЯ РІШЕНЬ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СУДУ

По-перше, слід звернути увагу на питання ефективності рішень Європейського суду власне як судових рішень, оскільки вони не скасовують рішень національного суду і не відновлюють порушені права. Суд лише встановлює справедливу сатисфакцію у грошовій формі або у вигляді визнання за сатисфакцію самого факту рішення на користь заявника.

Рекомендація № R (2000), прийнята 19 січня 2000 р. на 694 засіданні заступників міністрів (див. журнал «Практика Європейського суду з прав людини. Рішення. Коментарі» № 1 за 2001 р.), може розглядатись як перший крок до підвищення ефективності рішень Європейського суду.

У даному документі Комітет міністрів, відповідно до умов ст. 15 (b) Статуту Ради Європи, закликає Договірні Сторони забезпечити, наскільки це можливо, поновлення попереднього правового положення потерпілої сторони (restitutio in integrum) шляхом повторного розгляду справи, включаючи поновлення провадження по справі.

На рівні Конвенції регулювання питання про виконання рішень Європейського суду національними органами досить чітке: *«Високі Договірні Сторони зобов'язуються виконувати остаточне рішення Суду по будь-якій справі, у якій вони є сторонами» (пункт 1 статті 46)*.

Що стосується України, то в новому Кримінальному кодексі України, що вступив в силу 1 вересня 2001 року, передбачена кримінальна відповідальність за умисне невиконання посадовою особою рішення Європейського суду з прав людини (частина третя статті 382). Питання в тому, хто може бути притягнутий до відповідальності за даний злочин, оскільки закон, що регулює порядок виконання рішень Європейського суду з прав людини, на сьогоднішній день ще не прийнятий.

Також підкреслимо необхідність реагування держав на рішення Суду шляхом зміни законодавства, удосконалення адміністративної практики тощо. Подібна, дуже цікава, статистика за період з 1956 по 1998 рік була опублікована в журналі «Практика Європейського суду з прав людини. Рішення. Коментарі» № 4 за 2001 рік. Зауважимо, що відповідні висновки роблять не лише держави, безпосередньо «постраждалі» від рішення не на свою користь, але й ті, які в силу національних особливостей потенційно могли б опинитися серед відповідачів.

Усе вищевикладене дозволяє дійти висновку, що Європейський суд з прав людини, інші органи Ради Європи не лише впливають на забезпечення завершеності судового розгляду шляхом визнання виконання судового рішення невід'ємною його частиною, але й через власні рішення і практику в цілому сприяють формуванню єдиного європейського правового простору на базі Конвенції про захист прав людини та основних свобод.

Юрій ЗАЙЦЕВ — головний редактор журналу «Практика Європейського суду з прав людини. Рішення. Коментарі»

ДО ПИТАННЯ ПРО ВИЗНАННЯ Й ПРИВЕДЕННЯ У ВИКОНАННЯ РІШЕНЬ МКАС ПРИ ТПП УКРАЇНИ НА ТЕРИТОРІЇ ІНОЗЕМНИХ ДЕРЖАВ ЗА МІСЦЕМ ПЕРЕБУВАННЯ ВІДПОВІДАЧА

Сліпачук Т.

Метою даної статті не є комплексний теоретичний і практичний аналіз положень Нью-Йоркської Конвенції «Про визнання й приведення у виконання іноземних арбітражних рішень» (1958 р.), інших міжнародних угод України, оскільки в рамках однієї статті здійснити подібний аналіз неможливо. Тому, з огляду на обсяг матеріалу та його різноплановість, спробуємо на основі практичного матеріалу показати правові основи й особливості визнання й приведення у виконання рішень міжнародних арбітражних судів (на прикладі виконання рішень Міжнародного комерційного арбітражного суду при Торговопромисловій палаті України – МКАС), основні проблеми, що виникають у процесі виконання, та можливості їх уникнути.

Остаточність арбітражного рішення (тут і далі йдеться про рішення міжнародного третейського арбітражу, в тому числі МКАС при ТПП), неможливість його перегляду ні на стадії заперечування за процесуальними мотивами, ні в процесі приведення у виконання, є однією з багатьох переваг міжнародного третейського арбітражу перед судовим розглядом. Тим часом поняття «остаточності» арбітражного рішення не є ідентичним поняттю його «виконуваності», оскільки останнє пов'язане не з суттю рішення, а з його процесуально-правовою обґрунтованістю, починаючи з компетенції конкретного третейського арбітражного суду, арбітрабільності суперечки, формування складу арбітрів, і закінчуючи умовами участі в розгляді суперечки сторін — позивача й відповідача. Навряд чи сторона, яка звернулася до міжнародного третейського арбітражного суду, очікує одержати просто остаточне рішення, в першу чергу тому, що звернення до арбітражу, як правило, свідчить про фактичне вичерпання всіх можливостей добровільного врегулювання суперечки: позивач сподівається отримати остаточне й реальне рішення.

Міжнародний третейський арбітраж, який прийняв рішення, не бере участі в процесі його виконання. На наш погляд, виходячи з самої природи третейського розгляду, рішення, прийняті третейським судом, мають виконуватися сторонами насамперед у добровільному порядку, тому що і сам компетентний суд, а найчастіше й численні питання арбітражного розгляду, застосованого матеріального й процесуального права, вибору арбітрів тощо, сторони визначили спільно. Напрошується висновок, що, підкоривши себе визначеному порядку розгляду суперечки, сторони зобов'язалися добровільно виконати винесене рішення. Проте в реальному житті це припущення підтверджується досить нечасто й у більшості випадків відповідач ухиляється як від участі в арбітражному розгляді, так і від виконання прийнятого рішення.

Учасниками процедури приведення рішення у виконання стають сторони (безпосередньо або в особі їх уповноважених представників) і компетентний державний суд загальної юрисдикції за місцем примусового виконання арбітражного рішення.

Ще на початку становлення міжнародного третейського арбітражу як всесвітньої системи розгляду міжнародних комерційних суперечок актуальним було питання забезпечення однакової процедури наступного визнання й примусового виконання прийнятих арбітражних рішень. Це зокрема відобразив **Женевський протокол від 24 вересня 1923 р.** (*у якому, по-перше, арбітраж за участю сторін із різних держав був виділений з числа спорів, що розглядаються державними судами і, по-друге, було здійснено першу спробу забезпечити виконання відповідних арбітражних рішень на території їх винесення*).

В зв'язку з подальшим розвитком міжнародної торгівлі зросла необхідність удосконалення процедур міжнародного арбітражу. Саме це й призвело до підписання **Женевської Конвенції від 26 вересня 1927 р.**, яка не тільки розширила застосування міжнародного арбітражу, але й була покликана забезпечити приведення у виконання арбітражних рішень за межами території їх винесення. Женевська Конвенція 1927 р. внесла в розвиток міжнародного арбітражу два принципи:
1) сторонами суперечки мають бути особи, які знаходяться в різних державах (тобто підприємства з іноземними інвестиціями не могли передавати до міжнародного арбітражу свої спори з іншими підприємствами, які знаходяться в цій же державі); 2) застосування «подвійної екзекватури» — як за місцем винесення арбітражного рішення, так і за місцем приведення його у виконання. Прийняту ж у Нью-Йорку в 1958 р. в ході довгої дискусії **Конвенцію про визнання й приведення у виконання іноземних арбітражних рішень (далі – Нью-Йоркська Конвенція 1958 р.)** сьогодні справедливо вважають однією з найуспішніших багатосторонніх конвенцій у сфері міжнародного арбітражу. В цій Конвенції, поряд з відмовою від застарілого принципу подвійної екзекватури й встановлення вичерпного принципу основ для відмови у визнанні й приведенні у виконання іноземного арбітражного рішення, були об'єднані положення про форму арбітражної угоди й правила визнання та виконання рішень іноземних арбітражів. За станом на 28 березня 2002 р. учасниками названої Конвенції є 129 держав, а сама Конвенція була застосована й розтлумачена в більш ніж 725 судових рішеннях, прийнятих у 40 країнах світу.[1]

Причин такого успішного застосування Нью-Йоркської Конвенції 1958 р. декілька. До їх числа належить введений нею принцип, згідно з яким тягар доведення наявності підстав для відмови у визнанні й приведенні у виконання арбітражного рішення, вичерпний перелік яких міститься в ст. V Нью-Йоркської Конвенції 1958 р., покладено на відповідача.

Крім Нью-Йоркської Конвенції 1958 р. існує також цілий ряд конвенцій і угод, які тою чи іншою мірою регламентують процедуру виконання іноземних

[1] *A.J. van den Berg. The Applicationof the New York Convention by the Courts // Improving of the Efficiency of the Arbitration Agreements and Awards: 40 Years of Application of the New York Convention. – 1999 Kluwer Law International. – p.25*

арбітражних рішень. З найвідоміших конвенцій можна назвати такі: **Вашингтонська Конвенція від 18 березня 1965 р. про дозвіл інвестиційних суперечок між державами й національними суб'єктами права інших держав** (Washington Convention of March, 18, 1965, on the settlement of the investment disputes between states and nationals of other State); **Міжамериканська Конвенція від 30 січня 1975 р. про міжнародний комерційний арбітраж** (1975 (Panama) Inter-American Convention on International Commercial Arbitration), **Конвенція про вирішення арбітражним шляхом цивільно-правових суперечок, що випливають з відносин економічного й науково-технічного характеру** (Москва, 1972 р.) і ряд інших[2]. Крім того, існують різні двосторонні угоди держав з питань взаємного надання правової допомоги, в тому числі й у частині визнання й виконання на їх території судових і арбітражних рішень, включаючи рішення третейських арбітражних судів. До речі, ст. VII Нью-Йоркської Конвенції передбачає, що її положення не торкаються дійсності багатобічних або двосторонніх угод стосовно визнання й приведення у виконання арбітражних рішень, укладених між країнами – учасницями Конвенції, й не позбавляють жодну зацікавлену сторону права скористатися будь-яким арбітражним рішенням у тому порядку й у тих межах, які допускають закон або міжнародні договори країни, де запитується визнання й приведення у виконання такого арбітражного рішення. В цьому сенсі, з одного боку, позивачу, власне кажучи, належить право вибору більш вигідної процедури приведення у виконання винесеного арбітражного рішення, а, з іншого боку, такий вибір може зробити й державний суд за місцем виконання рішення. Застосування ж до процедури визнання й примусового виконання арбітражного рішення норм протилежного – більш обтяжливого – характеру є неприпустимим в силу ст. III Нью-Йоркської Конвенції.

Початком оцінки правових перспектив примусового виконання рішення є відповідність правової системи країни виконання духу й букві Нью-Йоркської Конвенції. Це означає, по-перше, відповідність національного процесуального законодавства в цій частині положенням Конвенції 1958 р., а по-друге, фактичне дотримання принципу взаємності при виконанні рішень, винесених в іншій державі – учасниці Конвенції. Стаття III Нью-Йоркської Конвенції визначає, що стосовно питань, неврегульованих у самій Конвенції (наприклад, дослідження доказів визначення неприпустимості посилання на ті чи інші обставини відмови від права, строк давності для пред'явлення арбітражного рішення до виконання тощо), застосовуються норми національного процесуального права за місцем виконання рішення. Таким чином, особливо важливими є точні і недвозначні формулювання положень національних законодавчих актів.

На жаль, існують країни, де національне законодавство не лише не відповідає положенням Нью-Йоркської Конвенції 1958 р., але й серйозно ускладнює процедуру визнання й приведення у виконання іноземного арбітражного рішення, незважаючи на те, що сама держава є її учасницею (це, зокрема, Колумбія, Сирія,

[2] Україна не є учасницею цих конвенцій

Індія, Індонезія, Пакистан, Танзанія, Таїланд, Туреччина та ін.). Ця обставина, безумовно, є серйозним порушенням положень ст. III Нью-Йоркської Конвенції, яка не припускає встановлення стосовно процедури визнання й приведення у виконання арбітражних рішень в рамках Конвенції істотно більш обтяжливих умов або більш високих ставок мита чи зборів, ніж ті, що існують для визнання й приведення у виконання національних арбітражних рішень.

Стаття IV Нью-Йоркської Конвенції визначає мінімальні умови, яких має дотриматися кредитор при зверненні до державного суду за місцем перебування боржника для примусового виконання арбітражного рішення.

Стороні необхідно представити, крім клопотання про визнання й примусове виконання арбітражного рішення, належним чином засвідчений оригінал арбітражного рішення або належним чином засвідчену його копію, а також оригінал арбітражної угоди або належним чином засвідчену його копію. Якщо названі документи складені іншою мовою, ніж мова країни виконання рішення, сторона має представити їх належний переклад. Пред'явлення до названих документів будь-яких додаткових вимог або витребування будь-яких додаткових документів по суті є прямим порушенням Нью-Йоркської Конвенції

Перелік з п'яти підстав для відмови в приведенні у виконання арбітражного рішення, що міститься в **ст. V Нью-Йоркської Конвенції,** має вичерпний характер:

1) сторони в арбітражній угоді за застосованим до них законом були якоюсь мірою недієздатними або ця угода є недійсною за законом, якому сторони її підпорядкували, або відсутня дійсна арбітражна угода;

2) непредставлення стороні, проти якої відбулося рішення, можливості захисту своїх інтересів, у тому числі неналежне повідомлення сторони про призначення арбітра;

3) перевищення арбітрами компетенції в частині винесення рішення з питань, що не підпадають під умови арбітражної угоди (арбітражного застереження в контракті);

4) процесуальні порушення, в тому числі при формуванні складу арбітражного суду й веденні арбітражного розгляду;

5) рішення не стало на момент виконання остаточним або його скасував суд країни, у якій чи на основі права якої дане рішення винесене

Крім того, в приведенні у виконання може бути відмовлено, якщо об'єкт суперечки не може бути предметом арбітражного розгляду за законами країни, де запитується визнання й приведення у виконання арбітражного рішення, або якщо приведення його у виконання суперечить публічному порядку в країні виконання.

Названі підстави жодною мірою не передбачають і не спричиняють перегляд арбітражного рішення й однозначно покладають тягар доведення їх наявності на відповідача.

Тим не менше, національне законодавство багатьох країн має свої особливості у викладі підстав для відмови у визнанні й приведенні у виконання на їхній території іноземних арбітражних рішень.

Закон України «Про міжнародний комерційний арбітраж» (ст. 36) є одним з внутрішніх національних законодавчих актів, що однозначно сприйняв умови Нью-Йоркської Конвенції 1958 р. в частині підстав для відмови у визнанні й виконанні рішення.

Слід пояснити, використовуючи приклади з практики приведення у виконання рішень МКАС при ТПП України й інших інституційних арбітражних третейських судів, що, як правило, розуміють національні суди під тією чи іншою підставою для відмови у визнанні й приведенні у виконання іноземного арбітражного рішення.

1) Сторони в арбітражній угоді за застосованим до них законом були якоюсь мірою недієздатними, або ця угода є недійсною за законом, якому сторони його підпорядкували, або відсутня дійсна арбітражна угода:

– при розгляді державним судом, в якому запитується виконання рішення, заперечення відповідача про відсутність в однієї зі сторін правоздатності, необхідної для укладення арбітражної угоди (що в принципі ставить під сумнів дійсність арбітражної угоди), суд зобов'язаний звернутися до закону, який регулює правове положення відповідної сторони. Як правило, подібний аргумент використовують державні організації, посилаючись на обмеження їх права на укладення арбітражної угоди;

– питання про недійсність арбітражної угоди (в силу недотримання форми арбітражної угоди; протиріччя застосованого до неї права) досліджує національний державний суд на підставі норм права, обраного сторонами в якості застосованого, або, якщо такий вибір не був зроблений, на підставі права країни винесення рішення. Оскільки в **ст. 30 Типового Закону ЮНСІТРАЛ «Про міжнародний комерційний арбітраж»** (покладеного в основу більшості національних законів про міжнародний арбітраж) міститься вимога про обов'язкове зазначення в рішенні місця його видачі, процес визначення застосованого до арбітражної угоди права не викликає складностей. На сьогодні в науці й практиці міжнародного арбітражу внаслідок розвитку засобів електронного зв'язку широко обговорюється поняття «письмової форми» арбітражної угоди, для того, щоб додати йому більш сучасного значення без збитку для Нью-Йоркської Конвенції й необхідності її повторної ратифікації.

2) Перевищення арбітрами компетенції (меж підвідомчості):

– дана підстава ніби складається з двох: по-перше, це випадки, коли рішення містить постанови суду з питань, які перевищують компетенцію арбітрів, а по-друге, це можливість часткового виконання рішення, що містить постанови арбітрів з питань як у рамках їх компетенції, так і перевищуючи її. Таким чином, не визнаватиметься й не приводитиметься у виконання рішення, в якому порушені питання, що виходять за межі арбітражної угоди. Водночас названа підстава не стосується випадків повної відсутності компетенції, оскільки подібна ситуація стосується недійсності арбітражної угоди в цілому. Як правило, відповідач висуває заперечення про перевищення арбітрами меж їхньої компетенції вже на стадії арбітражного розгляду (у відкликанні позову, інших запере-

ченнях). *Наприклад, арбітражна угода передбачала розгляд спорів, які випливають лише з виконання контракту, а третейський арбітражний суд прийняв рішення й щодо факту недійсності контракту.*

На практиці зміст арбітражної угоди має в основному широкий характер, враховуючи намір сторін передати на розгляд арбітражу «всі» або «будь-які» суперечки, що випливають або виникають у зв'язку з даним контрактом. Однак і в таких випадках арбітри прагнуть ретельно перевіряти й аналізувати всі аргументи відповідача про те, що будь-яка з позовних вимог виходить за рамки арбітражної угоди.

3) Заперечення про допущені процесуальні недоліки при проведенні арбітражного розгляду:

– наприклад, це відсутність доказів про повідомлення сторони, яка заперечує визнання рішення з цієї причини, про процес. Тут слід відзначити, що практика ухилення відповідача від одержання кореспонденції в справі є досить поширеною, й з проблемою фіксації факту вручення відповідачеві відповідних повідомлень і документів зустрічаються практично всі міжнародні третейські арбітражі. Заперечення відповідача, засновані на неотриманні ним повідомлення арбітражу, державні суди розглядають неоднозначно. Іноді, посилаючись на те, що дана обставина лежить у сфері публічного порядку, суди можуть приймати рішення з цього питання на основі національного права. Тобто до процедури направлення міжнародним третейським судом документів застосовуються положення національного процесуального законодавства країни виконання, що, безумовно, є неправомірним і спричиняє необґрунтовану відмову у визнанні й приведенні у виконання іноземного арбітражного рішення.

4) Неналежне формування складу арбітражного суду або неналежне арбітражне провадження:

– в даному випадку сторона має довести, що призначення чи формування складу арбітражного суду або арбітражне провадження (процедура арбітражного розгляду) не відповідали угоді сторін, а при відсутності такої – праву місця розгляду суперечки. Це означає, що якщо сторони уклали угоду щодо вищезгаданого, то оцінка національним судом наявності даної підстави для відмови у визнанні рішення має ґрунтуватися саме на подібній угоді. Виходячи з тексту статті, можна зробити висновок, що угода сторін має пріоритетне значення, й тільки у випадку її відсутності національний суд братиме до уваги процесуальне право місця арбітражу.

5) Дане положення стосується заяви сторони, що заперечує визнання рішення, яке не стало остаточним («binding») для сторін:

– в Женевській Конвенції 1927 р. міститься інше визначення остаточності рішення (в англійському варіанті – «final»). Дане визначення часто національні суди трактували як вимогу про одержання рішенням екзекватури (визнання) й за місцем його винесення (складова частина принципу «подвійної екзекватури»). Щоб уникнути такого тлумачення, Нью-Йоркська Конвенція 1958 р. використовувала інший англомовний термін («binding»), тим самим визначивши автономний підхід до остаточності арбітражного рішення в сенсі неможливості його пере-

гляду (оскарження). Це у більшості випадків означає, що рішення стає «обов'язковим» негайно після його вручення стороні, оскільки закони про міжнародний арбітраж більшості країн містять сувору заборону національним судам переглядати арбітражне рішення. Власне кажучи, й більшість арбітражних угод також не передбачають можливість оскарження (апеляції) арбітражного рішення;

– друга частина цієї підстави – посилання на скасування або призупинення виконання рішення компетентним органом (у сенсі Нью-Йоркської Конвенції – державним судом) за місцем його винесення. Для визнання судом наявності цієї підстави слід довести факт скасування рішення, а не посилання на саму процедуру. Щодо поняття призупинення рішення, то воно й дотепер залишається не зовсім ясним і, як правило, під ним розуміють призупинення самої можливості реалізації права на визнання й примусове виконання рішення за місцем перебування відповідача (надання постанови суду, яка має повноваження щодо скасування арбітражного рішення, призупинення виконання).

6) Непідсудність арбітражу (неарбітрабільність суперечки) й порушення публічного порядку:

– головною особливістю цих основ є те, що державні суди застосовують їх за місцем виконання рішення за власною ініціативою. Труднощі в застосуванні даної обставини полягають у неможливості врахувати всі особливості в законодавствах різних країн і заздалегідь виключити можливість відмови в визнанні чи приведенні у виконання арбітражного рішення через його неарбітрабільність або протиріччя публічному порядку країни виконання рішення. Можливі й такі ситуації, коли сам предмет спору є арбітрабільним, однак виконання прийнятого щодо суперечки рішення суперечитиме публічному порядку. *Як приклади підстав, визнаних судами для відмови у визнанні рішення через порушення публічного порядку, можна назвати такі: винесення рішення без зазначення його мотивів (якщо відповідно до національного законодавства країни відповідача вказівка мотивів у рішенні є обов'язковою й не існує розходження між національним і міжнародним публічним порядком); доведення факту упередженості арбітра або неналежного повідомлення сторони про процес суди також часто оцінюють як обставини, що суперечать публічному порядку.*

Щодо перспективності виконання рішень МКАС при ТПП України за кордоном, то вже **при укладенні контракту й складанні арбітражного застереження в ньому варто заздалегідь поцікавитися, чи є країна національної приналежності договірного партнера учасницею Нью-Йоркської Конвенції 1958 р., чи ратифікувала вона її?** Це дозволить сформулювати реальне з погляду подальшого виконання арбітражне застереження, оскільки якщо відповідь на це питання є негативною, то велику гарантію виконання арбітражного рішення даватиме арбітражне застереження, яке передбачає вирішення спорів у компетентному державному суді за місцем перебування вашого договірного партнера, тобто в країні відповідача. Хоча в цьому випадку положення позивача ускладнюється необхідністю звернення до іноземного судового органу, зростають його додаткові витрати (на відрядження, переклади, послуги місцевих адвокатів).

Однак таке рішення, прийняте державним судом за місцем перебування відповідача, вважатиметься внутрішнім, а тому підлягатиме виконанню нарівні з іншими національними рішеннями без витребування екзекватури.

З погляду виконуваності рішення й тієї обставини, що третейський арбітраж, у тому числі й МКАС при ТПП України, не займається встановленням відомостей про відповідача, а покладається на представлену позивачем інформацію, важливим є нижчезазначене. На стадії підготовки позовної заяви й вказівки в ній на найменування відповідача, необхідно насамперед переконатися в правильності вказівки організаційної форми й національної належності відповідача. *Наприклад, у МКАС при ТПП України був поданий позов на підставі контракту, укладеного українською стороною нібито з угорською фірмою, й позивач відповідно просив стягнути заборгованість за даним контрактом із угорської фірми, вказуючи, в тому числі, й її адресу в Угорщині. Тільки в процесі розгляду суперечки, через неможливість вручення відповідачу в Угорщині позовних матеріалів й інших документів арбітражного суду, позивач через органи юстиції Угорщини встановив, що такої угорської фірми взагалі ніколи не існувало. Угорську адресу мало представництво фірми, зареєстрованої в Лондоні (Великобританія). Провадження за позовом до угорської фірми було припинено.*

Значні проблеми виникають у третейських арбітражних судів і через неточність наданих позивачами відомостей про адресу відповідача. Іноді замість адреси відповідача в позовних заявах зазначена адреса банку, що його обслуговує, а оскільки неналежний адресат не завжди повертає кореспонденцію поштовій службі, третейський арбітражний суд розглядає спір і виносить рішення. Згодом у процесі примусового виконання арбітражного рішення в компетентному суді за місцем перебування відповідача з'ясовується, що належний відповідач не був фактично сповіщений про арбітражний розгляд, на підставі чого компетентний суд країни відповідача, безумовно, відмовить у визнанні й приведенні у виконання такого арбітражного рішення. Юридична особа може мати кілька адрес: юридичну (адреса реєстрації), фактичну, поштову (тобто саме для кореспонденції), представницьку, адреси офісів (іноді розташованих у різних державах) і адреси керівників (особливо часто для малих і приватних підприємств, або осіб, які здійснюють зовнішньоекономічну діяльність як приватні підприємці). Це дозволяє у певному сенсі маніпулювати відомостями про своє місцезнаходження, не говорячи про те, що адреси й так можуть змінитися з моменту укладення контракту. *Наприклад, грецький суд першої інстанції відмовив у визнанні й приведенні у виконання рішення МКАС при ТПП України з тієї причини, що арбітражний суд направляв кореспонденцію відповідачу за адресою іншої фірми, а не за адресою відповідача, зазначеною в контракті. Тим часом адресу для кореспонденції повідомив позивачеві сам відповідач, вона містилася в цілій низці його листів, і до порушення арбітражного провадження відповідач отримував кореспонденцію, яку направляв йому позивач за даною адресою. Тому з огляду на те, що в контракті зазначалася адреса місцезнаходження самого виробничого підприємства, а не офісу, позивач при пред'явленні позову вказав*

арбітражному суду адресу, за якою він фактично вів з відповідачем переписку. На нашу думку, в даному випадку позивач може оскаржити рішення грецького суду першої інстанції до вищого судового органу, пославшись на джерело одержання відомостей про адресу відповідача й принцип сумлінності в комерційному обороті, оскільки подібне поводження боржника свідчить про його навмисне ухилення від виконання арбітражного рішення.

Варто було б встановити й точне повне найменування боржника відповідно до реєстраційних документів останнього. На жаль, на стадії укладення зовнішньоекономічного контракту далеко не всі підприємства знайомляться з реєстраційними документами майбутнього договірного партнера. Іноді з використанням імені власника фірми реєструється кілька підприємств, наприклад, «Юджин Мюллер» як приватне підприємство, та «Юджин Мюллер Гезельшафт м.б.Х» як товариство з обмеженою відповідальністю. Такого роду неточність, як вказівка назви фірми «Юджин Мюллер» замість вказівки повної назви фактичного відповідача (сторони за контрактом і арбітражною угодою) – фірми «Юджин Мюллер Гезельшафт м.б.Х», з огляду на можливість використання власником бланків і печаток обох фірм одночасно, може стати причиною відмови у визнанні і приведенні у виконання рішення відносно фактичної сторони в справі, з якою й укладено арбітражну угоду.

Річ у тім, що державний суд за місцем виконання арбітражного рішення не досліджує ідентичність сторін, а тому з самого початку арбітражного розгляду важливо не припуститися подібних неточностей. Загальною проблемою є й помилки у вимові (або складанні транскрипції) найменування фірм. Стосовно відповідача, який з різних причин не бере участі в арбітражному розгляді, подібні невідповідності, не усунуті в ході арбітражного розгляду, спричинять ускладнення процесу визнання й приведення у виконання арбітражного рішення.

Так, Московський окружний суд відмовив з цієї причини у визнанні й приведенні у виконання рішення, винесеного арбітражним судом у Лондоні (Великобританія). При розгляді клопотання в Московському окружному суді відповідач заявив, що пред'явник клопотання не є стороною, з якою відповідач уклав арбітражну угоду. Ця обставина, як з'ясувалося, досліджувалася й при розгляді суперечки і, враховуючи поясненням позивача (заявника клопотання), арбітражний суд у Лондоні назвав неточність у найменуванні позивача наслідком помилки, допущеної при оформленні чартер-партії, що включає й арбітражне застереження, визнав позивача стороною арбітражної угоди й виніс рішення. Однак у процесі визнання й приведення у виконання винесеного рішення відповідач довів, що заявник клопотання взагалі не існує як юридична особа. В зв'язку з цим Московський окружний суд відхилив клопотання, вказавши на відсутність арбітражної угоди між заявником клопотання й відповідачем.[3]

Після одержання арбітражного рішення позивач в принципі має альтернативу: або пред'являти рішення до примусового виконання, або певний час почекати

[3] *Yearbook Commercial Abitration // XXIII (1998) – pp. 742-744 (Russian Fed. no. 7)*

його добровільного виконання відповідачем. Необхідно враховувати, що Нью-Йоркська Конвенція 1958 р. не передбачає терміну пред'явлення рішення до примусового виконання – він визначається за загальним правилом, відповідно до закону місця виконання рішення. В Україні, в більшості країн колишнього СРСР **іноземні судові й арбітражні рішення можуть бути пред'явлені до примусового виконання не пізніше трьох років з моменту вступу рішення в законну силу** (наприклад, ст. 437 Цивільного процесуального кодексу Російської Федерації). В США – не пізніше трьох років після винесення рішення. У Великобританії –протягом 6 років з дати, коли сторона, яка довідалася про необхідність добровільного виконання винесеного проти неї рішення, його не виконала.

Відповідно до українського законодавства, рішення МКАС при ТПП України набувають законної сили негайно після підписання їх арбітрами, й стають обов'язковими для виконання з моменту одержання їх стороною. Звертаємо увагу, що відповідач у ряді випадків може ухилятися від одержання рішення. Тоді враховуються причини невручення рішення адресату й положення ст. 3 Закону України «Про міжнародний комерційний арбітраж».

Стаття 3 Закону України «Про міжнародний комерційний арбітраж»:

...письмове відправлення вважається отриманим, якщо воно надіслано за останнім відомим місцезнаходженням комерційного підприємства, постійним місцем проживання чи на поштову адресу рекомендованим листом або будь-яким іншим чином, який передбачає реєстрацію спроби доставки цього повідомлення.

В цьому випадку, безумовно, має значення й джерело встановлення відомостей про місцезнаходження відповідача, їхнє підтвердження офіційними органами держави та документами.

Судовим органом, повноважним розглядати клопотання про визнання й приведення у виконання іноземних арбітражних рішень, є державні суди, як правило, першої (другої) інстанції (в залежності від побудови судової системи) за місцем перебування відповідача: наприклад, в Австрії – це судова палата першої інстанції, де боржник має загальну підсудність, або іноді за місцем основної діяльності юридичної особи (Китай, Республіка Корея); за юридичною адресою (Румунія) тощо. В державах з федеративним устроєм, наприклад, США або Мексиці, це окружні суди – як федеральні, так і місцеві. В багатьох державах установлено такий порядок, коли після визнання іноземного арбітражного рішення й надання йому сили національного рішення воно передається для виконання або суду того чи іншого адміністративного району (округу), або безпосередньо державній виконавчій службі за місцем фактичного перебування боржника чи його майна.

Клопотання й документи, що до нього додаються, кредитор має перекласти на офіційну мову країни виконання. Разом з тим, наприклад, Данія, Норвегія та Швеція дозволили судам відійти від суворого дотримання вимоги про національну мову, якщо іноземна мова рішення є однією зі скандинавських або англійською мовою. Як правило, державні суди визнають переклади офіційних або присяжних перекладачів як країни походження рішення, так і країни вико-

нання, або переклад в обов'язковому порядку має бути засвідчений таким перекладачем. Посвідчення перекладу дипломатичною або консульською установою (його легалізація) також є необхідним в кожній з цих країн.

Згідно зі ст. IV Нью-Йоркської Конвенції 1958 р., до клопотання про визнання й приведення у виконання арбітражного рішення мають додаватися: належним чином засвідчений оригінал арбітражного рішення або належним чином засвідчена копія, а також оригінал арбітражної угоди або належним чином засвідчена копія.

Поняття **«засвідчений оригінал»** означає, що оригінал рішення засвідчений: для інституційних третейських арбітражних судів – печаткою такого арбітражного суду й підписом його повноважного службовця, а для разового арбітражу (ad hoc) – нотаріально або аналогічною державною службою.

Посвідчення оригіналу арбітражної угоди (арбітражного застереження в контракті) не потрібно, але якщо документ, який містить арбітражну угоду, складений іноземною мовою й підписаний поза місцем виконання рішення, то, як правило, необхідно його легалізувати й супроводжувати нотаріально засвідченим перекладом.

Поняття **«належним чином засвідчена копія»** означає, що копія завіряється як повна й правильна копія оригіналу, що здійснюється також у нотаріальній або аналогічній державній службі, відповідно до правил посвідчення подібних документів за місцем винесення рішення. При цьому треба враховувати, що нотаріальне завірення необхідне до всього документу, а не до підпису конкретної особи в ньому.

На додаток до зазначених документів у ряді країн при пред'явленні клопотання також можуть зажадати: в Сінгапурі — посвідчення того, що суму заборгованості ще не сплачено, в Туреччині — посвідчення того, що арбітражне рішення знаходиться на момент визнання в силі відповідно до права країни-заявника. Крім того, можуть бути пред'явлені вимоги й про посвідчення факту закінчення строку на заперечення рішення чи відсутності заяв щодо заперечення рішення. Досить часто компетентний суд за місцем виконання рішення вимагає посвідчення факту одержання стороною, проти якої запитується виконання, всіх документів у справі: позовних матеріалів, повістки, рішення тощо. Власне кажучи, всі ці вимоги не тільки суперечать положенням Нью-Йоркської Конвенції 1958 р. (ст. IV), а й не відповідають встановленому в п 1.1 ст. V Конвенції принципу розподілу тягаря доведення, відповідно до якого заперечування остаточності й обов'язковості рішення покладено на сторону, яка просить про відмову в приведенні у виконання арбітражного рішення.

Зміст клопотання містить у собі дві вимоги кредитора – визнати й примусово виконати на території іноземної держави арбітражне рішення, прийняте в іншій державі.

Витребування визнання означає, що для виконання рішення необхідне надання йому примусової сили національного рішення шляхом винесення відповідного постанови (екзекватури). Після одержання екзекватури іноземне

арбітражне рішення здобуває таку ж саму юридичну чинність, як і рішення національного суду. Система екзекватури досить поширена в Європі, причому існують різні її варіанти (з точки зору обсягу й глибини оцінки рішення, витребування документів тощо).

За загальним правилом, зміст клопотання має включати:

1) найменування державного суду, якому воно адресовано;

2) точну вказівку сторін (повне найменування, місцезнаходження), роль у процесі (позивач, відповідач);

3) точний опис позову, за яким запитується приведення у виконання й вказівка самого рішення *(йдеться про резолютивну частину)*; виклад рішення про присудження грошових сум має бути детальним;

4) опис бажаного способу виконання *(списати з рахунку; конфіскувати чи заарештувати майно тощо)*, що уточнюється з обліком фактичного фінансового положення боржника на момент виконання рішення й норм застосованого процесуального права *(має значення, у тому числі, й форма організації юридичної особи, оскільки, наприклад, відповідно до польського права, якщо боржником є фірма, організована у вигляді цивільного товариства, борг має бути стягнений з учасників цього цивільного товариства, тобто з фізичних осіб);*

5) опис майна (власності боржника), якщо запитується його вилучення, та його місцезнаходження;

6) підпис заявника або його представників;

7) перелік витрат, понесених у зв'язку зі зверненням за примусовим виконанням (мито, гонорари адвокатів, послуги перекладачів тощо). *Ці витрати не мають відшкодовуватися кредитору з суми присудженого за рішенням, оскільки це порушує права кредитора, чиї додаткові витрати, пов'язані з несумлінністю партнера за контрактом, у тому числі й через відмову останнього від добровільного виконання рішення, мають бути віднесені на рахунок останнього;*

8) додаток: *(обов'язкові – рішення й арбітражна угода; а також, якщо будуть витребувані, підтвердження обов'язковості рішення, доручення представників тощо).*

Рішення, винесене в іноземній валюті для країни його визнання й виконання, може бути примусово виконане, якщо сторона має відповідний валютний рахунок, або шляхом переведення іноземної валюти у валюту країни виконання за курсом здійснення стягнення.

При участі в процесі приведення у виконання й подачі клопотань сторони можуть бути представлені як безпосередньо, так і через належним чином уповноважених представників, причому не обов'язково адвокатів. Часто є доцільною участь «місцевого» адвоката, оскільки кредитор, не знайомий з процесуальним правом країни виконання, не знає правил і особливостей ведення процесу, що відповідають нормам матеріального права, тому йому складно звернутися до іноземних державних органів.

Ставки судового мита в різних державах, безумовно, є різними й залежать, як правило, від суми стягнення. Гонорари адвокатів теж, як правило, залежать від цієї суми, й у багатьох країнах існують відповідні офіційні ставки гонорарів адвокатів,

якими слід користуватися. Вони збільшуються в залежності від ступеня залучення адвоката в процес і, як вже зазначалося, є додатковими витратами позивача й мають бути покладені на відповідача понад суму, присуджувану за рішенням.

Для загальної характеристики процедури визнання й виконання іноземних рішень, її особливостей і проблем, варто зупинитися на деяких прикладах.

У тому випадку, якщо визнання й приведення у виконання запитується стосовно юридичної особи **Китайської Народної Республіки**, слід враховувати, що відповідно до ст. 219 Цивільного процесуального закону КНР «Про судочинство у цивільних справах» від 19 квітня 1991 р., термін давності для звернення з клопотанням про приведення у виконання іноземного арбітражного рішення, винесеного у суперечці між двома юридичними особами, становить 6 місяців з останнього дня терміну виконання самого рішення. Якщо одна або обидві сторони є фізичними особами, термін давності визначається в межах одного року. Крім того, підставою для відмови у визнанні й приведенні у виконання в КНР рішення іноземного арбітражного суду в силу ст. 246 Закону КНР «Про судочинство по цивільних справах» є й неарбітрабільність спорів, віднесених зазначеною статтею до виняткової компетенції державного народного суду КНР: це суперечки з договорів про китайсько-іноземні спільні підприємства, про китайсько-іноземні кооперативні підприємства та про співробітництво між китайською й іноземною сторонами в сфері розвідки й видобутку природних ресурсів.

Необхідно враховувати також те, що ряд держав, які ратифікували Нью-Йоркську Конвенцію 1958 р., наприклад, **Бангладеш, Шри Ланка, Лесото,** не прийняли національні закони про її застосування, а отже, визнання й примусове виконання на їх території іноземних арбітражних рішень може ускладнюватися через відсутність правозастосовчого законодавства, незнання суддями державних судів норм самої Нью-Йоркської Конвенції 1958 р., відсутність правового механізму оскарження їхніх дій.

Часто виникають проблеми й у випадку заміни сторони. Так, сама **Нью-Йоркська Конвенція 1958 р. не містить прямої відповіді на питання, чи включає переуступка (цесія) договору переуступку й арбітражного застереження.** Сторона, що прийняла на себе зобов'язання за договором, може не зіткнутися з проблемами щодо визнання юрисдикції, за умови, якщо інша сторона або компетентний арбітражний суд застосують загальне правило переуступки арбітражної угоди як умови договору одночасно з переуступкою самого договору. Однак у процесі приведення у виконання рішення відповідно до Нью-Йоркської Конвенції 1958 р. така проблема є реальною, оскільки не існує арбітражної угоди безпосередньо між новою стороною (за цесією) й контрагентом за договором.

Відрізняється й реакція національних судів на заяви відповідача, зроблені в процесі визнання й приведення у виконання іноземного арбітражного рішення, про те, що рішення не стало обов'язковим для сторін або скасовано компетентним судом за місцем його винесення (в рамках ст. V (1)(e) Нью-Йоркської

Конвенції). Відповідно до роз'яснення Верховного суду **Швеції,** для призупинення процесу приведення у виконання іноземного арбітражного рішення з цієї причини є необхідним офіційне підтвердження компетентного суду про порушення процедури скасування рішення за місцем його винесення, а згідно зі ст. 1506 Нового **Французького Кодексу цивільного процесу**, приведення рішення у виконання припиняється й без представлення офіційного документа суду про порушення процедури скасування рішення.

У **Німеччині** з 1 січня 1998 р. набрав чинності новий Закон про Арбітраж, прийнятий на основі Типового закону ЮНСІТРАЛ, який, як і законодавство **Великобританії, Швейцарії й Нідерландів**, інкорпорований у джерело національного права, а саме у 10 Книгу Німецького Кодексу цивільного процесу. Згідно з розділом 1061(1) названого Закону, визнання й приведення у виконання іноземних арбітражних рішень здійснюється на підставі Нью-Йоркської Конвенції 1958 р. Однак, як записано в Законі, це не стосується положень інших угод про визнання й приведення у виконання арбітражних рішень. Формулювання Закону стосовно можливого визнання й приведення у виконання анульованого (скасованого) рішення є різними в залежності від того, яка подія трапилася раніше. Так, якщо арбітражне рішення було скасовано до розгляду німецьким державним судом клопотання про визнання й приведення цього рішення у виконання, то, відповідно до німецької правової доктрини, правові основи для визнання такого рішення відсутні. Якщо суд скасував арбітражне рішення за місцем його винесення після його визнання німецьким судом, то, відповідно до розділу 1061(3) Закону, можливе пред'явлення клопотання про скасування рішення німецького державного суду про його визнання. Таким чином, у цілому для німецького суду рішення компетентного суду за місцем винесення рішення має преюдиціальне значення, хоча в німецькій юридичній літературі це питання є дискусійним. [4]

У **Японії,** яка є учасницею Нью-Йоркської Конвенції 1958 р. з 20 червня 1961 р., на сьогодні не існує будь-якого спеціального законодавства або спеціальних процесуальних норм стосовно процедури визнання й приведення у виконання іноземного арбітражного рішення. Право на розгляд відповідного клопотання належить окружному суду (District Court), який мав би право слухати подібний спір, якби сторони передбачили розгляд справи в державному суді. Як правило, це окружний суд за місцем постійного проживання відповідача. При розгляді клопотання японські суди керуються положенням ст. V Нью-Йоркської Конвенції, й за відсутності підстав для відмови у визнанні тягар з доведення наявності останніх покладається на сторону, яка посилається на наявність подібних обставин.

У **Південній Кореї** також не існує будь-яких додаткових вимог чи підстав для відмови у визнанні й приведенні у виконання іноземного арбітражного рішення, ніж ті, що передбачені в Нью-Йоркській Конвенції 1958 р. Компетентним є окружний суд за місцем постійного проживання чи основної діяльності

---

[4] *Klaus Sachs The enforcement of awards nullified in the country of origin: The German perspective, Improving the efficiency of arbitration agreements and awards: 40 Years of application of the New York Convention // 1999 Kluwer Law International. – pp. 552-556*

відповідача. При розгляді клопотань часто корейська сторона, проти якої запитується визнання й приведення у виконання іноземного арбітражного рішення, посилається на порушення публічного порядку, причому в більшості випадків національні суди оцінюють цю обставину на користь корейської сторони. Це дозволило деяким дослідникам цього питання зробити висновок, що корейський суд, як правило, оцінює поняття публічного порядку більш вузько, ніж це передбачають міжнародні стандарти.[5]

Визнання й примусове виконання рішень МКАС при ТПП України на території **країн – учасниць СНД**, незважаючи на ратифікацію багатьма з них Нью-Йоркської Конвенції 1958 р., досить часто відбувається на підставі **Угоди про порядок вирішення спорів, пов'язаних зі здійсненням господарської діяльності (Київ, 20 березня 1992 р.)**. Цю Угоду за станом на грудень 1999 р. ратифікували Російська Федерація, Республіка Бєларусь, Україна, Республіка Узбекистан, Киргизька Республіка, Республіка Казахстан, Республіка Вірменія, Республіка Таджикистан. Застосування Київської Угоди до процедури визнання й приведення у виконання рішень міжнародних третейських арбітражів викликає ряд питань.

Відповідно до ст. 3 даної Угоди (далі – Київська Угода від 20 березня 1992 р.), суб'єкти кожної з держав – учасниць СНД на території інших держав – учасниць СНД мають право безперешкодно звертатися до судів, арбітражних (господарських) судів, третейських судів й інших органів, до компетенції яких належить вирішення справ, зазначених у ст. 1 Угоди (далі – компетентні суди), можуть виступати в них, подавати клопотання, пред'являти позови й здійснювати інші процесуальні дії. Вказівка на третейські суди, таким чином, трактується широко: під ними розуміють не тільки внутрішні третейські суди, але й міжнародні комерційні арбітражі, хоча подібне трактування має й своїх противників.

На підставі ст. 7 Київської Угоди 1992 р. держави – учасниці СНД взаємно визнають і виконують рішення компетентних судів, які вступили в законну силу. Рішення, винесені компетентними судами однієї держав – учасниць СНД, мають виконуватися на території інших держав – учасниць СНД. Відповідно до ст. 8, приведення у виконання рішення відбувається *за клопотанням зацікавленої сторони, до якого додаються:*

— належним чином завірена копія рішення, про примусове виконання якого порушено клопотання;

— офіційний документ про те, що рішення набрало чинності, якщо цього не видно з тексту самого рішення;

— докази сповіщення іншої Сторони про процес;

— виконавчий документ.

Саме вказівка в переліку документів, які додаються до клопотання, на виконавчий документ породжує серйозні сумніви в можливості поширення

[5] *Michael J. Moser, The ICC arbitral process. Part II. The recognition and enforcement of foreign arbitral awards: a survey of the Asia-Pacific region // The ICC International Court of Arbitration.- Bulletin, Vol.5/N2. – November 1994 – pages 21-22.*

Київської Угоди на виконання рішень третейських судів, оскільки останні в силу самої природи третейського розгляду й їх правового статусу не мають права видавати виконавчі документи. В усіх країнах право видачі виконавчого документа належить державному суду. [6]

Наприклад, Саратовський обласний суд, розглядаючи на підставі Київської Угоди клопотання про визнання й приведення у виконання рішення МКАС при ТПП України, відмовив у його задоволенні, посилаючись на відсутність серед представлених документів виконавчого документа.

Також виходить за рамки ст. IV Нью-Йоркської Конвенції вимога ст. 8 Київської Угоди про представлення доказів повідомлення іншої сторони про процес або правила направлення процесуальних документів, встановлені в ст. 5 Київської Угоди. Це пов'язано в першу чергу з тим, що Київська Угода за своєю природою базується на засадах «міжнародного договору про надання правової допомоги», у виконанні якого активну роль відіграють державні органи договірних країн. У міжнародному арбітражі визнання й приведення у виконання арбітражного рішення по суті є самостійною стадією міжнародного арбітражного процесу, тому важко припустити, що державний орган країни місцезнаходження відповідача має надати кредиторові (позивачеві в справі), що є іноземною юридичною особою, правову допомогу (яка здійснюється між органами юстиції держави – державними судами) й захистити його інтереси.

На прохання сторони, проти якої спрямовано рішення, може бути відмовлено в приведенні цього рішення у виконання, тільки якщо вона представить компетентному суду за місцем, де запитується приведення у виконання, докази того, що:

а) суд держави – учасниці Співдружності Незалежних Держав, щодо якої подається запит, раніше ухвалив рішення, що набрало чинності, в справі між тими ж Сторонами, про той же предмет і з тих же підстав;

б) існує визнане рішення компетентного суду третьої держави – учасниці Співдружності Незалежних Держав або держави, яка не є членом Співдружності, щодо спору між тими ж Сторонами, про той же предмет і з тих же підстав;

в) спір відповідно до цієї Угоди вирішено некомпетентним судом;

г) іншій Стороні не було сповіщено про процес;

д) закінчився трирічний строк давності подання рішення до примусового виконання.

Як видно зі сказаного, хоча Київська Угода 1992 р. містить загальний принцип покладання тягаря доведення підстав, що виключають визнання й приведення у виконання рішення на сторону, проти якої спрямоване виконання рішення, перелік підстав для відмови в примусовому виконанні розширено.

Іноді в рішеннях компетентних російських судів щодо визнання й приведення до виконання арбітражного рішення МКАС при ТПП України як пра-

[6] *Муранов А. И. Проблема определения суда, компетентного рассматривать вопрос о приведении в исполнение в Российской Федерации иностранных решений по коммерческим спорам // Московский журнал международного права. – 2000. – № 1.*

вова підстава наводяться обидва міжнародних документа: і Нью-Йоркська Конвенція, і Київська Угода. На наш погляд, це тільки підтверджує невизначеність ситуації, викликаної неточністю формулювання Київської Угоди й непевністю суддів у правомірності її застосування стосовно рішень міжнародного третейського суду.

В **Російській Федерації** клопотання розглядають суди загальної юрисдикції другої інстанції за місцем перебування відповідача. Однак на практиці подібні клопотання розглядалися й у державних арбітражних судах РФ (російські фахівці серйозно критикують це як практику, що суперечить чинному російському законодавству). *Так, Арбітражний суд Воронезької області розглядав у відкритому засіданні за участю сторін клопотання українського підприємства про визнання й приведення у виконання рішення МКАС при ТПП України стосовно російського боржника. Підставою розгляду клопотання була Київська Угода 1992 р. з посиланням на недотримання МКАС при ТПП України порядку направлення документів сторонам, установленого ст. 5 цієї угоди (тобто через компетентні суди за місцем перебування сторін, а не сторонам безпосередньо, як це передбачає Регламент МКАС при ТПП України). Суддя арбітражного суду відмовив у приведенні рішення у виконання, оскільки, на його думку, відповідач не був належним чином сповіщений про місце й час розгляду справи. Водночас Арбітражний суд Пермської області на підставі ст. 8 тієї ж Київської Угоди 1992 р. визнав рішення МКАС при ТПП України й видав виконавчий лист.*

При зверненні до компетентних судів Російської Федерації й Республіки Бєларусь, до клопотання доцільно додавати довідку МКАС при ТПП України про вступ рішення в законну силу й повідомлення відповідача про стадії арбітражного розгляду, в якій МКАС при ТПП України також вказує, коли рішення МКАС при ТПП України було направлено й вручено відповідачеві.

Цікавим є й інший приклад. *Так, при розгляді в колегії відділу у цивільних справах Апеляційного суду **Литовської Республіки** клопотання про визнання й приведення у виконання рішення МКАС при ТПП України відповідач висловив таке заперечення. Контракт із литовської сторони уклало підприємство, яке входить до складу ВАТ, тому рішення МКАС при ТПП України ставило за обов'язок саме цьому підприємству як стороні, що підписала контракт й арбітражне застереження, сплатити заборгованість українському підприємству. У процесі визнання й виконання рішення в примусовому порядку саме ВАТ заявило, що зазначене підприємство є його філією й не могло бути відповідачем у справі в МКАС при ТПП України, а оскільки ВАТ не брало участі в розгляді справи і не було належним чином сповіщене про нього, клопотання має бути відхилене. Разом з тим, литовський суд, керуючись нормами Нью-Йоркської Конвенції 1958 р., задовольнив клопотання й визнав рішення МКАС при ТПП України, оскільки відповідач не представив докази наявності обставин, що перешкоджають у силу даної Конвенції визнанню й приведенню у виконання рішення. Крім того, не було підстав вважати, що об'єкт суперечки за литовським законодавством не може бути предметом арбітражного розгляду або визнання й приведення у виконання рішення, що суперечило б*

публічному порядку Литовської Республіки. Обставини ж, наведені відповідачем, не можуть служити підставою відхилення клопотання, оскільки не відповідають зазначеним в Нью-Йоркській Конвенції 1958 р., тим більше, що відповідно до установчих документів підприємства, воно вправі самостійно здійснювати зовнішню торгівлю й посередництво. Таким чином, литовський суд визнав і дав дозвіл на виконання на території Литовської Республіки рішення МКАС при ТПП України.

В іншому випадку судова колегія у цивільних справах Апеляційного суду Литви залишила без розгляду клопотання позивача про визнання й приведення у виконання рішення МКАС при ТПП України, оскільки воно було складено російською мовою (як і всі документи до нього) і подано на підставі Договору між Урядом України й Урядом Литовської Республіки про правову допомогу й правові відносини у цивільних, сімейних і кримінальних справах. В ухвалі про відмову у визнанні рішення зазначалося, що пред'явлене клопотання розгляду не підлягає, оскільки не відповідає вимогам Нью-Йоркської Конвенції 1958 р.

Іноді проблеми виникають у зв'язку з необхідністю змінити спосіб виконання рішення, наприклад, коли рішення винесене про стягнення коштів, а через відсутність таких на рахунку боржника має бути звернене на його майно. Однак повноваження (мандат) складу арбітражного суду щодо розгляду конкретної справи у відповідності зі ст. 32 Закону України «Про міжнародний комерційний арбітраж» припиняються одночасно з припиненням арбітражного розгляду, тобто одночасно з винесенням рішення чи постанови про припинення провадження у справі. Таким чином, прийняття подібного рішення складом Арбітражного суду МКАС при ТПП України фактично неможливе. Крім того, процесуальне законодавство практично всіх країн передбачає цілий ряд процесуальних повноважень суддів і конкретних виконавчих органів держав у рамках їх функцій щодо визнання й приведення у виконання рішень.

У тих випадках, коли між Україною й державою виконання рішення існує двостороння угода про надання правової допомоги, або мова йде про виконання рішення МКАС при ТПП України в державі СНД – учасниці Київської Угоди 1992 р. (хоча застосування цих міжнародних угод до виконання рішень міжнародного третейського арбітражу є досить спірним), можливе **направлення клопотання й здійснення виконання через Міністерство юстиції України**. Це, безумовно, полегшує сам процес направлення матеріалів, однак ускладнює контроль з боку кредитора за їх проходженням по судовим інстанціям й заважає своєчасному усуненню можливих недоліків у пред'явлених клопотаннях. У цьому випадку слід направити необхідний пакет документів до Міністерства юстиції України, яке потім пересилає його через Міністерство юстиції країни виконання рішення до компетентного державного суду за місцем перебування відповідача. Судові рішення про визнання й приведення у виконання арбітражного рішення або відмова в цьому також повертаються через органи юстиції. Якщо подібні угоди між державами відсутні, є доцільним самостійно пред'являти клопотання, причому у багатьох випадках — з залученням місцевого адвоката. Адресу компетентного суду для одержання попередньої інформації про порядок пред'явлення

клопотання про визнання й приведення у виконання арбітражного рішення в рамках Нью-Йоркської Конвенції 1958 р. і, можливо, відомості про надійність тієї чи іншої юридичної фірми, до якої можна звернутися з проханням про надання допомоги в цьому питанні, часто може надати дипломатичне представництво (або торгово-економічна місія) України в даній державі.

Крім того, слід пам'ятати, що якщо, на думку кредитора, компетентний суд іноземної держави необґрунтовано відмовив у визнанні чи приведенні у виконання пред'явленого арбітражного рішення, або його вимоги щодо надання документів грубо порушують норми Нью-Йоркської Конвенції 1958 р. і не відповідають положенням національного процесуального законодавства, або дії суду явно спрямовані на затягування процедури, такі рішення або дії компетентного суду можуть бути оскаржені у вищий судовий орган чи органи юстиції іноземної держави.

В будь-якому разі, позиція кредитора в процесі визнання й приведення у виконання арбітражного рішення має бути юридично обґрунтованою, конкретною й досить активною.

Крім того, при виборі майбутнього договірного партнера й укладенні зовнішньоекономічного контракту (тим більше сьогодні, коли в усьому світі зросла кількість фірм і підприємств малого й середнього бізнесу, які займаються міжнародною торгівлею й іншими видами міжнародних економічних відносин) слід пам'ятати, що чим більше відомостей про майбутнього договірного партнера, його фінансове становище, ділову репутацію на національному й міжнародному ринку ви матимете, тим більше шансів, що результатом виконання договору не стане арбітражний розгляд. А якщо таке й трапиться, то виконання арбітражного рішення, в тому числі й у примусовому порядку, буде простішим.

Тетяна СЛІПАЧУК — кандидат юридичних наук,
генеральний секретар МКАС при ТПП України,
арбітр Морської арбітражної комісії при ТПП України

ПІДСТАВИ ДЛЯ ВІДМОВИ В ЗАДОВОЛЕННІ КЛОПОТАННЯ ПРО ВИЗНАННЯ Й ВИКОНАННЯ РІШЕНЬ ІНОЗЕМНИХ СУДІВ: АНАЛІЗ МІЖНАРОДНИХ І НАЦІОНАЛЬНИХ ПРАВОВИХ НОРМ

Гуцалова К.

Проблема визнання й виконання в Україні рішень іноземних судів постала у вітчизняному провадженні нещодавно, оскільки за часів існування Радянського Союзу важко було навіть уявити собі ситуацію, наприклад, примусового стягнення боргу з заводу «Укрпівденмаш» на користь іноземного контрагента. Тому прийнятий у 1988 р. Указ Президії Верховної Ради СРСР «Про визнання й виконання в СРСР рішень іноземних судів та арбітражів» судді застосовували нечасто. Однак з початком процесу інтеграції України в міжнародне співтовариство та іноземного інвестування української економіки з'явилась потреба в більш детальному врегулюванні цих відносин саме в площині судового вирішення спорів, оскільки іноземні партнери, на відміну від наших «бізнесменів», звикли вирішувати суперечки саме в судовому порядку.

Отже, прийняття в листопаді 2001 р. Закону України «Про визнання та виконання в Україні рішень іноземних судів» фахівці сприйняли як значний крок уперед. Перш за все, Закон визначив, які саме рішення та за яких умов можуть бути визнані та виконані в Україні, окреслив коло нормативних актів, які при цьому слід застосовувати, а також деталізував саму процедуру.

Слід зазначити, що справ, які належать до сфери регулювання новим Законом, на сьогоднішній день у судах небагато, й переважна їх більшість стосується визнання та виконання рішень іноземних судів щодо стягнення аліментів з громадян, які мешкають на території України або щодо клопотань українців, які мешкають за кордоном, про відновлення актів громадянського стану. Процедура провадження у цих справах є доволі простою, оскільки потребує лише з'ясування питання про чинність постановленого судового рішення та ситуацію з його не/виконанням на території іншої держави (*див. Документ № 1 та Документ № 2*).

Набагато складнішою є ситуація, що склалась із визнанням та виконанням на території України рішень іноземних арбітражів, оскільки в цих випадках йдеться не лише про дотримання процедури, а й про врахування положень законодавства, що регулює питання укладання та виконання зовнішньоекономічних контрактів.

Оскільки новий закон набрав чинності лише в січні 2002 р., дослідити практику його застосування неможливо через відсутністьостанньої. Однак, аналізуючи справи, що розглядались за старою процедурою, та проблемні питання, які при цьому виникли, можна зробити висновки про переваги й недоліки нового Закону порівняно з законодавством, що застосовувалось до його прийняття.

ПОКАЗОВИЙ ПРИКЛАД

В якості прикладу проаналізуємо справу, яку розглядав Апеляційний суд Київської області в жовтні 2001 р.

4 жовтня 2001 р. суд розглянув клопотання ТОВ «К.-Австрія» (Відень, Австрія) про визнання й виконання на території України остаточного рішення Арбітражу Цюріхської Торгової Палати від 25 липня 2000 р. про стягнення боргу з ВАТ «Цукровий завод Р.» (Київська область, Україна).

В клопотанні (*див. Документ № 3*) заявник вказував, що 18 грудня 1995 р. ТОВ «К.-Австрія» та цукровий завод Р. уклали між собою контракт, згідно з яким ТОВ «К.-Австрія» зобов'язалось поставити цукровому заводу Р. устаткування й документацію системи управління, а цукровий завод Р. зобов'язався прийняти поставку й сплатити ТОВ «К.-Австрія» в три етапи 7804476 австрійських шилінгів.

У ході виконання контракту завод недоплатив австрійському підприємству 43154499,50 австрійських шилінгів, тому в жовтні 1999 р., керуючись п. 9.1 контракту (арбітражне застереження), ТОВ «К.-Австрія» звернулось до Арбітражу Цюріхської Торгової Палати в Швейцарії з позовною заявою про стягнення з заводу 4315499,50 австрійських шилінгів боргу, пені в розмірі, визначеному п. 7.2 контракту, та судових витрат.

25 липня 2000 р. суд виніс рішення, яким задовольнив вимоги заявника. Саме це рішення ТОВ «К.-Австрія» просило визнати та виконати на території України.

Суд встановив, що за змістом і формою клопотання та додані до нього документи відповідають вимогам Нью-Йоркської Конвенції й ст. 35 Закону України «Про міжнародний комерційний арбітраж», а тому виніс ухвалу від 4 жовтня 2001 р. про прийняття клопотання до провадження (*див. Документ № 4*). Отже, суд визначив ті нормативні акти, якими необхідно було керуватися при встановленні можливості визнання та виконання цього рішення.

ПІДСТАВИ ДЛЯ ВІДМОВИ

Згадані нормативно-правові акти визначають декілька умов, за наявності яких у визнанні та виконанні арбітражного рішення може бути відмовлено (обидві статті містять однаковий перелік):

Стаття 36 Закону України «Про міжнародний комерційний арбітраж»,
Стаття 5 Нью-Йоркської Конвенції:

1. У визнанні або у виконанні арбітражного рішення, незалежно від того, в якій державі воно було винесено, може бути відмовлено лише:

1) на прохання сторони, проти якої воно спрямоване, якщо ця сторона подасть компетентному суду, у якого просить визнання або виконання, доказ того, що:

– одна зі сторін в арбітражній угоді була якоюсь мірою недієздатною; або ця угода є недійсною за законом, якому сторони цю угоду підпорядкували, а в разі відсутності такої вказівки, – за законом держави, де рішення було винесено; або

– сторону, проти якої винесено рішення, не було належним чином сповіщено про призначення арбітра чи про арбітражний розгляд або з інших поважних причин вона не могла подати свої пояснення; або ...

– ішення ще не стало обов'язковим для сторін, або було скасовано, або його виконання зупинено судом держави, в якій або згідно із законом якої воно було прийнято; або

2) якщо суд визнає, що:

– об'єкт спору не може бути предметом арбітражного розгляду за законодавством України; або

– визнання та виконання цього арбітражного рішення суперечить публічному порядку України.

Представники ВАТ «Цукровий завод Р.» вказували, що в даному випадку існують усі вищенаведені підстави для відмови у визнанні та виконанні рішення, що підтверджували такими обставинами.

По-перше, при укладенні контракту сторони припустилися порушення чинного законодавства України. **Зокрема, з боку ВАТ «Цукровий завод Р.» контракт підписала лише одна особа (на момент його укладення діяла вимога ч. 2 ст. 6 Закону України «Про зовнішньоекономічну діяльність» про обов'язкове засвідчення**

зовнішньоекономічного контракту з боку суб'єкта зовнішньоекономічної діяльності підписами двох осіб). Крім того, сторони включили до контракту норму про те, що «правила укладання угод Покупця не є обов'язковими для Продавця, в тому випадку, якщо Продавець спеціально не заявляє свою згоду з ними». Це суперечить ч. 6 ст. 6 Закону України «Про зовнішньо-економічну діяльність», згідно з якою **форма зовнішньоекономічної угоди визначається правом місця її укладання.**

За таких обставин представники боржника зробили висновок про те, що ВАТ «Цукровий завод Р.» було певною мірою нездатним до укладення контракту (тобто було недієздатною стороною), внаслідок чого до контракту були включені положення, що суперечать публічному порядку України.

По-друге, вказувалось на те, що цукровий завод **не був належним чином повідомлений** про призначення арбітра, який вирішив спір, та про розгляд справи.

По-третє, **спростовувався лист Голови правління ВАТ «Цукровий завод Р.», в якому визнавався борг перед австрійським підприємством та пропонувалось провести його реструктуризацію**. Представники заводу зазначали, що згідно зі Статутом ВАТ, Голова правління має право укладати від імені товариства угоди на суму, що не перевищує 100 мінімальних зарплат. У випадку перевищення цього ліміту на укладення договору необхідна згода Спостережної Ради товариства. Отже, на думку представників ВАТ, визнання Головою боргу, що значно перевищує 118000 грн. (100 мінімальних зарплат), не породжує для ВАТ цивільних прав та обов'язків.

По-четверте, арбітражне рішення викликало в боржника сумнів з приводу **набрання** рішенням у встановленому порядку **чинності,** оскільки цей факт не був засвідчений документально.

ПІДСТАВИ ДЛЯ ЗАДОВОЛЕННЯ

Таким чином, суд зіткнувся з проблемою різного тлумачення сторонами як законодавчо визначених підстав для відмови у визнанні й виконанні арбітражного рішення, так і термінів, які при цьому застосовуються.

Так, представники ВАТ «Цукровий завод Р.» надали суду докази недієздатності однієї з сторін під час укладення контракту, тоді як у п. 1 ст. 5 Нью-Йоркської Конвенції йдеться про недієздатність однієї з сторін під час укладення арбітражної угоди, і п. 2 ст. 2 Конвенції містить тлумачення цього терміну:

> *Термін «письмова угода» включає арбітражне застереження в угоді або арбітражну угоду, підписану сторонами, або яка міститься в обміні листами чи телеграмами.*

Пункт 1 (а) ст. 5 Конвенції також наголошує, що **арбітражна угода може бути недійсною лише за законом, якому сторони цю угоду підпорядкували.**

Відповідно до п. 9.1 контракту, укладеному між сторонами, до арбітражної угоди застосовується матеріально-правовий закон Швейцарії. Отже, доведення представниками заводу недійсності укладеного контракту та арбітражної угоди з посиланням на законодавство України в цьому випадку є неправомірним.

Крім того, як помилкове тлумачення термінів суд оцінив аргументи боржника відносно листа, яким визнається борг та пропонується його реструктуризація.

Суд підтвердив, що відповідно до пунктів 9.2 та 10.9 статуту ВАТ «Цукровий завод Р.», згода Спостережної Ради ВАТ необхідна на укладання договорів (угод) на суму, що перевищує 100 мінімальних зарплат. Але зазначив, що **згідно зі ст. 41 Цивільного кодексу УРСР, угодами визнаються дії, спрямовані на встановлен-**

ня, зміну або припинення цивільних прав або обов'язків. Щодо листа, то він не встановлює, не змінює та не припиняє жодних прав і обов'язків, що виникли за іншою угодою, — контрактом між сторонами. Отже, Голова правління під час видачі оспорюваного листа не вийшов за межі своєї компетенції.

Факт належного повідомлення боржника про час і місце арбітражного розгляду підтверджують матеріали справи.

Доводи боржника про невизначеність статусу винесеного арбітражного рішення і сумніви щодо набрання ним чинності були спростовані судом з посиланням на такі норми.

> ***Стаття 49 Міжнародних арбітражних правил Цюріхської Торгової Палати:***
> *Рішення є кінцевим з моменту його винесення. Арбітражне рішення не може бути оскаржено, якщо жодна зі сторін не має місця постійного проживання або юридичної адреси в Швейцарії та сторони шляхом чіткої заяви в арбітражній угоді або пізніше в письмовій угоді виключили всі оскарження арбітражного рішення.*

Згідно з п. 9.1 контракту, укладеного між сторонами, рішення арбітражу є остаточним і зобов'язуючим для обох сторін.

Посилаючись на вищенаведені обставини, суд, на нашу думку, цілком правомірно 29 жовтня 2001 р. виніс ухвалу, якою надав дозвіл на виконання на території України остаточного рішення Арбітражу Цюріхської Торгової Палати від 25 липня 2000 р. про стягнення з ВАТ «Цукровий завод Р.» на користь ТОВ «К.-Австрія» непогашених платежів, пені, реєстраційного збору та витрат на арбітражний суд (*див. Документ № 5*).

НОРМИ НОВОГО ЗАКОНУ

Аналіз Закону України «Про визнання та виконання в Україні рішень іноземних судів» від 29 листопада 2001 р. свідчить, що новий Закон не вирішив усіх спірних питань, зокрема, пов'язаних з відмовою у визнанні рішення іноземного арбітражу.

Основним недоліком Закону можна назвати відсутність тлумачення багатьох термінів, які в ньому вживаються, а також відсутність кардинальних змін порівняно з Указом Президії ВР СРСР «Про визнання і виконання в СРСР рішень іноземних судів та арбітражів».

Стаття 8 Закону вказує, що клопотання про надання дозволу на примусове виконання рішення іноземного суду не задовольняється у випадках, передбачених міжнародними договорами України. Якщо міжнародні договори таких випадків не передбачають, Закон пропонує зазначений перелік:

– якщо рішення іноземного суду за законодавством держави, на території якої воно постановлено, не набрало законної сили;

– якщо сторона, стосовно якої постановлено рішення іноземного суду, була позбавлена можливості взяти участь у судовому процесі через те, що їй не було своєчасно і належним чином повідомлено про розгляд справи;

– якщо рішення постановлене в справі, розгляд якої належить виключно до компетенції суду або іншого уповноваженого відповідно до закону органу України;

– якщо постановлене рішення суду України в спорі між тими самими сторонами, з того ж предмета й на тих же підставах, що набрало законної сили, або якщо в провадженні суду України є справа в спорі, порушена між тими самими сторонами, з того ж предмета й на тих же підставах до часу порушення справи в іноземному суді;

– якщо пропущено встановлений міжнародними договорами України та цим Законом строк пред'явлення рішення іноземного суду до примусового виконання в Україні;

– якщо предмет спору за законами України не підлягає судовому розгляду;

– якщо виконання рішення загрожувало б інтересам України;

– в інших передбачених законами України випадках.

Отже, Закон не лише не допомагає розв'язати проблемні питання, а й додає нових, оскільки, з одного боку, дублює положення міжнародних актів, а з іншого – застосовує оціночні поняття (наприклад, «інтереси України»).

Можливо, ситуація зміниться на краще, коли всі нормативно-правові акти будуть приведені у відповідність з новим Законом і з'являться підзаконні акти, які мають на меті деталізацію його положень. В іншому разі провадження у справах, пов'язаних із визнанням та виконанням в Україні рішень іноземних судів, і надалі поділятиметься на провадження у справах про аліменти та провадження, з яким виникають проблеми.

Кристина ГУЦАЛОВА – юрист

Документ № 1
Справа № *, 2002 р.**

УХВАЛА

9 січня 2002 року колегія судової палати по цивільним справам апеляційного суду Київської області в складі головуючого – судді М., при секретарі К., розглянувши в судовому засіданні в м. Києві клопотання Т. Б-вої та Ленінського районного суду м. Іваново Російської Федерації від 13 квітня 2001 р. про стягнення аліментів,

ВСТАНОВИЛА:

Рішенням Ленінського районного суду м. Іваново Російської Федерації від 13 квітня 2001 р. стягнуто з Р. Б-ва на користь Т. Б-вої аліменти на утримання сина Антона, 29 серпня 1995 р. народження, в розмірі 1/4 частини всіх видів заробітку та іншого доходу щомісячно, починаючи з 3 грудня 1997 р. до повноліття дитини.

Т. Б-ва звернулась із клопотанням про визнання та виконання вказаного рішення суду на території України, оскільки боржник мешкає на території Київської області.

Ленінський районний суд м. Іваново Російської Федерації звернувся з клопотанням про визнання та виконання на території України вказаного рішення суду в частині стягнення державного мита в сумі 15 російських рублів.

Р. Б-в не з'явився в судове засідання, хоча про час та місце розгляду клопотання йому було належним чином повідомлено, але по телефону повідомив, що не може бути присутнім у судовому засіданні й просив розглядати клопотання без нього.

Розглянувши клопотання й матеріали, що до нього додаються, колегія судової палати вважає, що клопотання мають бути задоволені з таких підстав.

З документів, що додаються до клопотання, випливає, що рішення Ленінського районного суду м. Іваново Російської Федерації від 13 квітня 2001 р. про стягнення з Р. Б-ва на користь Т. Б-вої аліментів на утримання сина Антона, 29 серпня 1995 р. народження, в розмірі ? частини всіх видів заробітку та іншого доходу щомісячно, починаючи з 3 грудня 1997 р. до повноліття дитини, та державного мита в розмірі 15 російських рублів, вступило в законну силу 24 квітня 2001 р. й на території Російської Федерації не виконувалось.

Умови, передбачені Конвенцією про правову допомогу та правові відносини в цивільних, сімейних та кримінальних справах, що укладена державами-членами СНД 22 січня 1993 р., дотримані.

*Згідно з відомостями адресного бюро м. Києва, боржник мешкає та прописаний в м. Фастові Київської області, вул. *, буд. **, кв. ***.*

Відповідно до статей 349, 427 ЦПК України, статей 20, 84 Закону України «Про виконавче провадження», виконання рішення суду здійснюється за місцем проживання, роботи боржника або за місцем находження його майна.

Таким чином, вищеназване рішення має виконуватися на території Київської області.

Згідно з ч. 1 ст. 93 КпШС України, стягнення аліментів за виконавчим листом за час, що минув може бути здійснено не більш ніж за три роки, що передують пред'явленню виконавчого листа до виконання. Тому стягнення аліментів з Р. Б-ва необхідно здійснювати з 24 квітня 1998 р.

Враховуючи курси валют, встановлені Національним банком України з 11 січня 2002 року, згідно з якими 10 російським рублям відповідають 1,7413 гривні, з Р. Б-ва необхідно стягнути в доход Російської Федерації державне мито в сумі 2,61 гривні.

На підставі викладеного, керуючись статтями 51, 53, 54 Конвенції про правову допомогу та правові відносини в цивільних, сімейних та кримінальних справах від 22 січня 1993 р., ст. 427 ЦПК України, колегія судової палати

УХВАЛИЛА:

Клопотання Т. Б-вої та Ленінського районного суду м. Іваново Російської Федерації задовольнити.

*Дозволити виконання на території України рішення Ленінського районного суду м. Іваново Російської Федерації від 13 квітня 2001 р. про стягнення з Р. Б-ва на користь Т. Б-вої аліментів на утримання сина Антона, 29 серпня 1995 р. народження, в розмірі ? частини всіх видів заробітку та іншого доходу щомісячно, починаючи з 3 грудня 1997 р. до повноліття дитини, та державного мита в доход Російської Федерації в сумі 2,61 гривні на розрахунковий рахунок № *, банк одержувача **.*

Ухвала може бути оскаржена до Верховного Суду України через апеляційний суд Київської області протягом трьох місяців з моменту його проголошення.

Документ № 2
Справа № *, 2001 р.**

УХВАЛА

16 жовтня 2001 р. судова колегія з цивільних справ апеляційного суду Київської області в складі головуючого – судді Ш., при секретарі Ю., розглянувши в судовому засіданні в м. Києві клопотання І. Б-ра про виконання та визнання на території України рішення Монастирищинського районного суду Смоленської області від 20 березня 2000 р. про відновлення актового запису про народження І. Б-ра,

ВСТАНОВИЛА:

Рішенням Монастирищинського районного суду Смоленської області від 20 березня 2000 р. задоволено клопотання І. Б-ра про відновлення актового запису про народження заявника. Постановлено відновити актовий запис про народження І. Б-ра, 24 серпня 1921 р. народження, що народився в с. Кошелівка Пуленського району Київської області.

Рішення вступило в законну силу 30 березня 2000 р.

Згідно з довідкою Монастирищинського районного суду Смоленської області, на території Російської Федерації вказане рішення не виконувалось. І. Б-р звернувся з клопотанням про визнання та виконання на території України вказаного рішення суду.

І. Б-р в судове засідання не з'явився, про час і місце розгляду справи йому було належним чином повідомлено.

Вивчивши надані матеріали, суд вважає, що умови, передбачені Конвенцією про правову допомогу й правові відносини в цивільних, сімейних та кримінальних справах, що укладена державами-членами СНД 22 січня 1993 р., дотримані. Підстав, передбачених ст. 55 цієї Конвенції для відмови у визнанні та виконанні, немає.

Керуючись статтями 53, 54 Конвенції про правову допомогу та правові відносини в цивільних, сімейних та кримінальних справах від 22 січня 1993 р., а також ст. 427 ЦПК України, суд

УХВАЛИВ:

Клопотання І. Б-ра задовольнити. Дозволити виконання на території України рішення Монастирищинського районного суду Смоленської області від 20 березня 2000 р. про відновлення актового запису про народження І. Б-ра, 24 серпня 1921 р. народження, що народився в с. Кошелівка Пуленського району Київської області.

Ухвала може бути оскаржена до Верховного Суду України протягом трьох місяців.

Документ № 3

ДО АПЕЛЯЦІЙНОГО СУДУ КИЇВСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Стягувач: ТОВ «К.-Австрія»,
*Австрія, Відень, вул. *, буд. ***
Боржник: Цукровий завод Р.,
*Київська обл., смт. *, вул. **, буд. ****
*Код ЗКПО *, р/р в ОПЕРУ КДБ «У», МФО ***

КЛОПОТАННЯ
про визнання та виконання рішення іноземного арбітражного суду

*18 грудня 1995 р. ТОВ «К.-Австрія» та цукровий завод Р. уклали між собою контракт № * (далі – Контракт), згідно з яким ТОВ «К.-Австрія» було зобов'язано поставити цукровому заводу Р. устаткування й документацію системи управління, а цукровий завод Р. був зобов'язаний прийняти поставку й сплатити ТОВ «К.-Австрія» в три етапи 7804476 австрійських шилінгів:*

— перший етап (авансовий платіж) у розмірі 1951119 австрійських шилінгів мав бути сплачений протягом 5 днів після підписання контракту;

— другий платіж у розмірі 4299462 австрійських шилінгів мав бути сплачений протягом 5 днів від дати готовності устаткування до поставки;

— третій платіж у розмірі 1560895 австрійських шилінгів мав бути сплачений протягом 5 днів після проведення 72-годинних випробувань дії устаткування, але не пізніше, ніж через 3 місяці після поставки (прийняття) устаткування.

Оскільки запасні частини не були поставлені, вартість Контракту зменшилась на 290998 австрійських шилінгів, тому третій платіж мав був становити суму 1269897 австрійських шилінгів.

Після укладення Контракту сторони виконували свої обов'язки за Договором таким чином:

— цукровий завод Р. сплатив ТОВ «К.-Австрія» авансовий платіж 16 квітня 1996 року на загальну суму 1609960,50 австрійських шилінгів замість договірної суми 1951119 австрійських шилінгів, тобто залишився неоплачений залишок – 341158,50 австрійських шилінгів;

— незважаючи на невиконання зобов'язань за Договором з боку цукрового заводу Р., ТОВ «К.-Австрія» на прохання заводу почало поставляти устаткування;

— цукровий завод Р. здійснив другий платіж 29 вересня 1996 р. в розмірі 1041450 австрійських шилінгів замість договірної суми 4292462 австрійських шилінгів, тобто залишився неоплачений залишок — 3251012 австрійських шилінгів;

— 1 жовтня 1996 р. сторони підписали Протокол 72-годинних випробувань та Акт про прийняття устаткування й програмного забезпечення, в яких встановлено, що ТОВ «К.-Австрія» виконало свої зобов'язання за Контрактом;

— цукровий завод Р. здійснив третій платіж 14 липня 1997 р. в розмірі 546568 австрійських шилінгів замість договірної суми 1269897 австрійських шилінгів, тобто залишився неоплачений залишок боргу – 723329 австрійських шилінгів.

Таким чином, цукровий завод Р. недоплатив ТОВ «К.-Австрія» 4315499,50 австрійських шилінгів. 8 червня 1999 р., не дочекавшись сплати боргу, представники ТОВ «К.-Австрія» в Україні звернулись до директора заводу п. Л-ва з пропозицією вирішити це питання в досудовому порядку, але відповіді на свій лист за № 94 від 8 червня 1999 р. не отримали.

В зв'язку з марними зусиллями вирішити справу мирним шляхом, ТОВ «К.-Австрія» 4 жовтня 1999 р. звернулось, згідно з п. 9.1 Контракту, до Арбітражу Цюріхської Торгової Палати в Швейцарії з позовною заявою про стягнення 4315499,50 австрійських шилінгів боргу, пені згідно з п. 7.2 Контракту, та судових витрат.

Розглянувши позовну заяву, Арбітраж Цюріхської Торгової Палати в Швейцарії 25 липня 2000 р. виніс остаточне рішення, яким стягнув з цукрового заводу Р. на користь ТОВ «К.-Австрія» непогашені платежі в сумі 4313507,50 австрійських шилінгів, пеню в розмірі 215675,37 австрійських шилінгів, реєстраційний збір у розмірі 3000 швейцарських франків та витрати на арбітражний суд у сумі 15000 швейцарських франків.

Боржник у арбітражному розгляді справи участі не брав, але йому належним чином було повідомлено про розгляд справи, на що посилається арбітр в арбітражному рішенні. Це не заперечує відповідач і підтверджують копії факсових розпоряджень арбітра, що додаються до клопотання.

11 вересня 2000 р. ТОВ «К.-Австрія» звернулось до боржника з пропозицією добровільно виконати рішення арбітражного суду, але до цього часу боржник навіть не приступив до погашення заборгованості. Лише після неодноразових нагадувань про необхідність виконати рішення суду цукровий завод Р. направив ТОВ «К.-Австрія» листа, в якому визнає борг, але пропонує реструктуризацію боргу на 2 роки.

На підставі наведеного та відповідно до ст. 427 ЦПК України, Постанови Пленуму Верховного Суду України «Про практику розгляду судами питань про визнання й виконання рішень іноземних судів та арбітражів і про скасування рішень, постановлених у порядку міжнародного комерційного арбітражу на території України» від 24 грудня 1999 р., Нью-Йоркської Конвенції про визнання та виконання іноземних арбітражних рішень,

ПРОШУ:

*Визнати рішення Арбітражу Цюріхської Торгової Палати в Швейцарії від 25 липня 2000 р. й дати дозвіл на примусове стягнення з цукрового заводу Р. (Київська обл., смт. *, вул. **, буд. ***; Код ЗКПО *, р/р в ОПЕРУ КДБ «У», МФО **) на користь ТОВ «К.-Австрія» (Австрія, Відень, вул. *, буд. **) в банк * на рахунок ** непогашених платежів на загальну суму 4313507,50 австрійських шилінгів, пені в розмірі 215675,37 австрійських шилінгів, а також 3000 швейцарських франків за реєстраційний збір та 15000 швейцарських франків, витрачених на арбітражний суд.*

Документ № 4
Справа № *, 2001 р.**

УХВАЛА

4 жовтня 2001 р. суддя Апеляційного суду Київської області Т., при секретарі Н., розглянувши клопотання ТОВ «К.-Австрія» про визнання та виконання на території України остаточного рішення Арбітражу Цюріхської Торгової Палати від 25 липня 2000 р. про стягнення непогашених платежів і судових витрат з цукрового заводу Р.,

ВСТАНОВИЛА:

Відповідно до Указу Президії Верховної Ради СРСР від 21 червня 1988 р., розгляд клопотань про визнання й виконання рішень іноземних судів та арбітражів віднесено до компетенції **обласних судів за місцем проживання (місцезнаходження) боржника**. Документи, що додаються до клопотання, свідчать, що юридичною адресою боржника є смт. * Київської області, вул. **, буд. ***.

Україна й Австрія є учасниками Нью-Йоркської конвенції та ратифікували її.

За змістом і формою клопотання й документи, що до нього додаються, відповідають вимогам Нью-Йоркської конвенції та ст. 35 Закону України «Про міжнародний комерційний арбітраж».

Керуючись ст. 5 ЦПК України,

УХВАЛИЛА:

Прийняти клопотання ТОВ «К.-Австрія» про визнання й виконання на території України остаточного рішення Арбітражу Цюріхської Торгової Палати від 25 липня 2000 р. про стягнення непогашених платежів та судових витрат з цукрового заводу Р. до провадження Апеляційного суду Київської області.

Документ № 5
Справа № *, 2001 р.**

УХВАЛА

29 жовтня 2001 р. Апеляційний суд Київської області в складі головуючого – судді Апеляційного суду Т., при секретарі Н., розглянувши у відкритому судовому засіданні в м. Києві клопотання ТОВ «К.-Австрія» про визнання й виконання на території України остаточного рішення Арбітражу Цюріхської Торгової Палати від 25 липня 2000 р. про стягнення боргу з ВАТ «Цукровий завод Р.»,

ВСТАНОВИВ:

Остаточним рішенням Арбітражу Цюріхської Торгової Палати від 25 липня 2000 р. зобов'язано цукровий завод Р. сплатити ТОВ «К.-Австрія» непогашені платежі в суммі 4313507,50 австрійських шилінгів, пеню згідно з контрактом у сумі 215675,35 австрійських шилінгів, реєстраційний збір у сумі 3000 швейцарських франків та витрати на арбітражний суд у сумі 15000 швейцарських франків.

У клопотанні представник стягувача просить дати дозвіл на визнання й виконання на території України вказаного рішення суду.

В судовому засіданні представник стягувача уточнив, що просить дати дозвіл на примусове виконання рішення суду ВАТ «Цукровий завод Р.», який є правонаступником орендного підприємства «Цукровий завод Р.», з яким стягувач уклав контракт і якому було поставлено устаткування. Але оскільки боржник не повідомив арбітражний суд про зміну своєї назви, то в рішенні не було зазначено організаційну форму — ВАТ, а лише назву — «Цукровий завод Р.».

Представник боржника в судовому засіданні пояснив, що ВАТ «Цукровий завод Р.» є правонаступником орендного підприємства з такою ж назвою, і австрійська фірма дійсно поставила устаткування, за яке завод повністю не розрахувався. Однак він заперечував проти визнання й виконання на території України вказаного рішення суду, посилаючись на те, що визнання та виконання цього рішення суперечить публічному порядку України; крім того, боржнику належним чином не повідомили про час і місце розгляду справи.

Розглянувши клопотання й матеріали, що до нього додаються, вислухавши пояснення представників сторін, суд вважає, що клопотання має бути задоволене з таких підстав.

Згідно зі ст. 427 ЦПК України, порядок виконання в Україні рішень іноземних судів та арбітражних судів визначають відповідні міжнародні договори.

Чинним договором на даний час є Конвенція про визнання й виконання іноземних арбітражних рішень, укладена у м. Нью-Йорку в 1958 р. Зокрема, учасниками цієї Конвенції є й Австрія, й Україна.

Клопотання ТОВ «К.-Австрія» та материіали, що до нього додаються, відповідають вимогам ст. 4 Нью-Йоркської Конвенції та вимогам ст. 35 Закону України «Про міжнародний комерційний арбітраж». З матеріалів, що додаються до клопотання, видно, що ВАТ «Цукровий завод Р.» своєчасно й у належній формі повідомили про час і місце арбітражного розгляду справи. Зокрема, це вбачається з розпоряджень арбітра, направлених факсом та рекомендованими листами з повідомленням на адресу боржника та довідкою з Р-го вузла зв'язку від 26 жовтня 2001 р. про вручення боржнику рекомендованих листів з Швейцарії та своєчасне повернення повідомлень про вручення до Швейцарії.

Остаточне рішення арбітра Цюріхської Торгової Палати від 25 липня 2000 р. вступило в законну силу.

Підстав, передбачених ст. 5 Нью-Йоркської Конвенції та ст. 36 Закону України «Про міжнародний комерційний арбітраж», немає.

Представник боржника в судовому засіданні не надав доказів, що сторони в арбітражній угоді були за застосованим до них законом якоюсь мірою недієздатними або що ця угода є недійсною за законом, якому сторони підпорядкували цю угоду, як не довів і того, що визнання й виконання цього рішення суперечить публічному порядку України.

За таких обставин остаточне рішення арбітра Цюріхської Торгової Палати від 25 липня 2000 р. має бути визнане й виконане на території України.

*Згідно з довідкою, наданою боржником у судовому засіданні, ВАТ «Цукровий завод Р.» має валютний рахунок в Б-му філіалі АППБ «Аваль», № *, код **, МФО ***, ЄДРПОУ ****.*

Крім того, згідно з офіційним курсом НБУ на час розгляду судом клопотання, стягнуті остаточним рішенням арбітра Цюріхської Торгової Палати від 25 липня 2000 р.суми відповідно становитимуть:

4313507,50 австрійських шилінгів – 1514783,05 грн.;

215675,37 австрійських шилінгів– 75739,15 грн.;

3000 швейцарських франків – 9810,98 грн.;

15000 швейцарських франків – 49054,90 грн..

На підставі викладеного, керуючись ст. 427 ЦПК України, п. 2 Указу Президії ВР СРСР від 21 червня 1988 р., статтями 35, 39 Закону України «Про міжнародний комерційний арбітраж», статтями 2, 4, 5 Нью-Йоркської Конвенції, п. 10 ст. 3 Закону України «Про виконавче провадження», суд

УХВАЛИВ:

Клопотання ТОВ «К.-Австрія» задовольнити.

Надати дозвіл на примусове виконання на території України остаточного рішення Арбітражу Цюріхської Торгової Палати від 25 липня 2000 р. про стягнення з ВАТ «Цукровий завод Р.» на користь ТОВ «К.-Австрія» непогашених платежів на загальну суму 4313507,50 австрійських шилінгів, що відповідає 1514783,05 грн.; пені в розмірі 215675,37 австрійських шилінгів, що відповідає 75739,15 грн.; реєстраційного збору в розмірі 3000 швейцарських франків, що відповідає 9810,98 грн.; витрат на арбітражний суд у розмірі 15000 швейцарських франків, що становить 49054,90 грн.

ДЕЯКІ ПИТАННЯ ВИКОНАВЧОГО ПРОВАДЖЕННЯ В ПРАКТИЦІ АРБІТРАЖНИХ СУДІВ РОСІЙСЬКОЇ ФЕДЕРАЦІЇ

Галушина І.

У ході виконавчого провадження судовий пристав-виконавець керується насамперед положеннями федеральних законів «Про виконавче провадження» та «Про судових приставів».

Сутність прав і обов'язків судових приставів полягає в тому, щоб, застосувавши всі передбачені законом заходи примусового впливу на осіб, які не виконують вимоги суду або іншого уповноваженого законом органу, домогтися неухильного виконання судового рішення чи акта іншого компетентного органу. **Закон не визначає вичерпний перелік виконавчих дій судового пристава, вказуючи, що судовий пристав-виконавець вживає заходів для своєчасного, повного та правильного виконання виконавчих документів.** Арбітражний суд Пермської області в спорах даної категорії в своїй практиці пішов по шляху розширювального тлумачення поняття «виконавча дія» й став розглядати в якості останньої будь-яку дію судового пристава-виконавця, спрямовану на виконання виконавчого документа.

Так, першочерговою дією судового пристава-виконавця після одержання виконавчого документа і його перевірки на відповідність вимогам закону є порушення виконавчого провадження, яке оформлюється винесенням відповідної постанови з направленням її копії стягувачеві, боржникові, а також до суду або іншого органу, що видав виконавчий документ. При винесенні постанови про порушення виконавчого провадження судовий пристав-виконавець зобов'язаний негайно направити запити з метою одержання необхідної інформації про майнове становище боржника у відповідні органи суб'єкта Російської Федерації, в органи державної реєстрації нерухомості та угод з нею, реєстраційну палату.

В ході виконання виконавчого документа судовий пристав одноособово визначає, які виконавчі дії варто застосувати в кожному конкретному випадку, але оскільки виконавче провадження належить до числа процесуально-процедурних галузей права, всі найважливіші виконавчі дії мають бути обов'язково зафіксовані в різних процесуальних документах. Так, копії запитів є матеріалами виконавчого провадження, й у випадку оскарження, наприклад, бездіяльності судового пристава-виконавця, визнаються доказами поряд з іншими процесуальними документами (постановами, актами, заявами, повідомленнями). Закріплення вчиненої дії та її результату в процесуальному документі має важливе значення.

Такі порушення правил фіксації виконавчих дій, як незакріплення обставин, що підлягають обов'язковій фіксації в силу закону (наприклад, провадження арешту й опису майна), незакріплення визначених обставин у спеціально передбачених законом юридичних документах (наприклад, порушення виконавчого провадження має оформлятися лише у вигляді постанови), недотримання вимог закону можуть призвести до визнання самого процесуального акта вико-

навчого провадження незначним, а дії судового пристава-виконавця такими, що не відбулися. Результатом може стати порушення прав сторін виконавчого провадження, а також притягнення судового пристава-виконавця до дисциплінарної або іншої юридичної відповідальності.

Таким чином, передбачені федеральними законами права судових приставів-виконавців щодо виконання виконавчих документів на практиці перетворюються на їхні обов'язки. Так, у випадку, коли судовий пристав-виконавець, маючи можливість скористатися своїм правом, наприклад, щодо оголошення розшуку боржника, його майна, виносить постанову про закінчення виконавчого провадження, арбітражний суд визнає таку постанову недійсною в зв'язку з тим, що судовий пристав-виконавець не вжив усіх передбачених законом заходів для виконання судового акта.

Таким чином, сумлінне ставлення судового пристава-виконавця до своїх посадових обов'язків, повна реалізація своїх прав з метою своєчасного й правильного виконання виконавчих документів, сувора регламентація своєї діяльності, на наш погляд, дозволять судовому приставу-виконавцю уникнути необґрунтованих звинувачень ***у бездіяльності або неправомірному закінченні (припиненні) виконавчого провадження.***

Не менш актуальним є питання поважності причин невиконання боржником у добровільному порядку постанови про порушення виконавчого провадження. В практиці арбітражного суду Пермської області подібні питання виникають нечасто. Так, з 204 розглянутих у період з першого кварталу 2000 р. по перший квартал 2001 р. справ за скаргами на дії (бездіяльність) судових приставів-виконавців 6 були подані в зв'язку з неправомірним, на думку заявників, стягненням виконавчого збору, й лише дві скарги з шести суд визнав обґрунтованими.

За змістом Федерального закону «Про виконавче провадження» під добровільним виконанням у виконавчому провадженні розуміють самостійне виконання боржником вимог виконавчого документа у встановлений судовим приставом-виконавцем термін до застосування до нього заходів примусового виконання.

Згідно з ***п. 3 ст. 9 Федерального закону «Про виконавче провадження»****, термін для добровільного виконання не може перевищувати п'яти днів із дня порушення виконавчого провадження. Основним наслідком недотримання терміну для добровільного виконання для боржника є застосування заходів примусового виконання й стягнення виконавчого збору (****ст. 81 Федерального закону «Про виконавче провадження»****). При цьому стягнення виконавчого збору є можливим лише у випадку, якщо термін для добровільного виконання боржник пропустив без поважної причини.*

Основним критерієм поважності причин пропуску терміну є їх **об'єктивність**, тобто коли невиконання вимог виконавчого документа не залежить від волі боржника. У випадку звернення однієї зі сторін виконавчого провадження зі скаргою до суду питання поважності причин переходить у площину **суб'єктивної думки судді,** й часом вирішується неоднозначно.

Так, арбітражний суд задовольнив скаргу військового інституту ВВ МВС РФ на дії судового пристава-виконавця щодо стягнення виконавчого збору, вказавши при цьому, що заявник скарги звільнений від сплати виконавчого збору в силу за-

кону: відповідно до п. 1 ст. 54 ФЗ РФ від 25 грудня 2000 р. № 145-ФЗ «Про внесення змін і доповнень до федерального закону «Про федеральний бюджет на 2000 р.», ст. 143 доповнена частиною третьою такого змісту: «Надалі до внесення змін до ст. 4, 77 і 81 ФЗ РФ «Про виконавче провадження» встановити, що при примусовому виконанні виконавчих документів за рахунок коштів федерального бюджету, бюджетів суб'єктів РФ місцевих бюджетів федеральних органів виконавчої влади стягнення виконавчого збору не провадиться». Касаційна інстанція це визначення першої інстанції залишила в силі.

В іншій справі суд першої інстанції вказав, що відсутність фінансування боржника-установи, яка фінансується з місцевого бюджету, може служити поважною причиною невиконання судового акту добровільно й у термін, встановлений судовим приставом-виконавцем. Касаційна ж інстанція при вирішенні даного питання зазначила, що ані норми ЦК РФ (ст. 120), ані норми Бюджетного кодексу РФ (статті 38, 161), на які посилався заявник, не передбачають інших підстав чи порядку стягнення виконавчого збору з органу виконавчої влади або місцевого самоврядування, звільнення його від стягнення виконавчого збору, ніж це передбачено ст. 81 ФЗ РФ «Про виконавче провадження».

Таким чином, практика стягнення виконавчого збору з установ, що фінансуються з бюджетів різних рівнів, є досить суперечливою.

Разом з тим, у випадку, коли боржником у справі є держава, застосовується практика стягнення виконавчого збору за невиконання виконавчого документа без поважних причин у термін, встановлений для добровільного виконання цього документа. Враховується та обставина, що 30 % суми виконавчого збору надходить до федерального бюджету, а решта – до позабюджетного фонду розвитку виконавчого провадження, тому стягненню підлягає лише 70 % виконавчого збору.

Поважною причиною на практиці є **звернення боржника до арбітражного суду з заявою про відстрочку (розстрочку) виконання судового акту в передбачений для добровільного виконання термін, а також укладення між боржником і стягувачем мирової угоди, затвердженої арбітражним судом.** В останньому випадку суди виходять з положення ст. 23 (п. 2) ФЗ «Про виконавче провадження», відповідно до якого затвердження судом мирової угоди є підставою для припинення виконавчого провадження. За припиненим або призупиненим виконавчим провадженням вчинення виконавчих дій не допускається (зі змісту глави 1 зазначеного закону вбачається, що стягнення виконавчого збору є виконавчою дією).

Арбітражна практика не визнає поважною причиною пропуску терміну на добровільне виконання виконавчого документу відсутність на рахунках боржника коштів, а також наявність великої кредиторської або дебіторської заборгованості.

Боржник може бути звільнений від сплати виконавчого збору у випадку добровільного виконання, хоча б і з пропуском терміну, якщо за минулий період часу судовий пристав-виконавець не здійснював ніяких виконавчих дій щодо примусового виконання виконавчого документа.

Незважаючи на зовні цілком об'єктивні ознаки, арбітражний суд не визнає поважними такі причини: відсутність у постанові про порушення виконавчого

провадження платіжних реквізитів; одержання постанови про порушення виконавчого провадження після закінчення терміну на добровільне виконання судового акту. Остання причина невиконання виконавчого документа не була визнана поважною апеляційною й касаційною інстанціями через її недоведеність заявником. Зокрема, за фактом пізнього одержання постанови про порушення виконавчого провадження був представлений журнал реєстрації вхідної кореспонденції, який не є належним доказом, оскільки не пронумерований і не прошитий.

Не є поважною причиною пропуску терміну для добровільного виконання виконавчого документа й включення в 5-денний термін вихідних днів, а також посилання боржника на направлення стягувачем на адресу судового пристава-виконавця заяви про відкладення виконавчих дій, оскільки зазначена обставина не впливає на обов'язок боржника зі сплати виконавчого збору.

Слід також зазначити, що скарги на дії судового пристава-виконавця щодо виконання виконавчого листа (в тому числі щодо стягнення виконавчого збору), виданого арбітражним судом, розглядає лише арбітражний суд, незалежно від того, подали їх до закінчення виконавчого провадження чи після. Таким чином, є незаконною практика деяких арбітражних судів відмовляти в прийнятті скарг на дії судових приставів-виконавців після закінчення виконавчого провадження з посиланням на їх непідвідомчість арбітражному суду.

Практика застосування Федеральних законів «Про виконавче провадження» й «Про судових приставів» свідчить, що проблемні питання потребують подальшого врегулювання на законодавчому рівні. Проте вже сьогодні зрозуміло, що в Росії розвиток виконавчого провадження як самостійної галузі права й надалі рухатиметься по шляху вдосконалення системи примусового виконання.

Ірина ГАЛУШИНА – помічник судді
Арбітражного суду Пермської області (Росія)

ПРО ДЕЯКІ ПРОГАЛИНИ У ЗАКОНІ РОСІЙСЬКОЇ ФЕДЕРАЦІЇ «ПРО ВИКОНАВЧЕ ПРОВАДЖЕННЯ»

Каюрів С.

Федеральний закон від 21 липня 1997 р. № 119-ФЗ «Про виконавче провадження», безумовно, впорядкував процедуру виконання рішень судів та інших органів. Однак Закон не закріпив механізми, які дозволили б розв'язати проблеми, які виникають у ході виконавчого провадження, не застосовуючи нормативні акти, що регулюють інші відносини.

Так, при розгляді однієї зі справ перед судом постали питання, що залишилися за рамками прийнятих у справі рішень, оскільки були пов'язані з недосконалістю спеціального закону.

Районний підрозділ судових приставів порушив виконавче провадження стосовно боржника та наклав арешт на його майно. Воно було передано на реалізацію представникові філії спеціалізованої організації, який діяв на підставі доручення, виданого від імені юридичної особи. Звернення саме до цієї організації зумовлювалось наявністю договору між нею та обласним управлінням юстиції.

Передане на реалізацію майно було продано. Виручені кошти вносилися до підрозділу судових приставів у готівковій формі. З внесених сум були стягнені виконавчий збір і витрати за виконавчим провадженням. Частину суми, що залишилася, направили стягувачеві — відділенню Пенсійного фонду РФ. Варто зазначити, що спеціалізована організація передала до підрозділу судових приставів суму, яка складала менш ніж половину від суми фактично реалізованого майна.

Оскільки факт реалізації майна не оспорювали ні боржник, ні стягувач, ні підрозділ судових приставів, а гроші від реалізації надійшли стягувачеві не в повному обсязі, боржник звернувся до суду з позовом про залік відділенням Пенсійного фонду РФ повної суми проданого майна. Відділення Пенсійного фонду відмовило в заліку, оскільки гроші в зазначеній позивачем сумі на його рахунок не надійшли.

В ході судового розгляду представники спеціалізованої організації, притягнутої до участі в справі в якості третьої особи без самостійних вимог, заявили, що на момент передачі арештованого майна співробітнику організації її філія була ліквідована, а доручення, видане керівнику філії, відкликане, отже, майно було передано на реалізацію фізичній особі, яка не має відношення до спеціалізованої організації. Факт повідомлення підрозділу судових приставів про ліквідацію філії й відкликання доручення не підтвердився. Ні боржник, ні заявник, ні підрозділ судових приставів не пред'явили вимоги до спеціалізованої організації, оскільки не знайшли для цього правового обґрунтування.

Ми не маємо на меті дати правову оцінку всім наведеним обставинам, однак окреслимо низку проблем, які, на наш погляд, не врегульовані Законом «Про виконавче провадження».

*Закон **«Про виконавче провадження»** визначає умови й порядок примусового виконання судових актів, а також актів інших органів (ст. 1). При цьому примусові заходи застосовує служба судових приставів, яка входить до системи державних органів (ст. 3).*

Особами, що беруть участь у виконавчому виробництві, є стягувач і боржник (ст. 29). Названі особи є учасниками виконавчого провадження, причому передбачається, що вони мають рівні права та обов'язки (ст. 31).

Чи так це насправді? Вважаємо, що ст. 31 Закону встановлює недостатній перелік процесуальних прав та обов'язків, оскільки Закон регулює матеріальні відносини, пов'язані зі зміною права власності на майно.

Судові рішення й акти інших органів мають виконуватися добровільно. Однак не завжди боржник може виконати рішення добровільно, оскільки існують об'єктивні причини, пов'язані, наприклад, із ціноутворенням та оподатковуванням. Примусове виконання рішення найчастіше є єдиним прийнятним виходом для боржника. Однак у Законі відсутнє правове визначення поняття «примусове виконання судового рішення».

Як бачимо з наведеного прикладу, не вся сума реалізованого майна надійшла стягувачеві. Останній вправі вимагати від судових приставів вжиття заходів до погашення заборгованості. Пристав, вважаючи, що кошти не надійшли стягувачеві не з його вини, й користуючись наданими Законом повноваженнями, може знову заарештувати майно боржника й реалізувати його, оскільки виконавче провадження не закінчене.

Боржник на сьогоднішній день не має права заперечити проти таких дії, оскільки не зрозуміло, що таке «виконання рішення» й коли зобов'язання боржника щодо примусового виконання вважаються закінченими.

Аналогічна ситуація можлива й у випадку уцінки арештованого майна в процесі виконавчого провадження.

Чи можна дії пристава розцінювати як повторний арешт майна? Якщо так, то вони протирічать ст. 35 Конституції РФ, відповідно до якої ніхто не може бути позбавлений свого майна інакше ніж рішенням суду.

Якщо ж визнати ці дії правомірними, боржник не має права на заперечення, й розраховуватися за дії третіх осіб він може неодноразово. Такий підхід дозволяє визначити примусове стягнення як покарання за невиконання рішення добровільно, оскільки Закон закріплює обов'язок боржника не перешкоджати діям судових приставів.

Про важливість розглянутого питання, не відображеного в Законі «Про виконавче провадження», свідчить увага до нього законодавця, але, на жаль, в розрізі, що не має відношення до названого закону.

Податковий кодекс РФ у п. 2 ст. 45 визначає, що обов'язок щодо сплати податку вважається виконаним платником податків з моменту пред'явлення ним у банк доручення на сплату відповідного податку при наявності грошового залишку на його рахунку. Таким чином, із наведеної норми вбачається, що розуміти під виконанням обов'язку і коли він вважається виконаним.

Менш вдалою є норма п. 5 ст. 47 ПК РФ, яка встановлює момент виконання обов'язку щодо сплати податку у випадку його стягнення за рахунок майна з

моменту реалізації майна й погашення заборгованості за рахунок виручених сум. Насамперед тому, що зазначені дії не є одночасними — момент реалізації майна не збігається в часі з моментом надходження коштів.

Крім того, зазначені дії провадяться різними особами. Суми, реально виручені від реалізації майна, можуть не надійти на рахунок стягувача, оскільки були перераховані через проблемний банк. Варто підкреслити, що виконання обов'язку не залежить від дій платника податків, як у наведеному вище прикладі, а навпаки, пов'язане з діями третіх осіб. Втім, спроба законодавця визначити поняття «виконання обов'язку по сплаті податків» є очевидною.

Однак, у Законі «Про виконавче провадження» відсутня навіть така спроба. На практиці це означає, що боржника (його права й обов'язки) закон не захищає.

Дивно, але Закон, доручивши реалізацію майна спеціалізованій організації, не визначив її організаційно-правовий статус і межі правоздатності.

Як правило, організації, які реалізують майно боржника, є комерційними, вони зацікавлені в одержанні найбільшого прибутку. Однак, як правило, прибуток ці організації мають не за рахунок збільшення продажної ціни майна порівняно з оціночною, а за рахунок витрат на його реалізацію. Найчастіше витрати є завищеними й необґрунтованими, але на практиці їх ніхто не перевіряє й не оскаржує, тому що Закон це не передбачає.

Ще одним підтвердженням недосконалості Закону є першочергове стягнення виконавчого збору, розрахованого виходячи з суми, зазначеної у виконавчому документі (статті 77, 81 Закону). На практиці часто трапляються випадки, коли сума, реально стягнена з боржника, не покриває навіть суми виконавчого збору, й відповідно, стягувач нічого не одержує.

Таким чином, держава в першу чергу має на меті утримання служби судових приставів і поповнення бюджету, покладаючи при цьому на судових приставів функцію захисту гарантованих Законом прав стягувачів.

Одержавши суму виконавчого збору, судові пристави можуть не один рік продовжувати виконавче провадження. Оскарження їхніх дій (а точніше — бездіяльності) не дає бажаного результату, оскільки знаходиться безліч об'єктивних причин, які пояснюють затяжний процес. Пред'явити ж до судових приставів позов про відшкодування збитків неможливо в зв'язку з «тяганиною».

Суди, розглядаючи ситуації, схожі з наведеною, на жаль, позбавлені права керуватися міркуваннями справедливості, оскільки вони зобов'язані точно дотримуватися букви закону. Однак регулювання відносин, які виникають при виконанні судових рішень, є настільки специфічною сферою, що прогалини Закону неможливо заповнити аналогією закону або аналогією права.

Питання, пов'язані з застосуванням Закону «Про виконавче провадження», можна вирішити лише законодавчо, на основі узагальнення правозастосовчої практики.

Сергій КАЮРІВ — суддя Арбітражного суду Челябінської області (Росія)

5

ЗРАЗКИ ДОКУМЕНТІВ

(Надані адвокатами Адвокатської фірми
«Грамацький і партнери»)

ЗРАЗОК № 1

Відділ Державної виконавчої служби
Шустрівського району м. Києва
м. Київ, вул. Шустрівська, 3

Стягувач: **Товариство з обмеженою відповідальністю «Щедрик»**
11111, м. Київ, вул. Щедрівська, 1
код за ЄДРПОУ № 11111111,
п/р № 111111111 в АКБ «Щедрбанк»,
МФО 111111;

Боржник: **Приватне підприємство «Хитрик»**
22222, м. Київ, вул. Хитрівська, 2
код за ЄДРПОУ № 22222222
п/р № 222222222 в АКБ «Хитрбанк»,
МФО 222222

ЗАЯВА

8 лютого 2002 р. суддя Господарського суду м. Києва Хорошенко Д. Д. розглянув справу № 77/777 за позовом ТОВ «Щедрик» до ПП «Хитрик» та прийняв рішення про стягнення з відповідача на користь позивача 11189,07 грн. інфляційних збитків, 3 % річних у розмірі 1257,37 грн., витрати, пов'язані з оплатою послуг адвокатської фірми, в розмірі 3700 грн., а також 161,46 грн. за сплату держмита. На виконання даного рішення було видано наказ № 77/777 від 18 лютого 2002 р. про примусове виконання рішення.

Враховуючи викладене, керуючись статтями 1-3, 18, 20, 24 Закону України «Про виконавче провадження» від 21 квітня 1999 р. № 606-XIV,

ПРОСИМО:

– відкрити виконавче провадження та виконати наказ Господарського суду м. Києва від 18 лютого 2002 р. № 77/777 про примусове виконання рішення, стягнувши з ПП «Хитрик» на користь ТОВ «Щедрик» 16307,9 грн.

Додаток:

1. Копія рішення Господарського суду м. Києва № 77/777 від 8 лютого 2002 р.
2. Оригінал наказу про примусове виконання рішення № 77/777 від 18 лютого 2002 р.

Директор ______________________________ **Щ. Щ. Щедрун**

ЗРАЗОК № 2

**Начальнику відділу Державної виконавчої служби
Шустрівського району м. Києва**
м. Київ, вул. Шустрівська, 3.

Стягувач: **Товариство з обмеженою відповідальністю «Щедрик»**
11111, м. Київ, вул. Щедрівська, 1
код за ЄДРПОУ № 11111111

Боржник: **Приватне підприємство «Хитрик»**
22222, м. Київ, вул. Хитрівська, 2
код за ЄДРПОУ № 22222222

ЗАЯВА
про відвід державного виконавця

1 березня 2002 р. державний виконавець відділу Державної виконавчої служби Шустрівського району м. Києва Шустрик Ш. Ш. порушив виконавче провадження у справі про примусове виконання наказу Господарського суду м. Києва № 77/777 від 10 лютого 2002 р. Однак після порушення виконавчого провадження Стягувачеві стало відомо, що дружина державного виконавця Шустрик П. П. обіймає посаду головного бухгалтера підприємства Боржника.

Такі обставини свідчать про можливу зацікавленість державного виконавця Шустрика Ш. Ш. у результаті виконавчого провадження та породжують у Стягувача обґрунтовані сумніви щодо неупередженості вказаного державного виконавця.

Враховуючи викладене, керуючись ст. 17 Закону України «Про виконавче провадження», Стягувач змушений клопотати про відвід Державного виконавця Шустрика Ш. Ш та передачу виконавчого провадження іншому державному виконавцеві відділу Державної виконавчої служби Шустрівського району м. Києва.

Директор ______________________________ **Щ. Щ. Щедрун**

ЗРАЗОК № 3

Начальнику відділу Державної виконавчої служби Шустрівського району м. Києва
м. Київ, вул. Шустрівська, 3

Товариства з обмеженою відповідальністю «Щедрик»
11111, м. Київ, вул. Щедрівська, 1

СКАРГА
на неправомірні дії державного виконавця

25 січня 2002 р. державний виконавець відділу Державної виконавчої служби Шустрівського району м. Києва Шустрик Ш. Ш. порушив виконавче провадження у справі про примусове виконання наказу Господарського суду м. Києва № 77/777 від 10 січня 2002 р.

В процесі виконавчого провадження державний виконавець дійшов висновку про необхідність припинення виконавчого провадження в зв'язку з неможливістю виконання, про що Стягувачеві було повідомлено телефонограмою від 1 квітня 2002 р. Разом з тим, копію постанови про закінчення виконавчого провадження, всупереч вимогам ст. 29 Закону України «Про виконавче провадження», державний виконавець Шустрик Ш. Ш. для ознайомлення Стягувачеві надати відмовляється.

Враховуючи, що такі дії державного виконавця є грубим порушенням прав учасника виконавчого провадження, керуючись ст. 85 Закону України «Про виконавче провадження»,

ПРОСИМО:

Зобов'язати державного виконавця Шустрика Ш. Ш. усунути допущене правопорушення й надати представникові Стягувача для ознайомлення копію постанови про закінчення виконавчого провадження.

Директор ______________________________ **Щ. Щ. Щедрун**

ЗРАЗОК № 4

Начальнику відділу Державної виконавчої служби Шустрівського району м. Києва
м. Київ, вул. Шустрівська, 3.

Стягувач: **Товариство з обмеженою відповідальністю «Щедрик»**
11111, м. Київ, вул. Щедрівська, 1
код за ЄДРПОУ № 11111111

Боржник: **Приватне підприємство «Хитрик»**
22222, м. Київ, вул. Хитрівська, 2
код за ЄДРПОУ № 22222222

ЗАЯВА
про відвід державного виконавця

1 березня 2002 р. державний виконавець відділу Державної виконавчої служби Шустрівського району м. Києва Шустрик Ш. Ш. порушив виконавче провадження у справі про примусове виконання наказу Господарського суду м. Києва № 77/777 від 10 лютого 2002 р. Однак після порушення виконавчого провадження Стягувачеві стало відомо, що дружина державного виконавця Шустрик П. П. обіймає посаду головного бухгалтера підприємства Боржника.

Такі обставини свідчать про можливу зацікавленість державного виконавця Шустрика Ш. Ш. у результаті виконавчого провадження та породжують у Стягувача обґрунтовані сумніви щодо неупередженості вказаного державного виконавця.

Враховуючи викладене, керуючись ст. 17 Закону України «Про виконавче провадження», Стягувач змушений клопотати про відвід Державного виконавця Шустрика Ш. Ш та передачу виконавчого провадження іншому державному виконавцеві відділу Державної виконавчої служби Шустрівського району м. Києва.

Директор ______________________________ **Щ. Щ. Щедрун**

ЗРАЗОК № 5

Господарський суд м. Києва
суддя Справедливий С. С.
Україна, 01030, м. Київ,
вул. Б. Хмельницького, 54-б

ЗАЯВНИК: **Товариство з обмеженою відповідальністю «ЩЕДРИК»**
11111, Україна, м. Київ, вул. Щедрівська, 1
код ЄДРПОУ 11111111
п/рах № 111111111111
в АКБ «Щедр-Банк», МФО 111111

ВІДПОВІДАЧ: **Відділ Державної виконавчої служби Шустрівського районного**
управління юстиції в м. Києві,
Місцезнаходження: 33333, м. Київ,
вул. Шустрівська, 3.

СПРАВА № 1/111

СКАРГА
на дії органу Державної виконавчої служби

10 липня 2001 р. суддя Господарського суду м. Києва Справедливий С. С. розглянув справу № 01/10 за позовом ТОВ «Щедрик» до ПП «Хитрик» та прийняв рішення про стягнення з відповідача на користь позивача (заявника за цією справою) 11189,07 грн. інфляційних збитків, 3 % річних у розмірі 1257,37 грн., витрат, пов'язаних із оплатою послуг адвокатської фірми, у розмірі 3700 грн., а також 161,46 грн. за сплату держмита (разом – 16307,9 грн.). На виконання цього рішення було видано наказ № 01/10 від 20 липня 2001 р. про примусове виконання рішення суду.

Стаття 2 Закону України «Про виконавче провадження» (далі – Закон) прямо передбачає, що примусове виконання рішень в Україні покладається на Державну виконавчу службу.

Відповідно до п. 4.2. Інструкції з діловодства в районних, міських (міст обласного значення), районних у містах відділах державної виконавчої служби, затвердженої наказом Міністерства юстиції України від 5 липня 1999 р. № 470/7 (далі – Інструкція), всі письмові звернення, які надходять до відділу ДВС поштою або здаються особисто, приймаються та реєструються діловодом відділу в день їх надходження в єдиному журналі реєстрації пропозицій, заяв і скарг громадян.

Відповідно до ст. 3 Закону України «Про звернення громадян», під зверненнями громадян слід розуміти викладені в письмовій або усній формі пропозиції (зауваження), заяви (клопотання) й скарги.

Стаття 7 Закону України «Про звернення громадян» передбачає заборону відмови в прийнятті та розгляді звернення й зазначає, що звернення, оформлені належним чином і подані у встановленому порядку, мають бути обов'язково прийняті й розглянуті.

Враховуючи вищевикладене, 1 серпня 2001 р. ТОВ «Щедрик» цінним листом з описом направило заяву № 276 про відкриття виконавчого провадження й оригінал наказу господарського суду на адресу відділу ДВС Шустрівського району м. Києва з проханням відкрити виконавче провадження й виконати наказ Господарського суду м. Києва від 20 липня 2001 р. № 01/10 про примусове стягнення з ПП «Хитрик» коштів у сумі 16307,9 грн.

4 серпня 2001 р. листоноша відділення зв'язку № 00 доставив зазначений лист до відділу ДВС Шустрівського району м. Києва для вручення.

ЗРАЗОК № 5

Однак незважаючи на вимоги Законів України «Про виконавче провадження», «Про звернення громадян» і встановленого Інструкцією Порядку реєстрації письмових звернень громадян, діловод відділу ДВС Шустрівського району м. Києва відмовив у прийнятті листа, навіть не розкривши конверт, про що листоноша склав і підписав довідку щодо причини невручення цінного листа.

Таким чином, відмовившись від отримання письмового звернення від ТОВ «Щедрик», діловод, який виступав від імені відділу ДВС Шустрівського району м. Києва, грубо порушив вимоги Інструкції та Закону України «Про звернення громадян».

Умисне затягування відділом державної виконавчої служби Шустрівського району м. Києва строку здійснення виконавчого провадження негативно впливає на економічне становище ТОВ «Щедрик», яке несе збитки, завдані внаслідок ненадходження коштів на виконання рішення суду від ПП «Хитрик». Крім того, також страждає державний бюджет, відрахування до якого не надходять через неможливість стягнення великої дебіторської заборгованості підприємства.

Отже, незаконними діями відділу державної виконавчої служби Шустрівського району м. Києва було грубо порушено наші законні права та інтереси, гарантовані нам чинним законодавством України.

Враховуючи викладене, керуючись статтями 22, 24, 25 Закону України «Про виконавче провадження», пунктами 2, 3, 5 Інструкції, ст. 1212 Господарського процесуального кодексу України,

ПРОСИМО:

– зобов'язати відділ державної виконавчої служби Шустрівського району м. Києва прийняти до виконання та виконати виконавчий документ – наказ Господарського суду м. Києва від 20 липня 2001 р. № 01/10.

Додаток:

1) копія рішення Господарського суду м. Києва № 01/10 від 10 липня 2001 р.;
2) копія наказу Господарського суду м. Києва № 01/10 від 20 липня 2001 р.;
3) копія заяви № 276 від 1 серпня 2001 р.;
4) копія опису вкладень в цінний лист;
5) копія довідки про причину невручення цінного листа;
6) докази направлення скарги та додатків до неї Відповідачу;
7) докази сплати державного мита;
8) докази сплати витрат на інформаційно-технічне забезпечення судового процесу.

Директор ______________________________ **Щ. Щ. Щедрун**

ЗРАЗОК № 6

**Державному виконавцеві відділу
Державної виконавчої служби
Шустрівського району м. Києва
Шустрику Щ. Щ.**

Стягувач: **Товариство з обмеженою відповідальністю «Щедрик»**
11111, м. Київ, вул. Щедрівська, 1
код за ЄДРПОУ № 11111111
п/р № 111111111 в АКБ «Щедрбанк»,
МФО 111111;

Боржник: **Приватне підприємство «Хитрик»**
22222, м. Київ, вул. Хитрівська, 2
код за ЄДРПОУ № 22222222
п/р № 222222222 в АКБ «Хитрбанк»,
МФО 222222

ПРОПОЗИЦІЯ
про звернення стягнення на майно, що перебуває у третіх осіб

1 березня 2002 р. було порушено виконавче провадження у справі про примусове виконання наказу Господарського суду м. Києва № 77/777 від 10 лютого 2002 р.

Як свідчать результати заходів, спрямованих на виявлення та розшук майна Боржника, на момент вчинення виконавчих дій предметів та цінностей, на які можна було б звернути стягнення, в Боржника не виявлено.

Разом з тим, із змісту укладеного між ПП «Хитрик» і ВАТ «Молоток» договору оренди, в останнього на умовах строкового платного користування знаходиться обладнання для деревообробки – токарні верстати в кількості 10 (десяти) одиниць. Загальна вартість вказаного обладнання, з урахуванням його зносу, становить близько 10000,00 (десяти тисяч) гривень, і перебуває воно на території виробничих приміщень ВАТ «Молоток», яке знаходиться за адресою: м. Київ, вул. Молотоцька, 6, корпус 9.

Враховуючи викладене, з метою повного й своєчасного виконання наказу господарського суду, керуючись, ст. 53 Закону України «Про виконавче провадження»,

ПРОПОНУЄМО:

Звернути стягнення на майно ПП «Хитрик», яке перебуває в користуванні ВАТ «Молоток» і знаходиться за адресою: м. Київ, вул. Молотоцька, 6, корпус 9.

Додаток:

копія договору оренди між ПП «Хитрик» та ВАТ «Молоток».

Директор ______________________ **Щ. Щ. Щедрун**

ЗРАЗОК № 7

МИРОВА УГОДА
на стадії виконання

м. Київ **27 березня 2002 р.**

Ми, ТОВ «Щедрик», в особі директора Щедруна Щ. Щ., який діє на підставі Статуту (далі – «Стягувач») та ПП «Хитрик», в особі директора Хитруна Х. Х., який діє на підставі Статуту (надалі іменується «Боржник»), що є сторонами виконавчого провадження, порушеного державним виконавцем Шустрівського відділу Державної виконавчої служби Шустрівського управління юстиції у справі про примусове виконання наказу № 77/777, виданого 10 лютого 2002 року Господарським судом м. Києва, домовились про укладення мирової угоди на стадії виконання та закриття виконавчого провадження на зазначених умовах:

1. Боржник визнає, що його заборгованість перед Стягувачем на момент укладення даної Мирової угоди відповідає відомостям, які викладені в матеріалах виконавчого провадження, й становить 16307 (шістнадцять тисяч триста сім) гривень 90 копійок.

2. Боржник гарантує, що частину заборгованості, яка дорівнює 10000,00 (десяти тисячам) гривень, погашено перед Стягувачем у день укладення цієї Мирової угоди.

3. Боржник гарантує, що протягом 3 (трьох) місяців, з моменту затвердження цієї Мирової угоди судом частина заборгованості перед Стягувачем, яка дорівнює 6307 (шести тисячам трьомстам семи) гривням 90 копійок, буде погашена шляхом зарахування зустрічних однорідних вимог на підставі та в порядку, що передбачені ст. 217 Цивільного кодексу Української РСР, про що обов'язково має бути складений письмовий документ.

4. Стягувач заявляє, що з моменту підписання цієї Мирової угоди та у випадку належного її виконання не матиме жодних майнових претензій до Боржника з приводу заборгованості, погашення якої є предметом цієї Мирової угоди.

5. Стягувач гарантує, що після підписання цієї Мирової угоди він у межах прав, наданих йому як учасникові виконавчого провадження, вживатиме заходів, спрямованих на закриття виконавчого провадження та скасування всіх заходів, які були застосовані з метою забезпечення можливості здійснення примусового виконання, в тому числі й скасування арешту на належний Боржникові автотранспорт.

6. Боржник і Стягувач домовилися, що будь-які витрати, пов'язані з виконавчим провадженням, що виникатимуть чи можуть виникнути після затвердження судом умов цієї Мирової угоди, покладаються на Боржника.

7. Боржник і Стягувач заявляють, що ні в процесі укладення цієї Мирової угоди, ні в процесі виконання її умов не були, не будуть і не можуть бути порушені права будь-яких третіх осіб, у тому числі й держави.

За Боржника ______________ **Х. Х. Хитрун**

За Стягувача ______________ **Щ. Щ. Щедрун**

ЗРАЗОК № 8

Господарський суд м. Києва
суддя Справедливий С. С.
Україна, 01030, м. Київ,
вул. Б. Хмельницького, 4-б

ПОЗИВАЧ: **Товариство з обмеженою відповідальністю «ЩЕДРИК»**
11111, Україна, м. Київ,
вул. Щедрівська, 1
код ЄДРПОУ 11111111
п/рах № 111111111111 в АКБ «Щедр-Банк», МФО 111111

ВІДПОВІДАЧ: **Приватне підприємство «ХИТРИК»**
22222, Україна, м. Київ,
вул. Хитрівська, 2
код ЄДРПОУ 22222222
п/рах № 22222222222 в АКБ «Хитр-Банк», МФО 222222

КЛОПОТАННЯ
про затвердження мирової угоди на стадії виконання

В процесі здійснення виконавчого провадження, порушеного державним виконавцем відділу Державної виконавчої служби управління юстиції Шустрівського району м. Києва при примусовому виконанні наказу № 77/777, виданого Господарським судом м. Києва 10 лютого 2002 р., ТОВ «Щедрик» та ПП «Хитрик» дійшли згоди про необхідність закриття виконавчого провадження в зв'язку з укладенням мирової угоди на умовах, що викладені в додатку до даного клопотання.

Враховуючи, що ні в процесі укладення, ні в процесі виконання умов указаної угоди не були й не можуть порушуватись права будь-яких третіх осіб, керуючись статтями 29, 37 Закону України «Про виконавче провадження», ст. 121 Господарського процесуального кодексу України,

ПРОСИМО:

Затвердити мирову угоду, укладену між ТОВ «Щедрик» та ПП «Хитрик» 27 березня 2002 р., на умовах, що викладені в додатку до цього клопотання.

Наслідки затвердження мирової угоди й закриття виконавчого провадження ми усвідомлюємо й розуміємо в повному обсязі.

Додаток:

мирова угода, укладена 27 березня 2002 р.

27 березня 2002 р.

За Боржника ______________ **Х. Х. Хитрун**

За Стягувача ______________ **Щ. Щ. Щедрун**

ЗРАЗОК № 9

Державному виконавцю відділу Державної виконавчої служби Шустрівського району м. Києва
Шустрику Ш. Ш.

Відкритого акціонерного товариства «Молоток»
636363, м. Київ, вул. Молотоцька, 6

ЗАЯВА
про виключення майна з опису

В межах виконавчого провадження, що 1 березня 2002 р. було порушено за заявою ТОВ «Щедрик» про примусове виконання наказу Господарського суду м. Києва № 77/777 від 10 лютого 2002 р., на території виробничого корпусу № 9 нашого підприємства, яке знаходиться в м. Києві на вул. Молотоцькій, 6, було проведено опис та вилучення токарних верстатів у кількості 10 одиниць. Приводом для здійснення таких заходів стала пропозиція Стягувача в даній справі, з якої випливає, що вилучене обладнання належить на праві власності Боржникові по справі.

Насправді, таке твердження на момент подання вказаної пропозиції не відповідало дійсності з зазначених причин.

Вилучене обладнання ВАТ «Молоток» отримало від ТОВ «Щедрик» на умовах фінансового лізингу. 3 березня 2002 р. термін дії договору лізингу закінчився, тому отримане на його основі обладнання, відповідно до ч. 1 ст. 4 Закону України «Про лізинг» від 16 грудня 1997 р., перейшло у власність ВАТ «Молоток».

Відповідно до п. 5.1.4. Інструкції «Про проведення виконавчих дій», затвердженої наказом Мінюсту № 74/5 від 15 грудня 1999 року, стягнення звертається тільки на майно боржника, яке належить йому на праві приватної власності. Оскільки вказане обладнання не належить Боржникові, воно має бути виключене з опису й повернене ВАТ «Молоток».

Враховуючи викладене, керуючись ст. 48 Закону України «Про власність» від 7 лютого 1991 р.,

ПРОСИМО:

виключити з опису токарні верстати в кількості 10 (десяти) одиниць та повернути їх у власність ВАТ «Молоток».

У випадку відмови від задоволення даного клопотання ВАТ «Молоток» буде змушене звернутись із заявою до суду в порядку, передбаченому ст. 49 Закону України «Про виконавче провадження».

Додаток:

Документи, що підтверджують право власності на обладнання, включені до опису та вилучені у ВАТ «Молоток» .

Директор ___________ М.М. Молотковський

ЗРАЗОК № 10

До Правдинського районного суду м. Києва

Позивач: **Відкрите акціонерне товариство «Молоток»,**
в особі директора Молотковського М. М.
адреса: 636363, м. Київ, вул. Молотоцька, 6;
Відповідачі: **Товариство з обмеженою відповідальністю «Щедрик»**,
в особі директора Щедруна Щ. Щ.,
адреса: 11111, м. Київ, вул. Щедрівська, 1;
Приватне підприємство «Хитрик»
в особі директора Хитруна Х. Х.,
адреса: 22222, м. Київ, вул. Хитрівська, 2.
Третя особа: **Відділ державної виконавчої служби Шустрівського району м. Києва,**
адреса: 33333, м. Київ, вул. Шустрівська, 3.

ПОЗОВНА ЗАЯВА
про виключення майна з опису

1 березня 2002 р. відділ Державної виконавчої служби Шустрівського району м. Києва (далі – ВДВС) порушив виконавче провадження за заявою ТОВ «Щедрик» (Відповідач 1) про примусове виконання Приватним підприємством «Хитрик» (Відповідач 2) наказу Господарського суду м. Києва № 77/777 від 10 лютого 2002 р.

У межах даного провадження на території виробничого корпусу № 9 підприємства ВАТ «Молоток» (далі – Позивач), яке знаходиться в м. Києві на вул. Молотоцькій, 6, було проведено опис та вилучення токарних верстатів у кількості 10 одиниць. Приводом для здійснення таких заходів стала пропозиція Відповідача 1 у даній справі, з якої випливає, що вилучене обладнання належить на праві власності Відповідачеві 2 по справі.

Насправді таке твердження на момент подання вказаної пропозиції не відповідало дійсності з зазначених причин.

Вилучене обладнання ВАТ «Молоток» отримало від Відповідача 2 на умовах фінансового лізингу. 3 березня 2002 р. термін дії договору лізингу закінчився, тому отримане на його основі обладнання, відповідно до ч. 1 ст. 4 Закону України «Про лізинг» від 16 грудня 1997 року, перейшло у власність Позивача.

Відповідно до п. 5.1.4. Інструкції «Про проведення виконавчих дій», затвердженої наказом Мінюсту № 74/5 від 15 грудня 1999 р., стягнення звертається тільки на майно боржника, яке належить йому на праві приватної власності. Оскільки вказане обладнання не належить Відповідачеві 2, воно має бути виключене з опису й повернене Позивачеві.

15 березня 2002 р. Позивач звернувся до ВДВС із заявою про виключення майна з опису, однак це звернення було залишено без уваги, що й змусило Позивача звернутися за захистом порушених інтересів до суду.

Враховуючи викладене, керуючись ст. 48 Закону України «Про власність» від 7 лютого 1991 р. та ст. 59 Закону України «Про виконавче провадження» від 21 квітня 1999 р. № 606-XIV,

ПРОСИМО:

Визнати, що токарні верстати в кількості 10 (десяти) одиниць належать Позивачеві на праві власності, виключити перелічене майно з опису та зобов'язати Відділ державної виконавчої служби Шустрівського району повернути їх у власність ВАТ «Молоток».

Додаток:

1) копія позовної заяви – 3 прим.;
2) докази сплати державного мита;
3) Копія акту опису та арешту майна № _____ від ________ р.;
4) Копія заяви про виключення майна з опису від 15 березня 2002 р.
5) Документи, що підтверджують право власності на обладнання, включене до опису й вилучене у ВАТ «Молоток».

Директор ___________ М. М. Молотковський

ЗРАЗОК № 11

Шустрівський районний суд м. Києва
33333, м. Київ, вул. Шустра, 44

ЗАЯВНИК: **Товариство з обмеженою відповідальністю «ЩЕДРИК»**
11111, Україна, м. Київ,
вул. Щедрівська, 1
код ЄДРПОУ 11111111
п/рах № 111111111111 в АКБ «Щедр-Банк»,
МФО 111111

СКАРГА
на відмову у вчиненні нотаріальних дій

1 березня 2002 р. ТОВ «ЩЕДРИК» звернулося до Київської державної нотаріальної контори № 11 із заявою про вчинення виконавчого напису нотаріуса про стягнення з Приватного підприємства «ХИТРИК» заборгованості за нотаріально посвідченим договором оренди № 22 від 22 лютого2002 р.

Однак незважаючи на безспірність заборгованості боржника та подання всіх документів, перелік яких встановлено постановою Кабінету Міністрів України від 29 червня 1999 р. № 1172 «Про затвердження переліку документів, за якими стягнення заборгованості провадиться у безспірному порядку на підставі виконавчих написів нотаріусів», державний нотаріус Київської державної нотаріальної контори № 00 Нотаренко Н. Н. відмовив у вчиненні виконавчого напису нотаріуса, про що було винесено Постанову про відмову у вчиненні нотаріальних дій № 33 від 15 березня 2002 р.

Вважаємо, що зазначені дії державного нотаріуса є неправомірними й суперечать чинному законодавству України.

Враховуючи викладене, керуючись статтями 5, 17, 31, 49, 50 Закону України «Про нотаріат», статтями 285–288 Цивільного процесуального кодексу України,

ПРОСИМО:

– Зобов'язати Київську державну нотаріальну контору № 00 вчинити виконавчий напис про стягнення з ПП «Хитрик» на користь ТОВ «Щедрик» заборгованості за нотаріально посвідченим договором оренди № 22 від 22 лютого 2002 р.

Додаток:

1) копія Скарги у 2-х примірниках;.
2) копія Заяви про вчинення виконавчого напису нотаріуса від 1 березня 2002 р.
3) копія постанови про відмову у вчиненні нотаріальної дії № 33 від 15 березня 2002 р.
4) копія договору оренди № 22 від 22 лютого 2002 р.
5) докази сплати держмита.

Директор ______________________ **Щ. Щ. Щедрун**

ЗРАЗОК № 12

Господарський суд м. Києва
суддя Справедливий С. С.
Україна, 01030, м. Київ,
вул. Б. Хмельницького, 4-б

ПОЗИВАЧ: **Товариство з обмеженою відповідальністю «ЩЕДРИК»**
11111, Україна, м. Київ, вул. Щедрівська, 1
код ЄДРПОУ 11111111
п/рах № 111111111111 в АКБ «Щедр-Банк»,
МФО 111111

ВІДПОВІДАЧ: **Приватне підприємство «ХИТРИК»**
22222, Україна, м. Київ,
вул. Хитрівська, 2
код ЄДРПОУ 22222222
п/рах № 22222222222 в АКБ «Хитр-Банк»,
МФО 222222

СПРАВА № 2/222

ЗАЯВА
про відстрочення виконання рішення суду

2 лютого 2002 р. Господарський суд м. Києва розглянув справу за позовом ТОВ «Щедрик» до ПП «Хитрик» та ухвалив рішення по у справі. На виконання зазначеного рішення було видано наказ про примусове виконання рішення суду № 2/222 щодо розірвання договору оренди та зобов'язання звільнити приміщення за адресою: м. Київ, вул. Щедрівська, 1.

На даний момент своєчасне виконання рішення суду з боку ПП «Хитрик» вкрай ускладнене, оскільки ПП «Хитрик» не має приміщення, куди воно могло б перебратися, а пошук такого приміщення може зайняти певний час. Негайне виконання ПП «Хитрик» рішення суду в частині звільнення приміщення неминуче призведе до призупинення його господарської діяльності й, як наслідок, до значних матеріальних збитків.

Враховуючи виключність викладеної ситуації, керуючись ст. 121 Господарського процесуального кодексу України, беручи до уваги Роз'яснення Вищого арбітражного суду України № 02-5/333 від 12 вересня 1996 р. «Про деякі питання практики застосування ст. 121 Арбітражного процесуального кодексу України»,

ПРОСИМО:

– відстрочити виконання рішення Господарського суду м. Києва № 2/222 від 2 лютого 2002 р. до 31 травня 2002 р.

Додаток:

– Документ, що підтверджує надіслання копії даної заяви та її обґрунтування Позивачеві.

Директор ______________________ **Щ. Щ. Щедрун**

ЗРАЗОК № 13

Господарський суд м. Києва
суддя Справедливий С. С.
Україна, 01030, м. Київ,
вул. Б. Хмельницького, 4-б

ПОЗИВАЧ: **Товариство з обмеженою відповідальністю «ЩЕДРИК»**
11111, Україна, м. Київ,
вул. Щедрівська, 1
код ЄДРПОУ 11111111
п/рах № 111111111111 в АКБ «Щедр-Банк»,
МФО 111111

ВІДПОВІДАЧ: **Приватне підприємство «ХИТРИК»**
22222, Україна, м. Київ,
вул. Хитрівська, 2
код ЄДРПОУ 22222222
п/рах № 22222222222 в АКБ «Хитр-Банк»,
МФО 222222

СПРАВА № 1/111

ЗАЯВА
про розстрочення виконання рішення суду

10 квітня 2002 р. Господарський суд м. Києва розглянув справу за позовом ТОВ «Щедрик» до ПП «Хитрик» та ухвалив рішення у справі. На виконання зазначеного рішення було видано наказ про примусове виконання рішення суду № 1/111 щодо стягнення з Приватного підприємства «ХИТРИК» на користь Товариства з обмеженою відповідальністю «Щедрик» 1000,00 грн. основного боргу, а також 51 грн. витрат по сплаті держмита та 118 грн. витрат на інформаційно-технічне забезпечення судового процесу, а всього разом 1169,00 грн.

На даний момент своєчасне виконання рішення суду з боку ПП «Хитрик» вкрай ускладнене, оскільки ____.

Враховуючи виключність викладеної ситуації, керуючись ст. 121 Господарського процесуального кодексу України, беручи до уваги пункти 1, 1.3, 5 Роз'яснення Вищого арбітражного суду України № 02-5/333 від 12 вересня 1996 р. «Про деякі питання практики застосування ст. 121 Арбітражного процесуального кодексу України»,

ПРОСИМО:

– розстрочити виконання рішення Господарського суду м. Києва № 1/111 від 2 лютого 2002 р. таким чином:
1) часткове погашення заборгованості в сумі 500 грн. – 10 травня 2002 р.;
2) часткове погашення заборгованості в сумі 500 грн. – 10 червня 2002 р.;
3) остаточне погашення заборгованості в сумі 169 грн. – 25 червня 2002 р.

Додаток:

– Документ, що підтверджує надіслання копії цієї заяви та її обґрунтування Позивачеві.

Директор ______________________ **Щ. Щ. Щедрун**

ЗРАЗОК № 14

Господарський суд м. Києва
суддя Справедливий С. С.
Україна, 01030, м. Київ,
вул. Б. Хмельницького, 54-б

Товариство з обмеженою
відповідальністю «ЩЕДРИК»
11111, Україна, м. Київ, вул. Щедрівська, 1
код ЄДРПОУ 11111111

СПРАВА № 1/111

ЗАЯВА
про відновлення пропущеного строку пред'явлення до виконання наказу господарського суду

Відповідно до рішення Господарського суду м. Києва від 10 січня 2002 р. у справі № 1/111 за позовом Товариства з обмеженою відповідальністю «Щедрик» до Приватного підприємства «Хитрик» (м. Київ, вул. Хитрівська, 2, ідентифікаційний код 22222222) про стягнення заборгованості за договором № 1/2 на виконання робіт, позовні вимоги ТОВ «Щедрик» було задоволено частково в розмірі 1000,00 грн.

На виконання зазначеного рішення було видано наказ господарського суду № 1/111 від 20 січня 2002 р. (далі – Наказ).

Як зазначено в самому Наказі, він дійсний для пред'явлення до виконання через установу банку або державного виконавця до 20 квітня 2002 р. Однак у зазначений термін Наказ не було пред'явлено до виконання в зв'язку з тим, що в цей час на нашому підприємстві відбулася зміна бухгалтера. Під час зазначеної зміни попередній бухгалтер не передав документи в повному обсязі, в тому числі й Наказ, та не повідомив про те, що Наказ не було пред'явлено до виконання.

На даний час ТОВ «Щедрик» позбавлено можливості пред'явити Наказ до виконання, в зв'язку з чим воно терпить значні фінансові збитки. Це впливає на розмір прибутків підприємства, а отже – і на розмір сплачуваних обов'язкових платежів до Державного бюджету України.

На підставі викладеного, керуючись статтями 53, 119 Господарського процесуального кодексу України,

ПРОСИМО:

– відновити пропущений строк пред'явлення до виконання наказу Господарського суду м. Києва № 1/111 від 20 січня 2002 р.

Додаток:

1) копія рішення Господарського суду м. Києва від 10 січня 2002 р. по справі № 1/111;
2) оригінал наказу Господарського суду м. Києва № 1/111 від 20 січня 2002 р.;
3) документ, що підтверджує надіслання копії цієї заяви Позивачеві.

Директор ______________________________ **Щ. Щ. Щедрун**

ЗРАЗОК № 15

Господарський суд м. Києва
суддя Справедливий С. С.
Україна, 01030, м. Київ,
вул. Б. Хмельницького, 4-б

ПОЗИВАЧ: **Товариство з обмеженою відповідальністю «ЩЕДРИК»**
11111, Україна, м. Київ,
вул. Щедрівська, 1
код ЄДРПОУ 11111111
п/рах № 111111111111 в АКБ «Щедр-Банк»,
МФО 111111

ВІДПОВІДАЧ: **Приватне підприємство «ХИТРИК»**
22222, Україна, м. Київ,
вул. Хитрівська, 2
код ЄДРПОУ 22222222
п/рах № 22222222222 в АКБ «Хитр-Банк»,
МФО 222222

СПРАВА № 1/111

ЗАЯВА
про зміну способу та порядку виконання рішення суду

10 квітня 2002 р. Господарський суд м. Києва видав наказ про примусове виконання рішення суду № 1/111 щодо стягнення з Приватного підприємства «Хитрик» на користь Товариства з обмеженою відповідальністю «Щедрик» 1000,00 грн. основного боргу, а також 51 грн. витрат по сплаті держмита й 118 грн. витрат на інформаційно-технічне забезпечення судового процесу, а всього 1169,00 грн.

14 квітня 2002 р. державний виконавець відділу Державної виконавчої служби Шустрівського району м. Києва Шустрик Ш. Ш. порушив виконавче провадження у справі про примусове виконання наказу Господарського суду м. Києва № 1/111 від 10 квітня 2002 р.

Відповідно до ст. 63 Закону України «Про виконавче провадження», державний виконавець звернув стягнення на грошові кошти ПП «Хитрик», однак, як повідомив банк боржника АКБ «Хитр-Банк» у м. Києві, грошові кошти на банківському рахунку ПП «Хитрик» відсутні.

Враховуючи викладене, з метою виконання наказу про примусове виконання рішення Господарського суду м. Києва № 1/111 від 10 квітня 2002 р., керуючись ст. 121 Господарського процесуального кодексу України, беручи до уваги пункти 1, 1.3, 5 Роз'яснення Вищого арбітражного суду України № 02-5/333 від 12 вересня 1996 р. «Про деякі питання практики застосування ст. 121 Арбітражного процесуального кодексу України»,

ПРОСИМО:

– змінити спосіб і порядок виконання Наказу про примусове виконання рішення Господарського суду м. Києва № 1/111 від 10 квітня 2002 р., звернувши стягнення на майно боржника.

Додаток:

1) оригінал Наказу про примусове виконання рішення № 11/111 від 10 квітня 2002 р.;
2) копія відповіді банку від _____________;
3) документ, що підтверджує надіслання копії даної заяви й доказів її обґрунтування відповідачеві.

Директор ____________________________ **Щ. Щ. Щедрун**

Комп'ютерна верстка: Норець В.Е., Мельник О.Ю.
Відповідальний редактор: Максимова С.В.
Дизайн обкладинки: Кудляк В.М.

Підписано до друку 06.09.2002. Формат 70x100 1/16
Папір офсетний. Гарнітура Тип Таймс
Умовно друк. аркуші. Тираж 3000 екз. Замовл. № 2-2492

Оригінал-макет виготовлений ТОВ ВО «ЮСТІНІАН», 23684,
Київ 04053, вул. Герцена 17-25, оф. 91,
тел. 230-0173, т/факс 230-0174, а/с № 39
Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи
до державного реєстру видавців, виготівників
і розповсюджувачів видавничої продукції:
Серія ДК № 849 від 12.03.2002 р.,
видано Державним комітетом інформаційної
політики, телебачення і радіомовлення України.

Надруковано в ЗАТ «Віпол», 03151, м. Київ, вул. Волинська 60.

ПЕРЕДПЛАТНИЙ
ІНДЕКС 23684
тел. 2300173, 2300174

ВИКОНАННЯ СУДОВИХ РІШЕНЬ

ЗБІРКА КОМЕНТОВАНОГО
ЗАКОНОДАВСТВА